

COLUMBIA LIBRARIES OFFSITE
CU23383771

SIGILLVM · COLLEGII · COLVMBIAE · NOVI · EBORACI
IN LVMINE TVO VIDEBIMVS LVMEN

FORNALDARSÖGUR

NORÐRLANDA.

Búið hefir til prentunar

VALDIMAR ÁSMUNDARSON.

III. BINDI.

REYKJAVÍK.

KOSTNAÐARMAÐR: SIGURÐUR KRISTJÁNSSON.

1889.

REYKJAVÍK.
Prentað hjá Sigf. Eymundssyni.
1889.

Formáli.

Þetta hið þriðja og síðasta bindi af „Fornaldarsögum Norðrlanda“ er að mestu endrprentað eftir þriðja bindi af útgáfu *Rafns* af þessum sögum, nema einstöku orðum hefir verið breytt þar sem betr þótti fara, annaðhvort eftir orðasamanburðinum, sem prentaðr er neðanmáls í gömlu útgáfunni, eða eftir ágizkun, og eru slík orð einkend með skáletri. Með stjörnu eru merkt vísuorð eða einstök orð í vísum, sem aflöguð sýnast, nema í Hjálmþérs sögu eru þau merkt með (!). Að öðru leyti hefir verið notað handrit eitt í safni bókmentafélagsins í Reykjavík, B 16, sem ritað er um 1680 af Magnúsi Jónssyni í Vigr á Ísafjarðardjúpi. Þetta handrit er nú í tveimr bindum í arkarbroti, merkt 16 a ok 16 b. Handrit þetta er allmerkilegt og eflaust ritað eftir miklu fornara handriti (skinnbók); má sjá það á gömlum rithætti á ýmsum orðum, sem eftirritari hefir haldið. Sögubók þessa mætti nefna *Vigrarbók*. Í fyrra bindi hennar eru þessar sögur: Bevus saga, Konráðs saga keisarasonar, Hjálmþers saga ok Ölvis, Elis saga, Bærings saga, Partalopa saga, Álaflekks saga, Sigurðar saga þögla, Flóvents saga Frakkakonungs, Ektors saga ok kappa hans; enn í síðara bindinu: Gautreks saga, Hrólfs saga Gautrekssonar, Magus saga, Göngu-Hrólfs saga, Þorsteins saga Víkingssonar, Friðþjófs saga, Hálfdanar saga Brönufóstra, Styrbjarnar þáttr Svíakappa. Enn hafa verið aftast í bókinni þessar sögur, sem nú vanta: Orkneyinga þáttr, Adams biskups saga ok saga af „stúdent sem myrtr var hjá Stralsund“. — Sigurðar saga þögla, Rvík 1883, er gefin út eftir Vigrarbók; bjó Jón Ólafsson hana upphaflega til prentunar eftir þessu handriti og stafsetti hana samkvæmt því, enn Halldór Friðriksson fjallaði síðan um handr. J. Ól. og breytti allri stafsetningunni, strykaði út athugasemdir, orðasamanburð o. fl.

Í þessu bindi eru tólf sögur:

I. **Gautreks saga.** Hún er í gömlu útgáfunni prentuð eftir pappírshandriti Á. M. 4to, 590. Við þessa sögu hefir Vigrarbók nú verið höfð til samanburðar; er hún sumstaðar betr orðuð. Annars er Gautreks saga í Vigr.b. nokkurn veginn samhljóða þeirri Gautreks sögu, sem er í skinnbókinni í Á. M. safni 152 folio.

II. **Hrólfs saga Gautrekssonar,** prentuð eftir útgáfu Rafns.

III. **Bósa saga ok Herrauðs,** prentuð eftir útg. Rafns, nema í hana er bætt í þrem stöðum köflum, sem feldir hafa verið úr í gömlu útgáfunni. Þessir kaflar eru teknir eftir pappírshandr. í safni Á. M. 340. 4to, og eru þeir einnig til í skinnhandritum, sem eru eldri, nokkuð fyllri og með ýmsu orðalagi, er þótti heldr klúrt til að standa í alþýðu-útgáfu; var því fylgt pappírshandritinu, sem kemst kurteisara að orði.

IV., V. og VI. **Göngu-Hrólfs saga, Egils saga einhenta ok Ásmundar berserkjabana** og **Sörla saga sterka** eru prentaðar eftir útg. Rafns.

VII. **Hjálmþérs saga ok Ölvés** er prentuð eingöngu eftir Vigrarbók. Orð þau í þessari sögu, er tekin eru úr Rafns útgáfu, eru merkt með stjörnu (*). Nafnið Hjálmþér er í handritinu ritað Hjálmþer, og getr það verið réttara, eða Hjálmðer (þolf. og þáguf. ætti þá að vera Hjálmþe, Hjálmðe); enn Hjálmþér er venjulegra í handritum, og er það samkv. handritinu látið óbeygt í þolf. og þáguf. Ölvér hefir verið ritað hér, af því að það mun upphaflegra enn Ölvir eða Ölver.

VIII.—XI. **Hálfdanar saga Eysteinssonar, Hálfdanar saga Brönufóstra, Sturlaugs saga starfsama** og **Illuga saga Gríðarfóstra** eru prentaðar eftir útgáfu Rafns.

XII. **Eireks saga víðförla** er prentuð eftir Flateyjarbók, Chnia 1860.

Um stafsetninguna á sögum þessum er það að segja, að hún er ekki samræmd. Af því að ekki var kostr á að gefa út stafrétt eftir elztu handritum, þótti réttast að fara sem næst stafsetningunni á útg. Rafns, sem fylgir meira og minna handritunum. Flestar þessar sögur hafa verðið færðar í letr á yfirfarstímabili því, er íslenzkan tók mestum stakkaskiftum; sést það bezt á ruglingi þeim, sem er á beygingum sagnorða, „prógressíva“ hljóðvarpinu o. s. frv.

Gautreks saga.

Gautreks saga, eða Gjafa-Refs saga ok Dalafífla.

HÉR héfjum vér eina kátlega frásögn af einum konungi þeim er Gauti hét; hann var vitr maðr og velstiltr, mildr ok máldjarfr. Hann réð fyrir Vestra-Gautlandi; þat liggr milli Noregs ok Svíþjóðar fyrir austan Kjölu alla, ok skilr Gautelfr milli Upplanda ok Gautlands. Þar eru stórar merkr ok ilt yfirferðar, þá er þelalaust er. Þessi konungr, er fyrr nefndum vér, fór oftlega með hauka sína ok hunda á mörkina, því at hann var hinn mesti veiðimaðr, ok þótti honum þat en mesta skemtan. Í þann tíma var víða bygt, þar sem miklir skógar vóru umhverfis, því at margir menn ruddu mörkina, þar sem fjarlæg var almannabygð, ok gerðu sér þar alhýsi sumir þeir, sem flýð höfðu af almanna veg fyrir nokkur sín rangleg tiltæki; sumir flýðu fyrir ljóðæsku, eða nokkur ævintýr, ok þóttust þá síðr spottaðir eðr hæddir verða, ef þeir væri fjarri annarra manna athlátri, ok lifðu svá út allan sinn aldr, at þeir fundu öngva aðra menn enn þá sem hjá þeim vóru. Þeir höfðu ok margir leitat sér staðar langt frá almanna veg, ok kómu því öngvir menn þá heim at sækja, utan þat

varð stundum, at viltust á mörkum, at menn hrötuðu þá til þeirra heimkynna, þótt menn vildu þar gjarna aldri komit hafa. Þessi konungr Gauti, er fyrr nefndum vér, var farinn við sinni hirð at veiða dýr á mörkinni með sínum enum beztum veiðihundum. Konungrinn gat at líta einn fagran hjört, ok þetta sama dýr vildi hann gjarnan veiða, ok slær lausum sínum veiðihundum, ok eltir þetta sama dýr með svá miklu kappi, meðan dagrinn vanst til nætr. Hann var nú einn sinna manna, ok var kominn svá langt á mörkina, at hann vissi, at hann mátti eigi komast til sinna manna sakir náttmyrkrs ok langrar leiðar, er hann hafði farit allan daginn; þat ok með, at hann hafði skotit þetta dýr með spjóti sínu, ok stóð þat fast í sárinu, enn konungr vildi þat með öngu móti láta, ef hann mætti ná, ok þótti skömm ef hann næði eigi vápni sínu. Hér hafði hann á lagt svá mikit kapp, at hann hafði af sér kastat öllum klæðum nema línklæðum; berfættr var hann, ok hafði önga skúa, ok hafði víða rifit hans leggi ok iljar bæði grjót ok skógrinn. Ekki náir hann dýrinu; tekr nú at myrkva af nótt, svá at ekki veit hann hvert hann stefnir, nemr nú stað ok hlýðir til, ef hann heyrði til nokkurs, ok litla stund hefir hann stað numit, áðr hann heyrir hundsgá, ok þangat gengr hann sem hann heyrir hundinn geyja, því at honum þótti þar helzt manna vón. Því næst sér konungr húsabæ lítinn; þat sá hann, at maðr stóð úti ok helt á viðaröxi. Þegar hann sér, at konungr stefnir til bæjar, hleypr hann at ok drepr hundinn, ok mælti: „Eigi skaltu oftar vísa gestum á garð vórn, því at þat sé ek gerla, at sjá maðr er svá mikill vexti, at hann mun uppeta alla eigu bónda, ef hann kemr hér innan veggja; skal þat ok aldri verða, ef ek má ráða“. Konungr heyrði orð hans,

ok brosti at; hugsar hann þat með sér, at hann var lítt við búinn úti at liggja, enn þótti eigi vísar viðtökur, ef hann biði þess, er honum væri inn boðit; gengr nú djarflega at dyrunum. Hinn ferr fyrir dyrnar, ok vill hann eigi inn láta. Konungr lætr hann kenna aflsmunar ok gengr ór dyrum þann er fyrir stóð. Konungr gekk til stofu; þar vóru fyrir fjórir karlar og fjórar konur; ekki var þar heilsat Gauta konungi; þó sezt hann niðr. Sá tók til orða, er honum sýndist búandlegastr, ok mælti: „Hví léztu þenna mann hér inn koma?“ Þrællinn svaraði, sá er í dyrunum hafði staðit: „Þessi maðr var svá sterkr, at ek hafða ekki afl við honum“. „Ok hvat gjörðir þú, þá er hundrinn gó?“ Þrællinn svaraði: „Ek drap hundinn, því at ek vilda eigi, at hann vísaði fleirum slíkum gaurum at garði, sem mér lízt þessi maðr vera“. Bóndi mælti: „Diggr þræll ertu, ok má eigi þér um kenna, þó þessir ófimleikar hafi orðit, ok er vandlaunat þér þín umsjá, ok vil ek á morgin gefa þér verðkaup, ok skaltu þá með mér fara.“ Hús vóru þar vel búin, ok menn vænir ok hæfilega miklir. Þat fann konungr, at þeir óttuðust hann. Bóndi lét setja borð, ok var matr á borðinu; ok er konungr sér, at honum mun ekki boðinn matr, stígr hann undir borð hjá bónda, tekr til matar ok snæðir djarflega; ok er bóndi sér þetta, hættir hann at matast ok dregr hattinn fyrir augu sér. Hvórugir töluðu hér við aðra; ok er konungr var mettr, lyftir bóndi upp hetti sínum, ok bað bera disk af borði, „því at nú mun eigi mat at varðveita“. Síðan fór fólk at sofa. Konungr lagðist ok til svefns, ok er hann hafði litla hríð legit, þá kom kona til hans ok mælti: „Mun eigi ráðlegt, at þú þiggir beina at mér“. Konungr svarar: „Þetta horfir vænlega, er þú vilt tala við mik, því at hèr eru daufleg

hýbýli.“ „Eigi þarftu þat at undra, því at vér höfum aldri gest átt á ævi vórri, ok þess get ek, at þú sér bónda engi aufúsu gestr.“ Konungr mælti: „Vel mætti ek launa bónda fyrir allan þann kostnað, er hann hefir fyrir mér haft, þá er ek kem til míns heimilis.“ Hún svaraði: „Til meira get ek munu um draga, enn vér fáim sæmd af þér í móti þessu tilfelli“. Konungr mælti: „Ek bið at þú gerir mér kunnigt, hversu fólk yðvart heitir“. Hún svaraði: „Faðir minn heitir Skafnörtungr; því hefir hann þat nafn, at hann er svá glöggr um kost sinn, at hann má eigi sjá, at þverri hvórki matr né annat, þat er hann á; móðir mín heitir Tötra; því hefir hún þat nafn, at hún vill aldri önnur klæði hafa, enn þat sem áðr er slitit ok at spjörum orðit, ok þykir henni þat mikil hagspeki“. Konungr spurði: „Hvat heita bræðr þínir?“ Hún svaraði: „Einn heitir Fjölmóði, annarr heitir Imsigull, þriði Gyllingr“. Konungr mælti: „Hvat heitir þú eða systr þínar?“ Hún svarar: „Ek heiti Snotra; hefi ek því þat nafn, at ek þótta vísust allra vór; systr mínar heita Hjötra og Fjötra. Hér er sá hamarr við bæ vórn, er heitir Gyllingshamarr, ok þar í hjá er stapi sá, er vér köllum Ætternisstapa; hann er svá hár, ok þat flug ofan fyrir, at þat kvikindi hefir ekki líf, er þar gengr fyrir niðr; því heitir þat Ætternisstapi, at þarmeð fækkum vér vórt ætterni, þegar oss þykir stór kynsl við bera, ok deyja þar allir vórir foreldrar fyrir utan alla sótt, ok fara þá til Óðins, ok þurfu vér af öngu vóru forellri þyngsl at hafa né þrjózku, því at þessi sældarstaðr hefir öllum verit jafnfrjáls vórum ættmönnum, ok þurfum eigi at lifa við fjártjón eða fæðsluleysi, né engi önnur kynsl eðr býsn, þótt hér beri til handa; nú skaltu þat vita, at föður mínum þykja þetta vera hin mestu undr, er þú hefir

komit til húsa vórra; væri þat mikil býsn, þótt ótíginn maðr hefði hér mat etit, enn þetta er með öllu undr, at konungr, kalinn og klæðalaus, hafi komit til húsa vórra, því at til þess munu engi dæmi finnast; ok því ætlar faðir minn ok móðir á morgin at skifta arfi með oss systkinum, enn þau vilja síðan ok þrællinn með þeim ganga fyrir Ætternisstapa, ok fara svá til Valhallar; vill faðir minn eigi tæpilegar launa þrælnum þann góðvilja, at hann ætlaði að reka þik ór dyrum, enn nú njóti hann sælu með honum; þykist hann ok víst vita, at Óðinn muni eigi ganga í móti þrælnum, nema hann sé í hans föruneyti“. Konungr mælti: „Sé ek at þú munt vera hér málfimust, ok skaltu hafa mína hollustu; þykjumst ek sjá at þú munt mær vera, ok skaltu sofa í hjá mér í nótt“. Hún bað konung því ráða. Um morguninn sem konungr vaknar, mælti hann: „Þik kveð ek at þessu, Skafnörtungr; ek gekk til yðvars bæjar berfættr, því vil ek nú skúa af þér þiggja“. Hann svarar öngu, ok fær honum skúa, ok dró ór þvengina. Þá kvað konungr:

„Skúa tvá mér gaf
Skafnörtungr,
þvengjum hann þá nam;
at ills manns kveð ek
aldri verða
grandalausar gjafir“.

Síðan bjóst konungr í braut, ok leiddi Snotra hann á götu. Konungr mælti: „Bjóða vil ek þér með mér at fara, því at mér er grunr á, at nokkut gerist at okkrum fundi, ok ef þú ferr með sveinbarn, þá láttu Gautrek heita, ok drag svá af nafni mínu ok rekstri þeim, er ek hefi haft til hýbýla yðvarra“. Hún svarar: „Vís vón þyki mér á því, at þú getir þessu nær, enn ekki má ek

með þér fara at sinni, því at í dag skal skifta með oss arfi systkinum eftir feðr vórn ok móður, því at þau ætla at ganga fyrir Ætternisstapa". Konungr bað hana vel lifa, ok bað hana koma á sinn fund, svá sem henni þætti tími til. Ferr konungr, þar til er hann kemr til sinna manna, ok sezt nú um kyrt.

II. Nú er frá því at segja, (at) þá er Snotra kom heim, sat faðir hennar yfir fé sínu ok mælti: „Með oss hafa orðit býsn mikil, er konungr sjá hefir komit til vórra hýbýla, og étit upp fyrir oss mikla eigu, ok þat er oss henti sízt at láta; má ek eigi sjá at vér megum halda öllu vóru hyski fyrir takfæðar sakir, ok því hefi ek saman borit alla mína eigu, ok ætla ek að skifta arfi með yðr sonum mínum, enn ek ætla mér ok konu minni ok þræli til Valhallar; má ek eigi þrælnum betr launa sinn trúleika, enn hann fari með mér; Gyllingr skal hafa uxa minn hinn góða ok þau Snotra systir hans; Fjölmóði skal hafa gullhellur mínar ok þau Hjötra systir hans; Imsigull skal hafa korn alt og akra ok þau Fjötra systir hans; enn þess bið ek yðr, börn mín, at eigi fjölgið þér lið yðvart, svá at fyrir þat megi þér eigi halda arfi mínum". Ok er Skafnörtungr hafði talat slíkt, er hann vildi, eðr honum líkaði, fóru þau öll saman upp á Gyllingshamar, ok leiddu börnin föður sinn ok móður ofan fyrir Ætternisstapa, ok fóru þau glöð ok kát til Óðins. Nú er þau systkin vóru í búi, þykjast þau þurfa at hagræða fyrir sér; þau taka sér spýtur ok spýta vaðmál at sér, svá at ekki þeirra kemr við annat bert; þótti þeim þá trúast um búit, at eigi mundi fólk þeirra fjölgast. Snotra fann þat með sjálfri sér, at hún fór með barni; þokaði hún þá spýtunni í vaðmálinu, svá at ná mátti hendi til. Hún lét sem hún svæfi. Enn er Gyllingr vaknaði, eða raumskaði af svefni,

varpaði hann hendinni frá sér ok kom við kinn hennar; ok er hann vaknaði, mælti hann: „Hér hefir ófimlega til tekizt, er ek skal hafa grand gert þér; mér sýnist sem þú sér miklu digrari enn verit hefir". Hún svaraði: „Leyn þú þessu sem þú mátt". Hann svarar: „Þau endemi mun ek eigi gera, því at þetta má með öngu móti leynast, síðan er fólk okkart fjölgast". Litlu síðar fæddi Snotra eitt fagrt sveinbarn, ok gaf nafn ok kallaði Gautrek. Gyllingr mælti: „Stór býsn berr nú við, ok má eigi leyna, ok skal ek fara at segja bræðrum mínum". Þeir mæltu: „Alt ráð vórt vill nú fyrir farast fyrir býsnum þessum sem við berr, ok er þetta mikit lagabrot". Gyllingr kvað:

„Heimslega ek veik
hendi til,
er ek kom við kinn konu;
*lítil lyf kveða
höfð til lýða sona,
af því var hann Gautrekr gerr".

Þeir kveða hann ekki mega um kunna, er hann iðraðist, ok vildi aldri að þetta hefði orðit. Hann kveðst gjarnan vilja ganga fyrir Ætternisstapa, ok kvað talin smærri býsn. Þeir báðu hann bíða hvat við bæri fleira. Fjölmóði sat at fé um daga, ok bar með sér gullhellur sínar hvert sem hann fór, ok einn dag sofnaði hann, ok vaknar við þat, at sníglar tveir svartir höfðu skriðit á gullhellu hans. Honum þótti dala eftir, þar sem dökknat hafði gullit, ok sýndist honum mikit þorrit hafa. Hann mælir: „Mikit er at verða fyrir þessu fjártjóni, ok ef svá berr oftar til, þá mun eigi gott at fara snauðr til Óðins, ok mun ek ganga fyrir Ætternisstapa, ok verða eigi oftar fyrir þessi fjárauðn, því at aldri hefir orðit jafn kolsvart um mitt efni, síðan faðir minn

miðlaði mér fé“. Hann segir bræðrum sínum þessi býsn, er við hafði borit, ok bað þá skifta arfi. Hann kvað þá:

„Stuttir sníglar
átu steina fyrir mér;
nú vill oss hvetvetna hata;
snauðr mun ek snópa,
því at sníglar hafa
gull mitt alt grafit“.

Síðan fór hann ok hans kona á Gyllingshamar, ok gengu síðan fyrir Ætternisstapa. Þat var einn dag, at Imsigull gekk um akra sína; sá hann þar fyrir sér þann fugl, er spörr heitir, er á vöxt er sem titling; honum leizt nú horfa skaðvænlega, gekk með akrinum, ok sá at fuglinn hafði tekit ór axinu eitt kornit. Þá kvað hann:

„Þat var spell
er spörr um vann
á akri Imsigulls;
axi var skatt,
ór var korn numit,
þat mun æ Tötru ætt um trega“.

Síðan fór hann ok hans kona, ok gengu þau glöð fyrir Ætternisstapa, ok vildu eigi fá oftar slíkan skaða. Gautrekr var þá úti, er hann sá uxann góða; hann var sjau vetra; honum varð þat fyrir, at hann lagði uxann með spjóti til bana; ok er Gyllingr sá þetta, þá kvað hann:

„Ungr sveinn
drap uxa fyr mér;
þat eru bannvæn býsn;
munk aldri eiga
jafngóðlegan
grip, þó ek gamall verði“.

Hann mælti: „Nú er eigi viðsæmanda“; fór hann síðan á Gyllingshamar, ok gekk þaðan fyrir Ætternisstapa. Nú vóru þau tvau eftir, Snotra og Gautrekr son hennar. Hún býr sik, ok bæði þau, til brautferðar: fara nú þangat til, er þau finna Gauta konung; tekr hann vel við syni sínum; fæðist hann þar upp með hirð föður síns, ok var bráðgerr á allan þroska, ok líða nú svá fram nokkurir vetr, þar til er Gautrekr var mjög fullkominn at þroska; þá bar svá til at Gauti konungr tók sótt ok kallaði til sín vini sína. Konungr mælti: „Þér hafið verit mér hlýðnir ok eftirlátir í öllu, enn nú þyki mér mikil vón, at þessi sótt, er ek hefi, skili vóra vingan, ok vil ek ríki þetta, er ek hefi átt, gefa Gautreki syni mínum, ok þar með konungs nafn“. Þeim líkaði þetta vel, ok eftir andlát Gauta konungs var Gautrekr til konungs tekinn yfir Gautland, ok er hans víða getit í fornum sögum. Enn nú víkr þessi sögu nokkura stund norðr í Noreg, ok segir frá þeim fylkiskonungum, er þar vóru í þann tíma, ok frá þeirra afkvæmi; þá síðan víkr þessi sögu aftr til Gautlands til Gautreks konungs ok sona hans; svá hit sama gengr þessi saga um Svíaríki ok víða annarstaðar.

III. Húnþjófr hét konungr, er ráðit hefir fyrir Hörðalandi; hann var son Friðþjófs ens frækna ok Ingibjargar ennar fögru; hann átti þrjá sonu; Herþjófr hét sonr hans, er síðan varð konungr á Hörðalandi, annar hét Geirþjófr Upplendinga konungr, þriði var Friðþjófr Þelamerkr konungr. Þessir vóru allir ríkir konungar ok hermenn miklir, enn þó var Herþjófr konungr fyrir þeim at viti og ráðagerð; hann var löngum í hernaði ok varð hann af því frægr mjök. Í þenna tíma var sá konungr á Ögðum er Haraldr hét, ok var ríkr konungr; hann var kallaðr Haraldr enn egðski; Vikarr

hét son hans; hann var þá ungr ok efnilegr. Stórvirkr hét maðr, hann var son Starkaðar Áludrengs. Starkaðr var hundvíss jötunn; hann hafði átta hendr. Hann tók úr Álfheimum Álthildi, dóttur Álfs konungs. Álfr konungr hét þá á Þór, at Álfhildr skyldi aftr koma. Þá drap Þórr Starkað, enn flutti Álfhildi heim til föður síns, ok var hún þá með barni. Hún fæddi son þann, er Stórvirkr hét, er áðr er nefndr: hann var fríðr maðr sýnum, ok þó svartr á hár, meiri ok sterkari enn aðrir menn; hann var víkingr mikill; hann kom til hirðar Haralds konungs á Ögðum, ok gerðist hans landvarnarmaðr. Haraldr konungr gaf honum ey þá, er Þruma heitir, á Ögðum, og þar bjó Stórvirkr. Hann var löngum í hernaði, enn stundum var hann með Haraldi konungi. Stórvirkr nam á braut Unni, dóttur Freka jarls af Hálogalandi, ok fór síðan heim til bús síns í Þrumu. Þau áttu son, er Starkaðr hét. Sýnir Freka jarls, Fjöri ok Fýri, mágar Stórvirks, kómu á bæ hans um nótt á óvart með her, ok brendu bæinn ok Stórvirk inni ok Unni systur sína ok alla menn þá er þar vóru, því at þeir þorðu eigi dyr upp at lúka, ok hræddust at Stórvirkr mundi út komast. Þeir sigldu síðan á braut um nóttina ok norðr með landi, ok annan dag eftir, er á leið, gerði at þeim storm, ok sigldu þeir í boða fyrir Staði, ok týndist þar öll skipshöfn þeirra. Starkaðr, sonr Stórvirks, var þá ungr, er faðir hans lézt, ok fekk Haraldr konungr honum þá fóstr með hirð sinni. Svá segir Starkaðr frá:

„Þá var ek ungr,
er inni brann
flotna fjöld
með feðr þjóð,
nær vági fyrir
Þrumu innan,
*her hrauðtuðr
Haralds ens egðska,
ok menbrota
mágar véltu

Fjöri ok Fýri,
Freka arfþegar,
Unnar bræðr
eiðu minnar".

IV. Herþjófr Hörðalands konungr fór með her at Haraldi konungi um nótt á óvart, ok drap hann í trygðum, enn tók í gistling Vikar son hans. Herþjófr konungr lagði undir sik ríki þat alt, er átt hafði Haraldr konungr, ok tók margra ríkra manna sonu með valdi ok í gisling, enn tók skatta af öllu ríki. Grani hét einn ríkr maðr í liði Herþjófs konungs; hann var kallaðr Hrosshárs-Grani. Hann bjó í ey þeirri á Hörðalandi, er Fenhring hét, at þeim bæ, er á Aski heitir. Hann tók að herfangi Störkuð Stórvirksson, og flutti hann í Fenhring. Þá var Störkuðr þrévetr. Hann var níu vetr í Fenhring með Hrosshárs-Grana. Svá segir Starkaðr:

„Þá er Herþjófr
Harald um vélti,
sér ójafnan
sveik í trygðum,
Egða dróttin
öndu rænti,
enn hans sonum
haftbönd snöri, —
þrévetran mik
þaðan of flutti
Hrosshárs-Grani
til Hörðalands;
namk á Aski
upp at vaxa,
sákat niðja
á níu vetrum".

Herþjófr konungr var hermaðr mikill, ok var löngum í hernaði, ok var þá mjök herskátt í ríki hans. Hann lét hlaða vita á fjöllum, ok setti menn til at gæta ok skjóta upp vitum, ef ófriðr kæmi. Vikarr gætti vitanna á Fenhring við þriðja mann, ok skyldi þaðan vita fyrst upp kinda, ef herr væri sénn, enn síðan hvern at öðrum. Enn er Vikarr hafði skamma stund vitans gætt, gekk hann einn morgin á Ask út, ok fann þar Starkað, fóstbróður sinn, Stórvirksson; hann var furðulega mikill; hann var hímaldi ok kolbítr, ok lá í fleti við

eld; þá var hann tólf vetra gamall. Vikarr reisti hann upp ór fletinu, ok fekk honum vápn ok klæði, ok mældi vöxt hans, því at honum þótti hann undarlega mikit vaxit hafa, síðan hann kom á Ask. Fengu þeir Vikarr sér skip, ok fóru í braut þaðan. Svá segir Starkaðr:

„Afl gat ek ærit,
uxu tjálgur,
langir leggir
ok ljótt höfuð,
enn hímaldi
of hugsi sat,
*fáast forvitni
í fleti niðri.

Uns Vikarr kom
frá vita innan,
gisl Herþjófs,
gekk inn í sal;
hann kendi mik,
hann kvaddi mik
upp at standa
ok andsvara.

Hann mældi mik
mundum ok spönnum,
alla arma
til úlfliða,
vaxit hár
á höku niðri“.

Hér segir Starkaðr frá því, at hann hafði þá skegg, er hann var tólf vetra. Síðan reis Starkaðr upp, ok fekk Vikarr honum vápn og klæði, og fóru síðan til skips. Eftir þetta safnaði Vikarr liði, ok urðu þeir saman tólf. Þeir vóru allir kappar ok hólmgöngumenn; svá segir Starkaðr:

„Þá safnaði
Sörkvi ok Gretti
Haralds arfþegi,
Hildigrími,
Erp ok Úlfi,
Áni ok Skúmu,
Hróa ok Hrotta
Herbrands syni,
Styr ok Steinþóri
frá Staði norðan;
þar var hinn gamli
Gunnólfr blesi;
þá vóru vér
þrettán saman,
fær varlega
fríðri drengi“.

Síðan fór Vikarr með lið sitt á fund Herþjófs konungs. Enn er hann spurði ófrið þeirra, þá lét hann lið sitt til búast. Herþjófr konungr átti mikinn húsabæ, ok var þar gott vígi, svá at þat var nálega kastali eða borg;

þar var fyrir sjau tigir vígra manna, ok ótalit allr verkalýðr og þjónustumenn. Enn þegar er víkingar kómu at, gerðu þeir svá harða atgöngu, at þeir hristu grindr ok hurðir, ok hjuggu á gættin, svá at frá gengu lokur ok slagbrandar, er innan vóru fyrir hliðunum, enn konungsmenn hrukku frá, og náðu víkingar inngöngu; tókst þar þá bardagi mikill; svá segir Starkaðr:

„Svá kómu vér
til konungs garða,
hristum grindr,
hjuggum gætti;
brutum borglokur,
brugðum sverðum,
þar er sjau tigir
seggja stóðu
kostum góðir
fyrir konungi;
þó var um aukit
öllum þrælum,
verkalýð
ok vatndrógum“.

Herþjófr konungr varðist lengi með liði sínu, því at hann hafði marga frækna menn, enn með því at Vikarr hafði valit lið með sér ok ágæta kappa, þá varð rýrt fyrir þeim lið Herþjófs konungs. Vikarr var jafnan framast sinna manna; svá segir Starkaðr:

„Var Vikari
vant að fylgja
því at fremstr og fyrstr
í flokki stóð;
hjuggum hjálma
með höfuðgnípum,
brynjur sneiddum
ok brutum hjálma“.

Starkaðr sótti hart fram með Vikari á hendr Herþjófi konungi, ok þeir veittu honum bana. Allir kappar Vikars sóttu hart fram; fellu þar margir menn, enn sumir vóru særðir; svá segir Starkaðr:

„Var Vikari
vegs um auðit,
enn Herþjófi
herför goldin,

særðum seggi,
enn suma drápum,
stóðkat ek fjarri,
þá er fell konungr“.

Þar fekk Vikarr sigr, enn Herþjófr konungr fell, svá sem áðr er sagt, ok þrír tigir manna með honum, enn margir sárir til ólífis, enn engir fellu af Vikars mönnum. Eftir þat tók Vikarr skip þau öll, er Herþjófr konungr hafði átt, ok alt lið þat er hann fekk; fór síðan austr með landi með alt lið, þat er honum vill fylgja. Hann kom á Agðir; kómu til hans þeir, er verit höfðu vinir föður hans; varð hann þá brátt fjölmennr; var hann þá til konungs tekinn yfir Agðir allar ok Jaðar, ok hann lagði undir sik Hörðaland og Harðangr, ok alt ríki þat, er Herþjófr konungr hafði átt. Vikarr konungr gerðist brátt ríkr ok hinn mesti hermaðr. Hann var hvert sumar í hernaði. Vikarr konungr fór með her sinn í Vík austr, ok gekk á land austan fjarðar, ok herjaði upp á Gautland, og vann þar mikit hervirki. Enn er hann kom upp í Væni, þá kom þar í móti honum konungr sá, er Sísarr hét; hann var austan ór Kænugarði; hann var kappi mikill ok hafði lið mikit. Þeir Vikarr konungr ok Sísarr áttu þar bardaga harðan, ok gekk Sísarr hart fram ok drap mart manna af liði Vikars konungs. Þar var Starkaðr þá með Vikari konungi; hann gekk fram í mót Sísar, ok áttust þeir lengi við vápnaskifti, ok þurfti hvórgi öðrum at fría stórra höggva. Sísarr hjó af Starkaði skjöld hans, ok veitti honum tvau sár í höfði mikil með sverði, ok í sundr viðbeinit; Starkaðr fekk ok sár fyrir ofan mjöðmina á síðunni. Svá segir Starkaðr:

„Vart þú eigi
með Vikari
austr í Væni
árdag snemma,

þá er sóttu vér
Sísar á velli,
þat var þrekvirki
þokks megnara.
Mik lét sverði hann
sáru höggvinn
skarpeggjuðu
skjöld í gegnum,
hjálm af höfði,
enn haus skorat
ok kinnkjálka
klofinn í jaxla;
enn hit vinstra
*viðbein látit".

Starkaðr fekk ok holsár á annarri síðunni af atgeiri þeim, er Sísarr vó með. Svá segir Starkaðr:

„Ok á síðu
sverði beitti
mér öflugr
fyrir mjöðm ofan,
enn í aðra
atgeir lagði
köldum broddi,
svát á kafi stóð;
þau sér þú merki
á mér gróin".

Starkaðr hjó Sísar með sverði, ok sneið svá um þvera síðu honum, ok veitti honum mikit sár á fæti fyrir neðan kné, ok at lyktum hjó hann af honum annan fótinn í ökla ok þá fell Sísar konungr. Svá segir Starkaðr:

„Sneidda ek honum
síðu aðra
bitrum brandi
um búk þveran;
svá ek af heiftum
hjörvi beittak,
at alls megins
áðr kostaðik".

Í bardaga þeim varð mannfall mikit, ok fekk Vikarr konungr sigr, enn Kænir lögðu á flótta, þeir er eftir lifðu. Eftir sigr þennan fór Vikarr konungr heim í ríki sitt.

V. Vikarr konungr spyrr, at Geirþjófr konungr hafði liðsafnað mikinn á Upplöndum, ok ætlaði með þann her at Vikari konungi, ok hefna Herþjófs konungs bróður síns. Þá bauð Vikarr konungr út almenningi af ríki

sínu, fór með þat lið til Upplanda á mót Geirþjófi konungi. Þeir áttu mikla orrostu, ok börðust sautján daga samfast; ok þá féll Geirþjófr konungr, enn Vikarr konungr hafði sigr. Þá vann Vikarr konungr undir sik Upplönd ok Þelamörk, því at Friðþjófr Þelamerkr konungr var eigi heima í ríki sínu. Þess getr Starkaðr, at sú var hin þriðja orrosta Vikars konungs, er hann hafði unnit á Upplöndum:

„Lét þreksamr
þriðja sinni
Hildar leik
háðan verða,
áðr Upplönd
unnin yrði
ok Geirþjófr
um gefinn helju“.

Síðan setti Vikarr menn yfir þat ríki, er hann hafði unnit á Upplöndum, enn hann fór heim á Agðir, ok gerðist bæði ríkr ok fjölmennr. Hann fekk sér konu ok átti við henni tvó sonu; hét Haraldr hinn ellri, enn hinn yngri hét Neri. Hann var manna vitrastr, ok varð þat alt at ráði, er hann lagði til, enn svá var hann sínkr, at hann mátti öngan hlut svá gefa, at honum væri eigi þegar eftirsjár at. Svá segir Starkaðr:

„Átti sér
erfivörðu
tírsamr tvó
tiggi alna;
hét hans son
Haraldr enn ellri;
setti hann þann
at Þelamörku.

Var síngjarn
sagðr af gulli
Neri jarl,
nýtr í ráðum,
Vikars sonr,
vanr í sóknum;
sá réð einn
Upplendingum“.

Neri jarl var hermaðr mikill, enn svá sínkr, at til hans hefir jafnat verit öllum þeim, er sínkastir hafa verit ok

sízt hafa öðrum veitt. Enn er Friðþjófr frétti fall bræðra sinna, fór hann til Upplanda, ok tók þat ríki undir sik, er Vikarr hafði fyrr unnit. Þá sendi hann Vikari orð, at hann skyldi skatt gjalda af sínu ríki eða þola her hans. Svá segir Starkaðr:

„Réð Friðþjófr
fyrst að senda
heiftar boð
hoskum jöfri,
hvórt Vikarr konungr
vildi gjalda
hilmi skatt,
eða her þola".

Er þessi orðsending kom Vikari, þá stefndi hann þing, ok átti hann tal við ráðuneyti sitt, at svara þessu vandmæli. Þeir báru saman ráð sín ok réðu lengi um. Svá segir Starkaðr:

*„Réðum um lengi,
*urðum vit ekki dælir,
þat kaus herr,
at konungr skyldi
ríkr með her
rómu knýja".

Þau orð vóru send Friðþjófi konungi, at Vikarr konungr skyldi verja land sitt. Fór þá Friðþjófr konungr með her sinn, ok ætlaði at herja á Vikarr konung. Óláfr hinn skygni hét konungr í Svíþjóð, þar sem heitir Nerríki. Hann var ríkr og hermaðr mikill, ok bauð út almenning af sínu ríki, ok fór til liðveizlu við Vikarr konung. Þeir höfðu mikit lið ok fara með her þann í móti Friðþjófi konungi, ok svínfylktu liði sínu til bardaga. Svá segir Starkaðr:

„Réð Óláfr
austr, hinn skygni,

sældar gramr,
fyr Svíaríki;
hann bauð út
almenningi;
mikill var hans
helmingr talinn“.

Þar tókst harðr bardagi, ok gengu menn Vikars konungs vel fram, því at þar vóru margir kappar í liði með þeim. Þar var hinn fyrsti kappi Starkaðr Stórvirksson, Úlfr og Erpr, ok margir aðrir góðir drengir ok miklir kappar. Vikarr konungr gekk hart fram. Starkaðr var brynjulauss, ok gekk í gegnum fylkingar ok hjó tveim höndum, sem hann segir:

„Gengum fram
í glam vápna
konungs menn
kapp*i* gnægðir;
þar var Úlfr
og Erpr litinn;
hjó ek brynjulauss
báðum höndum“.

Ok er Vikarr konungr sótti hart fram með kappa sína á hendr Friðþjófi konungi, þá helt við los á fylking hans. Þá beiddi hann friðar Vikarr konung. Svá segir Starkaðr:

„Réð Friðþjófr
friðar að biðja,
því at Vikarr
vægði ekki,
ok Starkaðr
Stórvirks son
almátt fram
allan lagði“.

Þar var enn mesti bardagi og hinn snarpasti, ok fell mikill hluti liðs Friðþjófs konungs, enn er hann beiddi

friðar, stöðvaði Vikarr konungr her sinn; gekk þá Friðþjófr konungr til sætta við Vikar konung. Skyldi þá Óláfr konungr semja sáttmál milli þeirra, ok var sú sætt, at Friðþjófr konungr gaf upp ríki sitt alt á Upplöndum ok Þelamörk, enn hann fór ór landi. Setti Vikarr konungr yfir þessi ríki sonu sína; gaf hann Haraldi konungs nafn yfir Þelamörk, enn Nera jarls nafn ok ríki á Upplöndum. Hann vingaðist við Gautrek konung á Gautlandi, ok þat segir í sumum bókum, at Neri heldi ok nokkut ríki af Gautreki konungi, þann hluta Gautlands, er honum var nálægstr, ok væri hann ok jarl Gautreks konungs, ok í ráðum með honum, þegar þess þyrfti við. Eftir þetta fór Vikarr heim í ríki sitt, ok varð frægr mjök af sigri þeim, ok skildu þeir Óláfr konungr með vináttu, og heldu þat jafnan síðan; fór hann heim austr í Svíaríki.

VI. Rennir hét maðr, ok var bóndi einn ríkr; hann hafði atsetr í ey þeirri, er síðan er Rennisey kölluð. Sú ey liggr fyrir Noregi norðr undan Jaðri. Hann hafði verit víkingr mikill áðr hann settist í búnað. Konu átti hann sér ok einn son barna; sá hét Refr. Þá er hann var ungr, lagðist hann í eldaskála, ok beit hrís ok börk af trjám; hann var furðulega mikill vexti; ekki færði hann saur af sér, ok til einkis rétti hann sínar hendr, svá at öðrum væri til gagns. Faðir hans var fjárorkumaðr mikill, ok líkaði honum illa óþrifnaðr sonar síns. Refr varð frægr mjök at engum snotrleik né frama, heldr at því, at hann gerði sik at athlægi annarra sinna hraustra frænda, ok þótti föður hans hann ólíklegr til nokkurs frama, sem öðrum ungum mönnum var þá títt. Rennir bóndi átti einn þann grip, sem hann hafði meiri mætur á enn öðrum sínum fjárhlutum; þat var einn uxi; hann var bæði mikill ok skrautlegr

fyrir horna sakir; ristin vóru horn á honum ok rent gulli í stiklana, og svá af silfri; var festr meðal horna (á) uxanum, ok þar á þrír gullhringar. Þessi uxi bar langt af öðrum uxum, sem í landinu vóru, sakir vaxtar ok alls kostar umbúðar; var Rennir bóndi svá vandlátr um hann, at hann skyldi aldri geymslulauss vera. Rennir var jafnan í bardögum með Vikari konungi, ok var þeim vingott.

VII. Vikarr konungr gerðist hermaðr mikill, ok hafði hafði marga kappa með sér, þá er ágætir vóru, enn Starkaðr var mest metinn af öllum þeim ok kærastr konungi, þar hann var öndugismaðr hans og ráðgjafi ok landvarnarmaðr. Hann þá margar gjafir af konungi; Vikarr konungr gaf honum gullhring þann, er stóð þrjár merkr, enn Starkaðr gaf honum eyna Þrumu, þá er Haraldr konungr hafði gefit Stórvirki föður hans. Hann var *fimtán* sumur með Vikari konungi, sem hann segir:

„Mér gaf Vikarr
valamálm,
hring enn rauða
er ek á hendi ber,
mér þrímerking,
enn ek Þrumu honum,
fylgda ek fylki
fimtán sumur“.

Vikarr konungr sigldi af Ögðum norðr á Hörðaland, ok hafði lið mikit. Hann lá í hólmum nokkurum lengi ok fekk andviðri mikit. Þeir feldu spán til byrjar, ok fell svá, at Óðinn vildi þiggja mann at hlutfalli at hanga ór herinum. Þá var skift liðinu til hlutfalla, ok kom upp hlutr Vikars konungs. Við þat urðu allir hljóðir, ok var ætlat um daginn eftir, at ráðsmenn skyldu eiga stefnu um þetta vandmæli. Um nóttina nær miðri nótt vakti Hrossharsgrani Starkað fóstra sinn, ok bað hann

fara með sér. Þeir taka bát einn lítinn, ok reru til eyjar einnar inn frá hólminum. Þeir gengu upp til skógar, ok fundu þar rjóðr eitt í skóginum; í rjóðrinu var fjölmenni mikit ok var þar þing sett. Þar sátu ellifu menn á stólum, enn hinn tólfti var auðr. Þeir gengu fram á þingit, ok settist Hrosshárs-Grani á stólinn hinn tólfta. Þeir heilsuðu allir Óðni. Hann mælti at dómendr skyldi þá dæma örlög Starkaðs. Þá tók Þórr til orða ok mælti: „Álfhildr móðir föður Starkaðs, kaus föður at syni sínum hundvísan jötunn, heldr enn Ásaþór, ok skapa ek þat Starkaði, at hann skal hvórki eiga son né dóttur, ok enda svá ætt sína". Óðinn svaraði: „Þat skapa ek honum, at hann skal lifa mannsaldra þrjá". Þórr mælti: „Hann skal vinna níðingsverk á hverjum mannsaldri". Óðinn svaraði: „Þat skapa ek honum at hann skal eiga en beztu vápn ok váðir". Þórr mælti: „Þat skapa ek honum, at hann skal hvórki eiga land né láð". Óðinn mælti: „Ek gef honum þat, at hann skal eiga of lausafjár". Þórr mælti: „Þat legg ek á hann, at hann skal aldri þykjast nóg eiga". Óðinn svaraði: „Ek gef honum sigr ok snild at hverju vígi". Þórr svaraði: „Þat legg ek á hann, at hann fái í hverju vígi meiðslasár". Óðinn mælti: „Ek gef honum skáldskap, at hann skal eigi seinna yrkja enn mæla". Þórr mælti: „Hann skal ekki muna eftir, þat er hann yrkir". Óðinn mælti: „Þat skapa ek honum, at hann skal þykja hæstr enum göfugustum mönnum ok hinum beztum. Þórr mælti: „Leiðr skal hann alþýðu allri". Þá dæmdu dómendr alt þetta á hendr Starkaði, er þeir höfðu um mælt ok sleit svá þinginu. Fóru þeir Hrosshárs-Grani og Starkaðr til báts síns. Þá mælti Hrosshárs-Grani til Starkaðs: „Vel muntu nú launa mér, fóstri, liðsemd þá er ek veitta

þér“. „Vel“, segir Starkaðr. „Þá skaltu nú senda mér Vikar konung enn ek mun ráðin til leggja“. Starkaðr játar þessu. Þá fékk Hrosshárs-Grani geir í hönd honum, ok segir at þat mundi sýnast reyrsproti. Þá fóru þeir út til liðsins, ok var þá komit at degi. Um morguninn eftir gengu ráðgjafar konungs á stefnu til umráða; kom þat ásamt með þeim, at þeir skyldu gera nokkura minning blótsins, ok segir Starkaðr upp ráðagerðina. Þar stóð fura ein hjá þeim, ok stofn einn hár nær furunni; neðarlega af furunni stóð einn kvistr mjór, ok tók í limit upp. Þá bjuggu þjónustusveinar mat manna, ok var kálfr einn skorinn ok krufðr. Starkaðr lét taka kálfsþarmana; síðan steig Starkaðr upp á stofninn, ok sveigði ofan þann enn mjóva kvistinn, ok knýtti þar um kálfsþörmunum. Þá mælti Starkaðr til konungs: „Nú er þér búinn hér gálgi, konungr, ok mun sýnast eigi allmannhættr. Nú gaktu hingat ok mun ek leggja snöru á háls þér“. Konungr mælti: „Sé þessi umbúð ekki meir hættleg, enn mér sýnist, þá vænti ek, at mik skaði þetta ekki, enn ef öðruvís er, þá mun auðna ráða, hvat at gerist“. Síðan steig hann upp á stofninn, ok lagði Starkaðr virgilinn um háls honum, ok steig síðan ofan af stofninum. Þá stakk Starkaðr sprotanum á konungi ok mælti: „Nú gef ek þik Óðni“. Þá lét Starkaðr lausan furukvistinn. Reyrsprotinn varð at geir, ok stóð í gegn um konunginn. Stofninn fell undan fótum honum, enn kálfsþarmarnir urðu að viðu sterkri, enn kvistrinn reis upp, og hóf upp konunginn við limar, ok dó hann þar. Nú heita þar síðan Vikarshólmar. Af þessu verki varð Starkaðr mjök óþokkaðr af alþýðu, ok af þessu verki varð hann fyrst landflótti af Hörðalandi. Eftir þat strauk hann á braut ór Noregi, ok austr í Svíaveldi, ok var þar lengi með Upp-

sala konungum Eireki ok Álreki, sonum Agna Skjálfarbónda, ok var í herförum með þeim. Ok er Álrekr spurði Starkað, hvat hann kunni tíðinda at segja frá frændum sínum eða sjálfum sér, þá orti Starkaðr kvæði þat, er heitir Vikarsbálkr; þar segir svá frá drápi Vikars konungs:

„Fylgda ek fylki,
þeim er framast vissak,
þá unda ek bezt
ævi minni,
áðr fóru *vér*,
enn því flögð ullu,
hinnsta sinni
til Hörðalands.

Þess eyrindis,
at mér Þórr um skóp
níðings nafn,
nauð margskonar;
hlaut ek óhróðigr
ilt at vinna.

Skylda ek Vikar
í viði hávum
Geirþjófsbana
goðum um signa;
lagða ek geiri
gram til hjarta,
þat er mér harmast
handaverka.

Þaðan vappaði ek
villar brautir,
Hörðum leiðr
með huga illan;
*hringa vanr
ok hróðr kveða,
drottinlaus,
dapr alls hugar.

Nú sótta ek
til Svíþjóðar,
Ynglinga *tvá*
til Uppsala;
hér láta mik,
sem ek lengi man,
þöglan þul
þjóðans synir“.

Þat má finna á Starkaði, at honum þykir þetta eitthvórt verk sitt verst ok óskaplegast orðit hafa, er hann drap Vikar konung, ok ekki höfum vér frásagnir heyrðar, at hann hafi ílendr orðit í Noregi síðan. Enn er Starkaðr var at Uppsölum, þá vóru þar tólf berserkir málamenn, ok vóru mjök ágjarnir ok spottsamir við hann, ok vóru óðastir at því bræðr tveir, Úlfr ok Ótryggr. Starkaðr var þögull, enn berserkir kölluðu hann endrborinn jötun ok níðing, svá sem hér segir:

„Hér settu mik
sveina milli,
heldr hæðinn
*ok hvítbránn,
*skelkja skatnar,
ok skop draga
ofs óframir
at jöfurs greppi.

Sjá þykjast þeir
á sjálfum mér
jötun kuml,
átta handa,
er Hlórriði
fyrir hamar norðan
Hergrímsbana
höndum rændi

Hlæja rekkar,
*er mik sjá,
ljótan skolt,
langa trjónu,
*hangar tjálgur,
hár úlfgrátt,
hrjúfan háls,
*húð jótraðá“.

Enn er Eirekr konungr ok Álrekr settust heima, þá fór Starkaðr í hernað með skip þat, er Álrekr konungr hafði gefit honum, ok hafði skipat með Norðmönnum ok þeim Svíunum; fór hann víða um lönd, ok framdi orrostur ok einvígi, ok hafði jafnan sigr, ok er hann ekki lengr við þessa sögu. Álrekr konungr varð skammlífr, enn þat varð með þeim atburði, at Eirekr konungr bróðir hans sló hann í hel með beizli, er þeir höfðu riðit at temja hesta sína. Eftir þat réð einn Eirekr konungr Svíþjóðu lengi síðan, sem enn mun síðar sagt í þessi sögu af samskiftum þeirra Hrólfs konungs Gautrekssonar.

VIII. Nú ferr tveim fram sögunum; skal nú segja fyrst frá því, er áðr var frá horfit, at Gautrekr konungr stýrir Gautlandi, ok gerðist mikill höfðingi, ok hinn mesti bardagamaðr. Þat þótti konunginum vanta mjök á sína ríkisstjórn, at hann var maðr ókvæmtr, ok vildi leita sér ráðs. Haraldr er konungr nefndr; hann réð fyrir Vin(d)landi. Hann var vitr maðr, ok ekki mikill bardagamaðr; hann átti sér drotning, ok eina dóttur væna ok vel siðuga, er Álfhildr hét. Gautrekr konungr býr ferð sína til Vin(d)lands, ok biðr dóttur

Haralds konungs. Því máli var vel svarat, ok svá margt, sem þeir töluðu hér um, varð sá endir á, at Gautrekr konungr skal fá meyna; flytr hann hana heim í Gautland, ok drekkr til hennar brúðlaup; ok er þau höfðu eigi lengi ásamt verit, fæðir Álfhildr dóttur eina fríða; þeirri var nafn gefit, ok heitir hún Helga. Hún var snemma bráðger; hún vóx upp með föður sínum, ok þótti hún hinn bezti kostr þar í Gautlandi. Gautrekr konungr hafði margt manna með sér, þeirra er mikilhæfir vóru. Hrosskell hèt maðr, hann var vinr Gautreks; hann var mikill víkingr; þá hann einn tíma heimboð með Gautreki konungi, ok at skilnaði gaf Gautrekr konungr honum sæmilegar gjafir; hann gaf Hrosskeli stóðhross góð, hest grán ok með fjögur merhross; þau voru öll silkibleik ok hin vænustu. Hrosskell þakkaði konungi gjafirnar, ok skildu þeir með mikilli vináttu. Gautrekr konungr stýrir nú ríki sínu um mörg ár, ok sitr nú um kyrt, þar til at drotning kennir sóttar, ok eigi lyktar fyrr hennar sótt, enn drotning er dauð út borin. Gautreki konungi þótti þetta hinn mesti harmr; konungr lætr verpa haug eftir drotningu; honum fekk þetta svá mikils, at hann gáði ekki ríkisstjórnar. Hann sat á haugi hvórn dag, ok beitti þaðan hauki sínum ok gerði sér þar af skemtan ok dægrastytting.

IX. Nú er frá því að segja, að Neri jarl hafði ríkisstjórn á Upplöndum, sem fyrri var sagt, ok er hann frétti dráp Vikars konungs, feðr síns, hefir hann stefnu við Harald konung bróður sinn; ok er þeir finnast, tala þeir um arfskifti sín í milli; kemr það ásamt með þeim, með því at Haraldr var ellri þeirra bræðra, at hann skal taka ríki þau öll undir sik, er Vikarr konungr hafði fyrir ráðit, ok vera þar konungr yfir, enn Neri jarl skal hafa Upplönd, sem áðr, ok Þelamörk; þat

ríki sem áðr hafði stýrt Haraldr konungr, bróðir hans, ok skildust þeir bræðr með góðu samþykki. Neri jarl var svá vitr, at eígi fekst hans maki, varð þat alt at ráði, er hann lagði til um, hvat sem *þat* átt*i* at vera. Aldri vildi hann gjafir þiggja, því at hann var svá sínkir, at hann tímdi öngu at launa. Þess er nú getið við, er áðr var frá sagt, at Rennir bóndi gekk einn dag um eldaskála; hann rataði um leggi Refs sonar síns, ok mælti til hans: „Mikil skömm er at slíkum syni, er þú vill þik til eins ills hafa; nú skaltu verða á brottu, ok koma eigi oftar mér fyrir augu eðr í augsýn, meðan þú ferr þessi fólsku fram“. Refr svaraði: „Meðr því attu rekr mik frá þér, þá mun þat maklegra, at fari sá gripr með mér, er þú átt beztan, ok þér þykir mest at láta“. Rennir mælti: „Engi gripr er sá í minni eigu, at ek vildi eigi til þess gefa, at ek sæi þik aldri, því at þú ert athlægi ættar þinnar“. Eftir þat skildu þeir tal sitt; ok eigi miklu síðar einn veðrdag góðan stendr Refr upp, ok býst í braut; hann tekr ok uxann góða ok leiðir til strandar. Hann hrindr fram einu skipi ok ætlar á land. Ekki hirðir hann þótt uxinn vökni nokkut. Síðan sezt hann við árar, enn bindr uxann við skipit, ok rær svo til lands. Hann var í stuttum feldi, ok í ökulbrókum, ok er hann kemr á land, leiðir hann uxann eftir sér; ferr fyrst austr eftir Jaðri, ok svá sem leið liggr til Upplanda. Eigi léttir hann fyrr sinni ferð, enn hann kemr til bæjar þess, er Neri jarl átti fyrir at ráða. Hirðmenn jarls sögðu honum, at þar var kominn Refr Rennisfífl, ok leiðir eftir sér uxann góða. Jarl bað þá ekki gabba hann. Ok er Refr kom at hallar dyrum þeim, sem jarl var vanr at sitja í, bað hann dyravörðu kalla jarl til tals við sik. Þeir svöruðu: „Eigi lætr þú dvöl á

fólskunni, ok er jarl eigi því vanr at hlaupa til tals við þorpara". Refr mælti: „Komi þér orðum mínum, enn hann ráði svörum sínum". Síðan gengu þeir til móts við jarl, ok sögðu, at Refr hinn heimski beiddi hann út koma. Jarl mælti: „Segi þér, at ek mun hitta Ref; eigi veit, hverju heilli hvárgi kemr"; gekk jarl út, ok kvaddi Refr hann vel. Jarl mælti: „Hví ertu hér kominn?" Refr svaraði: „Faðir minn hefir mik á brott rekit, enn hér er einn uxi, er ek á, ok hann vil ek þér gefa". Jarl svaraði: „Hefir þú eigi spurt, at ek þigg öngar gjafir, því at ek vil öngum manni launa". Refr svaraði: „Spurt hefi ek sínku þína, at engi þarf til fjár í móti ætla, þótt þér sè gefit, enn þó vil ek at þú þiggir þenna grip, ok má vera at þú gerir mér gagn í orðum þínum, hverr sem peninga laun verða". Jarl mælti: „Þiggja mun ek uxann við þessi þín ummæli, ok gakk þú inn, ok ver hèr fyrst í nótt". Refr lét þá lausan uxann, ok gekk inn. Jarl bað fá honum klæði, svá at skammlaust væri. Siðan þó Refr sér, ok var hann hinn drengilegasti maðr. Hann sat þar um hríð. Öll hall jarls var búin með skjöldum, svá at hverr tók annan, þar sem þeir vóru upp festir. Jarl tók einn skjöld, sá var allr lagðr með gulli; þann gaf hann Refi. Ok er jarl gekk til dagdrykkju, horfði hann í hliðit, þar sem skjöldrinn hafði hangit; hann kvað þá vísu:

„Skein enn skrautlegi raunar,
skjöldr hekk áðr á tjöldum,
oss verðr oft af þessu
angr mest, er ek lít þangat;
skarð er at skaplegt orðit;
skjótt mun ek snauðr af auði,
er braut með gjöf gautar
grandlaust bera randir".

Jarl lét snúa hásæti sínu, svá fekk honum mikils, at skjöldrinn var á brautu. Ok er Refr fann þetta, gekk hann fyrir jarl, ok hafði skjöldinn í hendi sér, ok mælt: „Herra“, segir hann, „ver kátr, því at hér er skjöldr sá, er þér gáfuð mér; hann vil ek nú yðr gefa, því at hann kemr mér at öngu haldi, þar sem ek hefi ekki fleira vápna“. Jarl mælti: „Gefðu allra drengja heilastr, því at þat er mikil prýði höll minni, at hafa hann aftr í þann stað, sem hann hekk áðr, enn hér er einn gripr, er ek vil gefa þér, og má vera at þér verði at gagni, er þú ferr mínum ráðum fram. Jarl fekk honum í hendr eitt heinbrýni; „og mun þér þykja þessi gjöf ekki fémikil“. Refr mælti: „Eigi veit ek, at hverju haldi mér kemr þetta“. Jarl mælti: „Svá er þó mál með vexti, at ek vil öngan mann sitjanda fæða, svá at eigi starfi nokkut; nú vil ek senda þik til Gautreks konungs, ok sel þú honum í hendr heinarbrýni þetta“. Refr mælti: „Ekki em ek vanr at fara á milli tíginna manna, ok eigi veit ek, hvat konungi skal þetta brýni“. Jarl mælti: „Ekki þyrfti at geta vitsmuna minna, ef ek sæi eigi lengra fram enn þú, enn engi frama raun mun þér í þessu vera, at hitta konunginn, því at þú skalt ekki við hann mæla; mér er sagt at konungr sé oft á haugi drotningar, ok beitir þaðan hauki sínum, ok oftlega, er á líðr daginn, þá lezt haukrinn. Þá lætr konungr sveifa höndina hjá stólnum, ef hann finnr nokkut at kasta til hans. Nú ef svá ferr, at konungr fær ekkert at kasta til hauksins, þá stikk þú brýninu í hönd honum, enn tak við, ef hann réttir nokkut þér í hönd, ok far þá aftr til mín“. Síðan fór Refr at tilvísun jarls, ok kom þar at, er konungr sat á hauginum, ok fór þat svá, sem Neri gat til, at konungr fleygði öllu til hauksins því, at hann fekk til. Refr settist hjá stólin-

um at baki konungi. Síðan sér hann, hvar komit var. Konungr réttir höndina á bak sér aftr. Refr stingr brýninu í hönd honum, enn konungr kastar þegar á bak haukinum, ok flýgr hann upp snart, er heinin kom við hann. Konungi þótti vel sigrast hafa, ok vildi eigi, at sá misti síns, er honum hafði gert greiða, ok rétti á bak sér gullbaug, ok sá eigi til hans meðan. Refr tók við, ok fór til fundar við jarl. Hann spurði, hversu farizt hafði. Refr svarar, ok sýndi honum bauginn. Jarl mælti: „Þetta er góðr gripr, og er eigi seta nýtri, enn afla slíks“. Þar var Refr um vetrinn; enn er vóraði, þá mælti jarl: „Hvat skaltu nú athafast?“ Refr mælti: „Nú mun eigi hægt um; ek má nú selja bauginn til lausafjár“. Jarl mælti: „Til mun ek enn hlutast með þér; konungr heitir Ella, hann ræðr fyrir Englandi, honum skaltu gefa bauginn; mun þat eigi færra fé verða, enn kom til mín at hausti; mat ok ráð mun ek eigi við þik spara, þótt engi verði önnur uxalaunin“. Refr mælti: „Eigi vilda ek at þú gætir þess“. Síðan fór hann til Englands, ok gekk fyrir Ellu konung, ok kvaddi hann sæmilega; var Refr þá vel búinn bæði at vópnum ok klæðum. Konungr spurði, hverr þessi maðr var. Hann svaraði: „Ek heiti Refr, ok vilda ek, at þér þægjuð af mér gullhring þenna“ ok lagði á borðit fyrir konunginn. Konungr leit á ok mælti: „Þetta er mikit gersemi, eða hverr gaf þér?“ Refr svaraði: „Gautrekr konungr gaf mér bauginn“. Konungr mælti: „Hvat gafstu honum?“ Refr svaraði: „Eitt lítit heinarbrýni“. Konungr mælti: „Mikit er um örleik Gautreks konungs, er hann gefr gull við grjóti“ „Þiggja vil ek hringinn“, sagði konungr, “ok býð ek þér hér at vera“. Refr mælti: „Hafið þökk, herra! fyrirboð yðvart, enn aftr ætla ek mér til Nera jarls, fóstra

míns". Konungr mælti: „Dveljast verðr þú hér um stund". Konungr lét búa eitt skip, ok einn dag bað hann Ref ganga með sér. Konungr mælti: „Hér er eitt skip, er ek vil gefa þér með öllum þeim farmi, er þér má bezt henta, ok mönnum svá mörgum sem þú þarft; vil ek eigi, at þú sért lengr annarra farþegi, at fara hvert er þér líkar, ok er þetta þó lítit hjá því, sem Gautrekr konungr launaði þér heinarbrýnit". Refr mælti: „Þetta er allstórmannlega launat". Síðan bjó Refr sik til skips með nógum efnum, ok þakkaði konungi með mörgum fögrum orðum. Konungr mælti: „Hér eru rakkar tveir, er ek vil gefa þér". Þeir vóru harðla litlir ok fagrir, ok enga hafði Refr slíka séð; viðjar vóru á þeim af gulli, ok spent gullhring um háls hvórum þeirra, ok sjau smáhringar á festinni milli þeirra. Eigi þóttust menn séð hafa slíkar gersimar í þeirri tegund. Síðan fór Refr í braut, ok kom í ríki Nera jarls. Hann gekk í mót honum, ok bað hann vel kominn: „ok far til mín með alla menn þína". Refr mælti: „Ek hefi nú nógan kaupeyri fyrir oss at leggja". Jarl mælti: „Þat er vel, enn ekki skal þat kaupeyrir þinn skerða, enn af vóru borði skaltu mat eta, þó eru eigi mikil uxalaunin". Refr mælti: „Þat eina þyki mér at, er þú getr þess". Nú er Refr með jarli um vetrinn, ok verðr allvinsæll, ok vóru með honum margir sporgöngumenn. Ok er vóraðist, mælti jarl við Ref: „Hvat skaltu nú at hafast". Refr mælti: „Mun nú eigi hægt, því at fé skortir nú eigi, at ráðast í víking eðr kaupferðir". Jarl mælti: „Svá er þat, enn til mun ek hlutast enn með þér; nú skaltu fara suðr til Danmerkr á fund Hrólfs konungs kraka, ok færa honum rakkana, því þeir eru ekki ótíginna manna eign, ok mun eigi færra

fé verða, ef hann vill þiggja". Refr mælti: „Þú skalt ráða, enn eigi er mér nú féfátt".

X. Nú býst Refr ok siglir til Danmerkr. Hann finnr Hrólf konung ok gengr fyrir hann ok fagnar honum. Konungr spyrr hann, hverr hann væri. Hann kvaðst Refr heita. Konungr svaraði: „Ertu kallaðr Gjafa-Refr?" Hann svaraði: „Þegit hefi ek gjafir af mönnum, ok þó enn gefit stundum". Refr mælti: „Rakka þessa ena litlu vil ek, herra, gefa yðr með búnaði sínum". Konungr mælti, ok leit til: „Slíkt eru stórar gersimar, eða hverr gaf þér?" Refr svaraði: „Ella konungr". Hrólfr konungr mælti: „Hvat gaftu honum?" Refr svaraði: „Gullbaug". „Eða hverr gaf þér hann?" Refr svaraði: „Gautrekr konungr". „Eða hvat gaftu honum?" Refr svaraði: „Heinarbrýni". Hrólfr konungr mælti: „Mikit er um örleik Gautreks konungs, er hann gefr gull við grjóti, enn þiggja mun ek rakkana, ok ver með oss". Refr svaraði: „Aftr skal ek at hausti til Nera jarls fóstra míns". Hrólfr konungr svaraði: „Svá má vel vera". Var hann nú með konungi um hríð. Nú býr Refr skip sitt at hausti. Þá mælti konungr: „Laun hefi ek hugat þér; skip skaltu af mér þiggja, svá sem af Englakonungi, skal þat vera með hinum bezta farmi ok mönnum". Refr mælti: „Hafið mikla þökk fyrir stórmannlega gjöf", ok bjóst síðan. Hrólfr konungr mælti: „Hér eru gripir tveir, Refr, er þú skalt af mér þiggja, þat er hjálmr ok brynja". Refr tekr við gripunum. Þeir vóru báðir af rauðu gulli gervir, ok skiljast þeir Hrólfr konungr með mikilli blíðu, ok ferr Refr nú til móts við Nera jarl, ok stýrði hann þá tveimr skipum. Jarl tók vel við honum, ok sagði „at enn hefði heldr vaxit féit; ok skulu þér allir til mín í vetr, ok eru þó lítil laun fyrir

uxann, enn eigi hæfir mér at spara orð mín til gagns þér". Refr svaraði: „Þíns tilstillis nýt ek at öllu þessu"; ok var Refr þar um vetrinn í góðu yfirlæti, ok gerðist frægr maðr.

XI. Enn um vórit spurði jarl Ref: „Hvat skal nú í sumar at hafast?" Refr svaraði: „Herra, þér skuluð fyrir sjá, enn eigi er mér nú féfátt". Jarl mælti: „Ek ætla þat satt nú; er ein ferðin sú, er ek vil á þik leggja. Konungr heitir Óláfr, ok liggr í hernaði; hann hefir átta tigu skipa; hann liggr úti vetr og varmt sumar á sjó. Hann er hinn frægasti herkonungr; honum skaltu færa hjálminn ok brynjuna, ok ef hann þiggr, þá væntir mik at hann biði þik kjósa laun fyrir, enn þú skalt kjósa at ráða fyrir liði hans hálfan mánuð, ok halda þangat sem þér líkar; enn maðr er sá með konungi, er Refnefr heitir; hann er hit mesta illmenni; hann er ráðgjafi konungs, enn þat sé ek trautt, hvert þar má meira gæfa þín eða tröllskapr hans, enn þar mun þó verða til at hætta, hvern veg verðr. Síðan skaltu halda hingat öllu liðinu, ok má þá verða at ek fái launat þér uxann góða". Refr mælti: „Til oft þyki mér þú hans geta". Síðan skildu þeir; fór Refr nú at leita Óláfs konungs, ok fann hann, þar sem hann lá með skipa flota sínum, ok leggr þegar at konungs skipinu; gengr upp á skipit ok kvaddi konunginn. Óláfr konungr spurði, hverr hann væri. Refr segir til sín. Konungr mælti: „Ertu kallaðr Gjafa-Refr?" Hann svaraði: „Gefit hafa mér stundum göfgir menn, ok ek hefi jafnan gefit nokkuð í mót; enn hér eru tveir gripir, er ek vil þér gefa; þat er hjálmr ok brynja, því at yðr munu þessir gripir fullvel hæfa". Konungr mælti: „Hverr gaf þér gersimar þessar, er ek hefi eigi sét slíkar, ok at síðr sét, at ek hefi enga spurn af haft, ok hefi ek

þó farit víða um lönd?“ Refr svaraði: „Hrólfr konungr kraki gaf mér þessa gripi“. Konungr mælti: „Enn hvat gaftu honum?“ Refr mælti: „Rakka tvo með gullviðjum, er Ella Englakonungr gaf mér“. „Enn hvat gaftu Ella konungi?“ segir Óláfr konungr. „Gullbaug einn, er Gautrekr konungr gaf mér, ok launaði mér fyrir eitt heinarbrýni“. Óláfr konungr mælti: „Mikit er um örleik slíkra konunga, ok berr Gautrekr konungr þó yfir þeirra örleik allra, eða hvórt skal ek þiggja þessa gripi, Refnefr, eðr eigi?“ Hann svaraði: „Eigi þyki mér ráð at þú þiggir, ef þú hefir eigi vit til at launa“, ok í því þrífr hann gripina, ok steypir fyrir borð með sér at skut. Refr þykist illa leikinn, ef hann missir gripanna, ok ferr eftir honum, ok er harðr þeirra atgangr, ok lýkr svá at Refr náir brynjunni, enn Refnefr hjálminum, ok legst til botns, ok tryllist á honum á grunnum niðri, enn Refr kemr upp mjök máttfarinn; þá var þetta kveðit:

„Ráð þyki mér
Refnefs vera
nökkvi verri
*né merkendi,
varpat sínu
á sæ fé
Gautrekr er gaf
gullhring Refi“.

Óláfr konungr mælti: „Þú ert hinn ágætasti maðr“. Refr mælti þá: „Nú vilda ek at þú þægir þenna grip, sem nú er eftir“. Óláfr konungr mælti: „Ek vil at vísu þiggja, ok kunna nú eigi minni þökk annars, enn áðr beggja, ok var þat missýni, er ek þá eigi báða í fyrstu; er þat nú eigi at undrast, þar sem ek hlýdda svá ills manns ráði, ok kjós þér laun fyrir“. Refr svaraði: „Ek

vil ráða fyrir skipum þínum í einn hálfan mánuð, ok halda þangat sem ek vil". Konungr mælti: „Kynlegt kjör er þetta, enn þó skulu skip til reiðu". Síðan heldu þeir til Gautlands til móts við Nera jarl. Þeir kómu þar síð dags. Refr gerir Nera jarli menn á laun, at hann vill hitta (hann). Hann ferr til fundar við Ref, ok segir hann honum alt um sínar ferðir. „Nú er þar komit, fóstri", segir jarl, „at nú er í ráði, hverr giftumaðr þú verðr, því at nú vilda ek koma þér í mægðir við Gautrek konung, at þú fengir dóttur hans". Refr bað hann einn forsjá at hafa. Jarl mælti: „Nú skaltu næst er vit finnumst bregðast eigi ókunnigr við, hvat sem ek mæli, ok andstefna, eftir því sem ek bý í hendr þér". Síðan reið jarl í braut, ok létti eigi sinni ferð, fyrr enn kom á fund Gautreks konungs; jarl kom þar um miðnætti, ok segir honum, at herr óvígr er kominn í ríki hans: „ætla þessir menn at taka þik af lífi, ok taka undir sik ríkit". Konungr spyrr: „Hverr er höfðingi fyrir herinum?" Jarl svaraði: „Sá, er oss mundi þykja eigi líklegr til, at at öngu mundi vilja hafa mín ráð, þat er Refr, fóstri minn". Konungr mælti: „Þú munt, jarl, enn miklu við hann ráða, eða mun eigi ráðlegra að samna her móti". Jarl mælti: „Ef þér komið öngum sættum á við þá, þá þyki mér mikil vón, at þeir geri hér mikil hervirki, áðr þú kemr liði at þér; vil ek heldr fara með boðum sæmilegum, ok vita, ef sætt tækist með yðr, því at mér þykir mitt ríki fyrst á forgörðum, er þeir eru þar nær komnir". Konungr svaraði: „Lengi höfum vér þínum ráðum hlýtt". „Enn þat vil ek", sagði jarl, „at þú konungr heyrir upp á viðtal vórt". Konungr bað hann því ráða. Síðan fóru þeir við nokkura menn þar til er þeir nálguðust skipin; sá konungr at þeir höfðu fjölda hermanna, ok þótti torvelt í mót at

standa. Jarl mælti, ok kallaði af landi at skipamönnum: „Hvórt er fóstri minn formaðr hers þessa?“ „Svá er víst“, segir hann. „Eigi ætlaða ek, fóstri, at þú mundir herja á ríki mitt, eða svá hit sama á ríki Gautreks konungs; skal nokkut til undanlausnar, at friðr mætti verða; vil ek því alt til vinna, at þín sæmd væri þá meiri enn áðr, ok þykjumst ek vita, at konungr mun svá vilja fyrir sitt efni; vilda ek at þú þægir af konungi sæmdir, ok létir þú í náðum hans ríki, enn ek veit, at mikilþægr muntu at vera; er þat eigi undarlegt, því at ríkr jarl var móðurfaðir þinn, enn faðir þinn öruggr kappi“. Refr svaraði: „Þiggja skal ek góð boð, ef mér eru boðin“. „Veit ek“, segir jarl, „at eigi mun þik með litlu mega tryggja; sé ek hvar hugr þinn mun á horfa um þetta mál; þú munt vilja hafa jarlsríki, þat er ek hefi haldit af Gautreki konungi; þar með muntu vilja, at konungr gefi þér dóttur sína“. Refr svaraði: „Sjándi ferr þú, jarl, eftir um þetta, ok þessu mun ek játa, ef konungr vill þetta samþykkja“. Jarl mælir til konungs: „Svá sýnist mér, sem þat sé ráðlegra, at taka þessa sætt, enn vér hættum út lífi vóru undir þessa heljarmenn, ok sé eigi ólíklegt at þeir vinni fyrst ríki þetta, ok taki þá dóttur þína at herfangi; er þat ok hit sæmilegasta, at gifta dóttur þína jarlbornum manni, enn ek mun leggja til með Ref ráð mín, ok sé hann forstjóri fyrir ríki þínu, ok fari fram vilji yðarr um þetta mál“. Gautrekr konungr svaraði: „Jafnan hefir oss, jarl, vel dugat þín ráð, ok vil ek þína forsjá á hafa; lízt mér ok ofrefli mikit, at eiga við her þenna“. Jarl mælti: „Þann veg mun ek nú helzt setja ráðin, at láta Ref styrkja ríki þitt, ok hefja hann til ráðs“. Síðan fór þetta fram með eiðum, ok skildi jarl fyrir allri sætt þeirra, ok fór Gautrekr konungr heim. Refr

mælti þá: „Nú hefir þú, Óláfr konungr, veitt mér mikit lið; skaltu nú fara leiðar þinnar hvert er þér líkar“. Óláfr konungr svaraði: „Vitrir menn hafa hér hlut at átt, sem þér eruð“. Síðan sigldi Óláfr konungr á braut. Ok er flotinn var á brottu, þá mælti Gautrekr konungr: „Hér hefi ek átt við slæga menn um, enn ekki mun ek nú rjúfa eiða mína“. Þá mælti jarl til Refs: „Nú eru þínir menn einir eftir, ok máttu sjá, at hverju liði ek hefi þér komit, ok er ráð þetta þér hentilegt; má vera at þér sé launaðr uxinn; þó hefi ek óframar launat þér, því at þú gaft mér alla eigu þína, enn ek á stóreignir“. Eftir þetta lét Gautrekr konungr búa til veizlu, ok gekk nú Refr at eiga Helgu, dóttur Gautreks konungs; þar með gaf Gautrekr konungr honum jarls nafn, ok þótti inn frægasti at öllum vaskleik; var ok ætt hans af tígnum mönnum, enn faðir hans enn mesti víkingr og kappi. Refr stýrði þessu jarls ríki, ok varð ekki gamall maðr. Jarl varð bráðdauðr, ok segir ekki í þessarri sögu frá honum lengr. Lét Gautrekr konungr drekka erfi eftir hann; tók konungr þá heldr at þyngjast fyrir aldrs sakir; var hann maðr ágætr at örleik sínum ok framgöngu, enn eigi er þat sagt, at hann væri djúpvitr, enn þó var hann vinsæll ok stórgjöfull ok hinn hæversklegsti at sjá, ok lýkr hér Gjafa-Refs sögu.

Hrólfs saga Gautrekssonar.

Hrólfs saga Gautrekssonar.

Þar hefjum vér þessa sögu, er Gautrekr konungr son Gauta konungs réð fyrir Gautlandi. Hann var ágætr konungr fyrir margra hluta sakir, vinsæll ok stórgjöfull, svá at hans mildi er jafnan við brugðit, þá er fornkonunga er getit. Hann átti eina dóttur barna, ok gifti hann hana Gjafa-Ref Rennissyni með ráði Nera jarls. Í þann tíma hafði andazt drotning Gautreks konungs. Hann var þá hniginn á hinn efra aldr, ok var þó enn hraustasti. Konungr sat jafnan á haugi drotningar, því at honum þótti mikit fráfall hennar. Þá fór ríki hans mjök stjórnarlaust meðan konung angraði mest fráfall drotningar. Eftir þat beiddust vinir konungs, at hann mundi kvænast; kváðust helzt vilja hans afkvæmi til ríkisstjórnar yfir sér; létu þat líklegt, ef hann fengi sæmilegt ráð, at þat mundi þeim öllum til sæmdar ok langælegra náða. Gautrekr konungr tók þessu vel, ok kvað þá jafnan sýna ok sýnt hafa mikinn góðvilja við sik, bæði í ráðum ok hraustlegri fylgd; ok litlu síðar býr Gautrekr konungr heiman ferð sína með átta tigu manna vel búna at vápnum ok klæðum ok hinu fríðasta liði; vildi hann þessa ferð mjök vanda eftir því

sem virðing hans sómdi. Þórir er nefndr hersir einn ríkr í Noregi; hann hafði atsetu í Sogni; hann var virðingamaðr mikill, ágætr ok hit mesta mikilmenni. Hann var kvángaðr maðr; hann átti eina dóttur barna, er Ingibjörg hét; hún var bæði vitr ok væn, ok þótti vera hinn bezti kostr; höfðu margir ríkir menn hennar beðit, ok hafði hún öllum af vísat, því at henni þótti sér hvergi fullkosta. Nú berr svá til, at þar kemr Gautrekr konungr með þessu sínu liði; var við honum þar tekit harðla vel; gekk Þórir í móti honum ok bauð honum með sínu föruneyti svá langa dvöl, sem honum vel líkaði. Gautrekr konungr þiggr þar veizlu fagra með enum beztu föngum og viðtektum. Þar var kominn konungsson einn útan ór löndum; sá hét Óláfr; hann hafði við sér hundrað manna. Þessi konungsson hafði beðit Ingibjargar Þórisdóttur, enn hún hafði því máli vel svarat; var þessi maðr ungr ok vænlegr. Ok er Gautrekr spyrr þetta, gefr hann að því engan gaum. Þá er hann hefir þar litla hríð dvalizt, kallar hann Þóri á tal við sik. Konungr mælti: „Ek vil yðr kunnigt gera mitt eyrendi: mér er svá flutt, at þú eigir, Þórir, dóttur væna ok vitra, er Ingibjörg heitir, ok þat hefir ek með mér staðfest, at ek vil biðja hennar mér til eiginkonu ok staðfesta svá við yðr vensl með vináttu". Þórir mælti: „Glöggva frétt hefi ek af því, at þú ert mikilsháttar höfðingi, ok því vil ek þínum eyrendum vel svara; þyki mér líklegt, at mín dóttir sé vel gift, þótt hún kæmi í yðra forsjá, enn svá er mál með grenni, at hér er kominn einn konungsson, ungr ok vænlegr, sá er Óláfr heitir; hann hefir áðr vakit bónorð við dóttur mína, ok vit höfum þar nokkurar stefnur at átt; nú mun ek þessum vanda víkja af mér, ok láta hana sjálfa kjósa sér mann til handa; hefir hún þess beðit mik áðr".

Báðum konungum líkuðu vel þessi andsvör. Litlu síðar gengu þeir allir saman með vinum sínum til skemmu Ingibjargar, ok er hún sá föður sinn með þessum tveimr höfðingjum þar kominn, heilsaði hún þeim öllum með blíðu ok bað þá at sitja. Þórir tók þá til orða: „Svá er mál með vexti, dóttir, at hér eru komnir með mér á þinn fund þessir tveir konungar, sem mátt þú líta; er ok eitt eyrendi beggja þeirra, at báðir vilja biðja þín. Nú með því, at hér mun sannast hit fornkveðna, at eigi má gera tvó mága at einni dóttur, þá vil ek nú at þú kjósir þér hlut til handa, hvórn þeirra at þú vilt eiga; bið ek at þú veitir þeim skír andsvör ok þann órskurð, at þér sé heyrilegr ok oss megi öllum vel gegna“. Ingibjörg svaraði: „Svá lízt mér sem þetta sé meira vandamál enn þat sé mín eða annarrar þeirrar konu, er eigi er meira reynd at viti enn ek, at skipa þessu máli með skynsemd, eða víst sé at ek kynni þetta kjósa fyrir mína hönd svá sem mér henti, því at mér þyki mikil líkindi til standa, at hvórrtveggi þessi konungr sé mikilsháttar ok mér miklu meir enn fullboðinn, í hvórs þeirra umsjá er ek kem, enn með tilteknum dæmum má ek helzt þetta enda: svá má ek helzt til jafna þessum konungum tveim, sem standi tveir apaldar í einum garði, ok er annarr ungr ok all-líkr til at þar á vaxi mörg stór epli ok sæt, þann tíma, er hann hefir fullan aldr síns tíma, ok merkir sá Óláf konung; þar í hjá er annarr apaldr, sá er stendr með margkvísluðum limum á sér, berandi alls konar epli; sjá apaldr merkir stjórn og ríki Gautreks konungs, er lengi hefir stjórnat sínu ríki með örleik ok sóma, ok stendr ráð hans alt í fullum tíma; er oss hans hreysti og örleikr í hvern stað kunnari; ok þó at svá beri til, at hans ríkisstjórn þrjóti fyrr af sökum náttúru aldrs, þá má þó

vera, at hann geti þá hrausta sonu, ok er þá gott við þá at una, þótt konungs missi við. Nú þótt Óláfr sé maðr yngri ok sé líklegr til höfðingja, þá er ilt vísu vón at kaupa, ok vef ek eigi lengr þetta mál at sinni ok kýs ek mér til yndis ok samlaga Gautrek konung, þótt ek vissi þat fyrr at hann lifði fá ár, enn Óláfr yrði gamall sem steinabrú, því at þat er mitt hugboð, at hann verði aldri slíkr höfðingi; enn allra helzt ef hann lifir litla hríð". Viðr þessi orð meyjarinnar verðr Gautrekr konungr harðla glaðr ok sprettr upp þegar svá sem einn ungr maðr, tekr í hönd meyjunni ok festir hana Óláfi konungi hjá veranda. Af þessu varð Óláfr konungr harðla reiðr, ok kveðst þess hefna skyldu á Gautreki konungi sjálfum ok hans liði. Gautrekr konungr kvað eigi þann líkan til böl at bera, er eigi mætti bregða, ok skyldust þeir við svá búit. Fór Óláfr konungr á braut með sínu liði ok var hinn reiðasti.

II. Nú er Gautrekr konungr hefir dvalizt þá stund er honum vel líkaði, býst hann til heimferðar með Ingibjörgu kvónarefni sitt, því at hann vildi heima í Gautlandi drekka brúðlaup sitt. Þórir leysti dóttur sína út með mikilli rausn; lét fylgja henni út mikit gull ok silfr. Snýr Gautrekr konungr heim á leið með sínu föruneyti, ok er þeir kómu fram hjá skógi nokkurum um dag, kemr þar Óláfr konungr í móti honum með sínum mönnum; tekst þar með þeim en harðasta orrosta. Ok er þeir höfðu barizt um hríð, mælti Óláfr konungr: „Viltu, Gautrekr konungr, at ek geri þér kost á, at hjálpa lífi þínu ok gef þú upp meyna í mitt vald ok öll þau gæði, er henni fylgja heiman, ok skaltu þá fara í friði, hvert er þú vill, því at eigi hæfir svá gömlum karli at válka svá væna mey; máttu nú með þessu einn þiggja þik frá dauða". Sem Gautrekr konungr

heyrði orð hans, mælti hann: „Þótt ek hafa færra lið enn þú, þá skaltu finna, at þessi hinn gamli er óragr áðr kveld komi". Var Gautrekr konungr þá svá ákafr at hann gekk oftlega í gegn um fylking Óláfs, ok létti aldri fyrr, enn Óláfr var fallinn ok alt lið hans; enn Gautrekr konungr fekk sigr, ok hafði fengit lítinn mannskaða. Síðan léttir hann eigi fyrr ferð sinni, enn hann kemr heim í Gautland, ok hafði mjök aukizt hans frami í þessarri ferð; ok er hann hafði litla hríð heima verit, lætr hann stofna veizlu mikla, býðr til öllu stórmenni í landinu ok drekkr hann hit sterkasta festaröl til Ingibjargar, ok at því afliðnu velr hann sæmilegar gjafir öllum ríkismönnum. þeim sem hann höfðu heimsótt, ok óx mjök í þessu hans frami. Takast svá með þeim góðar ástir ok sitja nú um kyrt at ríki sínu. Ok eigi miklu síðar getr Gautrekr barn við konu sinni; þat var sveinbarn ok var færðr konungi. Hann lætr þann svein ausa vatni ok gefa nafn ok skal hann Ketill heita; hann óx þar upp með hirðinni. Þrimr vetrum síðar fæddi Ingibjörg annan svein; hann var mikill ok vænlegr; er sá nefndr Hrólfr. Vóru þessir sveinar tígulega upp fæddir, sem konungs sonum hæfði; enn á sinn hátt var hvórr þeirra bræðra. Ketill var manna minstr ok enn skjótlegasti, hávaðamaðr, framgjarn ok hvatvíss ok fullr áræðis ok enn áleitnasti; hann var kallaðr Ketill kregð, því at hann var svá lítill. Hrólfr var manna mestr ok sterkastr, fríðr sýnum; hann var fámáligr, fastorðr ok óframgjarn, ok þótt í móti honum væri gert eða mælt, lét hann fyrst sem hann vissi eigi, enn nokkuru síðar, þá er aðra varði sízt, hefndi hann grimmlega sinna mótgerða, ok þótt nokkurir þeir hlutir væri fyrir honum talaðir, er honum varðaði, gaf hann eigi gaum at fyrst í stað, enn stundu síðar eða nokkurum vetrum,

svá sem hann hafði hugsat útveg á því máli, þá bar hann þat upp, hvórt sem honum var þat með eða mót; varð þat þá fram at ganga, sem hann vildi vera láta. Hann var vinsæll af alþýðu; unnu menn honum ok mikit. Líðr nú svá fram þar til at Ketill var tíu vetra enn Hrólfr sjau vetra.

III. Í þann tíma réð sá konungr Danmörk, er Hringr hét; hann var ríkr konungr ok vinsæll. Hann átti sér drotningu væna ok vitra. Þau áttu einn son, er Ingjaldr hét: hann var ungr ok hinn efnilegasti. Með þeim Hringi konungi var mikil vinátta ok Gautreki konungi með veizlum ok fégjöfum ok margri konunglegri tign er hvórr veitti öðrum, meðan þeirra vinátta stóð; höfðu þeir jafnan verit báðir saman í hernaði meðan þeir vóru yngri, ok skildu aldri sína vináttu meðan þeir fundust jafnlega, enn nú tók heldr at greinast af meðalgöngu vóndra manna, þeirra er róg kveyktu í millum þeirra; kom þá svá, at hvórrtveggi bjóst at stríða hvórr við annan. Þat var einn tíma at Hringr konungr í Danmörku kom at máli við drotningu sína: „Þat er sem þú veizt, at mér er svá flutt, at Gautrekr konungr ætli at stríða á ríki vórt, enn þess er ek eigi víss orðinn, hvat hann gefi oss at sök. Nú ætla ek hitt ráðlegra, at verða fyrr at bragði, því at þat er mælt at sá hafi annan undir er á ræðr; veit ek ok eigi,hvórt hann er sannr þeirra vélræða, sem mér eru af honum flutt". Drotning mælti: „Óvitrlega talar þú, þar sem þú veizt áðr at þit hafið verit hinir beztu vinir, at þú trúir svá rógi vóndra manna, at þú vilt halda stríð við Gautrek konung, ok er þetta allókonunglegt bragð, at vilja fyrirkoma sínum fóstbróður, ok þótt því sé at skifta láttu hann heldr níðast á þér, enn þú gerir honum nokkura meingerð svá at þú missir fyrir þat konungs

vináttu: ger svá vel, herra, at eigi finnist í þínu brjósti sú greymenska, at þér vilið svá niðr fella ok undir fótum troða svá marga góða hluti sem hvórr ykkar hefir við annan gert; haldið, herra, við Gautrek konung með prýði ok drengskap uppteknum góðvilja með ást ok fullkomnum friði; ok týn eigi, fyrir vóndra manna orðróm, svá góðs manns vináttu; hefir hann fengit svá vitra konu ok góðfúsa, at allan ykkarn félagsskap mun hún saman draga, ok í lag færa þat sem áfátt er. Gautrekr konungr á ok svá þroskalega sonu, at þeir munu þess skjótt hefna, ef feðr þeirra er nokkut misboðit; herra, haf heldr þat ráð, er ek kenni yðr; farið sjálfir á einu skipi með hinu vitrasta yðru ráðaneyti á fund Gautreks konungs; bjóð heim til fóstrs með þér Hrólfi syni hans; má þér at honum verða ævinlegr styrkr ok þínu ríki, ef þeir vilja þekkjast, ok öllum oss út í frá til veraldlegrar sæmdar". Sem drotning lauk sinni ræðu þótti konungi hún hafa vel talat ok vitrlega, ok kveðst eigi skyldu ónýta hennar ráðagerð; lætr nú búa ferð sína svá sem drotning gaf ráð til. Síðan ferr hann sem hann verðr búinn, ok kemr við Gautland með heilum sínum varnaði. Ok er Gautrekr konungr fréttir kvómu hans, kallar hann Ingibjörgu drotningu á tal við sik, ok mælti: „Mér er svá flutt, at kominn sé í ríki vórt með einu skipi Hringr konungr af Danmörku; nú með því at þér vitið áðr, hvórr fjandskapr oss hefir verit fluttr af honum til vór, þá skal ek nú þat alt gjalda honum, áðr vit skiljum; er hann nú ok svá fallinn í greipar mér, at ek má þetta vel gera fyrir utan alla mannhættu". Sem drotning heyrði orð hans, mælti hún til konungsins á þessa leið: „Lítil vizka fylgir þessu yðru orðaframkasti, ef þú vill gera Hringi konungi nokkut til angrs, þar sem kalla má, at hann sé

kominn á yðvarn fund, svá sem væntandi sér sæmdar af yðr ok góðvilja, sem þit hafit áðr saman bundit með ykkr; mátt þú á þat líta, at Hringr konungr væri eigi hér kominn með svá litlu liði, utan hann tryði þér jafnvel sem fyrr, ok mun hann vera loginn á því, er þér er í móti; nú er þat mín tillaga: sendið menn á fund hans ok bjóð honum hér at drekka við öllu sínu föruneyti fagra veizlu; ger þik við hann glaðan ok kátan; ok svá sem hann er kominn í höll þína við sínum mönnum, leita eftir með athugasamlegri vizku, ef þú finnr hann í nokkuru sakaðan þeirra hluta, sem varðar, ok ef nokkur grein finst ykkar í milli, leggið þat alt niðr með enna beztu manna ráði, ok haldið síðan ykkar fóstbræðralag fyrir utan alla grein, meðan þit lifið báðir". Sem konungr heyrði tillögu drotningar, lét hann orka til prýðilegrar veizlu; býðr þangat fyrst at upphafi Hringi konungi við öllu sínu föruneyti, ok þar með kallar hann til þessarrar veizlu marga aðra ríka menn ok vitra, þá er konungr vildi ráð af þiggja. Sem konungar sátu ok glaðir vóru í hallinni, intust þeir til, hvórr spilt hefði þeirra vinfengi, ok sem þeir við kendust, at þeirra í milli fanst engi óþyktargrein með sönnu, ok þeir báðir fundu, at þetta var róg ok illr orðadráttr vóndra manna, endrnýjuðu þeir af upphafi sína vináttu með því upphafi, at Hringr konungr býðr Hrólfi Gautrekssyni til fóstrs, ok svá sem Gautrekr konungr þiggr þetta með blíðu, býst Hringr konungr til heimferðar, ok Hrólfr með honum, útleystr með virðulegum gjöfum, ok þótti nú báðum konungum vel hafa til tekizt; skildu nú konungar með kærleik ok blíðu, ok heldu allan tíma meðan þeir lifðu. Fór Hrólfr til Danmerkr með Hringi konungi; veitti konungr honum hit ágætasta fóstr; konungr fekk honum þann meistara, er beztr var á Norðrlöndum,

ok kendi honum allar íþróttir, þær er vaskir menn ok hraustir girntust at nema í þann tíma. Með þeim Hrólfi ok Ingjaldi tókst hin mesta vinátta, ok gerðust þeir fóstbræðr; vaxa þeir nú upp í Danmörku ok gerist Hrólfr enn mesti afburðamaðr umfram aðra menn, bæði á afl ok vöxt. Ketill óx upp í Gautlandi með feðr sínum, ok var manna minstr vexti ok hinn kviklátasti; þó var hann ekki mjök við lyndi Gautreks konungs sakir hávaða ok kappgirni.

IV. Sá konungr réð fyrir Svíþjóð, er Eirekr hét; hann átti sér eina drotningu vitra ok vel siðuga; þau höfðu átt eina dóttur barna, sú er Þornbjörg hét; hún var hverri konu vænni ok vitrari, þeirra er menn vissu. Hún fæddist upp heima með feðr sínum ok móður. Svá hafa menn sagt af mey þessarri, at hún var hverri konu kænni, þeirra er menn höfðu spurn af, um alt þat er til kvenmanns handa kom; þar með vandi hún sik burtreið ok skilmast með skjöld ok sverð; hún kunni þessa list jafnframt þeim riddurum, er kunnu vel ok kurteislega at bera vópn sín. Eireki konungi líkaði eigi vel, er hún hafði þessa framferð sem karlar, ok bað hana hafa skemmusetu sem aðrar konungadætr. Hún svaraði: „Nú með því“, segir hún, „at þú hefir eigi meir enn eins manns líf til ríkisstjórnar, ok ek er nú þitt einberni, ok á ek allan arf eftir þik, má vera at ek þurfi þetta ríki at verja fyrir konüngum eða konungssonum, ef ek missi þín við; er eigi ólíklegt at mér þyki ilt at vera þeirra nauðkván, ef svá berr til, ok því vil ek kunna nokkurn hátt á riddaraskap; þyki mér þá líkara, at ek fái haldit ríki þessu með styrk ok trausti góðrar fylgdar, ok því bið ek þik, faðir, at þú fáir mér nokkut af ríki þínu til forráða, meðan þú ert á lífi, ok reyna ek svá stjórn ok umsjá þeirra manna,

sem í mitt vald eru fengnir; er þat enn í þessu máli, ef nokkurir menn biðja mín, sem ek vil ekki játa, þá er líkara at ríki yðvart sé í náðum af þeirra ofsa, ef ek held andsvör í móti þeim“. Konungr hugsar nú orð meyjarinnar; finnr þat at hún var ráðgjörn ok stórlát; þótti honum eigi ólíklegt, at hann ok ríki hans fengi ónáðir af hennar ofsa ok kappgirnd; tekr þat ráðs, at hann fær henni til forráða þriðjung af ríki sínu; þar með eflir hann henni atsetu, sem á Ullarakri heitir; þar með fær hann henni til fylgdar harða menn ok hrausta, þá sem henni vóru hlýðnir ok eftirlátir at gera vilja hennar. Sem hún hafði þetta altsaman þegit af feðr sínum, ferr hún á Ullarakr. Síðan stefnir hún þing fjölment, ok lætr taka sik til konungs yfir þriðjung Svíaveldis, sem Eirekr konnngr hafði játat henni til forráða; þar með lætr hún gefa sér nafn Þórbergs; skyldi ok engi maðr svá djarfr, at hana kallaði mey eða konu, enn hverr, er þat gerði, skyldi þola harða refsing. Síðan gerir Þórbergr konungr bæði riddara ok hirðmenn. og gefr þeim mála á einn hátt ok Eirekr konungr á Uppsölum faðir hans. Stendr nú Svíaveldi með þessi skipan nokkura vetr.

V. Nú er þar til máls at taka, at Gautrekr konungr á Gautlandi tekr sótt. Hann kallar drotningu sína til máls við sik, ok þar með aðra ríkismenn, ok segir þeim: „Svá er mál með vexti, at ek hefi nokkura þyngd tekit; nú með því at ek em hniginn mjök á aldr, þá er líklegt, at ek taka eigi fleiri sóttir; vil ek öllum mönnum þakka með fögrum orðum fylgd ok félagsskap, er þér hafið mér veitt, enn þat er, sem þér vitið, at ek á tvó sonu til arfs eftir mik; er annarr hér með oss, enn annarr er í Danmörku með Hringi konungi; er þat hér landslög at hinn ellri konungsson

taki ríki ok konungdóm eftir feðr sinn; nú vil ek eigi brjóta lög á Katli syni mínum með einræði mínu eða á yðr landsmönnum, enn þó vil ek biðja yðr alla saman, at sá taki ríki eftir mik, sem mér þykir betr til fallinn". Þeir kváðust gjarna vilja athlíta hans forsjá; sögðu sér þat hafa jafnan vel dugat, ok kváðust eigi vilja brjóta hans ráð en síðustu, þar sem þeir hefðu haft hvert áðr, ok hafi þeim stórlega vel dugat. Konungr segir þá, at hann vill at Hrólfr taki konungdóm; lézt þess vænta at hann mundi verða ágætr maðr ok góðr forstjóri sínum mönnum. Konungr bað, at Ketill létí sér þat vel líka. Ketill kvaðst eigi ágjarn til ríkis, ok þótti allvel komit, þótt Hrólfr tæki. Eftir þat þökkuðu þeir ágætan frið ok góðar náðir, er þeir höfðu lengi af hans herrasamlegri stjórn ok konunglegu tilstilli. Eftir þetta skipar konungr því, sem honum þykir varða; ferr þá síðan hverr til síns heimilis, enn þeir sátu yfir konungi sem til þess vóru fengnir. Líða nú eigi langar stundir, áðr þessi sótt hefir konung í helju. Þetta þótti drotningu mikill skaði, ok þar með allri landsbygðinni; var hann mjök harmdauði allri landsbygðinni, því at engi konungr hafði verið ástsælli sakir örleiks ok umhyggju. Eftir þat var hann heygðr eftir fornum sið. Sem eigi liðu þaðan langar stundir, býr drotning ferð sína með veglegu föruneyti, léttir eigi fyrr þessarri ferð, enn hún kemr í Danmörku á fund Hrings konungs; berr upp fyrir konung þann harm ok skaða, sem hún hafði beðit í fráfalli Gautreks konungs. Hún segir honum alla þá tilskipun, sem Gautrekr konungr gerði, áðr hann fór at deyja. Sem konungr hafði heyrt þessi tíðindi, fanst honum mikit um fráfall síns fóstbróður, Gautreks konungs; biðr hann at Ingibjörg drotning dvelist með honum svá langan tíma sem henni

vel líkar. Drotning svaraði: „Til annars höfum vér vóra ferð gert, enn dveljast í yðru ríki, enn ef þér vilið nokkut gera vórn sóma, þá bið ek, herra, at þér farið í Gautland at vóru boði með Hrólfi, fóstra þínum, ok gerist hann þar konungr með þinni umsjá, svá sem Gautrekr konungr gerði ráð fyrir, ok þar með vil ek at þú drekkir erfi eftir Gautrek konung eftír fornum siðvana“. Konungr lézt gera mundu sem hún beiddi; ok eigi miklu síðar lyftir konungr sinni ferð við fríðu föruneyti, léttir eigi fyrr, enn hann kemr í Gautland, ok Ingibjörg drotning með honum ok Hrólfr son hennar; stendr þar fyrirbúin veizla virðuleg, skipuð af mörgum ríkismönnum í landinu. Var nú drukkit erfi Gautreks konungs; ok at þessarri veizlu er stefnt þing fjölment. Á því þingi er Hrólfr til konungs tekinn með ráði Hrings konungs ok samþykki allrar alþýðu í öllu Gautlandi. At þessu öllu fyltu ok framkomnu, ferr Hringr konungr heim til Danmerkr, útleystr með sæmilegum gjöfum. Enn Hrólfr tekr til ríkisstjórnar, semr lög og landsrétt eftir sínum vilja; gerðist hann þegar vinsæll af sínum mönnum; hann var stjórnsamr og stórgjöfull svá sem faðir hans. Þá var hann tólf vetra, er hann tók ríkisstjórn eða höfðingskap með konungdómi. Ketill bróðir hans var með honum, enn Ingjaldr fóstbróðir konungs var í hernaði á sumrum, enn hafði jafnan vetrsetu í Gautlandi með Hrólfi konungi. Líðr nú svá fram, þar til er Hrólfr var fimtán vetra.

VI. Svá er sagt, at þat var einn tíma, at þeir bræðr talast við; spurði Hrólfr konungr, hve líklega Katli þótti á horfa um ríkisstjórn eða höfðingskap. Ketill lét vel fyrir flestra hluta sakir. Hrólfr konungr svaraði: „Ok því at þú hefir grein í þessu máli, þá ertu skyldr at segja mér, hvers þér þykir áfátt, þat

mér er sjálfrátt". Ketill svarar: „Vel má ek finna þann hlut, er mér þykir vanta yðra heill; þú ert maðr ókvæntr, ok mundir þú þykja miklu gildari konungr, ef þú fengir þér kvánfang við þitt hæfi". Konungr mælti: „Hvar skal ek þess orka?" Ketill svaraði: „Þá mundi yðar sæmd vaxa, ef þér bæðið þeirrar konungsdóttur, er bæði er hyggin ok forsjál, enn mér þykir vís vón, hvar sem þú vill at víkja, at þér mun eigi frá vísat". Konungr svarar: „Ekki býr mér þat í skapi svá búit; er land þetta lítit, ok mun engum þykja slægr til vórs ríkis, eða hvar horfir þú helzt á um þetta mál, frændi?" Ketill svaraði: „Þat hefi ek frétt, at Eirekr konungr í Svíþjóð á sér dóttur væna ok vitra, þá er Þornbjörg heitir; hefi ek svá frétt, at eigi muni fást slíkr kostr hingat á Norðrlönd fyrir allra hluta sakir, þeirra er kvenmann má prýða, enn hún hefir suma hluti til jafns við hrausta riddara; þat er burtreið ok at skilmast við skildi ok sverði; þat hefir hún um fram allar konur, þær ek hefi spurn af. Eirekr konungr faðir hennar er ágætr fyrir ríkdóms sakir ok margra hluta annarra, þeirra er frægan konung má prýða". Hrólfr konungr svaraði: „Ekki berum vér (áræði) til slíkra hluta; er slíkt meir talat af ákefð enn forsjá, sem þik hendir stundum, frændi; er þat ilt, at ætla sér á dul, er vonlaust er, at hann fái risit með; lízt mér svá, þótt ek fari at biðja dóttur Eireks konungs í Svíþjóð, sem þú vildir, þá þykjumst ek vita, at mér mundi synjat konunnar, ok eigi ólíklegt, at ek fengi nokkur orð hæðileg, ok yrði ek at þola þat alt, með því ek hefði engi föng á at hefna sakir ríkis konungsins, ok mundi ek við svá búit þessu una allilla". Ketill kvað ekki svá fara mundu: „Skortir oss ekki her af Danmörku ok Gautlandi at herja á Eirek konung, ef hann synjar þér

mægðar“. Hrólfr konungr mælti: „Ekki þarf slíkar glósur fyrir mér at gera, því at ek þykjumst sjá, hversu þetta mundi fara, þótt freistat væri“. Þetta fór enn sem annat eftir skaplyndi Hrólfs konungs, at hann gaf þessu engan gaum, ok lét líða hjá sér sem margt annat, þat sem honum var tjáð, ok eigi vissi at nær, hvat honum bjó í skapi; tók hann þá til þess jafnan síðan, er öðrum var ór minni liðit. Líðr svá fram nú um hríð, at þeir fóstbræðr sátu ýmist í Danmörku eða Gautlandi, enn herjuðu jafnan á sumrum, ok fengu of fjár, ok vóru hinir hraustustu bardagamenn, svá at ekki stóð við þeim, urðu þeir harðla víðfrægir af sínum fremdarverkum; kunnu allir nálega þeirra nafn. Svá er sagt frá Hrólfi konungi, at hann var allra manna mestr ok sterkastr; hann var svá þungr, at öngum hesti mátti hann ríða allan dag út, svá at eigi kafnaði eðr spryngi undir honum, ok varð jafnan at skifta við hann. Hrólfr konungr var manna vænstr ok kurteis ok at öllu vel skapaðr, hærðr manna bezt, breiðleitr ok mikilleitr, eygðr manna bezt, ok fögr augun ok snör, miðmjór ok herðimikill ok manna bezt á sik kominn, ok at öllu enn hæverskasti, hverjum manni betr vígr ok at öllum íþróttum búinn um fram hvern annan, þann er honum var samtíða á Norðrlöndum; manna var hann vinsælastr. Hrólfr konungr var vitr maðr ok í öllu forsjáll, skynugr ok glöggþekkinn; gerðist hann brátt víðfrægr af sínum höfðingskap bæði nær ok fjarri. Þat var eitt vór, er Ketill spurði, hvat Hrólfr konungr ætlaði at athafast um sumarit. Hann svaraði: „Mun eigi ráðlegt at fara til Svíþjóðar, ok leita mægða við Eirek konung, svá sem þú talaðir fyrr“. Ketill mælti: „Undarlegt er yðvart lyndi; þér látið fyrst hjá yðr líða þat er talat er, ok gefið engan gaum at þá í stað, þó yðr

sé þat í hug, þá minnist þér á þat síðan, ok látið þá sem nýmælt sé, þá er margir vetr líða; er mér samt í hug sem þá, ok er ekki at fresta". Konungr mælti: „Hefir þú nokkut frétt af þessarri mey?" Ketill svarar: „Með öllu ekki annat, enn þat sem ek hefi þér áðr af sagt". Konungr mælti: „Frètt hefi ek at hún er bæði vitr ok væn, ok svá er mér flutt, at svá sé hún stór ok stolt, at hún vill, at engi maðr kvenkenni hana, ok hún sé tekin til konungs yfir þriðjung Svíþjóðar, ok hennar atseta sé á Ullarakri, ok haldi þar hirð sem aðrir konungar; heyrt hefi ek þat ok sagt, at hennar hafi beðit nokkurir konungar, ok hafi suma látit drepa, suma hafi hún látit klækja á einhvern hátt, suma blinda, gelda, handhöggva, eðr fóthöggva, enn valit öll orð hæðileg með svívirðu; ok vili hún svá af venja, at þessarra mála sé leitat; se ek ok at þessi ferð mun hefjast mjök tveim stofnum, því ef vér fáum þetta ráð fengit, mun oss í aukast frami í ferð þessarri, hitt elligar, at vér munum fá af þessarri ferð skömm ok sneipu ok ævinlegt athlægi". Ketill mælli: „Litlir eruð þér margir (í) brjósti, þótt þér séið gildir saman reknir, ok er yðr þat mikil athlægi, at treystast varla at flytja við einn kvenmann eyrendi; vænti ek ok þess, því meira dramb sem hún hefir á sik dregit, at því vesallegar falli hennar ofstæki, þegar sá tími er kominn er þar verðr endir á". Hrólfr konungr mælti: „Nú með því at þú frír hugar um ferð þessa, þá vil ek senda þik til Danmerkr eftir Ingjaldi fóstbróður mínum; vil ek at hann fari þessa ferð með mèr". Síðan hættu þeir tali sínu; býr Ketill ferð sína til Danmerkr. Ingjaldr bregðr við skjótt ok ferr á fund Hrólfs konungs. Konungr fagnar honum vel, ok segir honum sína fyrirætlan. Ingjaldr tekr vel; lèzt vænta með konungs hamingju,

at góðan enda mundi eiga þeirra eyrindi um þat er lyki þótt nokkut seinkaðist. Hrólfr konungr segir Katli bróður sínum, at hann skal vera heima ok gæta ríkis. Ketill mælti: „Þér munuð ráða, herra, enn undra ek at þér kallið mik þat ómannan, at ek sé eigi hæfr í yðru föruneyti". Konungr mælti: „Eigi skaltu svá virða, bróðir, því at þá skaltu fara þessa ferð, ef vér þurfum við nokkurra harðræða, enn vér munum þessarra mála leita fyrst með hógværi og góðu þoli, ef þess er kostr". Var Ketill eftir enn nauðugasti, ok kvað þeim fyrir þat illa farast mundu. Lyftir Hrólfr konungr ferð sinni, ríðr heiman við sex tigu manna; var þetta lið mjök valit bæði at mannvirðing ok skartsamlegum búnaði klæða ok vópna; ríða síðan sem leið liggr; létta eigi fyrr sinni ferð enn þeir kvómu til Uppsala.

VII. Nú er þar til at taka, sem Eirekr konungr er; hann átti sér drotningu vitra ok væna; hún hendi mikit tal at draumum; hún hét Ingigerðr. Þat var eina nótt, er drotning vaknaði í sæng sinni; hún talar við Eirek konung ok mælti: „Ek mun hafa illa látit í svefni". „Svá er", segir konungr, „eða hvat dreymdi þik?" Hún svaraði: „Úti var ek stödd, ok þóttumst ek litast um, enn því brá við, at sá um alla Svíþjóð, ok miklu víðara; ek sá upp til Gautlands, ok svá gerla at ek sá þaðan renna vargaflokk mikinn, ok hingat þótti mér þeir stefna á Svíþjóð, enn fyrir vörgunum fór hit óarga dýr; þat var harla mikit; þar fór eftir hvítabjörn; þat var rauðkinnr; bæði þótti mér dýrin sléttfjölluð ok kyrleg, ok láta ógrimmlega, enn þat þótti mér með ólíkendum, hversu skjótt hingat bar dýrin, eða hversu gerla ek þóttumst þau sjá, ok eigi þótti mér færri saman enn sex tigir; ek þóttumst vita, at þau mundu hingat ætla til Uppsala; ek þóttist kalla á þik

ok segja þér til ok í því vaknaða ek". Konungr mælti: „Frú, segir hann, fyrir hverju ætlar þú slíkt vera?" Hún svaraði: „Þar sem sá varga, þat eru mannafylgjur, enn þar sem hit óarga dýr fór fyrir, þat er konungs fylgja, ok mun hann vera formaðr hinna; rann í hjá honum einn hvítabjörn; þar mun þessum konungi fylgja nokkur kappi eðr konungsson, því at björninn er sterkr ok merkir hann sterka fylgd, ok þyki mér mikil ván, at yðr sæki heim nokkur ágætr konungr; var þetta dýr miklu meira ok sterkara, enn ek hafi spurn af, at svá mætti verða". Konungr mælti: „Hvaðan ætlar þú þenna konung at koma, eða hversu skaðvænlegt þyki þér þetta vera munu vóru ríki". Drotning mælti: „Skylda ek nokkut um ætla, þá vænti ek, at þessi konungr fari með engri stríðu í þetta sinn, því at þessi dýr vóru hýr, enn ef ek skyldi geta til, þá er þat mín ætlan, at þetta hit mikla dýr muni vera fylgja Hrólfs konungs Gautrekssonar af Gautlandi, með því að þaðan runnu þessi dýr at, enn hvítabjörninn get ek vera fylgju Ingjalds fóstbróður hans". Konungr mælti: „Hvat mun kappinn Hrólfr vilja hingat á vórn fund?" Drotning mælti: „Ór slíku öllu verðr gátu at gera svá búit, enn með því dýrin vóru hýr í viðbragði, get ek at þeir fari með friði ok góðum hug til vór; þætti mér líkast, at Hrólfr konungr mundi hafa þat eyrindi, sem margir hafa áðr haft, at biðja Þornbjargar, dóttur yðvarrar; er hún nú frægust kvenna hingat í Norðrlönd". Konungr mælti: „Ekki kann ek Hrólfi at ætla þessa dul, eða öðrum þeim konungi er svá litlu ríki stýrir, þar sem áðr hafa beðit hennar þeir konungar, er haft hafa undir sik aðra skattkonunga, ok far ekki, frú, með slíka draumóra". Drotning mælti: „Eigi tekr til þess nema þurfi, hvat ek ætla um þetta". Konungr mælti:

„Hversu skal ek ganga í móti Hrólfi konungi, ef hann kemr hér, eða taka hans máli ef hann ferr þessarra eyrinda?“ Hún svarar: „Vel skulu þér taka Hrólfi konungi, ef hann sækir yðr heim, ok sýna honum ena mestu blíðu, því hann er hinn mesti afreksmaðr um marga hluti, ok eigi víst at yðar dóttir fái frægra mann, enn sem mér er hann sagðr“. Ok eftir þetta skilja þau sitt tal at sinni; líða nú nokkurir dagar.

VIII. Nú er sagt Eireki konungi at kominn sé í staðinn Hrólfr konungr Gautreksson með sex tigu manna. Konungr fekk menn til at bjóða honum til veizlu í höll sína. Sem Hrólfi konungi kómu þessi orð, ferr hann á konungs fund, ok var honum tekit vel ok sæmilega, enn með engri blíðu eðr ölværð; var honum skipat í öndvegi á enn óæðra bekk; kómu þeir síð dags. Vóru þá tekin borð ok vist, ok drykkr inn borinn; ok er þeir höfðu drukkit um hríð, vóru margir vel kátir. Hrólfr konungr var heldr hljóðr ok fátalaðr. Eirekr konungr orti orða á hann, ok spurði tíðinda af Gautlandi eða annarstaðar, þar sem hann hafði fréttir. Hrólfr konungr sagði með öllu tíðindalaust af Gautlandi. Eirekr konungr mælti: „Enn hver eru eyrindi yðar hingat til vór Svíanna, er þér ríðið um hávetr með margmenni?“ Hrólfr konungr svaraði: „Vér höfum verit sjálfráðir ferða vórra hér til, hversu sem þat berr til héðan af, hvórt sem vér höfum farit á skipum eðr hestum; enn þar sem þér spyrið at eyrindi vóru, þá höfðum vér ætlat at bera þau fram í meira tómi; enn nú þar sem þú fréttir at, þá ætla ek at vér þurfum þeim eigi at fresta, því at satt er þat mælt, er aftans bíðr ó*frams* sök; er þat eyrindi mitt hingat, at ek mæli til mægða við þik, enn til samfara við Þornbjörgu dóttur þína; vildu vér nú skjótt heyra skír andsvör vóru

máli“. Eirekr konungr svaraði: „Kann ek glensyrðum yðrum Gautanna, at þér talið margt kátlegt, þá er þér drekkið, ok má þat eigi alt marka; man ek vera nærgætr yðr Gautunum ok yðru eyrindi. Mér er sagt at þar sé hallæri mikit með yðr Gautum; berr þat mjök til, at Gautland er óvítt ok lítit aftektum, enn mannfjöldi mikill. Þér fæðið jafnan mikinn her á yðrum kostnaði, ok eruð örlátir ok góðir at yðru, meðan til er; nú þykjumst ek vita, at þér mun þykja mjök at skorpna, ok munu þér því hafa heiman farit, at yðr mun þykja ilt at þola sult ok harðrétti; þat er ok mikil vórkunn, at slíkum mönnum sem þér eruð þyki þat vera mikil vandræði, at vera við þat, ef þú mátt eigi halda þroska þínum. Var þetta ráð miklu vitrlegra, at leita sér hjálpar þangat, sem líkast þótti, heldr enn velta út af í vesöld; vil ek þetta vel fyrir þér virða, þótt þú væntir þér hér nokkurrar hjálpar af oss; vil ek þat skjótt gera augljóst fyrir þér, hvern beina þér fáið í vóru ríki. Vér viljum lofa yðr mánaðar yfirför um vórt ríki, ef þér vilið með þökkum taka þessa dvöl; ok ef annarr konungr veitir yðr slíkar hjálpir, þá er mikil vón, at þú komir þessu fólki ósoltnu heim, sem með þér ferr, enn far ekki með þann hégóma, at þér biðið kvenna, hvórki minnar dóttur né annarra, því at þat mun yðr at skjali einu verða, meðan þér eruð svá af yðr komnir af skorti ok hallæri, enn þá er þessi tími er úti, mun enn nokkut fyrir brenna, er þér komið heim, ok beri þér fyrir þetta engan hugarekka svá búit“.

IX. Hrólfr konungr hlýddi vel orðum konungsins; ok er konungr lauk sínu máli, mælti Hrólfr: „Herra, eigi er þat satt, at oss skorti mat í vóru landi, eða þurfum annarra ölmusu vórum mönnum til hjálpar, en þó at þetta þrot sækti oss, þá mundum vér fyrr aðra

heimsækja enn yðr; lízt þetta gert til vór þarfleysu kalls"; ok fundu menn at Hrólfr konungr reiddist harðla mjök, þó hann hefði fá orð um; ok skyldu konungar í þat sinn ok fóru menn at sofa. Var þeim Hrólfi konungi tylgt til einnar skemmu at sofa. Eirekr konungr gekk ok til sængr sinnar; var drotning þar fyrir ok tóku þau tal með sér. Hún spurði: „Er Hrólfr konungr kominn á yðvarn fund?" „Svá er at vísu", segir konungr. Hún spurði: „Hversu lízt þér á Hrólf konung?" Eirekr konungr segir: „Skjótt er þat at segja, öngan mann hefi ek séð meira ok sterklegra, ok at öllu vænna ok kurteisara, þat er ek má líta af hans viðbragði, né at öllu betr skapaðan". Drotning mælti: „Svá hefir mér flutt verit, eða hefir þú nokkut við hann talat, eða reynt hans vizku". Konungr segir henni alt þeirra viðtal, hversu farit hafði með þeim: „ok þat hygg ek", segir hann, „at hann sé langt um fram aðra menn, bæði at viti ok flestum íþróttum ok þolinmæði". Drotning mælti: „Þá hefir nú illa til tekizt, er þú skalt svá illa leitat hafa slíks höfðingja, sem Hrólfr konungr er, ok fyrir þetta munu þér eiga, ok yðvart ríki, vón af honum stórra ónáða ok langra, því at þat er mín ætlan, þótt yðr þyki hann hafa lítit ríki, at meira vinni hans frami ok hreysti með konunglegu náttúrubragði, enn liðsfjöldi nokkurs konungs hingat á Norðrlönd; því at mér er svá flutt, at hann sé langt um fram aðra konunga". Konungr mælti: „Bæði er, at hann er mikit afbragð annarra manna, enda finst þér mikit um konung þenna, eða hvat er nú til ráðs?" Drotning mælti: „Skjót er mín tillaga, herra, ek vil at þér vægið fyrir Hrólfi konungi í orðum, því at með sönnu segi ek þér þat, at þér mun verða þungt at etja

við hann þrái eðr kappi, því at hann hefir styrk af Danakonungi, því at hann ræðr öllu með Hringi konungi fóstra sínum". Konungr svaraði: „Vera má, at oss hafi missýnzt um þetta mál, eða hversu skal ek nú svá tala eða gera, at honum líki vel?" Drotning mælti: „Þat legg ek til ráðs, at á morgin, er þeir koma í sæti ok hafa drukkit um hríð, þá skaltu kasta gleðiorðum á Hrólf konung, ok spyrja at hans framaverkum, er hann hefir unnit; enn ek get, at hann muni vera fár, ok mun eigi ór minni liðit yðvart tal. Síðan skaltu spyrja at eyrindum hans, ok láta svá örvænlega sem hann hafi aldri getit sinna eyrinda fyrir þèr; enn ef hann víkr á, eða talar þar til nokkurum orðum, þá seg þú at þú munir eigi, at þit hafið nokkut við talazt nema vel ok vingjarnlega, enn ef þat hefir nokkut verit, seg at þat viltu gjarna ómælt hafa, ok ef hann víkr nokkut á bónorðit, þá vilda ek, at þú svaraðir vel til, ok vísir eigi frá, ef hann fengi jáyrði af henni til þessarra mála: gerið yðr blíða ok auðvelda í þessu máli; vænti ek at þá fari vel ykkar í milli; þyki mér þó eigi ráðit, hversu auðveldlega ganga meyjarmálin, þótt þér leggið samþykki til". Ok eftir þetta sofa þau af um nóttina. Ok um morguninn, er menn kómu undir drykkjuborð, var Eirekr konungr allkátr, ok orti mjök á um gleði við menn Hrólfs konungs. Sem Hrólfr konungr heyrði þetta, hlýddi hann til ok var heldr fátalaðr, ok er Eirekr konungr heyrði þetta, mælti hann: „Svá er mál með vexti at þú, Hrólfr, ert kominn í vóra höll eftir mínu boði, ok því at mér finst svá, at þér hafið eigi alvöru gleði, svá sem dýrra höfðingja er háttr til at veizlum, viljum vér gjarna, at þér gerið oss kunnigt, hvat veldr yðvarri ógleði, svá at vér megum fullgera alla yðra gleði með eftirlæti, svá at yðar konungleg tígn heldi sinni

virðing með eftirlæti þeirra hluta, sem vér megum yðra sæmd auka; þar í mót vildum vér þiggja af yðr með gleði frásögn þeirra fremdarverka, sem daglega segjast af yðar snildarverkum ok bardögum; er oss þar áðr allmikit af sagt". Hrólfr konungr mælti: „Þat mun enn sem annat þat sem til mín kemr, at yðr Svíum mun þykja lítit um vert". Eirekr konungr mælti: „Mikit hefir oss verit sagt af vænleik þínum ok atgervi, ok virðist oss svá, at þar megi eigi ofsögum frá segja um allan þinn vænleik, kurteisi ok hæversku, eða hversu gamall maðr ertu Hrólfr?" „Ek em nú átján vetra gamall". Konungr svaraði: „Afbragðs maðr ertu, eða hvert ætli þér at ríða, eða hvat hafi þér at eyrindum, er þér hafið sótt á vórn fund?" Hrólf undraði mjök, er konungr spurði þessa, ok hugði at konungr mundi vilja endrnýja sín atyrði; hann mælti: „Eyrindi vórt var kunnigt gert, ok ætla ek eigi ór minni fallit oss Gautunum, hver andsvör vér fengum af yðr þar í mót". Konungr mælti: „Eigi man ek, at þér hafið nokkur eyrindi við oss flutt; byrjar þat eigi vórri konunglegri tígn at mæla (nema á góðan hátt) við jafn virðuligan höfðingja sem þú ert, ok ef vér höfum þat nokkut talat at yðr mislíki, þá mun þat satt sem mælt er, at öl er annarr maðr; viljum vér þat alt með skynsemi aftrtaka, ok láta sem ómælt sé, ok þegar ek geymi at mínum orðum, þá vil ek vel svara yðru máli; munu ok þau ein efni á vera". Hrólfr konungr sá, at nú var skipat lyndi Eireks konungs, ok hefir nú bónorð í annat sinn, flytr nú bæði vel ok skörulega, ok er hann hætti sínum flutningi, mælti Eirekr konungr: „Þessu máli viljum vér vel svara, því at þat er mikil vón, at oss bjóðist eigi fremri konungr til mægðar enn þú ert, enn þér munuð spurn af hafa, at dóttir vór er eigi með

oss, ok vér höfum gefit henni þriðjung ríkis vórs, ok ræðr hún því svá sem konungr; hún er rík ok stórráð ok hefir hirð um sik svá sem konungar; margir konungar hafa hennar beðit ok konunga synir; hefir hún öllum frá vísat með hæðilegum orðum; suma hefir hún látit meiða. Nú með því at mér er hennar þessi framferð ekki at skapi, því at hún gerir af sér mikit ofbeldi, því at engi maðr skal hana þora at kalla öðruvísi enn með konungs nafni, utan hann þoli af henni nokkut harðrètti, — nú ef þú vill sækja þessa konu þér til handa, hvórt sem þat er heldr með ráðum eða harðfengi, þá viljum vér til þess orlof gefa af vórri álfu, enn þar í mót viljum vér af yðr þiggja ró ok náðir vórum mönnum ok öllu vóru ríki, þóttu þurfir með bardaga þessa at freista; viljum vér ok henni engan styrk veita yðr í móti ok sitja svá kyrrir hjá öllum ykkrum samskiftum". Hrólfr konungr kvaðst eigi framar beiðast af konungs hendi, ok bundu þetta fastmælum sín í millum; drukku nú glaðir ok kátir; veitti Eirekr konungr hit skörulegasta. Ok at liðnum þremr dögum býst Hrólfr konungr í braut, ok skildust konungar með blíðri vináttu; lèttir hann eigi fyrr sinni ferð, enn hann kemr á Ullarakr með sitt föruneyti, þar sem Þornbjörg réð fyrir. Þeir kómu þar snemma dags; var þeim sagt at konungr sitr yfir borðum með allri hirð sinni. Konungr valdi með sér tólf af sínum mönnum, þá er fræknastir vóru, ok bað þá ganga inn í höllina með sér með brugðnum sverðum: „enn annat lið vórt standi úti með búna hesta vóra". Ok enn mælti Hrólfr konungr við menn sína, þá er inn skyldu ganga: „Vér skulum svá at hátta, at ek skal ganga fyrstr, ok vit Ingjaldr, þá hverr at öðrum, ok ef svá berr til, at vór verði freistat með nokkurri áleitni, þá verið yðr sem bezt, ok

gangi sá fyrstr út, er síðast gekk inn; förum sem djarflegast". Eftir þetta ganga þeir í hallina; ok svá sem (þeir) vóru inn komnir, sátu allir menn undir borðum á báða bekki, ok var hallin alskipuð. Engi maðr heilsaði á þá ok allir urðu hljóðir við þeirra kvómu. Hrólfr konungr gekk innar fyrir hásætit; sá hann at þar sat harðla voldugr maðr með konungs skrúða ágætum; þessi maðr var fagr ok fríðr. Allir menn, þeir sem inni sátu, undruðust vöxt ok vænleik Hrólfs konungs, enn engi maðr kastaði orðum á þá. Hrólfr konungr tók hjálminn af höfði sér, ok hneigði konunginum, enn stakk blóðreflinum í borðit ok mælti: „Sitið heilir, herra, ok í náðum alt yðvart ríki". Sem konungr heyrði orð hans, ansaði hann engu orði ok eigi leit hann af út. Sem Hrólfr konungr sá mikit ofstæki konungsins, tók hann til orða: „Ek er svá kominn, herra, á yðvarn fund eftir ráði ok samþykki Eireks konungs, föður þíns, at leita yðr sóma enn mér framgangs. til þess at binda við yðr unaðsamlegt eftirlæti, þat sem hvórr okkar má öðrum veita eftir boði náttúrunnar, fyrir utan alt angr eðr ónáðir". Konungr leit við honum ok mælti: „Þér munuð vera hér til vór komnir svá sem eitt fól, á hvern hátt sem þér eruð kallaðir, þar sem þér eruð landvanir; þykjumst ek gerla skilja, at þat unaðsamlegt eftirlæti, er þér krefið af oss, er matr ok drykkr, ok þat viljum vér við engan mann spara, þann er þessa er þurfandi, ok af oss vill (þiggja); megi þér vel þessa yðra beiðslu fram hafa við þann, er vér höfum þat starf fengit, enn gefið oss náðir af slíku kallsi, því at engis manns bryti eða þjónustumaðr ætla ek at vera, hvórki þín né annarra, ok haf þik skjótt í þann stað, ok þínir sveitungar, er þú mátt slökkva hungr þinn ok þorsta, enn lát oss sitja í náðum af yðar kallsi ok alla vóra

vildarmenn“. Hrólfr konungr mælti: „Eigi er þat satt, at vér krefjum af yðr í þetta sinn matar né drykkjar, því at þat höfum vér áðr í nóg, enn með því at vér vitum, at þú ert heldr dóttir Svía konungs enn son, þá viljum vér nú ok með ákveðnum orðum flytja vórt eyrindi með stöddu samþykki föður yðvars, ok biðja þín mér til kvánar, til styrktar ok stjórnar vóru ríki, til upphalds ok eflingar öllu vóru afkvæmi, því sem af okkr lifnar“. Sem konungr Þórbergr heyrði þessi orð Hrólfs konungs, var hann svá óðr ok æfr, at hann vissi trautt, hvat hann skyldi at hafast; hann bað alla sína menn vópnast þar í hallinni, ok taka ok binda þetta fól, „er oss leitar svá mikillar háðungar, er svá hygst at ófrægja sjálfa oss ok skemma, því at eigi munu dæmi til finnast, at jafn háðuleg orð hafi töluð verit við nokkurn konung eða kempu, þá er sín vápn kann bera; skal svá launa ok af venja smákonunga at hæða oss, eða gabba svá heldr konunginn föður vórn“. Þessi konungr hafði alvæpni yfir sér ok allir hans menn. Síðan grípr hann fyrstr til vópna, ok svá hvórr at öðrum; er nú brak mikit ok óp í hallinni, er hvórr eggjar annan. Sem Hrólfr konungr sá þessa styrjöld, setti hann hjálm á höfuð sér, ok bað sína menn út ganga; gekk sá nú fyrstr út sem síðast gekk inn, enn hirðin öll, svá sem við komst, sótti at Hrólfi konungi með ákafa. Hrólfr konungr hopaði utar eftir hallinni, ok hafði skjöldinn fyrir sér, enn hann hjó með sverðinu, sem hann við komst. Svá er sagt, at hann drap tólf menn *í* höllinni, ok er þeir kómu út, sá hann at engi efni vóru til viðtöku sakir liðsfjölda; var þat ráð þeirra, at ríða undan at sinni; skorti þá eigi óp ok eggjan, er staðarmenn geystust eftir þeim, hvórr fram at öðrum. Hrólfr konungr bað sína menn undan ríða, ok skilr með þeim fyrst

at sinni, því at staðarmenn höfðu eigí hesta í hjá sér til eftirreiðar; urðu menn Hrólfs konungs flestir fegnir, er í braut komust; er nú ekki sagt af þeirra ferð, fyrr enn þeir kómu heim í Gautland, ok undu illa sinni ferð.

X. Svá er sagt, at eftir þessa elting Svía snúa þeir til hallar sinnar; lætr konungr ræsta höll sína ok bera á braut þá, er fallit höfðu; spyrjast nú þessi tíðindi víða, ok þótti þessi ferð hin hæðilegasta. Sem konungr var kominn í sæti við hirð sína í annat sinn, spurði Svíakonungr, hvert þeir kendi nokkut þenna mann, er þá hefði svá gabbat. Þeir svöruðu ok sögðu at hann héti Hrólfr, ok var konungr á Gautlandi: „er hann auðkendr“, sögðu þeir, „sakir vaxtar ok vænleiks“. Konungr mælti: „Skjótt kendum vèr hann at frásögn manna, ok er slíkt afburðarmaðr, ok mun vera vitr maðr ok þolinn; ok sýndist maðrinn staðfastlegr, ok munda ek ætla at væri óbráðreiðr ok þrár á þat, sem hann færi fram, ok svá skulu vér við búast, sem þessi maðr muni vitja oftar á vórn fund Svíanna; skulu vér leita at smiðum ok láta virki gera um allan stað vórn harðla styrkt ok rammgert, ok búa síðan með þeirri vélfimi, at eigi megi sækja, hvórki með eldi né járni, því at ek hygg at þessi konungr hyggi á hendr oss“. Sem þetta var alt gert eftir konungsins vilja ok forsögn, lætr Þórbergr konungr þar í búa með vígvélum, bæði valslöngur ok skoteld; er þetta vígi svá örugt gert, at flestum þótti ólíkindi at vinna mætti, ef vaskir menn væri í virkinu; þykist konungr nú hafa um örugt at sitja, bíðr nú kátr ok glaðr við sína menn þess er at höndum kemr; má nú engi á hans fund komast utan hans orlof.

XI. Þar er nú til at taka, er Hrólfr konungr kom

heim í Gautland, ok eigi eyrindum feginn. Ketill bróðir hans gengr í móti honum, ok spyrr, hversu farizt hafi. Hrólfr segir honum öll þeirra viðskifti. Ketill mælti: „Slíkt er mikil skömm, at þola einum kvenmanni, at vera eltr sem merr í stóði eða hundr á stöðli; veit ek víst, ef ek hefði þar verit, at eigi mundi þessi ferð hafa orðið jafnhæðileg, ok fyrri skyldu vér þar hafa fallit allir, hvórr um þveran annan, enn at láta eltast sem ragar geitr fyrir vargi; ok mun yðr í hug at láta þessa eigi lengi óhefnt, ok munu þér nú þegar safna liði öllu, því er yðr þykir nokkur fylgd at vera“. Hrólfr konungr svaraði: „Ekki hirðum vér um ákafa þinn ok álitaleysi; mundi vór ferð at öllu verri, ef vér hefðum farit at rasi þínu ok ákafa, enn víst skaltu þat vita, at ek ætla liði at safna, enn ekki því heldr ætla ek til Svíþjóðar sumarlangt“. Ketill mælti: „Þetta er orðit allilla, at Svíar hafa elt ór yðr hug allan, svá at þér þorið eigi at hefna yðar“. Konungr kvaðst ekki hirða um fors hans eðr atköst; kvaðst sínum ráðum mundu fram fara. Var konungr um þetta fátalaðr sem margt annat, hvórt sem honum þótti vel eðr illa. Líðr nú vetrinn, ok um vórit býst konungr ór landi, ok er hann er búinn heldr hann í hernað um sumarit; ok hafði fimm skip, ok öll stór ok vel skipuð; vóru þeir báðir með honum Ketill ok Ingjaldr. Þeir herjuðu víða um Vestrlönd, Hjaltland, Suðreyjar ok Orkneyjar ok Skotland. Þeim varð þar gott til fjár, ok er á leið sumarit, ætluðu þeir heim at fara; ok eitt kvöld lögðu þeir undir ey eina ok tjölduðu þar yfir skipum sínum, ok er þeir höfðu um búizt, gekk Hrólfr konungr við nokkura menn um þvera eyna. Þeir sá öðrum megin undir eyjunni, at skip lágu níu saman; þeir sá at þat var víkingaskip. Konungr gekk aftr til skipa sinna. Hann

bað Ketil bróður sinn skjóta bát ok forvitnast hverr formaðr væri þeirra skipa. Hann gerði svá, reri til skipanna ok spurði, hverr formaðr þeirra væri. Maðr stóð upp í lyftingu á einu skipi, mikill ok vænlegr; hann tók til orða: „Ef þú spyrr at formanni skipa þessa, þá heitir hann Ásmundr ok er sonr Óláfs konungs af Skotlandi, eðr af hverjum eruð þér sendir?“ Ketill svarar: „Mik sendi á yðvarn fund Hrólfr konungr Gautreksson, at segja yðr at hann mun hér koma á morgin, ok vill hafa fé yðvart ok skip, ok brytja yðr vörgum, nema þér gefið í hans vald alt þat, er þér hafið meðferðar“. Ásmundr svarar: „Vitum vér at Hrólfr konungr Gautreksson er ágætr at mörgum frama þeim sem hann hefir í hernaði unnit, enn nú þar sem ek er konungsson ok hefi ek nógan liðsfjölda, þá segið svá Hrólfi konungi, at vér munum eigi uppgefast at óreyndu; skulum vér ok hafa fimm skip í móti yðrum fimm skipum, ok vinna þetta með engum tröllskap“. Eftir þetta ferr Ketill aftr, ok segir þetta Hrólfi konungi, sem háttat var; kvað þetta vera enn vænasta mann ok enn bezta dreng. Um morguninn bjuggust við hvórirtveggju; lét Ásmundr leggja hjá fjogur sín skip; tóku þeir nú at berjast; var þessi bardagi bæði harðr ok langr ok ákafr; gekk Ásmundr fram af mikill hreysti; ok eigi þóttist Hrólfr hafa átt við hraustari menn; fell mart af hvórumtveggjum; sá Hrólfr konungr at ekki mundi í tveim höndum mega hafa, ok ræðr þá til uppgöngu ok hans menn á skip Ásmundar; varð þá mannfall mikit; hét Ásmundr fast á sína menn, ok gekk fram af mikilli hreysti. Þá kom Hrólfr konungr mót honum; fell nú mart af hvórumtveggjum ok þó fleira af Ásmundi. Nú eiga þeir höggum at skifa, ok gengr hvórrtveggi at með öllu afli. Hrólfr biðr engan mann

skakka þeirra í millum. Ásmundr varð sárr mjök í þeirra viðskiftum, ok er Hrólfr konungr sér hann eigi at síðr berjast með fræknu hjarta, mælti Hrólfr: „Þat vil ek at vit talimst við ok hvílumst“. Ásmundr bað hann ráða. Hrólfr talaði þá: „Ek hefi verit nokkur sumur í hernaði, ok fann ek engan þinn jafningja at hreysti; nú með því at lið þitt er mart sárt ok fallit, þá eru nú tveir kostir af minni hendi: at þú skipa í annat sinn af ósárum mönnum skip þín, ef þú vill lengr berjast; reynum þá til þrautar með oss; hinn er annarr kostr, at vér setim grið með oss, ok vil ek þá bjóða þér á fóstbræðralag, ok gerum svá trausta vóra vináttu“. Ásmundr svarar ok kveðst þat vilja, „ef þér leggið eigi ámælisorð á bak mér eða liði mínu“. Hrólfr kvaðst eigi hafa fundit hraustari menn fyrir. Eftir þat bað Hrólfr konungr þá hætta at berjast; var þá brugðið upp friðskildi; leggja þá hvórirtveggju undir eyna ok bundu sár sín; var þá hroðin tvau skip af Ásmundi, enn eitt af Hrólfi. Eftir þat sverr hvórr öðrum trúnað ok aldri at skilja nema með samþykki beggja þeirra. Eftir þat skiftir Ásmundr liði því sem eftir er; skipar eitt skip harðla vel at mönnum ok vápnum, enn annat lið sitt sendir hann til Skotlands. Af honum höfðu fallit tvær skipshafnir enn ein af Hrólfi; enn þat lið, er Ásmundi þótti bezt lið í ok harðfengast, hefir hann með sér á einu skipi; ok fylgir nú Hrólfi konungi heim í Gautland; virðist Ásmundr hinn vaskasti maðr ok hinn fræknasti, ok gekk næst Hrólfi konungi um allar íþróttir, ok vantaði hann þó mikit. Sitja þeir allir samt þann vetr í Gautlandi í góðum friði ok mikilli gleði. Jafnan minti Ásmundr Hrólf konung á, nær hann mundi vitja meyjarmálanna í Svíþjóð, ok var mjök eggjandi þessar ferðar. Konungr var jafnan fátalaðr um ferð

þessa, enn hann hafði raun af Katli bróður sínum, er hann eggjaði á með kappi; ok er vóraði býst Hrólfr konungr ór landi, ok hafði sjau skip, ok öll vel búin ok hit ágætasta lið. Þá gerir Hrólfr konungr bert fyrir liði sínu, at hann ætlaði þá til Svíþjóðar; bað konungr þá Ketil frænda sinn eigi eftir vera, ok fóru þeir allir fóstbræðr í ferð þessa; halda síðan til Svíþjóðar með öllu þessu liði.

XII. Ok þá ena sömu nótt, er þeir kómu við Svíþjóð, dreymdi Ingigerði drotningu, ok segir hún Eireki konungi drauminn: „Ek þóttumst enn úti standa, ok var mér enn víðsýnt; ek sá til sjóvar, at hér vóru komin skip eigi allfá við land, enn af skipunum runnu margir vargar, enn fyrir vörgunum fór et óarga dýr; þar með fóru hvítabirnir tveir harðla miklir ok vænlegir; fóru þessi dýr öll jafnframt, enn öðrum megin fram hjá óargadýrinu hljóp fram göltr einn; hann var ekki svá mikill, sem hann var víglegr, svá at slíkan hefi ek engan séð; hann rótaði hverri hæð, ok lét sem hann mundi umsnúa, ok fram horfði hvert hár á honum; hann lét sem hann mundi á alt hlaupa, ok bíta þat er í nánd var. Nú þykjumst ek vita, at þar sem hit óarga dýr er, at þat er fylgja Hrólfs konungs, svá sem ek sá hana fyrr, enn þó var hún nú miklu ófrýnlegri enn fyrr ok öll dýrin miklu grimmlegri, ok runnu þegar á land upp ok á leið til Uppsala. Eirekr konungr mælti: „Enn hvat ætlar þú, hvers fylgja sá enn illilegi göltr mun(u) vera, er þú sátt, því at sú fylgja var ekki næst um í þeirra ferð, ok eigi var þá meir enn eitt bjarndýr“. Drotning mælti: „Sagt heyri ek at Hrólfr konungr eigi bróður, er Ketill heitir, manna minstr ok skjótlegastr, fullr ákefðar ok ofbeldis, ok sé hinn hvatasti til allrar framgöngu; þat er mín ætlan, at þessi göltr sé

hans fylgja, því at hann var ekki næst um með Hrólfi konungi bróður sínum. Enn þar sem tveir vóru hvítabirnir, get ek Hrólfr konungr hafi fengit sér nokkurn ágætan mann til fylgdar, konung eða konungsson, ok gerið nú svá vel, herra, haldið öllu samtali við Hrólf konung; mun hann nú ætla at vitja meyjarmálanna; mundi margr fyrr hafa hefnt slíkrar sneipu, sem honum var ger, eftir því sem vér heyrðum, þá er hann fór á Ullarakr, ok svá mikit sem yðr varðaði at gera hans vilja næst um, þá mun yðr nú varða miklu meira, því at hann er nú allilla beygðr, ef hann náir eigi þessum ráðahag, sem hann hefir til stofnat". Konungr kvaðst svá gera mundu. Nú var sagt konungi, at Hrólfr konungr var við land kominn. Eirekr konungr býðr honum með hundraði liðs til veizlu virðulegrar, ok þetta þiggr Hrólfr konungr. Eirekr Svíakonungr gengr í móti honum með mikilli gleði með alla hirð sína; sitja þeir þar í enum mesta prís nokkurar nætr; skorti þá eigi at Eirekr konungr veitti þeim með enum mesta góðvilja. Ok einn dag, er þeir sátu við drykk, spurði Eirekr, hvórt Hrólfr konungr ætlaði at vitja meyjarmálanna. Hann lézt enn á þat mundu hætta, hversu sem til tækist. Konungr mælti: „Nú mun svá fara, sem ek sagða þér fyrr, at við þetta mál muntu þurfa, ef þú skalt nokkuru áleiðis koma, bæði ráð ok harðfengi; er oss sagt at konungr hafi mikinn viðbúnað; hefir hún látit gera et sterkasta virki með enum (mesta) hagleik ok margskonar vélfimi; ætlum vér þat eigi auðvelt at vinna. Nú vil ek efna þat alt, sem ek hefi yðr heitit, ok unna yðr, Hrólfr konungr, þessa ráðs með því ríki, sem vér hötum henni í vald gefit, þar til er vér látum af landstjórn, enn síðan skulu þér taka alt þetta ríki eftir vórn dag, ef þér fáið hana unnit". Hrólfr konungr þakkaði Eireki

konungi herrasamleg ummæli, kvaðst eigi beiðast framar af hans hendi.

XIII. Litlu síðar búast þeir í braut, ok létta eigi ferð sinni fyrr enn þeir koma á Ullarakr. Fyrir allri þeirra ferð hafði gengit hin vissasta njósn, ok hafði Svíakonungr látit sterklega byrgja aftr virkit, svá at þar mátti með engu móti inn komast. Ok er Hrólfr konungr kom við sínu liði, skorti eigi þys ok vópnabrak í bænum; sá þeir þar mikinn viðbúnað. Hrólfr konungr bað sína menn setja herbúðir sínar; bað þá svá um búast, at þeir mundu þar langa dvöl eiga. Hrólfr konungr mælti þá við Ketil bróður sinn: bað hann nú vinna virkit með áhlaupum ok orðaskrumi. Ketill kvaðst ætla at ganga at eigi ótæplegar enn einnhverr hans manna. Þeir sofa um nóttina, ok um morguninn beiðir Hrólfr konungr ok segir, at hann vill tala við konung þeirra Svíanna, ok biðr hann ganga út á virkisvegginn, svá at hvórr þeirra megi vel heyra annars orð. Þetta er sagt konungi; hann gengr út á virkit með allri sinni hirð. Sem Hrólfr konungr leit konung þeirra, mælti hann: „Ek bið yðr, herra, til hlýða, ok atgeyma þeim orðum, sem vér viljum við yðr tala; þér megið muna næst um, er vér komum á yðvarn fund, hverra eyrinda vér fórum, eða hverja smán ok svívirðu þér gerðuð til vór, enn ef vér fáum nú eigi betri andsvör enn fyrr, þá skal ek brenna stað þenna, enn drepa hvert mannsbarn, er í honum er, eða ellegar skal ek deyja hér at öðrum kosti“. Sem konungr hafði heyrt þessi orð hans, mælti hann: „Fyrr muntu verða geitahirðir á Gautlandi, enn þú hafir nokkut yfirboð þessa staðar, eða nokkurs þess, er (oss) varðar; far heim með öllu fólki þínu, ok verð því feginn, at þú komist klakklaust á braut“. Síðan barði konungr á skjöld sinn, ok kveðst

ekki orð vilja heyra þat sem Hrólfr konungr talaði, ok svá gerðu allir hans menn. Ok er Hrólfr konungr sér, at engum flutningi kemr á við konunginn, biðr hann sína menn vópnast ok sækja at með karlmensku. Þeir gerðu sem konungr bauð, ok hrukku skjótt frá ok fengu ekki at gert. Þeir fóru þess engan veg at, at eigi kæmi ráð ráði í móti. Þeir báru eld at, ok þá hljóp vatn ór þeim stokkum, er settir vóru í virkisveggina. Þeir ætluðu at vinna með vópnum ok grafa, enn hinir heltu á þá brennandi biki ok vellandi vatni; þar með vóru færðir á þá stórir steinar, svá at alt lamdist, því at eigi skorti mannfjölda í virkinu; fellu þar nokkurir menn, enn fjöldi meiddist; gengu þeir frá bæði móðir ok sárir. Gerðist illr kurr í þeim Gautum, ok þótti þeim ilt við at eiga; enn Svíar gengu út á virkit, spottuðu þá ok hlógu at þeim ok fríðu þeim hugar. Þeir báru út pell ok silki ok marga dýrgripi, ok tjáðu fyrir þeim ok báðu þá eftir sækja. Hrólfr konungr spurði Ketil bróður sinn, hversu honum þótti at fara. Katli kvaðst heldr þykja erfitt veita: „þyki mér konungr Svíanna heldr heitu míga“. Konungr kvað vera mega, at fleira þyrfti við enn orðaskrap eittsaman; sitja þeir þar eigi skemr enn hálfan mánuð. Þá talar Ásmundr til Hrólfs: „Vèr höfum sótt lengi stað þenna, ok höfum hvern dag haft mikla mæðu, ok er eigi at nær vóru eyrindi; höfum vér látit marga menn, enn sumir eru særðir. Nú viljum vér, herra, at þér leggið til nokkur ráð, þau er dugi, ella vilja yðrir menn frá hverfa, því at vér höfum gabb ok athlátr fyrir vóra mæðu“. Hrólfr konungr svaraði: „Eigi sjá(m) vér ráð til þess, at víst sé, at þessi staðr verði unninn, enn þó skulu vér freista at fara til skógar ok binda oss stórar byrðar, ok gera þar af stóra flaka ok hafa þar undir

stórviðu. Síðan skulu vér bera þessa flaka svá hátt, at þar megi menn vel standa undir, ok styðja þá stafi, er undir standa; skal þar til velja alt hit sterkasta fólk vórt. Síðan skulu sumir hafa graftól, ok grafa svá rauf á vegginum, ok vita ef vér komimst við þat í virkit“. Þetta sýndist öllum ráð; ok er þeir höfðu þessa umbúð veitta, báru þeir þetta undir virkit; var þetta svá sterkt, at hvórki sakaði þá, er undir vóru, grjót né bik, svá at á skamri stundu höfðu þeir hlið á virkisvegginum. Ok er Þorbergr konungr skildi þessa vél, hljóp hann í niðrgang virkisins, ok allir hans menn ok svá braut í skóg. Enn Hrólfr konungr með alt sitt lið sækir inn í virkit, ok er þeir koma þar, þá eru menn allir í brottu. Þetta þótti þeim undr mikit, er þeir kómu í ekki þat herbergi, at þeir fyndi þar nokkurn mann, enn matr ok drykkr stóð þar búinn í hverju herbergi, klæði ok dýrgripir vóru þar allir til reiðu. Ketill mælti: „Konungr þessi hefir verit hjartaragr, er hann hefir hlaupit hér frá svá mikilli sælu dýrra gripa ok þar með búit sínum óvinum vist ok drykk; eru vér mjök fallnir í fullsælu eftir vórt erfiði; skulu vér hér fyrst drekka ok snæða, enn síðan skal skifta vóru herfangi“. Sem Hrólfr konungr heyrði orð hans, mælti hann: „Nú geintu yfir þat agn, sem þér var ætlat, at þú skyldir meiri gaum gefa at þinni magafylli, enn at handtaka konunginn. Nú skal hér engi maðr at þessu dveljast, svá at fyrir þat komist konungrinn undan, heldr skulu vér rannsaka þenna stað, ef vér finnum nokkut þat jarðhús, at á braut megi komast“. Þeir gerðu svá sem konungr bauð; þeir finna þar niðrgang í virkit; ok gengr Hrólfr konungr þar fyrstr inn, ok þá hvórr at öðrum; ganga þar til er þeir koma at uppgöngu ok vóru þeir þá komnir í skóg. Þar fyrir var

Svíakonungr með alla hirð sína; slær þar í bardaga; gengr Hrólfr konungr vel fram ok drengilega ok allir þeir fóstbræðr. Svíakonungr berst djarflega, ok allir hans menn, því at þetta fólk var valit at harðfengi, er honum fylgdi; hafði hann ok miklu fleira lið; enn þá þegar er þeir stóðu jafnt at vígi, þá gengu þeir fóstbræðr hart fram ok feldu marga menn. Svíakonungr eggjaði sína menn með miklum ákafa, ok kvað aldri fylgd at þeim, ef þeir ræki eigi smákonunga af sér; barðist Þórbergr konungr af svá hvössum hug, ok feldi margan mann með sínum köppum, enn þó hallast mjök bardaginn á þá Svíana. Hrólfr konungr talaði þá við Ketil bróður sinn: „Þat vil ek, at þú ráðist í mót konungi þeirra Svíanna. ok takir hann, ef þú mátt, enn berr eigi vápn á hann, því at þat er hin mesta klæki at særa kvenmann með vópnum. Ketill kvaðst svá gera mundu, ef hann mætti. Þar næst brast flótti í liði þeirra Svíanna. Ketill var þá svá nær kominn konungi þeirra, at hann sletti flötu sverði um lendar konungi, ok greip hann ok mælti: „Frú“, segir hann, „svá lokkum vér af yðr lendakláðann, ok kalla ek þetta klámhögg“. Konungr mælti: „Þetta högg skal þér eigi til frægðar verða“, ok slær Ketil með öxi undir eyrat, svá hart, at fótunum kastar fram yfir höfuðit, ok mælti: „Svá sláum vér jafnan hunda vóra, ef oss þykir ákaft geyja“. Ketill spratt skjótt á fætr ok bjóst at hefna sín, ok í því kemr at Hrólfr konungr, ok greip konunginn ok mælti: „Herra, legg vópn þín, þér eruð nú á vóru valdi; vil ek gefa þér grið ok öllum þínum mönnum, ef þér vilið játa forráði föður þíns“. Svíakonungr mælti: „Mikil vón er nú þess, Hrólfr konungr, at þú þykist hafa völd á oss ok öllum vórum mönnum, enn þat mun yðr verða til lítils metnaðar,

þótt þú þröngvir oss til þess, er vér viljum eigi lostugir játa". Hrólfr konungr mælti: „Vit, herra, erum nú svá saman komnir, at ek vil yðr í öllu sæmdar leita ok bið ek órskurð okkar máls í umdæmi föður þíns, ok mun þat mælt, ef hann skipar okkar í milli, at þèr haldið fullum veg yðrum með sóma". Svíakonungr mælti: „Þú munt vera vitr maðr ok þolinn, því at sá mundi margr, ef *þinn* hluta ætti, hyggja at þröngva oss til þeirra hluta, sem þú vildir at gengi fram, fyrir þessa vóra tiltekju. Enn nú þar sem vér erum komnir ok vórir menn á yðvart vald, þá munu vér þessu játa ok leysa oss svá fyrst at sinni ór þessu fangelsi; viljum vér nú, Hrólfr konungr, svá gera sem kurteisir menn eru vanir, ef þeir verða sigraðir ok yfirkomnir, at vér viljum bjóða yðr við öllu yðru liði til náða ok veizlu veglegrar, ok launa svá yðr, er þér gefið grið vórum mönnum. Enn vér viljum nú í stað ríða til Uppsala við öllum vórum vildarmönnum, þeim sem eftir lifa ok hitta konunginn Eirek, föður vórn, til heilla umráða, því at þat er vór sómi at halda hans forsjá". Bundu konungar þetta sín í millum með sterkum trúnaði. Eftir þetta snýr Hrólfr konungr aftr í staðinn, ok svá sem hann var þar kominn, þiggr hann þar þriggja nátta veizlu, enn Svíakonungr ríðr til Uppsala með öllu sínu föruneyti, ok svá sem hann var þar kominn, gekk hann fyrir Eirek konung föður sinn, lagði skjöldinn niðr fyrir fætr sér, tók hjálminn af höfði sèr, hneigði konunginum ok kvaddi hann ok mælti: „Minn kæri faðir, ek em orðinn farflótta ríkis þess, er þér gáfuð í mitt vald, ok sökum þess at ek varð yfirunnin af sterkum bardagamönnum, þá bið ek at þér gerið þat ráð fyrir mína hönd, sem yðr er nú mest at skapi". Konungr mælti: „Gjarna viljum vér at þú hættir styrjöld þessi, ok vilj-

um vér attu takir upp kvenlegar atferðir ok farir í skemmu til móður þinnar. Síðan viljum vér gifta þik Hrólfi konungi Gautrekssyni, því at vér vitum enga hans jafningja hingat á Norðrlönd". Konungs dóttir mælti: „Eigi viljum vér bæði gera, at vera komin á yðvarn fund til umráða, enda vilja þá eigi hlíta yðvarri forsjá". Eftir þat gekk hún til skemmu, enn gaf í vald Eireki konungi vápn þau, er hún hafði borit; settist hún til sauma með móður sinni, ok var hún hverri mey fegri ok fríðari ok kurteisari, svá at engi fanst jafn fríð í norðrálfu heimsins; hún var vitr ok vinsæl, málsnjöll ok spakráðug ok ríklynd.

XIV. Eftir þetta sendir Eirekr konungr menn á fund Hrólfs konungs, ok lætr bjóða honum til veizlu með liði sínu; bregðr hann við skjótt ok ferr til Uppsala. Ok er Eirekr konungr spyrr þangatkvómu Hrólfs konungs, gengr hann í móti honum með alla hirð sína, ok leiðir hann í hásæti hjá sér í hall sinni; skipar þar út í frá hans fóstbræðrum; drekka nú glaðir ok kátir. Síðan inna þeir til, hvat í þeirra einkamál hafði komit, ok samdi þeim þat alt hit bezta. Eftir þetta lætr Eirekr konungr kalla dóttur sína inn í hallina. Sem henni kómu orð föður síns, býst hún með enu mesta skarti, gengr inn í hallina með móður sinni ok mörgum öðrum kurteisum konum. Sem Eirekr konungr sá dóttur sína inn koma. stóð hann upp í mót henni, ok leiddi hana til sætis sér til annarrar handar með drotningu ok öllum þeim konum, er í þeirra flokki vóru. Nú svá sem konungar höfðu drukkit um stund, vekr Hrólfr konungr bónorðit, svá at jungfrúin heyrði, ok þarf þat eigi með orðum at lengja, at Hrólfr konungr fastnar jungfrúna; var þá aukin veizlan, ok boðit til múg manna víða um Svíaveldi; varð þessi veizla ágæt, ok

stóð hálfan mánuð; ok at lokinni veizlu gefr Eirekr konungr öllum ríkismönnum ágætar gjafir með glöðum góðvilja, ok ferr þá hverr til síns heimilis með blíðu samþykki Eireks konungs. Hrólfr konungr sitr eftir í Svíþjóð með húsfreyju sína, ok takast með þeim góðar ástir. Hrólfr konungr sendir Ketil bróður sinn til ríkisstjórnar í Gautlandi. Ingjaldr ferr til Danmerkr til feðr síns. Hrólfr konungr tekr þat ríki til forráða, er konungsdóttir hafði fyrir ráðit; sitja nú allir saman með náðum, hverr í þeim stað sem kominn var.

XV. Um vórit eftir koma sendimenn af Danmörku til Hrólfs konungs, ok sögðu Hring konung dauðan, ok þat með, at Ingjaldr bað Hrólf konung koma á sinn fund ok drekka erfi eftir Hring konung fóstra sinn. Ok þegar Hrólfr spyrr þessi tíðindi, býst hann til þessarrar ferðar, ok Ásmundr fóstbróðir hans með honum. Ok er þeir vóru búnir, halda þeir til Danmerkr. Þeir höfðu tvau skip vel búin at mönnum ok vópnum. Ketill kom til móts við þá, ok hafði eitt skip ok vel skipat; koma við Sjóland síð dags, ok leggja undir ey eina ok tjalda yfir skipum sínum. Hrólfr konungr gekk upp á eyna við nokkurum mönnum; þeir sjá skip liggja undir eynni öðrum megin, fimm skip saman; þat vóru langskip fjogur ok dreki hit fimta skip, bæði mikill ok fagr, ok eigi þóttist konungr sét hafa vænna skip; svörtum tjöldum var tjaldat yfir þessum skipum. Konungr mælti: „Hverr mun stýra dreka þessum enum dýra, ok eigi hefi ek sét þat skip, er ek vildi heldr eiga enn þetta“. Ásmundr svaraði: „Víst er þetta afburðar skip fyrir allra hluta sakir, ok væri slíkt helzt konungs gersemi; enn þann einn ætla ek stýra drekanum, at þér munuð fult verða til at vinna, áðr þér náið; þykja man þeim svá góðr sem á“. Konungr mælti: „Veiztu hverr drek-

ann á?" Ásmundr svaraði: „Hann heitir Grímarr ok er Grímólfsson; hann er hinn mesti víkingr; hann liggr á herskipum bæði vetr ok sumar; hann er mikill ok illilegr, enn hann er þó verri reyndar; hann bíta eigi járn ok engan þeirra tólf, er honum fylgja; þeir eta allir hrátt, ok drekka blóð; er þat sannkallat, at þeir sé heldr tröll enn menn. Eitt sumar fundumst vit við Suðreyjar; hafða ek tíu skip, ok öll vel skipuð, enn þeir höfðu fimm skip. Vér börðumst einn dag, ok skifti skjótt um með oss; fell þar alt lið mitt, enn ek hljóp á kaf ok komst ek svá undan; hefi ek eigi farit verri för enn þá". Konungr mælti: „Sýnist yðr nokkur efni (á), at berjast við þá með þat lið, sem vér höfum?" Ásmundr bað konung fyrir sjá: „munu vér treysta á yðra hamingju ef duga skal". Ketill eggjaði mjök atlögu, kvað þar mundi gott at reyna sik, ok afla fjár ok frægðar. Þá mælti Hrólfr konungr: „Með því at þeir eru illir ok ágjarnir, enn hafa þann grip, er ek vilda gjarna eiga, þá munu vér búast um ok bera grjót á skip vór". Nú var svá gert sem konungr bauð, ok bjuggust við eftir föngum. Konungr lét ganga upp á eyna ok höggva kylfur stórar. Eftir þat herklæddust þeir; síðan róa þeir at þeim hljóðlega. Svá er sagt at skip Grímars lágu öll jafnfram, ok lágu langskipin nær eyjunni, enn drekinn utar, ok var hlið mikit í milli skipanna ok eyjarinnar, ok leggja fyrst at langskipunum ok vita ef þau yrði unnin, áðr þeir kæmi við drekanum; „þætti mér þá unnit, ef þeir ætti eigi langskipin til annarrar handar, þá er þeir legðu at drekanum". Konungr bað þá vera sem ákafasta, meðan þeir væri sízt við búnir, ok vita at sem skjótast skifti um með þeim; bað þá ekki æpa ok fara sem hljóðast. Þeir gerðu sem konungr mælti; þá var á þoka ok myrkvi

mikill; finna þeir eigi fyrr, er á langskipunum vóru, enn tjöldin vóru tekin af þeim, enn sjálfir þeir barðir bæði með grjóti ok vópnum. Þeir spruttu á fætr allir, ok taka í mót með mikilli hreysti, því at þeir lágu allir með vópnum sínum; enn þó fengu þeir mikinn mannskaða, áðr þeir gæti vel skipat liði sínu til varnar, ok er þeir höfðu litla stund barizt, réðu þeir Hrólfr konungr til uppgöngu; varð þar mannfall svá mikit, at á stundu ruddu þeir þat skip, sem þeir vóru á komnir; fellu sumir enn sumir hljópu á kaf ok druknuðu; ruddu þeir svá þrjú skip, at hvert mannsbarn var drepit. Við þetta vaknar Grímarr ok bað sína menn at leggja, þá sem á drekanum vóru. Þar var óp mikit ok kall er hverr eggjaði annan. Þá mælti Hrólfr konungr til Ketils bróður síns: „Nú skaltu leggja at því langskipi, er eftir er, enn vit Ásmundr skulum leggja at drekanum". Ketill lézt svá gera mundu. Nú leggr á sitt borð drekanum hvórr, Hrólfr ok Ásmundr. Þeir höfðu fengit lítit manntjón, ok höfðu því lið fleira. Þá stóð Grímarr upp á drekanum ok sagði: „Hverir leggja hér at svá svá vasklega?" Konungr svaraði: „Ef þér er á því forvitni, þá heiti ek Hrólfr, ok em Gautreksson, annarr heitir Ásmundr, ok er konungsson af Skotlandi". Grímarr mælti: „Þann mann höfum vér sét, ok skildum vér svá næst um, at honum mætti vera lítil eftirsjá at vórum fundi, þá er vér eltum hann sáran á kaf, enn drápum af honum hvert mannsbarn, eða mun hann nú ekki til þess muna?" Ásmundr mælti: „Hitt skaltu finna, áðr kveld kemr, at mér er þat eigi ór minni liðit". Þá tók Grímarr til orða: „Þín heit munu vér svá lítt óttast, enn vitum vér at Hrólfr konungr er ágætr at hreysti sinni, ok því viljum vér gera honum þann kost, sem engum öðrum, því at þat er skaði, ef

slíkr maðr er drepinn; bið ek attu, Hrólfr konungr, gangir upp á eyna við alla þína menn, vópnaða ok vel klædda, enn peninga þá, sem þér hafið, vil ek taka fyrir menn þá, er þér hafið fyrir mér drepit, ok er það þó alt of lítit; hefi ek þó engum manni gert jafngóðan kost síðan ek kom í hernað". Sem Hrólfr konungr heyrði orð hans, mælti hann: „Þetta mun víst vera vel boðit, enn með því at oss er þat eigi sýnt, at vér séim á þína miskunn komnir, at þú eigir nokkurra kosta boð heldr við oss, enn vér við þik, þá viljum vér með engu móti missa fjár vórs". Grímarr mælti: „Sé ek at þú munt eigi vera jafnvitr maðr, sem vér hugðum, er þú vill eigi vægja lífi þínu, því at sönnu segi ek þér ena síðustu þína lífdaga, ef þú ætlar við mik at þreyta; hafða ek hitt ætlat, at þú skyldir lifat hafa til lengri nytja, með því at mér ertu sagðr hraustr ok vinsæll; hafða ek ætlat at sýna á þér því meira drengskap enn öðrum; þótti mér aukast í því frami, at ek miskunnaði yðr utan allra verðleika". Hrólfr konungr mælti: „Önga þökk hafi þér af oss fyri þetta, ok búið yðr skjótt, því at vér viljum á þat hætta, hvórir eiga öðrum kosti at bjóða, áðr kveld komi; höfum vér ok nokkurt svig unnit á yðrum mönnum ok er yðr þess mál at hefna". Grímarr mælti: „Nú kaus þú þann kost, er þú skalt aldri fagna síðan, ok þér mun vera maklegr". Ok eftir þetta tekst þar bardagi harðr ok ákafr; vóru þeir Grímarr bæði sterkir ok harðfengir, ok svá ákafir at konungs menn máttu ekki annat enn hlífa sér; þeim var óhægt til atsóknar at vega upp á drekann, því at hann var svá hár sem kastali, enn menn sterkir ok kænir til varnar, ok áttu at höggva niðr fyrir sik; enn öngan þeirra tólf beit járn, sem Ásmundr hafði sagt; fellu þá menn Hrólfs konungs bæði móðir ok sárir. Svá er

sagt, at Ketill Gautreksson lagði at langskipinu því er eftir var. Sá hét Forni, er stýrði skipinu, ok var enn hraustasti maðr; lagði þar hvórr djarflega til móts við annan, ok varð þeirra fundr harðr; sýndi Ketill þar harða atsókn, ok réð til uppgöngu við sínu liði. Þar var orrosta áköf; skiftust þeir Ketill höggum við, ok fell Forni fyrir Katli. Síðan drápu þeir hvert mannsbarn á skipinu; fekk Ketill þar góðan orðstír af sínum mönnum. Eftir þetta lögðu þeir at drekanum, ok fundust þeir bræðr; spurði Ketill, hversu gengi. Hrólfr konungr lét lítt yfir, ok sagði at eigi mundi svá búit hlýða; kvað þetta vera fjandr mikla við at eiga. Hann bað Ketil róa at eyjunni, ok flytja út at þeim stórtré, því at þar skorti eigi stóra mörk. Ketill gjörði svá ok var í öllu enn skjótasti; ok er þeir kómu aftr, lét konungr fella viðu á borðin drekanum svá stóra ok þunga at hann hallaðist við. Síðan réðu þeir Hrólfr konungr til uppgöngu; fellu þá menn á drekanum bæði fyrir grjóti ok vápnum; hallaðist þá bardaginn á Grímarr ok hans förunauta. Hrólfr konungr sneri aftr eftir skipinu ok hafði kylfu eina stóra, ok barði á tvær hendr. Þeir Ásmundr ok Ketill fylgdu honum; fell þá hverr um þveran annan. Konungr hafði mannfleira; fell þá lið Grímars, svá at þeir tólf stóðu uppi, Grímarr ok kappar hans. Var þá gengit at með kappi, ok barðir með kylfum, fellu þá margir; ok er Grímarr sá at þeir mundu sigraðir verða, stökk hann fyrir borð ok á kaf. Ásmundr var nær staddr, ok hljóp þegar eftir honum, ok legst inn eftir honum at eyjunni, ok er þetta sér Hrólfr konungr, legst hann þegar til lands, ok vill duga Ásmundi, svá at þeir eigist eigi tveir við. Ok er Ásmundr kemr at landi var Grímarr á land kominn, ok er hann sér Ásmund, þrífr hann upp stein ok sendir

honum. Ásmundr skýtr sér þá í kaf, ok er hann kemr upp, ætlar Grímarr at senda honum annan, ok í því var hann sleginn með kylfu, svá at þegar fell hann. Þar var kominn Hrólfr konungr, ok lét skamt höggva í millum; lét Grímarr þar líf sitt. Þá lögðu þeir út til drekans, ok hafði Ketill unnit þar alt til handa þeim; tóku þeir þá ok ruddu drekann, enn köstuðu á kaf þeim sem fallit höfðu. Eftir þat fóru þeir til eyjarinnar ok bundu sár sín; vóru þeir bæði móðir ok sárir, enn fjöldi fallinn. Þar vóru þeir nokkurar nætr. Konungr var lítt sárr, enn þeir Ásmundr ok Ketill vóru mjök sárir. Eftir þetta bjuggust þeir á braut; tóku þeir drekann Grímarsnaut, ok gátu varla skipat fyrir mannfæð, enn létu eftir öll önnur skipin; kómu nú við Danmörku. Ok er Ingjaldr fréttir kvómu Hrólfs konungs, býðr hann þeim til veizlu þeirrar, er hann hafði stofnað, erfi eftir föður sinn; drukku þeir nú allir samt með miklum veg erfi Hrings konungs; var þar ekki jafnmargt hjalað sem um dráp þeirra Grímars, því at öllum þótti þat hit mesta hreystiverk. Ok er þessu er lokit, lætr Hrólfr konungr stefna þing fjölment; á því þingi er tekinn Ingjaldr til konungs eftir feðr sinn yfir Danmörk alla. Sitr hann nú, ok semr ríki sitt á þá lund, sem Hrólfr konungr gaf ráð til. Eftir þat býst nú í braut Hrólfr konungr af Danmörku með stórgjöfum sæmdr af Ingjaldi konungi; ferr hann nú leiðar sinnar, þar til er hann kemr til Svíþjóðar með öllu heilu ok höldnu, enn Ingjaldr konungr sitr um kyrt at ríki sínu í Danmörku, ok skildust með hinni mestu blíðu; fór Ketill til Gautlands ok sitr þar um kyrt. Hrólfr konungr sitr löngum at Uppsölum, ok var þar vinátta góð með venslum. Hrólfr konungr lagði mikinn kost til at búa drekann Grímarsnaut, ok lét allan steina fyrir ofan sjá með ýmsum lit-

um, bæði gulum, rauðum, grænum ok blám, svörtum ok samblöndnum; gulli lætr hann búa dreka höfuð, ennispánu ok alla svíra ok víða renna gulli í súðina, þar sem bæta þótti; var hann hverju skipi skrautlegri; þótti hann svá bera af hverju skipi, sem Hrólfr konungr af öðrum konungum, þeim sem vóru í Norðrlöndum; gerðist hann þá harðla víðfrægr af sinni stjórn ok vizku; sóttu margir ríkir menn á hans fund, ok gerðust handgengnir honum, ok veittu honum dyggilega fylgd. Höfum vér þat heyrt, at í þann tíma hafi eigi nokkurt skip verit skipat frægrum köppum enn drekinn Grímarsnautr, þótt vér kunnum þá eigi at nefna eða frá at segja. Sitr Hrólfr konungr nú í Svíþjóð með mikilli gleði og prís þau missiri; unni Þornbjörg drotning Hrólfi konungi stórmikit; fann konungr at hún var hverri konu vitrari ok meiri skörungr fyrir allra hluta sakir. Ásmundr var með konungi vel haldinn, ok reyndist at öllu hraustr ok hinn vaskasti; virði konungr ok hann mest sinna manna. Hrólfr konungr hafði þriðjung Svíþjóðar til forráða. Hann hafði jafnan á sumrum útgerð fyrir landinu, ok leitaði sér frægðar ok frama. Ok hit næsta sumar eftir bardaga þeirra Grímars hafði Hrólfr konungr verit í hernaði; hann hafði víða herjat um Vestrlönd, ok orðit gott til fjár ok frægðar. Um haustit heldr konungr til Svíþjóðar, ok sitr þann vetr í kyrðum.

XII. Þá réð konungr fyrir Garðaríki, er Hálfdan hét; hann var vitr konungr ok vinsæll. Hann á dóttur eina fríða þá er Álof hét. Hálfdan konungr unni mikit dóttur sinni; þótti hún enn bezti kostr í öllu Garðaríki ok þótt víðar væri um leitat. Þórir hét maðr; hann var öndugishöldr Hálfdanar konungs; hann var bæði mikill ok sterkr; hann var kallaðr járnskjöldr; hann hafði lengi

verit þar landvarnarmaðr. Með Hálfdani konungi vóru tólf berserkir; þeir vóru illir ok ódælir; öngvan þeirra beit járn; tveir eru nefndir af þeim, hét annar Hrosskell, enn annar Hesthöfði; þeir vóru bræðr; svá er frá þeim sagt, at þeir óðu elda ok gengu sjálfráðir á vápn þá er berserksgangr kom á þá. Þeir drápu bæði menn ok fé, ok alt þat er fyrir varð, ok eigi vildi undan þeim láta, ok eirðu öngu, meðan sá óhugr var á þeim, enn þá þetta rann af þeim, vóru þeir svo máttlitlir, at þeir höfðu eigi allnær hálfan styrk sinn, ok var sem þeir væri þá svá veikir, sem þeir menn er í sóttum hefði legit; helzt þat um dægr eða því nær. Hálfdan konungr hafði mikit traust á þeirra framgöngu, svá at öngir konungar treystu við hann at stríða. Konungr unni mikit dóttur sinni, ok þótt konungar bæði hennar, þá stukku allir undan við gys ok gabb, er berserkir gerðu at þeim; þóttust allir hólpnir er ór þessu kallsi kómust. Við þetta gerðist konungsdóttir kostvönd, ok vildi öngum játa, þótt hennar bæði; sitja nú um kyrt, því öllum leiddist hennar andsvör.

XVII. Þat var einn tíma at Þornbjörg drotning talar við Hrólf konung: „Hvat ætli þér í sumar at starfa?“ Konungr svarar: „Í hernað ætla ek“. Hún spurði: „Hafi þér nokkut spurt af ferðum Ketils bróður þíns“; hann kveðst þaðan hafa önga frétt: „eða kanntu oss af því at segja?“ Hún svaraði: „Þat hefi ek frétt, at Ketill fór austr í Garðaríki, at biðja dóttur Hálfdanar konungs sér til handa. Svá hafa mér fréttir gengit, at hann hafi þangat haldit tveim skipum, ok hann hafi gengit við tólfta mann inn í hall konungs. Þat hefi ek heyrt, at hann bar upp eyrindi sín vel ok skörulega, ok flutti sitt mál með mörgum snjöllum orðum, enn hann fekk þau andsvör af konungi ok jung-

frúnni, at honum þótti sér leitat lítils metnaðar, enn berserkir hljópu upp með ópi ok miklum gný, ok ráku þá út úr hallinni, ok eltu þá til skipa með grenjun ok fáheyrðum látum; þeir vóru bæði barðir ok særðir, ok þóttust fótum eiga fjör at launa, er þeir kómust undan; slíkt höfum vér þar af spurt. Nú er oss svá flutt at Ketill uni öngu betr fyrir sína hönd eða sinni ferð, enn hann undi við yðra ferð, þá er þér fóruð fyrsta sinn til vór, ok hefir hans ferð orðit miklu hæðilegri; mun hann brátt koma á yðvarn fund ok biðja yðr til þessar ferðar, at reka sinnar svívirðingar". Hrólfr konungr svarar: „Ekki er hægt at koma ráðum við slíka menn, við ákafa hans ok framgirni; er nú vel at hann gjaldi einræðis sjálfs sín, þar sem hann vildi ekki með vórri forsjá fara". Hún bað hann eigi slíkt tala, ok kvað þetta vera nauðsynja ferð, at veita bróður sínum fulltingi; ok skilja þau tal sitt at svá mæltu. Litlu síðar kemr Ketill á fund Hrólfs konungs, ok segir honum greinilega frá allri þeirri sneipu, er hann hafði fengit í Garðaríki. Hrólfr konungr kvað slíks vón vera, at svá hefði farit, „því at þú ætlar at vinna alt með ákafa þínum". Ketill bað Hrólf konung nú til ferðar með sér: „því at ek þykjumst hafa of lítinn styrk til at rétta þá svívirðu, er til mín var ger". Var Ketill í allillum hug. Konungr kvað honum eigi mundu koma fyrir alt áhlaup hans ok orðaskrap: „Sýnist mér eigi líklegt til hefnda við slíka menn, sem vér eigum um, því at hér mun bæði við þurfa fjölmenni ok harðræði. Nú skaltu fyrst fara heim i ríki þitt, ok afla þér skipa ok manna; sentu ok orð Ingjaldi konungi í Danmörku, at hann geri slíkt hit sama, ok komið hér báðir at sumri ok sjám þá, hvat oss þykir tiltækilegast". Ok eftir þetta ferr Ket-

ill heim í ríki sitt; hafa nú allir ætlan ok tilbúnað um þessa ferð.

XVIII. Nú er frá því sagt, þá er sumraði ok vetrinn var liðinn, at þeir Ketill ok Ingjaldr koma með fjóra tigu skipa vel búin at mönnum ok vópnum til Svíþjóðar. Hrólfr konungr hafði búa látit þrjá tigu skipa ok dreka sinn umfram; vóru þessi öll skip búin með miklum herskap ok velbúnu liði; bíða svá byrjar. Hrólfr konungr spurði drotningu, hversu henni segði hugr um þeirra ferð, hversu takast mundi. Hún kvaðst vænta at vel mundi takast, enn kvaðst þó svá dreymt hafa, at þeir mundu koma eitthvert sinn í þessarri ferð í krappan stað, svá at þeir mundu reyndir verða. Ok er byrr kom á, tóku þeir þegar ok settu upp segl sín, svá hverr sem búinn var, ok var heldr veðrlítit í fyrstu. Hrólfr konungr varð síðast búinn; gekk drekinn lítit, því hann þurfti mikinn byr; sigldu svá sem leið liggr til Garðaríkis. Enn er þeir höfðu siglt um stund, tók veðrit at hvessa; gekk drekinn þá skjótt eftir skipunum; gerði þá veðr mikit. Konungr bað þá tengja saman skipin, ok vita ef þeir gæti svá haldizt. Ok er þeir ætluðu svá at gera, laust á ofviðri svá miklu, at þegar urðu skipin sundrskila; varð þá at hlaða seglum ok rétta. Eftir þat kom á steinóðr útnyrðingr; mátti þá eigi lengr rétta, ok sigldu þá við eitt rif; gerðist þá svá veðr mikit, at reiði þeirra slitnaði, svá at bæði gekk í sundr höfuðbendr ok aktaumar, ok gekk mjök sjór á þá, svá at fáir væntu sér lífs, þeir sem þar vóru, ok er þessi stormr var sem ákafastr, sleit frá drekann Hrólfs konungs ok rak at eyju einni, enn með því at þar var höfn góð, enn skip örugt ok liðsmenn kænir, kómust þeir með heilu ok höldnu at landi. Þat var síð um kvöld, ok fell þá veðr ok gerði harðla blítt.

Hrólfr konungr lézt vilja ganga á eyna, ok vita ef hann sæi nokkut til nýlundu. Ásmundr fór með honum, ok tíu menn aðrir, enn hann bað annat lið sitt bíða við skip, ok bað þá bíða til nóns annan dag, ef hann gerði þeim vissu önga áðr. Eftir þat gengu þeir upp á eyna; þat var mikit land ok skógótt; ok er þeir höfðu gengit um stund, fundu þeir skála einn á eyjunni; hann var bæði mikill ok rammgerr,· ok eigi þóttust þeir sét hafa jafnhátt hús; hurð var (hnigin) aftr; konungr bað þá upp lúka; þeir hljópu á hurðina ýmsir, ok gekk öngum upp. Konungr mælti þá: „Sá mun hafa afl í klóm, er þessarri hurðu er vanr at lúka ok skal ek freista hvórt upp gengr". Konungr gekk þá til ok hratt upp með annarri hemdi. Þeir gengu síðan inn, ok lituðust um, ok fundu eld ok brugðu skíði í, ok báru innar um skálann. Sá þeir at þar skorti eigi allskyns varning. Sæng var þar búin harðla vel; hún var stórlega mikil. Konungr lagðist niðr í sængina; sá hann þat (at) þó annarr legðist til fóta honum jafnlangr, þá var sængin þó sýnu lengri; þóttust þeir vita at þar mundi eigi smámaðr fyrir ráða. Þar var ein súla fyrir framan sængina upp undir ásinn; þar hekk á sverð eitt harðla mikit, ok var hátt upp komit, svá konungr gat hvergi nánd tekit til. Þá mælti Hrólfr konungr: „Hvert skal nokkut hér vera í nótt ok bíða húsbóndans, þess er hér á fyrir at ráða, ok hætta til, hversu hann er heima at hitta, eða vili þér fara til skips, ok hætta ekki til fundar við hann". Þeir báðu hann fyrir sjá, enn kváðust ófúsir at bíða. Konungr mælti: „Á því em ek meir, at bíða bónda, enn þat má vera at honum þyki vér helzt fjölmennir, ok styggist hann við gestafjölda; skal nú skifta liði; skulu fjórir menn fara til skips, enn vit Ásmundr ok aðrir fjórir skulu eftir

vera; þér skuluð segja hvat oss dvelr, ok ef vér komum eigi til skips fyrir dagmál, þá fari þér ferðar yðvarrar; mun vór þá ekki at bíða; því at þat er mín ætlan, at oss tjái ekki fjölmenni við þenna mann, því at jafnt mun hann fyrirkoma mörgum sem fám, ef hann er jafngildr sem ek ætla; er mönnum þá nokkuru ljósara ef þér komizt á braut, ok segið þat, er þér sjáit hvat orðit er af Hrólfi Gautrekssyni ok hans félögum; þyki mér vera mega, at þessi skálabúi hafi nokkuru um ráðit vóra hingatkvómu, ok vili hann at vórn fund beri saman; skal nú ok hér bíða náttlangt. Eftir þat fóru þeir sem konungr á kvaddi, ok fórst þeim vel til skips ok sögðu þat er þeir vissu til konungs. Allir þeir vóru mjök hræddir, hve honum mundi at fara.

XIX. Nú er at segja frá þeim Hrólfi konungi, at þeir eru í skála um kveldit. Konungr mælti: „Fýst væri mér á, at fá þetta hit stóra sverð, er uppi hangir“. „Hvat er þar til ráðs?“ segir Ásmundr. Konungr mælti: „Þú skalt fara upp á herðar mér, ok vita ef þú gætir þá ofan tekit sverðit, ef þú stendr á öxlum mér“. Ásmundr mælti: „Þat hygg ek, at þetta sverð sé svo þungt, at ek geti eigi valdit“. Konungr mælti: „Styð þú þik við súluna annarri hendi, enn létt annarri neðan undir sverðit, ok þegar þú finnr, at þat er laust uppi, láttu þat sjálft hlaupa niðr með súlunni; mun ek þá við taka“. Ásmundr gerir sem konungr bauð, ok ferr nú á axlir honum, ok tekr neðan undir sverðit, enn konungr í mót. Líðr nú kveldit; heyra þeir út dunur miklar, ok því næst kom þar inn maðr; undruðu þeir þá lítt, þótt skálinn væri (hár eða stórkostlegr, því at þetta var enn hræðilegasti risi, svo at öngan höfðu þeir sét fyrri svá) stóran; ekki var hann svá ljótr, at þat væri fádæmi, þess er hann var stórskorinn í andliti. Vel var hann

búinn at klæðum; hann hafði einn grábjörn á baki sér ok einn boga í hendi harðla stóran. Ákaflega var hann móðr, ok þat ætluðu þeir, at hann mundi langt hafa at gengit. Hann gengr at eldinum öðrum megin, ok kastar niðr birninum. Hrólfr konungr heilsar honum, enn hann lét sem hann heyrði eigi. Síðan sundrar hann björninn skjótt og fimlega, festir síðan ketil upp ok sýðr. Eftir þat tekr hann borð, breiðir á dúk, ok berr fram vist ok dryk; öllu þótti þeim hann því vel skipa. Eftir þat tekr hann til matar, etr ok drekkr heldr djarflega. Ok eftir þat hann er mettr, varðveitir hann alt þat er af gekk. Svá er sagt, at hann býr borð í annat sinn miklu kurteislegar, setr fram handlaugar með hreinu handklæði. Eftir þat tekr hann til orða: „Ekki mun ek yðr þykja boðrífr hér til, enn þat er nú ráð, Hrólfr konungr, at ganga til matar við menn þína; em ek eigi svá vesallátr, at mér þyki fyrir at gefa nokkurum mönnum mat um nætrsakir, þótt ótígnari menn sé enn þér; eruð þér mjök ágætir af mörgum snildarverkum, er þér hafið unnit umfram aðra konunga". Konungr mælti: „Þetta er vel boðit ok mikilmannlega, sem líklegt er, að þér séið mikillar náttúru, bæði um þetta ok annat, enn mat ok drykk höfðu vér í nóg, áðr vér gengim frá skipi, ok þurfu vér nú eigi þess at sinni, eða hvert er nafn þitt?" Hann svaraði: „Ek heiti Grímnir ok em ek Grímólfsson, ok bróðir Grímars þess, er þú drapt. Þú tókt þar marga gripi, þá er ek þykjumst eiga. Nú er þat satt, at þú ert engis góðs frá mér verðr, ok ekki gott skaltu af mér hafa, ok þótt þú værir hér með öllu liði þínu, skyldir þú aldri burt komast, enn því bauð ek þér til matar, at ek ætlaða, at þú skyldir lítinn geig þar af fá; enn þann hinn mikla storm, sem þér fenguð, hann gerða

ek at þér ok Ásmundi, ok þeim sem á drekanum vóru, unst at drekann sleit frá; þótti mér lítils vert um hin önnur skipin, ok eru þeir komnir þangat, sem þeir vildu; því at ek gaf þeim hægan byr, enn þú ert nú hér kominn með liði þínu heilu ok höldnu, sem með þér er á drekanum, ok skaltu aldri burt komast, því hann er hit besta skip í yðvarri ferð; skal ek svá greipilega hefna bróður míns, þótt ek hafi eigi til öxi eða sverð, því at þat er yðr altof gott, at falla fyrir vópnum mínum, ok skal ek gefa ykkr Ásmundi grið náttlangt ok hugsa ykkr þá pínu, sem mest reyni þrek ykkar [enn þegar ek vissa at skilit var með þér ok liði þínu, gaf ek þeim hægan byr, ok eru þeir komnir þar sem þeir vildu, því at ek hirti ekki at hafa ónáð af fjölmenni þínu]". Risinn hafði skotit í eldinn járnteini, ok var klofinn annan enda, svá sem þat væri tveir fleinar; þat færi var geigvænlegt. „Ekki vissa ek", sagði Hrólfr konungr, „at ek hefði þér svá nær höggvit, ok er þat satt sem mælt er, at yfirbætr liggja til alls, ok svá mun um þetta, ok muntu vilja taka bætr eftir bróður þinn?" Risinn mælti: „Hræddr ertu nú, lítill karl, ok er þat at vónum, því at nú skal ek sýna þér lítinn þann leik, er ek geri við smápilta, er hér koma". Síðan brá hann upp járnteininum, ok rak fleinana í gegn um tvó konungsmenn, og kastaði þeim dauðum innar um eldinn. Eftir þat rak hann í gegn um aðra tvó, ok kastaði þeim dauðum til hinna. Síðan skók hann svá teininn, at þeim sýndist 4 oddarnir á fleininum. Hann mælti þá: „Eigi þarftu, konungr, at vera svá hræddr, alt skaltu hafa lengri pínu ok meiri, þá er morginn kemr". Hrólfr konungr mælti: „Frest eru ills bezt, ok þyki mér skemtilegt at sjá gamanleika þína, slíka ok aðra". Þá mælti risinn: „Þar liggja

dýraskinn í sætinu, því megi þit kasta undir ykkr, þar sem þið liggið í nátt, því at ek em svefnstyggr, ok þyki mér ilt at heyra gnyð ykkarn yfir mér". Hrólfr konungr mælti: „Vit munum hér um búast við eldinn, ok kasta ok svá skinnunum undir okkr, því at vit munum skjótt sofna". Risinn mælti: „Alt eru þit þá óhræddari enn mik varir, ef þit sofið". Síðan rak hann hurðina í klofa, ok mælti: „Nú veit ek víst, at þit komizt eigi á braut ór skála vórum". Hrólfr konungr mælti: „Ekki munu vit til þess leita; þykjumst vit nú hafa fengit svá góðan húsbónda, at okkr tjár ekki at gera öðruvísi enn hann biðr", „Til þess megi þit ætlai" segir risinn, „at sá mun ykkr beztr, at gera mér öngar ónáðir ok liggja sem kyrrastir". Þeir kváðust svá gera mundu. Leggjast nú hvórirtveggju til svefns. Risinn var orðinn móðr ok sofnaði hann skjótt. Þá mælti Hrólfr konungr: „Hversu þykist þú kominn, fóstbróðir Ásmundr?" „Sjaldan verr enn svá; þyki mér þetta tröll ilt við at eiga, ok ekki hægt til órráða". Konungr mælti: „Aldrei mun sjá óvinr okkr fyrir koma, ok mun nokkut annat fyrir liggja". Konungr tók þá skíð eitt ok skeldi á þilit hjá sér. Risinn vaknaði við, ok bað þá liggja kyrra: „ella slæ ek ykkr í hel með hnefa mínum". Eftir þat sofnaði hann. Hrólfr konungr skeldi þá enn skíðunni. Risinn snerist þá á aðra hlið, ok vaknaði ekki, ok talaði þá ekki um ok sofnaði fast. Konungr skeldi hit þriðja sinn miklu skjallast, ok vaknaði þá risinn ekki við. Hrólfr konungr mælti þá: „Nú skal fara at með ráði; vilda ek fyrst geta náð sverðinu, ok þætti mér líklegt at þat mundi bíta risann; nú skulu vit svá at fara sem í kvöld". Þeir gera svá, ok getr Hrólfr konungr náð sverðinu. Hann mælti: „Nú þyki mér þegar líkara okk-

ar efni, ok skal nú með ráði at fara; þú skalt reka í eldinn járnflein risans, ok gera glóandi, ok vilda ek at þú færir þessa tvó fleina í augu risans í því, er ek legg sverðinu á honum; ok ef svá berr til, forðum okkr sem skjótast innar um sængina". Hrólfr konungr bregðr nú sverðinu. Konungr þrífr upp kefli eitt ok gengr at sænginni djarflega, ok flettir af honum klæðum ok sýndist harðla tröllslegr. Konungr leggr sverðinu svá fast, at þegar gengr í gegn um hann undir höndina vinstri, ok jafnskjótt færði Ásmundr járnteininn í augu honum. Eftir þat skunduðu þeir innar um sængina. Hrólfr konungr kastaði keflinu utar til dyranna, ok kom í skíðahlaðann ok skall hátt við. Risinn hljóp upp skjótt ok hart utar til dyranna, ok fálmaði höndunum ok ætlaði at grípa þá ok kreista með öngri vægð, enn með greipilegum sárum ok miklu umfangi fellr hann út á hurðina, svá at hún brotnaði í smá mola. Þeir gengu þá at, ok börðu risann með stórtrjám, þar til er hann var dauðr, ok var honum þó heldr mikit til fjörs. Eftir þat færðu þeir hann út ór skálanum, ok urðu þeir at lima hann í sundr áðr þeir kómu honum út. Þá var mjök morgnat, ok bjuggust þeir á braut; ok er þeir vóru skamt komnir, sá þeir lið sitt koma í móti sér með miklu vópnabraki, ok urðu þeir fegnir, er þeir sá konung heilan; höfðu þeir ætlat til móts við risann, ok hefna herra síns, ef þess þyrfti við, ok þótti þeim eigi betra at lifa eftir konung sinn. Síðan báru þeir mikinn fjárhluta ór skálanum ok marga ágæta gripi. Konungr hafði sverðit Risanaut; þat var svá mikit, at þat var öngum manni vópnhæft nema Hrólfi konungi, ok var honum þó þungt.

XX. Eftir þetta þrekvirki heldu þeir á brott, ok fengu byr góðan, kómu við Garðaríki nær konungs at-

setu. Þat var snemma morgins. Þar fyrir kendu þeir sína menn; urðu þar fagnafundir; vóru þeir Ketill ok nýkomnir; spurðu þeir þá at um ferðir Hrólfs konungs, enn hann segir svá sem gengit hafði. Þeim þótti honum hafa gæfusamlega tekizt, ok þó mikilmannlega; lofuðu nú allir hans ferð ok frama. Ketill spurði Hrólf konung bróður sinn, hvert þeir skyldu eigi þegar fara sem hermannlegast ok veita konungi atgöngu. Konungr kvaðst eigi þat vilja: „Mun ek senda menn á konungs fund, ok segja honum mína kvómu, ok hvert vórt eyrindi er; vil ek, Ásmundr, at þú farir þessa ferð; seg svá Hálfdani konungi ef hann vill eigi unna Katli bróður mínum mægða við sik, at hann muni ófriði mæta eiga af oss; viljum vér bíða konungs hálfan mánuð, ok safni hann liði at sér ok búist við bardaga; ætlum vér *þá* at vinna þessa mey Katli til handa“. Ferr Ásmundr nú við nokkura menn, kemr þann tíma til hallarinnar, er konungr sat yfir drykkjuborðum með hirð sína; var þar gleði mikil. Ásmundr gekk í höllina at óviljuðum dyravörðum; hann gekk fyrir konunginn ok bar fram eyrindi sín vel ok skörulega, eftir því sem Hrólfr konungr ætlaði. Hálfdan konungr svarar: „Spurt höfum vér at Hrólfr konungr Gautreksson er ágætr maðr, enn með því at vér höfum áðr synjað Katli þessa ráðahags, sýnist oss eigi at játa, þótt þér séið nú komnir með meira styrk, enn þá var Ketill; munu vér þenna kost kjósa at ráða til bardaga, með því at Hrólfr konungr hefir þar vel um talat, at vér megim safna oss liði“. Þá mælti Þórir járnskjöldr, öndugismaðr konungs: „Þat er mitt ráð, herra, at þér stríðið eigi við Hrólf konung, því at þat mun yðr verða alt um megn; er dóttir yðar fullsæmilega gift, þó Ketill fái hennar; er hann (hinn) hraustasti maðr ok hugfullr; munu þér þá fá trausta

höfuðbendu, þar Hrólfr konungr er, því öngan vitum vér frægra í Norðrlöndum á allan hvatleik, vit ok hreysti, ok með vísu segi ek yðr satt, at týni þér virðing yðvarri, ef þér berizt við hann; ok með því þér vilið eigi hlýða mínu ráði, þá skulu þér enga vón eiga minnar fylgdar, ok mun ek eigi bera minn skjöld í móti Hrólfi konungi". Þá hljópu upp berserkir konungs tólf saman; var Hrossþjófr fyrir þeim. Hann mælti til Þóris: „Þetta er bæði mælt illmannlega ok þó ragmannlega, at veita eigi konungi lið eftir megni, ok þora eigi at berjast í móti einum lítilsháttar konungi, ok óverðr ertu at hafa sæmdir af vórum herra fyrir slík orð, ok þótt konungr vór hefði eigi fleiri menn enn oss tólf berserki, þá skyldi hann þessa eigi at síðr til heljar færa með öllu liði sínu, ok aldri héðan mannsbarn komast; ætla ek mér at mægjast við Hálfdan konung, enn brytja Hrólf konung hröfnum ok erni, enn þèr sendimenn verðið skjótt á brottu, ef þér vilið ómeiddir vera ok óbarðir. Segið svá konungi yðrum, at fyrr skal hann vón eiga at oss snarprar orrostu enn Hálfdán konungr gifti dóttur sína þeim manni, er vér vitum mest vesaldar kregð, ok heimskastr er í öllu, ef þreyta skal, ok er þat undarlegt, er hann þorði þessa mála at leita, þar sem hann var eltr ok barðr sem hundr hjá stíu". Ásmundr svaraði: „Þat sé ek á þér Hrossþjófr, at þú mælir feigum munni, ok þér allir fèlagar, því at eigi óttast Hrólfr konungr yðr, þótt þér væruð menn, enn nú hálfu síðr, er þér skrektið sem ragar skógargeitur; munu þér illa ills bíða, ok eggið konung yðvarn ens mesta óráðs". Sneri Ásmundr út úr hallinni, enn berserkir æptu ok grenjuðu á þá. Konungr bað þá þegja, ok gera ekki sukk eða gnauð af sér; kvað karlmannlegt at flytja eyrindi konungs síns.

Ásmundr kom aftr á konungs fund, ok segir, hversu farit hafði; segir þá við bardaga búast eiga. Hálfdan konungr lét liði safna; kom þar saman mikill herr á fám dögum; bjuggust nú hvórirtveggju eftir; ok þaun sama dag, er þeir skyldu berjast, flutti Hálfdan konungr her sinn í móti Hrólfi konungi. Berserkirnir vóru fremstir ok fara nokkut fráskila öðrum mönnum, því at þeir vildu einir kenna sik láta af öðrum hermönnum sakir ofbeldis ok mikils máttar. Þá mælti Hrólfr konungr, ok bað þá Ingjald ok Ásmund ok Ketil fylkja í móti Hálfdani konungi, enn hann lézt vilja finna einn alla berserkina; þeir kölluðu þat óráðlegt; konungr kvaðst ráða vilja, ok gengr einn á móti þeim; ok er þeir fundust, spurði konungr hverir þeir væri, er svá létu stórlega: „ok gangið fram ór fylking konungsins?“ Hrossþjófr sagði til nafns síns. Hrólfr mælti: „Veit ek gerla ætt þína; Hrosskell faðir þinn var mikill vin Gautreks konungs föður míns, ok skiftust þeir gjöfum við; enn þar sem þú býðst at stríða í móti mér, þá vil ek segja þér eina litla frásögn, ok gera þér kunniga ætt þína; þat var á einum tíma, sem oft bar at, at faðir þinn kom við Gautland; faðir minn tók honum vel, ok bauð honum til veizlu, ok þat þá hann, ok var honum veitt hit kappsamlegasta; sat hann þar mjök lengi. Faðir minn átti þá gripi, er ágætir vóru, þat vóru stóðhross, hestr mikill ok vænlegr, apal*(d)*grár at lit, ok með fjogur merhryssi, ok at skilnaði gaf Gautrekr konungr föður þínum marga dýrgripi, er ágætir vóru, ok þessi stóðhross gaf hann honum. Föður þínum fanst mikit um gripina ok gjafirnar, ok þó mest um hrossin, ok þakkaði þessa gjöf Gautreki konungi með mörgum fögrum orðum; skildu þeir, ok fór faðir þinn á braut með hrossin ok heim; hann varðveitti þau virkuliga, ok

gekk til hvern dag; ok eigi liðu langar stundir, áðr þat fundu menn, at föður þínum þótti hestrinn ekki jafngóðr, sem verit hafði; þat fundu menn ok, at honum þótti hrossin slík eðr betri; ok einn dag er hann kom til hrossanna, fann hann hestinn drepinn ok lagðan með spjóti í gegn um; at þessu gaf hann sér ekki; þat undra menn er honum þótti eigi skaði at um slíkan grip, sem hestrinn var, enn því oftar gekk hann til meranna, ok þeim fylgdi hann því fastara. Eitt var hrossit bleikt á lit, þat þótti honum bezt allra hrossanna, ok um vórit ætluðu menn, at fyl mundi í merinni bleiku, allir þeir er hana sá. Svá er sagt, at stundir liðu, þar til er merin ber; varð þat öðruvísi, enn menn ætluðu; þat var sveinbarn, enn eigi fyl. Faðir þinn lét taka ok fæða upp barnit; þat var mikit ok frítt; hann lét þenna svein heita Hrossþjóf, ok kallaði sinn son; ok er eigi kynlegt, at þú rembist með, þar sem þú ert merarson; hafði ok faðir þinn sjálfr drepit hestinn, ok eigi veit ek, hvórt hann hefir fleiri syni átt við þeirri meri, enn sagt heyrði ek at hann ætti þann annan son, er Hesthöfði hét, ok væri ok at honum hrossakyn, enn þar sem þér eruð mjök líkir hverr öðrum, ok allir illir ok ólíkir öðrum mönnum, þá er þat líkast, at þér sèuð svá allir getnir. Enn við orð konungsins hljópu þeir upp með grenjun ok ópi, allir berserkir. Þeir vildu allir senn í móti konunginum. Hrólfr brá þá sverðinu Risanaut, ok hjó þann fyrst er fremstr var; beit þetta sverð svá þeirra búka, sem í vatn brigði, því at þeir vóru allir hlífarlausir, því at ekki vápn hafði þeim áðr grandat; lýkr þar svá þeirra í millum, at Hrólfr konungr drepr þá alla, ok varð nær ekki sár. Þá sér hann at saman síga fylkingar þeirra Hálfdanar konungs ok þeirra fóstbræðra; hafði Hálfdan konungr lið miklu

7

fleira. Hrólfr konungr snýr nú í bardaga í móti Hálfdani konungi; var þessi bardagi bæði harðr ok langr; vóru þeir fóstbræðr enir áköfustu; enn þar sem Hrólfr konungr gekk fram, veik undan fylking Hálfdanar konungs ok fell þar fjöldi. Svá er sagt frá Þóri járnskildi, at hann vildi eigi berjast móti Hrólfi konungi, fyrir þat er Hálfdan virði ekki hans tillög. Konungsdóttir gekk upp í ena hæstu turna, ok sá til bardagans; hún sá drepna hrausta menn föður síns; hún gekk þá heim til hallarinnar ok inn í hallina; hún sá at Þórir sat einn samt í öndugi, ok þuldi í gaupnir sér; hann hafði fóstrat meyna. Hún gekk fyrir hann ok mælti: „Þat er ráð, fóstri, at standa upp ok veita föður mínum, því at ek sé at hann þarf yðvars trausts“. Þórir leit við henni ok svaraði öngu, ok sat sem áðr, enn hún gekk á brott; ok er stund leið, gekk hún fyrir hann ok mælti: „Hví sætir þat, fóstri, at þú sitr svá fast, ok hjálpar eigi feðr mínum, þar sem hann er svá mjök þurfi, ok er þetta mjök óheyrilegt; mun þér þetta ok til mikils ódrengskapar virt, þar sem þú ert hans öndugismaðr, ok (hefir) þegit af honum margar gjafir, ok ráðit einn með honum öllu því, sem þú vildir“. Hann leit þá reiðulega til hennar, ok svarar öngu, ok sat sem áðr, enn mærin gekk í braut, ok þótti fóstri sinn ófrýnlegr mjök. Hún gekk þá at sjást um. Þá sá hún at Hálfdan konungr ok hans fylkingar gengu fyrir, enn hún sá Hrólf konung höggva til beggja handa. Hún efast nú í, hvort hún skal oftar biðja fóstra sinn, ok verðr enn þat fyrir, at hún snýst at honum djarflega, ok leggr hendr um háls honum ok mælti: „Minn ljúfi fóstri, ek bið þik við hjálpa feðr mínum, ok mér at verða eigi nauðig gift; hefir þú ok heitit at veita mér eina bæn, þá er ek vil biðja þik, vil ek nú at þú gang-

ir í þenna bardaga, ok veitir feðr mínum eftir megni, ok veit ek at þú munir vel til duga". Járnskjöldr hratt meynni á hallargólfit hart. Hann var þá svá reiðulegr, at hún þorði eigi við hann at mæla. Hann sprettr þá á fætr. Þat heyrði hún, at hann blés við mjök. Hann grípr vópn sín, ok klæðir sik skjótt ok fimlega. Síðan gekk hann snúðigt til bardagans; skorti þar eigi mikit mannfall ok snarpa orrostu. Þórir gengr fram svá hart, at alt hrökk undan honum. Ok er stund leið, litaðist Hrólfr konungr um, ok sá mikinn bug á fylking þeirra Ingjalds ok Ketils; sneri konungr þá þangat, enn bað Ásmund berjast undir þeirra merki, þar til er hann kæmi aftr. Ok er þeir fundust bræðr, spurði konungr hversu atfæri. Ketill kvað þungt veita: „hér er kominn svá mikill óvinr, at ekki stendr við, ok líkari er hann trölli enn manni". Konungr mælti: „Maðr mun vera, ok má vera at hann sé nokkuru vaskari enn aðrir menn". Konungr hjó þá með Risanaut á báðar hendr, ok mætti öngum svá fræknum, sterkum né dramblátum, at eigi fengi skjótt dauðann fyrir lífit. Ketill fylgdi fram hraustlega, ok drap margan mann, ok gengu þeir í gegnum fylkingar, ok eftir þat hverfr Þórir þaðan, enn konungr rétti aftr fylkingingina; ok er þeir höfðu barizt um stund, sá hann at Ásmundr lét undan buga. Þá sneri konungr þegar aftr ok undir merki sitt. Hrólfr konungr lét þá fram bera merkit, ok fylgdi því með mikilli atsókn. Hálfdan konungr gekk vel fram, ok var hinn fræknasti við bardaga ok hinn hraustasti framgöngumaðr, ok feldi mart manna. Þórir var ok þar kominn, ok gekk fram harðlega með stórum höggum; ok gerði hann skjótt um við alla, þá honum viku mót; ok þegar hann sér Hrólf konung, víkr hann skjótt undan, ok þangat sem þeir Ketill vóru fyr-

ir, gengr þar fram með miklu kappi sem fyrr, ok fellir hvórn um þveran annan, svá at ekki stendr við. Hallaðist nú skjótt bardaginn á þá fóstbræðr. Sér Ketill, at eigi mun svá búit hlýða, ferr til móts við Hrólfr konung, bróður sinn, ok mælti: „Undarlegt þyki mér þat vera, at þú ræðr eigi af meinvætti þessa, er oss gerir svá mikinn skaða, ok mundu vér fyrir löngu sigr hafa, ef þetta tröll hefði eigi oss í móti gengit; vér höfum eigi fundit þat fyrr enn nú, at þú hafir eigi verit vel hugaðr, eða eigi jafnan þar fram gengit, sem mest raun hefir at verit, utan nú í dag brestr þik áræði við spellvirkja þenna, ok sýnist oss svá, sem hvórr ykkar forðist annan. Nú með því at þér vilið eigi fyrir koma þessum manni, ef mann skal kalla, þá fá þú mér sverðit Risanaut, ok vita hvórt mér bilar áræði, ef ek komumst í færi“. Konungr svarar: „Mikit er um ákafa þinn, ok vel mundi þér fram bera, ef þú værir eftir því forsjáll sem þú ert framgjarn, eða hygstu munu vega með því vápni, er ek fæ varla borit?“ Ketill svaraði: „Gerla veit ek þat, at mér er ekki vápn í sverðinu, enn eggja verð ek þik með nokkuru“. Konungr snýst þá með Katli; skorti eigi, at þar var enn ákafasti bardagi ok mikil atsókn. Þórir járnskjöldr var þar fyrir, ok hjó á báðar hendr, ok feldi margan mann til jarðar. Konungr snýr nú með nokkura menn á móti Þóri, ok var þá hörð svipan. Þat sá konungr, at eigi mátti svá búit standa, enn sá at Þórir vildi þó eigi bera vápn á hann ok fór æ undan. Konungr gekk þá svá nær honum, at hann hjó þann, er fyrir honum stóð, ok annat sinn seildist hann yfir herðar honum með sverði, ok drap þann, at baki honum var. Þá fell maðr fyrir fætr konungi, ok rasaði hann um þann nær til falls, ok við þat stakk konungr sverðinu við Þóri, er

þá bar saman í rasinu, enn Þórir snaraðist frá, ok brá at sér klæðunum, ok nokkuru síðar sá konungr hann hvergi, ok var hann horfinn ór bardaganum. Konungr eggjaði þá lið sitt til framgöngu, enn hann sjálfr víkr móts við Hálfdan konung; var þá þegar auðsýnt er á gekk í nokkurn stað; flýði þá hvórr at öðrum, þeir sem lífit þágu. Hálfdan konungr flýði til borgarinnar með því liði, sem undan komst, enn fjöldi var fallinn; mart hafði ok fallit af þeim Hrólfi konungi. Konungr bað sína menn fara til skipa þá er sárir vóru. Hrólfr konungr bað Ásmund ganga með sér. Þeir gengu til skógar enn annat lið þeirra til skipa. Ásmundr mælti: „Hvat vili þér forvitnast í skóg þenna?“ Konungr mælti: „Þá er bardaginn var sem harðastr, skeinda ek með sverði mínu þann enn mikla mann, er oss gerði mesta manntjón, ok hann vilda ek gjarna finna, því at ek hygg at hann gengi á þenna skóg“. Ásmundr mælti: „Hyggr þú eigi, at hann hafi dáit af þessu sári, enn ek veit at þú munt vilja drepa hann“. Konungr mælti: „Þat er eigi, því vilda ek finna hann, ok gjarna vilda ek græða hann, ef ek mætta, því at betri þyki mér hans fylgd enn tíu annarra, þótt gildir sé“. Ásmundr mælti: „Þat er líkast, at tröll þetta sé gengit inn í hamra ok finnist eigi“. Konungr mælti: „Eigi mun svá vera, ok skal ek freista, ef hann finst“. Ok er þeir höfðu gengit nokkura stund um skóginn, kómu þeir í rjóðr eitt; ok undir einni eik sá þeir mann einn liggja; hjá honum var mjök blóðugt; hann var harðla mjök fölr; vópn hans lágu hjá honum. Konungr gekk at honum ok mælti: „Hverr er þessi maðr er hér liggr?“ Hann svaraði: „Gerla kenni ek þik, Hrólfr konungr Gautreksson, bæði sakir vaxtar ok fríðleiks; þykjumst ek ok vita, at því muntu hér kominn, at þú

munt vilja drepa mik, má vera at þú kallir til þess nógar sakir, enn nafni mínu vil ek eigi leyna þik, menn kalla mik Þóri járnskjöld". Konungr mælti: „Hefir þú barizt í móti oss í dag, ok felt marga vóra menn?" Þórir mælti: „Þat er satt, ok vel mætti ek hafa gert yðr meira ilt, ef ek hefði viljat, enn því at ek vissi, at Hálfdan konungr mundi fá ósigr fyrir þér, þá var ek tregr í þenna bardaga, því at ek þóttumst vita, at annarhvórr okkar mundi fyrir öðrum hníga; fór ek því undan, sem ek mátta, því at mér þótti þat óbætilegr skaði ríki þínu, ef þér yrði fyrir komit, ok því gekk ek eigi af megni í móti þér; varð þat ok ekki at þínum vilja, þótt ek fengi þetta sár". Þá mælti Hrólfr konungr: „Þú munt vera ágætr maðr í framgöngu, eða viltu þiggja grið at mér?" Þórir svaraði: „Þat ætla ek nú litlu skifta". Konungr mælti: „Ertu mjök sárr?" Þórir kvað lítit bragð at því: „enn þó fekk ek þá skeinu af sverði þínu, at mér er síðan nokkuru stirðara enn áðr, ok get ek, at þó hafi lítt tekit". Konungr bað hann sýna sér. Hann fletti þá af sér klæðunum; sá konungr at ristinn var á honum allr kviðrinn, ok helt ekki nema lífhinnan. Konungr mælti: „Mikit er sár þitt, svá at þú munt varla græðandi; enn þar sem eigi liggja iðr þín úti, þá mun ek leita þér lækningar, ok vil ek bjóðast til at græða þik, ef þú vill gerast minn maðr, ok veita mér fylgd ok þjónustu. (Þórir mælti): „Ef ek skal nokkurum manni þjóna, þá kýs ek eigi annan heldr til þess enn þik, enn með því vil ek líf þiggja, at þú gefir Hálfdani konungi grið ok öllum hans mönnum, því ekki aflar hann því at standa í móti yðr". Konungr lézt þat gera mundu, ef hann fengi vald á konungi. Síðan fægir hann sárit, ok eftir þat tekr hann nál með silkiþræði ok saumar aftr sárit;

síðan bar hann í smyrsl öll þau, er honum þóttu gróðrvænlegust, bindr um, ok býr um með öllu, svá sem honum þótti líklegast, ok þótti þá allan sviða ok verk ór taka, ok nálega þóttist hann fær, hvert er hann vildi. Síðan fóru þeir til skipa, ok vóru þar um nóttina. Um morguninn þegar í ár býr Hrólfr konungr lið sitt, ok ferr til borgarinnar; varð þar engi viðtaka; var Hálfdan konungr handtekinn, ok gaf Hrólfr konungr honum grið fyrir bæna sakir Þóris á þann hátt, at Hrólfr konungr skyldi einn öllu ráða þeirra í millum; játar þá Hálfdan konungr at gifta Katli dóttur sína. Síðan ferr Hrólfr konungr til skipa, ok lætr binda sár sinna manna, enn heygja þá, sem fallit höfðu; enn Hálfdan konungr lét búa til veizlu, ok býðr til mörgu stórmenni í ríki sínu ok at ákveðnum tíma kom Hrólfr konungr með öllum sínum mönnum til þessarrar veizlu; drekka nú allir samt glaðir ok kátir með blíðri vingan ok góðu samþykki; stendr þessi veizla sjau nætr með enum mesta prís, ok at þessi veizlu fær Ketill Ólofar sér til konu með góðu samþykki hennar ok svá föður hennar; gefr hann með henni mikit fé í gulli ok silfri ok mörgum dýrgripum. At þessi veizlu gefr Hrólfr konungr bróðir sínum allt Gautland ok þar með konungs nafn. Ok at lokinni þessi veizlu heldr konungr Hrólfr braut með öllu sínu föruneyti, sæmdr af Hálfdani konungi mörgum dýrum gjöfum; einn af þeim gripum var horn svá ágætt, er hann kallaði Hringhorna; þat var með þeirri náttúru, at svá hátt gall í því, ef af var drukkit, at heyrði um valska mílu, ef þat boðaði fyrir tíðindi, enn ekki náði þá drykk ór því heldr enn áðr, ef eigi var rétt af drukkit; mikill gullhringr var í stikli hornsins; þetta þótti vera mikil konungs gersemi. Hrólfr konungr vildi ekki annat enn Þórir færi með honum, ok þótti

Hálfdani konungi hann mest at láta; skildu konungar nú með mikilli blíðu; þóttist Hálfdan konungr sjá, at Hrólfr konungr var mikit afbragð annarra konunga; þótti öllum mikilsvert um styrk hans ok harðfengi, er hann hafði einn yfirunnit ok fyrir komit tólf berserkjum, þeim er þeir ætluðu at ekki mundi bella, ok jafnan höfðu áðr mikinn sigr unnit. Eftir þetta halda þeir brott af Garðaríki með fengna konu ok marga aðra góðgripi; koma heim til Svíþjóðar; verðr alt fólk þeim fegit, ok drukku þar fagra veizlu með fagnaði. Ok eftir þat fór Ingjaldr heim til Danmerkr, enn Ketill til Gautlands, ok setjast í ríki sín, skipuðu ok stjórnuðu með miklum veg ok sóma; enn Hrólfr konungr sat í Svíþjóð ok þeir Ásmundr. Þann sama vetr andaðist Eirekr konungr í Svíþjóð; tók þá Hrólfr konungr ríki alt undir sik ok gerðist einvaldskonungr yfir Svíþjóð ok öllu því ríki, er Eirekr konungr hafði stýrt. Hrólfr konungr hafði getit son við drotningu sinni, þann er Gautrekr hét; hann var snemma mikill ok þroskavænlegr. Ráða um stund allir þessir konungar ríkjum sínum með náðum ok góðu samþykki, ok líða svá fram nokkurir vetr.

XXI. Konungr réð fyrir Írlandi, er Hrólfr hét; hann mikill fyrir sér ok ódæll; hann var blótmaðr. Hann átti sér eina dóttur barna; sú heitir Ingibjörg; hún var vitr kona ok væn, ok þótti engi betri kostr á Írlandi. Hennar höfðu beðit margir ágætir konungasynir, ok vildi faðir hennar eigi gifta hana; höfðu þeir þessa leitat bæði með ráðum og með orrostu; enn Hrólfr konungr var svo forspár, at af sinni ilsku ok átrúnaði vissi hann fyrir kvómu þeirra, ok hafði þá jafnan her óvígan, er þeir ætluðu at koma honum á óvart. Hann sjálfr var ok hinn mesti berserkr til framgöngu, svá

at hann feldi marga kappa í einvígum, þó at honum byði á hólm, ok fyrir slíkra hluta sakir varð hann frægr, svá at öngvir konungar fýstust við hann at keppa; hafði hann ok nú langan tíma svá setit í náðum at engi konungr hafði strítt á hans ríki, því at allir óttuðust hans harðfengi. Einn tíma er þess við getit, at Ásmundr kemr at máli við Hrólf konung Gautreksson: "Svá er (mál) með vexti, herra, at ek vildi staðfesta ráð mitt ok kvænast; gerist faðir minn mjög aldraðr, ok á ek at taka ríki eftir hans dag". Hrólfr konungr svaraði: „Hvar horfir þú, fóstbróðir, á um þetta mál?" Ásmundr svaraði: „Hrólfr heitir konungr, er ræðr fyrir Írlandi, mikilhæfr maðr; hann á dóttur væna og vitra, er heitir Ingibjörg; hennar vilda ek fá, ok hafa yðvarn styrk ok harðfengi, at ná þessu ráði mér til handa." Hrólfr konungr svaraði: „Eigi mun þér Hrólfr konunungr ókunnigr vera; hann er fullr upp galdra ok gerninga, ok má honum ekki á óvart koma, er ok ilt at sækja Írland með her útlendum; þar er fjölbygt, enn grunn mikil fyrir landinu, svá at þar við kemst ekki nema með smáskipum; ok hefi ek heyrt, at nokkurir mikilsháttar menn hafi beðit þessar meyjar, ok engi fengit nema skömm ok svívirðing af konungi þessum. Nú veiztu, fóstbróðir, at oss ganga ekki svá mjök kvónbænir, þar sem vér verðum at sækja með bardögum ok styrjöld ok miklum mannskaða, ok þótt konungarnir sjálfir vili eigi stríða í mót oss, þá taka konurnar ok halda bardaga oss í móti með mörgum vélræðum; nú munu vit leita oss léttara, enn ganga í fang Hrólfi konungi; með slíkum hug ætla ek ok vera Svía ok Gauta ok Dani, at þeim þyki mál at létta þessu sukki ok hernaði, ok hafa eigi svá mikinn kostnað sumar frá sumri. Þat fann Ásmundr, at konungr fór mjök

undan, ok taldi allar latar á um ferð þessa; vissi hann þat ok, at Írakonungr var illr viðreignar, ok hafði hann skemmilega leikit þá, er þangat höfðu mægða beðit; lék Ásmundi þó ekki annat í skapi, ok taldi jafnan um fyrir konungi, ok bað hann fá til styrk, þótt hann vildi eigi fara sjálfr, ok leggja ráð með honum. Konungr kveðst ætla, at þat mundi til lítils koma, utan mannskaða fengi hann því meira. Enn er Ásmundr sá, at konungr var fastr fyrir um þetta mál, ok ótallhlýðinn um þat, sem hann beiddi, þá biðr Ásmundr drotningu túlka sitt mál, ok segir henni sinn vilja, ok svá segir hann henni viðtal þeirra konungs. Drotning kveðst gjarna vilja gera hans vilja í öllu, því er hún orkaði, enn til þessarrar yðvarrar beiðslu kann ek sízt að leggja, með því at ek kann eigi þau ráð til gefa, at yðar frami eða sæmd mætti aukast við, þar sem svá er við illan um að eiga, sem Hrólfr Írakonungr er, því at hann er harðr konungr ok illrar náttúru; sér Hrólfr konungr Gautreksson slíkt, þar sem hann er vitr ok forsjáll ok getr mörgu nær".

XXII. Ok eitthvert sinn er þess við getit at þau talast við, Hrólfr konungr ok drotning. Hún spyrr, hvórt hann skyti undan ferðinni við Ásmund fóstbróður sinn til Írlands. Hann kveðst víst þat hafa gert. Hún mælti: „Þat gerir þú illa, því at eigi veit ek þann mann, attu ættir heldr sæmdar at leita enn honum; hefir hann yðr lengi vel fylgt, ok þjónat kurteislega ok verit með yðr í margri hreystiferð, ok þolat með yðr bæði blítt ok strítt, ok reynst jafnan hinn vaskasti maðr". Konungr mælti: „Ekki ganga oss kvánbænir svá auðveldlega, þótt eigi sé við slíka heljarmenn at eiga, sem er Hrólfr Írakonungr; munu vér létta af um kvánbænir þessar, eða hvert ráð sér þú til, er þú fýsir svá mjök þessar ferðar, þat er vænast sé til fram-

kvæmdar um vórt mál. Hún kveðst þar engi ráð kunna til at leggja; kvað þat meir takast mundu „eftir auðnu ok tilstilli yðru, herra, ef þér komið fram ferðinni; er þat mitt ráð, at þér hafið ekki mikit lið til ferðar þessar; vil ek at þeir siti eftir Ketill ok Ingjaldr, ok hafið þér ekki lið af þeirra ríkjum, því at þeim mun þrátt þykja þessi útboð á liggja. Þórir járnskjöldr vil ek at hér sé eftir til landvarnar, meðan þú ert í bruttu. Enn þit Ásmundr skuluð fara, ok hafa eigi meira enn tíu skip ok hundrat liðs á hverju, enn drekann et ellefta; þykjumst ek þat vita, ef ykkar aftrkoma seinkast, at þeir Ketill ok Ingjaldr munu þá eigi um kyrt sitja; þyki mér ok líkara at yðvar verði hefnt, ef þess þarf við, ef slíkir menn lifa eftir sem þeir eru. Hrólfr konungr mælti þá til Ásmundar: „Nú með því, fóstbróðir, at ek fari (með) þér ferð þessa, slík sem hún verðr, skaltu til vinna nokkut; mér er svá flutt, at faðir þinn eigi dóttur fagra, þá er Margrét heitir; þessa mey skaltu játa í mína forsjá til giftingar“. Ásmundr lézt þat gjarna vilja, kveðst því treystast, at konungr mundi miklu betr fyrir sjá enn hann sjálfr. Eftir þetta hafa þeir tilætlan á um ferð sína, ok at sumarmagni vóru þessi skip albúin, ok þat lið sem konungi skyldi fylgja. Þórir vildi fara ferð þessa, enn konungr vildi þat eigi. Þórir lézt gera mundu sína ferð, sem honum líkaði, þegar konungr væri á brottu, enn kvaðst eigi skyldu vera í konungs föruneyti, nema konungr vildi, ok líkaði honum illa, er hann skyldi eigi ráða ferðum sínum. Konungr bað hann hafa landráð ok ríkisstjórn. Þórir lézt þat hyggja, at Hrólfr konungr þyrfti meir aðra umsjá, áðr hann kæmi aftr ór þessarri ferð, ok skildu þeir við nokkura fæð. Hrólfr konungr átti enn annan ungan son við drotningu, þann er Eirekr hét. Gautrekr

son Hrólfs var þá tólf vetra, er faðir hans fór ór landi.

XXIII. Nú er frá því at segja, þegar þeir vóru búnir, heldu þeir á brott af Svíþjóð, ok vestr í haf; gaf þeim heldr lítt, fengu veðr stór ok óhæga byri; þeir höfðu mikla myrkva, tókst þeim heldr ógreitt, lágu löngum við eyjar ok annes, mættu þar jafnan víkingum; fóru þeirra skifti svá, at Hrólfr konungr hafði jafnan sigr. Svá er sagt at (á) áliðnu sumri kómu þeir við England. Þá réð fyrir Englandi Ella konungr; hann var ríkr konungr ok ágætr, ok er hann spyrr kómu Hrólfs konungs Gautrekssonar, sendir hann menn á fund hans ok býðr honum til veizlu með svá mikit lið, sem hann sjálfr vildi. Hrólfr konungr bar þetta boð fyrir sína menn, ok spurði, hversu fýsilegt þeim þætti at sækja veizluna. Þeir báðu hann fyrir sjá. Konungr kveðst mundi til ætla, ok bjóst með hundraðs liði. Svá er sagt, at Ella konungr átti dýr eitt; þat var svá grimt ok ólmt, at þat eirði öngu því, sem því var á vísat. Þat var bæði mikit ok sterkt; þat var leó; þetta dýr höfðu þeir svá vanit, at þat grandaði öngu utan þeim, er konunginum veittu mótgang, ok hann vildi því á vísa, enn þat var spakt ok kyrt við alla hirð konungsins, ok alla þá er konungrinn vildi at með honum væri í friði ok náðum. Konungi þótti góðr gripr í dýrinu, því at þegar ófriðr var gerr á ríki hans, lét hann slá lausu dýrinu, ok drap þat niðr á lítilli stundu fjölda manns, svá at hundruðum skifti; var þat svá örugt til landvarnar, at öngir konungar treystust á England at stríða, síðan þeir vissu athæfi þessa dýrs. Tveir menn eru nefndir með hirð Ellu konungs, hét annar Sigurðr, enn annar Bárðr; þeir vóru mikils metnir; þeir geymdu ok varðveittu þetta dýr; var þat hversdagslega bundit

sterklega með járnviðjum; þessir bræðr vóru ójafnaðarmenn miklir, ok heldr illfúsir; ok er þeir urðu þess varir, at Hrólfi konungi var þangat boðit með sínu föruneyti, mælti Sigurðr: „Hvert ráð skulu vit þat gera, at konungr þessi tapi sæmd sinni, er svá mjök er lofaðr af öllum mönnum, því at mér þykir þat ilt at at vita, ef hann fær hér nokkurn frama af konungi vórum“. Bárðr svaraði: „Þat er helzt mitt ráð, at vér farim á skóg þann, er á leið þeirra er, ok hafim með okkr dýr konungsins, ok slám því lausu, þá er við sjám ferð þeirra; mun konungr þessi eigi svá mikilsmáttar, at hann sigri dýrit, heldr mun þat honum verða at skaða; færi þá sem skyldi ok ek vildi“. Þeir fara nú með dýrit á skóginn, ok leynast þar, þar til er þeir sjá ferð Hrólfs konungs. Þeir höfðu áðr dýrit ært með víni ok allskyns drykk hinum sterkasta; slógu þeir síðan lausu dýrinu, ok létu hlaupa, enn fálu sjálfa sik.

XXIV. Nú er at segja frá Hrólfi konungi; hann gengr upp við hundrat manna, ok ætlar á fund konungsins, ok er þeir hafa litla hríð gengit, heyra þeir á skóg brak ok ógurleg læti. Ásmundr tók til orða: „Herra“, segir hann, „hvaða látum heyrum vit?“ Konungr biðr þá stað nema, ok hugsa til, hvað látum vera mun, enn þat kunni engi þeirra at skynja, utan þeim þótti mikit ok öskrlegt at heyra til þessa. Konungr mælti: „Þat hefi ek heyrt, at Englakonungr eigi dýr þat er sé harðla mikit ok grimt ok ilt við at eiga; má vera at eigi sé alt af trúnaði við oss gert; nú vil ek, at þér nemið hér stað, enn ek vil, at vit Ásmundr gangim fram ok forvitnumst, hvat látum þetta mun vera“. Þeir gera svá, ok er þeir hafa litla hríð gengit, sjá þeir dýrit, at þat leikr sér í skóginum. Leó sýnir

mátt sinn, ok kastar hala sínum í hring um eikrnar ok kippir svá upp með rótum. Síðan grípr hann með klónum, ok kastar í loft upp, sem þá er köttr leikr at fuglum. Ásmundr mælti: „Hví mun sjá ófagnaðr svá láta?“ Konungr mælti: „Þat munda ek ætla, at því mundi dýrit leikit vera, at þat mundi ært vera áðr af drykk“. Ásmundr mælti: „Sé ek þat, at aldri komumst vit fram fyrir þessum óvin“. Konungr mælti: „Vit skulum taka annat ráð; hér út af veginum stendr einn hár stofn; þar er þröngr skógr fram at götunni; þar skaltu fara upp á stofninn ok standa þar; ek skal hafa þik at agni við dýrit, enn skal fela mik þar í hjá, ok þá er dýrit geysist fram at þér, þá skaltu hlaupa hlaupa út í skóginn, enn ek mun vita, at ek fái nokkut færi á því; þætti mér vera mega, at þat festi sik í skóginum, því at hann er mjök þröngr. Þú skalt hrína sem þú mátt hæst ok líkast svíni, því at þat má hann með öngu móti heyra; ok þat eitt veit ek hann óttast; sú er hans náttúra“. Ásmundr gerði svá sem konungr bauð. Nú ferr þetta eftir því, sem konungr gat til, at þegar er dýrit sá manninn, hleypr þat at með ákefð ok grimmleik, ok þegar fram í millum eikanna. Ásmundr gerir sem honum var boðit, hrín sem hann má hæst; ok er dýrit heyrir þessi læti, nemr þat stað ok bregðr höfðinu milli fóta sér, ok þröngvir með leggjunum at eyrum sér svá fast, at hann vildi eigi svínshríninn heyra. Hrólfr konungr hljóp þá upp, ok hjó með sverðinu, ok í sundr hrygg dýrsins fyrir framan mjaðmirnar, ok deyr dýrit þegar í stað. Ok er þetta sá þeir bræðr, Sigurðr ok Bárðr, hlaupa þeir heim til hallarinnar, sem þeir mega skjótast, ok segja Ellu konungi þenna enn fáheyrða atburð, hversu Hrólfr konungr hafði dýrit unnit, þat er þeir ætluðu at ekki

mundi bella. Konungr spurði, hversu þetta hefði at borit, enn þeir sögðu alt sem farit hafði. Konungr verðr þeim stórlega reiðr fyrir sínar tiltekjur, ok kvað eigi þeirra færi, at þreyta hamingju við Hrólf konung, ok lét taka þá báða ok setja í bönd, enn Ella konungr sjálfr ferr í móti Hrólfi konungi með miklu liði, ok kvað líklegt at Hrólfr konungr ætlaði þetta af hans vélræðum vera, er þessir menn höfðu á hendr tekizt. Eftir dráp dýrsins snúa þeir Ásmundr ok Hrólfr konungr aftr til manna sinna, ok mælti Hrólfr konungr: „Vér skulum fara, sem vér höfum áðr ætlat, því at ek hygg at þetta sé eigi ráð Ellu konungs, ok þat er mín ætlan, at honum þyki mikill skaði at dýrinu, ok vil ek sjálfr segja honum“. Þeir fara nú þar til er þeir koma fram ór skógi, ok geta at líta at mikit fjölmenni ferr í móti þeim; þat var vel búit at vópnum. Þeir þykjast nú vita at ófriðr mun vera. Þá mælti Hrólfr konungr: „Annathvórt er nú, at konungr þessi er fullr upp flærðar ok undirhyggju, ok hefir þetta hugsat þegar í fyrstu at svíkja oss með níðingskap, eða ellegar er þetta ekki hans ráð, ok hafi nokkurir vóndir menn þetta tekizt á hendr, ok gert þetta til óvinganar vór í milli, ok þat munda ek hvergi síðr ætla; gerum oss nú sem traustasta, ok göngum djarflega í móti þeim, ok látum öngan bilbug á oss sjá, hvórt sem þeir vilja oss gott eða ilt, ok ef þess þarf við, deyjum heldr við sæmd enn lifum við skömm“. Þeir herða þá hugina, ok báðu þann aldri þrífast, er eigi dygði sem mætti. Þeir fóru með fylktu liði. Hrólfr konungr fór í miðri fylkingu sinni, ok hafði bert sverðit Risanaut, ok létu allvígmannlega; ok er þetta sér Ella konungr, lætr hann bregða upp friðskildi ok ríðr sjálfr í móti Hrólfi konungi, ok fagnar honum vel, ok endrnýjar þá enn boðit við Hrólfr konung. Ok

er Hrólfr konungr sér blíðu bragð á Ellu konungi, tekr hann því vel, fara þá allir saman til borgar; er þar fyrirbúinn enn bezti fagnaðr, ok harðla fögr veizla; talast konungar þá við. Hrólfr konungr mælti: „Ek vil yðr kunnigt gera, at vér munum hafa unnit yðr mikinn skaða, í því at ek drap dýr eitt, þat sem mér er svá flutt, at yðr muni (þykja) svá mikill skaði at vera. Enn með því at ek þóttumst eiga hendr mínar at verja, þá gerðum vér af því þetta, enn fyrir utan allan mótþróa við yðr, enn alt þat sem þér þykir í þessu misboðit, þá vil ek svá bæta at yðr megi vel líka“. Ella konungr svarar: „Sýni þér í þessu sem mörgu öðru sanna vizku, at þér bjóðið bætr fyrir þat, er aðrir ætti þér at bæta; enn sakir þess at þú eignar eigi þetta vórri ódygð, þá vil ek þá menn gefa undir yðvarn dóm ok refsing, sem þessu eru valdandi“. Lét síðan sækja þá bræðr Sigurð og Bárð; vóru þeir báðir bundnir leiddir fyrir hann, ok sögðu þeir sjálfir sína ráðagerð. Eftir bað Ella konungr Hrólf konung dæma þeirra mál, eða hvern dauða at hann vildi at þeir hefði. Hrólfr konungr svaraði: „Öll þau lögbrot, sem yðrir menn gera, þá eigi þér, herra, dóm á þeim, enn ef þér vildið nokkut gera fyrir minn bænarstað, þá vilda ek at þú gæfir þeim líf, ok færi þeir í brott ór þínu ríki, ok hefðu þeir þat fyrir sinn ótrúleika“. Ella konungr mælti: „Þat er þó satt at segja, at fárra konunga maki muntu vera á mildi þína, ok skal þetta gera eftir þínum vilja“. Lét konungr leysa þá, ok fekk þeim skip ok fé nokkut, ok fóru þeir ór landi, ok eru þeir ór þessi sögu. Eftir þetta taka konungar tal með sér; spyrr Ella konungr eftir um ferð Hrólfs konungs, enn hann segir honum alt eftir því, sem ætlat var. Konungr kvað þat vera heldr óvænlega ferð; kvað Hrólf Írakonung vera

heldr harðan ok illan við at eiga, ok bað Hrólf konung eigi ætlast til þessarrar ferðar á þessu sumri, bauð honum við sér at vera við hundrað manna, enn þeir vistaði annat lið hans þar á Englandi nær sér, ok þetta boð þiggr Hrólfr konungr. Hafði Ella konungr þar fyrirætlan ok alla tilskipun með kostnaði. Sitr Hrólfr konungr nú á Englandi við öllu liði sínu með mikilli gleði; veitti konungr þat hit kappsamlegasta. Líðr nú svá fram um hríð.

XXV. Þess er getit, at þeir Hrólfr konungr ok Ásmundr gengu út um staðinn einn dag at skemta sér, ok er þeir ætluðu heim at ganga til hallarinnar, kom at þeim kerling ein. Hún gekk við tvó stafi. Kerling setti upp nasirnar ok mælti: „Hverir eru þessir enir tígulegu menn?“ Þeir sögðu til sín. Kerling mælti: „Er þetta enn ágæti konungr Hrólfr Gautreksson, ok væra ek sæl, ef ek hefða hann fundit“. Konungr mælti: „Hvat vildir þú Hrólfi konungi?“ „Svá lízt mér sem sagt er, at þú sér hverjum konungi vænni ok kurteisari, ok at öllum hlutum afbragð annarra konunga; er þat ætlan mín, at af þér hljóti ek nokkut gott ok þínum ráðum“. Konungr spurði, hvers hún þyrfti við. Hún svaraði: „Ek á lítit efni, er ek ein í húsi, ok dóttir mín, er unnit hefir fyrir mér, ok er hún en vænasta kona at sjá, enn nú er hún mér verri enn engin, því at maðr venst til at glepja hana; er mér þat mjök í móti skapi; gáir hún engis fyrir honum; er hann mikill maðr ok sæmilegr at sjá, enn þó er mér ekki um hann; vilda ek, herra, at þér kæmuð ok talaðir við þenna mann; mun hann gera fyrir yðar orð ok láta af fíflingum við dóttur mína“. Hrólfr konungr svaraði þá: „Ek skal at vísu, kerling, koma nokkurn dag at finna þann“. Þá vísaði kerling þeim til húsa sinna. Síðan gekk konungr

heim til hallar, ok líða nú nokkurir dagar. Ok einn dag mælti konungr til Ásmundar, at vel mundi fallit, at vitja kerlingar. Ásmundr svaraði: „Þat ætla ek vera illa kerlingu ok prettvísa, ok er mér ekki um hana“. Konungr kvað nauðsyn, at sá maðr gerði henni ekki vandræði. Ásmundr kvaðst eigi hirða, þótt hann hefði þær báðar. Ok eftir drykkju um daginn gengu þeir til húsa kerlingar; þar var lítil stofa; þar sat kona á palli ung ok vænleg; þar sat hjá henni maðr mikill ok freklegr; hann sat með alvæpni ok talaði við konuna. Kerling sat í palls horni ok hafði yfir sér feld ok hökul illan. Þau fögnuðu vel konungi; ok er kerling varð vör við, at konungr var kominn, spratt hún upp, ok greip stafi sína báða, ok fór fram á gólfit, ok mælti: „Ek bið þik, herra minn, at þú rekir minnar skammar, ok drepir þenna hinn vónda mann, er mér hefir gert svá mikla raun, at hann hefir gint ok gabbat dóttur mína“. Konungr mælti: „Vertu eigi svá óð, fóstra, má þá vera, at þú hafir þitt mál, þótt vit leikum í tómi við“. „Þat er eigi“, sagði kerling, „enda hafa þau svá þreytt mik um þetta mál, at ek má eigi lengr svá búit þola, þegar ek veit mér nokkurs trausts vánir“; hefir kerling upp hækjuna, ok ætlar at slá þenna mann við eyrat; sá maðr brá upp við högginu kerlingar skildinum, ok laust hún svá fast á skjöldinn, at í sundr gekk stafr kerlingar. Hrólfr konungr tók kerlingu ok mælti: „Því kom ek á þinn fund, at ek skal nú sjá fyrir þínum hlut“. Hann setr hana niðr hjá sér. Konungr spurði: „Hverr er þessi maðr, er heldr stríð við kerlingu?“ Hann svaraði: „Ek heiti Grímr“. „Hvat manna ertu?“ segir konungr. „Þórir heitir faðir minn; hann er bóndi hér skamt í brottu í þorpinu“. Konungr mælti: „Þú ert maðr vænlegr, eða

hve oft ertu vanr at koma til húsa kerlingar?" Hann kvaðst þar jafnan koma. Konungr mælti: „Kerling þessi hefir kveinat nokkut um fyrir mér; henni þykir þú gera ærit margtalat við dóttur sína; þykist hún afla oflítils á vinnu hennar, enn kveðr þar við liggja björg þeirra beggja. Nú vil ek biðja þik, attu látir af at gera kerlingu þessa skapraun; er þér í þessu lítilræði, enn engi frami, at gera henni raun í þessu; er mér þökk á, at ek þurfi lítils við umtalit; vil ek bjóðast at veita þér aðra bæn í móti". Grímr mælti: „Þat hafða ek ætlat, at gera önga breytni á um ferðir mínar, hverir sem þar legði orð til, enn eftir bæn þinni ok vilja skal ek gera sem þér líkar bezt; mun ek ok eigi skjótt beðinn af ágætara manni, enn þér eruð; vil ek ok ekki fresta at biðja yðr í móti; þat er mín bæn, at þér takið við mér til hirðvistar, ok fara ek með yðr at sumri; er mér forvitni á at reyna mik; hefi ek aldri í styrjöld staðit hér til". Konungr mælti: „Þetta vil ek sannlega veita þér; lízt mér vel á þik ok gæfusamlega, ok kom til móts við oss at sumri". Ok þegar gekk Grímr út, ok skildu þeir með blíðu. Þá stóð kerling upp, ok þakkaði konungi sínar tillögur. Hún mælti þá: „Hvórt mun engi konungr betri bæna enn þú, eða kunni þér nokkut at lyfja elli, herra minn?" Konungr svarar: „Ekki kann ek þat, ok eigi veit ek, hvat þat er". Ásmundr mælti: „Oft er þat í karls húsi, er eigi er í konungs, ek kann þat, kerling, at lyfja þér elli, ef þú vill af mér þiggja". Hún kveðst þat gjarna vilja, eða hvórt gerir þú þat í hvílu?" Hann svaraði: „Farðu til mín, ek mun fara at sem mér líkar". Kerling kastaði frá sér hækjunni, ok fór til Ásmundar. Hann hafði viðaröxi eina í hendi sér; hann bað kerlingu lúta at sér. Hún gerði svá, ok hugði at hann

mundi vilja tala hljótt við sik; lét þá Ásmundr hlaupa öxina á háls henni, svá at af tók höfuðit. Hann mælti þá: „Nú lyfjaða ek þér elli". Hrólfr konungr hafði ekki geymt at um viðtal þeirra, ok leit hann til, þá at af fauk höfuðit. Hrólfr konungr varð þessu svá reiðr, at hann helt við, at hann mundi vaða til Ásmundar, ok kvað þetta svá ilt verk orðit ok óheyrilegt, at þeir mundu aldri bót bíða þessa ámælis, ok þeirra skömm mundi uppi vera, at þeir skyldu drepit hafa gamla kerlingu ok fátæka í ókunnu landi. Ásmundr kvað undarlegt at verða illa við slíkt; varð þeim þetta mjök at sundrþykki; ganga eftir þat heim til hallarinnar. Ok er menn vóru komnir undir drykkjuborð, fann Ella konungr at Hrólfr konungr var ekki með blíðu bragði, ok spurði konungr þegar, hvat til kom, enn Hrólfr konungr sagði svá sem orðit var; ok kvað þetta hafa orðit et mesta slys. Ella konungr bað hann eigi þat mæla, „því hún var en versta kerling, ok hin hreimsamasta, ok full upp flærða ok ljóna, ok er miklu betra, at hún sé af ráðin". Ásmundr kveðst aldri sét hafa Hrólf konung jafnreiðan fyrir lítit efni.

XXVI. Þat er sagt at nokkurir mikilsháttar menn í Englandi urðu til þess að rægja Hrólf konung Gautreksson við Ellu konung, ok sögðu hann búa um svikræði við hann; vóru at þessu óráði fyrirmenn tveir jarlar ok margir aðrir ríkir menn. Þeir sögðu, at Hrólfr konungr ætlaði at komast at ríkinu, hvat sem hann ynni til. Ella konungr vildi þessu ekki trúa ok fór svá fram nokkura stund, at þeir kærðu þetta í hljóði fyrir konunginum. Konungr helt uppteknum hætti við Hrólf konung um alla gleði, og kvað þetta mundu vera ena mestu lygi. Hér kom um síðir, at konunginn grunaði, því at þeir sönnuðu þetta með mörgum skrökvott-

um; fundu menn þá brátt at skifti lyndi konungsins, ok gerðist hann fár við Hrólf konung hjá því sem verit hafði. Hrólfr konungr gaf sér ekki at, ok liðu svá enn nokkurar stundir. Þat var einn tíma, at jarlar kómu at máli við Ellu konung, ok kærðu fyrir honum þessi svikræði. Konungr svarar: „Með því at þér þykist finna þenna mann at svikum við oss, þá gef ek yðr orlof til, at skapið honum fyrir maklega hefnd, enn þar sem Hrólfr konungr sitr hér at vóru boði, þá hefi ek eigi lund til at veita honum atgöngu, meðan hann verðr eigi berr at svikum við oss, ok vil ek hjá sitja öllum yðrum viðskiftum“; mælti konungr af því svá, at honum var grunr á, at þeir mundu ljúga. Jarlar kváðust eigi framar beiða af konungi. Síðan á kváðu þeir stefnu til, nær þeir mundu veita Hrólfi konungi atgöngu; kváðust mundu hann sækja bæði með eldi ok járnum. Konungr bað þá nú gera, sem þeim líkaði; ok þann sama aftan, er jarla var at vón, veitti Ella konungr af miklu kappi, ok gerði sik enn blíðasta við Hrólf konung; urðu flestir allir mjök druknir. Hrólfr konungr drakk þá jafnan minst, er aðrir vóru mest druknir. Hrólfr konungr svaf við sína menn í einni útiskemmu; hann var því vanr at ganga jafnan tímanlega at sofa ok svá gerði hann þann aftan. Ella konungr mælti: „Þú, Hrólfr konungr, hefir dvalizt í vóru ríki um stundarsakir; höfum vér jafnan skynjat yðvart athæfi ok yðvarra manna með góðri siðferð ok hæversklegum hversdags háttum; nú vil ek sofa í nótt í yðru herbergi, ok skynja athæfi yðvarra manna eigi síðr um nætr enn um daga“. Hrólfr konungr svarar: „Þat er yðr gjarnan í té, ef þér vilið hafa lítillæti til þess, ok viljum þat með þökkum taka“. Ok sem borð vóru upp tekin, gengr Ella konungr með Hrólfi konungi til

skemmunnar, ok lögðust til svefns, ok sofnuðu skjótt. Ok er þeir höfðu skamma stund sofit, vaknar Hrólfr konungr við þat, at út er at heyra mikit háreysti, hark ok vápnagný. Þat fylgdi ok at eldr var borinn at at skemmunni. Hrólfr konungr bað sína menn vaka ok vápna sik: „ok er oss orðit þetta mikit slys, er Ella konungr skal hér hjá oss staddr í þessum háska, því at þessir menn munu þykjast við oss sakir eiga, ok er þat ilt, at svá góðr konungr ok réttlátr skal gjalda vór". Hrólfr konungr vildi vekja konunginn, ok gat þat eigi gert; svaf hann svá fast, at hann varð eigi varr við þetta hark. Hrólfr konungr mælti: „Hér mun verða skjótt til ráða at taka, áðr hús þetta brenni yfir oss; vér skulum rífa setstokka ór húsinu, ok færa fram á þilit svá at undan gangi". Konungr skipaði þá til menn, er sterkastir vóru, ok lét taka Ellu konung upp í öllum klæðum ok bera svá út, ok bað menn bera hann til sængr sinnar: „ok gefa at því beztan gaum, er konunginn varðar, því at þar liggr við sæmd vór". Ok er þeir kómu út, sá þeir at þar var komit fjölmenni mikit, tókst þar þegar en snarpasta orrosta; ok er Ella konungr er út kominn, kallar hann ok biðr menn eigi berjast lengr. Síðan segir hann Hrólfi konungi svá sem farit hafði, ok kvað þetta at sumu leyti sín ráð verit hafa, ok bað Hrólf konung fyrirgefa sér þetta tiltæki, enn kvað þá skyldu drepa, er þetta róg höfðu kveykt. Hrólfr konungr kvað þá ekki fyrir þetta drepa skyldu; varð hann við þetta stórlega vinsæll af Englands mönnum; tóku konungar nú at halda uppteknum hætti um sína vináttu; veitti Ella konungr Hrólfi konungi enn betr þaðan af enn áðr, því at nú þóttist hann hafa reynt, at hann var öngum líkr at

sínum heilleika; líðr nú af vetrinn ok kom sumarit.

XXVII. Þat var einn morgin snemma, at Hrólfr konungr gekk ór sæng sinni einnsamt ok brott frá skemmunni eigi allskamt; hann hafði fátt klæða, enn þess gekk hann hvergi, at hann hefði eigi sverðit Risanaut, hvórki nótt né dag. Konungr litaðist um víða, ok er hann ætlaði til skemmunnar, þá sér hann hvar maðr ríðr ákaflega mikit, ok var vel vópnaðr, ok maðr ekki mikill á baki, ok þó hinn kviklátasti; ok er hann sér, hvar konungr stendr, þá víkr hann þangat, ok hafði sét fyrr Hrólf konung, ok stígr af baki, ok kveðr hann sæmilega. Konungr tók því vel ok spurði hverr hann væri. Hann kveðst Þórðr heita, ok eiga bú á land upp. Konungr spurði, hvert hann ætlaði at ríða. Þórðr svaraði: „Ek ætla nú eigi lengra fram á leið, er ek hefi yðr fundit“. Konungr spyrr: „Hvert er eyrindi við mik?“ Hann svaraði: „Ek er mjök vant um kominn; fyrir þrim vetrum kom til mín maðr sá, er Hárekr heitir, ef mann skal kalla, því at eigi er hann ólíkari trölli; hann er enn mesti berserkr ok ójafnaðarmaðr; ek á systur, er Gyða heitir, ok er enn bezti kostr; þessi maðr vildi taka systur mína frillutaki, enn ek vilda þat eigi; þá skoraði hann mér á hólm, ok játaða ek því. Nú sé ek at þat er ekki mitt færi at berjast við þetta flagð; ek hefi spurt, herra, til hreystiverka yðvarra margra. Nú vil ek biðja yðr, at þér leysið mik af þessum háska ok ráðit af berserkinn“. Konungr mælti: „Lítt ertu við kominn, ok vil ek víst finna þenna mann, ok mun ek ganga inn ok taka vápn mín ok klæði“. Þórðr mælti: „Ekki má svá vera; verðið þér nú þegar at fara svá búnir; óttumst ek ok at berserkrinn sé kominn; mun hann hyggja mik svá

ragan, at ek þori eigi at bíða hans, ok taka á brott systur mína; nú stigi þér, herra, upp á þenna hest, ok tak hér þegar vópn ok klæði“; hann hafði þat þegar til reiðu, ok var hinn kviklátasti. Þetta verðr konungi fyrir, at hann stígr á bak ok ríðr, enn Þórðr hleypr fyrir hestinum; var þat eigi allskamt á land upp. Ok er þeir kómu til bæjar Þórðar, var Hárekr eigi kominn. Sá konungr at þar var góðr bær; ganga þeir til stofu; ok er konungi þar búit hásæti. Þar var mart manna; sýndist konungi Gyða en sæmilegasta. Ok er þeir höfðu setit um stund, kom þar Hárekr ok þeir tólf saman, ok létu þegar hit drjúglegasta, og spurðu, hvórt Þórðr væri búinn til hólmgöngu. Hann svaraði: „Ek hefi fengit mann fyrir mik, sem skilit var okkar í millum“. Hárekr spurði, hverr svá mun djarfr, at byðist í móti honum. Þórðr segir honum at þat var Hrólfr konungr Gautreksson. Hárekr mælti: „Heyrt hefi ek getit Hrólfs konungs, ok eru færri konungar nú ágætari fyrir hreysti sakir ok íþrótta ok allrar atgervi; er þat ok miklu jafnlegra, at vit reynum með okkr; þyki mér til lítils vera, at ganga í móti þér, ok er þat ráð, Hrólfr konungr, at standa upp, með því at þú vill hætta virðing þinni undir vópn mín“. Konungr kvaðst ætla at honum mundi lítil hættu raun, at ganga í móti honum. Eftir þat ganga þeir út, ok var kastat feldi undir fætr þeim, ok sagði berserkrinn upp hólmgöngu lög. Konungr hafði ekki fleiri vópna enn sverðit Risanaut. Þórðr hélt skildi fyrir konungi, ok í fyrsta höggi hjó konungr berserkinn í herðar niðr; fell hann skjótt dauðr til jarðar. Þórðr þakkaði konungi þenna sigr, ok gaf Hrólfi konungi ágætar gjafir, því at hann var stórauðigr maðr. Konungr bað hann eigi gifta systur sína áðr hann kæmi aftr af Írlandi, ef þess yrði auðit, ok

því hét Þórðr. Eftir þat fylgdi hann konungi heim. Þá var brak mikit í bænum; hafði Ásmundr vaknat litlu síðar, enn konungr var i brottu úr bænum, ok hafði þegar leitat hans um allan bæinn, ok var eigi í góðu skapi. Ok er konungr kom aftr, urðu menn honum stórlega fegnir, spurði Ella konungr, hvórt hann hefði farit. Hrólfr konungr segir honum alt, sem gengit hafði. Ella konungr mælti, ok kvað hann hafa unnit mikit happ, sigrat þann berserk, er verstr gekk um England, ok mestan ójafnað sýndi öllum mönnum í kúgan ok ránum, ok bað hann hafa mikla þökk fyrir. Marga aðra óspell siðaði hann þar um vetrinn, ok fór víða um England með Ellu konungi; skipaði hann ok setti þeim málum, er Ella konungr átti dóm á, því at hann var þá gamall mjök; vildu allir svá sitja ok standa, sem Hrólfr konungr vildi; fór hans vinsæld um alt England.

XXVIII. Nú er þar til máls at taka, er fyrr var frá horfit, at Þornbjörg drotning sitr í Svíþjóð. Hún fréttir ekki til ferða Hrólfs konungs; vóru nú liðnir tólf mánuðir, síðan hann fór ór landi; er hún nú mjök hugsjúk um þeirra ferð. Þess er við getit einn dag, at Þórir járnskjöldr sat í öndugi í höllinni eftir vanda, ok fátt manna hjá honum. Drotning gekk þá í höllina, ok hafði í hendi hornit þat et góða. Hún gekk innar fyrir Þóri ok bað hann drekka; kvað hann mundu þyrsta mjök. Þórir undraði, er hornit var inn borit, því at hann hafði ekki sét þat síðan Hrólfr konungr fór á braut. Síðan undrar Þórir, er drotning skenkti honum, því at þat hafði hún aldri fyrr gert; enn Þórir hafði þat mælt, þá er Hrólfr fór af Svíþjóð, at hann skyldi verða þess manns bani, er honum segði lát Hrólfs konungs Gautrekssonar. Þórir stóð upp í móti drotningu

ok fagnaði henni vel, ok tók við horninu ok drakk af, ok þá er hann hafði mjök svá af drukkit, þá gall í horninu svá hátt, sem þá var jafnan vant, er eftir kómu mikil tíðindi, eða ella vóru þau umliðin; var þetta fyrir stórum orrostum ok lífláti göfugra manna. Þórir járnskjöldr kastar horninu, og leit reiðulega til drotningar ok mælti: „Segir þú mér líflát Hrólfs kouungs Gautrekssonar?“ Hún svaraði: „Eigi geri ek þat, heldr heyri ek þat, at hornit segir þér nokkur tíðindi, hvórt sem þau er komin fram eða horfir til; hefir mik svá dreymt, at Hrólfr konungr muni þurfa liðveizlu áðr þetta sumar sè alt á brottu“. „Nú með því, drotning, at þú hefir tjáð mér þína hugsan, er þèr segir erfiðlega hugr um Hrólf konung, ok með því ek á honum svá mikit gott at launa, sem þú veizt, þá skal ek fara brott ór ríki þessu, ok eigi aftr koma, fyrr enn ek veit hvat orðit er af Hrólfi konungi, hvórt konungr er lífs eðr dauðr; má ek ok eigi njóta matar né drykkjar, meðan ek veit eigi, hvat um hann liðr, ok ek hefi önga vissu um hans athæfi“. Eftir þetta fær hann sér eitt lítit skip, ok þar til fá menn, ferr við þetta brott af Svíþjóðu; ok er hann kemr við England var Hrólfr konungr þaðan í brottu ok farinn til Írlands. Þórir dvelzt þar ekki. ok ætlar nú at koma til fulltings við Hrólf konung, léttir eigi fyrr sinni ferð, enn hann kemr við Írland, ok ekki þar inn at sem Hrólfr konungr kom. Þórir talar við sína menn: „Þér skuluð mín hér bíða, enn ek einn ganga upp á land; mun ek ekki ákveða fyrir yðr um mína aftrkvómu. Þér skuluð mín at öngu geta þótt þér þykizt nokkut áræðilegt spyrja til minna ferða; má vera at (ek) fara nokkuru því fram, at þér megið mín lítt njóta frá landsmönnum. Þér skuluð segjast kaupsveinar, ok láta lítit yfir yðr, þar til ek kem aftr“. Við

þetta gengr Þórir um nótt frá skipi sínu svá langt á land upp, at hann gerir hvergi við sik vart; hann stefnir þá til konungs atsetu; ok er honum þykir engi vón, at nokkurir menn ráði í um ferð hans, tekr hann þat til ráðs, at drepa niðr bæði menn ok fé. Þat hyggja allir, þeir sem hann sjá, at þetta muni vera et hraustasta tröll komit í landit, stökkr undan hverr, er því kemr við, svà engi uppreist er ger í móti honum.

XXIX. Nú er at segja frá Hrólfi konnngi. Þegar er vóraði, stefndi hann at sér liði sínu ok býr ferð sína til Írlands. Ella konungr býðr honum lið af sínu ríki, svá mikit sem hann vildi hafa. Hrólfr konungr lét þar eftir dreka sinn, ok öll en stærri skip sín, ok tók þar smærrí skip ok fleiri; höfðu þeir af Englandi þrjá tigu skipa ok öll smá. Grímr kom til móts við konung, sem þeir höfðu ákveðit; skildu konungar með blíðu, ok at búnu liði sínu siglir hann af Englandi; gefr þeim vel byr, ok koma við Írland; þat var síð um kveld; lágu þeir þar um nóttina, Svá er sagt, at Hrólfr Írakonungr hafði vitat kómu nafna síns af margkunnandi sinni ok vísdómi, ok hafði hann stefnt at sér miklu liði. Um morguniun, er þeir fóstbræðr vakna, mælti Hrólfr konungr við Ásmund: „Mun eigi ráð at vitja meyjarmálanna, ok heyra svör af Hrólfi konungi?“ Ásmundr kvaðst þess víst fýsast. Konungr mælti: „Vér skulum fara friðlega ok með öngu ofbeldi eða hernaði meðan oss er engi ófriðr boðinn“. Þá valdi konungr með sér hundrað manna, enn bað liðit vópnast ok vera búit við öllum hernaði, ef á þyrfti at taka, ok ganga upp frá skipum ok vera í skógi nær borginni. Nú ferr Hrólfr konungr, þar til er hann kemr nær borginni. Þá sá þeir, at lið ferr í móti þeim, ok búit sem

til bardaga. Konungr bað þá ganga. Borgarlýðrinn stefndi til móts við þá, ok er þeir fundust, var þar kominn Írakonungr með sex hundruð manna. Þá mælti Hrólfr Írakonungr: „Gerla veit ek, Hrólfr Gautreksson, hverr þú ert, ok Ásmundr, fóstbróðir þinn, son Óláfs Skotta konungs, ok veit ek eyrindi, ok þurfi þér þat eigi upp at bera; ek skal þér, Hrólfr konungr, gera skjóta kosti, með því af þú ert hverjum konungi fríðari ok ágætari, þá skal ek þér leyfa heim at fara með öllu heilu ok höldnu liði þínu, ok kom aldri þessa eyrindis oftar, því at fremri og ágætari hafa þeir verit margir, er þessa ráðs hafa leitat, ok fengit eigi utan skömm ok skaða; vili þér eigi þekkjast þetta vórt boð,þá skulu þér fara því hæðilegar, sem þér þykist meira verðir enn aðrir menn“. At lokinni ræðu Hrólfs Írakonungs svaraði Hrólfr konungr Gautreksson: „Með því at þú ert svá vitr konungr ok forspár, at þú veizt óorðna hluti, hug eða ætlan hvers manns, þá ætla ek þat mundi forsjálegra, at þiggja þetta boð; enn þar sem ek hefi rekizt heiman ór Svíþjóð, ok með nokkuru liði, ok heitit Ásmundi fóstbróður mínum fylgd ok trygð til þessa máls, þá nenni ek eigi at snúa aftr við svá búit ok reyna ekki framar yðvarn styrk ok mátt“. Írakonungr kvað hann þat kjósa, er honum gegndi verr ok liði hans. Hrólfr konungr gerði þá njósn liði sínu ok bað þá eigi dvelja at duga sér; ætlaði Hrólfr konungr Gautreksson, at Íra konungr mundi eigi hafa meira lið enn þat sem þeir sjá, ok þóttist í hendi hafa hans ráð, enn Íra konungr hafði óflýjanda her, ok vissu þeir ekki til þess. Íra konungr vissi ok eigi, at Hrólfr konungr hafði lið í skóginum. Íra konungr bað nú veita þeim atgöngu. Hrólfr konungr Gautreksson bað sína menn hlífa sér ok hefjast undan. Litlu síðar dreif at lið

Íra konungs; bað hann sína menn víkja aftr til borgarinnar. Þá fellu Írar mjök, áðr þeir kómust í borgina; sóttu Hrólfs menn eftir með miklum ákafa, ok þegar inn í borgina. Ok er lið Hrólfs konungs var alt inn komit í borgina, þá dreif lið at þeim öllum megin; fylktu hvórirtveggju; er svá sagt, at eigi var minni liðsmunr, enn sex landsmenn um einn þeirra Svíanna; skaut þeim mörgum heldr skelk í bringu, ok þótti þeim mikit ofrefli í móti at ganga svá miklum múg manna; tókst þá bardagi bæði harðr ok langr; sóttu Írar at með miklum ákafa ok mannfjölda, því at þeir sá at höfðingi þeirra var harðla mannskæðr; skaut Íra konungr svá, at þeim sýndist tvær örvar senn á lofti, ok varð maðr fyrir hverri. Hrólfr konungr Gautreksson barðist með fræknu hjarta; menn hans fylgdu honum allir vel ok drengilega, ok fellu með góðum orðstír, þótt vér kunnum eigi at segja frá hvers þeirra vörn ok framgöngu; sýndist þeim þá at þeir höfðu margir verit enir mestu garpar; ok meðan þeir vóru ómóðir, feldu þeir margan mann til jarðar, ok hopuðu hvergi á hæl, þótt þeir ættu við mikinn liðsmun. Grímr, er fyrr gátum vér, gerðist auðkendr í þessum bardaga; var hann bæði fimr, röskr ok enn djarfasti í framgöngu. Hrólfr konungr Gautreksson gekk fram með mikilli grimd í þessi orrostu ok hjó til beggja handa með sverðinu Risanaut; hlífði hann sér hvórki með hjálmi né skyldi né brynju, ok færði margan mann til heljar, ok gekk jafnan í gegnum fylkingar af mikilli hugprýði. Með slíkum hætti gekk fram Ásmundr, ok hjó mart ok stórt, ok gerði mikit afhroð í sinni vörn; þá varð bardagi ákafr ok tókst enn hit mesta mannfall í hvórutveggja liði. Þar fór, sem jafnan kann verða, at landsherrinn verðr drjúgr; sneri þá mannfallinu á hendr Hrólfi konungi Gautreks-

syni ok hans mönnum; ok þegar er Írar fundu, at mannfallinu sneri á hendr sínum óvinum, þá gengu þeir at djarflega; fellu þá menn Hrólfs konungs Gautrekssonar hvórr um þveran annan. Þá var gengit at öllum megin með ópi ok eggjan. Ok er Hrólfr konungr sá, at lið hans fell, svá at fátt var eftir, bað hann þá víkjast út at borgarvegginum, ok láta hann hlífa sér. Þá sögðu menn hans, at þeir mundu flýja, ok vita ef þeir næði til skipa sinna. Konungr kveðst eigi flýja vilja; kveðst heldr þar skyldu falla með öllu liði sínu; varð ok öngum þat fyrir hans mönnum at flýja, heldr fell hvórr á fætr öðrum, svá gersamlega at eigi stóð meir upp enn tólf menn, ok vóru þó mjök sárir ok ákaflega móðir. Þá mælti Hrólfr konungr til Ásmundar: „Þat er nú vænna, fóstbróðir, at hljóta at vinna nokkut til mægðanna við Íra konung, er þér fýstuzt at fá yðr; þótti ek seinn ok tregr ferðar þessar; skal nú ok ekki af spara at veita þér eftir megni, ok heimta út meyjarmundinn“. Hrólfr konungr Gautreksson spenti þá tveim höndum meðalkaflann, ok hjó á báðar hendr bæði mart ok stórt, ok veitti mörgum skjótt líflát. Ásmundr og Grímr veittu honum góða fylgd. Svá er sagt at þeir hlóðu svá umhverfis sik, at þeir máttu varla vega fyrir, ok fellu þá allir menn Hrólfs konungs utan þeir Ásmundr og Grímr. Þeir vóru þá mjök sárir, enn ákaflega móðir, svá at þeir gátu varla staðit uppi. Þá vóru bornir at þeim skildir öllum megin, ok áðr þeir næðu Hrólfi konungi, drap hann fimtán menn fyrir þeim; fór honum þá, sem mælt er, at ekki má við margnum; vóru þeir allir handteknir, ok flettir klæðum ok vápnum; höfðu þeir barizt allan daginn ok mikit af nóttinni; fell þar svá gersamlega, at engi maðr komst á braut, höfðu þeir ok eigi annat stundat, enn veita kon-

ungi sínum sem bezta fylgd. Lið Írakonungs hafði svá mjök fallit, at eigi var meir eftir enn fimm hundruð manna. ok þó allir sárir ok móðir. Hrólfr Írakonungr hrósar nú sigri sínum; hann mælti þá við Hrólf konung: „Nú hefir farit sem mik varði, at þú ert yfirkominn með öllu liði þínu; væri þér nú betra, at hafa tekit þann kost með þökkum, sem þér var boðinn, ok haldit svá heilu liði þínu“. Hrólfr konungr Gautreksson svarar: „Engrar frægðar eru þér af þessu verðir hafit þér meir unnit þetta mál með vélum ok prettvísi enn með drengskap eða hreysti sakir liðsfjölda þess, er þér hafið oss í móti, enda má enn vera, at yðr verði þetta launat“. Írakonungr mælti: „Lengi heldr þú á dul þinni, því at þú veizt ógerla, hvat þú átt fyrir höndum, því at engi skal fúlari í staðnum, enn sá er þú skalt í fara“. Hrólfr konungr Gautreksson mælti: „Þér munuð nú at sinni hafa vald á oss félögum, ok er þat hraustra manna dauði, at vera hálshöggnir“. Írakonungr mælti: „Fyrr skal færa yðr í gestaskála minn, ok skulu þér þar svelta í hel“. Lét hann leiða þá út í garðinn; þar sjá þeir gerva eina gröf langt í jörð niðr; þurftu þeir þá margir at at ganga, áðr þeir kómu Hrólfi konungi þar niðr. Þar var harðla djúpt, ok ef þeir hefðu konunginn á höfðinu niðr fært, hefði hann skjótt látit sitt líf, enn hann kom standandi niðr. Þar var fýla mikil; þar vóru undir manna búkar. Þeir Ásmundr ok Grímr vóru ok niðr færðir, tók konungr þá á lofti, ok setti niðr hjá sér. Síðan var færð yfir hella mikil, svá varla gátu hrært tíu karlar. Fóru Írakonungs menn þá í burt ok tóku náðir á sik.

XXX. Þá mælti Hrólfr konungr Gautreksson til Ásmundar: „Þat ætla ek, fóstbróðir, at nafni minn ætli þér fyrr þessa hvíluna enn hjá Ingibjörgu dóttur

sinni, eða hversu þyki þér hér fyrirbúit?" Ásmundr kveðst þykja stórlega ilt: „vilda ek heldr hafa fallit í dag fyrir vópnum vaskra manna, enn at vera í þessum ófagnaði; mun oss hér ætlat at deyja, ok svelta til bana". Hrólfr konungr mælti: „Mælumst vel um, fóstbróðir; er þat, sem mælt er, at býsn skal til batnaðar; mun enn nokkut gott fyrir okkr liggja". Þeir stóðu berum fótum á manna búkum í skyrtu ok línbrókum. Dóttir Írakonungs hafði sét á bardagann um daginn, ok sá hversu hraustlega Hrólfr konungr barðist ok hans menn ok harmaði mjök svá ágætan konung, at hann skyldi svá skjótt týna lífinu. Hún átti eina skemmu, ok bygði hana með mörgum meyjum. Hún var vitr ok vinsæl ok harðla væn og kurteis. Hún átti eina skemmumey er hún trúði betr enn öllum öðrum; hún var ríks manns dóttir á Írlandi, ok hét Sigríðr. Ok er lokit var bardaganum, kallar hún meyna til sín, ok mælti: „Þú skalt fara til grafarinnar, sem Hrólfr konungr Gautreksson er með sínum mönnum, ok spyr, hvat hann vili helzt, þat er ek má veita honum". Hún ferr, ok kallar at gröfinni, ok spyrr hvórt þar lifi nokkurr. Konungr svarar, og sagði þar lifa þrjá menn. Mærin mælti: „Dóttir Írakonungs bað mik spyrja yðr, Hrólfr konungr Gautreksson, hvat þér kjósið helzt, þat er hún má veita yðr til hjálpar". Konungr mælti: „Þat skal skjótt kjósa; ek vil helzt, at hún næði sverði mínu; mun þat auðkent í valnum fyrir sakir vaxtar ok mikilleiks; geymda ek ok þat, er ek var tekinn, at ek kastaða því í burt sem lengst ek gat í valinn, þar sem þykkvast lá". Mærin rann til skemmunnar, finnr Ingibjörgu, ok sagði henni. sem var, ok kvað þetta vera mundu allheimskan mann, svá illa sem hann var staddr, at hann kaus þat er honum lá ekki við með öllu. Konungsdóttir mælti:

„Þat höfum vér þó heyrt, at Hrólfr konungr væri hverjum manni vitrari; skaltu nú fara at leita at sverðinu“. Mærin kvaðst víst ekki þora at kanna valinn, fara til ein um nætr, vaða blóð ok ganga á manna búkum; kvað þat ekki kvenna ferðir. Hún bað hana fara, sagði ekki mundi til saka, ok við eggjun hennar fór hún, ok fór ódjarflega, leitar ok finnr ekki sverðit, kemr aftr, og segir at dauðir menn gengi öllum megin. Konungs dóttir kvað hana vera hrædda ok heimska, er hún óttaðist dauða menn: „skal ek nú fara með þér“. Þær ganga nú báðar ok leita um valinn; ferr konungs dóttir hit djarflegasta ok finnr sverðit, drógu þær þat eftir sér til skemmunnar. Konungsdóttir mælti enn til meyjarinnar: „Farðu til grafarinnar, ok spyr Hrólf konung, hvat hann kýss helzt, þat er ek má veita honum“. Mærin ferr, ok finnr gröfina, ok spyrr, hvers þeir þurfa helzt, ok sagði þær hefðu náð sverðinu. Konungr kvað þegar vænt horfa. Mærin mælti: „Hvat vili þér nú helzt kjósa, ok seg mér“. Konungr svarar: „Helzt vildum vér þiggja klæði nokkurt undir fætr oss; er hér kalt ok fúlt at standa á dauðra manna búkum; sé ek at loft er einum megin undir helluna, ok má þar inn koma“. Ferr nú mærin ok segir konungsdóttur þeirra beiðslu. Ingibjörg svarar: „Sýnir Hrólfr konungr þat enn, at hann er hverjum konungi hraustari ok ágætari; mundu margir bráðlátari til hjálparinnar, ef fá mættu, ok væru svá staddir sem nú er hann, ok er þat ilt, at slíkir hreystimenn skulu svá fljótt enda lífit“. Nú tók hún þeim alla hluti, er þeim vóru nauðsynlegir, drykk ok vist, góð smyrsl og lækning*a* lyf, klæði og ljós, ok alt þat, er þeir þurftu at hafa; ferr hún nú með meyjunni ok færir þeim þessa hluti. Höfðu þær snæri ok létu síga niðr at þeim. Með sama hætti færðu þær þangat

sverð Hrólfs konungs; varð hann því stórlega feginn, ok þakkaði þeim með fögrum orðum. Tekr hann nú sár þeirra Ásmundar ok Gríms, ok hafði hvórgi þeirra banvænleg sár. Síðan bjuggust þeir um ok klæddust; síðan átu þeir ok drukku; þykir þeim þegar vænkast um sinn hag, enn verða þó at vera samt í vandræði sínu.

XXXI. Nú er at tala um þat, hvat fram ferr í Svíþjóð, Danmörku ok Gautlandi. Þórir járnskjöldr hafði landráð í Svíþjóð eftir burtferð Hrólfs konungs, svá sem fyrr var getit. Þeir Ingjaldr ok Ketill undu stórilla, at þeir hefðu eftir setit. Enn eftir burtferð Þóris af Svíþjóð, sendi Þornbjörg drotning orð Katli ok Ingjaldi, at þeir skyldu safna liði ok leita Hrólfs konungs Gautrekssonar. Þeir brugðu við skjótt, ok buðu út leiðangr af Danmörku ok Gautlandi. Drotning dró ok her saman af Svíþjóð; tók hún þá skjöld ok sverð ok réðst til ferðar með Gautreki syni sínum; hann var þá tólf vetra gamall; hann var hinn vænsti maðr, mikill ok sterkr. Ok í ákveðnum stað fundust þau öll saman með miklu liði; hafði drotning ráð ok skipan fyrir liði þeirra; var enn sem oftar, at Ketill sýndi meir ákafa enn forsjó eðr fyrirleitni; vildi hann at alt yrði senn um hans ferð. Látum þau nú fara, sem þeim líkar.

XXXII. Þat var til tíðinda einn dag á Írlandi, eftir at Hrólfr konungr Íra hafði dregit saman her sinn allan, ok vissi þar kominn Hrólf konung Gautreksson af fjölkyngi sinni, ok heldr því liði saman hálfan mánuð, áðr Hrólfr konungr kæmi, at tröll eitt mikit kom á landit fyrir konungs atsetunni, svá ilt ok grimt, at eigi reisti rönd við, drap niðr menn ok fénað, enn brendi bygðir, ok öngu vætti eirði þat, drap niðr hvert kvikindi lifandi, ok gerði hit mesta illvirki, enn þat sem

eftir var, flúði á merkr ok skóga. Ok þenna morgun kom þat til borgarinnar eftir orrostu konunganna; hafði Hrólfr Írakonungr lengi drukkit um nóttina. Síðan sofnar hann ok allir hans menn. Ok um morguninn er menn ætluðu út at ganga, var tröll svá mikit komit í hallardyrin, at enginn þóttist sét hafa jafnmikit tröll; þat hafði alvæpni ok skjöld svá mikinn af járni, at huldi öll hallardyrin. Þetta tröll var svá grimt ok ógurlegt, at engi þorði til útgöngu at leita, ok svá mikil ógn fylgdi þessu kvikindi, at aftók allan vísdóm af konunginum með megni ok bragðvísi, svá enginn varð hræddari enn sjálfr hann við þenna atburð; þótti mönnum þetta mikil fádæmi, ok hin mesta býsn, at þeim skyldi slík fádæmi at hendi bera. Tröllit lét, sem þat mundi þá ok þá inn hlaupa í höllina at þeim. Konungr bað öngan svá djarfan vera, at til móts gengi við þetta tröll; sagðist vænta, at þat mundi burt leita af stundu. Sitja menn þar um daginn í þot við þetta tröll, ok varð mönnum fátt til gamans.

XXXIII. Skemmumey Ingibjargar konungs dóttur hafði gengið þann dag til hallarinnar, ok er hún kom nærri höllinni, sá hún þetta hit mikla tröll; hljóp hún þá aftr til skemmunar með ópi miklu ok gani. Konungs dóttir spyrr, því hún léti svá vitrlega. Hún segir at tröll eitt var komit í hallardyrin, „svá ekkert mun þvílíkt vera“. Konungs dóttir mælti: „Ætlar þú víst, at tröll væri, heldr enn mikill maðr?“ Hún svarar: „Ekkert tröll mun þvílíkt vera, ok svá lætr þat grimmlega, sem þat muni öngu eira, því er at færi“. Konungs dóttir mælti: „Eigi mun tröll vera, þó tröllslega láti, þyki mér vera mega, at grimt sé í hug, ok þykist hingat eiga at leita til hefnda. Vil ek nú senda þik til hallarinnar; þú skalt hafa með þér mat, ok bjóða

tröllinu; má vera at þat sé þá ekki svá grimt, ok linist heldr við menn". Mærin mælti: „Nú mælir þú ódæmi, at ek, lítil meyja, mundi ganga at því trölli, sem enginn þorir móti at sjá, þar sem konungrinn, faðir þinn, þorir ekki út at ganga, slíkr kappi sem hann er, ok enginn hans manna, ok munu heldr svelta til dauða; ok muntu vera heilluð af óvætti þessum, er gengr um hásumar ok ljósa daga, er þú vilt gefa þeim mat, er drepa vill konunginn, föður þinn". Ok þó hún talaði slíkt, þorði hún ekki í móti að gera hennar vilja. Hún hafði disk í lófa, enn horn mikit í annarri hendi. Ok er hún kom svá nær, at hún hugði hann mundi heyra, kallaði hún: „Et mat þinn, tröll!" Hann leit til hennar. Hún varð mjög hrædd, hljóp aftr til skemmunnar með ópi miklu. Hún feldi niðr af diskinum matinn, enn sló drykkinn ór horninu, ok sagði þetta mikil undr, at senda hana í trölla hendr: „eðr fyrir hverja sök viltu bana mér?" Konungsdóttir mælti, ok sagðist ekki vilja, at hún fengi mein eða bana af sínum ráðum: „ok ekkert ilt muntu hér af fá; segir mér svá hugr um, at þetta muni ekki tröll vera; skaltu nú fara í annat sinn". Mærin ferr, þó hún væri treg, ok er hún kom svá nær, at hún sá gerla tröllit, mælti hún: „Viltu þiggja mat, hit mikla tröll?" Hann leit við henni, ok ygldist á hana. Hún hljóp í burt, ok segir konungsdóttur, at hún hafði nú gerla sét tröllkarlinn. Konungsdóttir mælti: „Hversu leizt þér á tröllit, eðr vildi þat nokkut tala til þín?" Hún svarar: „Aldri hefi ek fyrri tröll sét, enn ekki sýndist mér þat svá illilegt, sem þat er mikit til; þat er magrlegt ok svangt, sem þat muni lengi soltit hafa; undra ek þat etr ekki dauða mennina, er liggja um alla borgina. Má vera, jungfrú, at þetta sé blendingr, ok sé ekki fullkomit tröll, ok

ekki varð ek nú jafnhrædd sem fyrr". Konungs dóttir mælti: „Hversu er tröllit búit?" Hún svarar: „Loðkápu hefir þat mikla, svá hvórki sér hendr þess né fætr; skjöld hefir þat svá mikinn af járni, at hylr öll hallardyrin; spjót hefir þat ógurlegt ok leggr því inn með skildinum". Konungs dóttir mælti: „Nú mun ek leggja ráð með þér; þú skalt fara, ok bjóða því matinn, ok seg at lifi Hrólfr konungr Gautreksson, ok vit þá, hvat af skipast". Hún ferr nú, ok miklu djarflegar enn fyrr, ok er hún kom mjök at honum, rétti hún diskinn ok mælti: „Et mat þinn, tröll, lifir Hrólfr Gautreksson". Hann leit þá til hennar blíðlega; tók hendinni í mót diskinum, át ok drakk. Hún sá at hann var mjök lystugr til matarins, þótti þó ekki þrælslega at fara; ok er hann er mettr, gengr hún í burt; líðr af nóttin, segir hún konungs dóttur sem var, ok þat með er hann tók móti diskinum: „undir kápunni var rauð ermi ok þar á digr gullhringr". Líðr nú nóttin; kómust þeir ekki úr höllinni, ok urðu allir ráðlausir fyrir jötni þessum. Um morguninn kom mærin aftr með mat ok færði honum, ok er hann seildist móti diskinum, tók hann með hönd meyjarinnar, setti hana á kné sér, enn hún kvað við hátt. Hann bað hana eigi óttast: „ok seg mér, hvar Hrólfr konungr Gautreksson er, ok hverr honum hefir líf gefit". Hún svarar, ok segir honum alt, sem gengit hafði um þeirra ferð, ok hvar komit var þá þeirra máli. Hann mælti þá: „Seg konungs dóttur, at ek muni þar koma í nótt, at finna hana; vil ek at vit tölumst við nokkut;" lèt hann þá meyna lausa. Hljóp hún þá aftr til skemmunnar; segir konungsdóttur, at tröllit hafi getat tekit hana, ok kvað hann mart hafa talat við sik: „ok hann ætlar at finna þik í nótt". Konungsdóttir sagði það vel vera; sagði þann einn vera

mundu, hún mundi eigi óttast þurfa. Ok um nóttina kom hann til skemmunnar; er svá sagt, at konungsdóttir brá sér ekki við, þó hún sæi þetta tröll; tóku þau síðan tal með sér; spurði hún, hvat hann ætlaði til bragða at taka. Hann kvaðst ekki heldr annat ætla, enn svelta inni konunginn með allri hirð sinni: „enn með því, at Hrólfr konungr Gautreksson lifir, ok þér hafið hólpit honum, mun ek fara fram yðrum ráðum“. Hún svarar: „Önnur ráð eru mér heyrilegri til at leggja, enn þat faðir minn sé sveltr inni sem refr í skor, eða melrakki í greni; hefir mik svá dreymt, at hann muni skamt ófriðar missa; er þat ætlun mín, at Hrólfi konungi Gautrekssyni komi fleiri dugnaðar menn ok mun ekki langt at bíða“. Þórir mælti: „Til þess er mér annast, at finna Hrólf konung fóstra minn“. Hún kveðst þat vel mega veita honum, at tala við þá, enn sagði þeim ekki mega burt koma utan með mannfjölda; fara þau síðan til grafarinnar. Ok er Þórir sá helluna, er þeir vóru læstir með, þreif hann til hennar með afli ok kastar henni marga faðma á völlinn; síðan lét hann síga inn festi, ok dró þá alla upp; varð þar fagnaðar fundr mikill; þóttust hvórir aðra úr helju heimt hafa; fóru nú allir til skemmunnar, ok drukku þar glaðir ok kátir. Spyrr þá Hrólfr konungr, hvat þá skyldi til ráðs taka. Ásmundr kvað þá hægt til ráða: „er þat fyrst at bera eld at höllinni, at brenna konunginn inni með liði sínu“. Konungs dóttir gekk þá þar at, ok mælti: „Þess vil ek biðja yðr, Hrólfr konungr, at þér gefið grið föður mínum, þó þér eigið vald á honum“. Konungr kveðst því gjarna játa vilja henni fyrir hennar hæversku ok dygð, er hún hafði honum veitta, sagði hana verðuga at þiggja sína bæn.

XXXIV. Nú er at segja frá ferð konunganna

Ketils, Ingjalds ok Þornbjargar drotningar; þau bjuggu her sinn út, ok höfðu sex tigu skipa, öll stór ok vel skipuð, tókst þeim hit greiðlegasta; kómu við Írland sömu nótt, er Hrólfr konungr var tekinn úr dýflissu, þeirri er hann hafði verit í settr, ok ætlaðr þar hæðilegr dauði af Hrólfi Írakonungi. Enn hann þorði ekki út at ganga fyrir því mikla trölli ok enginn hans manna. Ok er þeir Ketill kómu, sáu þeir skipastól mikinn, ok kendu mörg af þeim, er átt hafði Hrólfr konungr Gautreksson; enginn maðr var á þeim skipum; brá þeim mjök við þetta; þóttust þeir vita, hver tíðindi þar mundu orðit hafa; fara þeir nú með miklum gný ok ákafa til hallarinnar; sáu skjótt þau merki, er þar höfðu orðit; var þar margr maðr hryggr. Spyrr Þornbjörg drotning, hvat þá skyldi til ráðs taka Ketill mælti: „Nú skal mínum ráðum fram fara; skal nú bera eld at hverri skemmu, húsi ok þorpi, ok brenna alt upp, þat fyrir verðr". Drotning mælti: „Ekki eru þetta mín ráð; mun hèr þat eitt fjölmenni eftir, at vér munum hafa nógan liðsafla til við þá at ráða; mun Hrólfr konungr ok hans menn svá hafa við skilit, áðr enn hann hafi látit líf sitt; má ok ske at þeir byggi hér eitthvert herbergi, er vér viljum eigi mein gera, heldr enn sjálfum oss; sé ek ok at borgin er órudd af dauðum mönnum, þeim er fallið hafa í þessum bardaga". Ketill kvaðst nú ráða skyldu; var nú þegar eldr kveyktr ok borinn at allstaðar.

XXXV. Svá er sagt af þeim Hrólfi konungi, at þeir sátu við drykk glaðir og kátir; heyra þeir út gný mikinn ok vopnabrak, ok því næst var borinn eldr at skemmunni þeirri, er þeir sátu inni; tókst svá til at drotning sjálf var fyrir því liðinu ok Gautrekr sonr hennar. Hrólfr konungr mælti þá: „Þat ætla ek, Þór-

ir félagi, at skjöldr þinn hafi litla vörn veitt konungsmönnum; munu þeir nú út komnir með liði sínu; látum þá nú kenna vópna vórra, áðr enn vér erum yfirkomnir“. Síðan hlaupa þeir upp, ok vópnast. Þá mælti konungsdóttir: „Sjáið nú svá fyrir, Hrólfr konungr, í útgöngu yðvarri, at þetta eru ekki Íra konungs menn, heldr þínir vinir ok frændr, ok efnið nú vel öll heit við oss“. Þeir tóku stokk einn, ok skutu á skemmuhurðina, hraut hún þegar í sundr, gengu þeir þá þegar út. Kendi Hrólfr konungr skjótt Gauta ok Svía; maðr einn stóð fyrir honum með alvæpni, ok var hinn víglegasti; hann tók af hjálminn, ok hnekti af aftr; kendi hann at þat var Þornbjörg drotning. Konungr mælti: „Seint er þó at tryggja slíkar konurnar, sem þú ert, ok viltu nú brenna mik inni sem melrakka í greni“. Hún svarar: „Virða mættir þú betr, ef þú vildir, Hrólfr konungr, því vér gerðum þetta ekki af illvilja, ok eigum nú öll sigri at hrósa, er þér eruð allir heilir, er mest eruð verðir, ok tökum nú þat ráð er öllum er heyrilegast“. Hrólfr konungr bað slökkva sem skjótast eldana. Fréttist þetta nú skjótt um herinn, at Hrólfr konungr var heill ok ósakaðr, ok Ásmundr ok Þórir járnskjöldr var þar ok kominn; varð þá feginleiki mikill allra höfðingja ok liðsmanna. Varð lítit fyrir at slökkva eldana, er óvíða höfðu kveyktir verit. Ok er Íra konungr merkti, at ófriðr var kominn, ok tröllit var ekki í hallardyrunum, hlupu þeir út ok vörðu höllina hraustlega: var Ketill konungr þar til atsóknar bæði með eldi ok járnum; varð þó áðr nokkut mannfall, enn Hrólfr Gautreksson kom út, ok bað slökkva eldana, enn gekk at með kappi ok styrk, ok lét höndum taka Hrólf Írakonung, enn drepa alla þá, er fyrir honum vildu standa. Ok at þeim verkum unnum mælti Hrólfr kon-

ungr Gautreksson: „Nú er svá komit, nafni, fyrir fáum náttum áttu þér vald á lífi mínu, ok höfðuð ætlat mér heldr harðan dauða, ef eigi hefði betrast vórt mál; enn nú eru þau umskifti orðin, at ek á vald á yðr ok öllu því yðr varðar; munu þér nú verða at hlíta við vórum dómum; vili þér nú unna Ásmundi, fóstbróður mínum, syni Skottakonungs, mægða við yðr, ok vinna þat yðr til lífs ok yðar mönnum til friðar ok frelsis?“ Hrólfr Írakonungr kveðst því játa mundu. Katli konungi Gautrekssyni ok öðrum liðsmönnum þótti undarlegt, at Hrólf Írakonung skyldi ekki þegar af lífi taka, svá sem hann hafði liði þeirra at skaða orðit; höfðu þeir látit marga góða drengi ok mikilsháttar menn; enn Hrólfr konungr Gautreksson sagðist þat mest gera vegna konungs dóttur; kvað hana vel hafa gert sér ok sínum félögum; sagði Hrólf Írakonung einskis góðs frá sér verðan; kvað hann vera illan konung ok prettvísan; sagði þat mest hafa hlotizt af Þóri járnskildi, fóstbróður sínum, at hann kom öngu illu fram með fjölkyngi sinni, sem hann var vanr, heldr (hafði) fengit skömm ok skaða, sem maklegt var. Eftir þetta greiddi Írakonungr dóttur sinni mikit fé í gulli ok silfri ok allskonar dýrgripum, því at þeir vildu sem skjótast burt af Írlandi, ok vildu ekki unna Írakonungi þeirrar sæmdar, at halda brúðkaup dóttur sinnar; gerðu þeir hann um alt sem hraklegastan, annat enn hann helt lífinu; tóku hans góss, ok kunnu honum önga þökk fyrir; sigldu síðan burt af Írlandi með öll þau skip, er þeir máttu með komast ok of fjár; var nú mikil gleði í liði þeirra; höfðu náð konungi sínum ok þeim höfðingjum, er þeir unnu stórlega mikit; fengit konu væna ok vitra, sem Ingibjörg var, ok þá menn er hún fýstist með sér at hafa; tóku síðan England. Ella konungr fagnar harðla

vel Hrólfi konungi Gautrekssyni; varð ok vel við þat mannalát, er hann hafði fengit. Eftir þat sendu þeir heim allan herinn, ok settu fyrir þrjá höfðingja; hét einn Áki, danskr, annar Björn, ok var gauzkr, þriði hét Brynjólfr, ættaðr ór Svíþjóð; þeir vóru allir hinir ríkustu menn; skyldu þeir hafa landvörn ok stjórn fyrir ríkjunum, til þess er konungarnir kæmi heim. Konungarnir höfðu eftir tólf skip harðla vel skiput; þeir sátu lengi á Englandi. Grímr Þorkelsson fekk Gyðu, systur Þórðar er fyrr var getit, með ráði Hrólfs konungs; vildi hann fara með Hrólfi konungi, ok skiljast ekki við hann. Ella konungr beiddi Hrólf konung, at Þórir járnskjöldr væri eftir á Englandi til landvarnar, ok styrkja ríki sitt, ok at viljandi Þóri varð þat; ok lét Hrólfr konungr þat eftir Ellu konungi. Þórir fekk Sigríðar þeirrar sömu skemmumeyjar, er fylgt hafði Ingibjörgu konungsdóttur; var hún ríks manns dóttir á Írlandi, ok þótti vera hinn bezti kostr; gerðist Þórir nú hinn ríkasti maðr á Englandi; þótti ætíð hinn mesti kappi ok hreystimaðr; enn um ferð hans til Írlands kunnum vér fátt at segja, ok um heitstrenging hans, hvórt hann hefir haldit hana eðr eigi; lifa menn oft lengi við marga þá hluti, sem eigi má mat kalla með öllu, sem eru grös mörg ok rætr. Skildu þeir Hrólfr konungr Gautreksson með blíðu ok Þórir, ok er hann ór þessi sögu.

XXXVI. Eftir þetta býst Hrólfr konungr burt af Englandi; skildu þeir Hrólfr konungr ok Ella konungr hinir mestu vinir; siglir Hrólfr konungr til Skotlands; ok er Óláfr konungr fréttir kvómu Hrólfs konungs ok Ásmundar sonar síns, ok þeirra allra fóstbræðra, býr hann ágæta veizlu í móti þeim, býðr Hrólfi konungi með öllu liði sínu; gekk konungr sjálfr móti þeim, ok

fagnar þeim ágæta vel með hinni mestu blíðu. Enn með ráði Hrólfs konungs, hefr Ingjaldr konungr upp orð sín, ok biðr dóttur hans sér til handa, ok við flutning Ásmundar var þetta mál auðsótt við konunginn; var þar búin hin ágætasta veizla; drekka þeir brúðkaup sín Ingjaldr til Margrétar, dóttur Óláfs Skottakonungs, enn Ásmundr til Ingibjargar, dóttur Írakonungs, ok at lokinni veizlunni vistar Hrólfr konungr lið sitt á Skotlandi, enn konungarnir sátu með sæmd ok prís hjá Óláfi konungi, ok undu allir sér stórlega vel. Á þeim vetri andaðist Óláfr Skottakonungr; var hann mjök gamall ok hafði verit hinn ágætasti höfðingi. Tók þá Ásmundr konungdóm á Skotlandi, ok gerðist góðr höfðingi ok vinsæll. Ok at sumarmagni bjuggu konungarnir skip sín. Sat Ásmundr þar eftir; hann bauð Gautreki syni Hrólfs konungs at vera þar eftir, ok þat þektist hann með ráði föður síns; var hann lengi síðan með Ásmundi konungi, ok fekk hann honum skip, lagðist í hernað ok varð hinn frægasti maðr; höfum vér þat ok heyrt, at hann herjaði til Írlands með styrk Ásmundar konungs, ok fekk þar ríki af Hrólfi Írakonungi; þóttist Ásmundr þar eiga vald á, með því Ingibjörg var einberni Írakonungs; unni Ásmundr konungr ok Gautreki þess ríkis vegna vináttu við Hrólf konung ok þeirra fóstbræðralags. Býst nú Hrólfr konungr burt af Skotlandi; gaf Ásmundr honum ágætar gjafir, ok skildu með hinni mestu blíðu, ok vóru ágætir vinir jafnan síðan; kom Hrólfr konungr heim í Svíþjóð; urðu menn honum stórlega fegnir, ok fögnuðu vel sínum herra. Þeir Ketill ok Ingjaldr vóru litla stund í Svíþjóð; fór Ingjaldr konungr heim í Danmörk, enn Ketill til Gautlands; létti Hrólfr konungr hinum mesta hernaði, ok sat heima um hríð. Óx þar upp Eirekr son hans, ok gerðist hinn

mesti afburðarmaðr, bæði á vöxt ok vænleik ok alt atgervi; ok er hann röskvaðist, fekk Hrólfr konungr honum skip; tók hann drekann Grímarsnaut ok allan þann herskap, er átt hafði Hrólfr konungr faðir hans; lagðist hann í hernað með miklum styrk ok harðfengi; gerðist hann ágætr maðr ok víðfrægr.

XXXVII. Sá atburðr gerðist í Garðaríki, at Hálfdan konungr andaðist, ok eftir þat tóku þeir ríkit sem ekki vóru til komnir; ok er þeir fréttu þat, Hrólfr konungr ok Ketill bróðir hans, fóru þeir þangat, ráku þá burt, er stjórnat höfðu, enn drápu suma, friðuðu alt ok frelstu. Ketill gerðist þar konungr yfir; var hann meir ágætr af hreysti ok framgirni, ofrkappi ok ákefð, enn vizku eðr forsjó; var hann þó vinsæll, ok hafði hit mesta traust af Hrólfi konungi bróður sínum. Tók þá Hrólfr konungr Gautland undir sína tígn, ok sat þar löngum. Grímr Þorkelsson helt vináttu sinni við Hrólf konung. Hrólfr konungr sat í Svíþjóð; þótti hann þá fyrirkonungr allra konunga sakir atgervis ok örlætis; hafði hann þat af föður sínum; treystust öngvir konungar á hans ríki at seilast; varð hann hverjum konungi ríkari, ok vinguðust margir við hann, ok væntu sér þar í mót friðar ok frelsis af ríki hans, heldr enn ágangs ok ófriðar, sem margir urðu at þola; treystust því öngvir móti honum at stríða. Varð Hrólfr konungr gamall maðr, ok dró sótt hann til bana. Tók Eirekr konungdóm eftir hann, og alt þat ríki, er átt hafði Hrólfr konungr faðir hans; varð hann frægr konungr ok mjök líkr föður sínum. Svá segja menn, at saga þessi sé sönn; þó hún hafi ekki í tabúla skrifuð verit, hafa þó fróðir menn hana í minnum haft, ok mörg þau hreystiverk Hrólfs konungs, er eigi standa hér; þrýtr ok fyrr seinan penna, enn hans snildarverk. Man svá um

þessa sögu sem um margar aðrar, at eigi segja allir einn veg, enn margr er maðrinn, ok ferr víða, ok heyrir þat annarr, sem annarr heyrir ekki, ok má þó hvórttveggja satt vera, ef hvárgi hefir gerla atkomizt. Undrist menn eigi, þó menn hafi verit fyrr ágætari at vexti ok afli enn nú; hefir þat satt verit, at þeir hafa skamt átt at telja til risanna sinnar ættar; nú jafnast mannfólkit, er blandast ættirnar; er þat trúlegt, at margir smámenn felli fyrir höggum stórmennis, þar sem vópn þeirra vóru svá þung, at hinir óstyrkvari menn fengu varla lyft af jörðu; má því marka, at smámenn mundu eigi standast, er þeir hjuggu til með miklu afli ok bitrlegum eggjum, er alt lamdist fyrir, þótt ekki biti vópnit. Þyki mér bezt sóma, at finni eigi til þeir eigi umbæta; hvórt sem satt er eðr eigi, þá hafi sá gaman af, er þat má at verða, enn hinir leiti annars þess gamans, er þeim þykir betra. Lúkum vèr hér sögu Hrólfs konungs Gautrekssonar.

Göngu-Hrólfs saga.

Hér hefr Göngu-Hrólfs sögu.

[Margar frásagnir hafa menn samansett til skemtanar mönnum, sumar eftir forn*kv*æðum eðr fróðum mönnum, ok stundum eftir fornum bókum, er í fyrstu hafa settar verit með stuttu máli, enn síðan orðum fyldar, því flest hefir seinna verit, enn sagt er; verða menn jafnan misfróðir, því þat er oftlega annars sýn ok heyrð, er annars er eigi, þó þeir sé við atburð staddir. Er þat ok margra heimskra manna náttúra, at þeir trúa því einu, er þeir sjá sínum augum eðr heyra sínum eyrum, er þeim þykir fjarlægt sinni náttúru, svá sem orðit hefir um vitra manna ráðagerðir eðr mikit afl eðr frábæran léttleika fyrirmanna, svá ok eigi síðr um konstir eðr kuklaraskap ok mikla fjölkyngi, þá þeir seiddu at sumum mönnum ævinlega ógæfu eðr aldrtila, enn sumum veraldar virðing, fjár ok metnaðar; þeir æstu stundum höfuðskepnur enn stundum kyrðu, svá sem var Óðinn eðr aðrir þeir, er af honum námu galdrlistir eðr lækningar. Finst þar ok dæmi til, at sumir líkamir hafa hræring haft af óhreins anda íblæstri, svá sem var Eyvindr kinnrifa í Óláfs sögu Tryggvasonar, eðr Einar skarfr eðr Freyr, er Gunnarr helmingr drap í Svíaríki. Nú verðr hvórki þetta né annat gert eftir allra hugþokka, því at enginn þarf trúnað á slíkt at leggja, meir enn fallit þykir; er þat ok bezt ok fróðlegast at hlýða meðan frá er sagt, ok gera sér heldr gleði af enn angr, því jafnan er þat, at menn hugsa eigi aðra syndsamlega hluti, á meðan hann gleðist af skemtaninni; stendr þat ok eigi vel þeim, er hjá

10

eru, at lasta, þó at ófróðlega eðr ómjúklega sé orðum um farit, því fátt verðr full-vandlega gert, þat er eigi liggr meira við enn um slíka hluti].

Svá byrjar þessa frásögu, at Hreggviðr er konungr nefndr; hann átti at ráða fyrir Hólmgarðaríki, er sumir menn kalla Garðaríki; hann var mikill at vexti, sterkr at afli, manna vænstr ok vópndjarfastr, hugarfullr ok bardagamaðr mikill, vitr ok ráðugr, stórgjöfull við vini sína, stríðr ok refsingasamr við óvini sína; vóru honum flestir hlutir vel gefnir; mikillar ættar drotningu hafði hann átta, ok er hún eigi nefnd, ok því kemr hún eigi við þessa sögu; dóttur eina barna átti hann við drotningu sinni, er Ingigerðr hét; allra kvenna var hún fríðust ok kurteisust, er í vóru öllu Garðaríki ok þótt víðara væri leitat; vizku ok málsnild bar hún yfir hvern mann; allar þær listir kunni hún, er kvenmanni sómdi, ok þá plöguðu dýrar konur nær ok fjarri; hún hafði hár svá mikit, at vel mátti hylja allan hennar líkama, ok svá fagrt sem gull eðr hálmr. Mikit unni konungr dóttur sinni; hafði hún sérlega herbergi innan borgar; var þat ágætt herbergi at stöð ok sterkleika, ok forkunnlega gert með gull ok gimsteina; sat hún daglega í þessu herbergi með þeim öðrum, er henni þjónuðu. Hreggviðr konungr var mjök við aldr í þann tíma. Svá er sagt, þá er konungr var á ungum aldri, lá hann mjök í hernaði, ok hann hafði undir sik lagt um ána Dýnu, er fellr um Garðaríki, ok herjaði þaðan í Austrríki á ýmislegar þjóðir; þar með fekk hann fáséna dýrgripi; þessi á er hin þriðja eða fjórða mest í heiminum. At uppsprettu ár þessarrar leitaði Ingvarr hinn víðförli, sem segir í sögu hans. Í þessarri ferð

var Hreggviðr konungr sjau vetr samfleytt; hugðu menn hann þá dauðan. Eftir þat kom hann í Garðaríki ok settist um kyrt; hann hafði fengit hest þann, er kunni manns máli; hann hét Dúlcefal; skjótr var hann sem fugl, fimr sem leó, mikill sem úlfr; enginn var honum líkr at mikilleik ok afli; hann lét eigi takast, ef sá fekk ósigr, er honum reið, enn ef honum varð sigrs auðit, þá fór hann at sínum meistara. Hann átti herklæði þau, er engi vóru þvílík; hjálmr allr gimsteinum settr ok óvinnanlegr fyrir harðleika sakir; brynja hans var öll þreföld af harðasta stáli ok björt sem silfr; skjöldrinn var bæði breiðr ok þykkr, svá eigi bitu járn á; burstöng sú, er þar fylgdi, var stinn ok seig, ok gaf hljóð af sér sem klukka, ef henni var drepit á skjöldinn, enn er ósigr var víss, gaf hún ekki hljóð af sér; sverðit nam hvergi í höggi stað, ok beit með atkvæðum stál ok steina svá sem blauta mannsbúka; þat var gert af gerjárni; þat fellr í firði þeim, er Ger heitir; þat kann eigi ryðga né stökkva. Hestrinn Dúlcifal var af kyni drómedaríórum, svá vorðnu hestakyni. Aldri hafði Hreggviðr konungr ósigr farit, síðan hann fekk hestinn ok þessi herklæðin. Ríki hans var mjök herskátt, ok átti hann jafnan orrostur stórar ok hans menn. Konungr hafði með sér marga ráðgjafa ok vildarmenn; einn af þeim hét Sigurðr, ok var kallaðr ullband; hann var sonarson Hálfdanar rauðfel(d)s, sonar Brennu-Kára; hann var ofrhugi mikill, vinsæll við alþýðu ok gamall at aldri; hann hafði lengi verit með konungi, ok fylgt honum vel í mörgum mannraunum.

II. Eirekr er konungr nefndr; hann var sjákonungr, ok ættaðr af Gestrekalandi; þat liggr undir Svíakonung; þar eru menn sterkir ok þurslegir, harðir ok illir viðreignar ok fjölkunnigir. Eirekr konungr var

stórr maðr ok rammr at afli, svartr ok stórskorinn mjök; hann lá úti vetr ok sumar með fjölda skipa, ok herjaði á ýmis lönd; var hann hinn mesti hermaðr ok mjök ó-eirinn; systur átti hann fríða, er Gyða hét, ok var hún jafnan með konungi. Eirekr hafði marga berserki ok kappa í liði sínu, ok eru fjórir nefndir af þeim; þat vóru bræðr tveir; hét annar Sörkvér, enn annarr Brynj-ólfr; miklir ok sterkir vóru þeir ok illir viðreignar, fjöl-kunnugir ok svá galdrafullir, at þeir deyfðu eggjar í orrostum; Sörkvér var þeirra sterkari ok burtreiðarmaðr mikill; þriði maðr var frændi konungs, er Þórðr hét, ok var kallaðr Hléseyjarskalli, mikill ok sterkr; hann var ættaðr ór Hléseyju í Danmörku; þar hafði hann upp vaxit; Grímr hét fóstbróðir hans, ok kallaðr ægir; maðrinn var sterkr ok at öllu illr; ekki vissu menn kynferði hans eðr ætt, því Gróa völva hafði fundit hann í flæðarmáli í Hlésey, enn hún var móðir Þórðar, ok hafði Grím fóstrat ok upp fæddan, ok kendi honum svá alla fjölkyngi, at enginn á Norðrlöndum var hans líki, því at hans eðli var ólíkt allra annarra manna náttúru. Þat er sumra manna ætlan, at móðir Gríms muni sjó-gýgr nokkur verit hafa, því hann mátti bæði fara í sjó ok vatni, ef hann vildi; var hann því ægir kallaðr; hann át hrátt, ok drakk blóð bæði ór mönnum ok fén-aði; hann brást ok oft í ýmissa kvikinda líki, ok skifti hömum svá skjótt, at varla festi auga á; hans andi var svá heitr, at menn þóttust brenna, þó herklæddir væri; hann spjó ok ýmist eitri eðr eldi á menn, ok deyddi með því bæði menn ok hesta, ok því stóðu honum öngv-ir. Eirekr konungr hafði mikit traust á honum, ok öll-um þeim; spörðu þeir ok ekki ilt at vinna.

III. Í þann tíma kom Eirekr konungr með her sinn í ríki Hreggviðar konungs; þeir drepa menn,

brenna bygðir, enn ræna fé, ok er landsmenn verða varir við ófrið þenna, fara þeir á fund Hreggviðar konungs ok segja honum sem vorðit var; enn er hann frétti þessi tíðindi, lætr hann herör uppskera, ok býðr öllum vígum mönnum á sinn fund; fekk hann þó lítit lið, því at herinn bar snart at, enn flestum segir þungr hugr hversu ganga mundi. Þenna sama morgun, áðr bardaginn skyldi vera, herklæddist Hreggviðr konungr öllum sínum herklæðum; hann spenti gullmen at hálsi sér; þat var allgóðr gripr; eftir þat gyrði hann sik sverðinu góða; hann tók burstöngina, ok drap á skjöldinn, ok gaf hún ekki hljóð af sér. Hestrinn Dúlcifal vildi ok eigi láta takast; var hann eltr af mörgum mönnum; varð honum um síðir komit inn í djúpar traðir; gekk þá konungr til, ok vildi taka hann; enn þegar hestrinn sér konung, stökk hann út yfir grindrnar ok burt á skóg; þótti þetta öllum hin mestu undr, ok hugðu vísan ósigr, ok gerðu eigi eftir honum at (leita). Hreggviðr konungr lét taka sér hest annan, skjöld ok burstöng, enn fekk dóttur sinni skjöldinn ok burstöngina til varðveizlu; bjóst hann síðan til bardaga ok allr herrinn. Eirekr konungr heimti saman allan sinn her, ok bað hvern duga, sem drengr væri til, ok spara nú ekki allskyns mátt, er hverr má frammi hafa. Grímr ægir segir: „Þat er skylt, herra, at hverr dugi sem getr, enn ef vér sigrum Hreggvið konung, þá viljum vér hér staðfestast, ok vil ek þiggja einn land til yfirsóknar ok jarlsnafn. Þórðr frændi þinn skal með mér fara, ok skal eitt yfir okkr ganga, enn Sörkvér ok Brynjólfr skulu með yðr fara, ok verja land fyrir yðr“. Konungr játar þessu, er Grímr mælti, ok sagði svá vera skyldu; fylkja nú hvárirtveggju ok síga saman fylkingar; Eirekr konungr var í öðrum fylkingararmi sínum, enn Grímr í öðrum. Liðsmunr var

mikill, svá at fjórir vóru um einn landsmanna. Hreggviðr konungr fylkti móti Eireki konungi, enn Sigurðr ullband móti Grími ægi; varð þar hin snarpasta orrosta með höggum ok slögum, skotum ok grjótkasti; gengu hvórir í lið annars með ópi ok eggjan. Berserkir Eireks konungs gengu fyrir fylkingar fram, ok hjuggu niðr lið Hreggviðar konungs sem hráviði, ok fellr hvórr um þveran annan. Þetta sér Sigurðr ullband, ok höggr til beggja handa, þar til er hann mætir Þórði Hléseyjarskalla, ok höggr til hans, enn hann atti í mót skallanum. ok beit ekki á. Eftir þat hjó Þórðr Sigurð banahögg; fell hann með góðum orðstír; þetta sér Hreggviðr konungr, ok eirir illa falli Sigurðar, ok keyrir hestinn sporum, ok ríðr hart fram, ok höggr ok leggr til beggja handa bæði menn ok hesta, svá alt hrökk undan; beit sverðit sem í vatn brygði; umgerðin var öll gulli búin, þar er bæta þótti, ok í aftra hjalti sverðsins vóru leystir lífsteinar þeir, er eitr ok sviða drógu úr sárum, er í vóru skafnir; ríðr hann svá styggr fram at merki Eireks konungs, at hann hefir báðar hendr blóðgar til axla; stundum drap hann tvó eða þrjá í einu höggi, þar til þeir kómu í móti honum Grímr ægir ok Þórðr, ok hjuggu báðir senn til hans, enn konungr varðist svá vel, at hann varð ekki sárr; í því blés Grímr með svá miklum galdri, at hestrinn viknaði, svá hann reiddi til falls; konungr hljóp þá af baki, ok hjó þá enn til beggja handa; hlóð hann svá hávan valinn í kring um sik, at honum tók í belti; hann hjó þá tveim höndum til Gríms ægis, enn hann blés í mót, svá at sverðit hraut úr hendi honum; þá tók hann öxi eina, ok laust í skallann á Þórði, svá hann lá lengi í óviti. Síðan hóf hann sik í loft upp, ok hljóp út yfir valköstinn; kom þá í móti honum Eirekr konungr, ok hjó með

sverði til Hreggviðar, svá þat gekk í sundr undir hjöltunum, enn ekki beit á herklæðin; í því lagði Grímr ægir neðan undir brynjuna, svá í gegnum stóð með mæki; konungrinn fell þar með mikilli hreysti ok góðum orðstír; ok þykir varla verit hafa frægri maðr í Garðaríki enn Hreggviðr konungr; flýði þat lið alt, er eftir var, enn þó var meiri hlutr fallinn. Mart hafði ok fallit af liði Eireks konungs; var þá haldit upp friðskildi ok gengu þeir til griða, er líf var gefit, ok þat vildu þiggja, enn hinir drepnir, er eigi vildu þjóna Eireki konungi, ok lýkr nú bardaganum. Eftir þat vóru flettir dauðir menn, enn konungr gekk í borgina með sínu föruneyti ok höfðu allskyns gleði með drykk ok hljóðfærum; líðr svá af nóttin, enn um morguninn kallar konungr á Grím ægi, ok þá félaga, at þeir skyldu hitta konungsdóttur, ok svá gerðu þeir. Enn er þeir kómu í herbergi hennar, þá heilsaði hún Eireki konungi, ok var þó mjök grátin ok harmsfull. Eirekr konungr gladdi hana ok sagðist skyldu bæta henni mannamissi ok skaða þann, er hún hafði fengit: „ok skaltu þiggja af mér hverja bæn, er þú vilt beðit hafa, enn oss samir at veita, ef þú vilt síðan oss samþykkja ok vórn vilja gera“. Þá segir Ingigerðr konungsdóttir: „Eigi má sá með réttu konungsnafn bera, er eigi heldr þat, er hann lofar einni jungfrú; mun ek þá yðr samþykkjast ok gera yðvarn vilja, ef þér haldið yður orð, ok veitit mér bæn þá er ek bið yðr, enn fyrr enn ek gangi nauðig með nokkurum manni, þá skal ek fyrr heldr veita mér bráðan bana; ok nýtr mín þá enginn“. Konunginum rann mikill ástarhugr til hennar ok mælti: „Verði sá níðingr, er eigi heldr orð sín við yðr, ok kjós á sömu stundu, enn ek skal veita“. „Þat er fyrst bæn mín“, segir konungsdóttir, „at haugr sé orpinn eftir föður

minn, mikill og vel innan gerr og hár skíðgarðr umhverfis hauginn; haugrinn skal standa langt burt í eyðimörk; bera skal gull ok góða gripi í hauginn hjá honum; hann skal vera í öllum sínum herklæðum, ok gyrðr sverði sínu; hann skal sitja á stóli, og skipa köppum hans til beggja handa honum þeim er fallit hafa; á hestinum Dúlcifal skal enginn taka af yðrum mönnum, ok hann skal sjálfráðr fara; ek vil ráða fyrir fjórðungi ríkisins um þrjá vetr, ok þeir sem ek skipa til með mér, ok skulu þeir allir i friði ok náðum, sem mér til heyra; ek skal á hverju ári fá mann til burtreiðar við yðr eða Sörkvé, kappa yðvarn, enn ek fæ öngvan svá frægan af mínum mönum, at Sörkvé ríði af baki á þessum tíma, þá skulut þér ráða mínum kosti, ok öllu ríkinu; enn ef Sörkvér verðr unninn, þá skuluð þit burtu verða með öllu yðru föruneyti, ok koma aldri í Garðaríki síðan, enn ek taki þá lönd ok ríki eftir föður minn, sem réttr stendr til". Grímr ægir mælti: „Varla er þessi bæn *v*eitandi, því hún stendr með djúpri grundan ok langri forhugsan; þyki mér yðr eigi standa, herra, at vera svá lengi vónbiðill eftir nokkurri kvinnu, enn vel megið þér treysta Sörkvé, svá (ok) ráðum mínum ok vitsmunum, at ekki mun til saka". Konungr svarar: „Eigi hugða ek þat, konungsdóttir, at þér munduð þessa beiðast, enn þó mun ek efna orð mín við yðr, því ek treysti vel Sörkvé, at eigi fáið þér honum frægra mann; bundu þau þetta fastmælum, ok skildu nú talit". Grímr ægir mælti: „Ráð kom mér í hug, þat oss muni duga; vér skulum seið efla láta, ok seiða til þess, at Sörkvé skal enginn vinna mega, hvárki í burtreið né einvígi, nema sá er hefir öll herklæði Hreggviðar konungs, enn haugrinn skal vera svá sterkr gerr með múr ok tígl, at hann skal enginn menskr maðr

opna mega; munið þér vilja halda öll yður orð við konungsdóttur; þér skuluð jafnan senda menn eftir herklæðunum, ok heita Gyðu, systur yðvarri, þeim er náð getr, ok eru þau þá í yðru valdi, ella munu þeir eigi lífs aftr koma". Þótti konungi þetta vel ráðit, ok öllum þeim; var nú haugr gerr, ok Hreggviðr konungr í settr. Ingigerðr gekk síðast ór hauginum; hún lét þangat færa með leynd tvenn herklæði, ok lagði í kné föður sínum; var haugrinn síðan aftr byrgðr, ok um búit eftir forsögn Gríms ægis; síðan (var) ríkinu skift eftir skildögum, ok alt fullgert, þat er fyrr var sagt; fekk konungsdóttir öngvan þann, er við Sörkvé þyrði at reyna. Konungr sendi marga menn til haugsins, ok kom enginn aftr. Grímr ægir stýrði Ermlandi; þat er eitt konungssetr í Garðaríki, ok undu þeir illa sínum hlut, er undir hann þjónuðu. Þeir Þórðr Hléseyjarskalli áttu jafnan mikit stríð við þá ofan ór Jötunheimabygðinni frá Áluborg, ok er þat margra frásagna vert, er þeir áttust við í göldrum ok fjölkyngi ok stórum orrostum, ok veitti ýmsum verr, enn hvárigum betr; þeir Sörkvér ok Brynjólfr vóru í hernaði á sumrum, ok höfðu landvörn fyrir Eirek konung. Ingigerðr konungsdóttir sat í einum friðkastala í ríki sínu ok hennar vildarmenn, ok var mjök hugsjúk um sinn hag.

IV. Í þenna tíma, er þetta var tíðinda er nú er frá sagt, réð Sturlaugr hinn starfsami fyrir Hringaríki í Noregi. Hann átti Ásu ena vænu, dóttur Eireks jarls. Þau áttu marga sonu ok vel mannaða: einn hét Rögnvaldr, annar Fraðmarr, þriðji Eirekr, fjórði hét Hrólfr; hann var kallaðr eftir Hrólfi nefju, fóstbróður Sturlaugs; hann dó í hofinu á Írlandi, þá Sturlaugr sótti þangat úrarhornit. Hrólfr Sturlaugsson var manna mestr, bæði at digrð ok hæð, ok svá þungr, at engi

hestr fekk borit hann allan dag, ok var hann því jafnan á göngu; manna var hann vænstr at yfirlit; ekki var hann siðblendinn við alþýðu; fór lítt með gleði ok skemtan, utan helzt þótti honum gaman at fara í skotbakka, ok vera at burtreiðum; var hann svá þungr ok sterkr, at enginn kom honum ór söðli, enn ófimlega bar hann vópn fyrir sik, ok aldri bar hann vópn; bæði var hann meinlauss ok gagnslauss flestum mönnum. Ekki var Hrólfr líkr bræðrum sínum; var ok jafnan fátt með þeim. Einn dag var þat sem oftar, at þeir Sturlaugr ok Hrólfr töluðust við. Sturlaugr mælti: „Svá lízt mér á þik, sem lítil muni þín afdrif verða; heyrir meir konu enn karlmanni, að hafa þvílíkt framferði, sem þú hefir; því þyki mér ráðlegt, at þú kvænist, ok setist í bú, ok gerir þik at kotkarli í afdal nokkurum, þar engi maðr finnr þik, ok al þar þinn aldr svá lengi sem auðit verðr“. Hrólfr segir: „Eigi mun ek búa ok eigi kvænast, því konur skulu mér ekki; sé ek þat ok gerla, at þér gengr þat til ámælis þíns, at þú sparir mat við mik; skal ek því burt verða, ok eigi aftr koma, fyrr enn ek hefi fengit jammikit ríki ok þú átt nú, eða liggja dauðr ella; þyki mér þetta kotungs eign, er þú hefir meðferðar og lítil til skiftis með oss bræðrum; skal ok hvárki yðr né þeim verða gagn at mér héðan í frá“. Sturlaugr mælti: „Bæði má ek fá þér skip ok góða fardrengi, ef þú vilt nokkut þat fyrir þik leggja, er þér megi til frægðar verða eðr metnaðar“. Hrólfr segir: „Eigi hirði ek at draga menn eftir mér, til þess at þeir sjái af sonum yðrum; mér mun ok ekki orrusta heyra, því ek þori eigi mannsblóð at sjá; vil ek ok eigi þyrpast út á smábáta með mart fólk, svá þá sökkvi þeir niðr, ok drukknu vér allir“. Sturlaugr mælti: „Ekki mun ek til leggja með þér, því at ek sé, at þú

ert bæði heimskr ok einráðr". Skildu þeir at svá mæltu; þótti sinn veg hvórum. Hrólfr gekk þá til Ásu móður sinnar ok mælti: „Þat vilda ek, móðir, at þú sýndir mér kápurnar, þær er Véfreyja fóstra þín gerði föður mínum endr fyrir löngu". Hún gerði svá, lauk upp kistu einni stórri, ok mælti: „Hér máttu nú sjá kápurnar, ok fyrnast þær enn lítit". Hrólfr tók upp kápurnar allar; þær vóru svá gerðar: ermar vóru á, ok höttr upp af, ok grímur fyrir andliti; bæði vóru þær víðar ok síðar; engi járn bitu þær, ok eigi mátti þeim eitr granda. Hrólfr tók þær tvennar, er stærstar vóru, ok mælti: „Eigi hefi ek ofmikit ór föðurgarði, þótt ek hafi kápurnar". Ása mælti: „Ekki muntu svá skjótt fara, frændi, at þú hafir ekki vópn ok föruneyti". Hrólfr gekk í burt þegjandi, enn fám dögum síðar hvarf hann í brutt, svá engi maðr vissi, hvat af honum varð; hvórki bað hann vel lifa föður sinn né móður ok öngva sína frændr; vissu menn ok eigi, hvat um hann leið. Ekki er þess getit, at Sturlaugr gæfi sér um burtferð Hrólfs; leið nú svá um tíma, at Sturlaugr sat um kyrt í ríki sínu.

V. Þorgnýr er greindr til sögunnar; hann átti at ráða fyrir Jótlandi í Danmörk, ok þar hafði hann atsetu, enn tók hann skatta af fleirum ríkjum; hann var höfðingi mikill, ok hafði gott mannval með sér; gamall var hann mjök, er þessi frásögn gerðist. Drotning hans var önduð, enn eftir lifðu tvau börn, er þau áttu; Stefnir hét son hans, enn Þóra dóttir; þau vóru bæði fríð ok vel mönnuð. Stefnir jarlsson var sterkr at afli, ok hinn mesti íþróttamaðr, ok var daglega hógværr ok vel skapi farinn. Þóra var kvenna högust, ok var henni skemma reist, ok þar sat hún með sínum þjónustukonum. Björn hét maðr; hann var ráðgjafi jarls

ok honum hinn kærasti, vitr ok góðgjarn, ok kunni vel til herskapar; Ingibjörg hét kona hans; hún var kurteis ok vel ment, ok unni Björn henni mikit. Hann átti búgarð skamt frá borginni, enn þó sat hann oftast með jarlinum. Þorgnýr jarl hafði mikit unt drotningu sinni, ok var haugr hennar nær borginni; sat jarl þar oftlega í góðum veðrum, eðr þá hann hafði málstefnur, eðr lét leika fyrir sér. Jarlinn sat oftast í kyrsæti ok hafði friðsamt ríki oftast.

VI. Nú er þar til at taka, er Hrólfr fór ór Hringaríki, sem fyrr var sagt; ekki hafði hann vópna nema eikikylfu; hann var í kápunni Véfreyjunaut, enn bar aðra. Honum vóru vegir ókunnigir; fór hann oftar um fjöll og skóga enn bygð; stefnir hann svá austr á Eiðuskóg, og ætlaði upp í Svíaríki; öngva hefir hann vegu um skóginn; fór hann villr mjök, ok var lengi úti. Eitt kveld seint hitti hann skála einn sterkan í skóginum; þetta var um vórtíma; hurð var hnigin aftr; hann setr klumbu sína við vegginn, enn gengr inn í skálann; þar var eins manns sæng ok sæti utarfrá; skinnavara var þar nokkur, enn lítit fé annat. Hrólfr kveykti eld upp, enn er at sólarfalli kom, gekk maðr inn í skálann, mikill vexti; hann var í svörtum kufli, ok hetta mórauð upp af; svartr var hann yfirlits, skolbrúnn ok skeggjaðr mjök; hann var gyrðr sverði, enn gekk við spjót. Hann mælti: „Hverr er þessi þjófrinn, eða hvaðan komstu at?“ Hrólfr segir: „Eigi þarftu at vera svó harðorðr fyrir öngva sök, enn eigi hirði ek at leyna nafn mínu; ek heiti Hrólfr; er ek kominn ór Hringaríki“. Skálabúi segir: „Enginn skyldi sá heill, er þaðan kæmi, enn far þú burt frá eldinum, ok sit upp í sætit, ok hvíl þik“. Hrólfr gerði svá; enn er hann var niðr settr, mælti skálabúi: „Nú skal eigi

leyna þik mínu nafni; ek heiti Atli Ótryggsson, ættaðr ór Hringaríki; kenni ek þik nú gerla; þú ert son Sturlaugs hins starfsama; skaltu þess nú gjalda, er faðir þinn gerði mik útlægan, þá er ek hafði drepið hirðmann hans“. Síðan greip hann spjótit tveim höndum, ok lagði fyrir brjóst Hrólfi svá hart, at hann öngvaði saman, enn ekki beit á kápuna. Hrólfr vildi þá upp standa, enn þess var engi kostr, því hann var fastr við sætit. Þá mælti Atli: „Eigi skal þér nú fjölkyngi tjá, ok skal taka klumbu þína ok lemja þik í hel með henni“. Hljóp hann þá út ór skálanum. Hrólfr þóttist nú illa kominn, ok brauzt um fast, þar til er losnaði fjölin sú, er hann sat á; var þat jafnsnemma að Atli kom með klumbuna. Hrólfr hljóp undir Atla; hann (kastar) klumbunni, ok tókust þar fangbrögðum, ok glímdu sterklega. Hrólfr gekk at rammlega, ok barst Atli fyrir orkusakir, þar til er hann fell á bak aftr; lét Hrólfr þá fylgja kné kviði, ok greip báðum höndum um háls honum ok barka, svá hann kom öngu orði upp; Atli brauzt um sterklega, enn Hrólfr helt sama taki, þar til at hann var dauðr. Í skálanum fann Hrólfr fésjóð mikinn, ok hafði hann með sér; hann tók sverðit ok spjótit, enn lét eftir klumbuna. Hrólfr færði Atla ór kuflinum, því honum þótti hann léttari at ganga í enn kápurnar, ok bar hann þær. Hann brendi Atla, ok lá þar um nóttina, þat er eftir var; enn um morgininn fór hann veg sinn, ok gekk þá enn marga daga um skóginn. Einn dag kom hann fram í eitt rjóðr, ok sá þar ellifu menn alvópnaða; einn þeirra var bezt búinn, ok sá þótti honum sem vera mundi formaðr þeirra; enn er þeir sjá Hrólf, þá mælti þessi maðr: „Hér er kominn Atli hinn illi, standið nú upp allir ok drepið hann sem skjótast, ok launum honum rán ok manndráp“.

Kom Hrólfr nú öngum orðum fyrir sik, enn þeir sóttu at honum í ákafa bæði með höggum ok lögum. Hrólfr snerist við karlmannlega, gerði ýmist, hann hjó eðr lagði með spjótinu; varð hann þeim stórhöggr, því at spjótit var hit bezta vópn, enn fekk Hrólfr sár nokkur á höndum ok fótum; þeir börðust lengi, ok lauk svá, at Hrólfr drap þá alla; var hann þá mjök móðr; hafði hann sár mörg ok smá; batt (hann) þá sár sín, ok kastaði af sér kuflinum, því hann vildi eigi slíkt fá af honum oftar. Svá þótti honum, sem þeir menn mundu verit hafa ór Vermalandi ok farit at jaga dýr, eðr um ettirleit við Atla; fór hann þá leiðar sinnar, er ok ekki sagt frá ferðum hans, fyrr enn hann kom fram í Gautland við Gautelfi; hann sér, hvar skip eitt flýtr við land; þat var langskip mikit, skipit var tjaldat alt stafna í millum; bryggja lá á land, enn við bryggjusporðinn var eldr, ok menn at matgerð. Hrólfr hafði síðan kápuhöttinn, ok gekk þar til, ok heilsar á þá, er við eldinn vóru; þeir tóku kveðju hans, ok spurðu hann at nafni, eðr hvaðan hann kæmi. Hann nefndist Stígandi, ok kominn at ór Vermalandi. Hrólfr frétti, hverr skipit ætti, eðr hverjum þeir þjónuðu; þeir sögðu at hann héti Jólgeirr, ok var ættaðr ofan ór Sylgisdölum í Svíaríki. Hrólfr segir: „Gott mundi at þjóna slíkum manni.“ Þeir segja þann verr hafa, er honum þjónaði: „því hann er berserkr fjölkunnugur, ok bíta eigi járn; harðr er hann ok hinn versti viðreignar; vér erum átta tigir á skipi, ok þjónum vér honum allir nauðigir, því hann hefir drepit vórn höfðingja, er skipit átti, ok nauðgaði oss til at sverja sér trúnaðareiða; hefir hann þetta alt unnit með svikum ok fjölkyngi; ætlar hann nú í hernað í Austrveg.“ Hrólfr segir þá vel skemt hafa; gekk hann síðan út á skip ok fyrir Jólgeir ok kvaddi hann; sat

hann í lyfting á skipinu, ok sýndist Hrólfi hann mjök ósviplegr. Jólgeirr tók kveðju hans, ok spurði hann at erendum ok nafni. Hann segir: „Stígandi heiti ek, enn þat er erendi mitt, at koma mér í þjónustu með góðum mönnum; er mér óleitt at vinna dyggilega, þat er þarf, enn engi er ek bardagamaðr; hefi ek góða frétt af yðr, at þú ert höfðingi mikill ok óspar at gefa manni mat, er þurfu. Jólgeirr segir: „Sannspurt hefir þú þat, at mér er matr óspar, enn illa lízt mér á þik, því ek ætla at þú sért illmenni, enn fara máttu með oss ef þér líkar.“ Hrólfr þakkar honum, ok skilja með því talit. Þeir herja um sumarit; býtti Hrólfr silfrinu úr sjóðnum á tvær hendr, ok var þeim öllum vel til hans nema Jólgeir, því Hrólfr var bæði latr ok svefnugr, enn kunni eigi í skipi at gera; aldri var hann í bardögum né nokkurum mannraunum. Jólgeirr fór illa með herskap sínum, ok rænti mest búþegna ok kaupmenn, enn herjuðu oftast um Kúrlönd ok fengu of fjár. Þat var eitt sinn, at Jólgeirr skipaði Stíganda at halda vörð á skipi þeirra; lá skipit við land, ok var ein bryggja uppi; veðr var ilt af stormi ok regni. Fóru þeir til svefns á skipinu, enn Hrólfr var á landi við bryggjusporðinn; leið svá nóttin, enn er morgnaði, tók Hrólfr at höfga, ok vafði hann Véfreyjunaut utan at sér; enn er Jólgeirr vaknaði, herklæddist hann, ok gengr á land upp, ok hafði sverð í hendi; hann sér, hvar Hrólfr liggr ok sefr, svá hrýtr um glæðurnar. Jólgeirr varð ákaflega reiðr; hann bregðr sverðinu ok höggr báðum höndum ofan á Hrólf miðjan, svá þat hefði hans bani vorðit, ef eigi hefði kápan hlíft honum. Hrólfr vaknaði með andfælum, ok spettr upp, enn Jólgeirr vildi þá höggva í höfuð honum annat högg; Hrólfr reið undir hann; Jólgeirr tók á móti, ok urðu þar sviftingar harðar; ham-

aðist hann þá á Hrólf, enn hann lét berast undan ok fram at sjónum, þar til er þeir fellu báðir á kaf ofan fyrir einn hamar; færði þá hvórr annan í kaf, ok vóru lengi niðri; þeir tóku mörg köf ok stór, enn enginn vildi skakka með þeim, því öllum hugnaði betr til Hrólfs enn Jólgeirs; svá lauk þeirra fundi, at þá bar at landi upp, ok kom Hrólfr fótum undir sik, ok þar var forbrekt, ok þverhögt mjök niðr fyrir; tók Hrólfi þá í linda stað, enn Jólgeirr tók eigi niðri; þreif Hrólfr þá í herðar honum, ok færði hann í kaf, ok helt honum niðri, þar til hann drekti honum. Hrólfr gekk þá á land ok var móðr mjök; enn allir menn Jólgeirs þökkuðu honum þetta verk, ok sögðu hann frægðarmann, er hann fekk unnit þvílíkan berserk. Hrólfr spurði: „Þér munuð nú vilja taka mik til höfðingja yfir yðr í stað Jólgeirs, ok skal ek eigi verr til yðar gera; vil ek nú kunngera yðr, hverr ek er, því ek heiti Hrólfr, enn Sturlaugr er faðir minn, enn starfsami, er ræðr fyrir Hringaríki í Noregi.“ Þeir fögnuðu honum allir, ok sögðu hann eigi kynvana, þó hann væri hinn mesti kappi; gengu þeir þá á málstefnu, ok réðu þeir þat af, at þeir gengu á hönd Hrólfi, ok tóku hann til skipstjórnarmanns; var Hrólfr óspar af fé því, er Jólgeirr hafði samandregit, ok gaf þeim stórar málagjafir; varð hann skjótt vinsæll af þeim; höfðu þeir margar orrustur, ok hafði Hrólfr jafnan sigr; enn er hausta tók, sigldu þeir austan; sagði Hrólfr at þeir mundu halda til Danmerkr; þeir kómu síð um haust til Jótlands, skamt frá borg Þorgnýs jarls. ok lögðu í einn leynivóg, festu skip sitt ok tjölduðu. Hrólfr segir sínum mönnum, at þeir skyldi bíða þar, til þess er hann kæmi aftr: „enn ek mun ganga einn frá skipi, at sjá, hvat í gerist“.

VII. Svá er sagt einn dag, at þat bar við í Jót-

landi, er Þorgnýr sat yfir drykkjuborðum, at upp lukust hallardyr ok maðr gekk inn í hallina; hann var bæði digr ok hár; hann var í loðkápu síðri, ok mikit spjót í hendi. Allir þeir, er inni vóru, undruðust mikilleik hans. Hann gekk fyrir jarl ok kvaddi hann virðulega; jarl tók kveðju hans, ok spurði, hvat manna hann væri. Hann segir: „Hrólfr heiti ek, enn Sturlaugr heitir faðir minn, er ræðr fyrir Hringaríki; em ek hér kominn, at ek vil kanna yðra siðu, því mér er sagt, at þú sért höfðingi mikill". Jarl segir: „Gerla kenni ek ætt þína ok kynferði, ok vil ek gjarna at þú sért velkominn í mínu ríki, ok þigg alt þat, er þú vilt beiða, enn oss stendr at veita, eðr hversu marga menn vilið þér yðr láta þjóna daglega?" Hrólfr segir: „Áttatigir manna eru á skipi mínu, enn þeir skulu mér fylgja, ok nóg hefi ek skotsilfr at leggja fyrir oss; vil ek fá kastala nokkurn skamt frá yðr, at halda þar í mína menn ok hafa landvörn fyrir yðr, ef þér vilið". Jarl segir: „Þökk er mér í þinni hérkvómu, ok skulu allir hlutir í þínu valdi; er þín sæmd er þá meiri enn áðr." Hrólfr þakkaði jarli orð sín; gekk hann síðan til sinna manna; fekk jarl þeim kastala til forráða; sat Hrólfr í kastalanum um kyrt, ok helt vel sína menn, enn löngum fór hann í hernað, ok varði kappsamlega ríki jarls. Vingott var með þeim Stefni ok Hrólfi; Björn ráðgjafi var ok hinn kærasti við Hrólf; leið nú svá fram um hríð, at ekki bar til tíðinda.

VIII. Tryggvi er maðr nefndr, ok var Úlfkelsson; hann var ættaðr af Búkansíðu af Skotlandi; hann var hinn mesti kappi ok berserkr; hann lá úti með fjölda skipa bæði vetr ok sumar; hann átti sér fóstbróður, er Vazi hèt; hann var ok it mesta tröllmenni, bæði sakir vaxtar ok sterkleika. Þorgnýr hafði drepit föður

Tryggva, þá hann var í víkingu. Tryggvi hafði nú fengit tólf skip, ok öll vel búin at mönnum ok vópnum; hann helt þessum her til Danmerkr, ok vildi hefna föður síns á Þorgný jarli. Vazi var með honum, ok mart annarra kappa. Þegar er þeir kómu í ríki Þorgnýs jarls, fóru þeir hermannlega, ok rændu bygðir, enn drápu menn, ok rændu fé öllu, er þeir náðu, enn er jarl spurði þessi tíðindi, lætr hann herör uppskera, ok stefnir liði at sér, enn sakir at hann var gamall, þá setr hann þá Hrólf ok Stefni höfðingja fyrir liðinu. Þetta var á öðrum vetri þeim er Hrólfr var fyrst í Danmörk. Þeir Hrólfr fara nú mót Tryggva, ok höfðu tíu skip; þeir fundust við ey eina óbygða; varð þar fátt um kveðjur, ok sló þegar í bardaga. Þeir Tryggvi ok Vazi höfðu dreka stóran; vóru þeir mjök ákafir; óhægt var at vega upp á drekann fyrir borðhæð; báru þeir ofan af drekanum grjót á Hrólf ok hans menn; fell mjök lið þeirra Stefnis, enn mart varð sárt, ok hallaðist nú bardaginn á þeirra menn. Þeir Stefnir ok Hrólfr vóru í kápunum Véfreyjunautum, ok festi eigi vópn á þeim; leggja þeir nú skipi sínu at drekanum, ok sækja at kappsamlega. Hrólfr hafði spjótit Atlanaut ok eikikylfu stóra undir beltit; Stefnir hafði gott sverð í hendi, ok var hinn mesti hreystimaðr; enn þá er sóknin var sem áköfust, hleypr Hrólfr upp í söxin; hann ruddist um fast, ok leggr með spjótinu svá sterklega, at annathvórt fellu þeir, er fyrir urðu, eðr gekk í gegnum þá. Stefnir hljóp þegar eftir honum, ok hjó til beggja handa; ruddu þeir skjótt söxin; gekk þá svá aftr með sínu borðinu hvórr þeirra, ok alt hrökk undan aftr um siglu; dagr var þá mjök áliðinn. Enn er þeir Tryggvi ok Vazi sjá þat, sækja þeir hart fram í móti þeim. Vazi hafði atgeir í hendi, enn Tryggvi öxi.

Hrólfr fór mót Vaza, ok lagði hvórr til annars. Atgeirinn kom í skjöld Hrólfs, ok klofnaði hann allr í sundr, enn Hrólfr varð ekki sárr; Vazi kom skildi við laginu, ok sleppr útaf, ok kemr í lærit á Vaza, ok var þat mikit sár; Vazi hjó í spjótskaftit. Hrólfr greip þá kylfuna, ok varðist með henni; hann lamdi allan skjöldinn fyrir Vaza; þeir börðust lengi, þar til Hrólfr braut atgeirinn af skafti; í því hljóp Vazi á Hrólf, svó honum lá við falli; kastar Hrólfr þá kylfunni, ok tekr í móti; var glíma þeirra löng og hörð; þóttist Hrólfr eigi við sterkara mann hafa átt, þann sem einhama var. Svá lauk með þeim, að Hrólfr færði hann út á vígit, ok braut sundr í honum hrygginn. Þeir Stefnir ok Tryggvi höfðu barizt allan þann tíma; var Stefnir yfirkominn af mæði ok þungum höggum, enn ekki var hann sárr. Tryggvi var sárr mikit. Hrólfr skundaði nú þangat, enn er Tryggvi sér þetta, vill hann eigi bíða hans, ok steypir sér fyrir borð. Þeir máttu eigi eftir honum leita fyrir myrkri; gafst þá upp orrostan; var þeim öllum gefin grið, er eftir vóru; sex skip vóru hroðin af hvórum þeirra; þar tóku þeir mikit fé, ok heldu heim við svá búit; þakkar jarl Hrólfi vel sína framgöngu; ekki fundu þeir Tryggva í því sinni, ok skildi svá með þeim.

IX. Þat bar til tíðinda einn dag sem oftar, at tveir menn ókunnir gengu inn í höllina; þeir vóru miklir og þreklegir, enn lítt búnir at vópnum ok klæðum; þeir gengu fyrir jarl, ok kvöddu hann; hann tók vel kveðju þeirra, ok spurði þá at nafni; hinn stærri maðrinn sagði: „Vit erum bræðr; ek heiti Hrafn, enn bróðir minn Krákr, ok erum vit flæmskir at ætt". „Ilt var þá til góðra nafna", sagði jarl, „er svá röskvir menn skyldu svá heita". Hrafn mælti: „Hér vild-

um vit þiggja vetrvist í vetr, því okkr er sagt, at þú sért vel til þeirra manna, er langt eru at komnir“. Jarl segir þá skyldu vera velkomna, ok skipaði þeim sæti utar frá öndvegismanni á miðjan bekk; þeir vóru þar í góðu yfirlæti af jarli; ekki áttu þeir marga gleði eða skemtan við aðra menn; þar vóru knattleikar jafnan; margir menn báðu þá bræðr at fara til leiks; þeir sögðust jafnan at leikum verit hafa, og ok þóttust heldr harðleiknir. Jarlsmenn létust sjálfir mundu ábyrgjast sik, hvað sem um liði. Um morguninn eftir gengu þeir bræðr í leikinn, ok höfðu þeir jafnan hnöttinn um daginn; hrundu þeir mönnum, ok feldu harðlega, enn slógu suma; at kveldi vóru þrír handbrotnir, enn margir lamdir eðr meiddir; þóttust jarlsmenn nú hart af fá; gekk svá fram nokkura daga. Þeir tóku þat ráðs, at þeir báðu Stefni jarlsson fara í leikinn ok rétta nokkut þeirra hluta; hann játar því, ok um morgun eftir fór Stefnir til leikvallar, ok þegar Hrafn sá hann, mælti hann: „Hvárt ertu svá sterkr, at þú mátt ekki at leikum vera með öðrum mönnum, eðr þykist þú svá stórr, at engi skal þora at leika í móti þér“. Stefnir sagði: „Hvórki er ek svá sterkr né mikillátr, at ek mega eigi at leikum vera“. Hrafn mælti: „Þá býð ek þér til leiks at þriggja nátta fresti, ok þeim manni, sem þú kýss til með þér á móti okkr bræðrum, ef þú treystist“. Stefnir sagði: „Víst skaltu vita, at ek skal koma til leiksins“. Gekk hann síðan burt ok lét taka sér hest, ok reið til þess at hann kom til kastala Hrólfs; þá var annarr vetr, er Hrólfr var í Danmörku; enn þegar Hrólfr vissi, at Stefnir var kominn, gekk Hrólfr móti honum, ok fagnaði honum með allri blíðu; settust þeir þá til drykkju. Stefnir mælti: „Til þess er ek hér kominn, at ek vildi biðja þik til

leiks með mér móti vetrtaksmönnum föður míns, er heita Krákr ok Hrafn.“ Hrólfr segir: „Mér er sagt, at þeir hafi marga menn meidda, enn suma drepna, ok þeir sé menn sterkir; enn ek kann ekki at leikum; mun ek þó fara með yðr, ef þér vilið.“ Fóru þeir nú til borgarinnar; tók jarl vel við Hrólfi. Annan dag eftir gengu þeir Hrólfr ok Stefnir til leiksins; vóru þeir bræðr ok þar komnir. Hrafn tók knöttinn, enn Krákr knatt-tréit, ok léku at vanda þeirra. Jarl sat á stóli, ok horfði á leikinn, enn er þeir höfðu leikit um hríð, fær Hrólfr náð hnettinum; hann grípr knatt-tréit af Kráki, ok fær Stefni; leika þeir þá svá lengi, at þeir bræðr náðu ekki hnettinum. Þat var eitt sinn, at Hrafn hljóp eftir hnettinum, at maðr einn rétti fyrir honum fót, svá hann fell, ungr maðr ok glettinn við aðra menn, frændi jarls. Hrafn varð reiðr mjök, ok spratt upp skjótt, ok greip þann, er hann feldi, ok færði hann á loft, ok keyrði hann niðr at höfðinu, svá hann gekk ór hálsliðnum. Jarl kallar á sína menn, ok bað taka Hrafn ok drepa. Hrólfr hljóp þá at Hrafni, ok þreif til hans; í annan stað tókust þeir á Krákr ok Stefnir. Hrólfr bannaði, at nokkur skakkaði með þeim; þeir glímdu, ok eigi lengi, áðr Hrólfr vó Hrafn upp á bringu sér, ok færði niðr svá hann lá lengi í óviti, enn af gekk skinnit af herðablöðunum, enn er Hrafn raknaði við, reis Hrólfr upp at honum, ok mælti: „Sér ek at þú hefir tígns manns augu, ok biðr ek yðr herra, at þér gefið þessum mönnum grið, því at ek veit, at þeir eru mikillar ættar.“ Stefnir hafði ok borit af Kráki, ok bað föður sinn veita Hrólfi þat, er hann beiddi; var jarl lengi enn reiðasti, enn þó gaf hann þeim grið fyrir bæn Hrólfs ok Stefnis. Þeir bræðr vóru stirðir mjök, ok gengu brutt þegjandi ok til herbergis síns; kómu

þeir ekki undir borð á því kveldi; gafst nú upp leikrinn, ok fóru menn til drykkju. Hrólfr mælti við Stefni: „Nú skaltu taka þér klæði, er vit eigum bezt, ok fá Þóru systur þinni í hendr, ok skal hún gera þeim bræðrum klæði ok láta vera búin árla í morgin.“ Stefnir gerði svá, ok gekk til Þóru með klæðit, ok sagði henni, hversu gera skyldi; gekk Stefnir síðan í burt, enn hún tók at gera klæðin; leið svá nóttin, enn um morgin snemma sendi Þóra Hrólfi klæðin, ok vóru þau fullger; tók hann við ok fór til herbergis þeirra bræðra, ok sá at þeir lágu. Hrólfr mælti: „Hví flýgr Hrafn síð upp, þar sem nóg er æzlið, ok eru nú ernir ok önnur hrækvikindi full orðin.“ Hrafn segir: „Varla má vel fljúgja, ef skerðir eru eðr fjaðrsárir.“ Hrólfr tók klæðin ok kastaði til þeirra, enn gekk burtu síðan; enn þeir bræðr tóku klæðin ok fóru í, ok gengu síðan undir borð; leið nú svá vetrinn. Ekki er þat sagt, at þeir Krákr ok Hrafn þakkaði Hrólfi klæðin né lífggjöfina, ok vóru þeir þó vel haldnir. Í móti sumri hurfu þeir burtu, svá enginn maðr vissi, hvat af þeim varð, ok þótti mörgum kynlegt þeirra athæfi. Hrólfr fór í hernað um sumarit, ok þeir Stefnir báðir, ok var gott til fjár ok mannorðs; þeir kómu heim at hausti með heilbrigðu, ok er ekki sagt frá stórvirkjum þeirra.

X. Þat sumar var Hrólfr með Þorgný jarli í miklum metorðum. Þat var einn dag um haustit, at Þorgnýr jarl sat á haugi drotningar sinnar, ok var leikit fyrir honum, at svala ein flaug yfir hann, ok feldi niðr einn silkiklút í kné honum, ok flaug burt síðan. Jarl tók, ok leysti til, ok sá þar í eitt mannshár svo langt, at þat var mjök mannhátt, ok gullslitr á. Jarl gekk undir drykkjuborð um kveldit; sýndi hann þá hárit, þat er svalan hafði niðr felt; þótti flestum, sem konuhár

mundi vera. Jarl mælti: „Þess strengi ek heit, at fá þá konu, er hárit er af, eðr liggja dauðr ella, ef ek veit, at hvers bæjar er at leita, eðr á hverju landi hún er.“ Öllum þótti mikil heitstrengingin, ok horfði hvórr til annars. Nokkurum nóttum síðar stefndi jarl þing fjölment; hann stóð upp á þinginu, ok birti mönnum heitstrenging sína, ok spurði, ef nokkurr kynni deili á þessi konu, ok hvert hennar væri at leita; var þá ok sýnt hárit, ef nokkurr kannaðist við. Björn ráðgjafi mælti: „Svá feginn vilda ek tala ok gera, herra, at yðr ok yðru ríki væri til heiðrs ok virðingar, heldr enn til nokkurs skaða eðr mínkanar; virðist mér heitstrenging þín mikil, ok hygg ek þessarri konu eigi auðnat, enn nærri mun ek geta, hvar hún er, þótt ek hafi eigi fréttum fyrir haldit: Hreggviðr hét konungr; hann réð fyrir Garðaríki; hann átti dóttur, er Ingigerðr hét; kvenna var hún fríðust ok bezt at sér ger um alla hluti; þat hefir ek sannspurt, at engi kona á Norðrlöndum hafi betr verið at sér ger, ok hafi meira hár ok fegra enn hún, ok þat er mitt hugboð, at þetta hár eigi hún, með hverjum klókindum sem þat er til yðar komit; nú munuð þér sannspurt hafa, hver tíðindi þar hafa orðit, í fráfalli Hreggviðar konungs fyrir Eirek konungi, með konungsdóttur; hún skal hafa mann til burtreiðar við Sörkvé, kappa konungs, ok frelsa sik með því; hygg ek fá verða til þess fúsa, við þvílíkan sem við er at eiga; enn þótt Sörkvé geti nokkurr af baki riðit, þá þyki mér konungsdóttir eigi auðfengin ór Garðaríki heldr enn áðr.“ Þótti öllum þeim, sem við vóru sem svá mundi vera sem Björn sagði.

XI. Þorgnýr jarl þagði nokkura stund af orðræðu Bjarnar, ok mælti: „Þeim manni, er fara vill í Garðaríki, ok ríða burt við Sörkvé, ok náir þessarri meyju

mér til handa, skal ek gefa Þóru, dóttur mína, ok þriðjung alls ríkisins; til farar þessarrar skal ek hvárki spara skip né manna forræði við þann, sem til vill verða. Allir menn þögnuðu við þessa ræðu, ok svaraði enginn jarli, þar til er Hrólfr stóð upp ok mælti: „Illa er þat gert, at svara eigi slíkum höfðingja, sem vér eigum, enn sakir þess, herra, at ek hefi með yðr verit um (nokkura) tíma í góðu yfirlæti, ok marga góða hluti af yðr þegit, þá vil ek fara þessa ferð, ok leita at ná konungsdóttur, ella liggja dauðr; enn þótt ek komi aftr ór þessi ferð, þá skulu þér gifta dóttur yðra hverjum sem þér vilið, því hún er vel verð góðs gjaforðs, enn mér er eigi hugleikit konur at eiga.“ Jarl þakkaði Hrólfi mikillega, ok bað hann hafa svá mikit lið, sem hann vildi, enn Hrólfr segist engan mann vildi, „því minni vari verðr tekinn einum enn mörgum, hvar sem þeir koma“. Stefnir bauðst at fara með honum, enn Hrólfr vildi (eigi, ok) var nú slitit þinginu; fór Hrólfr heim í kastala sinn, ok hverr til síns heimilis.

XII. Innan lítils tíma hvarf Hrólfr í brutt úr kastalanum, svá engi frétti til hans, enn menn hans vóru þar eftir; hann var í kápunum Véfreyjunaut, enn gekk við spjótit Atlanaut; hann hafði boga ok örvamæli á herðum sér. Ekki er sagt frá, hverja leið Hrólfr fór, enn svá sem hann hafði mjök sótt ór Danmörk, var þat einn dag, at hann sá hvar einn maðr gekk; hann var mikill vexti ok herklæddr til handa ok fóta; hann hafði brugðit sverð í hendi, ok gekk á veginn Hrólfs; enn hann heilsaði þessum manni, ok spurði hann at nafni; hann segir: „Ek heiti Vilhjálmr, enn foreldri mitt hirði ek ekki at greina þér; enn um tvó hluti skaltu kjósa: sá er annarr, at þú segir mér, hverr þú ert, eðr hvert þú vilt fara, eðr hvat í erindum er; hinn annarr, at ek

drep þik, ok ferr þú þá ekki lengra.“ Hrólfr segir: „Öngva afarkosti þarftu mér at gera, því mitt er ekki óvænna enn þitt, hvat sem vit skulum reyna.“ Vilhjálmr hjó til Hrólfs með sverðinu, enn hann brá fyrir spjótinu, ok beit ekki á. Hrólfr kastar spjótinu ok ræðr á Vilhjálm, enn hann tók á móti, ok varð glíma þeirra löng, áðr Vilhjálmr fell. Hrólfr mælti: „Nú á ek alls kosti vit þik; muntu segja verða, hvert þitt erindi er, eðr hvar þú ert landvanr.“ Hann segir: „Hér er ek ættaðr í Danmörku; er ek bóndason einn, enn ætlaða at fara í Garðaríki ok rjúfa haug Hreggviðar konungs, enn ná vópnum hans, vinna svá til Gyðu, systur Eireks konungs; nú vil ek gerast þinn þjónustumaðr; er mér margt vel gefit, því ek er bæði vitr ok tölugr; er þér bezt at gefa mér lít; skal ek þér trúlega þjóna; mun þér at mér gagn verða.“ Hrólfr segir: „Vænn maðr ertu, ok víst hirði ek eigi at drepa þik, ef þú vilt mér fylga, enn eigi hefir þú tryggileg augu“. Lét Hrólfr hann þá upp standa, ok segir honum allan sinn trúnað ok tilgang sinna ferða; fóru þeir nú leiðar sinnar. Hestr Vilhjálms var þaðan skamt í burt frá honum; þoldi hann ekki at ganga með vópnunum; var hann skrautmenni mikit at klæðum ok söðulreiði; segir Vilhjálmr jafnan veg, meðan þeir fóru um Danmörk.

XIII. Einn dag litu þeir bæ mikinn reisilegan fyrir sér. Vilhjálmr mælti: „Hér fáum vit góða gisting í kveld at bæ þessum, því hér á fyrir at ráða frændi minn, er Ölvér heitir, ok er góðr bóndi, ok heldr marga sveina; ok er þeir kómu heim at bænum, gekk bóndi í mót þeim, ok fagnaði vel Vilhjálmi ok þeim báðum, ok spurði, hverr sá væri enn mikli maðr“. Vilhjálmr segir: „Hrólfr heitir hann, ok er húsbóndi

minn; mikill er hann ok sterkr, vel ættaðr ok mikill kappi". Bóndi bauð þeim til drykkju; þar var mart frelsingja. Vilhjálmr vildi ekki öðrum tilhlíta enn sér, at þjóna Hrólfi, ok lofaði hann í hverju orði. Þar var gott öl ok gleði mikil. Nú leið svá kveldit; drukku þeir lengi áfram, enn er Hrólfr gerðist drukkinn, vildi hann fara at sofa; var honum búin sæng virðuleg; kastaði hann klæðum af sér, ok lagðist í sængina, ok sofnaði skjótt; enn er liðin var nóttin, vaknaði Hrólfr, ok eigi við góðan draum, því hann var bundinn at höndum ok fótum, ok reyrðr sterklega við einn ás; hann var klæðlauss ok kominn fram at miklu báli; þar stóð yfir honum Vilhjálmr sveinn hans, bóndi ok allir heimamenn. Vilhjálmr mælti: „Nú er svá orðit, Hrólfr, at ek er orðinn þér yfirsterkari, ok mundir þú eigi þat ætla fyrir stundu; eru nú enn tveir kostir fyrir höndum: er sá annarr, at þú skalt verða brendr hér á báli þessu, svá aldri skaltu sól sjá, ellegar skaltu fylgja mér í Garðaríki ok þjóna mér í öllum hlutum, ok kalla mik þinn meistara, ok alt þat sanna, er ek segi frá mínum högum; þú skalt allar þrautir vinna, þær sem fyrir mik verða lagðar, þar til er konungr játar mér Gyðu systur sinni til eiginorðs, enn síðan skaltu lauss vera ór minni þjónustu; aldri skaltu mér þessa vanvirðing hefna ok öngum þeim manni, er hér hefir at verit, ok hér skaltu eið at vinna, at halda þetta alt, er nú hefi ek fyrir skilit, eðr nú í stað í eldinum brenna." Þá sagði Hrólfr: „Með því at mér er nokkut til undanlausnar, at komast ór þinni áþján, þá mun ek heldr þessu játa, enn missa lífit, því at þat veit ek, at lítt nái ek jarlsins erindi, ef ek dey nú hér; vil ek ok þat til skilja, at þú segir ekki mína fyrirætlun, eðr hvat manna ek er, ella sé lauss allr okkar skilnaðr." Vil-

hjálmr sagði svá gera skyldu; var Hrólfr nú leystr, ok sór hann eið, eftir því sem þá var siðvenja til; þjónar Hrólfr nú Vilhjálmi, ok lét sem honum þætti einskis um vert; fóru þeir frá Ölvé, ok reið Vilhjálmr, enn Hrólfr gekk fyrir hesti hans. Þeir fóru um Svíþjóð ok þaðan til Garðaríkis. Ekki er þat greint, hverja leið þeir fóru, fyrr enn þeir kómu til Aldeigjuborgar; sat Eirekr konungr í borginni, ok var þetta á öndverðum vetri; fengu þeir sér herbergi, ok gengu síðan fyrir konung.

XIV. Þat var um þann tíma, er konungr sat yfir borðum; þeir kvöddu konunginn, enn hann tók vel kveðju þeirra ok spurði, hvat manna þeir væri. Vilhjálmr segir: „Ek heiti Vilhjálmr, enn þetta er sveinn minn, er með mér ferr, ok heitir Hrólfr; ek er son jarls eins ór Fríslandi, ok varð ek þaðan landflótti, því ríkit var svikit undan mér af sjálfum landsmönnum; er ek hér því kominn, at ek hefi spurt til yðvarrar rausnar ok mikilmensku, ok vilda ek hér þiggja vetrvist í vetr." Konungr segir: „Eigi spari ek mat við yðr, ok muntu vera íþróttamaðr mikill?" Vilhjálmr segir: „Nógar kann ek í þróttir, ok sú hin fyrsta, at ek er svá sterkr at mér verðr aldri aflfátt; önnur er sú, at ek hefi fráleik yfir öll dýr ok ferfætt kvikindi." „Þjófleg íþrótt segir konungr, ok kemr þó oft at gagni." Vilhjálmr mælti: „Eigi vantar mik skotfimi ok vópnfimi, sund eðr tafl ok burtreiðir, vizku og málsnild, ok öngva missi ek þá, er karlmann má prýða." „Heyri ek," segir konungr, „at eigi vantar þik skörugleik; tel þú þínar listir, Hrólfr, því honum treysti ek ekki verr enn þér." Hrólfr „Eigi má ek þær telja, herra, sem öngvar eru til". „Mjök er þá misskift með ykkr," segir konungr", at annarr hefir allar, enn annarr öngvar, enn gangið til

sætis á enn óæðra bekk miðjan". „Þér munuð ráða herra", segir Vilhjálmr, „enn aldri hafði ek jafn-óvirðulegan sess fyrri". Gengu þeir síðan til sætis. Ekki vóru þeir Sörkvér ok Brynjólfr heima í þenna tíma; vóru þeir farnir með Grími ægi upp í Jötunheima. Þeir Vilhjálmr ok Hrólfr vóru þar í góðu yfirlæti; skjalaði Vilhjálmr í hvern heim, enn Hrólfr var jafnan hljóðr ok þögull, ok ekki at leikum með öðrum mönnum; dró Vilhjálmr mjök undan sínar íþróttir; enn konungr var veiðimaðr mikill, ok þótti þat skemtan at jaga dýr með hirð sinni; var hann jafnan í kyrrsæti, síðan hann kom í Garðaríki, því flestir vóru ófúsir at herja á hans ríki, sakir kappa þeirra er með honum vóru, einkanlega sakir galdra ok fjölkyngis Gríms ægis.

XV. Eirekr konungr fór á skóg einn dag með hirð sína, sem vandi hans var til, at jaga dýr ok skjóta fugla. Þeir sáu hjört einn mikinn ok fríðan; ekki þóttust menn hafa sét vænna dýr; þótti flestum, sem þat mundi alidýr, því at öll hans horn vóru grafin ok gulli í smelt skurðina, enn stika var sett á milli hornanna með silfri; léku þar á tveir gullhringar; um hálsinn lá ein silfrfesti, ok niðr af henni ein bjalla með silfr, ok gaf hún mikit hljóð af sér, þegar hjörtrinn hljóp ok hrærði sik. Konungr vildi ná hirtinum, ok bað lausum slá öllum hundum, ok svá var gert; hlupu menn nú, ok riðu, hverr sem mest gat, ok vildu taka hjörtinn, enn hann æstist mjök undan hundunum, ok komast þeir hvergi nærri; eltu þeir hann allan daginn, enn um kveldit, er dimmaði, vissu þeir eigi, hvat af honum varð; fór svá þrjá daga, at þeir fundu hjörtinn, ok gátu eigi náð honum, enn um kveldit, er konungr kom undir drykkjuborð, ok menn hans vóru komnir í sæti, þá mælti hann: „Lítit þyki mér þú,

Vilhjálmr, sýna oss íþróttir þínar, því þú ert at engri gleði né skemtan með öðrum mönnum, ok eigi ferr þú á skóg með oss". Vilhjálmr segir: „Lítil gleði verðr mér þat, herra, at reyna íþróttir við menn yðra, því ek sé hér öngvan kunna neinar íþróttir; lét ek ok jafnan fá mér villibráð aðra menn, þá ek sat heima í ríki mínu". Konungr mælti: „Vér höfum elt hjört einn þrjá daga, ok kunnum vér eigi ná honum, enn ef þú náir hirtinum, ok færir oss hann lifanda með öllum sínum búnaði, þá vil ek gefa þér Gyðu systur mína, ok mikit ríki, með því ek hefi öngan þann hlut sét at ek vildi gjarnari eiga; máttu þetta vel gera, ef þú ert svá fóthvatr, sem þú hefir sagt; þó skaltu vinna tvó hluti aðra; þá sem ek legg fyrir yðr; skal ek þinn heiðr þá auka í öllum hlutum, ok vinna ríki þitt aftr með mínum styrk, þat er þú hefir áðr mist; ok er sá nokkurr annarr af mínum mönnum, at þetta fái gert, þá skal hann jafnt verkkaup fyrir taka". Þá sagði Vilhjálmr: „Þat er bæði, herra, at þetta fær enginn gert utan ek, enda hafið þér mér þetta ætlat; skal ek ok til vinna, eðr liggja dauðr ella". Áttu þeir at þessu handfestar, sem siðr var til. Hrólfr gaf sik ekki at þessu; fóru menn síðan til svefns, ok tóku á sik náðir; þjónaði Hrólfr Vilhjálmi at öllu, sem fyrr var sagt. Snemma um morgin stóðu þeir upp Vilhjálmr ok Hrólfr, ok bjuggust at leita eftir hirtinum. Þeir fóru á skóginn, ok sáu skjótt, hvar hjörtrinn fór. Vilhjálmr hefir sik nú til hlaupa, ok ferr svá hart sem fugl flygi; hjörtrinn æsist því meir; Hrólfr þrammar eftir Vilhjálmi, ok þótti honum Vilhjálmr frár í fyrsta skeiði; hlaupa þeir svá lengi, at Hrólfr er jafnan á öðru leiti, enn Vilhjálmr framar, þar til er hann kastaði sér niðr, ok mælti: „Aldri verði sá heill, er þat vinnr til konu,

fjár eðr ríkis, at sprengja sik á hlaupi". Í þessu kom Hrólfr at Vilhjálmi, ok spurði, því hann léti dýrit undan ganga. Vilhjálmr sagði: „Vel má ek hlaupa lengra, ef ek vil, enn mér þykir þú skyldr at taka dýrit, ok vinna allar þrautir fyrir mik eftir skildögum, ef þú ert maðr til". Hrólfr svaraði öngu, ok hleypr fram eftir dýrinu, ok eltir þat lengi, þar til er saman dregr með þeim, því hjörtrinn gerðist móðr mjök; þeir kómu fram í eitt rjóðr um síðir; var þá dagr áliðinn; í miðju rjóðrinu stóð hóll einn; hann var bæði víðr og hár; rjóðrit var fagrt ok mjök grasloðit víða; enn er Hrólfr kemr fram hjá hólnum, þá opnast hann, ok gengr hann þar um kringum hann. Þar kom út kona, ok var í blám tíglamötli, ok heldr á eldi ok mælti: „Ilt hefir þú at verki, Hrólfr, er þú ert þræll þrælsins, ok þó til þess at stela annarra manna fé, því at ek á dýr þetta, er þú vilt taka, ok náir þú því aldri, nema ek vili; nú skal gera þér kost á, at ná dýrinu; þú skalt ganga inn í hólinn með mér; ek á dóttur eina, ok er henni þat skapat, at komast eigi frá eldi sínu, því hún ætti, nema menskr maðr hefði hendr á henni; hefir hún nú legit 19 dægr á gólfi, ok má eigi léttari verða; hefi ek því hjörtinn sent í augsýn við yðr, at ek vissa, at þér mundið vilja ná honum, ok elta hann hingat; treysti ek þér at þú hafir bezt hjarta til at ganga í hólinn með mér, enn ekki mun konungr hjartarins njóta, þó hann sé færðr honum". Hrólfr segir: „Til mun ek þat vinna, at ganga inn í hólinn með þér, ef ek nái hirtinum, at færa konungi, enn eigi hirði ek, hvat af honum verðr síðan". Álfkonan varð nú glöð við þetta, ok gengu þau inn í hólinn; vóru þar væn herbergi ok fagrt um at litast, ok margir hlutir sýndist honum þar undarlegir. Hann kom þar at, er konan lá, ok

var hún lítt haldin, enn þegar Hrólfr fór höndum um hana, varð hún skjótt léttari; þökkuðu þær honum með fögrum orðum, ok báðu honum virkta. Álfkonan mælti: „Eigi verðr þér launat, sem verðugt er, heilsugjöf við dóttur mína; enn hér er fingrgull, er ek vil gefa þér; þess muntu þurfa, þá þú ferr til Hreggviðar haugs; enn ef þú hefir þat á hendi þér, þá máttu hvárki villast nótt né dag, á sjá ok landi, í hverju myrkri sem þú ert, ok yfir muntu vinna þrautir allar þær, er fyrir þik eru lagðar, enn ekki skaltu trúa Vilhjálmi, þaðan af þú ert frá skildr honum; því gjarna vill hann þik feigan". Hrólfr þakkaði henni, ok gengu (þau) út ór hólnum; tók hún þá hjörtinn, enn Hrólfr lagði hann á bak sér, ok þótti mikils um vert fegrð hans; bað nú hvórt vel fyrir öðru; ferr hann nú heimleiðis, þar til hann fann Vilhjálm, ok fagnaði hann vel Hrólfi, ok bað hann bera hjörtinn heim til borgarhliðs. Hrólfr gerði svá, enn ekki segir hann Vilhjálmi, hversu hann hafi dýrinu náð; kómu þeir til borgarinnar seint um kveldit, þá konungr var undir borð kominn. Vilhjálmr mælti: „Nú skulum vit fara inn í höllina, enn ek skal bera dýrit fyrir konunginn, enn þú skalt sanna sögu mína, svá konungr trúi því er ek segi". Tók Vilhjálmr við dýrinu, ok lét á bak sér, ok viknaði í hnésbótum, ok þó fekk hann borit dýrit inn í höllina fyrir konunginn, ok kastaði niðr á gólfit; hann blés mjök mæðilega, ok mælti: „Nú þykjumst ek kominn til ráðahagar við systur þína, ok er nú kominn hér hjörtrinn, ok munu þeir ekki margir bjóðast yðr til mága, er slíku geta orkat sem ek". Konungr segir: "Þat virðist mér í skapi, at eigi hafir þú hjörtinn unnit, ok vinna skaltu fleiri frægðarverkin, áðr þú fær hennar". Eigi þurfið þér at misgruna mína frægð, því at

afburð hefi ek flestum mönnum; veit þat Hrólfr, sveinn minn, at fjarlægr var hann mér, þá ek tók hjörtinn". Hrólfr sagði: „Bæði er, at ek var Vilhjálmi gagnslauss, enda tók (hann) sér í öngu at hlífa". Vilhjálmr segir: „Því vil ek einn til vinna, at ek vil einn taka verkkaupit, eðr hvat vilið þér fleira fyrir mik leggja, því ek (er) búinn til at vinna". Konungr segir: „Nú skaltu fara til Hreggviðar haugs, ok sækja þangat vópn Hreggviðar konungs, ok er þat lítil mannraun". Vilhjálmr segir: „Nú vilið þér mik feigan, því enginn hefir sá aftr komit, er þangat hefir farit hér til". „Víst vil ek", segir konungr, „at þú komir aftr, enn sannindi eru þat, at enginn hefir aftr komit, er ek hefi þangat sent; er mér mikill aftrmundr at gripum þeim, er í hauginn fóru; skal ok sá einn fá systur minnar, sem frægri er enn aðrir menn". Vilhjálmr segir: „Gera mun ek þetta; því mér þykir þetta þrautlaust, at ræna dauða menn ok vinna þat til meyjar". Gekk Vilhjálmr nú til sætis síns, ok skildu at svá mæltu.

XVI. Eftir fá daga var þat eina nótt, at Hrólfr tók á fótum Vilhjálms, ok mælti: „Mál er at vinna til meyjarinnar, ok fara til haugsins". Vilhjálmr stóð upp skjótt, ok var Hrólfr þá klæddr ok kominn í Véfreyjunaut, ok hafði spjótit Atlanaut, enn Vilhjálmr alvæpni; hann reið, enn Hrólfr gekk fyrir hesti hans; fóru þeir svá, þar til skógr varð fyrir þeim, ok einn forntroðinn götustígr; enn er þeir höfðu skamt farit, þá laust veðr móti þeim svá mikit með fjúki og frosti, at Vilhjálmr fekk eigi á baki setit; leiddi Hrólfr þá hestinn, enn Vilhjálmr gekk eftir um stund, þar til at hríðin tók svá at gerast sterk, at hestrinn fekk ekki gengit, ok dró Hrólfr hann flatan eftir sér, enn studdi sik við spjóti; varð honum þá litit aftr, ok sá, at Vil-

hjálmr var horfinn, enn hestrinn löngu dauðr; skildi hann þar við hestinn, enn gekk fram á leiðina. Hríðin var svá sterk, at eikrnar brotnuðu af stofnunum, ok kómu hvar fjarri niðr; fekk Hrólfr þar af oftlega stór högg, svá þat hefði bana unnit flestum mönnum; þar með eldingar ok reiðarþrumur, svá hann hugði þat sinn bana orðit hafa, ef eigi hefði kápan hlíft honum; var svá alla nóttina framan til dags. Í móti degi varp (svá) mikilli fýlu móti honum, at hann hefði kafnat, ef kápugríman hefði eigi hlíft honum. Þat þóttist Hrólfr skilja, at hríðin mundi hafa drepit sendimenn konungs, ok þetta mundi gerningahríð vera; þóttist hann ok aldri í þvílíka raun komit hafa; enn er mjök var ljóst af degi, þá tók upp hríðina, ok gerði logn; hvarf þá burt fýlan; sá Hrólfr þá haug mikinn sem fjall, ok hár stauragarðr um kring; hann tók hendinni um einn staurinn, ok varpar sér inn yfir; gekk síðan upp á hauginn, ok sýndist honum hann mjök torvellegr at rjúfa; enn er hann litast um, sér hann mann einn norðan undir hauginum stóran vexti með konungs skrúða. Hrólfr gekk til hans, ok kvaddi hann konungs kveðju, ok spyrr hann at nafni. Hann segir: „Ek er Hreggviðr, ok ek byggi haug þenna með köppum mínum, ok ertu hér velkominn, enn þat skaltu vita, Hrólfr, at ek veld eigi hríðum þessum, ok fýlum eðr öðrum undrum ok eigi hefi ek menn drepit; valda þeir þessu öllu Sörkvér ok Grímr ægir, ok þeir hafa valdit lífláti konungsmanna, enn þó brestr þeim stundum vísdómrinn, þá er þeim liggr mest við, ok ef þeir vissi, at þú værir hér, þá vildi þeir þik feigan. Ek fór í svöluliki til Þorgnýs jarls með hár Ingigerðar dóttur minnar; því ek vissi at þú mundir eftirleita af jarlsmönnum, ok þú einn vart maðr til að frelsa hana, ef lukkan fylgdi;

ann ek þér bezt hennar at njóta, ef þú vilt ríða burt við Sörkvé, því at þik vantar hvárki hug né hreysti, enn þat hefir Grímr ægir játat honum, at enginn skyldi hann yfirvinna, nema (sá) er hefði herklæði mín; er því haugrinn óvinnanlegr gerr, ok því eru torfærur til hans, at hann hugði at enginn skyldi herklæðunum ná mega; nú skal ek fá þér alla þá hluti ór haugnum, er þú vilt hafa; ek vil fá þér tvenn herklæði, ok hvór öðrum lík, utan at kostum eru þau ólík; þau skaltu fá konungi, er verri eru, enn önnur skaltu ekki sjá láta, fyrr enn þú þarft við at hafa, ok á sverðinu skaltu mikla vandvirkt hafa, því fásét er annat slíkt; Ingigerðr dóttir mín geymir öll burtreiðarvópn mín ok hestinn Dúlcifal, sem ólíkr er flestum öðrum fyrir margra hluta sakir; honum skaltu ríða, þá þú átt við Sörkvé, ok er þér sigrinn vís, ef hann lætr takast; burstöngin ok skjöldrinn munu ok halda sinni náttúru. Vilhjálmi skaltu ok ekki trúa, þaðan af þú ert ór hans þjónustu, því hann svíkr þik, ef hann getr; muntu halda vilja eiða þína, enn betr (er) hann af dögum ráðinn fyrr enn síðar, því hann mun þik hættan hafa". Eftir þat fekk Hreggviðr Hrólfi gripuna ok vópnin, ok síðast menit af hálsi sér; þá mælti Hreggviðr: „Þat hefir mér skapat verit, at ek skal mega fara þrjá tíma ór haugi mínum, ok þarf eigi aftr at byrgjast utan í síðasta sinn; nú mun þér ekki sveigra verða, er þú ferr heim aftr; nú far þú vel, og gangi þér alt eftir vild ok vilja, enn ef þú kemr aftr í Garðaríki, þá vitja mín ef þú þarft lítils við; hvarf Hreggviðr nú inn í hauginn, enn Hrólfr tók gripuna, ok varðveitti, fór síðan frá haugnum aftr ena sömu leið, ok varð nú við engin undr varr; ok er hann kom ór skóginum, kom Vilhjálmr þá móti honum; hafði hann skriðit undir viðar-

rætr, ok legit þar um alla hríðina; fekk hann varla talat fyrir kulda; flaðraði hann þá mjök at Hrólfi, ok mælti: „Aldri þyki mér ofsögum mega segja af þinni frægð ok giftu þeirri, er okkr fylgir, þar sem nú er brotinn haugrinn, ok sótt gull ok dýrgripir; sé ek nú þat at okkr má enginn hlutr fyrir standa, enn þó var þetta mikit veðr, svá varla gat ek stýrt mér; þykist ek nú kominn til ráðahags við systur konungs; skaltu nú fá mér gripuna ok vópnin, því ek vil sjálfr afhenda þá konungi“. Hrólfr mælti: „Lítit viltu vinna til frægðarinnar, ok illa muntu mér launa, þó ek leggi líf mitt í hættu fyrir þik; tak nú við gripunum, ok fær konungi, enn ek mun halda öll mín orð við þik, ok sanna sögu þína, þóttu sért ómaklegr“. Hrólfr hafði fólgit hin vópnin í skóginum, ok sá Vilhjálmr ekki þau; fóru þeir nú leið sína, til þess er þeir hittu konunginn; sat hann undir drykkjuborðum at kveldmáltíð. Vilhjálmr kvaddi konunginn, ok lét mjök mæðilega; allir menn í höllinni urðu ókveða við þeirra aftrkvómu. Vilhjálmr mælti: „Víst trúi ek varla, at meiri þraut vera muni með öllu saman, því at Hreggviðr er it mesta tröllmenni sakir sinnar fjölkyngi, enn haugrinn torsóttlegr at brjóta; hefi ek átt við Hreggvið konung í alla nótt; kom ek þar í mikla mannraun, áðr ek náði herklæðunum;“ tók hann þá sverðit ok menit, (ok) lagði á borð fyrir konunginn. Þá mælti konungr: „Sóttir eru víst gripirnir, ok þyki mér nú allir verri enn fyrr, utan menit, þat er óspilt, enn þat hygg ek at Hrólfr hafi sótt, enn eigi þú“. Hrólfr segir: „Þat segi ek yðr, at ek fór eigi í hauginn, ok megið þér þat til líkinda ráða, at eigi mundi ek móti mæla, at fá slíkar sæmdir eðr aðrar, ef ek ætti þess kost“. Vilhjálmr mælti: „Undrar mik þat, herra, at þér grunið sögu mína eða frægð

ok hreysti minnar karlmensku; má hér skjótt raun til gera, at vit Hrólfr reynum með okkr, ok mun hann mér fjarlægr standa, því þat er fyrst, at hann þorir eigi mannsblóð at sjá, ok þá ek fór í Hreggviðar haug, skyldi hann festi haldit hafa, ok þá hann heyrði dunr ok stór högg í hauginn, varð hann svá hræddr, at hann rann frá festinni; var þat eitt þá mín hjálp, at ek hafði borit festarendann um stóran stein, ok las ek mik upp ór hauginum með handafli". Konungr svarar: „Vel trúi ek, Hrólfr, orðum hans, enn eigi mundi gripirnir hér komnir, ef þeir hefði eigi í hauginn sóttir verit". Lætr nú konungr geyma vópnin mjök vandlega, ok hugði, at eigi skyldi Sörkvé at meini verða. Svá er sagt, at eina nótt hvarf hjörtrinn burt, svá þeir urðu eigi varir við, er geyma skyldu; þótti konungi þat mestr skaði; var hans leitat nær ok fjarri, fanst hann eigi; þóttist Hrólfr vita, at álfkonan mundi hafa sótt hann. Vilhjálmr lét nú vel yfir sér, ok gekk jafnan til tals við konungssystur, ok fóru vel ræður með þeim; sparði hann ekki at skjala mart af sér um alla hluti; leið nú svá vetrinn fram um jól, at ekki bar til tíðinda.

XVII. Menelaus er konungr nefndr; hann réð fyrir Tattararíki; hann var ríkr konungr, ok mikill fyrir sér. Tattararíki er eitt kallat mest ok gullauðgast í Austrríki. Þar eru menn stórir ok sterkir ok harðir til bardaga. Undir Menelaus konung lágu margir konungar ok mikilsháttar menn. Svá er sagt, at milli Garðaríkis liggr ey ein, er Heðinsey heitir; hún er eitt jarlsríki; þat er fróðra manna sögn, at Heðinn konungr Hjarandason tæki fyrst land við þá ey, er hann sigldi til Danmerkr af Indíalandi; ok þaðan tók eyin af honum nafn síðan. Um þessa ey stríddi jafnan Tattara-

konungr ok Garðakonungr, ok þó lá hún undir Tattarakrúnu. Eirekr konungr hafði herjat um ey þessa, áðr hann kom í Garðaríki, ok gert þar mikit hervirki. Menelaus konungr hafði sett þann mann yfir eyna, er Sóti hét; hann var þar ættaðr at móðurkyni, enn föðurkyni í Hólmgarðaríki. Sóti var þá eigi í landi er Eirekr konungr kom þar; hann var hit mesta tröllmenni fyrir sakir afls ok vaxtar; yfirlitr hans var eftir nafni (hans); hann herjaði víða, ok hafði jafnan sigr. Sóti átti fóstru gamla og fjölkunniga; hún hafði gert honum laug, þá er hann bitu eigi járn síðan; gekk hann því hlífarlauss í orrostum; hún hafði ok sagt honum, at á þessu hausti væri honum vænst til hefnda við Eirek konung, ok nú væri öngvir kappar hans heima í landinu. Enn er Sóti vissi þat, fór hann til Menelauss konungs, ok fekk mikinn styrk af honum; helt síðan til Garðaríkis; hann hafði margar þúsundir hermanna. Sá maðr var með Sóta, er Norðri hét; hann var mikill ok sterkr, ok bar jafnan merki hans, ok var hinn mesti kappi. Enn er Eirekr konungr frétti, at Sóti var við land kominn með mikinn her, lætr hann herör upp skera á alla vega frá sér, ok bauð til sín koma hverjum, er mætti, ok safnaðist til hans mikit fjölmenni. Eirekr konungr kallaði Vilhjálm til sín, ok mælti: „Nú hefir þú unnit tvó hluti, er ek hefi fyrir þik lagt, ok veit ek eigi hvórt þú hefir þat gert; nú skaltu vinna hinn þriðja hlut, svá ek sé nær staddr, at drepa Sóta berserk; mun ek þá eigi í móti mæla, at þú eigir systur mína, ef þú vinnr þetta vel af hendi; skal ek þá halda allan skildaga við þik, sem vit höfum áðr talat“. Vilhjálmr segir: „Þess er ek búinn, at ganga í móti Sóta; þyki mér nú gott, at þér megið nú sjá, hverr afreksmaðr ek er; ok skuluð þér velja mér öll hin

beztu vópn ok sterkasta hest, sem þér eigið; því at ek mun mjök reyna hans, áðr þessi orrosta lýkst". Var svá gert, sem Vilhjálmr bað. Hrólfr fór með honum, ok gekk eftir vanda sínum; fór konungr með herinn, til þess er hann fann Sóta; vóru þar sléttir vellir ok þykkr skógr öðrum megin; bjuggust nú hvárirtveggju til orrostu, ok var þar mikill herr saman kominn; var þar lúðragangr mikill, ok sigu saman fylkingar ok æptu hvárrtveggi heróp.

XVIII. Eirekr konungr var þá í miðju brjósti fylkingar sinnar, ok gekk þar vel fram í öndverði orrostunni. Sóti fylkti móti honum; varð þar hin harðasta orrosta, ok gengu hvárirtveggju vel fram; enn þegar orrostan tókst, reið Vilhjálmr út í skóginn í rjóðr eitt. Hrólfr mælti: „Nú er þér, Vilhjálmr, at ríða fram, ok vinna til meyjarinnar, ok drepa Sóta." Vilhjálmr segir: „Verði mér þat til konu ok ríkis, sem auðit verðr, enn þat vinn ek til öngra hluta, at voga mínu lífi í slíka orrostu, eðr hvat skal mér jungfrú eðr ríki, ef ek missi lífit; er þér miklu nær at frelsa mik ór ánauð ok þrældómi; tak nú vópn mín ok hest, ríð fram, ok drep Sóta, ella muntu mér þjóna verða um þína daga". Hrólfr tók þá hestinn ok vópnin Vilhjálms, ok reið til bardagans; orrostan var mjök mannskæð, ok hallaðist mjök á Eirek konung, því at þeir Tattararnir gengu hart fram. Sóti ok Norðri ruddust um fast, ok hrökk undan alt; Sóti hafði atgeir at vega með, ok gerði ýmist, hann hjó eðr lagði. Norðri hafði sverð gott, ok gekk hart fram. Eirekr konungr hafði sótt með miklu kappi í miðjan her Sóta, þar til er Norðri kom móti honum ok margir Tattarar. Þeir sóttu fast at konungi; fell þá mjök lið hans, svá hann var nauðlega staddr milli sinna óvina. Hrólfr reið nú fram með

vópnum Vilhjálms svá hart, at fylking Sóta hrökk fyrir honum, hjó ok lagði til beggja handa, ok feldi margan mann, þar til hann kom móti Eireki konungi. Hrólfr drap þar meir enn þrjá tigi manna. Enn er Sóti sér þat, eirir honum stórilla, ok sneri þangat sem Hrólfr var, ok lagði til hans með atgeirnum; hann kom skildi fyrir sik, ok lagði í móti fyrir brjóst Sóta, ok beit ekki á, enn brotnaði spjótit í falnum; Sóti hjó tveim höndum til Hrólfs; höggit kom á miðjan skjöldinn, ok þar í sundr, ok hestinn fyrir framan bóguna, svá í jörðu nam staðar; var Hrólfr þá á fæti mjök móðr, því at hann hafði ákaflega barizt áðr um daginn. Eirekr konungr barðist við Norðra; var þeirra atgangr harðr. Hrólfr hjó þá höfuð af hesti Sóta; vóru þeir þá báðir gangandi. Sóti hjó til Hrólfs, enn hann veik sér undan, ok sökk atgeirinn í jörðina alt upp at höndum honum. Hrólfr hjó með báðum höndum á öxl Sóta, svá sverðit gekk sundr fyrir framan hjöltin. Hrólfr varð reiðr mjök, ok hljóp at Sóta, ok setti gaddhjaltit í höfuð honum, svá stóð í heilanum, enn við því gat hann eigi gert; fell Sóti þar til jarðar, ok var þegar dauðr. Eirekr konungr hafði þá drepit Norðra; brast þá flótti í liði Tattara, ok rann hverr til, sem mest mátti. Eirekr konungr rak flóttann ok hans menn, ok drápu hvern, er þeir náðu; fengu þeir þar mikit herfang í gulli og silfri, vópnum, klæðum ok öðrum dýrgripum. Hrólfr vildi eigi reka flóttann; tók hann sér hest, ok hljóp á bak, ok reið út í skóginn til Vilhjálms, ok segir honum, hversu farit hafi; bað Hrólfr hann taka hest þenna ok vópn sín: „lát nú at öllu hraustlega, ok flýt nú brullaupsgerðinni“. Vilhjálmr mælti: „Vel höfum vit fram gengit, ok er mikils vert um ráð mín ok vitsmuni, hversu mikit ek get til leiðar komit, ok mun

ek frægðarmaðr verða". Hrólfr brosti at orðum hans, ok sagði, at honum þótti hann lítit gott vinna til frægðarinnar. Vilhjálmr stígr nú á hestinn, ok ríðr með öllum sínum herklæðum til Gyðu konungssystur, ok segir mikit af sinni framgöngu ok hreystiverkum. Eirekr konungr var þá heim kominn ok genginn til drykkju í höll sína; Vilhjálmr gekk fyrir konung, ok kvaddi hann, ok mælti: „Nærri var yðr nú farit í dag, herra, áðr ek hjálpaði yðr; þurfi þér nú eigi at geta til, hverr ek er, eðr hvat ek fæ gert, því mér er ekki ómáttugt". Konungr segir: „Þat hygg ek, Vilhjálmr, at þín væri vópnin ok herklæðin, enn Hrólfs hendrnar". Hrólfr segir: „Þat hygg ek, at gjarna vildi ek eiga systur þína, ok mega kenna mér at réttu hreystiverk Vilhjálms, enn þat kemr mér skamt fram, at ljúga þeim sæmdum á mik, er ek vinn ekki til, ok ek er eigi til borinn". Vilhjálmr mælti: „Undarlegt mun þat þykja, herra, þeim mönnum, sem til spyrja, at þér vilið mína frægð ok hreystiverk fordjarfa, eðr þykir yðr meiri sæmdarauki, at einn drengr af kotkarlaætt hafi unnit þetta ok eignist systur yðra, slíkr sem Hrólfr er, því ósýnilegr mun hann þykja til góðs höfðingja, fólki at ráða eðr fremd at vinna; enn ek er jarl at nafnbót ok jarls son, kominn af sjálfri konungaættinni, fríðr ásýndar ok fullhugi hinn mesti, ok at öllum hlutum ágætr, þat er tígnum mönnum berr at hafa. Nú ef þér vilið eigi festar eða brullaupsgerð fram láta eftir skildögum, skal ek í burtu verða ok bera þinn vanheiðr á hvert land, at þér hafið níðzt á mér, ok rofit orð yðar ok trú; var þat talat í mínu landi, at hver konungsdóttir væri fullsæmd af mínu gjaforði". Eirekr konungr mælti: „Eigi skal þat fréttast, at ek níðist á þér, ok mun ek halda allan minn skildaga, enn þat undra ek, at Hrólfr

gengr aldri ór hug mér, um meðferð ok athæfi ykkart, því at eigi þyki mér þat at tilskipuðu vera". Skildu þeir nú talit, enn konungr lét nú við brullaupi búast, ok var þá sett veizla virðuleg; at þeirri veizlu gekk Vilhjálmr at eiga Gyðu systur Eireks konungs, og hafði hún þar engin mótmæli; fekk Vilhjálmr þá marga menn til þjónustu, ok lét hann nú mikit yfir sér.

XIX. Þàt var einn morgun snemma, at Hrólfr gekk í skemmu þá, er Vilhjálmr svaf í, gekk at sænginni, ok mælti: „Nú er svá komit, Vilhjálmr, at þú ert orðinn konungs mágr, enn ek hefi þjónat þér allan tíma; segi ek þèr nú upp mína þjónustu og lausan allan okkarn skilmála; máttu nú vel láta líka þér, at vit skiljum svá búnir; virði ek meir til þess drengskap minn, enn þína tilgerð". Gekk Hrólfr síðan burt, enn Vilhjálmr varð mjög hvimsa við. Gyða spyrr, því Hrólfr færi burt svá skjótt, eða fyrir hverja sök hann færi þvílíkum orðum um. Vilhjálmr segir: „Þat er hans náttúra, at hann vill hvergi vera í sama stað meir enn mánuð, eðr tvó, ef hann réði, enn ek hefi lengi haldit honum hræddum; nú er þat til þrautar, at sá hefir verr, er hans þjónustu hefir, því honum er alt illa gefit, er hann bæði þjófr ok illmenni, enn eigi veit ek, hvórt ek nenni at láta drepa hann hér í ókunnu landi, enn þó mun hann skjótt birta, hver maðr hann er, og mun hann þeim illa launa, er bezt gerir til hans". Skildu þau nú talit; leið veizlan vel fram. Svá er sagt, at lið þat, er undan komst af her Sóta, sigldi heim í Tattararíki, ok höfðu fengit mikinn mannskaða; þótti Menelaus konungi þeirra ferð ill orðin, ok varð svo búit at vera. Snemma um vórit kómu þeir Sörkvér ok Brynjólfr af Jötunheimum, ok færðu Eireki konungi marga fáséna gripi; höfðu þeir

Grímr átt margar orrostur ok fengit jafnan sigr. Hrólfr var með konungs hirð, og var fátt með þeim öllum Sörkvé, Brynjólfi og Vilhjálmi; enn vel kom Hrólfr sér við sessunaut sinn, því hann gaf jafnan silfr á báðar hendr, enn öngum gerði hann gott, meðan hann var hjá Vilhjálmi. Sá var nú hinn þriði vetr, er konungdóttir átti at fá mann til burtreiðar við Sörkvé, ok hugsaði Eirekr konungr nú til sín, ok þótti sem konungsdóttir mundi öngvan mann fá.

XX. Litlu síðar kómu sendimenn konungsdóttur til Eireks konungs með þeim erindum, at hún beiddi at hann léti þing stefna fjölment mjök, ok á þvi þingi vildi hún kjósa mann til burtreiðar við Sörkvé, enn ef hún fengi öngvan þann, er til þess vildi verða, þá vill hún ganga með konungi eftir því sem fyrr vóru skildagar ok sættir þeirra í milli. Við þeirri orðsending varð konungur mjök léttbrýnn, ok þótti nú jungfrúin sèr í hendi; lét hann nú þing kveða, ok boða þangat múg og margmenni af borgum ok kastölum ok ór nálægum heruðum, svá ok it sama konungsdóttir af sínu ríki bauð til sín mannvali því, er röskvast var innanlands; kom þar ok margr óboðinn, því mörgum var forvitni á, hversu til mundi ganga; vóru allir landsmenn hugsjúkir fyrir hennar hönd. Þingit var sett skamt frá kastala Ingigerðar konungsdóttur. Eirekr konungr kom til þingsins með miklu fjölmenni; var þar með honum Sörkvér ok Brynjólfr ok Vilhjálmr mágr hans, ok létu allir (mikit) yfir sér; Hrólfr var ok þar í för, ok hafði með sér vópnin Hreggviðarnaut, ok þótti lítils um hann vert; var þar nú saman komit mikit fjölmenni. Svá var skipat mönnum á þinginu, at raðir vóru settar í hringa, ok eitt hlið á, er ganga mátti í milli. Vilhjálmr sat it næsta kon-

unginum, þá Sörkvér ok Brynjólfr útífrá, enn aðrir vildarmenn sátu sér. Hrólfr sat utarlega í yzta hringnum ok mjök lágt. At svá skipuðu gengr Ingigerðr konungsdóttir á þingit svá fögr og lystileg, at eigi mátti ofsögum segja af hennar vænleik; horfðu allir menn á hana, nema Hrólfr, hann leit eigi til hennar, ok dró niðr höttinn fyrir andlitit. Konungsdóttir gekk fyrir hvern mann, ok leit í augu þeim; gekk hún svá annan hring ofan, enn annan fram; at lyktum kom hún þar, er Hrólfr sat, og þreif í hönd honum, enn hann sat sem áðr; hún hnykkir þá upp kápuhettinum og mælti: „Eigi er hér gott val á mönnum, enn þennan kýs ek til burtreiðar fyrir mik móti Sörkvé, ok skal sjá maðr með mér fara, ef hann vill". Hrólfr segir: „Allheimsklega kýss þú, þvíat ek kann eigi at ríða einsaman, svá ek falli eigi ofan, er ek ok hræddr, þegar menn yglast á mik". Konúngsdóttir segir: „Aldri sá ek þik fyrr, enn þó skaltu eigi undan ganga, ef ek má ráða." Eirekr konungr mælti: Þat hugða ek, jungfrú, at þér skyldnð mann kjósa innlenzkan, enn eigi ór öðrum ríkjum; er Hrólfr sveinn Vilhjálms, ok minn mann, skal hann því frjáls af þessu". Hrólfr segir: „Einkis manns sveinn er ek hér í landi; skal ek ok at vísu veita konungsdóttur hina fyrstu bæn, er hún biðr, ef hún þykist nokkut frjálsari eftir enn áðr". Stendr Hrólfr upp síðan, ok gengr með konungsdóttur, ok allir hennar menn, heim í kastalann; setr hún Hrólf í hásæti, ok veitir honum allan prís ok gleði. Eirekr konungr fór í annan kastala af þinginu, ok var mjök ókátr; flestir menn undruðust, at konungsdóttir kjöri þenna mann, er ósigrstranglegastr var. Iðraðist konungr mjök, er hann hafði játat þessu konungsdóttur, ok bað Sörkvé nú duga eftir megni, ok

spara engin sín konstr, er hann mætti frammi hafa: „hefir mér jafnan sagt þungt hugr um þenna mann; skaltu nú ok vel geyma herklæðin Hreggviðarnauta, at eigi megi oss þat meina“. Hrólfr var nú í kastalanum hjá konungsdóttur í góðum fagnaði, ok segir hann henni sitt erindi, jarlsins vegna, enn hún segist þat gerla áðr vita mundu, ok því ráða: „at ek fara með þér burt héðan, enn þú þætti mér maklegastr, mín at njóta, ef þú frelsaðir mik af óvina valdi“; skyldu þau at svá mæltu. Um morgun var Hrólfr snemma á fótum, ok fór í herklæðin Hreggviðarnauta, enn girði sik með sverðinu góða. Konungsdóttir fekk honum burstöngina ok skjöldinn, er faðir hennar hafði átt; bað hún hann þá til ganga ok taka hestinn Dulcifal; var hann þá rekinn í sterkar grindr með mörgum hrossum; beit hann ok barði, ok drap mörg hrossin; Hrólfr gekk at grindunum, ok drap stönginni á skjöldinn; Dulcifal gekk at Hrólfi, enn svá söng í stönginni ok skildinum, at öllum þótti undr í, er hjá vóru. Hrólfr tók nú hestinn, ok lagði á söðulinn, ok hljóp upp fimlega með öllum sínum herklæðum, enn Dulcifal sprang af stað, ok stökk út yfir grindrnar, svá hann kom hvergi nærri, ok síðan fram á völlinn. Nú var Sörkvér ok kominn til leikvallar, ok konungr með honum, Vilhjálmr ok Brynjólfr ok mikill múgr manns.

XXI. Skikkar nú hvórr sinni burstöng (til) lags, ok ríðr hvórr móti öðrum, sem hestarnir kunnu harðast; leggr þá hvórr til annars með miklu afli. Spjót Sörkvés kom í skjöld Hrólfs, ok rendi útaf, enn Hrólfr stakk hjálminum af Sörkvé; átti hann þá þriðjung skeiðs eftir, er Hrólfr var af. Dulcifal vill eigi staðar gefa, ok snýr aftr í móti, ok hefir Sörkvér eigi af riðit fjórðung, áðr enn þeir mætast; leggr enn hvórr

til annars, ok fór sem fyrr, at Sörkvér vann ekki á, enn hann misti skjöldinn. Þeir ríða þá at í þriðja sinn; ferr þá Dúlcifal, sem fugl flygi, þar til þeir mættust; Hrólfr leggr til Sörkvés, svá festi í brynjunni, ok vegr hann upp ór söðlinum, ok hleypr með hann um völlinn, þar til hann steypir honum at höfðinu í einn fúlann pytt, svá at Sörkvér gekk ór hálsliðnum; stóð þá Dúlcifal kyrr, sem hann væri grafinn niðr. Varð nú konungsdóttir mjök fegin, og allr landslýðr. Enn er Eirekr konungr sér þetta, verðr hann ákaflega reiðr, ok bað alla sína menn slá hring um Hrólf, ok drepa hann sem skjótast, ok kvað hann síðar verr gera mundu, ef hann yrði nú lauss. Var nú svá gert, sem konungrinn mælti, at sótt var at Hrólfi öllum megin; enn er Dulcifal sér þat, rís hann upp örðugr, ok lamdi með framfótunum, ok beit með tönnunum marga menn til bana; augu hans sýndust sem blóðsegar, enn eldr þótti brenna ór nösum honum ok munni; fór hann svá hlaupandi, at hann braut menn undir sik. Hrólfr sat ok eigi kyrr á baki; reyndi hann nú sverðit Hreggviðarnaut; hann hjó ok lagði til beggja handa bæði menn ok hesta; var hverjum víss dauðinn, er fyrir honum varð; stökk nú alt undan; Hrólfr reið þar at, er konungr var fyrir, enn hann hafði á hlaupi undan; drap Hrólfr þá meir enn hundrað manna, áðr hann komst á skóg, ok var móðr, enn ekki sárr. Þóttist nú Eirekr konungr hafa fengit mikinn mannskaða, ok fór heim í kastala sinn um kveldit mjök óglaðr. Þetta sama kveld gerði konungsdóttir sik blíða við menn sína, ok veitti þeim kappsamlega. Hún gerði allar sínar skemmumeyjar svá druknar, at þær fellu sofnar niðr, enn er skamt var af nótt, kom Hrólfr í kastalann, ok hitti konungsdóttur, ok bað hana búna með sér at fara.

Hún segir sér þá ekki at vanbúnu. Hrólfr hafði með sér tvó kistla stóra, ok vóru í dýrgripir konungsdóttur; stíga þau síðan á Dúlcifal ok riðu leið sína. Eigi er þat greint, hvar þau fara, eðr hversu lengi þau vóru á leiðinni, enn meir fóru þau um nætr enn um daga.

XXII. Nú er at segja frá Eireki konungi, at hann vaknar um morguninn, ok bað menn herklæðast ok leita eftir Hrólfi. Var nú svá gert, ok leituðu hans þrjá daga, ok fundu hann eigi; lét konungr þá leita til kastalans konungsdóttur, ok var hún þaðan í burtu, svá engi maðr vissi, hvat af henni var orðit; fekk nú konunginum mikils ótta alt saman, ok var mjök reiðr. Hann mælti til Vilhjálms: „Þat sér ek, at þú hefir logit alt at mér, bæði frá þér ok Hrólfi; má nú sjá, at hann er allr annarr maðr, enn þú hefir sagt; sé ek, at Hrólfr hefir í hauginn farit, enn eigi þú; hefir hann fengit hin góðu herklæðin, enn ek þau er engu eru nýt; mátti þat á honum sjá, at hann var stórra manna, enn þú ert dáðlauss svikari, ragr í hverja taug; hefir þú vitat alla hans fyriræ tlan, ok þorat eigi at segja mér; hygg ek þik at heldr eiga ríki eðr aðra góða hluti, at ek ætla þik þrælborinn þorpara í allar ættir; værir þú maklegr, at ek léti hengja þik á gálga fyrir þat fals ok svik, er þú hefir mér gert ok minni systur, ok mun sá dauði fyrir þér liggja, þó hann komi nú eigi fram“. Við þessi orð konungsins varð Vilhjálmur hræddr mjök ok mælti: „Ek skal þat enn skjótt birta, hverr maðr ek er; stíg ek á stokk, ok strengi þess heit, at ek skal eigi fyrr koma í sæng hjá Gyðu, systur þinni, fyrr enn ek hefi Hrólf af lífi tekit, ok fært yðr höfuð hans ok jungfrúna; skal ek hér einkis manns styrk til hafa né fylgi; tók nú Vilhjálmr vópn sín ok hest, ok reið burt

sem hvatlegast ok eftir Hrólfi, enn Eirekr konungr sat eftir í Garðaríki, ok þótti nú illa at fara.

XXIII. Nú víkr sögunni aftr í Danmörk til Þorgnýs jarls ok hans manna, ok (á) því sama hausti, er Hrólfr fór til Garðaríkis, fór jarl um ríki sitt at veizlum, sem siðr hans var til. Einn dag gekk maðr ókunnigr fyrir jarlinn, ok nefndist Möndull Pattason, ok sagðist farit hafa víða um *út*lönd, ok lézt frá mörgu segja kunna, ok mikla frægð unnit hafa. Hann var lágr á vöxt ok mjök riðvaxinn, fríðr at yfirlitum, utaneygðr var hann mjök. Jarl tók vel við þessum manni, ok bað hann með sér dveljast. Þat þektist hann, skemti hann jarlinum oftlega, ok sagði frá mörgu fróðlega. Þar kom at jarlinn tók hann í svá mikla kærleika, at hann kallaði hann at hverju máli, ok var Möndull á tali við hann nætr ok daga, (svá) at jarl gleymdi þar fyrir sinni ríkisstjórn. Einn tíma sem oftar er Björn ráðgjafi fyrir Þorgný jarli, ok ávítaði hann fyrir þat, er hann gerði ókunnigan mann sinn trygðamann, ok þat tæki svá ór hófi at ganga, at hann gái eigi síns ríkis þar fyrir. Jarlinn reiðist orðum Bjarnar, ok sagðist gera mundu sem hann hafði þenkt, hvat er Björn sagði. Möndull heyrir orð Bjarnar, ok gaf sér ekki at. Björn talaði hér um enn mörgum orðum sannlega, ok gekk burt síðan. Björn átti hús í borginni nær jarls herbergi, enn annan garð utan borgar, sem fyrr var sagt; einn dag kom Möndull svá í herbergi Bjarnar, at hann var eigi heima, ok engi maðr annarr nema Ingibjörg kona hans; hann lék við hana mjök blíðlega, enn hún tók því vel; þar kom at hann leitaði við hana samfara, ok fór þar um mörgum fögrum orðum; hann bauð henni af sér þiggja marga góða gripi, enn lastaði Björn í hverju orði, ok kvað hann ekki at manni vera. Ingibjörg reiddist þessu

mjök ok svaraði honum hæðilega, ok sagðist (aldri) með honum ganga skyldu. Möndull tók þá könnu, ok brá undan yfirhöfn sinni, ok bað hana drekka sáttarbikar þeirra, enn hún sló hendinni neðan undir kerit, ok upp í andlit honum. Hann reiddist við þetta ok mælti: „Eigi skulum vér fyrr skilja, þú ok Björn bóndi þinn, enn ek hefi launat ykkr því, sem þit eruð makleg, fyrir þá svívirðing, er þit hafið mér gert, bæði með orð ok verk“. Gekk hann síðan burt, ok fyrir Þorgný jarl, ok mælti: „Þat vilda ek, herra, at þér sýnduð yðvart lítillæti, ok þægið af mér belti eitt, er ek tók eftir föður minn“. Hann leggr þat á borð fyrir jarlinn; þat var alt með gulli gert ok gimsteinum sett; eigi þóttist jarl betra grip sét hafa. Jarl þakkaði honum, ok sagðist eigi þvílíka gjöf þegit hafa af ótígnum manni; var Möndull þar um vetrinn í sömum kærleikum, enn fátt var Stefni til hans ok Birni. Jarl hafði mikla virt á beltinu, ok sýndi þat vinum sínum jafnan, þá er hann hafði veizlur. Ingibjörg kona Bjarnar tók krankleika nokkurn undarlegan um vetrinn; hún gerðist öll blá sem hel, enn sinnaði um öngvan hlut, sem hún væri vitstola; varð Birni mikil raun at þessu, því hann unni henni mikit. Þat bar til (um) vórit at veizlu einni, at beltit Möndulnautr hvarf burt frá jarli; var þess víða leitat, ok fanst eigi; þótti jarli þat mikill skaði, ok lét mjök grund at gefa um eftirleitina, ok fanst þat eigi. Jarl spurði Möndul, hvat (hann) hugði af orðit, eðr hversu eftir skyldi leita. Möndull segir: „Vant er mér at kveða á mann, hver tekit hefir, þótt ek þykist nærri geta munu, enn þat er líkara, at sá hafi fleira frá yðr stolit enn þessu einu, er beltit hefir tekit; mun þat ríkr maðr gert hafa, sá er jafnan hefir yðarn heiðr öfundat. Nú er þat mitt ráð, at þèr látið rannsókn uppi hafa,

þá er alla varir minst, ok lát öngvan undan ganga, þótt framr sé, enn eigi mun sá sjálfkrafi sína hirzlu uppi láta, er tekit hefir, enn hverr, sem þat (hefir) gert má at réttu á gálga (hanga)". Jarli þykir þetta gott ráð, ok segir svá vera skyldu; lætr hann nú saman kalla alla sína hirð, ok segir þeim, at hann vill rannsaka hvers manns hirzlu; fyrst Stefnis sonar síns ok Bjarnar ráðgjafa, svá at aðrir menn mætti því betr við una. Þeir létust þess búnir; var nú svá gert, at Stefnir sýndi fyrst sínar féhirzlur, ok fanst þar ekki; síðan var hjá Birni leitat ok öllum, er í vóru borginni, ok kunni þat eigi at finnast. Þá mælti Möndull: „Eiga mun Björn fleiri hirzlur, enn hér at eins í staðnum, ok hefir þar eigi leitat verit." Stefnir sagði: „Víst á Björn utan borgar; ek trúi (ok eigi) þangat leita mega". Jarl segir þangat fara skyldu, ok svá gerðu þeir; lét Björn þá uppi rannsókn sem fyrr. Möndull gengr at fornri kistu einni, ok spyrr, hvat þar er í. Björn segir þarí vera fornan skipsaum. Jarl bað upp ljúka. Björn leitaði at lyklinum, ok fann ekki. Jarl gekk þá at, braut upp, ok bar upp þat er í var, enn á neðanverðum botninum lá beltit. Allir menn undruðu þetta, enn Björn þó mest, því hann vissi sik saklausan af þessu. Jarl varð nú reiðr mjök, ok bað Björn höndum taka: „ek skal", segir hann, „hengja þik á hæsta gálga, þegar er morgin kemr, — því þetta hefir hann fyrri gert, þó nú at eins sé víst orðit". Var nú Björn tekinn ok bundinn sterklega, því enginn þorði móti að mæla, þó hann þætti ómaklegr þessa. Björn bauð skírslur fyrir sik, sem landssiðr er til, enn jarl vildi þat ekki heyra. Stefnir fekk þat af föður sínum, at hann lifði sjau nætr, ef þat fyndist nokkut í, at honum væri til hjálpar, ok skyldi hann vera í varðhaldi Mönduls, og eigi í borg-

ina heim koma. Margir hörmuðu þetta, því Björn var mjök vinsæll. Fór jarl nú heim í staðinn með mönnum sínum, ok gengu undir drykkjuborð. Enn þegar hirðin hafði kent fyrsta rétt ok drukkit fyrsta bikar, var öllum horfin vinátta við Björn, ok þótti þá öllum sem hann mundi sannr at sök. Möndull var nú í garði Bjarnar, ok rak í burtu alla hans heimamenn; hann tók Ingibjörgu, ok lagði í sæng hjá sér hverja nótt, Birni ásjáanda, ok hafði hún alt blíðlæti við hann, enn mundi ekki til Bjarnar bónda síns. Þótti nú Birni þunglega at fara, ok líða nú svá þessar sjau nætr, sem frá var sagt. Víkr nú aftr sögunni þangat, er fyrr var frá horfit, því eigi verðr af tveimr hlutum sagt í senn, þótt báðir hafi jafnfram orðit.

XXIV. Nú er frá því at segja, at þau fóru ór Garðaríki, Hrólfr ok konungsdóttir, at einn dag sjá þau, hvar einn maðr ríðr eftir þeim; hann er í línklæðum einum ok girðr sverði; hann dregr skjótt eftir þeim; kennir Hrólfr, at þar er Vilhjálmr kominn, enn þegar hann sér Hrólf, fellr hann til fóta honum, ok biðr sér líknar á marga vegu: „hefir ek hart af fengit, síðan vit skildum“, segir Vilhjálmr, „því konungr lét setja mik í myrkvastofu, ok vildi láta drepa mik; komst ek burt með ráðum, bæði frosinn ok hungraðr; er ek nú kominn á þína miskunn, Hrólfr minn, hvat sem þú vilt af mér gera; vilda ek aldri gert hafa, er þér mætti mislíka, ok alla daga vera þér hollr ok trúr héðan í frá, ef þú lætr mik nú lifa ok fylgja þér aftr til Danmerkr“. Hrólfi fekst hugar við hörmungarlæti Vilhjálms, ok segist eigi nenna at drepa hann, þó hann væri þess maklegr. Konungsdóttir kvað því misráðit vera mundu: „því hann hefir ilt yfirbragð ok illa mun hann reynast“. Vilhjálmr fór nú með þeim ok gerði sik mjök

þjónustumjúkan, enn aldri var honum óhætt at koma nærri Dulcifal, því hann beit Vilhjálm ok barði, ef hann náði; fóru þau til þess, er ein dagleið var eftir til Þorgnýs jarls; höfðu þau tekit sér náttstað undir skógi einum, ok skutu sér laufskála um kveldit; lágu þau Hrólfr ok konungsdóttir bæði saman hverja nótt ok nakit sverð milli þeirra. Vilhjálmr stakk Hrólfi svefnþorn um nóttina, enn um morgin stóð hann upp snemma, ok tók hestinn Dulcifal, ok lagði söðul á hann, ok þetta eitt vildi hann at Vilhjálmi þiggja. Hrólfr lá í herklæðum sínum, ok utan yfir Véfreyjunaut. Ingigerðr stóð upp; hún knúði Hrólf, ok fekk eigi vakit hann, hvernveg sem hún fór at; gengr hún þá ór skálanum, ok grætr. Vilhjálmr sér þat, ok spyrr, hvárt henni gætist lítt at hvílubrögðunum. Hún segir: „Alt má mér vel við hann líka, enn svá sefr hann fast, at ek fæ ekki vakit hann". „Ek skal þá vekja hann", segir Vilhjálmr; „gengr hann þá at, ok ryðr í sundr skálanum; síðan hjó hann báða fætrna undan Hrólfi, ok stakk þeim milli klæða sér. Hrólfr svaf sem áðr. Konungsdóttir spyrr, hvað brysti. „Lífstundir Hrólfs", sagði Vilhjálmr. Konungsdóttir segir: „Njót allra manna verst lífs ok handa, ok var þetta it mesta óhappaverk unnit; muntu illa ills bíða". Vilhjálmr mælti: „Tveir eru kostir gervir, taktu hvárn, er þér þykir vildari, ok er sá annarr, at þú skalt fara með mér til Þorgnýs jarls ok sanna þat, er ek segi, því ek hygg mér lítit til sæmdar, at fara aftr í Garðaríki; hinn er annarr kostr, at ek drep þik, sem þú ert komin. „Hún hugsar, at kjósa sér eigi dauða, meðan hún á kost at lifa, enn þykir fyrir Vilhjálmi einskis ills örvænt; segir hún þá at hún mun honum fylgja, ok eigi í móti mæla því er hann segir, ef hann gerði henni öngvan vanheiðr í sínum orðum; varð hún

hér eið at vinna. Vilhjálmr vildi taka Dulcifal, enn þess var engi kostr, því at hann beit ok barði á alla vega, svá hann mátti honum hvergi nærri koma, ok eigi mátti hann at Hrólfi ganga fyrir hestinum; mátti hann ekki með sverðit fara fyrir þunga sakir; lá Hrólfr nú þar eftir, enn þau fóru leiðar sinnar; þótti konungsdóttur nú þungt at fara, ok mikit við Hrólf at skilja, svá lítt sem hann var staddr. Er eigi frá þeirra ferð fyrr sagt, enn þau kómu til Þorgnýs jarls; gengr hann móti konungsdóttur með allri vegsemd ok blíðu; hann spurði hvat manna hann væri. Hann svarar: „Ek er einn bóndason af góðri ætt hér í Danmörku, ok kom ek í ferð með Hrólfi, þá er hann fór til Garðaríkis; höfum vit þar unnit margar þrautir, ok at seinustu vann hann Sörkvé kappa Eireks konungs ok drap hann; þat þoldi konungrinn eigi, ok lét taka Hrólf ok drepa; eru hér fætr hans, er ek hefi með mér til sýnis; náði ek síðan konungsdóttur, ok færði ek hana hingat; hefi ek lagt mik í margan lífsháska fyrir yðra skuld, ok báðir vit Hrólfr; var ok engi honum hraustari, því at hann gafst aldri upp, fyrr enn hann misti báða fætrna; þykjumst ek nú kominn til ráðahags við Þóru, dóttur yðra; er yðr smánarlaust at eiga mik fyrir mág fyrir ættar ok mannskapar sakir; þarf því eigi at fresta, at nú sé bæði saman brullaupin“. Flestum þótti saga Vilhjálms sannleg, ok hörmuðu allir dauða Hrólfs, mest jarl ok Stefnir son hans. Ingigerðr grét mjök; jarl blíðkaði hana, ok spurði, hvórt Vilhjálmr hefði honum satt sagt. Hún sagði: „Eigi mun Vilhjálmr meira at yðr ljúga enn öðrum, enn þess vil ek yðr biðja, at þér frestið mánuð brullaupunum; kann þar mart til at koma, at yðr þykir eigi svá mega vera“. Þóru fell ok lítt til Vilhjálms, ok beiddi þess sama. Enn er Vilhjálmr heyrði

þetta, kjaftaði hann: „Látið þér eigi á brullaupum frest, hvat sem þær segja, því kvenna skaplyndi er ómerkilegt“. Stefnir sagði: „Vel stendr at konungsdóttir ráði þessu, ok eru þetta eigi löng frest“. Vilhjálmr segir: „Óhöfðinglega er þat sagt, at láta konur ráða fyrir sér ætlun sinni, eðr son sinn, ef þau ráða þó verr“. Stefnir reiddist við orð hans, ok sagði þær skyldu ráða enn eigi Vilhjálmr: „ella skal ek missa lífit“. Vilhjálmr segir þat skaðalaust, þó hann væri drepinn. Jarl bað þeim þetta eigi at grein verða: „enn þó mun Stefnir ráða því, er hann vill til hlutast, enn þú, Vilhjálmr, munt ná ráðahag við dóttur mína, því þú hefir vel til unnit“. Stefnir tók í hönd Ingigerðar ok leiddi hana til skemmu systur sinnar, læsti síðan ok geymdi sjálfr lykkilinn. Þat er sögn manna, at Ingigerðr konungsdóttir hafi geymt fætrna ok borit hjá þau grös. er ekki mátti deyja; líkaði Vilhjálmi illa við Stefni, ok varð at hafa svá búit.

XXV. Nú er þar til máls at taka, er Hrólfr er; hann lá til kvelds sem dauðr, því svefnþorninn lá í höfði honum; hafði Vilhjálmr hann ekki burt tekit. Dúlcifal stóð með söðli ok beizli yfir honum, til þess er hann gekk at Hrólfi, ok velti honum með höfðinu um völlinn; fell þá burtu svefnþorninn. Hrólfr vaknar við þat, at undan vóru báðir fætrnir, horfinn skálinn, enn Vilhjálmr burt ok konungsdóttir; þar lá sverðit Hreggviðarnautr. Hrólfi þótti nú mjög harkast um, enn þó hreyfir hann sik, ok tekr lífsteinana, ok skefr í stúfana, tók þá skjótt sviða ór sárunum. Hrólfr skreið at hestinum, enn hann lagðist niðr; fekk Hrólfr þá velt sér í söðulinn; stóð Dúlcifal þá upp; reið Hrólfr þá til þess, er hann kom til bæjar Bjarnar vinar síns, því hann vildi eigi ríða til borgarinnar, enn þótti langt til kastala

síns. Dúlcifal lagðist, þegar hann kom í garðinn, tók Hrólfr þá beizl af honum, enn skreið inn í húsin; þótti honum þar auðigt mjök. Hrólfr fór í eldaskála, ok kastar sér niðr í sætit, þar er skuggi bar á, ok lá þar um stund; hann sér þá hvar kona gengr, ok hefir eld meðferðar; þessi kona var blá at yfirlit sem klæði ok mjök bólgin; hún kveykti eld. Litlu síðar kemr inn maðr í skarlatsbúnaði ok skarband um enni af gulli gert; hann var lávaxinn og miðdigr; hann leiddi mann einn eftir sér, ok var bundinn at höndum ok fótum; þar kennir hann Björn vin sinn ok þykir hann harðlega leikinn. Hann leggr Björn niðr, enn sezt niðr við eldinn, ok setr konuna hjá sér, ok kysti hana. Björn mælti: „Illa gerir þú, Möndull, er þú hefir svikit konu mína, enn forlogit mik við jarl, svá hann lætr hengja mik á þriggja nátta fresti fyrir öngva sök; mundi eigi svá fara, ef Hrólfr Sturlaugssou væri innan lands; mun hann og mín hefna, ef honum verðr aftrkómu auðit.“ Möndull svarar: „Aldri mun hann þér hjálpa, né þín hefna heðanfrá; má ek þat af honum segja þér, at undan honum eru báðir fætrnir, ok ódauðr at eins; mun hann aldri lífs aftr koma“. Hrólfr færist nú á stúfana upp í sætinu, ok tekr báðum höndum um háls Mönduls, ok mælti: „Þat skaltu vita, at enn lifa hendr Hrólfs, þó fætrnir sé farnir“; kippir honum niðr undir sik, svá at kvorar niðr í honum. Hann mælti þá: „Ger svá vel, Hrólfr, at þú drep mik eigi; skal ek þik þá heilan gera, því at ek á þau smyrsl, er engi eru slík á Norðrlöndum; hefi ek svá mikil konstr til læknisdóms, at ek má alt heilt vinna, þat lífs er vón, innan þriggja nátta; ek vil þér ok kunngera, at ek er dvergr í jörðu byggjandi, ok dvergsnáttúru hefi ek á kynstrum til læk(n)idóms ok hagleik; fór ek þess erindis hingað, at

ek ætlaði at heilla Þóru jarlsdóttur eðr Ingibjörgu, ok hafa þær burtu með mér; enn fyrir því at Björn sá gerst, hverr ek var, þá vildi ek svá fyrirkoma honum, at ek tók beltit ok lét í kistu hans, enn ek tók burt lykkilinn, at hann þætti því líklegri til, at hann hefði stolit, sem hann væri tregari til kistunni upp at lúka; hefir ek snúit allra manna vináttu við Björn. Nú vil ek gjarna alt til lífs mér vinna, þat er þú kant beiða, því at minn lífgjafa skal ek aldri svíkja". Þá mælti Hrólfr: „Þat mun ek voga, at gefa þér líf, enn fyrst skaltu Ingibjörgu lækna ok leysa Björn"; lét hann þá Möndul upp standa, ok var hann svartr ok ljótr eftir skapan sinni; leysti hann Björn, enn færði Ingibjörgu ór klæðum, ok smurði hörund hennar með góðum smyrslum, ok gaf henni minnisveig at drekka, ok vitkaðist hún þá skjótt, enn hvítnaði hörundit, ok tók þá heilsu sína ok týndi allri ást við dverginn. Þökkuðu þau Björn Hrólfi, sem verðugt var. Eftir þat hvarf Möndull, ok kom aftr þegar stund leið, ok fór þar með fætr Hrólfs, ok stóran smyrslabuðk. Hann mælti: „Nú mun ek þat gera verða, sem ek hafði áðr eigi ætlat, at græða þik, Hrólfr; skaltu nú leggjast niðr við eldinn ok baka stúfana". Hrólfr gerði svá; smurði hann þá smyrslunum í sárin, ok setti við fætrna, ok batt við spelkur, ok lét Hrólf svá liggja þrjár nætr; leysti þá af umbönd ok bað Hrólf upp standa ok reyna sik. Hrólfr gerði svá; vóru honum fætrnir þá svá hægir ok mjúkir, sem hann hefði á þeim aldri sárr verit. Nú þótt mönnum þyki slíkir hlutir ótrúlegir, þá verðr þat þó hverr at segja, er hann hefir sét eða heyrt. Þar er ok vant móti at mæla, er hinir fyrri fræðimenn hafa samsett; [hefði þeir þat vel mátt segja, at á annan veg hefði atborizt, ef þeir vildi; hafa þeir ok sumir spekingar verit,

er mjök hafa talat í fígúru um suma hluti, svá sem meistari Galterus í Alexandrí sögu eðr Umeris skáld í Trójumanna sögu, ok hafa eftirkomandi meistarar þat heldr til sanninda fært, enn í móti mælt, at svá mætti vera; þarf ok engi meira trúnað á at leggja, enn hafa þó gleði af, á meðan hann heyrir]. Þá mælti Hrólfr til Mönduls: „Nú hefir þú vel gert, er þú hefir mik læknat; skaltu hjá mér hafa nokkura hluti, er þú beiðir; þess vil ek biðja, at þú fylgir mér til Garðaríkis, ef ek ferr þangat aftr“. Möndull segir svá vera skyldu; “mun ek nú fara til minna heimkynna; hefi ek hart af fengit okkrum viðskiftum, ok þat harðast, at ek skilda við Ingibjörgu, enn þó mun nú svá verða vera“. Fór Möndull dvergr við svá búit, ok vissi Hrólfr ekki hvað af honum varð.

XXVI. Um morguninn eftir stendr Hrólfr upp ok herklæðist. Hann mælti til Bjarnar: „Nú munu vit fara í borgina fyrir jarl“. Björn segir: „Ófúss er ek þess, því at nú er úti sá tími, er mèr var griðum jàtat, ok er mér víss dauði, ef ek kem þar“. Hrólfr mælti: „Til þess muntu hætta verða“. Fóru þeir nú til borgarinnar ok ganga inn í höllina, ok námu staðar utarlega. Jarlinn sat þá yfir drykkjuborðum, ok kendi eigi Hrólf, ok engi sá er inni var. Enn þegar sem jarlsmenn sáu Björn, mæltu þeir allir til hans: „Djarfr gerist nú þjófrinn Björn, er hann gengr fyrir augu jarls, ok illa hefir Möndull gætt hans, er hann er lauss orðinn“. Einn maðr tók upp öx(n)ahnútu stóra, ok snarar at Birni, enn Hrólfr tók hana á lofti, ok sendi aftr þeim er kastaði; kom hnútan fyrir brjóst honum, ok í gegnum hann, svá hún stóð í timbrveggnum. Allir hljóðnuðu við þetta, ok hræddust hinn mikla mann, er inn var kominn. Hrólfr mælti til Bjarnar: „Gaktu fyrir

sæti Stefnis, ok tala þessum orðum: 'bjóða mundi Hrólfr Sturlaugsson þér, ef hann væri hèr fyrir, enn þú kæmir til'". Björn þverfetar innar eftir höllinni, því hann var hræddr mjök, þar til hann kom fyrir Stefni; mælti hann þá þessum orðum, er Hrólfr bauð honum. Enn er Stefnir heyrði orð hans, stökk hann fram yfir borðit, ok gekk utar at Hrólfi, ok létti kápuhettinum frá andliti honum; kendi hann þá Hrólf ok fagnaði honum forkunnar vel, ok leiddi hann fyrir föður sinn. Jarl varð feginn kómu Hrólfs ok stóð upp í móti honum með allri blíðu. Vilhjálmr setti nú ekki vel augun, er hann sá Hrólf; var hann stundum rauðr yfirlits, enn stundum bleikr sem bast af hræzlu. Þorgnýr jarl mælti: „Hér sýnist mér nú Hrólfr, Vilhjálmr, enn eigi dauðr". Hrólfr spyrr, ef Vilhjálmr væri þar. Hann segir: „Hér em ek, Hrólfr minn, ok er alt á þínu valdi, þat mér til heyrir". Hrólfr segir: „Ekki skildist þú vinsamlega við mik, Vilhjálmr ok mun þér lengi ilt innan brjósts búit hafa, þó nú sé fram komit, ok er þat nú vildast, at þú segir ævisögu þína, þótt eigi sé góð, því at lítill heiðr mun þér at þínu lífi verða héðan frá". „Svá skal gera, sem þú vilt, Hrólfr minn, því þat mun bezt gegna", segir Vilhjálmr.

XXII. „Þat er upphaf at sögu minni, at faðir minn bjó við skóg einn hér í Danmörk, er Úlfr hét; hann átti sér konu ok átta börn, ok var ek eitt af þeim et elzta at aldri. Faðir minn átti geitr margar ok mjök óspakar; var ek til þess fenginn, at geyma þeirra, ok alt gerða ek, þat er til fell, ok ek komst höndum undir, enn viðgerningr var léttr, ok illa var ek klæddr; enn þegar ek kom eigi geitunum heim, þá var ek flengdr; tók ek þetta illa at þola, þar til at ek kom heim eina nótt; bar ek eld at húsunum, ok brendi

ek þau inni; bjó ek þá búinu um langa stund; tók ek þá mikinn þroska. Eina nótt dreymdi mik, at maðr kom at mér mikill vexti, ok nefndist Grímr; hann kvað mik vera gott mannsefni ok mikla giftu lagna verða, ef ek kynni eftir at leita, ok mælti til kaupa við mik; ek spurði, hvernig kaup þat væri. Hann segir: 'Ek skal gefa þér enn meira afl, enn þú hefir áðr, þar með vópn ok góð klæði, ok fleiri hluti aðra; enn þú skalt fara á fund Hrólfs Sturlaugssonar, ok svíkja hann, ef ef þú getr, því hann er nú á ferð kominn, ok ætlar til Garðaríkis, ok ná burt konungsdóttur; mun hann mörgu illu af stað koma, ef hann er eigi af dögum ráðinn; má svá gera giftumuninn, at þú verðir mágr Eireks konungs, enn hann fái bana'. Ek játaði þessu. Síðan tók hann horn undan skikkju sinni, ok gaf mèr einn drykk; þótti mér þá hlaupa afl í mik; síðan skildu vit at svá mæltu, ok er ek vaknaði, lágu þar bæði vópnin ok klæðin; fór ek síðan, þar til er vit fundum Ölvé, frænda minn; vóru þat alt mín ráð, er þar fór fram, því ek þóttist vita, at þú mundir halda eiða þína, ok ek mundi kosti eiga at drepa þik, þá er ek vilda, ok þú hefðir unnit mér þat til framkvæmdar; þykist ek nú vita, at þetta hefir Grímr ægir verit, er mér hefir vitrazt, ok því fór ek ór Garðaríki eftir þér, at ek hræddumst, at hann mundi mér grimmlega hefna, ef ek gerði þat eigi, er hann hafði mælt. Nú hafði ek ætlat, at fá Þóru til eiginkonu, ok því færði ek Ingigerði hingat, enn eigi í Garðaríki; hefði ek þar aldri óttalauss verit, ef it sanna væri uppi um hagi mína, ok hefi ek ætlat at drepa Stefni, ok svá jarl eftir, ok taka Ingigerði ok ráða einn fyrir ríkinu þaðan af; mundi ek hafa gengit milli bols ok höfuðs á þér, Hrólfr minn, í skóginum, ef ek hefði eigi óttazt Dulcifal. Er

nú ævisaga mín úti. Væntir mik nú, Hrólfr minn, at þú munir gefa mér líf, þótt ek sé ómaklegr, því mér hefir nokkur vórkunn á verit, at vinna til þvílíks heiðrs, sem í boði var, ok slíks kvónfangs ok mikils ríkis". Eftir þat þagnar Vilhjálmr, enn öllum þeim, er heyrðu þessa sögu, þótti hann vera hinn mesti svikari. Eftir þat hefir Hrólfr upp sína sögu, ok segir frá því, er hann fór heiman ór Danmörku, ok til þess, er þá var komit, ok þótti mönnum mikils vert um hans frægð ok hreystiverk, ok þótti dvergrinn honum sendr verit hafa til happa. Tók nú Björn aftr þvílík metorð og heiðr, sem hann hafði áðr haft, enn Vilhjálmr var nú fanginn, ok er stefnt til hans fjölment þing; var þá um leitat, hvern dauðadag hann skyldi helzt hafa; urðu allir á þat sáttir, at hann fengi hit hræðilegasta líflát, ok var síðan sett ginkefli í kjaft honum ok hengdr á hæsta gálga; lét Vilhjálmr svá sitt líf, sem fyrr var sagt, ok var þess vón, at illa mundi illum lúka, þar sem þvílíkr svikari ok morðingi var. Ingigerðr konungsdóttir varð fegin aftrkómu Hrólfs, ok því at hann var heill orðinn, átti jarl þá tal við hana, ok segir at nú mundi ekki brullaupinu lengr fresta þurfa. Hún segir: „Þat skuluð þér vita, herra, at eigi er hefnt Hreggviðar konungs föður míns, ok þat með, at ek skal í einskis manns sæng koma, fyrr enn þat er gert, at Eirekr konungr er drepinn, ok Grímr ægir, ok allir þeir er þar gerðu mest at; vil ek ok eigi, at Garðaríkis menn þjóni undir annan höfðingja enn þann, er ek skal eiga". Hrólfr segir: „Meðr því ek færði konungsdóttur burt ór Garðaríki, ok hún vildi mér lostig fylgja, þá skal hún ok ónauðug af hverjum manni, ef ek má ráða; enn bjóða vil ek yðr, herra, at fara í Garðaríki með styrk yðrum, ok vinna þar þvílíkt, er ek má orka". Jarl segir: „Þakka

vil ek yðr, Hrólfr, fyrir þann góðvilja, er þér hafið mér téð í þessu ok allri þinni þjónustu. Nú vil ek gjarna þat þiggja, at þit Stefnir séuð formenn þessar ferðar; skal ek ykkr svá búa í þessa ferð at skipum ok liði, sem ek hefi framast efni á, því at ek vildi, at þit kæmuð svá hefndum fram, at konungsdóttur líki; skal ok brullaupit eigi fyrr vera, enn þit komit aftr, ef þess verðr auðit". Konungsdóttir segir sèr þetta vel líka, ok var þetta með þeim staðráðit. Menn Hrólfs höfðu beðit hans í kastalanum, meðan hann var í burtu ok urðu þeir glaðir við hans heimkómu.

XXVIII. Lætr nú Þorgnýr jarl hafa skipa búnað ok vópna um sumarit, svo vítt sem hans ríki var; kom honum ok mikit lið af Svíþjóð ok Fríslandi, er frændr hans ok vinir sendu honum, ok enn fekk hann mikinn styrk af Vindlandi; var nú mikill viðbúnaðr í Jótlandi í þessarri herferð, enn svá sem herrinn var allr saman kominn, var þat frítt lið ok vel búit. Þeir höfðu hundrað skipa, ok flest stór; vóru þeir Hrólfr ok Stefnir formenn þessa liðs. Þeir biðu byrjar nokkura daga; einn dag gekk maðr fram at borði á skipi Hrólfs; hann var lágr ok digr, hafði stóran bagga á herðum sér; hann gengr á bryggjuna á skipit; Hrólfr kennir þenna mann; þar er kominn Möndull dvergr. Hrólfr fagnar honum vel. Möndull lagði baggann af sér og mælti: „Nú er ek hér kominn, sem þú beiddir Hrólfr, ok mun ek fara með þér, ef þú vilt, með því móti at ek ráði öllu því, er ek vil til leggja, ok engi bregði af mínum ráðum; þó mun alls við þurfa, at vel takist". Hrólfr svarar, ok segir, at allir skyldu hans ráð hafa, ok hann vildi gjarna hans föruneyti þiggja. Þá mælti dvergr: „Þat er fyrst mín skipan, at þú, Hrólfr, skalt vera á því skipi, sem fyrir skal fara alla leið, því at þú hefir gullit

álfkonunaut; máttu eigi vilt fara; vér skulum tengja saman öll skip vór, hvert af stafni annars; ek skal vera á því skipi, er seinast ferr. Vér skulum eigi fyrr leysa, enn undit er segl á öllum skipunum; þótt nokkurr leysist ór flotanum, þá skal enginn fram hjá sigla; skuluð þér þessu fram halda, ok eigi af bregða, hvat er á gnýr eðr yðr kann sýnast, ok mun þá vel duga; aldri skulu vér at landi leggja, né nokkura dvöl hafa, fyrr enn vér komum til Garðaríkis; skulum vér nú segl vinda, því at byr mun eigi skorta." Var nú svá gert, sem Möndull hafði fyrir sagt; bað Þorgnýr jarl vel fyrir þeim ok Ingigerðr. Björn ráðgjafi var eftir með (jarlinum), ríkinu til gæslu. Rann nú byrr á, ok sigla þeir Hrólfr í haf; þeim byrjaði hæglega, enn svá sýndist þeim, sem annat mundi veðr í lofti; sjór var úthverfr kringum þá, ok miklar dunur vóru í loftit at heyra. Möndull sat við stjórn á síðasta skipi. Hann tók eitt stórt kefli, ok batt þar um blám þræði, ok dró þat eftir skipinu í vörina. Eina nótt sýndist þeim, sem herskip færi í móti Hrólfi, ok veitti honum harða atsókn. Möndull kallaði, ok bað öngvan gefa sik at því, enn þeir sögðu hann svá hræddan, at hann þyrði eigi verja lið Hrólfs. Þeir leystu skip eitt ór flotanum ok vildu fara framfyrir önnur skipin, enn þess var eigi kostr, því at vindr kom í móti þeim, ok rak þá aftr um öll skipin, ok þat sá hann til þeirra síðast, at einn stór hrosshvalr kom at þeim, ok steypti skipinu um koll; týndist þar hvert mannsbarn. Mörg undr bar fyrir þá önnur, ok brugðu menn sér misjafnt við; þeir týndu alls tuttugu skipum, áðr þeir kómu í Garðaríki; lögðu þeir upp í ána Dýnu, ok herjuðu þar á bæði borð, brendu bygðir, enn ræntu fé, því er þeir náðu; mart fólk gekk til handa þeim, ok fengu þeir með því fjölda liðs; spurðu

þeir brátt til Eireks konungs, hvar hann var með fjölmenni; lögðu þeir þá skipunum í eitt lægi. Möndull tók bát einn, ok reri kringum öll skipin. Síðan gekk hann á land, ok bað menn tjalda við einn hamar, er þar var nær þeim: „skal hvert tjald standa af annars enda upp“; var nú svá gert. Eftir þat leysti hann bagga sinn, ok tók þar ór svört silkitjöld; hann tjaldaði þeim utan yfir öll önnur tjöldin svá breitt ok sterklega, at hvergi fanst smuga á. Þetta var fyrir vetrnætr, er þeir kómu í Garðaríki. Möndull dvergr mælti: „Nú skal bera kost af skipunum í tjöldin, svá endast megi um þrjár nætr; síðan skuluð þér í tjöldin ganga, ok enginn út sjá, fyrr enn ek segi yðr til“. Var nú alt gert eftir hans boði; gekk Mundull síðast inn, ok fór þó áðr umhverfis tjöldin. Litlu eftir þetta heyrðu þeir, at veðr tók at hvessa, ok gnúði fast á tjöldin; þótti þeim þat undrum gegna. Maðr einn var svá forvitinn, at hann spretti tjaldinu, ok sá út, enn er hann kom inn aftr, var hann bæði vitlauss og mállauss, og innan lítils tíma dauðr. Þessu gekk þrjár nætr, at veðrið stóð. Möndull mælti: „Eigi komum vér allir aftr til Danmerkr, ef Grímr ægir má ráða, því hann var sá hrosshvalr, er týndi skipum várum, ok hefði hann svá með öll farit, ef ek hefði eigi farit síðast, því hann mátti aldri lengra fara, enn at kefli því, er ek dró eftir mér. Nú hefir hann hríð at yðr gert með frosti, at allir þér hefðuð bana fengit, ef eigi hefðu tjöldin hlíft yðr, enn nú á þetta ofan eru komnir tólf menn í skóginn skamt héðan, er Grímr hefir sent Eireki konungi; þeir eru ofan af Ermlandi, ok eru nú at efla seið, ok skulu seið ætla ykkr Hrólfi ok Stefni, svá þit skulið sjálfir drepa ykkr. Nú skulum vér fara sjau saman móti þeim, ok sjá, hvat í gerist“. Gerðu þeir nú svá, unst þeir kómu í skóginn;

sáu þeir hús eitt; var þangat at heyra ill læti, er þeir frömdu seiðinn. Gengu þeir síðan inn í húsit, ok sjá þar hjall hávan, ok undir fjóra stólpa. Möndull fór inn undir hjallinn, ok reist þeim seiðvillur með þeim atkvæðum, at þeim hrifi sjálfum seiðmönnunum; gengu þeir síðan út í skóginn, ok námu (staðar) um hríð, enn seiðmönnunum brá svo við, at þeir brutu ofan seiðhjallinn, ok hlupu beljandi út af húsinu á sinn veg hverr þeirra; sumir hlupu í fen eða sjó, enn sumir fyrir björg ok hamra, ok drápu sik allir með þessum hætti. Fóru þeir síðan aftr til skipa sinna, ok vóru þau heilbrigð; sáu þeir at hríðin hafði ekki víðara tekit enn um kring skipin ok tjöldin. Þá mælti Möndull: „Nú er svá orðit, Hrólfr, at ek mun ekki í orrostu ganga, því ek er engi at hreysti eðr framgöngu, enn þó mundir þú liðfár hafa orðit, ef þú hefðir einn um sét með; ykkr Stefni var þessi dauði ætlaðr, sem nú sáuð þér, at seiðmennirnir fengu“. Þökkuðu (þeir) honum fyrir sín konstr, ok bjuggu sik til landgöngu síðan.

XXIX. Litlu síðar enn þeir Hrólfr fóru ór Jótlandi ok í Garðaríki, kom við land Tryggvi berserkr, sá er fyrr var getit í sögunni; hann hafði óvígan her fyrir fjölda sakir; hafði hann oftast verit í Skotlandi ok Englandi, síðan hann flýði undan þeim Hrólfi ok Stefni, enn nú hafði hann spurt at þeir vóru ór landi farnir ok nú mundi lítit við taka. Enn þegar Þorgnýr jarl spurði hersöguna lét hann safna liði, ok með því at Tryggvi hafði mjök á óvart komit, ok þat annat, at burt var alt mannval ór landinu, þá fekk jarl lítit lið móti svá miklum her. Fundr þeirra var skamt frá borginni; sló þar þegar í enn harðasta bardaga; gengu hvárirtveggju vel fram. Þorgnýr jarl lét rösklega fram bera merki sitt, ok fylgdi sjálfr, ok barðist alldjarflega ok drap margan mann.

Björn ráðgjafi fylgdi honum karlmannlega, ok feldi marga menn, því þeir vóru vanir til herskapar ok fullhugar til framgöngu. Tryggvi gekk ok hart fram, ok óð í gegnum lið jarls, svá ekki stóð við honum, ok hallaðist mjök orrostan á hans menn, jarlsins. Bardaginn stóð allan dag, ok lyktaðist með því, at Þorgnýr jarl fell með góðan orðstír, ok Tryggvi varð hans banamaðr. Flýði þá Björn ráðgjafi, ok þat lið er eftir var, til borgar, ok heldu sik þar, enn Tryggvi settist um borgina. Síð um kveld sáu menn at þrjú skip sigldu at landi; vóru öll stór ok svört fyrir borði. Þeir lögðu í lægi ok tjölduðu; vóru nú borgarmenn hugsjúkir um sinn hag; enn þegar morgun kom, ganga skipamenn heim til borgar með fylktu liði; tólf gengu fremstir, ok höfðu tveir af þeim grímur fyrir andliti. Tryggvi fylkti ok liði sínu, enn er þeir fundust, varð fátt um kveðjur, því grímumenn réðu þegar til bardaga, ok sóttu hart fram; ok er borgarmenn sjá þat, gengu þeir út af borginni, ok kómu í opna skjöldu; varð Tryggvi mjök í kvínni, ok fell mjök lið hans; menn sóttu fast at Tryggva ok lauk svá, at hann fell, ok mestr hluti liðs hans; tóku þeir þá mikit herfang. Fóru grímumenn þegar til skipa sinna, ok áttu ekki tal við aðra menn; undruðust landsmenn mjök, hvat mönnum þetta mundi vera, ok kunni þat enginn at segja; var nú eftir um kyrt, ok var Þorgnýr jarl haugsettr. Þóru fekk mikit fráfall föður síns ok mörgum öðrum landsmönnum, því hann hafði verit góðr höfðingi ok stjórnsamr ok ráðit lengi ríkinu, ok átt mjök friðsamt; var hann því öllum mönnum harmdauði.

XXX. Frá því er nú at segja, sem fyrr var frá horfit, at Hrólfr stefnir öllum sínum her móti Eireki konungi. Þeir fundust skamt frá Aldeigjuborg; hafði kon-

ungr mikit lið ok harðsnúit; margir vóru miklir höfðingjar með Eireki konungi; einn af þeim var jarl, er Ími hét; hann var mikill ok sterkr ok vel vígr; ættaðr ór Garðaríki; með þeim var hálfbróðir hans, er Röndólfr hét; hann mátti vel tröll kallast fyrir vaxtar sakir ok afls; móðurætt hans var frá Áluborg í Jötunheimum, ok þar hafði hann uppvaxit; hann hafði kylfu fyrir vópn, sex álna langa ok mjök digra í annan enda; eigi bitu flest járn á ólpu þá, er hann var í; Röndólfr var hamaðr ok grenjaði sem tröll, þegar hann reiddist. Brynjólfr var með konungi, enn þeir Þórðr ok Grímr vóru eigi komnir, þvíat þeir söfnuðu liði et efra um landit. Hvórirtveggju reistu sínar herbúðir, ok sváfu af þá nótt. Þar var sléttlent, ok skamt til sjóvar, enn um morgin snemma bjuggust þeir til orrostu, enn konungr skipaði fylkingar tvær, ok var sjálfr í annarri, enn Brynjólfr bar merki konungs. Fyrir framan merkit setti hann Röndólf, ok alla þá er mestir kappar vóru; enn í annan fylkingararm var Ími jarl ok fleiri tígnarmenn, þó þeir sé eigi nefndir; hans merki bar sá maðr, er Arnoddr hét ok var mikill kappi. Hrólfr setti ok tvær fylkingar; skipaði hann sér móti Eireki konungi ok undir sitt merki Svíum ok Frísum. Stefnir var í annan arm ok Jótar; sá maðr bar merki fyrir honum, er Áli hét, hinn mesti hreystimaðr. Hrólfr var í herklæðunum Hreggviðarnaut; hann reið Dúlcifal. Mart riddaralið var í hvárumtveggja hernum. Stefnir var í annarri kápu Hrólfs. Möndull var ekki í orrostu, því hann var ekki við vópn vanr. At svá skipuðu æptu hvárirtveggju heróp, ok eftir þat sigu saman fylkingar; var þegar hörð orrosta ok mikit mannfall af hvárumtveggjum; var fyrst atreið með riddurum, enn síðan ákafr bardagi með höggum ok lögum. Röndólfr gekk

þegar hart fram, ok lamdi á tvær hendr með kylfunni, ok drap svá bæði menn ok hesta. Engi var svá sterkr riddari, at þyldi eitt hans högg; hrökk því alt undan, þat er fyrir varð. Brynjólfr bar merkit fram kappsamlega, ok gerðist nú illr kurr í liði Hrólfs; hann ríðr nú fram á Dúlcifal, ok var enginn svá hraustr, at í söðli sæti fyrir honum ok hans höggum; hann hjó með sverðinu Hreggviðarnaut bæði menn ok hesta, ok drap margan mann, því sverðit beit sem í vatn brygði, og nam hvergi i höggi stað; var nú orrostan mjök skæð, svá hvórr fell um þveran annan. Nú er frá því at segja, (at Stefnir) ríðr hart fram í lið Íma jarls ok veitir mörgum riddara skaða, þar til at Ími jarl kemr í móti honum; ríðr þá hvórr at öðrum með miklu kappi, ok leggr hvórr til annars í skjöldinn; enn er þeir mættust, brotnaði spjótskaft Íma sundr í miðju, enn Stefnir hjó jarl aftr ór söðlinum, svá hann kom fjarri niðr hestinum; spratt hann skjótt á fætr ok brá sverðinu. Stefnir hljóp þá af baki ok hjó til Íma, enn hann hjó á móti, ok kom sverð Stefnis á gaddhjaltit ok tók af höndina með; eftir þat lagði Stefnir jarl í gegnum með sverðinu, ok lét hann svá sitt líf; gekk hann síðan hart fram. Þeir fundust í annan stað Áli ok Arnoddr, ok sóttust með mikilli hreysti; þeir hjuggust, svá af þeim vóru allar hlífarnar. Báðir höfðu þeir kastat merkjunum, enn svá lauk þeirra viðreign, at Arnoddr lagði með sverðinu í kvið Ála ok út um bakit, enn hann óð upp á lagit, ok hjó með báðum höndum í höfuð Arnoddi, svá í tönnunum nam staðar; fellu þeir nú báðir dauðir til jarðar. Nú sér Hrólfr skaða þann, er Röndólfr gerir á liði hans, ok sér, at eigi muni svá búit hlýða; hann hleypr af baki Dúlcifal ok veðr á móti Röndólfi, enn er þeir mætast, þá lystr Röndólfr

til Hrólfs með járnkylfunni, enn hann veik sér undan, ok treysti eigi at standa undir svá þungu höggi. Kylfan kom á tvó menn, er staðit höfðu á baki Hrólfs, ok lamdist hvert bein í þeim. Hrólfr slæmdi sverðinu á hönd Röndólfs, ok tók af í úlfliðnum ok allar tær af öðrum fæti. Röndólfr reiddi upp stöngina með annarri hendi, ok laust til Hrólfs af öllu afli; kylfan kom í jörðina, ok sökk til miðs, enn Hrólf sakaði ekki. Hjó Hrólfr þá af Röndólfi aðra höndina, svá hún fell niðr; sneri hann þá undan; hann veifaði stúfunum ok öskraði sem griðungr; í því höggr Hrólfr undan honum báða þjóhnappa, svá þeir loddu við í knésbótum; dró hann þá slóðann eftir sér ok hljóp beljandi upp í fylking Eireks konungs, svá alt hrökk undan; drap hann með því margan mann. Hrólfr ok Stefnir neyttu þessa ok þeirra menn; höggva nú ok leggja hvern mann, er fyrir varð; fell nú undvörpum lið Eireks konungs. Röndólfr gáði ekki, hvat fyrir var ok hljóp á Brynjólf, svá at hann fell á bak aftr með merkit ok komst með nauðum á fætr, ok flýði síðan. Enn er menn Eireks konungs sjá merkit fallit, þá flýði hverr einn. Enn er Eirekr sér þat, flýr hann sem aðrir til borgarinnar, enn þeir Hrólfr og Stefnir ráku flóttann, ok drápu hvern, er þeir náðu; varð þar svá mikit manntall, at varla má tölu á koma. Röndólfr hljóp út á ána ok drekti sér; enn Eirekr konungr ok þeirra lið, er undan komst, byrgði sik inni í borginni, ok lauk með því orrostu; var þá komit at kveldi. Hrólfr fór þá til herbúða sinna, ok lét binda sár manna sinna; hafði ok mart fallit af liði hans; enn er á leið kveldit, sáu menn Hrólfs þrjú herskip fara at landi; þeir lögðu í lægi, ok bjuggu um; eftir þat gengu frá skipum þrjú hundruð manna; þat var alt vasklegt lið ok vel búit. Einn

maðr var þar stærstr fyrir liði. Þessir menn gengu til herbúða Hrólfs, ok er þeir finnast, kennir Hrólfr, at þar er kominn faðir hans Sturlaugr ok Eirekr bróðir hans; verðr þar mikill fagnafundr með þeim öllum saman. Spurði Hrólfr föður sinn tíðinda ok af ferðum sínum. Sturlaugr var þá gamall mjök, ok hafði lengi aflagt herferðir; sagðist hann hafa spurt til ferða Hrólfs, ok hann hefði því farit af Noregi til Garðaríkis, at veita Hrólfi lið. Drukku þeir um kveldit, ok höfðu mikla gleði. Sturlaugr hafði herklæði sín ok saxit Véfreyjunaut; með honum vóru margir kappar ok hreystimenn ór Hringaríki; einn af þeim hét Torfi hinn sterki, annarr Bárðr, þriði Garði, fjórði Atli, fimti Birgir, sétti Sölvi, sjaundi Loðinn, áttundi Knútr kveisa; allir vóru þessir hinir mestu hreystimenn; þóttu þeir Torfi ok Knútr bera langt af þeim; tóku þeir nú náðir á sik um nóttina ok höfðu vörðu sterka.

XXXI. At Eireki konungi dreif mart lið um nóttina; þeir ór heruðum söfnuðust til hans, enn þeir Grímr ægir ok Þórðr Hléseyjarskalli kómu um kveldit með ótölulegan her; vóru með þeim margir kappar ok berserkir, ok eru tólf nefndir: einn er Örn enn heimski, Úlfr, Hárr ok Gellir, Sörli síðnefr ok Tjörfi, Tjösnir, Loðmundr, Haki, Lífólfr ok Styrr sterki, Brúsi beinserkr; allir vóru þessir illir viðreignar ok tröllum líkari enn mönnum, þótt fjórir væru verstir, enn þat var Tjösnir ok Gellir ok þeir bræðr Styrr ok Brúsi. Varð nú Eirekr konungr feginn þeirra kómu, ok sagði þeim, hann hefði fengit mikinn mannskaða, ok Hrólfr væri ólíkr flestum mönnum fyrir hreysti sakir ok herklæða, er hann hafði: „var oss þat mikit óhapp, at Hrólfr náði sverðinu Hreggviðarnaut“. Grímr segir: „Vel mun duga; skulum vér þann mannskaða aftr bæta á

morgin, er þér fenguð í dag“. Leið náttin, enn dagr kom; bjuggust nú hvárirtveggju til orrostu. Eirekr konungr fór út af borginni með alt sitt lið, ok skipaði sínar fylkingar. Brynjólfr bar enn merki hans, enn undir merkinu stóðu átta berserkir: Örn ermski, Úlfr, Hárr, Sörli, Lífólfr, Loðmundr, Herkir, Tjörfi ok Grímr ægir; stóð hann fyrir framan fylkingarmerkit. Í annan arminn var Þórðr Hléseyjarskalli, ok var borit fyrhonum merki. Þar vóru þeir Tjösnir ok Gellir, Styrr ok Brúsi ok mart annat lið. Í mót Eireki konungi fylkti Hrólfr ok Stefnir, ok með þeim Knútr kveisa ok Torfi hinn sterki. Á mót Þórði fylkti Sturlaugr ok Eirekr, son hans, ok þeir sex kapparnir: Haddr, Garði, Atli, Birgir, Sölvi ok Loðinn. Eigi er þess getit, hverir merki báru fleiri enn Brynjólfr. Liðsmunr var mikill, svá at konungr hafði þrjá um einn. Síðan var í lúðra blásit, ok eftir þat sigu saman fylkingar með ópi ok eggjan, ok miklu vópnabraki; var fyrst hörð skothríð, enn síðan höggorrosta, ok gengu hvárir sterklega á aðra; vóru margir þeir hlutir ok atburðir, at jafnfram báru við, ok verðr þó fram í einu senn at segja. Möndull dvergr var eigi í orrostu, ok stóð á hæð nokkurri; hann skaut af handboga, ok var mjök mannskæðr; gengu nú hvárirtveggi hart fram, svá eigi þurfti sóknar at frýja. Í móti Grími ægi kómu þeir Knútr kveisa ok Torfi hinn sterki, báðir vóru þeir sterkir ok fjölkunnigir; þeir sóttu hann báðir senn lengi dags; var þeirra atgangr (svá) harðr, at menn urðu forða sér nærri at vera. Berserkirnir konungs gerðu mikit af sér, ok gengu í gegnum lið Hrólfs, svá alt hrökk undan; varð þar margr góðr drengr ríki sitt at missa; engi var svá góðr hjálmr, eðr þykkr skjöldr, at eigi yrði at ganga fyrir þeirra höggum; var lið Hrólfs búit til

flótta. Hrólfr hafði gengit í fylking Eireks konungs ok Stefnir, ok gerðu þar mikinn skaða, áðr þeir sáu, hversu berserkirnir gengu hart fram; sneru þeir þá í móti þeim, ok er þeir fundust, var þar ekki stórra höggva at frýja, er hvárir greiddu öðrum. Hrólfr hjó til Arnar, enn hann kom skildi við ok tók hann sundr, enn blóðrefillinn reist allan kviðinn, svá út fellu iðrin. Eftir þat lagði hann Herki í gegnum, ok (hjó) báða fætr undan Lífólfi. Stefnir lagði með spjóti til Úlfs, enn hann kom skildi fyrir lagit, ok gekk í gegnum ok svá í lærit; var þat mikit sár. Úlfr hjó spjótit af skaftinu. Hárr hljóp ok fram at Hrólfi, ok laust með gaddakylfu utan á hjálminn, svá honum helt við ómegin, ok hrapaði at Úlfi, ok stakk við honum sverðinu, enn brynjan dugði eigi, ok gekk í gegnum hann. Loðmundr lagði til Stefnis, þar er kálfann tók, ok í gegnum kálfann. Hrólfr kom at því, ok höggr báðum höndunum í höfuð Loðni, ok klauf hann allan niðr í gegnum, (svá) at í jörðu nam staðar. Í því lögðu þeir Sörli ok Tjörfi at Hrólfi. Hárr laust með kylfunni um hrygg Hrólfs; hefði þat orðit hans bani, ef eigi hefði kápan hlíft honum ok herklæðin, enn hann fell á bæði kné. Hann spratt upp skjótt, ok hjó á fót *Sörla*, svá af tók i knjáliðunum. Hrólfr slæmdi ok sverðinu utan á síðu Tjörfa, svá hann tók sundr í miðju. Sörli leitaði þá undan, ok hnykti á annan fótinn ok lamdi með kylfunni, hvat er fyrir varð. Hann drap ellefu menn, áðr Stefnir hjó hann banahögg; lét hann líf sitt með góðan orðstír; var nú hörð orrosta. Eirekr konungr ok Brynjólfr drápu margan mann. Möndull skaut Eirek konung með pílu gegnum handlegginn. Þeir Hrólfr ok Stefnir sækja nú hart fram á nýrra leik, því mjök hallaðist á þá bardaginn. Þeir kómu þar at, er þeir höfðu við ázt,

Grímr ok Torfi ok Knútr, ok var þar jörðu umsnúit; lyktaði svá þeirra viðreign, at Knútr var dauðr, enn Torfi ófærr fyrir sára sakir. Grímr var móðr mjök, enn þó hafði hann drepit þá enn margan mann. Hrólfr ok Stefnir höggva til hans báðir senn, enn hann fór niðr í jörðina undan, því líkt sem á vatni væri. Frá því er nú at segja, er jafnfram bar við, at þeir Sturlaugr sækjast í annan fylkingararm; gengu þar hvárir í lið annarra með stórum höggum ok sterkum spjótalögum; var þar mikit mannfall. Sturlaugr hjó ok lagði til beggja handa með saxinu Véfreyjunaut; þurfti sá engi um sár at binda, er skeinu fekk af því. Eirekr son hans fylgdi honum vel ok feldi margan mann. Þórðr Hléseyjarskalli gekk með miklu kappi mót Sturlaugi; hann atti fram berum skallanum, enn þó á hann væri höggvit með sverðum eðr öxum, þá beit ekki, því mátti hann öruggr fram ganga. Þeir Norðmennirnir, fjórir tigir af mönnum Sturlaugs, kómu móti honum, ok sóttu allir at honum, enn hann varðist með miklu kappi. Í öðrum stað mættust þeir Styrr sterki ok Brúsi beinserkr, enn í móti þeim kom Haddr ok Garðr, Birgir ok Sölvi; gengu þeir þrír at hinum tveimr, ok þurftu þeir allra handa við; var þeirra sókn bæði hörð ok ááköf, ok eru þeirra högg ok lög eigi með atvikum greind; enn svá lauk þeirra fundi, at þeir Styrr ok Brúsi sprungu af mæði; höfðu þeir þá drepit Hadd ok Garð, ok höggvit báðar hendr af Sölva, enn Birgir var mjök sárr. Sölvi hljóp at einum manni, ok setti hausinn fyrir brjóst honum, svá inn gengu bringspalirnar; var þat hans bani. Eftir þat feldi hann annan, ok beit sundr barkann í þeim; var hann þá lagðr spjóti í gegnum, ok lét hann líf sitt með mikilli hreysti. Loðinn ok Atli sóttu tveir at Gelli, ok var

þeirra fundr harðr, því hann var it mesta illmenni; særðu þeir hann mörgum sárum. Gellir hjó Atla með bryntröllsbroddi, enn hann kom í hjálminn ok klauf hann, svá í heila nam staðar. Loðinn vildi hefna hans, ok lagði með sverði til Gellis í gegnum brynjuna ok í lærit; var þat mikit sár. Gellir hjó þá til Loðins, ok kom á viðbeinit, ok tók þat sundr, ok sneið hjartat; fell hann dauðr niðr. Þá kom at Eirekr Sturlaugsson, ok höggr Gelli banahögg. Nú finnast þeir Tjösnir ok Sturlaugr; höggr hvárr til annars, ok varð hvárrgi sárr. Hann hjó af Tjösni allan skjöldinn, enn þó hörfði Sturlaugr fyrir stórum höggum Tjösna; Möndull sér þetta; hann leggr ör á streng, ok skýtr einni krókör í augat á Tjösna, svá langt sökk upp á skaftit. Tjösnir grípr í örvarskaftit, ok slítr burt örina, ok var þar á augat. Þessu sætir Sturlaugr, ok höggr í því Tjösna sundr í miðju, svá sér fell hvórr hlutrinn. Sturlaugr sér nú, hversu mikinn skaða Þórðr gerir honum, svá nálega var lið hans komit á flótta, enn sumt drepit; sækir hann nú þangat til, er Þórðr er, enn hann snýst í móti, ok varð þeirra einvígi bæði hart ok langt, þar til er Sturlaugr kom staðhöggi á Þórð; þat kom í skalla honum, ok bilaði eigi heldr enn vant var. Þat högg var svá mikit, at hann klauf höfuð Þórðar ok allan búkinn niðr í gegnum, svá hann fell í tveim hlutum til jarðar. Sturlaugi vanst at með ýkjum, ok varð honum saxit laust, ok smaug niðr í jörðina, ok fanst aldri síðan. Um þenna atburð greinast mjök bækr, at því svá segir í Sturlaugs sögu ok fleirum öðrum sögum, at hann hafi orðit sóttdauðr heima í Hringaríki, ok væri þar heygðr, enn hér segir svá, at eftir fall Þórðar kom Grímr ægir upp ór jörðunni á baki Sturlaugi, ok hjó með mæki um hrygg honum, svá tæki sundr í miðju; vitum vér

eigi, hvárt sannara er. Eirekr, son hans, sér þetta, því hann var nær staddr; hann hjó til Gríms með sverði af mikilli reiði, ok kom á öxl honum, ok gnast við, sem í stein kæmi, ok beit ekki á. Grímr snerist í móti Eireki, ok spjó eitri í andlit honum svá heitu, at hann fell þegar dauðr niðr. Allir menn skelfdust við þessa sýn, enn þó var enn hörð orrosta ok mikit mannfall. Ok er Hrólfr vissi þessi tíðindi, varð hann reiðr mjök, ok sparði hann þá ekki Hreggviðarnaut, ok hjó bæði hart ok títt, svá alt hrökk undan, þat er fyrir var; drap hann stundum tvó eðr þrjá í einu höggi, ok óð þvílíkt fram, sem hann væði þungan árstraum. Orrosta þessi stóð allan daginn, til þess at svá var myrkt, at eigi var vígljóst; lét þá Eirekr konungr halda upp friðskildi, ok gafst upp orrostan. Fór konungr í borgina með sitt lið, enn Hrólfr til herbúða sinna, ok vóru bundin sár manna þeirra, er lífvænir vóru; enn svá hafði fallit lið Hrólfs ok Stefnis, at eigi vóru meir eftir enn tvær þúsundir manna af öllum þeirra her, ok flest alt mjök sárt; var nú illr kurr í liðinu; tóku menn þá á sik náðir, ok sofnuðu skjótt eftir mikla mæðu.

XXXII. Enn þegar menn vóru í svefni, stóð Hrólfr upp mjök hljóðlega. Hann gekk þangat, sem Dúlcifal var, ok sté á bak honum, ok reið til þess er hann kom til Hreggviðar haugs; tunglsljós var bjart; Hrólfr sté af hestinum ok gekk upp á hauginn; hann sér, hvar Hreggviðr konungr sitr utan undir hauginum ok horfir mót tunglinu ok kvað:

„Gleðst Hreggviðr
af góðri för
Hrólfs hins hugdjarfa
hingat til landa;

mun rekkr sá
ræsis hefna
á Eireki
ok öllum þeim.

Gleðst Hreggviðr
af Gríms dauða,
Þórðar ok þar með
þrjóta lífstundir;
mun flokkr sjá
fjanda minna
fyrir Hrólfi
hníga verða.

Gleðst Hreggviðr
þá Hrólfr fær
ungrar meyjar
Ingigerðar;
mun Hólmgarði
hilmir stýra
Sturlaugssonr.
Standi kvæði".

Gekk þá fram Hrólfr, og kvaddi hann virðulega. Konungr tók vel kveðju hans ok spurði, hversu honum gengi til. Hrólfr segir: „Gerla munuð þér þat vita þykjast, þótt ek segi þar eigi af, enn þungt hefir oss orrostan veitt hér til sakir þess mikla mannskaða, er vér höfum fengit, ok er yðr nú til, at leggja nokkur góð ráð, at oss verði liðsemd at". Hreggviðr mælti: „Nú þyki mér góð efni í, at þú munir geta hefnt mín, ok þér sigrs auðit verða, þó ólíklegt þyki. Hér eru tvær byttur, er þú skalt við taka ok skenkja öllum þínum mönnum af annarri, þegar þeir vakna í morgin, enn af hinni minni byttunni skulið þit Stefnir drekka, ok mun ykkr þaðan af enginn hlutr at áskilnaði verða; kann ek þér þat at segja, at Stefnir ætlar sér Ingigerði dóttur mína, þegar hann sá fegrð hennar, enn eigi Þorgný föður sínum, eða þér. Nú ann ek þér at njóta hennar, enda mun Stefni þat vel líka, er þú vilt vera láta, þegar þit hafið af byttunni drukkit. Hér er ok knífr ok belti, er ek vil gefa þér, ok munu eigi þvílíkir gripir á Norðrlöndum finnast; skaltu þeim einum manni gefa þat, er þú þykist mikit gott eiga upp at unna, enn nú munum vit hér skilja at sinni, ok aldri síðan sjást; skaltu nú hauginn aftrbyrgja, sem ek hefi þér áðr fyrir sagt; berr þú kveðju mína Ingigerði dóttur minni; vildi ek til þín hyrfi öll sú hreysti ok

hamingja, er mér hefir áðr fylgt; far nú heill ok vel; gangi þér allir hlutir eftir óskum". Síðan fór Hreggviðr öfugr inn í hauginn, enn Hrólfr byrgði aftr hauginn, sem honum var boðit, ok sté síðan á Dúlcifal ok sneri heimleiðis. Enn er haun var mjök kominn at herbúðum, fór Stefnir þar í móti honum með alvæpni mjök reiðilegr ok mælti: „Illa hefir þú gert, Hrólfr, er þú hefir gengið í Hreggviðarhaug, ok vilt þér einum frægða, ok hygst þar með at fá Ingigerðar konungsdóttur, enn þat er þó eigi þess vísara". Hrólfr segir: „Enga frægð hefi ek í þessu unnit, þótt ek hafi víðara farit náttlengis heldr enn þú, hefi ek öngvan hug á þat lagt, at ek mundi konungsdóttur fá; mun sá hennar njóta, er lagit verðr, hvat er hverrgi hugsar". Segir Hrólfr þá Stefni af sinni ferð til haugsins, og sýndi honum bytturnar; settust þeir þá niðr, og drukku af byttunni, ok þóttust þeir við þann drykk mikit styrkna; gerðist Stefnir þá blíðr við Hrólf, ok segir honum maklegast at njóta Ingigerðar: „ok er þat sannlegra at þú fáir hennar, heldr enn faðir minn, svá gamall sem hann er". Gengu þeir síðan til herbúða sinna, ok sváfu þat er nætr var eftir. Árla um morgin vakti Hrólfr lið sitt ok skenkti öllum af byttunni, enn þegar hverr hafði af drukkit, kendi enginn sinna sára, þótt áðr væri ófærir, þegar sezt hafði með þeim; eggjuðu þeir mest, at berjast skyldi, er áðr vildu harðast flýja. Möndull sá í byttuna ok segir slíka hluti vinsamlega: „enn þó vil ek ekki þetta öl drekka; mega því allir ógurlega framganga, at oss kemr góð dagveizla, áðr enn sjá dagr er úti, enn þó munu þeir tíðindi segja kunna". Herklæddust nú allir ok bjuggu sik til orrostu. Möndull mælti þá: „Nú mun sá dagr kominn, Hrólfr, er þú munt þurfa kápu þinnar; er hér ein brún silkiblaka, er þú skalt setja

innan undir kápugrímuna, ok aldri henni frá andlitinu létta, þó þér kunni heitt at verða". Hrólfr tók við blökunni, ok bjó svá um sem dvergr sagði fyrir. Fóru þeir nú til vígvallar, ok fylktu liði sínu, ok sýndu sik búna að berjast; tóku þeir sér annan orrostustað, því sá hinn sami mátti eigi vera fyrir valfalli. Möndull gengr tysvar rangsælis kringum valinn; hann blés ok blístraði í allar ættir, ok þuldi þar forn fræði yfir, ok sagði þann val þeim eigi at meini verða mundu.

XXXIII. Eirekr konungr hafði farit í borgina um kveldit eftir orrostuna, at binda sár sinna manna; hafði hann mikinn mannskaða, ok látit alla kappa sína, svá at Sörli síðnefr lifði einn eftir af öllum þeim. er Grími ok Þórði höfðu þangat fylgt; dreif til konungs mikit lið ór héruðum bæði nætr ok daga. Þóttust þeir Eirekr konungr og Grímr hafa ráð þeirra Hrólfs í hendi sér fyrir liðsmunar sakir; bjóst nú Grímr við mörgum brögðum um nóttina ok þeir Brynjólfr. Sár þat er Eirekr konungr fekk í handlegginn af pílu þeirri, er Möndull sendi honum, tók mjök at þrútna, ok var honum höndin óvíg. Um morgin árla reið Eirekr konungút af borginni með allan sinn her; skikkaði hann fylkingum sínum, og var skotit skjaldborg um hann. Brynjólfr skyldi verja skjaldborgina, enn sá maðr bar merki, er Snákr hét; Grímr ægir í annan arm ok Sörli síðnefr. Liðsmunr var svá mikill, at sex vóru um einn Hrólfs manna. Enn er hann sér þat, segir hann sínum mönnum, at þeir skulu ekki fylkja: „ok munum vér renna at riðlum þrír eða fjórir tigir i flokki at eigi verði hringr um oss sleginn af þeirra fjölmenni; mun ek skipa mér móti Grími ægi, enn Stefni móti Eireki konungi og með honum Torfa, enn þér, Möndull dvergr, ætla ek at sjá við göldrum Gríms, at eigi geri hann vórum

mönnum líftjón með sinni fjölkyngi“. Möndull gekk þá fram, ok var kominn í kufl svartan, ok var hvergi bert á honum. Undir annarri hendi hafði hann belg stóran, ok var innan með dýrskinn, enn utan með gult klæði; boga ok örvamæli hafði hann í annarri hendi; öllum þótti búnaðr hans undarlegr. Grímr gengr þangat, er valrinn lá, ok velti þeim, er dauðir vóru, ok vildi uppreisa, enn gat eigi; gerist hann nú svá hræðilegr í sinni ásjónu, at flestir menn þorðu eigi í móti honum at sjá, því augu hans vóru sem eldr, enn svartr reykr ór nösum ok munni með hinni sterkustu fýlu. Skjótt eftir þat æptu hvórirtveggju heróp, ok ganga hvárir móti öðrum. Grímr öskraði svá hátt, at hans hljóð barst yfir alt herópit. Hann hljóp fram fyrir fylking sína ok hristi einn poka, enn þar ór fýkr ein dumba svört ok at mönnum Hrólfs; enn er Möndull sá þat, gengr hann fram ok hristir belg sinn, ok blés þar ór vindi miklum í móti dumbunni, svá hún fauk aftr í augu á Gríms mönnum, svá þeir urðu þegar blindir, ok fellu áfram, ok vóru fóttroðnir til bana af sínum mönnum. Grímr varð nú reiðr mjök; hann leggr örina á streng, ok skaut til Mönduls, enn hann skýtr í móti, ok mættust örvarnar í oddana ok fellu niðr báðar; fór svá þrjá tíma. Þessu jafnfram tókst harðr bardagi með braki ok kalli, er hverr eggjar annan, því svá vóru menn Hrólfs ákafir, at þeir eirðu öngu; létu sem þeim væri víss sigrinn. Stefnir gekk hart fram móti Eireki konungi ok með honum Torfi ok Birgir. Þeir ruddust um fast ok er seint at telja högg ok lög þeirra, er þeir drápu margan mann, svá varla mátti tölu á koma. Brynjólfr gengr nú ok hart fram ok Snákr merkismaðr, svá þeir feldu í fyrstu hríð fjóra tigi riddara. Hrólfr kemr mót Grími ægi ok höggr til hans, enn hann barst

undan í loft upp í flugdreka, ok spjó eitri yfir Hrólf. Möndull var nær staddr, ok brá undir belgnum, svá hann fyldi af eitrinu; hann hljóp með belginn at Sörla síðnef ok steypti í andlit honum, svá hann fell dauðr. Grímr varð þá at manni, enn þó hafði hann drepit níu menn með eitrinu. Grímr hljóp þá at dvergnum ok vildi taka hann; enn Möndull vildi þess eigi bíða, ok fór í jörð niðr, þar sem hann var kominn. Grímr fór ok niðr eftir honum, svá saman lauk jörðina fyrir ofan höfuð þeim. Hrólfr gengr nú fram hart, ok höggr til beggja handa; urðu þeir léttir fyrir honum; fell nú nú hvórr um þveran annan; öngum þurfti hann at gefa meir enn eitt högg; gaf sá hverr dauðann fyrir lífit, er hann náði sverðinu til, ok báðar hans hendr vóru blóðgaðar til axlar upp; bauð nú flestum hans framganga ótta; var orrostan mjök mannskæð í báða armana. Því næst sáu nokkurir menn frá orrustunni, at fimtán skip róa at landi, sem mest geta. Þau lögðu í lægi; gekk mart lið frá skipunum ok mjök víglegt; tveir menn vóru hér mestir vexti, ok höfðu grímur fyrir andliti. Þeir gengu þegar til orrustu með Hrólfi, ok kvómu mjök í opna skjöldu Eireki konungi ok gerðist mikit flótta roð í liði hans; vóru grímumenn ákafastir ok hjuggu bæði ótt ok títt; var nú svá áköf orrostan, at hún var aldrei fyrr þvílík. Þar mátti sjá margan skjöld klofinn ok sterkan hjálm brotinn ok brynjur slitnar ok margan mikilsháttar mann lágt liggja. Engi lét sér þar annars víti at varnaði verða. Þar var skotit spjótum, gaflokum, flettiskeftum, handsöxum ok mörgum öðrum skotvópnum. Hrólfr sækir nú fram at skjaldborginni, ok varð þar hörð viðtaka. Grímr ægir kemr þá aftr til orrostunnar, ok var mjök ófrýnlegr, drap hann þá hvern er fyrir honum varð; í móti honum

kómu þeir Birgir ok Torfi ok báðir grímumenn, ok sóttu at honum allir með miklu kappi, ok kómu þeir öngu sári á hann; greiddi hann þeim mörg högg ok stór; urðu þeir bæði sárir ok móðir. Þetta var alt jafnsnemma, at Stefnir mætti Svala, ok hjó til hans með sverði; þat högg kom í skjöldinn, ok tók af þat, er nam, ok í sundr merkisstöngina. Svalr hjó í móti, ok klauf í sundr allan skjöldinn, enn Stefnir varð ekki sárr; hann hjó til Svals, ok kom utan á hjálminn ok rendi af barðit ok niðr á öxlina ok tók í sundr axlarbeinit ok inn í búkinn, ok fekk hann bana; var nú merki Eireks konungs í gras fallit. Þetta sér Brynjólfr, ok sækir nú í móti Stefni mjök illilegr ásýndar; hann var tentr sem villigöltr; hann höggr til Stefnis, ok hvórr til annars, ok beit ekki á Véfreyjunaut, beit ok ekki sverð Stefnis á Brynjólf. Þeir hjuggust lengi, ok varð Stefnir mjök móðr, þar til er sverðit gekk sundr undir hjöltunum. Þá rann Stefnir undir Brynjólf, enn hann tók í móti mjök sterklega. Brynjólfr beit í öxl Stefnis, ok klipti holdit burt af beininu, svá mikit sem hann fekk yfir ginit, því at eigi tóku tennr hans í gegnum kápuna. Stefnir varð við karlmannlega ok þreif hendi í munn Brynjólfs ok reif alt út at eyra; var hann þá mjök ókyssilegr; glímdu þeir svá lengi, at ýmsir hörfuðu, þar til at Brynjólfr fell á bak aftr um Sval; spenti hann þá báðum höndum hrygg Stefnis svá fast, at hann mátti sér hvergi víkja; varð hann andlitinu at forða, sem hann mátti, at Brynjólfr biti hann eigi. Nú er frá Hrólfi at segja, hann sækir at skjaldborginni með miklum grimmleik; fekk hann þar mörg högg ok lög ok mikla atsókn, því þar var alt it hraustasta mannval Eireks konungs; hefði hann þar fengit mörg sár ok mikinn skaða, ef eigi hefði kápan hlíft honum ok her-

klæðin. Þá drap Hrólfr einn sjötigi riddara; Hrólfr rauf þá alla skjaldborgina; Eirekr konungr varðist vel og kænlega; hann kallar hárri röddu á Grím ægi, ok bað hann duga sér og hlífa nú öngu. Enn er Grímr heyrði þat, skundar hann þangat. Hann hafði þá drepit Torfa ok Birgi ok særða grímumennina, enn annan til ólífis; hafði hann verið stundum flugdreki enn stundum ormr, göltr ok griðungr eðr önnur skaðsamleg skrípi, þau er mönnum eru meinlegust; ok er Hrólfr sér hann, þá mælti hann: „Enn muntu sökkva þér í jörð niðr sem í gær er vit fundumst; nú far þú hingat Ægir ok berst við mik ef þú þorir, þar til annarhvórr okkar fellr.“ Grímr sagði: „Þat skaltu finna, at ek er hér kominn“, ok hjó til Hrólfs, enn Hrólfr í móti; þar mátti sjá stór högg og ákafa sókn, er hvórr veitti öðrum, enn aldri hjuggu þeir svo stórt, at nokkut biti. Þeirra atgangr var svo harðr, at allir stukku frá, þeir er í nánd vóru, enn svá hrökk eldrinn ór vópnunum er þau mættust, at alla vega sindraði af. Enn mikli grímumaðr mætti Eireki konungi, ok var þeirra atgangr mjök harðr; Eirekr konungr hafði skjöldinn á þeirri hendi, er sár var, enn hjó með hinni bæði mart ok stórt, því hann var hinn mesti kappi. Svá endaði þeirra viðskifti, at grímumaðr klauf af konungi allan skjöldinn; eftir þat hjó hann báða fætr undan Eireki konungi, ok drap hann; síðan lét hann líf sitt með mikilli hreysti; brast þá flótti í liðinu, ok flýði hverr, sem mátti; tókst nú mannfallit á nýjan leik, er víkingar ráku flóttann drengilega. Þeir Hrólfr ok Grímr hörfuðu ór fylkingunni, ok börðust með miklu kappi, þar til Hrólfr skoraði sundr mæki Gríms í miðju með Hreggviðarnaut. Grímr hljóp þá á Hrólf sterklega; varð Hrólfr þá að kasta sverðinu, ok tók á móti. Grímr hamaðist þá, svo hann óð jörð-

ina til knjá, enn Hrólfr barst undan ok varð at forða sér við föllum. Grímr spjó stundum eitri, stundum eldi á Hrólf, svá þat hefði hans bani orðit, ef eigi hefði kápan fyrir verit, eða blaka sú, er Möndull gaf honum; var hans andi svá heitr, at hann þóttist nálega brenna í gegnum Véfreyjunaut ok herklæðin; kramdi Grímr hold af beinum, þar sem hann tók til; aldri þóttist Hrólfr í meiri mannraun komit hafa; þat sá hann, at hann mundi springa af mæði, ef þeir ættist tveir við lengi, ok svá spyrndu þeir sterklega til, at afgekk gras ok svörðr af jörðinni, þar er þeir gengu. Hann sér, hvar Möndull kemr hlaupandi; hann þrífr eitt sverð, er lá á vellinum, ok höggr báðum höndum á fót Gríms, enn ekki beit heldr enn í stein kæmi. Möndull hleypr aftr til valsins, ok finnr Hreggviðarnaut; hann bregðr hráka sínum á eggina ok dregr sverðit þangat er þeir glímdu, því hann fekk þat eigi borit né reitt fyrir þunga sakir; getr hann þá dregit sverðit aftan at kálfunum á Grími, svá sundr tóku sinarnar á fótunum; þá fell Grímr. Dvergr mælti: „Haltu, Hrólfr, svá hann verði ekki lauss.“ Grímr brauzt um fast ok sótti í jörðu niðr, enn Hrólfr helt honum eftir megni; þá mælti hann: „Mikil lukka fylgir þér, Hrólfr, ok muntu frægr verða af drápi mínu ok stórvirkjum þeim, er þú hefir unnit í Garðaríki; haugr mun orpinn eftir mik, ok settr við sjó fram, ok mun þeim öllum víss dauði, er þar taka fyrst land, þeir af hafi koma til. Margar gildrur hefi ek sett þér til dauða, því mér sagði löngum hugr um þat, er nú er fram komit. Ek sendi Vilhjálm til þín, at svíkja þik; enn þér var lengra líf lagit. Nú hefðir þú mik ekki yfirunnit, ef eigi hefði sjá óhappa-dvergr þar í tilstilli um verit.“ Möndull hljóp þá upp, ok stakk digru kefli í munn Gríms, svá at fast stóð. Möndull mælti þá: „Ef Grímr hefði nú mátt

mæla lengra, þá hefði hann svá fyrirmælt þér ok fleirum öðrum, at þú hefðir morknat sundr, ok orðit at engu nema dufti, ok skaltu drepa hann fljótt ok leggja sverðit fyrir brjóst honum, enn aflima eigi, því þat verðr alt at eitrormum, er af honum er höggvit; skal ok enginn fyrir hans sjónum verða, meðan hann deyr, því þat er þess bani.“ Hrólfr tók nú Hreggviðarnaut ok lagði fyrir brjóst Grími, svá at út gekk um bakit, enn dvergr tók skjöld einn ok lagði fyrir ásjónu; enn þótt þat megi ólíklegt þykja, þá segir svá, at hann drafnaði í sundr sem snjór í eldi ok varð at dufti einu; lét Grímr svá líf sitt með hræðilegum fjörbrotum ok hörðu handakasti, enn Hrólfr lá ofan á honum þar til hann er dauðr; helt Hrólfi þá mjök við ómeg(n)i af umfangi því, er hann hafði haft við Grím ægi. Sá hinn mikli grímumaðr sneri aftr til valsins, þegar hann hafði litla stund rekit flóttann; kom hann þar at, er þeir Stefnir ok Brynjólfr lágu, svá sem fyrr var frá sagt; vill hann þá duga Stefni, ok leysti hendr Brynjólfs af honum, enn þat fekk hann eigi gert fyrr, enn hann braut af honum sérhvern fingrinn; lömdu þeir hann síðan með keppum í hel; var Stefnir svá stirðr orðinn af hans handagangi, at varla mátti hann einnsaman ganga með öðrum mönnum. Var þessi nú hin mikla orrosta enduð, ok hafði þar orðit svá mikit mannfall, at menn vissu varla þvílíkt, ok lágu dauðir mannabúkar um alla völlu, svá þykt at eigi mátti um jörðina ganga fyrir því mikla valfalli; hafði þó fleira fallit af Eireki konungi. Hrólfr ok Stefnir höfðu látit alt lið sitt fyrir utan átta hundruð manna, er eftir lifðu, ok var þat flest sárt; skorti þar nú ekki vópn né væna gripi, er dauðir menn höfðu átt; gekk Hrólfr ok Stefnir nú til herbúða sinna, ok batt Möndull dvergr sár manna, ok lofuðu allir hans kunnáttu ok dugnað; sagði

Möndull, at þat hefði verit hans bani, ef Grímr hefði náð honum, þá hann steypti sér niðr í jörðina: „naut ek þá þess", segir hann, at fleiri vóru mínir vinir enn hans þar fyrir." Grímumaðr fór til skipa sinna um kveldit með sínu liði, ok tjölduðu þeir sér herbúðir; tóku nú hvárirtveggju á sig náðir, ok þótti flestum mál hvíldar. Lið þat, er undan komst ok Eireki konungi hafði fylgt, *flýði* til borgarinnar ok hel*t* sig þar.

XXXIV. Um nóttina, er menn vóru sofnaðir, gengu þeir Hrólfr ok Stefnir til herbúða skipamanna, ok svófu þeir allir með herklæðum sínum; tók Hrólfr þá knífinn ok beltit, þat er Hreggviðr gaf honum, ok batt við spjótskapt grímumanns ok mælti: „Þenna grip gef ek formanni liðs þessa, ok þar með þakkar ek honum sína drengilega þjónustu ok liðveizlu; þykist ek skyldugr at gera honum allan þann góða, sem ek má veita honum ok hann vill af mér þiggja." Enginn svaraði þeim; gengu þeir nú til búða sinna, ok svófu af um nóttina. Um morgun árla gekk Hrólfr til borgarinnar með lið sitt; kom þar ok grímumaðr með sitt lið; þingaði Hrólfr þá við borgarmenn ok játaði þeim griðum, ef þeir vildi borgina uppgefa; taka þeir nú þann kost; gengu þeir Hrólfr í borgina með öllu liði sínu, ok skutu á húsþingi, ok kvað Hrólfr upp á þinginu, at þeir vóru þar komnir af hendi Ingigerðar konungsdóttur, at vinna hennar ríki aftr af hennar óvinum, ok hún væri nú í Danmörk heil og vel til reiða; urðu landsmenn við þessi tíðindi mjök glaðir, ok þóttust undir hennar vald þjóna vildu; gengu þeir Hrólfr nú til halla, ok settust til drykkju með mikilli gleði; tók hinn ókunni maðr þá af sér grímuna; kendi Hrólfr ok Stefnir þá, at þar var kominn Hrafn, er fyrr var í Jótlandi ok Hrólfr gaf klæðin; segir hann þeim tíðindi þau, er gerzt höfðu í Danmörk,

fall Þorgnýs jarls, ok þat at hann hefði þar atborit. Urðu þeir Hrólfr ok Stefnir hljóðir við þessi tíðindi, ok þökkuðu honum mikillega fyrir sína liðveizlu. Hrafn segist hafa ætlat, at þeir mundu hafa orðið seinir til þeirra enn fyrra dag: „vóru þér góðs frá mér maklegir fyrir lífgjöfina ok klæðin endr fyrir löngu, er þið gáfuð mér, enn Krákr, bróðir minn, fell í gær fyrir Grími ægi, ok þyki mér þat enn mesti skaði, þótt ek verði svá búit at hafa. Skildu þeir nú talit; vóru þeir þar þá nótt í góðum fagnaði. Um morgun eftir létu þeir Hrólfr hreinsa völlu, ok skiftu herfangi með sínum mönnum; vóru þar reistir þrír haugar mjög stórir: setti Hrólfr Sturlaug föður sinn í einn ok Krák bróður Hrafns ok alla þá vildustu kappa, er fallit höfðu af þeirra liði; var í þann haug borit gull ok silfr ok góð vópn, ok vel um búit; í annan haug var settr Eirekr konungr, Brynjólfr ok Þórðr ok þeirra vildarmenn; í þriðja var settr Grímr ægir við sjó fram, þar sízt þótti vón að skip mundi koma at, enn almúgi var þar dysjaðr, er fallit hafði. Setti Hrólfr nú stjórnarmenn yfir alt ríkit, til þess er konungsdóttir kæmi til, enn dvergr tók orlof af Hrólfi, ok þakkaði hann honum sína fylgd, ok gaf honum þá hluti, er hann vildi hafa. Gyða, systir Eireks konungs, hvarf burt ór Garðaríki, ok var þat geta sumra manna, at Möndull mundi hafa haft hana burt með sér. Eftir þat bjuggust þeir Hrólfr til heimferðar, ok heldu burt ok léttu eigi fyrr, enn þeir kómu til Danmerkr í Árós. Þann stað hafði Þorgnýr mest eflt; gekk Björn móti þeim með miklum fagnaði ok allr landslýðr. Jungfrúrnar urðu fegnar þeirra aftrkómu; þakkaði Ingigerðr þeim sína framgöngu. Björn hafði geymt þær í einu jarðhúsi síðan jarlinn fell; sagði Ingigerðr nú einarðlega, að hún vildi öngvan mann eiga nema Hrólf Sturlaugsson, því

hann hefði mestu um kostat föður síns at hefna; hefir hann nú mist föður sinn ok bróður ok aðra vini ok frændr, enn komit sjálfr í mestan háska; mæltu þessu öngvir í móti; gerði Björn þeim nú sæmilega veizlu, ok drukku erfi Þorgnýs jarls.

XXXV. Einn dag at veizlunni stóð Hrafn upp ok beiddi sér hljóðs ok mælti: „Þakkir vil ek gera yðr, Hrólfr ok Stefnir, fyrir þann heiðr ok velgerning, er þit hafit til mín gert bæði nú ok fyrri, er ek var hér; vil ek nú kunngera yðr mitt nafn ok ætterni: Konungr einn hét Játgeirr, ok réð fyrir einu konungsríki í Englandi, ok hafði atsetu í borg þeirri, er Víncestr heitir; hann átti tvó sonu ok eina dóttur; hét hinn ellri son hans Haraldr, enn annar Sigurðr; Álfhildr hét dóttir hans. Ek er sá sami Haraldr, enn Sigurðr bróðir minn fell í Garðaríki sem þér vissuð, ok er móðurkyn okkart hér í Danmörk. Enn þá er ek var fimtán ára, enn bróðir minn þrettán, var faðir minn svikinn af frænda sínum, er Heinrekr hét, ok er hann mikill kappi ok óeirumaðr; lét hann síðan taka sik til konungs, ok heldr síðan ríkinu, enn vit bræður kómumst með nauðum undan, ok fengum komit Álfheiði til geymslu í borg þá, er Brandifurða heitir, ok hefir nú þar verit síðan, enn vit bræðr höfum farit huldu höfði um ýmis lönd, ok nefnt okkr Krák ok Hrafn; höfum vit fengit lið þetta ok skip hjá ýmsum höfðingjum með styrk frænda okkarra; hefir Heinrekr mikinn styrk af Skotlandi, því hann á dóttur Melans jarls ór Móraði, ok (er) mikill vin höfuðkonungsins, er Dungall heitir; við hann er kent Dungalsbær, því hann hefir þann stað byggja látit. Nú vil ek þess biðja yðr, Hrólfr ok Stefnir, at þér veitið mér lið ok styrk, at ek mætti föður míns hefna ok mína föðurleifð aftr vinna.“ Hrólfr sagði: „Allan þann styrk ok fylgi skal

ek þér veita, er ek má, ok eigi fyrr við skilja, enn þú hefir þitt ríki aftr unnit, ok þinna harma rekit, eðr að öðrum kosti skal ek láta lífit." Stefnir talaði ok slíkt hit sama. Haraldr þakkaði þeim orð ok góðvilja. Þegar eftir veizluna bjuggust þeir til ferðar, ok völdu með sér alt hit fræknasta lið, er fá kunni. Þeir settu Björn ráðgjafa eftir til landgæzlu, og fleiri ríkismenn með honum, enn áðr þeir fóru hafði Haraldr upp orð sín ok bað Þóru systur Stefnis; var Hrólfr þetta flytjandi ok fleiri tígnarmenn aðrir; fór þat fram at Haraldr fekk hennar, ok skyldi hún í festum setja til þess þeir kæmi aftr. Eftir þat sigldu þeir af Jótlandi, ok höfðu þrjá tigi skipa ok öll vel búin. Þeir léttu sinni ferð eigi fyrr, enn þeir kvómu vestr til Englands við ey þá, er Lindisey heitir; þar lögðu þeir í lægi ok lágu þar nokkura daga ok biðu byrjar, því þeir vildu eigi þar herja.

XXXVI. Svá er sagt, að með Heinriki konungi var sá maður, er Annis hét; hann var gamall at aldri, enn nýr ok forn at ilsku ok fjölkyngi; hann hafði fóstrat Heinrik ok verit jafnan hans ráðuneyti. Annis hafði sagt konungi fyrir mánuði, at Haraldr ok Hrólfr mundi þar koma með mikit lið, ok hvat þeir ætluðust fyrir; sagði Annis þá kappa mikla Hrólf ok Stefni, ok nú mundi ráða við þurfa: „er þat mitt ráð að senda til Skotlands til Melans jarls mágs þíns ok hann komi til liðs við þik; þú skalt ok gera boð til Dungals konungs, at hann sendi þér lið; ok þegar Hrólfr kemr við land, skaltu senda þeim mann, at hasla þeim völl, ok bjóða þeim til orrostu; mega þeir þá *eigi* herja at réttum víkingalögum; orrostustaðinn skal setja við Ásatún norðr frá Kanaskógum; þar er landslæg mest, ok verst flótta við at koma, enn í skóginum skaltu vera láta helming liðs vórs, til þess að þeir veiti þeim bakslettur ok komi þeim í opna

skjöldu; skulum vér þá kringja um þá, ok láta öngvan með lífi burt komast.“ Sýnist konungi þetta gott ráð, ok lét svá meðfara, sem Annis sagði fyrir. Kom Melans jarl af Skotlandi með mikit lið; var þat ok frítt lið, er Dungall konungr hafði sent Heinriki konungi; vóru þar fyrir liði berserkir tveir; hét einn Ámon, enn annarr Hjálmar; vóru þeir miklir fyrir sér at afli ok harðfengi; hafði Heinrekr nú óflýjanda her. Kómu sendimenn hans til Lindiseyjar, ok sögðu þeim Hrólfi, at þeim var hasladr völlr ok til orrostu búit við Ásatún. Sýndist þat sumum óráðlegt, at fara með jafnlítit lið upp í megin landsins, svá sem þar var mikit fjölmenni fyrir; heldu þeir til þess staðar er í Skorsteini heitir, ok létu þar eftir skip sín, ok bjuggu sik þá til landgöngu ok léttu eigi fyrr, enn þeir kvómu við Ásatún. Var Heinrekr konungr þar fyrir ok Melans jarl með óflýjanda her, enn í skóginum vóru þeir Ámon ok Hjálmar með mikit lið, ok vissu þeir Hrólfr ekki til þess. Vóru nú skipaðar fylkingar: Heinrekr konungr setti þrjár fylkingar; var hann sjálfr í miðri fylkingu, enn Melans jarl í annarri; í þriðju fylkingu var greifi sá er Engilbert hét, ok var hinn mesti kappi; með honum var sá maðr, er Rauðam hét, ok var bæði mikill ok sterkr ok fullhugi hinn mesti; vóru merki borin fyrir þeim öllum. Annis var ekki í orrostu. Haraldr vildi fylkja í móti Heinrek konungi, enn Stefnir mót Melans jarl; Hrólfr fylkti mót Rauðam ok Engilbert; var eftir þat í lúðra blásit, ok knúðust hvárirtveggju til framgöngu með ópi ok eggjan. Tókst þar fyrst skothríð, enn síðan in harðasta höggorrusta, ok gengu hvárirtveggju vel fram; Skotar ok Englismenn vóru fyrst mjök ákafir, enn Danir tóku vel við ok snarplega. Þeir Engilbert ok Rauðam mættu Hrólfi þegar í fyrstu, þá orrostan festist, ok

sóttu at honum báðir senn, enn hann varðist vel ok drengilega; var hann í herklæðum sínum ok utan yfir í Véfreyjunaut. Þeir vóru *báðir* fimir ok sterkir, Rauðam ok Engilbert, ok kom Hrólfr aldri staðhöggi á þá, enn klauf hann af þeim allar hlífar. Varð Hrólfr mjök móðr, enn ekki festi vópn á honum fyrir hlífar sakir; hann var nú ákaflega reiðr; honum varð þat fyrir, at hann kastaði sverðinu, enn rann undir Engilbert greifa með svá miklu skjótræði, at hann hóf greifann upp fyrir höfuð sér, ok færði hann á höfðinu niðr, svá hálsbeinit gekk í sundr. Í því hjó Rauðam báðum höndum á hrygg Hrólfi, svá sverðit gekk sundr undir hjöltunum; vildi hann þá hafa gripit Hreggviðarnaut; Hrólfr hljóp á hann, ok lét hann kenna afls munar, ok hnepti hann undir sik, ok setti kné fyrir brjóst honum, svá hart at inn gengu bringspalirnar; létu Rauðam ok Engilbert svá líf sitt ok þóttu þeir verit hafa enir mestu hreystimenn. Hrólfr tekr nú Hreggviðarnaut ok höggr til beggja handa; þótti þeim Skotum hann mjök sárbeittr ok hopuðu heldr undan. Hrólfr mat eigi muninn eftir þeim at fara, ok drap hvern er fyrir honum varð. Danir urðu þess brátt varir, at þeim bitu eigi vópnin, þótt þeir hjuggu þrátt til, sem eigi vóru hlífar fyrir, ok var líka sem þeir berði með lurkum, utan Hreggviðarnautr beit, sem í vatn brygði; hafði þat ok enginn deyft getað utan Grímr ægir, svá at menn vissi til þess dæmi; fellu nú meir Danir enn Englismenn. Þessu næst heyrðu þeir þeir lúðrablástr ok heróp; hlupu þá berserkirnir fram ór skóginum með miklu liði, ok kómu þeim Hrólfi í opna skjöldu; gerðu þeir harða atgöngu ok fellu nú Danir undvörpum. Hrólfr bað sína menn snúast á móti ok horfast at bökum; fór hann ok með merki sínu í móti berserkjunum; varð nú allhörð orrosta. Stefnir átti

vópnaskifti við Melans jarl, ok var þat harðr samgangr, því hann var mikill kappi, enn sverð Stefnis beit ekki. Þeir Ámon ok Hjálmar kómu nú í móti Hrólfi; þeir hjuggu til hans báðir, enn hann hafði fyrir sér skjöldinn ok bar af sér drengilega. Hrólfr sveipaði sverðinu til Hjálmars ok kom á lærit fyrir *neðan* mjöðmina ok þar undan fótinn, ok dó hann eftir lítinn tíma. Annis kom þá fram; hann hafði skjöld fyrir sér stóran sem hurð, enn lítit sax í annarri hendi; hann lagði saxinu á miðjum merkismanni Hrólfs, svá þegar gekk í gegnum; fell þá merkit á jörð. Dönum bitu nú vópnin, þegar Annis var framkominn; dugði nú hverr sem mátti; fell nú mart af hvárumtveggjum, enn þó fleira af Dönum. Hrólfr vildi nú hefna merkismanns síns ok hjó til Annis; höggit kom á miðjan skjöldinn, ok klofnaði hann niðr at mundriða; stóð þá sverðit fast, enn Annis helt svá sterklega, at hvergi bifaðist skjöldrinn; enn Hrólfr vildi þá sleppa sverðinu; var þess eigi kostr, því báðar hans hendr vóru fastar við meðalkaflann. Annis bað þá Skotana at skripta Hrólfi, „því nú hefir vargrinn í stilli gengit“; gerðu þeir nú svá at þeir þyrptust at Hrólfi mjök margir; aðrir hjuggu eða börðu hann; bæði var hann grjóti grýttr ok öxum höggvinn ok kylfum lamdr; grettist Hrólfr nú ekki haglega, ok brauzt um fast með hörðum fótaspyrningum; varð hann þó eigi lauss. Nú er frá Stefni at segja, at hann barðist við Melans jarl; tók nú at bíta sverðit; hann hjó til jarlsins af öllu afli ofan í hjálminn. Þat högg varð svá mikit, at hann klauf hjálminn ok höfuðit ok búkinn allan brynjaðan niðr í gegnum, svá í jörðu nam staðar; höfðu þeir nú lengi barizt. Stefnir undraðist nú, at hann sér ekki merki Hrólfs né sjálfan hann, ok leitar eftir honum, þar til hann sá, hversu hann var staddr, at þeir sóttu

at höggva undan honum fætrna; skundar hann nú at duga honum, ok kemr at Annis óvörum, ok höggr með sverðinu framan á hjálmbarðit, ok þat í sundr, ok þar með alla ásjónuna ok báðar hendrnar í ölnbogabótunum; sníddi Annis nú ófimlega; varð Hrólfr nú lauss, ok var eigi gott fyrir honum at verða, ok sneri þá at Ámon, ok hjó til hans með báðum höndum; sverðit kom í skjöldinn, ok tók í sundr, enn blóðrefillinn reist brjóstit ok kviðinn, svá út fellu iðrin, ok fell Ámon dauðr til jarðar. Hrólfr var þá svo reiðr, at hann eirði öngu; hann hjó ákaflega sem hendrnar fengu tíðast reitt sverðit, enn þrír eðr fjórir fellu fyrir hverju hans höggi. Því var líkast til at jafna um mannfallit, sem þá er ákaflegast *h*rýtr kurfl af stofni, er menn gera til kola. Stefnir gerði ok slíkt hitt sama; fellu nú svá skjótt Englismenn at mörgum hundruðum gegndi. Þeir Heinrekr konungr ok Haraldr höfðu fundizt öndverðlega í orrostunni, ok höfðu barizt allan daginn; vóru þeir bæði sárir ok móðir, enn Haraldr þó meir. Hrólfr sér nú þeirra viðreign; hann hafði þá fjórum sinnum gengit aftr ok fram í gegnum fylkingar Heinreks konungs; hann veðr þá at konungi, ok höggr á hrygg honum, svá hann fell í tvó hluti dauðr til jarðar. Enn er Skotar ok Englismenn sjá konung sinn fallinn, flýði hverr, sem fætr hafði, ok því kom við, enn hinir ráku flóttann, ok drápu hvern, er þeir náðu, ok eigi gekk til griða. Hrólfr rak langt flóttann; þurfti sá enginn griða *at biðja*, er hann náði sverði til, ok fell mikill fjöldi í flóttanum. Sneru Danir þá aftr ok flettu valinn, ok tóku þar mikit herfang. Annis var fangaðr í orrostunni, ok lét Hrólfr eykr spretta honum í sundr, ok lauk svá hans ævi. Hrólfr var sárr mikit, bæði á höndum ok fótum, enn víða um búkinn blár ok lerkaðr af stórum höggum, þótt eigi hefði bitit. Fóru

þeir Haraldr nú til Víncestuborgar, ok var hún uppgefin fyrir þeim, ok gekk alt landsfólk glaðlega til handa Haraldi; var hann nú til konungs tekinn yfir alt þat ríki, sem faðir hans hafði átt; þakkaði hann þeim Hrólfi ok Stefni sem vert var sína fylgd og framgöngu. Skotar þeir er undan kómust fóru á fund Dungals ok sögðu honum sínar ófarir ok mannskaða, ok at Hrólfr var líkari tröllum enn mönnum fyrir afls sakir ok vaxtar. Líkaði Dungal mjök illa mannskaði sá er hann hafði fengit, ok varð þó svá búit at hafa.

XXXVII. Þeir Hrólfr og Stefnir sátu nú um kyrt með Haraldi, þat er eftir var vetrarins; lét Haraldr sækja Álfhildi systur sína til Brandfurðaborgar, ok fór hún með góðu föruneyti ok sæmilegri fylgd; varð Haraldr feginn systur sinni, ok svá hvárt þeirra öðru; var hún en fríðasta jungfrú, ok vel at atburðum sem konungsbarni byrjaði. Stefni rann skjótt ástarhugr til hennar, ok gekk á tal við hana, ok virtist hún honum bæði vitr ok hæverskleg; hafði Stefnir þá uppi bónorð til hennar, enn hún svarar því vel, ok veik því mjök til bróður síns; var það auðsótt við Harald, því hann var Stefni kunnigr at góðum drengskap ok mikilli hreysti; fór það fram, at Stefnir fastnaði Álfhildi ok greiddi Haraldr út mund hennar í gulli ok góðum gripum. Bjuggust þeir nú allir þegar váraði aftr til Danmerkr, ok hlóðu skipin með malt, mjöð ok vín ok dýrum klæðum ok öllum þeim varningi, er dýrmætastr var í Danmörk ok fá kunni i Englandi; heldu síðan aftr til Danmerkr, ok var Álfhildr með þeim; varð alt fólk í Jótlandi fegit þeirra aftrkvómu; tóku jungfrúrnar vel við þeim ok Björn ráðgjafi. Fór Álfhildr til þeirra Ingigerðar ok Þóru, ok var nú mikill fagnaðr með þeim öllum saman; létu þeir nú ryðja skip sín ok efna til

ágætrar veizlu með öllum sínum beztu tilföngum, er í Danmörk mátti fá eðr nálægum löndum; var þar enginn hlutr tilsparaðr um hallir ok húsbúning, ok alla hluti, þá er mátti fá á Norðrlöndum; vóru til þessarrar veizlu boðnir burgeysar ok hirðmenn, greifar ok jarlar, með hertugum og konungum ok öllum öðrum mikilsháttar mönnum; vóru flestir tígnarmenn at þessi veizlu, er í vóru Danmörk; ok at öllum samanskipuðum ok þangat komnum var mönnum í sæti skipat, ok þéntu þar kurteisir junkerar ok hæverskir hofmenn. Þar vóru frambornir allskonar réttir með hinum dýrustum jurtum, allra handa dýra hold ok fugla, af hreinum ok hjörtum ok vænum villisvínum, gæss ok rjúpur með piprụðum páfuglum; eigi vantaði þar hinn dýrasta drykk, ál ok enskan mjöð með vildasta víni, píment ok klaret; ok at brullupinu settu ok veizlunni svá skipaðri, mátti heyra allskonar strengleika, hörpur ok gígjur, simphón ok salteríum; þar vóru bumbur barðar og pípur blásnar, með allskyns listilegum leikum, er líkaminn mátti við gleðjast. Eftir þat vóru jungfrúrnar innleiddar með sínum skrautlegum skara ok skemtilegum kvenna fjölda. Leiddu tveir tígnarmenn hverja þeirra, er brúðgumarnir áttu að eiga; var yfir þeim borið á steindum stöngum klæði, hvat er skyggja skyldi þeirra bjarta búnað ok fögru ferð, til þess er þær vóru í sæti komnar; var þá klæðit burttekit; bar þá eigi lit af lit, hörund ok hár skínanda ok gull glóanda með gimsteinum beranda. Sýndust þá öllum Álfhildr ok Þóra fölvar á lit hjá Ingigerði. Var nú veizla hin virðulegasta, ok at þessarri veizlu gekk Hrólfr at eiga Ingigerði, enn Stefnir Álfhildi, Haraldr Þóru. Þessi veizla var sjau nætr standandi með sama sætt og skipan verandi, sem ek er nú greinandi, með heiðr ok prís endandi; brúðgumar með

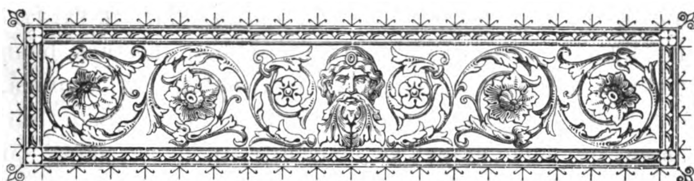
góðum gjöfum alla tignarmenn reifandi ok þeim sína þarkvómu þakkandi, enn hverr til sinna heimkynna farandi, þeirra ráð sem ok mikilmensku lofandi, ok allir með vináttu skiljandi. Tókust nú með þeim góðar ástir. Var Haraldr konungr ekki lengi í Danmörk, áðr hann bjóst heim til Englands. Skildi hann við Stefni mág sinn ok Hrólf með vináttu, ok fór síðan í ríki sitt; var Þóra drotning með honum, ok settust um kyrt; áttu þau börn saman, þótt þau sé eigi nefnd. England er kallat gagnauðigast land af Vestrlöndum, því þar er blásinn allr málmr, ok þar fellr hveiti ok vín, ok allskonar sæði má þar hafa; eru þar ok klæði gerð ok margháttaðir vefir meir enn í öðrum stöðum. Lundúnaborg er þar höfuðstaðr ok Kantaraberg, þar er Skarðaborg ok Helsingjaborg, Vincestr ok margir aðrir staðir ok borgir, er hér eru eigi nefndir. Stefni var gefit jarlsnafn yfir alt Jótland, ok sat hann oftast í Rípum. Dan mörk er mjök sundrlaus, ok er þar Jótland mes trhluti ríkis. Þat liggr et syðra með hafinu; Jótlandssíða er kölluð vestan frá hafinu, *norðan af* Vandilskaga ok suðr til Rípa. Í Jótlandi eru margir höfuðstaðir; syðst í Heiðabæ, annarr í Rípum, þriði í Árósi, fjórði í Vébjörgum; þar taka Danir konung sinn. Limafjörðr er á Jótlandi; hann gengr af norðri til suðrs, enn í innanverðum firðinum gengr Haraldseið vestr til hafsins; þar lét Haraldr konungr Sigurðarson draga yfir skip sín, þá hann fór undan ófriði Sveins konungs. Fyrir vestan Limafjörð liggr Vandilsskagi; honum víkr til norðrættar; í Jörungi er þar höfuðstaðr. Milli Jótlands og Fjóna gengr inn Álfasund. Á Fjóni er höfuðstaðr í Óðinsey. Milli Fjóna ok Sjálands gengr Beltissund. Í Sjálandi er höfuðstaðr í Róiskeldu. Fyrir norðan Sjáland gengr inn Eyrarsund, ok þar fyrir norðan Skáney; þar er höfuðstaðr í Lund-

um. Milli Jótlands ok Skáneyjar liggja mörg stór eylönd; þar er Sámsey, Álsey, Láland, Langaland; Borgundarhólmr liggr austr í hafit. Höfðu Skjöldungar í þenna tíma þetta ríki, enn þó höfðu aðrir konungar ok jarlar ekki minna ríki at ráða enn þeir í Danmörk, þótt Skjöldungar bæri hærri tígn fyrir sakir nafns og ættar.

XXXVIII. Svá er sagt, at Stefnir jarl muni ekki langlífr verit hafa, ok ætti ekki barn, svá ór barnæsku kæmist. Þeir Hrólfr ok Stefnir skildust með mikilli vináttu, ok heldu sínum félagsskap meðan þeir lifðu báðir. Ekki er þess getit, at Hrólfr kæmi til Hringaríkis síðan. Enn þat er sagt, at þat sumar fór Haraldr vestr til Englands. Sigldi Hrólfr af Danmörk austr til Hólmgarða með tíu skipum, ok Ingigerðr með honum; var Hrólfr þar til konungs tekinn yfir alt Garðaríki með ráði konungsdóttur ok annarra ríkismanna. Þriðjungr Garðaríkis er kallaðr Kænugarðar; þat liggr með fjallgarði þeim, er skilr Jötunheima ok Hólmgarðaríki; þar er ok Ermland ok fleiri önnur smáríki. Hrólfr stýrði nú ríki sínu með mikilli virðing; var hann bæði vitr ok stjórnsamr; þorðu öngvir höfðingjar á hann at herja, sakir hans frægðar ok hreysti. Unnust þau mikit Hrólfr ok Ingigerðr, ok áttu þau mörg börn. Hreggviðr hét son þeirra, ok var mikill fyrir sér; hann fór í hernað í Austrveg, ok ekki aftr síðan. Þat er fróðra manna sögn, at annarr sonr Hrólfs hafi verið Óláfr konungr í Danmörk, er Helgi enn frækni herjaði á, enn Hrómundr Greipsson veitti Óláfi, sem segir í sögu hans, ok drap Helga; ok þær Dagný ok Dagbjört væru dætr Hrólfs, er græddu Hrómund; enn þat er eigi ritat, hvárt þær vóru börn Ingigerðar eðr eigi. Þriði son Hrólfs hét Hörðr, faðir Kára, föður Hörða-Knúts. Þat er sagt, at Hrólfr yrði gamall maðr, enn eigi er þat greint, hvárt

hann var sóttdauðr eðr með vópnum veginn. Nú þótt þessi saga þyki eigi samhljóða verða öðrum sögum, þeim er atganga þessu máli um manna nöfn ok atburði, hvat er hverr vann eða gerði með frægð eða vizku, fjölkyngi eðr svikum, eðr hvar höfðingjarnir ríktu, þá er þat líklegast, at þeir er skrifat hafa ok samsett þessi tíðindi, muni eitthvert hafa fyrir sér haft, annathvárt forn kvæði eðr fróðra manna sögn. Munu þær ok fár eða öngvar fornra manna sögur, at menn vili með eiðum sanna, at svá hafi verit, sem sagðar eru, því at flestar verða orðum auknar, verða ok eigi öll orð ok atvik greind í sumum stöðum; því flest er seinna enn segir. Stendr því bezt at lasta eigi eðr kalla lygð fróðra manna sagnir, nema hann kunni með meirum líkindum at segja eðr orðfærilegar fram at bera; hafa ok forn kvæði ok frásagnir meir verið framsett til stundlegrar gleði enn ævinlegs átrúnaðar; verðr ok fátt svo ólíklega sagt, at eigi finnist sönn dæmi til, at annat hafi svá orðit. Þat er ok sannlega ritat, at guð hefir lánat heiðnum mönnum, einn veg sem kristnum, vit ok skilning um jarðlega hluti, þar með frábærlegan frækleik, auðævi ok ágæta skapan. Nú verðr hér endir á þessu máli frá Hrólfi Sturlaugssyni ok hans afreksverkum; hafi hver þökk, er hlýðir, ok sér gerir skemtan af, enn hinir ógleði, er angrast við ok ekki verðr at gamni. *Amen.*

Bósa saga ok Herrauðs.

Bósa saga ok Herrauðs.

Hringr hefir konungr heitit, er réð fyrir Eystra-Gautlandi; hann var son Gauta konungs, sonar Óðins, er konungr var í Svíþjóð, ok kominn var utan ór Asíam, ok frægstar konungaættir eru frá komnar hér í Norðrlöndum. Þessi konungr Hringr var bróðir Gautreks ens milda at faðerni, enn móðerni átti hann göfugt. Hringr konungr átti Sylgju, dóttur Sæfara jarls af Smálöndum; hún var fríð kona ok vel skapi farin. Bræðr hennar vóru þeir Dagfari ok Náttfari; þeir vóru hirðmenn Haralds konungs hilditannar, er þá réð fyrir Danmörk ok mestum hluta Norðrlanda. Þau áttu einn son; sá hét Herrauðr; hann var mikill vexti ok fríðr sýnum, sterkr at afli, vel at íþróttum búinn, svá at fáir menn máttu við hann jafnast. Hann var vinsæll af öllum mönnum, enn ekki hafði hann mikit ástríki af feðr sínum, ok olli þat því, at konungr átti son annan frilluborinn, ok unni hann þeim meira; sá er nefndr Sjóðr; konungr átti hann í æsku sinni, ok var hann fulltíða maðr, þá er Herrauðr var barn. Konungr fekk honum lén mikit, ok var hann ráðgjafi konungsins ok tók hann sam-

an skatta konungs, leiðangr ok landskyldur, ok var fyrir öllum útlátum og inntektum, ok þótti flestum hann frekr í útheimtum, enn fastr í útlyktum ok launum, enn hollr var hann konungi, ok vildi hans jafnan fullastan, ok hófst af því sá málsháttr af hans nafni, at sá er kallaðr öðrum sjóðfeldr, er honum sér mesta hagsmuni ok geymir bezt eftir. Sjóðr samdi til þess punga þá, er síðan vóru kallaðir fésjóðar, at geyma í silfr þat er hann tók í skuldir konungs, enn þat sem hann tók meir enn til stóð, gerði hann (at) smápunga, ok kallaði hann þat slæg, ok umventi hann því til kostnaðar, enn landaurum var óbrigt. Ekki var Sjóðr þokkasæll af mönnum, enn konungr unni honum mikit ok lét hann einn öllu ráða.

II. Maðr er nefndr Þvari; hann bjó ekki langt í burtu frá konungsatsetunni; hann var kallaðr Brynþvari; hann hafði verit víkingr mikill enn fyrri hluta ævi sinnar, enn þá hann var í hernaði, mætti hann skjaldmey einni, er Brynhildr hét; hún var dóttir Agnars konungs ór Nóagörðum; þau börðust ok bárust sár á Brynhildi, þangat til er hún var óvíg; tók Þvari hana þá til sín ok mikinn fjárhlut með henni; hann lét græða hana at heilu, ok var hún síðan öll hnýtt ok bagluð, ok var hún því kölluð Brynhildr baga. Þvari gerði brullaup til hennar, ok sat hún á brúðbekk með hjálm ok brynju; þó vóru ástir þeirra góðar. Lagði Þvari þá af hernað, ok settust þau í bú; þau áttu tvó sonu, ok hét Smiðr enn ellri; hann var ekki mikill maðr vexti, manna fríðastr, slyngr við allar íþróttir, ok svá hagr, at hann lagði á alt gerva hönd. Bósi hét annarr son þeirra; hann var mikill vexti, sterkr at afli, dökklitaðr ok ekki mjök fríðr, líkr móður sinni bæði at skaplyndi ok sköpun, kátr ok keskimáll ok þráfylginn, því sem hann tók upp,

ok ekki mjök fyrirleitinn við hvern sem hann átti; móðir hans unni honum mikit, ok vóru þau um marga hluti mjök skaplík; hann var kendr við móður sína ok kallaðr Bögu-Bósi; hafði hann ok margar tiltekjur til þess bæði í orðum ok verkum, at honum var þat sannnefni. Busla hét kerling; hún hafði verit frilla Þvara karls; hún fóstraði sonu karls, því at hún kunni mart í töfrum. Smiðr var henni miklu eftirlátari ok nam hann mart í töfrum. Hún bauð Bósa at kenna honum galdra, enn Bósi kveðst ekki vilja, at þat væri skrifat í sögu sinni, at hann ynni nokkurn hlut sleitum, þat sem honum skyldi með karlmensku telja. Mjök var nær um aldr þeirra Herrauðs konungssonar ok karlssona, ok var vingott með þeim, ok var Bósi jafnan í konungsgarði; lögðu þeir Herrauðr lag sitt saman. Sjóðr vandaði um þat, at Herrauðr gaf Bósa klæði af sér, því hans vóru jafnan sundr rifin; þótti hann ok harðleikinn, ef hann var at leikum, enn engi þorði um at vanda fyrir Herrauði, því hann mælti alt eftir honum. Nú beiddi Sjóðr, at hirðmenn konungs skyldi lemja hann ór leik.

III. Þat var nú eitthvert sinn, at konungrinn hafði leik þat, er soppleikr heitir, ok var þá leikit af kappi; ok gerðu þeir nú leik til Bósa, enn hann tók hart í móti, ok gekk hönd ór liði á einum konungsmanni; annan dag braut hann lærlegg í manni; enn þriðja dag veittust at honum tveir menn, enn margir óþægðu honum; sló hann augat ór einum með soppinum, enn annan feldi hann; brotnaði hann á háls; hlupu menn þá til vópna ok vildu drepa Bósa, enn Herrauðr stóð hjá honum með þá menn, sem hann gat fengit, ok var búit við sjálft, at þeir mundu berjast áðr enn konungr kom til; enn við tillögur Sjóðs gerði konungr Bósa útlægan; enn Herrauðr kom honum undan, svá honum varð ekki náð.

Litlu síðar beiddi Herrauðr föður sinn at fá sér herskip ok röskva menn til fylgdar, því hann kveðst vilja ór landi ok afla sér meiri frægðar, ef þess yrði auðit. Konungr bar þat mál fyrir Sjóð, enn hann kveðst ætla, at sneyðast mundu féhirzlurnar, áðr enn Herrauðr væri svá heiman gerr, sem honum líkaði. Konungr segir, at þeir skyldu við þat leita, ok varð svá at vera, sem konungr vildi; var nú búin ferð Herrauðs með miklum fékostnaði ok var hann vandr at öllu ok kom þeim (bræðrum) lítt saman; hafði hann fimm skip ór landi ok vóru þau flestöll forn; vaska menn hafði hann með sér ok mikit fé í gulli ok silfri; sigldi hann svá út af Gautlandi ok suðr til Danmerkr. Einn dag, er þeir sigldu með landi fram í miklu veðri, þá stóð maðr nokkurr á bjargi ok beiddi fars. Herrauðr kveðst eigi gera sér króka til hans, enn kvað far til reiðu, ef hann næði skipinu. Þessi maðr stökk af björgum ok kom niðr á sveifinni, ok var þat fimtán álna langt hlaup. Þar þektu þeir Bósa; Herrauðr fagnaði honum vel ok kvað hann skyldu vera stafnbúa á skipi sínu. Síðan sigldu þeir til Saxlands ok herjuðu hvar sem þeir fóru. Þeim varð gott til fjár ok fóru þeir svá fimm vetr.

IV. Nú er at taka til heima í Gautlandi, þá Herrauðr var í burtu, skoðaði Sjóðr féhirzlur föður síns; vóru þá tómar kistur ok svá töskur allar, ok varð honum oft sama á munni: „man ek þat“, sagði hann, „at öðruvís var í þenna sjóð at líta“. Síðan bjóst Sjóðr heiman, at taka saman skatta föður síns ok skyldur, ok var hann þá frekr í flestum útheimtum. Hann kemr til Þvara, ok kallar þar leiðangr sem annarstaðar; Þvari kveðst fráfeldr herferðum, ok því öngan leiðangr gera. Sjóðr kvað hann eiga meira leiðangr að gera enn aðrir menn; kvað hann því ollat hafa, at Herrauðr var

ór landi (farinn), ok beiddi bóta fyrir þá menn, er Bósi hafði meitt; enn Þvari sagði, at maðr ætti sjálfr at ábyrgjast sik, hvórt er hann gengi til leiks eða glímu, ok kveðst eigi austroka fé sínu fyrir slíkt; stóð þá í deilu með þeim; braut Sjóðr upp útibúr Þvara karls, ok tók í burtu tvær gullkistur ok meira fé annat í vópnum ok klæðum, ok skildu þeir við svá búit. Fór Sjóðr heim ok hafði mikinn fjár afhlut; sagði hann konungi frá ferðum sínum. Konungr kvat þat illa, er hann hafði rænt Þvara karl, ok kveðst þat ætla, at honum mundi þat illa gegna. Sjóðr kveðst eigi sakast um þat. Nú er at segja frá Herrauði ok Bósa, at þeir búast at sigla heim ór hernaði; þá höfðu þeir frétt, at Sjóðr hafði rænt Þvara karl; ætlaði Herrauðr þá at friða fyrir Bósa ok sætta þá, ef þess yrði auðit; þeir fengu veðr svá mikil, at skip þeirra skildust; týndust skip þau öll, sem Herrauðr hafði heiman haft, enn Herrauðr komst (með) tvau skip til Elfarskers, enn Bósa rak til Vin(d)lands einskipa; þar lá fyrir Sjóðr með tveimr skipum, nýkominn ór Austrveg, ok hafði hann keypt konungi dýrgripi; enn er Bósi vissi þat, bað hann sína menn vópnast; lagði hann til fundar við Sjóð ok spurði, hverju hann vildi bæta, at hann hafði rænt Þvara karl, enn Sjóðr kvað hann firna djarfan, er hann þorði slíkt at mæla, þar sem hann var áðr útlagi konungs, ok kvað honum vel yfir at láta, „ef þér mistuð eigi meira.“ Bósi bað hann taka vópn sín; sló þá í bardaga með þeim, ok lauk svá, at Bósi varð banamaðr Sjóðs; gaf hann þá grið þeim, sem etfir vóru af hans mönnum, enn tók at sér skipit ok alt þat á var; enn þegar honum gaf byr, sigldi hann undir Gautland ok fann þar Herrauð fóstbróður sinn, ok sagði honum tíðindin, enn Herrauðr sagði honum, at þat mundi eigi bæta vinsæld-

ir við konung: „eða því fórst þú á minn fund, svá nær mér sem þú hafðir höggvit“. „Ek vissa“, segir Bósi, „at mér mundi eigi tjá, at forðast þik, ef þú vildir illu til *m*ín snúa, enn ek þóttumst þar alt traust eiga, sem þú vart“. „Kalla má“, segir Herrauðr, „at lítill mannskaði væri at Sjóð, þó mér væri skyldr, ok mun ek fara á fund föður míns, ok freista, ef ek gæti sætt ykkr“. Bósi kveðst eigi vænta mikils létta af konungi, enn Herrauðr sagði at eigi dygði ófreistat. Ferr Herrauðr á fund föður síns, ok gekk fyrir hann ok kvaddi hann virðulega. Faðir hans tók honum fálega, því hann hafði frétt áðr sameign þeirra Bósa ok Sjóðs. Herrauðr mælti til föður síns: „Þar er til bóta at sjá, sem þér eruð: „Bósa félaga minn hefir hent slys mikit; hann hefir vegit Sjóð son þinn, þó at sakir væri nokkurar til, ok viljum vér bjóða sættir ok fé svá mikit, sem þú vilt sjálfr kjósa, ok þar með vórt fylgi ok hylli og slíka þjónustu, sem þér vilið hann krafit hafa“. Konungr segir þá reiðulega: „Mikit kapp leggr þú á, Herrauðr, at fylgja illmenni þessu; mundi mörgum þykja þér betr standi, at hefna bróður þíns ok vórrar svívirðingar“. Herrauðr segir þá: „Lítill mannskaði var at Sjóð; veit ek ok eigi, hvórt hann var minn bróðir eðr eigi, þó at þú heldir mikit til hans; þykir mér þú eigi virða mik svá mikils, at þú vilt eigi sættir taka fyrir mínar (bænir); enn ek þykjumst þó bjóða betra mann í staðinn í þá þjónustu, sem hann hafði“. Þá mælti konungr reiðr mjök: „Alt þitt formæli, þat sem þú veitir Bósa, skal mikit spilla til, þegar ek get honum náð; skal hann uppi hanga miklu hærra, enn menn vita dæmi til, at nokkurr þjófr hafi svá hátt hangit“. Þá segir Herrauðr reiðr: „Ok þat munu margir mæla, at (þér) kunníð eigi sóma yðvarn at þiggja, enn með því at þú vilt mik einskis

virða, þá mátt þú til þess ætla, at eitt skal yfir okkr ganga; Bósa ok mik, ok skal ek svá verja hann sem sjálfan mik ok mér endist líf til ok karlmenska, ok munu þat þó margir mæla, at nógu dýr muni þá keyptr einn ambáttarson, ef þér gefið oss við“. Sneri Herrauðr þá í burtu reiðr mjök ok létti eigi fyrr enn hann fann Bósa ok sagði honum hversu þeir feðgar höfðu skilit.

V. Hringr konungr lætr nú kalla saman lið sitt ok blása herblástr, ok ferr til móts við þá fóstbræðr, ok sló þar þegar í bardaga með þeim; hafði konungr lið hálfu meira eða þrjú slík. Þeir fóstbræðr gengu vel fram, og drápu margan mann, enn þó vóru þeir ofrliði bornir, ok vóru þeir herteknir ok settir í fjötra, ok kastat í myrkvastofu, enn konungr var svá reiðr, at hann vildi þegar láta drepa þá, enn Herrauðr var svá vinsæll, at allir mæltu undan, ok var þá fyrst skift herfang, ok grafnir enir dauðu; vóru margir menn í dagþingan við konunginn, at hann skyldi taka sættir af Herrauð, ok var hann leiddr fyrir konung. Konungr bauð honum grið, ok lögðu margir þar vel til, enn Herrauðr kveðst eigi grið vilja þiggja, nema Bósi hefði bæði lífs grið ok lima, enn konungr sagði þess öngva vón; Herrauðr kveðst þess manns bani verða skyldu, sem réði lífláti Bósa, ok eigi konungi hlífa, heldr enn öðrum. Konungr sagði þá, at þá færi eigi illa, at sá hefði brek, sem beiddist; var konungr þá svá reiðr, at eigi mátti orðum við hann koma, ok bað at leiða Herrauð aftr í myrkvastofu; skyldi þá báða drepa um morguninn, ok þótti flestum nú óvænlega horfa. Þetta kveld kom Busla kerling at máli við Þvara karl, ok spurði hvórt hann ætlaði eigi að bjóða fé fyrir son sinn, enn hann kvaðst eigi austroka fé sínu; kveðst vita, at hann

gæti eigi keypt þeim manni líf, sem deyja skyldi, ok spurði, hvar nú væri komin töfr hennar, at hún veitti eigi Bósa nokkut lið, enn hún kvað sér eigi mega göngumannlegar fara enn honum. Þetta kveldet sama kom Busla í þat herbergi, sem konungr svaf í, ok hóf upp bæn þá, sem síðan er kölluð Buslu bæn, ok hefir hún víðfræg orðit síðan, ok eru þar í mörg orð, sem kristnum mönnum er þarfleysa í munni at hafa, ok þetta er upphaf á:

„Hér liggr Hringr konungr,
hilmir Gauta,
einráðastr
allra manna;
ætlar þú son þinn
sjálfr at myrða,
þau munu sjálfdæmi
spyrjast víða.

Heyr þú bæn Buslu,
hún mun brátt sungin,
svá at heyrast skal
um heim allan,
ok óþörf öllum,
þeim sem á heyra,
enn þeim fjandlegust,
sem ek vil fortala.

Villi vættir þik,
verði ódæmi,
hristist hamrar,
heimr sturlist,
versni veðrátta
verði ódæmi,
nema Hringr konungr
Herrauð friði
ok Bögu Bósa
bjargir veiti.

Svá skal ek þjarma
þér at brjósti,
at hjarta þitt
höggormar gnagi,
enn eyru þín
aldri heyri,
enn augu þín
úthverf snúist,
nema þú Bósa
björg um veitir
ok Herrauði
heift upp gefir.

Ef þú siglir
slitni reiði,
enn af stýri
stökkvi krókr,
rifni reflar,
reki segl ofan,
en aktaumar
allir slitni,
nema þú Herrauð
heift upp gefir,
enn Bögu Bósa
biðir til sætta.

Ef þú ríðr,
raskist taumar,

heltist hestar,
enn hrumist klárar,
en götur allar
ok gagnstigar,
troðist tvefaldar
í tröllhendr fyrir þér,
nema þú Bósa
björg um veitir,
ok Herrauði
heift upp gefir.

Sé þér í hvílu,
sem í hálmeldi,
enn í hásæti
sem á hafbáru;
þó skal þèr síðar
sýnu verra:
ef þú vilt við meyjar
manns gaman hafa,
villr ert þú vegarins;
vilt þú þulu lengri".

Þá segir konungr: „Þegi þú, vónd vættr, ok vert í brutu, ellegar mun ek láta meiða þik fyrir forbænir þínar". „Svá höfum vit ok fundizt", segir Busla, „at vit munum eigi skilja, fyrr enn ek hefi fengit minn vilja". Konungr vildi þá upp standa, ok var hann fastr við sængina, enn smásveinar vöknuðu eigi; lét Busla þá fara annan þriðjung bænarinnar, ok mun ek láta um líða, at skrifa hann, enn þó er þetta upphaf á:

„Tröll og álfar
ok töfra nornir,
búar, bergrisar
brenni þínar hallir,
hati hrímþursar
heillir þínar,
stráin stangi þik,
stofnar angri þik,
verði þér vei,
nema þú vilja minn gerir".

En þá er sú þula var úti, segir konungr henni: „Fyrr enn þú illmælir meir, þá mun ek gefa Herrauði líf, enn Bósi fari ór landi, ok sé dræpr ok tiltækr, nær sem ek get áhent hann". „Þá skal taka þér fram betr", segir hún; hóf hún þat, er Syrpuvers heitir, ok mestr galdr er í fólginn, ok eigi er lofat at kveða eftir dagsetr, ok er þetta þar í nær endanum:

„Komi hèr seggir sex,
seg þú mér nöfn þeirra,
öll óbundin
ek skal þér sýna;
getir þú eigi ráðit,
svá at rétt þyki,
þá skulu þik hundar
í hel gnaga,
en sál þín
sökkva í víti“.

ᚱ.ᛅ.ᚦ.ᛉ.ᛘ.ᚢ. ᛁᛁᛁᛁᛁᛁ. ꝋꝋꝋꝋꝋꝋ: ᛚᛚᛚᛚᛚᛚ:
ᛁᛁᛁᛁᛁ: ᚴᚴᚴᚴᚴᚴ:

„Ráð nú þessi nöfn, svá at rétt sé, ellegar hríni þat alt á þér, sem ek hefi þér verst beðit, og þessir karlar kunna þér verst at biðja, nema þú gerir minn vilja“. Konungr vissi þá varla, hverju svara skyldi fyrir forbænum kerlingar. „Hverr er þinn vili?“ sagði konungr; „sett þú þá forsending“, segir kerling, „svá at tvísýni sé á, hvórt þeir haldi lífinu, ok ábyrgist þeir sik sjálfir“. Konungr bað hana þá í burt fara, enn hún vildi ekki, fyrr enn konungr sór henni eið, at hann skyldi halda þat, sem hann lofaði, enda skyldi Buslu bæn eigi á honum hrína; hvarf kerling þá í burtu.

VI. At morgni dags er konungr snemma uppi, ok lét blása til þings, ok vóru þeir þangat leiddir Herrauðr ok Bósi; spurði konungr þá ráðgjafa sína, hvat við þá skyldi gera; enn flestir báðu konung vægja fyrir Herrauð. Þá mælti konungr til Herrauðs: „Lítils vilt þú virða mik“, segir konungr, „enn nú vil ek gera þat fyrir bæn vina minna, at Bósi skal hafa lífs grið ok lima; hann skal fara ór landi, ok eigi aftr koma, fyrr enn hann færir mér þat gammsegg, er skrifat er með gullstöfum utan, ok erum vit þá sáttir, enn ellegar skal hann heita hvers manns níðingr; enn Herrauðr fari hvórt sem hann

vill, fylgi Bósa eða geri sjálfr ráð fyrir sér, því eigi munu vit samvistum saman vera at svá búnu“. Vóru þeir fóstbræðr þá leystir; fóru þeir þá til Þvara karls og dvaldust hjá honum um vetrinn. Enn þegar er vóraði, bjuggu þeir ferð sína ór landi, ok höfðu eitt skip ok á fjóra menn ok tuttugu; fóru þeir mjök at tilvísan Buslu; sigldu þeir þá í Austrveg, kómu undir Bjarmaland ok lögðu undir einn eyðiskóg.

VII. Hárekr hét konungr, er þá réð fyrir Bjarmalandi; hann var kvóngaðr, ok átti tvó sonu; hét annarr Hrærekr, enn annarr Siggeirr; þeir vóru kappar miklir ok hirðmenn Goðmundar konungs af Glæsisvöllum ok landvarnarmenn hans. Dóttir Háreks konungs hét Edda; hún var fríð sýnum ok flesta hluti vel kunnandi. Nú er at segja frá þeim fóstbræðrum, at þeir vóru komnir undir Bjarmaland, ok lágu undir skógi þeim, er Vínuskógr heitir; þeir reistu þar tjald á landi; þar var leyni nokkut ok fjarri mannavegum. Um morgininn sagði Bósi mönnum sínum, at þeir Herrauðr mundu ganga á land ok kanna skóginn ok vita, hvers þeir yrðu vísir: „enn þér skulið bíða okkar hér mánuð, enn ef vit komum þá eigi aftr, þá skulu þér sigla hvert sem þér vilið, því þá erum vit eigi lífs“. Mönnþeirra þótti mikit fyrir þessu, enn þó varð svá at vera sem þeir vildu. Síðan gengu þeir fóstbræðr á skóginn, ok höfðu þat eitt til matar, sem þeir skutu, dýr ok fugla, enn stundum höfðu þeir eigi nema ber ok safa. Skógrinn ónýtti mjök klæði þeirra. Einn dag kómu þeir at húsbæ nokkurum; þar stóð karl úti ok klauf skíð; hann heilsaði þeim, ok spurði þá at nafni; þeir sögðu til et sanna, ok spurðu hvat karl hét, enn hann kveðst heita Hóketill; hann kvað þeim til reiðu nætrgreiða, ef þeir vildu, enn þeir þökkuðu honum ok sögð-

ust gjarnan vilja; fylgdi karl þeim til stofu ok var þar fáhjúat; húsfreyja var við aldr; dóttur áttu þau væna, ok dró hún klæði af gestum, ok vóru þeim fengin þur klæði; síðan vóru laugar fram látnar, ok var þeim reist borð, ok gefit gott öl at drekka, enn bóndadóttir skenkti. Bósi leit oft hýrlega til hennar ok sté fæti sínum á rist henni, ok þetta bragð lék hún honum. Um kveldit var þeim fylgt at sofa með góðum umbúningi; bóndi lá í lokrekkju, enn bóndadóttir í miðjum skála, enn þeim fóstbræðrum var skipat í stafnsæng við dyr utar; enn þá fólk var sofnat, stóð Bósi upp, ok gekk til sængr bóndadóttur, ok lyfti klæðum af henni; (hún) spyrr, hvat þar væri; Bósi sagði til sín, kveðst vilja undir klæðin hjá henni: „því mér er eigi hægt þar sem um mik var búit, [enn ek vil herða jarl minn hjá þér". „Hvat jarli er þat", sagði hún. „Hann er ungr ok hefir aldri í afl komit fyrri, enn ungan skal jarlinn herða". Hann gaf henni fingrgull ok fór í sængina til hennar ok hjöluðu þau mart. Ei er getit, hversu oft hann léki sér um nóttina við hana, enn hins getr at Bósi] spurði, hvórt hún vissi eigi til, „hvert at leita skyldi at gammseggi því, sem vit bræðr erum eftir sendir, ok gullstöfum var ritat", enn hún kveðst eigi minna mundu launa honum gullit ok góða nætrskemtan, enn segja honum þat er hann vildi vita: „enn hverr var þér svá reiðr, at þik vildi feigan ok senda þik forsending?" „Eigi gengr álit til alls, ok verðr engi frægr af öngu, eru þeir ok margir hlutir, at oft snúast til gæfu, þó at háskasamlega sé stofnaðir", (segir Bósi).

VIII. „Hér í skógi þessum stendr hof mikit; þat

1) Það sem stendr milli hornklofanna er tekið eftir handriti Á. M. 340 4to og vantar í útgáfu Rafns.

á Hárekr konungr, er hér ræðr fyrir Bjarmalandi, þar er göfgat goð þat, er Jómali heitir; þar er gull mikit ok gersemar; fyrir því hofi ræðr móðir konungs, sú er Kolfrosta heitir; hún er (svá) mögnuð af blótskap, at henni kemr engi hlutr á óvart; hún veit þat fyrir með kynstrum sínum, at hún á eigi at lifa út allan þenna mánuð, því fór hún hamfari austr á Glæsisvöllu ok nam í burtu Hleiði systur Goðmundar konungs, ok ætlar at hún skuli vera hofgyðja eftir sik; enn þat er þó skaði mikill, því hún er allra meyja kurteisust, ok væri betra at þat færist fyrir". „Hvat er til vandhæfa í hofinu?" (segir Bósi). „Gammr er þar", segir hún, „svá grimmr ok bölvaðr, at hann drepr alt, þat sem fyrir verðr; hann horfir beint í móti dyrum, ok þekkir alt þat inn kemr, ok er því öngu lífs at vænta, er verðr fyrir klóagangi hans eða eitri; þræll einn er í hofinu; hann vaktar mat gyðjunni; tvævetra kvígu þarf hún í mál; undir þessum gammi er egg þat, er þú ert eftir sendr; griðungr einn er í hofinu, tryldr ok blótaðr; hann var bundinn með járnviðjum; hann skal skjóta kvíguna; blandast þá ólyfjan við hana, ok tryllast þeir allir, sem af eta; hana skal matgera fyrir Hleiði konungs systur ok verðr hún þá líka tröll sem hofgyðjan var áðr; nú þykir mér óvænt um, at þú munir sigra óvættir þessar við svá mikinn tröllskap sem um er at eiga". Bósi þakkaði henni sögu sína; sofa þau síðan til dags. Enn at morgni fór hann til Herrauðs, og sagði honum, hvat hann hafði frétt; dvaldust þeir þar þrjár nætr, enn síðan fóru þeir í burtu; sagði bóndadóttir þeim til, hvat þeir skyldu stefna til hofsins, ok mælti vel fyrir þeim at skilnaði; fara þeir nú leið sína. Einn morginn smemma sáu þeir. hvar maðr fór, mikill vexti í grám kufli; hann leiddi með sér naut; þeir þóttust vita, at

þat mundi þrællinn; stiltu þeir nú at honum; Bósi sló hann kylfuhögg, ok varð þat hans bani; síðan drápu þeir kvíguna; síðan flógu þeir af henni belg, ok stoppuðu upp með mosa ok lyng; síðan fór Herrauðr í kufl þrælsins ok leiddi eftir sér kvígubelginn, enn Bósi steypti kápu sinni yfir þrælinn, ok bar hann á baki sér, þangað til sem þeir sáu hofit; þá tók Bósi spjót, ok rak í rass þrælnum, ok neðan eftir honum endilöngum, svá at oddrinn tók út um við herðarnar; gengr síðan at hofinu ok gekk Herrauðr inn í hofit í búningi þrælsins; hofgyðjan var þá í svefni; Herrauðr leiddi kvíguna á básinn, enn leysti síðan griðunginn, enn hann hljóp upp á kvíguna; mosabelgrinn varð veikr fyrir, ok rak griddi höfuðit í múrinn, ok braut af sér hornin, enn Herrauðr greip í eyrun ok í granirnar, ok snaraði hann ór hálsliðinum; þá vaknaði hofgyðjan ok hljóp á fætr; í þessu kom Bósi inn, ok bar þrælinn upp yfir sér á spjótsoddinum; gammrinn brá við skjótt, og steypti sér ofan ór hreiðinu ok ætlaði að gleypa þann sem inn var kominn; svalg hann nú þrælinn ofan at miðti; Bósi þrýsti spjótinu, ok gekk þat í gegnum háls gamminum, alt þangat til at stóð í hjartanu; gammrinn festi klærnar í kryppu þrælsins, enn setti vænghnúann við eyra Bósa, svá hann fell í óvit; fell gammrinn ofan á hann, ok vóru hans fjörbrot eigi lítil. Herrauðr réð á kerlingu, ok var þeirra (atgangr) enn harðasti; hafði kerling illa skornar neglr ok reif hún hold hans niðr at beini; bárust þau þangat at sem Bósi var fallinn; þar var blóðugt mjög; varð kerlingu hált á blóðinu og fell á bak aftr; vóru þá sviftingar miklar með þeim; vóru ýmsir undir; Bósi raknaði þá við, ok greip höfuð griðungsins ok rak á nasir kerlingu, enn Herrauðr sleit af henni höndina í axlarliðinum,

enn í fjörbrotum hennar varð landskjálfti mikill; þeir gengu nú um hofit ok rannsökuðu í hreiðri gammsins; fundu þeir eggit ok var þat alt með gullstöfum ritat; þar fengu þeir gull svá mikit, at þeir höfðu nóg at bera; þeir kvómu at stalli þeim, sem Jómali stóð á; af honum tóku þeir gullkórunu, setta með tólf gimsteinum, ok men þat sem kostaði þrjú hundruð marka, ok ór knjám honum tóku þeir silfrbolla svá stóran, at öngvir fjórir menn mundu af drekka; hann var fullr af rauða gulli, enn pell þat, sem tjaldat var um Jómala, var meira vert heldr enn þrír farmar af drómundi þeim, er ríkastr gekk um Grikklandshaf; þetta tóku þeir alt til sín. Þeir fundu afstúku eina í hofinu, ok var hún komin mjök leynilega; þar var fyrir steinhurð sterklega læst ok vóru þeir allan dag upp at brjóta áðr enn þeir kvómust inn. Þeir sáu þar konu sitja á stóli; eigi höfðu þeir aðra vænni sét; hár hennar var bundit við stólbrúðir; þat var fagrt sem hálmr barinn eða gullteinn nýskafinn; járnfestr var um hana miðja sterklega læst at henni; hún var grátin mjök; enn er hún sá mennina, þá spurði hún, hvat ylli ókyrleika þeim, „er verit hefir í morgin; eða því þykir ykkr líf ykkart svá ilt, at þit fýsizt hingat í trölla hendr, því at þeir, sem hér ráða fyrir, munu þegar drepa ykkr, at vart verðr við ykkr“; enn þeir sögðu, at mörgu svaraði frestinu, ok spurðu þó at, hvat hún hét, eðr því hún væri þar svá harðlega haldin; enn hún sagðist Hleiðr heita, ok vera systir Goðmundar konungs af Glæsisvöllum: „enn tröllkona sú, er hér ræðr fyrir, sótti mik þangat með fjölkyngi, ok ætlar at ek skuli ganga fyrir blótum í hofinu, þá hún er dauð, enn ek vildi fyrri ganga á loganda bál“. „Góð mundir þú þeim manni“, segir Herrauðr, „er þik leysti undan þessu ánauðaroki“. Hún

kveðst vita, at þat mundi engi geta gert. „Mundir þú til vilja vinna, at vera mín kona, ef ek kæmi þér héðan í burtu?“ „Öngvan veit ek þann menskan mann svá leiðan, at ek mundi eigi heldr vilja eiga, enn vera blótuð hér í hofinu; eða hvert er nafn þitt?“ „Herrauðr heiti ek“, segir hann, „sonr Hrings konungs af Eystra-Gautlandi, enn eigi þarf þú að óttast hofgyðjuna héðan af, því at vit Bósi höfum sét ráð fyrir henni, enn til þess mátt þú ætla, at ek muni sæmda verðr þykjast, ef ek leysi þik héðan“. „Ek hefi eigi meira í veð at setja, enn sjálfa mik“, segir hún, „ef þat er vili frænda minna“. „Ekki mun ek leita giftinga til frænda þinna“, segir Herrauðr. „Enn öngan vil ek undandrátt í þessu máli, enn eigi skal nauðoka þik til kaupa nokkurra, því ek þykjumst þér eigi varboðinn, ok skal leysa þik sem áðr“. „Eigi veit ek þann mann“, segir hún, „at ek mundi heldr kjósa enn þik af öllum þeim, sem eg hefi sét“. Eftir þat leysti hann hana ok kveðst þá vildu gera, hvórt er hún vildi, at fara heim með sér ok gerði hann brullaup til hennar, eðr senda hana austr á Glæsisvöllu ok sjá hana aldri síðan; enn hún kjöri að fara með honum ok lofaði hvórt öðru sinni trú. Eftir þat báru þeir út gull alt ór hofinu og gersemar, enn síðan lögðu þeir eld í hofit ok brendu upp altsaman, svá at ekki sá örmul nema öskuna; fóru síðan í burtu með fét, þat sem þeir höfðu fengit, ok léttu eigi fyrr, enn þeir kvómu aftr til Hóketils karls, ok dvöldust þeir þar eigi lengi hjá þeim karli ok kerlingu; gáfu þeir þeim fé mikit, enn báru á mörgum hestum gull ok gersemar til skips síns ok urðu menn þeirra þeim fegnir.

IX. Þessu næst sigldu þeir burt af Bjarmalandi, sem byr gaf, ok er þá eigi getit fyrr um ferðir þeirra, enn þeir kvómu heim í Gautland, ok höfðu þeir þá tvó

vetr í burtu verit; gengu þeir þá fyrir konung ok færði Bósi honum eggit, ok var þá brotin rauf á skurninni ok vóru þar í tíu merkr rauða gulls; hafði konungr skurnit fyrir borðker síðan. Bósi gaf konungi kerit, þat sem þeir tóku af Jómala, ok vóru þeir nú sáttir. Í þenna tíma kómu þeir til hirðar Hrings konungs Dagfari og Náttfari, bræðr drotningar, ok vóru þeir sendir af Haraldi hilditönn í liðsbón, því at þá skyldi vera bardagi á Brávöllum, er mestr hefir verit á Norðrlöndum, sem segir í sögu Sigurðar hrings, föður Ragnars loðbrókar. Hringr konungr bað Herrauð fara fyrir sik, enn hann kveðst skyldu geyma brúðar hans á meðan, ok skyldu þeir þá vera sáttir um alt þat, sem þeirra hefir í millum farit. Herrauðr gerði nú sem faðir hans beiddi og fóru þeir Bósi með þeim bræðrum með fimm hundruð manna til móts við Harald konung. Í þessi orrostu fell Haraldr konungr, ok með honum fimtán konungar annars hundraðs sem segir í sögu hans ok margir kappar þeir sem konungum vóru meiri; þar fellu þeir Dagfari ok Náttfari; enn þeir Herrauðr ok Bósi urðu báðir sárir, enn þó kvómu þeir báðir aftr ór bardaganum og höfðu þá orðit umskifti í Gautlandi meðan þeir vóru burtu.

X. Nú tökum vér þar til máls, at Goðmundr konungr frá Glæsisvöllum saknar systur sinnar, ok var hennar leita farit bæði á sjó ok á landi, ok kunni hana eigi upp at frétta. Þeir bræðr Hrærekr ok Siggeirr vóru þá með Goðmundi konungi. Konungr bað Siggeir at bindast fyrir at leita Hleiðar ok vinna þat til eiginorðs við hana, enn Siggeirr kveðst ætla, at eigi mundi auðvelt at finna hana, ef hofgyðjan á Bjarmalandi vissi eigi til hennar. Síðan bjuggust þeir ór landi, ok höfðu fimm skip, ok fara nú þangat til sem þeir kvómu til

Bjarmalands, ok fundu Hárek konung ok sögðu honum sín erendi, enn hann sagði, at þeir skyldu fara til hofsins ok eigi mundi laust fyrir liggja, ef Jómali eða gyðjan vissi eigi til. Enn litlu síðar fóru þeir til hofsins; fundu þeir þar öskudyngju, enn eigi sáu þeir örmul nokkurs þess í hofinu átti at vera; fóru þeir þá um skóginn ok kómu til bygða karls og kerlingar ok fréttu eftir, hvórt þau vissi eigi til, hverr hofinu hefði grandat, enn karl kveðst eigi þar til vita, enn sagðist þó vita, at tveir gauzkir menn hefði legit undir Vínuskógi lengi; hét annarr Herrauðr, enn annarr Bósi, ok kvað sér þá þykja líkasta til, at hafa gert þetta stórvirki, enn bóndadóttir sagði, at hún hefði fundit þá í veginum, þá þeir fóru til skips, ok með þeim hefði farit Hleiðr systir Goðmundar af Glæsisvöllum, ok kvað þá svá hafa sér sagt, at hennar mætti til þeirra leita, ef nokkurr vildi eftir henni leita. Eftir þat stefna þeir bræðr at sér liði um alt Bjarmaland ok fengu þeir þrjú skip ok tuttugu; sigldu þeir síðan til Gautlands, ok kómu þeir þar í þann tíma, sem þeir fóstbræðr vóru í bardaganum á Brávöllum, ok var Hringr konungr fámennr heima; buðu þeir konungi bardaga, ellegar gefa upp meyna. Konungr kjöri heldr at berjast; urðu þar skjót umskifti; fell þá Hringr konungr ok mestr hluti liðs hans,enn þeir tóku meyna, enn ræntu fénu ok miklum gersemum ok fóru í burtu síðan ok léttu eigi fyrr, enn þeir kvómu heim á Glæsisvöllu, ok varð Goðmundr konungr feginn systur sinni, ok þakkaði þeim fyrir ferðina, ok þótti þeirra ferð orðin en frægasta. Siggeirr biðr nú Hleiðar, enn hún var treg til þess, ok kvað þat maklegt, at sá nyti sín, sem hana hafði frelsat ór tröllahöndum, enn konungr kvað hann vel til þess hafa unnit: „á ek ok at ráða giftingu þinni“, segir konungr; „skal ok eigi útlendum

höfðingjum gagnast at eiga þik, ef þú vilt eigi vórum ráðum hlíta“; varð nú svá at vera, sem konungr vildi; látum þá nú búast við brullaupi sínu, því at þeir hyggja gott til sín.

XI. Tökum nú þar til, at þeir Herrauðr ok Bósi kvómu heim hálfum mánuði síðar enn þeir Siggeirr sigldu í brutu; sakna þeir nú vinar í stað; taka þeir ráðagerðir sínar; sótti Bósi föður sinn at ráðum, enn hann sagði þeim, at þeir mundi of seinir, ef þeir söfnuðu miklu liði, ok sögðu at þeir mundi heldr ná konungsdóttur með djúpsettum ráðum ok snörum atburði; varð þetta ráð þéirra, at þeir bjuggu eitt skip ok völdu þrjátigi manna. Smiðr skyldi fara með þeim ok hafa forsögn alla ok skipun á sigling þeirra; lagði hann og mörg ráð til með þeim; sigldu þeir nú, þegar þeir vóru búnir. Þá var Smiðr svá byrsæll, at hann hafði nógan byr ávalt, þegar hann stýrði, ok verðr ferð þeirra með meira flýti, enn líkindi þætti á vera; kvómu þeir vónu bráðara austr á Glæsisvöllu, ok lögðu skipi sínu undir einn eyðiskóg. Smiðr hafði hulinshjálm yfir skipi þeirra; þeir gengu á land Bósi ok Herrauðr; kvómu þeir at húsabæ litlum ok kyrfilegum; þar bjó karl og kerling; þau áttu dóttur væna ok vel kunnandi; bóndi bauð þeim nætrgreiða; þeir þágu þat; þar vóru góð hýbýli; þá var áliðinn dagr, ok var þeim unninn beini, ok vóru tekin upp borð fyrir þá, ok gefit mungát at drekka, ok var þar gott öl; bóndi var fálátr og óspurull, enn þó borðaði hann með þeim; bóndadóttir var þar miklu mannúðugust af þeim; skenkti hún gestum; Bósi var glaðlátr við hana ok gerði henni nokkurar glingur; hún gerði ok svá í móti. Um kveldit var þeim fylgt at sofa, enn þegar at ljós vóru slokin, þá kom Bósi þar sem bóndadóttir lá, ok lyfti klæðum af henni; hún

spurði, hvat þar væri, enn Bósi sagði til sín. „Hvat vilt þú hingat?“ segir hún. [„Ek vil leita hæginda fola mínum, því hann er oft óspakr ok mjök óstýrilátr“. „Er þeirra hér vón?“ sagði bóndadóttir. „Þat væntir mik“, sagði Bósi. „Sjá þú þá fyrir öllu“, sagði hún. Bósi lagðist nú niðr hjá henni ok lék sér mjök glatt oft ok tíðum um nóttina, svó henni þótti nóg um. Nú eftir margan gamanleik spyrr bóndadóttir, hvat manna hann sé][1], enn hann sagði til et sanna ok spurði í mót, hvat þar væri títt í landi, enn hún sagði at þat væri nú nýjast, at þeir bræðr Hrærekr ok Siggeirr hefði náð Hleiði konungs systur, enn drepit Hring konung í Gautlandi: „ok þeir eru nú svá frægir orðnir af þeirri ferð, at þeirra líkar skal eigi vera í öllum Austrvegi“, ok konungr hefði gefit Siggeir systur sína; væri þat í móti hennar vilja, ok skyldi nú brullaupit vera innan þriggja nátta; enn þeir eru svá varir um sik, at þeir hefði njósn á hverri götu ok í hverri höfn, ok mætti ekki á óvart koma, „því at þeim þykir aldri örvænt, nær þeir Herrauðr ok Bósi kynni at vitja meyjarinnar; konungr hefir látit gera sér höll svá mikla, at á henni eru hundrað dyra, ok er jafnlangt í milli allra; hundrað manns má rúmlega í (vera) millum hverra dyra; tveir dyraverðir eru við hverjar dyr, ok skal engi mega innganga, nema sá er þektr væri við einshverjar dyrnar, enn sá, sem hvergi væri þektr, þann skyldi taka ok hafa í varðhaldi, þangat til er prófaðist, hvat manni er hann væri; sæng stendr á miðju hallargólfi, og eru þar fimm pallar upp at ganga; þar skal liggja brúðrin ok brúðguminn, enn hirðin öll skal vaka, ok má þeim

---

1) Þetta sem stendr milli hornklofanna er tekið eftir hdr. Á. M. 340 4to, enn vantar í útgáfu Rafns.

því eigi á óvart koma". „Hverir eru menn með konungi", segir Bósi, „þeir er hann heldr mest af?" „Sá heitir Sigurðr", segir hún; „hann er ráðgjafi konungs, ok svá mikill meistari til hljóðfæra, at hans líki er engi, þó allvíða leiti, ok mest á hörpu slátt; hann er farinn til frillu sinnar; hún er ein bóndadóttir hér við skóginn; hann lætr sauma sér klæði ok semr hljóðfæri sín". Eigi er nú getit um skraf þeirra fyrst at sinni; sofa þau af um nóttina.

XII. Um morguninn snemma kemr Bósi til Herrauðs, ok segir honum, hvat hann hefir frétt um nóttina; enn síðan bjuggust þeir burtu frá karli og kerlingu; fóru þeir at tilvísan bóndadóttur, þangat til sem þeir sáu bæ þann, er Sigurðar var vón; þeir sáu, hvar Sigurðr fór ok einn sveinn með honum ok stefndu heim til borgarinnar; þeir gengu á veg fyrir Sigurð; Bósi drap Sigurð, enn Herrauðr kyrkti sveininn til bana; síðan tók Bósi þá ok fló belg af þeim báðum ok fór síðan til skips síns ok sögðu Smið, hvat þeir höfðu afrekat; gerðu þeir þá ráð sín. Smiðr færði Bósa í nágrímuna, enn hann fór sjálfr í aðra; síðan fór Bósi í klæði Sigurðar, enn hann fór sjálfr í þann búning, sem sveinninn hafði átt, ok hafði hans nágrímu fyrir sér; sögðu þeir Herrauði fyrir, hversu hann skyldi bera sik at; fara nú síðan heim til borgarinnar; kómu þeir at þeim hallardyrum, sem Goðmundr konungr var sjálfr fyrir; þóttist hann þar kenna Sigurð, ok fagnaði honum vel; var Sigurðr nú innleiddr; tók hann þegar að sér féhirzlur konungs, ölgögn ok kjallara ok hefir skipun á, hvert öl fyrst skal drekka ok segir byrlurum fyrir, hversu ákaft þeir skulu skenkja, segir, at þat varðar mestu, at menn verði et fyrsta kveld sem druknastir, því þar eymir lengst af. Þessu næst var höfðingjum í sæti

skipat ok brúðrin innleidd ok á bekk sett ok með henni margar meyjar hæverskar. Goðmundr konungr sat í hásæti, ok Siggeirr brúðgumi í hjá honum; Hrærekr þjónaði brúðgumanum; eigi er hér greint, hversu höfðingjum var skipat, enn þess getr at Sigurðr sló hörpu fyrir brúðunum; ok þá at full vóru innborin, töluðu menn, at hans líki mundi engi vera, enn hann kvað lítit mark at fyrst; enn konungr bað hann eigi af spara. Enn þá inn kom þat minni, at signat var Þór, þá skifti Sigurðr um slaginn; tók þá at ókyrrast alt þat sem laust var, bæði knífar ok borðdiskar, ok alt þat sem laust var ok engi helt á, ok fjöldi manna stukku upp ór sætum sínum, ok léku á gólfinu, ok gekk þetta langa stund; því næst kom inn þat minni, sem helgat var öllum Ásum; skifti Sigurðr þá enn um slagina, ok stilti þá svá hátt, at dvergmáli kvað á öllu; stóðu þá upp allir þeir, sem í höllinni vóru nema brúðrin ok brúðguminn ok konungrinn, ok var nú alt á ferð ok flaug í höllinni, ok gekk því langa stund. Konungr spurði hvórt hann kynni eigi fleiri slagi, enn hann segir at eftir væri enn nokkurir slagir, ok bað fólkit hvílast fyrst; settust menn þá niðr fyrst ok tóku til drykkju; sló hann þá Gýgjarslag ok Draumbút ok Hjarrandahljóð; enn því næst kom inn minni; þat var signat Óðni, ok lauk Sigurðr þá upp hörpunni; hún var svá mikil, at maðr mátti standa réttr í henni; hún var öll sem á rauða gull sæi; þar tók hann upp hvíta glófa gullsaumaða, ok sló þá þann slag, at Faldafeykir heitir; stukku þá faldarnir af konunum ok léku þeir fyrir ofan þvertrén; stukku konurnar ok allir mennirnir, ok engi hlutr var sá, at kyrr þyldi; enn þá þetta minni var afgengit, þá kom inn þat minni, er helgat var Freyju ok átti þat síðast at drekka; tók Sigurðr þann

streng, er lá um alla þvera strengina; hann hafði hann ekki fyrr slegit, ok bað konunginn búast við ramma slag, enn konungi brá svá við, at hann stökk upp, ok svá brúðrin ok brúðguminn, ok léku nú öngvir vakrari ok gekk þessu um langa stund; tók Sigurðr nú sjálfr hörpuna, enn Smiðr tók í hönd brúðinni, ok lék nú allra vakrast; hann tók borðbúnað af stólnum, ok kastaði upp í sængina, þegar hann sá sér færi á. Enn frá Herrauði er þat at segja, at hann lætr menn sína fara með sjónum ok meiða öll þau skip, sem í nánd vóru, svá ekki var sjófært; suma hefir hann heima í borginni, ok báru þeir til sjóvar gull ok silfr, er Smiðr hafði lagt honum til handargagns; var nú mjök húmat; sumir fóru upp í glugginn, ok skynjuðu, hvat inni var, ok drógu út um glugginn þat sem upp var kastat í sængina, enn sumir tærðu til skipa ok fermdu skip ok sneru stöfnum frá landi sem skjótast.

XIII. Þat berr nú næst til tíðinda, þá þeir léku sem glaðast í konungs höll, at maðr kemr í höllina; sá var mikill vexti ok fríðr sýnum; hann var í rauðum skarlazkyrtli, ok silfrbelti um sik ok gullhlað um enni; hann var slyppr ok fór leikandi sem aðrir, þangat (til) hann kom fyrir konunginn; hann reiðir þá upp hnefann, ok drepr um nasir konungi svá mikit högg, at ór honum stukku þrjár tennrnar, enn blóð stökk ór nösum hans ok munni, enn hann fell sjálfr í öngvit. Sigurðr sér þat, ok kastar hörpunni upp í sængina, enn rak báða knefana milli herða honum; hann sneri undan, enn Sigurðr eftir honum, ok þeir Siggeirr og allir aðrir; sumir styrmdu yfir konungi. Smiðr tók í hönd brúðinni, ok leiddi hana upp í sængina, ok læsti hana innan í maga hörpunnar, enn þeir drógu hana út um glugginn, sem úti vóru, ok svá sjálfan hann með, ok

flýttu sér til skipsins; gengu síðan út á skipit; var sá þá þar kominn, er konunginn hafði slegit. Sigurðr gekk út á skipit, þegar hann kom, enn Siggeirr eftir honum með brugðit sverð. Sigurðr snerist aftr í móti honum ok hratt honum á kaf; urðu þá hans menn at draga hann á land verr enn dauðan, enn Smiðr hjó landfestina; settust þeir til ára ok drógu segl upp ok gerðu bæði at sigla ok róa, ok létu ganga út á haf. Hrærekr hljóp til skips ok margir menn með honum, enn þegar skipum var fram hrundit, fell þar í kolblár sjór ok var því eigi eftir þeim farit, ok varð því svá búit at vera; vóru ok allir druknir, svá at þeir vóru verr enn ráðlausir; snúa nú heim til hallar, ok var þá konungr viðraknaðr ok þó lítils máttar; leituðu þá menn við at næra hann, enn hann var mjök máttdreginn, enn veizlan snerist í sút ok sorg. Þá er konungr tók at hressast, gerðu þeir ráð sín; kom þeim þat ásamt at slíta eigi fjölmenni ok búast sem skyndilegast at fara eftir þeim fóstbræðrum. Látum þá nú búast, enn víkjum nú aftr til þeirra fóstbræðra; þeir sigla þangat til sem þeir vissu, at vegirnir skildust, ok lá annarr til Bjarmalands; bað Bósi þá Herrauð sigla heim til Gautlands, enn hann kveðst eiga erendi til Bjarmalands, enn Herrauðr kveðst eigi við hann skiljast ok spurði, hvat í erendum væri, enn hann sagði, at þau mundu síðar birtast. Smiðr bauð at bíða þeirra fimm nætr. Bósi sagði, at þeim mundi þat vel endast; tóku þeir bátinn ok fóru í bruttu, ok kvómu nær bæ Háreks konungs; þeir földu bátinn undir leyni nokkut ok gengu til bygða; þar bjó karl ok kerling; þau áttu dóttur væna. Þar var vel við þeim tekit; at kveldi vóru borð upptekin ok laugar framlátnar, ok var þeim gefit gott vín at drekka. Bósi leit þá hýrlega til bónda-

dóttur, enn hún veitti honum þat í móti, enn litlu síðar fóru menn til sængr. Bósi kom til sængr bóndadóttur; [lyftir af henni klæðum; hún spyrr, hvat hann vill. Hann segir henni erendit ok fekk henni gullhring, enn þat varð ór þeirra viðræðum, at hann svaf með henni vel glatt við hana leikandi sem báðum líkaði þá nótt. Þar eftir tóku hvíld. Hún spurði, hvat manna hann væri][1]); hann sagði til et sanna, ok spurði, hvort hún væri nokkut í kærleikum við Eddu konungsdóttur; hún sagðist oft koma í skemmu til hennar, ok vera þar vel tekin. „Ek mun hafa þik at trúnaðarmanni", segir hann, „ok mun ek gefa þér þrjár merkr gulls, enn þú skalt koma Eddu konungsdóttur í skóginn til mín". Hann tók ór pungi sínum þrjár valhnotur; þær vóru sem á rauðagull sæi, ok fekk henni, ok bað hana segja konungsdóttur, at hún vissi í leynilegum stað, at slíkar hnetr væri nógar; enn bóndadóttir svaraði, ok kvað hana eigi upporpna fyrir einum; kvað henni fylgja at jafnaði gelding þann, er Skálkr hét, ok væri svá sterkr, at hann hefði tólf karla afl, hvat sem prófa þyrfti. Bósi kveðst þat eigi hirða, ef eigi væri við fleirum at sjá. Um morgininn snemma fór hún at finna konungsdóttur, enn þeir Bósi fóru í skóginn; hún sýndi konungsdóttur gullhneturnar og sagði, at hún vissi, hvar at slíkar fyndist; fóru þær nú í skóginn ok þrællinn með þeim. Nú verðr Bósi ok Herrauðr varir við, hvar þau fara, og snúa til móts við þau; Bósi heilsaði konungsdóttur ok spurði, því hún færi svá einmana; hún kvað eigi hættulegt um þat; hann kvat þat vera, sem takast vildi, ok tók hann þá til konungsdóttur, ok bað

---

1) Það sem stendr milli hornklofanna er tekið eftir handriti Á. M. 340 4to., enn vantar í útgáfu Rafns.

hana gera annathvórt, fara viljuga með sér, eðr hitt, at hann gerði þar brullaup til hennar þar í skóginum. Þrællinn spurði, hverr þessi væri svá firnadjarfr, at slík ódæmi þyrði at tala, enn Herrauðr bað hann þegja. Þrællinn hafði klumbu stóra ok sló til Herrauðar, enn hann brá við skildinum, ok var höggit svá þungt, at skjöldrinn brotnaði í sundr. Herrauðr hljóp undir þrælinn, enn hann tók sterklega í móti; vóru þat sviftingar stórar, ok fór þrællinn hvergi á hæl. Þá kom Bósi at ok tók fætr undan þrælnum, ok lagði hann snöru á háls honum, ok hengdu hann þar á viðinum; enn síðan tók Bósi konungsdóttur ok setti hana á handlegg sér, ok bar hana svá til skips; létu síðan frá landi ok léttu eigi fyrr enn þeir fundu Smið. Konungsdóttir barst lítt af, enn þegar er Smiðr hafði orð við hana, þá tók af henni allan óhug ok sigldu þeir síðan heim til Gautlands.

XIV. Tökum nú þar til máls, sem þeir Goðmundr konungr ok Siggeirr búa lið sitt ok sigla eftir þeim fóstbræðrum, ok höfðu þeir ógrynni hers; enn svá hafði Goðmundi konungi orðit þungr pústr Herrauðar, at eigi var hann ferðugr at fara þessa ferð ok skyldi Siggeirr ok þeir bræðr hafa veg ok vanda af þessi ferð. Þeir höfðu fjóra tigi skipa af Glæsisvöllum, enn þeir juku þó mörgum við í ferðinni; fóru þeir nú, til þess er þeir koma til Bjarmalands ok fundu Hárek konung, ok höfðu þeir Bósi ok Herrauðr fyrir litlu þaðan siglt, ok hafði Hárekr konungr þá fulla vissu yfir, at þeir hefði tekit í burtu dóttur hans; hafði hann þá búit lið sitt, ok hafði hann fimtán skip öll stór ok vel skipuð; slæst hann nú í ferð með þeim bræðrum; höfðu þeir þá alls sex tigi skipa; sigla nú til Gautlands. Er þat at segja frá þeim Herrauði ok Bósa, at þegar þeir kvómu heim, söfnuðu þeir at sér múg ok marg-

menni ok vildu vera búnir við, ef þeim væri eftirför veitt, enn halda þá brullaup sitt, er færi gæfist á. Enn Þvari karl hafði látit smíða spjót ok örvar á meðan þeir vóru í burtu, ok var nú eigi langt at bíða, áðr enn þar kom saman mikit fjölmenni; enn þann dag, sem þeir ætluðu sitt brullaup at setja, kvómu þeir Hárekr konungr og synir hans með liði sínu, ok var nú eigi *öldungis* þausnalaust; lét Herrauðr leggja skipum sínum út í móti þeim; hafði hann lið mikit ok frítt, enn þó höfðu þeir miklu meira, sem til vóru komnir; Bósi lagði sínu skipi út móti skipi Háreks, enn Herrauðr í móti Siggeiri; þurfti eigi at sökum at spyrja; tókst nú bardagi með þeim. ok vóru hvórirtveggju hinir áköfustu. Enn er bardaginn hafði eigi lengi staðit, réð Siggeirr til uppgöngu á skip Herrauðar, ok varð skjótt mannsbani. Sniðill hèt stafnbúi Herrauðar; hann skaut spjóti at Siggeir, enn hann tók spjótit á lofti ok skaut aftr at þeim er sendi; spjótit fló í gegnum Sniðil ok svá langt í skipsstafninn, at hann nísti hann þar við. Herrauðr sneri í mót Siggeir ok lagði til hans með atgeirnum; hann gekk í gegnum skjöldinn, enn Siggeirr snaraði svá hart skjöldinn, at Herrauði varð lauss skjöldrinm, enn hann hjó til Herrauðar ok kom á hjálminn, ok tók af fjórðunginn, ok fylgdi þar et hægra eyrat, enn Herrauðr greip upp ruddu stóra, er lá á þilunum, ok sló á nasir Siggeirs, svá at blikit gekk at andlitinu, ok brotnaði í honum nefit, ok ór honum allar tennrnar; stökk hann öfugr aftr á skip sitt; ok fell þá í óvit ok lá mjök lengi. Smiðr barðist drengilega. Hárekr konungr komst upp á skip Smiðs við tólfta mann ok ruddist um fast; Smiðr snerist í móti honum ok hjó til hans með saxi því, sem Busla kerling hafði gefit honum, því hann bitu eigi ákvæðalaus vópn; höggit kom

framan um þverar tennrnar, ok brotnuðu þær ór honum allar, enn gómbeinit brotnaði, varirnar báðar sprungu, ok hljóp þar ór blóð mikit; enn við þetta högg brá honum svá, at hann varð at flugdreka ok spjó eitri yfir skipit; fengu þar bana margir menn; hann steypti sér niðr at Smið ok gleypti hann upp í kjafta sér, ok svelgdi hann niðr í sik ok varð þat hans bani; þá sáu þeir, hvar fugl fló af landi ofan, sá er skergípr[1] hét; hann hefir höfuð svá mikit ok hræðilegt, at fjandanum er tiljafnat; hann réðst í móti drekanum, ok er þeirra atgangr hræðilegr at sjá, enn svá lauk þeirra skiftum, at þeir fellu báðir niðr, ok fell skergíprinn niðr í sjóinn, enn drekinn kom niðr í skipi Siggeirs. Herrauðr var þá kominn upp á skip Siggeirs, ok lét ganga kylfuna á báðar hendr; sló hann þá til Siggeirs. Í öðru sinni kom þat högg undir eyrat, ok brotnaði í Siggeiri allr hausinn, enn hann hraut fyrir borð ok sökk til grunna, ok kom aldri upp síðan. Hárekr konungr raknaði nú við, ok varð að einum gelti; hann greip til Herrauðar með tönnunum, ok reif af honum alla brynjuna ok festi tennr í hans brjósti, ok reif af honum báðar geirvörturnar niðr af beini, enn hann hjó í móti á trýni geltinum, og tók af fyrir framan augun; var Herrauðr þá svá móðr, at hann fell á bak aftr, enn galtinn trað hann undir fótum, enn gat þá eigi bitit, er af var trýnit; kom þá glatunshundtík mikil upp á skipit; hún hafði stórar vígtennr; hún reif rauf á náranum á geltinum, ok rakti þar ór þarmana, ok hljóp fyrir borð; enn Hárekr var þá í mannslíki, ok steypti sér fyrir borð eftir henni, ok sukku þau til grunna, ok kom hvórki upp síðan; þótti mönnum sem mundi verit hafa Busla kerling, því at hún sást aldri síðan.

1) **skergýgr** ***sum handr***, **skergreppr** ***sum.***

XV. Bögu-Bósi er nú kominn upp á skip Hræreks ok berst alldrengilega; hann sér, hvar faðir hans flaut með borðinu mjök máttdreginn; stökkr hann þar fyrir borð ok hjálpaði honum, ok kom honum upp í skip sitt; enn þá var Hrærekr kominn á skipit ok hafði drepit margan mann; enn Bósi kom þá upp á skipit ok var þá ákaflega móðr, enn þó réð hann í móti Hræreki ok hjó í skjöldinn, ok klauf hann allan niðr í gegnum, ok af honum fótinn í ristarliðnum; sverðit kom í vindásinn ok stökk í sundr í miðjunni. Hrærækr hjó í móti; Bósi snerist undan á hæli; sverðit slapp af hjálminum, ok niðr á herðarnar, ok reif af Bósa alla brynjuna, ok fekk hann sár á báðum herðablöðunum; gekk svá niðr um alt bakit; öll klæði rifnuðu af honum, svá hann var allr nakinn eftir, ok af enum vinstra fæti hælbeinit. Bósi þreif upp vindásdökkuna[1], enn Hrærekr ætlaði þá at hlaupa fyrir borð. Bósi sló hann í sundr við skipborðinu með öllum herklæðunum; var nú fallinn mestr hluti liðs þeirra; buðu þeir þeim þá grið, sem eftir vóru, ok urðu þeir glaðir við þat; kanna þeir nú lið sitt, ok var eigi betr enn hundrað manna liðfært af öllum her þeirra fóstbræðra; áttu þeir nú miklum sigri at hrósa; skifta þeir síðan herfangi; fóru síðan heim til borgar; vóru þá bundin sár manna, ok græddir þeir sem þess var auðit.

XVI. Síðan bjuggust þeir við brullaupum sínum, ok skorti þá eigi tilföng bæði góð ok nóg; stóð sú veizla mánuð fullan, ok vóru menn virðulegum gjöfum í burt leystir; var Herrauðr þá til konungs tekinn yfir öll þau ríki, er faðir hans hafði átt. Enn litlu síðar söfnuðu þeir liði ok fóru til Bjarmalands, ok beiddi Bósi sér þar viðtöku, ok taldi þat til, at Edda ætti

1) **vindaspíkuna** *tvö handr.*

land alt eftir föður sinn, er nú var orðin eiginkona Bósa; kveðst hann svá mega helzt bæta landsmönnum þann skaða, sem þeir hefði af honum fengit, at hann væri konungr þeirra, ok styrkja þá með góðum réttarbótum; enn með því at þeir vóru höfðingjalausir, þá sáu þeir eigi vænna, enn taka hann til höfðingja yfir sik, enn þeim var Edda áðr kunnig at góðum siðum; tók Bósi síðan undir sik Bjarmaland, ok gerðist konungr yfir; enn hann átti son við frillu sinni, þeirri sem hann fann í skóginum; sá hét Sviði enn sókndjarfi, er var faðir Vilmundar viðutan; þá gerðist Bósi höfðingi mikill; hann fór austr á Glæsisvöllu ok sætti þá Goðmund konung ok Herrauð; fór (Herrauðr síðan) heim í Gautland, ok gerðist mikill höfðingi; þau Hleiðr unnust mikit; þeirra dóttir var Þóra borgarhjörtr, er átti Ragnarr loðbrók. Svá segir, at í gammsegginu því, er þeir sóttu til Bjarmalands, fyndist lyngormr, sá er gullslitr var á, ok gaf Herrauðr hann dóttur sinni í tannfé, enn hún lét leggja undir hann gull, ok óx hann svá mikit, at hann lá í kringum skemmu hennar, og varð svá grimmr, at engi maðr þorði at koma í skemmuna, nema jarl ok sá maðr, er orminum færði mat; oxa gamlan þurfti hann í mál, ok þótti hann hit mesta meinvættr, ok heitstrengdi Herrauðr þess, at hann skyldi þeim einum manni gifta dóttur sína, sem þyrði at ganga í skemmuna til móts við hana, ok afréði orminn, enn þat þorði engi, fyrr enn til kom Ragnarr, son Sigurðar hrings; sá Ragnarr var síðan kallaðr loðbrók, ok tók hann þat nafn af klæðum þeim, sem hann lét gera sér, þá hann vann orminn; ok lúkum vér nú hér sögu Bögu-Bósa.

Egils saga ok Ásmundar.

Egils saga einhenta
ok
Ásmundar saga berserkjabana.

Hertryggr hefir konungr heitit. Hann réð fyrir austr í Rússía; þat er mikit land ok fjölbygt, ok liggr milli Húnalands ok Garðaríkis. Hann var kvóngaðr; hann átti tvær dætr; hét hvórtveggi Hildr; þær vóru vænar ok vel skapi farnar, ok vóru sæmilega uppfæddar; konungr unni mikit dætrum sínum. Einn tíma bar þat til tíðinda, at konungr fór á dýraveiðar, enn hin eldri Hildr á hnotskóg, ok konur hennar; hún var kölluð Brynhildr; kom þat til þess, at hún vandist við riddara íþróttir. Nú sem þær búast heim ór skóginum, kemr eitt mikit dýr, þat (er) hjassi heitir, fram at þeim. Þat var mikit vexti ok grimt; þat á lengstan aldr af dýrum, ok er þat fornmæli, at sá, sem gamall er, sé aldraðr sem einn hjassi; þat er skapt sem glatunshundr, ok eyru svá stór, at þau nema jörð. Enn er þær sáu dýrit, hljóp síns vegar hver, enn dýrit greip konungs-

dóttur ok hljóp í skóginn; enn konurnar sögðu heim þessi tíðindi; varð konungr mjök hryggr, ok lætr leita, ok finst hún hvergi; kemr engi sá, at honum kunni þar til at segja; dofnar hér yfir sem annat ok líðr til jóla.

II. Á jólum hélt konungr veizlu dýrlega. Hildr hin yngri nam hannyrðir ok sat í skemmu, ok var hún Bekkhildr kölluð; hún var vitr; hinn fyrsta dag jóla sendir konungr eftir dóttur sinni, ok nú býr hún sik ok sínar skemmumeyjar, ok ganga út á strætit, ok fylgdu þeim sæmilegir hofmenn. Enn er þær vóru komnar fyrir grasgarð mikinn, heyrðu þær gný mikinn, ok sáu fljúga einn ógurlegan gamm. Sýndust þeim hans vængir breiðast út yfir borgina, og kemr mikit myrkr, enn þessi gammr tók konungsdóttur ok flýgr burt með hana, enn laust til bana tvó hennar þjónustumenn, enn allir urðu ógurlega hræddir; kvómu þessi tíðindi nú í höllina ok varð konungr dapr mjök. Hann mælti: „Seint vill frá hefja um þann mannskaða, sem vér fáum; kann ek eigi at skilja, hverjar óvættir á munu liggja; því skal þau mín orð mega bera, at hverr, sem þat vill vinna til minna dætra, at leita eftir þeim, þá skal sá, sem þær finnr, eiga þær ok þriðjung míns ríkis, enn ef þær finnast dauðar, skal sá hafa hinn bezta jarlsdóm í mínu ríki ok þá gifting, sem hann vill“. Enn margir sögðu, at mikit væri út gefit, enda væri til mikils at vinna. Líða nú jólin, ok ferr hverr heim til síns heimilis, ok þykir mörgum mikils verð þessi tíðindi. Líðr nú vetrinn ok sumarit eftir, ok (at) áliðnu hausti bar þat til tíðinda, at þar kom skip eitt lítit vexti, enn alt gulli búit fyrir ofan sjó; þar vóru á þrír tigir manna ok þjónustumenn at auki. Konungr var fyrir í höfninni; þeir gengu fyrir konung ok kvöddu

hann; hann tók vel kveðju þeirra ok spurði, hverir þeir væri, enn sá kveðst Ásmundr heita ok kallaðr berserkjabani, er fyrir þeim var. „Hversu gamall maðr ertu?“ sagði konungr. „Sextán vetra“, sagði Ásmundr. „Þik hefi ek gildastan sét“, sagði konungr, „á þeim aldri, eðr hvaðan ertu atkominn?“ „Úr hernaði“, sagði Ásmundr, „enn nú er komit at vetri, ok viljum vér hafa hér friðland í vetr; skortir oss eigi fé at leggja fyrir vóra menn“. Konungr segir þat til reiðu. Lætr Ásmundr færa föng sín af skipi; ok var þeim fengit sæmilegt herbergi at geyma sitt góðs, enn oftast drakk Ásmundr í konungs höll; hugnaðist Ásmundi þar vel ok hans mönnum.

III. Þá er Ásmundr hafði verit þar mánuð, var þat einn dag, at konungr sat yfir drykkju, at menn kvómu í höllina átján saman allir mjök sárir. Sá hét Rögnvaldr, er fyrir þeim var, landvarnarmaðr konungs. Hann kvaddi konung; konungr tók vel kveðju hans ok spurði, hverr hann hefði svá harðlega leikit. „Maðr er einn kominn í land yðvart“, sagði Rögnvaldr, „sá heitir Egill; hann er illr viðreignar; hann rænti land yðvart, ok fór ek til móts við hann ok hafði ek fimm skip vel skipuð, enn Egill hafði eitt skip, ok á þrjá tigi manna; þóttumst ek hafa ráð hans í hendi mér, enn svá skyldu vit, at ek kom á flótta, ok vóru drepnir menn mínir allir utan þessir; enn Egill þessi hefir aðra hönd, ok er kallaðr Egill einhenti, ok vinnr hann meira sigr með þeirri sem af er; er þar búit um eitt sverð, ok er þat dverga smíði, ok er því læst at fyrir ofan úlflið, enn hans högg standast öngvir menn“. Gekk Rögnvaldr þá til sætis, ok datt dauðr niðr. Konungr mælti: „Eigi má ek þat þola, at þín sé óhefnt“. Ásmundr svarar: „Svá mætta ek helzt launa yðr gott

yfirlæti, at finna Egil þenna". „Þat vil ek gjarna", sagði konungr, „ok hafið svá mikit lið sem þér vilið". „Ekki er ek vanr at auka liði við jafnmarga menn", sagði Ásmundr, „enn ef Egill hefir meira lið, þá munu landsmenn veita oss".

IV. Ásmundr fór nú til móts við Egil ok bað sína menn róa vópnaða at þeim; Egill var ekki varbúinn ok spurði, hverr þar gerði svá gildan atróðr; Ásmundr segir til sín: „ok á ek við þik erindi". „Lát heyra þau", sagði Egill. „Ek vil skifta við þik vópnum", sagði Ásmundr, „ok gefa sverð mót öxum". „Ei viljum vér þess synja", sagði Egill, „eðr er mikit fé á skipum yðrum". Ásmundr sagði eigi vera; „viljum vér afla þar nokkurs sem þér eruð, eðr hverju vili þér bæta konungi fyrir rán?" „Ekki erum vér vanir", sagði Egill, „at leggja peninga fyrir, þótt sveinar taki sér slátrsauði", „Þá munu vér eftirleita", sagði Ásmundr, „því at konungr sendi mik eftir höfði þínu". „Hann vill þik þá feigan", sagði Egill, „ok gerumst heldr fóstbræðr ok drepum konung, ok göngum at eiga dætr hans". „Eigi eru þær lausar fyrir", sagði Ásmundr, „því at þær hafa verit stolnar frá honum". „Þat er skaði, ef menn okkrir drepast niðr", sagði Egill, „ok berjumst tveir heldr". Ásmundr kveðst þess albúinn; þeir ganga nú á land ok reyndu sínar íþróttir, ok var nær um með liðsmönnum þeirra, ok um kveldit settust þeir í samdrykkju ok svófu af um nóttina. Enn um morguninn tóku þeir Ásmundr ok Egill vópn sín ok börðust sterklega, ok þrimr skjöldum spilti hvórr fyrir öðrum; var þá sól í fullu suðri. Egill mælti þá: „Viltu eiga leik þenna lengr?" „Eigi er enn mikit umþreytt", sagði Ásmundr, „ok eigi mun konungi þykkja rekit sitt erindi, ef vit hættum svá búit". „Þú munt ráða",

sagði Egill. „Hversu gamall maðr ertu“, sagði Ásmundr; „átján vetra“, sagði Egill. „Nú tak vópn þín, ef þú vilt lengr lifa“, sagði Ásmundr; berjast þeir nú öðru sinni, ok sýnist nú sem þeim sé dauðinn víss, sem til er höggit; ok sem sól er komin í útsuðr, mælti Egill: „Betra ætla ek okkr at hætta þessum leik“. „Hræðsla gengr þér til þess“, sagði Ásmundr; hann hafði þá fengit eitt sár. „Ver þik nú þá“, sagði Egill; sóttust þeir þá í þriðja sinn; átti Ásmundr þá ekki annat at gera enn hlífa sér, ok fengit hafði hann nú þrjú sár; sér hann nú, at eigi mun svá búit duga, kastar nú sverðinu, ok hleypr á Egil; verðr honum nú bág höndin, ok berast þeir víða um völlinn, enn svá kemr, at Egill fellr; hafði hvórr slitit hjálminn af öðrum. „Eigi nenni ek“, sagði Ásmundr, „at bíta sundr í þér barkann, er sverð mitt er fjarri“. „Sá er þér nú beztr“, sagði Egill. „Þat mun nú voga verða“, sagði Ásmundr; hljóp hann þá eftir sverði sínu ok hljóp at Agli, enn hann lá svá kyrr sem hár hans væri skorit. Ásmundr mælti: „Öngum manni ertu líkr, Egill, stattu nú upp ok vil ek nú boð þat, er þú hefir áðr boðit mér, at vera minn fóstbróðir“. „Mikit þyki mér fyrir því“, sagði Egill, „á ek þá at launa þér lífgjöf“. „Eigi mun ek drepa þik“, sagði Ásmundr, „enn þat vil ek, at þú farir með mér til konungs“; kvómu þá menn þeirra beggja, ok báðu þá sættast; takast þeir nú í hendr, ok sverjast í fóstbræðralag eftir fornum sið.

V. Þeir búa nú ferð sína, ok koma til Tryggva konungs. Ásmundr kvaddi konung, enn hann tók honum vel, ok spurði, hvórt hann hefði fundit Egil hinn einhenta; Ásmundr kveðst hann fundit hafa: „ok hefi ek ei sét vaskara mann, ok vill hann nú ganga í stað Rögnvalds, ok vit báðir, at verja land þitt“. „Ef þú

vilt selja mér trú þína" sagði konungr, „at þit gangit í hans stað, þá mun ek taka sætt af yðr". Ásmundr kveðst þat gera vilja. Var Egill þá tilkallaðr, ok gerðust þeir Ásmundr landvarnarmenn konungs ok sátu þar um vetrinn. At jólum hafði konungr vinaboð, ok jóladag hinn fyrsta spurði konungr eftir, hvórt nokkurr væri sá þar kominn, at honum kynni at segja, hvat orðit mundi af dætrum hans, enn þat kunni enginn at segja; lýsti konungr þá þeim skilmála, sem hann hafði ágert. Egill sagði: „Þat væri röskum mönnum gott til fjár at vinna". Eftir jólin fór hverr til síns heimilis. Þegar hávetri var liðit, settu þeir Egill ok Ásmundr skip sitt á sjó, ok völdu á fjóra menn ok tuttugu, enn sá hét Víglog(i), sem þeir settu fyrir þá, sem eftir vóru, enn þeir sögðust mundu leita konungsdætranna ok eigi aftr koma, fyrr enn þær fyndist annathvórt lífs eðr dauðar. Sigldu þeir nú í haf ok vissu aldri, hvert þeir skyldu fara; könnuðu þeir eyjar ok útsker ok fjallbygðir, ok fór svá alt sumarit; enn at vetri vóru þeir komnir norðr at Jötunheimum, ok lögðu þeir þar undir skóg einn; ok bjuggust þar um ok settu upp skip sitt; sögðu þeir sínum mönnum, at þeir skyldu þar dveljast um vetrinn: „skulu vit Egill", sagði Ásmundr, „kanna land þetta, enn ef vit komum eigi aftr at sumri, þá skulu þér fara, hvert sem yðr lystir". Ganga þeir nú á mörkina, ok skjóta dýr ok fugla til matar sér; vóru þeir á mörkum svá mánuðum skifti, ok fengu stundum öngvan mat. Eitt sinn kvómu þeir í dal einn; á ein var þar ok eyrar sléttar, enn upp yfir skógr ok hamrar; þar sáu þeir mart geitfé ok feita hafra; ráku þeir saman féit ok tóku einn feitan hafr, ok sögðust skyldu skera hann, ok því næst heyra þeir kvæklat upp yfir sik; stukku þá burt allar geitrnar, ok varð þeim lauss

hafrinn. Þeir sáu kvikindi uppi í hömrunum; þat var meira á þverveginn enn hæðina; þat var svó hvelt sem bjalla, ok spurði, hverir svá djarfir væri, at stela vildu hafri drotningarinnar. Ásmundr mælti: „Hver ertu hin fagra ok hin bólfimlega, eðr hvar ræðr drotning þín?“ „Skinnnefja heiti ek“, sagði hún, „enn móðir mín Arinnefja; hún er drotning hér í Jötunheimum, ok býr skamt burt heðan; mættu þit finna hana heldrenn stela“. „Satt segir þú þat“, sagði Ásmundr; tók hann þá fingrgull ok gaf Skinnnefju. „Eigi þori ek át þiggja“, sagði hún, „at þér, því ek veit, at móðir mín segði, at þat sé hvílutollr minn“. Eigi er ek vanr at taka aftr þat, sem ek gef“, sagði Ásmundr, „enn þiggja munu vit, at þú umgangir okkr greiða“. Síðan fór hún heim undan, ok finnr móður sína. Kerling spurði, því hún væri svá sein. Hún kveðst hafa fundit tvó menn beinaþurfa: „ok gaf annarr þeirra mér gull, ok bað mik vísa þeim til gistingar“. „Því þáttu gull?“ sagði hún. „Ek ætlaða hjá þér til launa“, sagði Skinnnefja. „Því bað þú þá ekki hingat fara?“ sagði kerling. „Ek vissa eigi, hversu þér var um þat gefit“, sagði hún. „Bjóð þeim hingat“, sagði kerling. Skinnnefja hljóp þegar, ok mælti: „Móðir mín bað ykkr koma til sín; skulu þit vera léttir af tíðindum; mun hún á flestu kunna grein at gera“. Nú finna þeir kerlingu. Hún spurði þá at nafni; þeir sögðu et sanna til. Kerling var starsýn á Egil. Þeir sögðust ei hafa etit mat á sjau dögum. Kerling var at renna mjólk; hún átti fimmtigi geita, ok mjólkuðu sem kýr. Hún átti ketil stóran ok tók hann alla mjólkina. Hún átti hveitiakr stóran; tók hún þar svá mikit mjöl, at hún gerði hvern dag graut í katlinum, ok höfðu þær þat til viðrlífis. „Þú, Skinnnefja“, sagði hún, „tak hrís, ok ger eld brennilegan;

mun eigi of vel plagað, þótt þeir eti grautinn, Skinnnefja, hér í flýti"; enn kerling bað þá herða á þat fyrst sem til væri; kom þar fram dýra hold ok fugla. Kerling mælti: „Verum eigi hljóð, þó at eigi verði svá vel plagat, sem vera skyldi; mun langt áðr enn grautrinn er búinn, ok seg þú æfisögu þína, Ásmundr, enn þá skal Egill við taka, enn þá mun ek skemta til borðprýði af því, sem yfir mik hefir borit, ok forvitnar mik at vita, hverrar ættar þit eruð, eðr hvat undir ferðum ykkrum býr".

VI. Ásmundr tók þá til orða: „Óttarr hét konungr; hann réð fyrir Hálogalandi; Sigríðr hét drotning hans, dóttir Óttars jarls af Jótlandi í Danmörk. Þau áttu einn son; sá hét Ásmundr; hann var mikill vexti; vandist hann við íþróttir, ok þá hann var tólf vetra, þótti hann afbera öllum þeim, sem þar vóru; helt hann marga leiksveina. Eitt sinn, er þeir vóru á skóg riðnir, fann Ásmundr einn héra; hann slepti hundum sínum til hans; hérinn hljóp undan, ok gátu hundarnir ekki fráit hann. Ásmundr gaf ekki fyrr upp, enn hestrinn fell af mæði; hljóp hann þá ok elti dýrit með hundunum; lauk svá at hérinn steypti sér ofan fyrir sjóvarhamra. Ásmundr sneri þá til hestsins, ok fann hann eigi; var þá komit kveld; svaf Ásmundr af um nóttina, enn at morgni var komin þoka svá myrk, at hann vissi eigi, hvar hann var kominn; þrjá daga viltist hann á skóginum. Þá sá hann mann ganga á móti sér mikinn ok fríðan í skarlats kyrtli, enn hárit gult sem silki. Eigi þóttist Ásmundr vænna mann sét hafa; heilsar nú hvórr öðrum; Ásmundr spurði hann *at* nafni. Hann kveðst Aran heita, sonr Roðíans konungs af Tattaríá: „hefi ek verit í hernaði". „Hversu gamall ertu?" sagði Ásmundr. „Tólf vetra", sagði Aran. „Þar munu ekki þínir líkar", sagði Ásmundr. „Engum var ek þar líkr",

sagði Aran, „ok því strengda ek þess heit, at koma eigi aftr, fyrr enn ek hefða fundit annan minn líka at aldri ok íþróttum. Nú hefi ek frétt til eins manns, er Ásmundr heitir, son konungs af Hálogalandi, eðr kantu nokkut at segja mér til hans; því mér er sagt, at þar muni skamt vera á milli“. „Þann mann þekki ek gerla“, sagði Ásmundr, „ok talar hann nú við þik“. „Þá gengr at óskum“, sagði Aran, „ok megum vit nú prófa okkra fimleika“. Ásmundr kveðst þess búinn. Síðan frömdu þeir allar íþróttir, þær ungum mönnum vóru tíðar í þær mundir, ok vóru þeir svá jafnir at ekki mátti á millum sjá. Síðast tóku þeir fang ok vóru harðar sviftingar með þeim, ok mátti eigi mun gera, hvórr sterkari var, ok skildu svá, at þeir vóru báðir móðir. Þá talaði Aran til Ásmundar: „Ekki skulu vit vópnaskipti prófa, því þat verðr skaði okkar beggja: vil ek at vit sverjumst í fóstbræðralag, at hvórr skal annars hefna, ok eiga fé saman, fengit ok ófengit“; þat fylgir ok svardaga þeirra, at hvórr sem lengr lifir skyldi láta verpa haug eftir annan, ok láta þar í svá mikit fé, sem þeim þætti sóma; síðan skal sá sem lengr lifir sitja hjá hinum dauða þrjár nætr í haugi, ok fara síðan burt, ef hann vildi. Vökva sér síðan blóð ok létu renna saman; heldu menn þat þá eiða. Aran bauð honum nú at fara til skipa með sér, ok sjá sinn fararblóma; enn með því at Ásmundr var þá í *Jó*tlandi með Óttari jarli móðurföður sínum, þá lét hann Aran ráða.

VII. Þeir fara nú til skipa Arans, ok vóru þau tíu langskip með góðum drengjum skipuð. Aran gaf Ásmundi helming liðs ok skipa; Ásmundr bað at þeir mundu sigla til Hálogalands, ok vildi hann hafa þaðan sitt lið ok skip. Aran sagðist fyrst vilja sigla til síns lands, ok koma svá til Hálogalands, ok at landsmenn

mætti sjá, at þeir væri ekki stafkarlar. Ásmundr bað hann ráða; sigldu þeir síðan í haf ok gaf þeim vel byri. Ásmundr spurði, hvort Róðían konungr ætti fleira barna; Aran sagði, at hann ætti son, er Herrauðr hét, við dóttur konungs af Húnalandi: „Er hann bæði vaskr maðr ok vinsæll, ok stendr hann til ríkis í Húnalandi. Faðir minn á bræðr tvó; heitir annarr Hrærekr, enn annarr Siggeirr; þeir eru berserkir ok illir viðreignar, ok ekki þokkasælir af landsmönnum; konungr hefir mikit traust á þeim, því at þeir gera þat, er hann vill; þeir liggja í hernaði ok færa konungi gersimar". Er nú eigi getit um þeirra ferð, fyrr enn þeir koma við hafnir Róðíans konungs; þar sáu þeir fljóta tólf herskip ok tvó dreka, svá væna at öngva sáu þeir slíka. Þar vóru komnir bræðr tveir utan af Blök(k)umannalandi; hét annarr Bolabjörn, enn annarr Vísinn; Gormr jarl hét faðir þeirra; þeir döfðu drepit Róðían konung, ok eytt víða landit ok gert mikit hervirki. Enn er þeir fóstbræðr verða þessa varir, þá létu þeir kveða við lúðra; enn þegar landsmenn vurðu varir, at Aran var kominn, dreif at honum múgr ok margmenni. Víkingar drifu til skipa ok tókst bæði harðr bardagi ok mannskæðr, ok var þat langa stund, at eigi mátti millum sjá. Aran hljóp á skip til Bolabjarnar, ok ruddist um fast, ok hrökk alt undan honum. Bolabjörn réðst mót honum. Aran hjó til hans í beran skallann, ok stökk sverðit sundr undir hjöltunum. Bolabjörn hjó í mót í skjöldinn Arans, ok klauf hann at endilöngu, ok fekk Aran sár mikit á bringuna. Stokklaust akkeri lá á þilfarinu, ok greip Aran þat upp, ok rak í höfuð Bolabirni, svá fljót(t) sökk, ok kipti Aran honum út af borðinu, ok sökk hann til grunna. Vísinn hljóp á skip til Arans, ok skaut at honum tveim kesjum í senn. Aran

skaut skildi fyrir aðra, ok hljóp hún í gegnnm skjöldinn ok í handlegg Arans fyrir framan olbogann, svá at í beini stóð; aðra kesjuna tók Aran á lofti ok skaut aftr á Vísinn, ok hæfði í ginit á honum, svá út gekk um hnakkann ok upp á mitt skaftit. Spjótit hljóp í siglutréð, svá langt gekk upp á fjöðrina, ok hekk Vísinn þar dauðr. Eftir þat gáfust víkingar upp, enn Aran lét höggva alla fyrir borð; gengu síðan í borgina, ok fögnuðu landsmenn Aran, ok vóru bundin sár þeirra; enn síðan er Aran gefit konnngsnafn; lýsti hann þá skildaga þeirra Ásmundar ok gaf honum alt hálft við sik. Enn er þeir höfðu eigi fullan mánuð heima verit, þá varð Aran bráðdauðr einn dag, er hann gekk í höll sína; var þá búit um lík hans eftir þeirra sið. Ásmundr lét verpa haug eftir hann ok setti hjá honum hest hans með söðli ok beizli, merki ok öll herklæði, hauk ok hund. Aran sat á stóli í öllum herklæðum. Ásmundr lét færa stól sinn í hauginn ok settist þar á; haugrinn var þá byrgðr. Enn hina fyrstu nótt reis Aran af stólinum, ok drap haukinn ok hundinn ok át hvórttveggja. Aðra nótt stóð Aran upp, ok drap hestinn ok sundraði, ok tók á tannagangi miklum, ok át hestinn, svá blóð fell um kjafta honum; bauð hann Ásmundi til matar með sér. Hinn þriðju nótt tók Ásmund at syfja; varð hann þá eigi fyrr var við, enn Aran greip í eyrun á honum, ok sleit þau af honum bæði. Ásmundr brá þá saxi, ok tók höfuð af Aran; tók hann síðan eld ok brendi Aran at ösku, ok gekk síðan til festar; var hann þá upp dreginn, enn haugrinn byrgðr, ok hafði Ásmundr með sér þat fé, sem lagt var í hauginn.

VIII. Litlu síðar hafði Ásmundr þing við landsmenn ok spurði, hvat þeir vildu halda af því sem þeir Aran höfðu saman bundit, enn menn lögðu þar misjafnt

til; þeir menn, er Aran hafði gefit Ásmundi, vildu honum at fylgja. Þessu næst varð þeim litit til hafs, ok sáu menn þá skip sigla at landi, ok vóru þar komnir (þeir) bræðr berserkirnir Hrærekr ok Siggeirr, ok hugðu allir ilt til þess. Ásmundr bauð þeim sína forstöðu, enn öngvir vóru til at rísa á mót þeim. Fór Ásmundr til skipa sinna við sína menn. Enn er berserkirnir vissu þau tíðindi, sem þar vóru orðin, kölluðu þeir sér land alt. Ásmundr sagði þeim einkamál þeirra Arans ok kallaði sér hálft land; berserkirnir báðu hann burt verða, ef hann vildi halda lífinu. Ásmundr bauð einvígi hvórum sem vildi ok lægi þar land undir enn þeir grenjuðu í móti ok báðu menn sína vópnast ok tókst þá bardagi með þeim. Hafði Ásmundr lið minna, enn landsmenn þorðu honum eigi lið at veita; fellu menn Ásmundar allir ok varð hann handtekinn; var þá komit at kveldi; urðu þeir á þat sáttir, at um morguninn skyldi höggva hann á haug Arans ok gefa hann Óðni til sigrs sér; var hann þá bundinn við vindásinn, enn menn fóru allir til lands ok svófu af um nóttina í herbúðum ok bundu sár sín. Þeir bræðr lágu í litlu tjaldi skamt frá herbúðunum, ok fátt manna með þeim. Nú er at segja frá Ásmundi, at hann sat upp við vindásinn; hann sá járnloku eina, er framstóð ór vindásnum; þar hafði komit í högg mikit ok reis á röndinni úfr hvass; þar gneri Ásmundr við strengnum ok skarst hann í sundr því járnit var hvast; var Ásmundr þá lauss; braut hann nú fjötrinn af fótum sér. Vindr stóð á land; Ásmundr hjó strenginn ok rak skipit upp at skóginum ok því næst var Ásmundr á landi; kom honum nú í hug, at glettast nokkut við berserkina, áðr hann færi í skóginn; ferr hann nú til tjalds þess sem þeir svófu inni ok fellir á þá tjaldit; þeir spruttu upp

sem inni vóru ok varð þeim ógreið útgangan, því at tjaldit flæktist fyrir þeim. Ásmundr hjó í höfuð Hræreki ok klauf niðr í jaxla; Siggeirr komst út ok vildi hlaupa í skóginn; Ásmundr hljóp eftir honum; Siggeirr drap fæti, enn Ásmundr hjó eftir honum á hrygginn fyrir neðan þat sem hann var mjóstr ok tók hann þar sundr. Síðan fór Ásmundr í skóginn; drepit hafði hann tíu menn með berserkjunum. Menn leituðu hans ok fundu hann eigi, enn áðr enn dagrinn var úti kom Herrauðr konungsson með tuttugu skipum ok urðu honum allir fegnir. Spurt hafði hann öll þau tíðindi, sem þar höfðu orðit, enn síðan átti hann þing við landsmenn ok lýsti sinni eigu á landinu ok beiddist viðtöku, enn enginn mælti á mót ok var hann til konungs tekinn yfir alt landit, enn menn þeir, sem fylgt höfðu berserkjunum, vóru burt reknir, enn Herrauðr tók fé þeirra. Þá kom Ásmundr á fund Herrauðs; hann kvaddi konung. Herrauðr spurði, hvat manna hann væri; hann sagði til hit sanna; hann spurði, hvórt hann hefði drepit berserkina; hann kvað þat satt vera. „Því fórtu þá á minn fund?" sagði hann. „Ek sá mér öngan betra", sagði Ásmundr, „enn ek þóttumst þá drepa fleski í kál þitt; fór ek því á þinn fund, at ek vissa, at mér mundi eigi tjá at forðast þik ok vil ek nú vita minn hlut, hverr vera skal; mun ek verja mik meðan ek get, ef ek á lífi at forða, enn þiggja betri kosti ef boðnir eru". „Frétt hefi ek ummæli ykkur Arans", sagði Herrauðr, „ok ætla ek vel til fallit, at taka þik í bróður stað, því at miklar meinvættir þótti mér afráðnar, er berserkirnir vóru drepnir". Síðan var Ásmundr með Herrauð ok kom þeim vel saman; því næst bað Ásmundr hann fá sér skip ok vill fara í hernað, ok Herrauðr bað hann velja bæði skip ok menn, svá marga sem hann vildi, ok bað hann

sitja hjá sér þeim stundum sem hann vildi. Ásmundr valdi þrjá tigu manna af liði hans ok hafði eitt skip; skildu þeir með vináttu ok lofuðu at þeir skyldu bræðr hittast, hvar sem þeir fyndust; kölluðu þeir hann nú Ásmund berserkjabana, ok endast þar mín saga, at ek er þessi sami Ásmundr". — „Mikil þyki mér saga þín", sagði kerling, „eðr hvat líðr nú grautnum, genta?" „Nú er komin á vella", sagði Skinnnefja. „Langt mun þá áðr enn búinn er", sagði drotning, „eðr hvat segir þú til, Egill?"

IX. „Þat er upphaf minnar sögu", sagði Egill, „at Hringr hét konungr: hann réð fyrir Smálöndum. Ingibjörg hét kona hans; hún var dóttir Bjarkmars jarls af Gautlandi; þau áttu tvau börn. Egill hét son þeirra, enn Æsa dóttir. Egill óx upp með hirð föður síns, þar til hann var tólf vetra gamall; hann var mikill fyrir sér ok óstýrilátr, kappsamr ok ódæll; hann lagði lag sitt við drengi ok lagðist út á skóga at skjóta dýr ok fugla. Vatn mikit var í skóginum ok vóru þar í eyjar margar. Þar fóru þeir Egill á sund jafnan, því at þeir vöndu sik mjök við íþróttir; eitt sinn ræddi Egill um við þá, hverr lengst mundi geta lagizt í vatnit, því at svá var langr vegrinn í þá ey, sem first var landi, at hana sá eigi, utan þeir gengi upp í há tré til. Nú leggjast þeir á vatnit ok vóru saman þrír tigir; skyldi þar hverr eftir vera sem hann treysti sér eigi lengra at fara; leggjast þeir nú um vatnit ok vóru sum sundin breið mjök. Egill var fljótastr á sundinu ok gat engi fylgt honum, ok er þeir vóru langt frá landi komnir, þá kom þoka svá myrk at engi sá annan, ok gerði þá vind kaldan; viltust þeir nú á sundinu ok eigi vissi Egill, hvat af sínum mönnum varð; hvarflaði hann nú um vatnit tvau dægr; kom hann þá at landi ok var sá máttdreginn, at hann varð

at skríða á land, ok reitti hann á sik mosa, ok lá þar um nóttina; enn at morgni var honum nokkut hitnat; kom þá ór mörkinni risi einn mikill; hann tók Egil upp undir hönd sér ok mælti: „Þat er vel, Egill, at vit höfum hér fundizt; eru tveir kostir við þik af minni hendi, annathvórt, at ek drep þik, ellegar hitt, at þú geymir geita minna, svá lengi sem ek lifi, ok sverir mér þar at eið". Egill dvaldi þat eigi, því þá var ór vöndu at ráða; fóru þeir nú margar dagleiðir, ok þar til er þeir kvómu til hellis, er jötunninn átti fyrir at ráða. Jötunninn átti hundrað hafra ok mart geitfé annat; lét hann þat standa á niðrlögum sínum, at þeir skyldu aldri færri vera. Egill tók við fjárgeymslu, ok vóru geitrnar óspakar; fór svá fram lengi. Enn er Egill hafði þar verit tólf mánuði, þá hljóp hann burt eitt sinn, enn er jötunninn var varr þess, fór hann eftir honum, því at hann var svá margvíss, at hann rakti spor líka svá sem á fönnum. Jötunninn fann hann í í helli einum; hafði hann nú fjóra daga á burt verit. Jötunn sagði, at hann hefði verr gert, enn hann átti skilit: „skaltu nú", sagði hann, „hafa þat sem þér er verra". Síðan tók hann tvó steina, ok vóru hálfvætt báðir; þar vóru fastar við járnhespur; hann læsti þær at fótum Egils, ok sagði at hann skyldi þetta draga. Þetta erfiði átti Egill sjau vetr, enn jötunninn var svá varr um sik, at hann sá aldri færi sitt á at drepa hann.

X. Þat var eitt sinn, at Egill fór at leita geita sinna; hann fann einn kött í skóginum. Egill gat náð kettinum ok hafði heim með sér; kom hann nú seint heim um kveldit. Þá var fallinn fölski á eldinn. Jötunn spurði, því hann hefði svá seint heim komit, enn Egill sagðist eigi vera létt búinn til gangsins, enn kvað

geitrnar víða r*á*sa. „Mik undrar“, sagði jötunn, „at þú finnr þat, sem þú leitar at í myrkrinu“. „Því valda gullaugu mín“, sagði Egill. „Áttu önnur augu enn þau sem ek hefi sét?“ sagði jötunn. „Á ek víst“, sagði Egill. „Sýn mér“, sagði jötunn, „gersimar þessar“. „Ræntu mik þeim þá eigi“, sagði Egill. „Mér mun eigi gagn at þeim“, sagði jötunn. „Öngum gagnast þau“, sagði Egill, „nema ek búi um“. Síðan fletti Egill upp stakknum; sá jötunninn þá í glyrnur kettinum innar yfir eldinn, ok var sem stjörnur skini. „Þetta eru fagrir gripir“, sagði jötunn, „eðr viltu selja mér augun?“ „Þá er ek verr birgr eftir“, segir Egill, „enn ef þú vilt gefa mér frelsi ok leysa af mér fjötrana, þá mun ek selja þér augun“. „Muntu koma þeim svá til lags“, sagði jötunn, „at mér verði gagn at?“ „Við þat mun ek leita“, sagði Egill, „enn sinasárt mun þér þykja, at þola atgerðirnar, því at spretta verðr til ha*rt* h*v*örmunum, ok búa þar um, sem þau skulu liggja; skaltu þau ávalt burt taka, þá er lýsir, ok eigi innsetja fyrr enn dimt er, ok mun ek binda þik hér við súluna“. „Þá muntu drepa mik“, sagði jötunn, „ok er þat níðingsverk“. „Þat skal ek eigi gera“, sagði Egill. Þessu kaupa þeir; tekr jötunn nú af honum hespurnar. „Nú hefir þú vel gert“, sagði Egill, „enda vil ek nú því heita þér, at ek skal þér þjóna, meðan þú lifir“. Síðan bindr Egill jötunninn, ok tók einn tvíangaðan flein ok rekr í bæði augun á jötninum, svá þau liggja úti á kinnarbeinunum. Við þat varð jötninum svá ilt, at hann brá svá hart við, at hann sleit af sér öll böndin, ok fálmaði til Egils ok reif af *honum* alla yfirhöfnina. „Nú ertu gæfulauss“, sagði Egill, „þar fellu gullaugun ofan í eldinn ok nýtr þeirra nú hvórrgi okkarr“. „Illa hefir þú mik dárat“, sagði jötunn, „skaltu hér nú inni

svelta ok aldri út komast". Hljóp jötunn þá í dyrnar, ok lætr þær aftr sterklega. Þykist Egill nú illa staddr; er hann nú svá fjórar nætr í hellinum, at hann fær öngan mat, því at jötunninn geymir at hellinum. Þat verðr nú hans ráð, at hann drepr hinn stærsta hafrinn, ok flær af honum belg, ok ferr í sjálfr, ok saumar at sér sem þröngvast. Hinn fjórða morgin rekr hann hafrana til dyranna; jötunninn hafði spent þumalfingrinum upp undir bergit, ok tók þá hinn minsti ofan á þresköldinn, ok áttu hafrarnir at renna í greipr honum, ok hlammaði mjök við á hellis gólfinu. Jötunn mælti: „Vind veit nú á, at brakar í klaufum á kjappa mínum"; renna nú hafrarnir út milli handa honum. Egill fór seinast ok heyrði ekki klaufagang hans. „Hægt hokrar þú nú, Hornskeggi", sagði jötunn, „ok heldr þykkr um bógana"; tók hann þá í lagðana tveim höndum, enn Egill brá við svá hart, at rifnaði hafrstakan, ok varð hann lauss. „Nauztu nú þess, at ek var blindr", sagði jötunn, „ok er þat illa, at vit skulum svá skilja, at þú hafir þess öngar menjar, svá lengi sem þú hefir *mér* þjónat, ok þigg hér nú gullhring". Þat var mikil gersemi. Agli sýndist fagr hringrinn ok seildist í móti, enn er jötunn fann, at hann tók í hringinn, þá kipti hann at sér, ok hjó til Egils, ok af honum eyrat hit hægra; naut Egill þess, at jötunn var blindr. Egill hjó af jötni hendina hægri ok náði hringnum. „Nú skal ek halda orð mín", sagði Egill, „ok drepa þik ekki; skaltu lifa við harmkvæli, ok sé sá þinn dagr verstr, er síðast kemr yfir þik". Skildi með þeim ok fór Egill í burtu; lá hann úti á skógum. Enn er hann kom fram ór skóginum, vóru fyrir honum víkingaskip nokkur; hét sá Borgarr, er fyrir þeim réð. Egill gekk í lið með þeim ok reyndist hinn vaskasti maðr; vóru þeir í hernaði

um sumarit. Þeir börðust í Svíaskerjum við berserk þann, er Glammaðr hét; hann átti kjörvópn einn brynþvara, ok mátti kjósa mann fyrir, þegar hann vissi nafn hans; enn þegar í öndverðum bardaganum hljóp Glammaðr á skip til Borgars, ok lagði brynþvaranum í gegnum hann. Egill var nær staddr, ok hafði brotit spjót sitt af skafti. Hann reiddi upp spjótskaftsbrotit, ok rak við eyra Glammað, svá hann fauk útbyrðis, ok sökk Glammaðr ok brynþvarinn, ok kom eigi upp síðan. Víkingar gáfust nú upp; gera þeir nú Egil höfðingja sinn, ok valdi hann af þeim tólf (menn ok tuttugu); herjaði hann síðan í Austrveg, ok bar mart til tíðinda í hans hernaði.

XI. Eina nótt lá Egill í höfn nokkurri, ok gaf honum ekki at sigla; hann gekk á land einnsaman; hann kom í eitt rjóðr í skóginum; hann sá þar á hól einum jötunn mikinn ok eina flagðkonu; þau drógust um einn gullhring, ok varð hún orkuvana fyrir honum, ok fór hann hraklega með hana, ok mátti þar sjá viðrlita mikil sköp, því hún var stuttklædd; hún loddi á hringinum eftir magni. Egill hjó til jötunsins, ok kom á öxlina; jötunninn snarast þá við, ok rendi sverðit ofan eftir handleggnum, ok tók ór aflvöðvann, ok var þat svá mikit stykki, at einn maðr mundi eigi meira lyfta. Jötunn hjó til Egils, ok kom á höndina við úlfliðinn ok tók af; fell á jörð bæði höndin ok sverðit; jötunn bjóst til at veita högg annat; sá Egill þá ekki annan sinn kost enn at flýja; elti jötunn hann at skóginum ok skildi þar með þeim, ok komst Egill undan í skóginn; kom hann nú svá til sinna manna, at eftir var hönd hans; sigldu þeir þá í burt þaðan. Egill fékk mikinn verk í höndina, enn er tvær nætr vóru liðnar, kom hann í höfn eina, ok lágu þar um nóttina; gat

Egill þá ekki borit af sér verkinn; stóð hann þá upp ór sænginni, ok gekk Egill upp á skóginn; kom hann þá at læk einum; þótti honum þat helzt frói, at hafa hendina niðri í læknum ok láta strauminn leika um sárit. Því næst sá Egill út ór einum steini hvar kom eitt dvergsbarn; þat sótti vatn í skjólu; Egill tók fingrgull af hendi sér með tönnunum, ok lét reka í skjóluna fyrir barnit, enn þat hljóp inn í steininn. Litlu síðar kom dvergrinn út ok spurði, hvar maðr væri er glatt hefði barn sitt; Egill sagði til sín, ok sagði sér (lítt skulu) gull, meðan hann væri þanninn farandi. „Þat er ilt at vita", (sagði) dvergrinn, „ok far með mér inn í steininn". Egill gerði svá; tók dvergrinn þá at binda um stúfinn, ok tók ór verk allan, ok var gróinn um morguninn; tók dvergrinn þá at smíða honum eitt sverð, enn upp frá hjöltunum gerði hann fal svá langan, at upp tók yfir olbogann; mátti þar spenna at, ok var svá hægt at höggva með því sverði, sem heil væri höndin. Dvergrinn gaf honum marga góða gripu, ok skildu þeir með vináttu; fór Egill þá til sinna manna". „Ok er nú saga (mín úti svá)", sagði Egill, „at ek er þessi hinn sami Egill, sem ek hefi nú frá sagt um stund". „Í miklar þrautir þykir mér þú komit hafa", sagði drotning, „eðr hvat líðr nú grautnum, genta?" „Ek ætla, at hann sé full-velgdr", sagði hún, „enn þó er hann svá heitr, at hann er öngum manni ætr, meðan hann er slíkr". „Þat mun nærri fara", sagði drotning, „at hann sé kólnaðr, er ek hafi sagt mín æventýri, því at ekki hefir mart yfir mik drifit".

XII. „Öskrauðr hét jötunn", sagði hún, „hann var kominn ór Jötunheimum; Kúla hét drotning hans; bræðr hans vóru þeir Gautr ok Hildir; faðir minn Öskrauðr ok móðir mín áttu átján dætr, ok var ek yngst af þeim,

ok var þat allra manna mál, at ek væri vænst af þeim. Faðir minn ok móðir tóku sótt saman bæði, ok vóru þau tyrfð ok tröllum gefin, enn vit systr tókum alt silfr ok gull, enn þeir Gautr ok Hildir áttu landit, ok urðu þeir lítt ásáttir. Faðir minn hafði átt þrjá kostgripi; þat var horn, tafl ok gullhringr; þeir bræðr tóku hornit ok taflit af oss systrum, enn hringnum gátum vit haldit, ok (var) þat góðr gripr. Systr mínar vildu bjóða yfir mik, ok varð ek ein at þjóna alt, ok ef ek mælti á móti, þá börðu þær á mér; þóttumst ek þá eigi mega við vera; hét ek þá á Þór, at gefa honum hafr þann, er hann vildi velja, enn hann skyldi jafna með oss systrum. Þórr kom til vór; hann lagðist með systur minni hinni elztu, ok lá hjá henni um nóttina, enn þær systr öfunduðu hana, ok drápu hana um morguninn. Svá gerði Þórr við allar systur mínar, at hann lá þær allar, ok vóru allar drepnar, enn þat kunni hver þeirra at mæla við aðra, ef nokkurri yrði þess auðit at eiga barn við Þór, at þat skyldi hvórki vaxa né vel dafna. Síðan lá Þórr hjá mér, ok gerði mér stúlku þessa, sem nú megið þit hér sjá; ok hefir þat hrinit á henni, sem þær báðu henni, því at hún er nú alin minni enn þá er hún kom til. Þórr gaf mér allan arfinn eftir (þær) systr; hefir hann ávalt verit mér í liðsinni síðan; tók ek þá undir mik alla peningana; sótti mik nú svá mikil ergi, at ek þóttumst eigi mannlaus lifa mega. Hringr hét son konungs af Smálöndum; hann einn sá ek svá af mönnum, at mér leizt vel á; gerða ek þá ferð mína til móts við hann, enn hann var þá farinn til Gautlands at biðja Ingibjargar, dóttur Bjarkmars jarls; flýtta ek þá ferðinni, ok kom ek til Gautlands; var Hringr konungsson at drekka þá sitt brullaup, ok kom ek, þá er brúðina skyldi innleiða; lögðumst ek þá

niðr á strætit, ok ætlaða ek gera henni nokkur vélindi, enn hún sá mik fyrr, ok spyrndi sínum fótum við mér ok braut í mér báða lærleggina; var hún síðan leidd í höll ok sett í sæti sitt. Ek kom inn í höllina, ok varð ek at einni flugu, ok fór ek upp undir hennar klæði, ok ætlaða ek at rífa hana á hol í náranum; hún þekti mik þegar, ok keyrir knífskaft sitt á síðu mér, ok braut í mér þrjú rifin, ok var mér til þess annast at fara í burtu. Líðr nú á daginn, ok var brúðrin til sængr leidd, enn því næst var brúðguminn útleiddr; tók ek hann þá í fang mér, ok þóttumst ek hlaupa fram á sjóvarhamra, ok ætlaða at drekkja honum, svá engi skyldi mega njóta hans; enn þá er ek þóttumst sleppa honum ofan fyrir hamrana, þá varð eigi betr enn svá, at ek kastaða honum þá upp yfir fortjaldit, ok kom hann niðr í sængina hjá brúðinni, enn ek var fangin griðalaus, ok mátta ek þá hvergi undan komast; skylda ek þá leysa lít mitt, ok skylda ek fara í undirheima, ok sækja þrjá kostgripi: skikkju þá, sem eigi mætti í eldi brenna, ok horn þat, er aldregi yrði alt af drukkit, ok tafl þat, sem sjálft léki sér, þegar nokkur léki annars vegar“.

XIII. „Nú fór ek í undirheima, ok fann ek Snjá konung, ok gaf ek honum sex tigi hafra ok pund gulls ok keypta ek svá hornit; enn drotningu hans var búinn eitrdrykkr í tólftunna bikar, ok drakk ek þat fyrir hennar skuld, ok hefi ek síðan haft nokkurn lítinn brjóstsviða. Þaðan fór ek í Lúkanusfjall; þar fann ek þrjár konur, ef svá skyldi kalla, því at ek var barn hjá þeim at vexti; þær höfðu taflit at geyma; ek gat náð því hálfu frá þeim, enn þær söknuðu ok fundu mik, ok báðu mik leggja aftr taflit, enn ek sagðist þat eigi gera, ok bað ek eina þeirra af mér taka, ok leggja þar

undir taflit, enn ek byrði mína af gulli; þótti þeim þat ekki ofrefli; hljóp þá ein á mik, ok greip í mitt hár, ok reif af mér öðrumegin reikar, ok þar með alla vangafylluna ok eyrat hit vinstra; varð hún mér harðtæk; ek stóð eigi fyrir ok rak ek fingrna í augun á henni, ok krækti ek þau bæði ór henni; snera ek henni þá til sveiflu, ok festi hún fótinn í bjargrifu, ok sleit ek hana ór augnaköllunum, ok skildi svá með okkr. Önnur hljóp nú at mér, ok rak hnefann á nasir mér, ok braut í mér nefit, ok þykir þat nokkur lítil lýti á mér síðan, ok þar fylgdu með þrjár tennrnar, enn ek greip í brjóstin á henni, ok reif ek þau bæði af henni niðr at bringuteinum; þar fylgdi ok með magállinn. Síðan hljóp at mér hin þriðja, ok var sú minst fyrir sér; ætlaða ek at stinga úr henni augun, sem hinni fyrri, enn hún beit af mér tvó fingrna; lék ek henni þá hælkrók ok feldi hana bak aftr; hún bað mik þá miskunnar, enn ek sagða at hún fengi ekki líf, utan hún fengi mér alt taflit, enn hún dvaldi þess ekki; lét ek hana þá upp standa, ok gaf hún mér at skilnaði eitt gler, ok þat með þeirri náttúru, at hverr, sem í þat lítr, má vera þeim líkr, sem ek vil, enn ef mik lystir, þá má ek þann verða láta blindan sem í lítr. Fór ek nú niðr í undirdjúp, at sækja skikkjuna; fann ek þá höfðingja myrkranna, enn er hann sá mik, mælti hann til samfara við mik; þótti mér sem þat mundi Óðinn vera, því at hann var einsýnn; bað hann mik eiga skikkjuna, ef ek vilda þat til vinna, at sækja hana þangat. sem hún væri; var þangat at hlaupa yfir eitt mikit bál; lá ek fyrst hjá Óðni ok hljóp ek síðan yfir bálit, ok fekk ek skikkjuna, ok er ek síðan skinnlaus um allan kroppinn. Fór ek við svá búit heim aftr; fann ek þau Hring ok Ingibjörgu, ok færða ek þeim gripina, ok

skildu vér eigi fyrr, enn ek svór at hefna þessa aldri; fór ek þá heim eigi erindi feginn, ok skal ek muna þá hina ganzku menn, meðan ek má lifa; enn frá smáleikjum þeim, sem ek hefi átt við bræðr mína, mun ek síðar segja; eðr hvat líðr nú grautnum, genta?" „Ek ætla, at hann sé nú hóflega heitr", sagði hún; „ber hann hingat þá", sagði kerling. Síðan luku þau máltíð sinni, ok var þeim fóstbræðrum fengin sæng, ok svófu af um nóttina.

XIV. Um morguninn vöknuðu þeir bræðr snemma; kom kerling þá til þeirra, ok spurðu þeir, hversu framorðit væri, enn hún sagði, at þeir mættu þar dveljast um daginn. Stóðu þeir þá upp, ok klæddu sik, ok var kerling hin beinasta í öllu; fóru þeir þá til borða; hafði kerling nú mungát ok góða matgerð; spurði kerling nú, hvert þeir ætluðu at fara, eðr hvert erindi þeir ætti; þeir sögðu henni nú öll sín erindi ok spurðu hana, hvórt hún kynni öngva grein á at gera, hvat orðit væri af dætrum Tryggva konungs. „Eigi veit ek", sagði hún, „hvórt ykkr verðr um auðit at ná þeim, enn þat mun ek fyrst segja ykkr, at eftir andlát Öskrauðs jötuns, þá urðu þeir bræðr ekki ásáttir, hvórr konungr skyldi vera; þóttust báðir tilkomnir; kom þeim ásamt með, at sá skyldi konungr verða, sem ágætari konungsdóttur gæti fengit ok hagari, ok fór Gautr heiman fyrri, ok tók Hildi hina eldri, dóttur Hertryggva konungs, enn Hildir fór seinna, ok tók Bekkhildi, ok eru þær nú báðar hér í Jötunheimum, enn eigi veit ek nú, hvórt þær liggja lausar fyrir, enn nú í vetr á jólum á at vera brullaup þeirra, ok eiga þá öll tröll saman at koma ok dæma, hvór þeirra systra hagari er". „Mikit batnar nú um", sagði Ásmundr, „þegar vit vitum, hvar þær eru niðrkomnar, ok væri

mikit undir um, ef þú værir í liðsinni með okkr". „Svá at eins er frændsemi vór góð", sagði hún, „at ek á þeim lítit gott upp at unna, ef eigi nyti meir manndygðar minnar enn tilverknaðar þeirra, enn hér munu þit hvílast í dag, ok mun ek sýna ykkr féhirzlur mínar". Þeir létu vel yfir því; enn þá borð vóru ofan tekin, leiddi kerling þá í afhelli mikinn; vóru þar miklar ar fjárhirzlur, ok lauk hún þeim upp, ok vóru þar í margir góðir gripir ok fásénir; þótti þeim þat gott á at líta. Því næst tók kerling upp eitt eski; hún lauk því upp ok kendi þar góðan ilm at. Þar þekti Egill hönd sína, ok þat gull, sem á henni átti at vera, sýndist honum höndin heit, ok rauk af, ok þöft*u* æðarnar. Kerling mælti: „Þykist þú nokkut, Egill, þekkja höndina". „At vísu", sagði Egill, „ok kenni ek gull þetta, er móðir mín gaf mér, eðr hversu komstu at hendinni". „Segja má ek þér þat", sagði kerling; „Gautr bróðir minn kom til mín, ok falaði at mér gullhringinn hinn góða, sem ek vilda eigi selja honum, enn nokkuru síðar, er dóttir mín fór til geita, kom hann at henni, ok gaf henni þann drykk, at hún æpti einatt, ok skyldi aldri huggast mega, fyrr enn ek færða henni hringinn þangat á hólinn, sem hún lá, enn þá ek kom með hringinn, kom Gautr þar, ok vildi taka af mér hringinn, enn ek spornaða við, ok urðu með okkr sviftingar miklar, enn er við lá, at ek munda missa hringinn, kom maðr ór skóginum, ok sýndist mér þér líkr, Egill, ok hjó jötunn mikit högg, enn jötunn hjó af honum höndina, enn síðan hlupu þeir til skógar, enn ek tók upp höndina, ok hefi ek geymt hana síðan, ok lagða ek hjá lífsgrös, svá hún mátti ekki deyja; þyki mér bera saman með okkr, Egill, at þú munir þessi maðr verit hafa; eðr muntu voga, at ek vekja upp undina, ok ber ek

mik at græða við höndina?“ „Mér þykir litlu til tína“, sagði Egill. Síðan tók hún falinn af Agli ok deyfir höndina, ok varð Agli ekki sárt við, at hún skar af framan. Síðan lagði hún yfir lífsgrös, ok sveipaði um silki, ok helt at allan daginn; fann Egill þá,at líf færðist í. Síðan lagði kerling hann í sæng, ok sagði at þeir skyldu þar dveljast, þar at hann væri gróinn; enn at liðnum þremr nóttum var Egill gróinn, ok var honum eigi ómjúkari höndin, enn þá hún var heil, enn svá var, sem rauðr þráðr lægi um; spurðu þeir þá kerling, hver ráð hún leggi til með þeim, enn hún segir, at þeir skyldu þar bíða brullaups: „er héðan skamt fylgjumaðr minn, er Skröggr heitir, ok ef vér ynnum nokkut á við þá bræðr þætti mér vel til standa, at vit nytum þess“; líðr nú til jóla.

XV. Þar er nú til at taka, at þeir bræðr, Gautr ok Hildir, láta þing stefna; kom þar til fólk um alla Jötunheima; þar var ok Skröggr, því at hann var lögmaðr tröllanna, ok vóru nú þangat leiddar konungsdætrnar ok gersimar þær, sem þær höfðu gervar. Brynhildr hafði gert eitt klæði; þat var með þeirri náttúru, at þar mátti líða í lofti, ok þar niðr koma sem vildi; mátti þar færa á mikla byrði. Bekkhildr hafði gert eina skyrtu, ok festi ekki vópn á, ok eigi mátti sá á sundi mæðast, er í henni var. Nú er í orð lagt, hvór þeirra systra hagari væri; var þá lagit í dóm allra trölla, enn þau urðu eigi ásátt, ok dæmdu undir Skrögg lögmann, enn hann lagði sinn úrskurð á, at Brynhildr væri fríðari, ok á klæðinu væri meiri hagleikr: „ok því skal Gautr konungr vera, ok eiga Brynhildi, enn hálfu landi skyldi stýra hvórr; sleit nú með því þinginu. Buðu þeir bræðr þá höfðingjunum í brullaup sín ok þeim sem mest mark var at. Kemr

Skröggr nú heim, ok sagði kerling, hvat dæmt hafði verit á þinginu, ok nær brullaupin eiga at vera. Síðan vóru þau lengi á tali, ok sagði hún honum, at hún vill veita þeim bræðrum; biðr hann svá búast við um fjölmenni ok aðra hluti; enn Skröggr kvað svá vera skyldu. Enn móti því brullaupin skyldu vera, býst kerling heiman ok þeir fóstbræðr með henni; skal annarr heita Fjalarr, enn annarr Frosti. Kerling lét þá líta í glerit, ok sýndust þeir þá svá stórir, at þeir vóru tröllum líkir, enn miklu vóru þeir fríðari enn aðrir menn. Hún fekk þeim sæmileg klæði, ok fara þau nú ok koma þar sem þeir bræðr réðu fyrir; þat hét á Gjallandibrú; sátu þeir þá við drykkju. Kerling gekk í hellinn, enn leit til annars; hún gekk fyrir Gaut ok kvaddi hann vel; hann tók kveðju hennar ok mælti: „Hér er nýtt at komit, at þú gengr hingat á vórar náðir". Hún svarar: „Þat stendr eigi svá af sér sem vant er; með oss hefir verið fæð nokkur hér til, ok dyl ek eigi, at ek sé þess valdandi; sé ek nú, Gautr frændi, at gæfan styðr þik, ok hefir þú nú fengit ágætt kvónfang, ok nú vil ek tilleggja af mínum mun, þat sem vór hefir áðr í millum farit; vil ek nú gefa þér hringinn góða, sómir hann vel konu þinni í bekkjargjöf, ok með vináttu mína; heyrir þat okkrar frændsemi, at vit skiftumst góðu við". Gautr sagðist þess þakkir kunna: „eðr hvar hefir þú fengit menn þessa hina vænu". Hún sagði, at þeir væru synir Dumbs konungs ór Dumbshafi: „ok munu slíkir menn varla finnast í Jötunheimum, ef hæversku þarf at reyna; hefi ek ætlat þá til at þjóna í brullaupi þínu". Tekr hún nú hringinn ok fekk Gaut, enn hann þakkaði henni, ok skal hún þjóna í brullaupinu, ok öllu skyldi svá haga, sem þeir Fjalarr ok Frosti vildi vera láta, ok vóru þeim fengnir

lyklar at öllum féhirzlum. Því næst koma boðsmenn, ok verðr þar fjölmenni mikit; skipaði kerling fyrir, ok varð þat at standa sem hún talaði. Skröggr lögmaðr var þar fremstr virðingamanna. Kerling sagði þeim systrum í hljóði, hverir þeir menn vóru, er með henni fóru: „megi þit vera glaðar". Urðu þær nú kátar, því þær hugðu ilt til ráðahagsins, enn jötnum þótti mikit batna, þegar þær vóru kátar, ok þökkuðu þat frændkonu sinni ok sinn umgang. Enn er fólki var niðrskipat, ok brúðgumarnir niðrsettir, þá vóru brúðirnar innleiddar; skorti þá eigi skjarkala ok galaskap, er flögðin höfðu. Skröggr lögmaðr sat á annan bekk ok bændasveitin með honum, enn Gautr ok Hildir á annan ok þeirra menn. Arinnefja sat hjá brúðum, ok hafði allan setning á þeirra háttum, ok margar aðrar stórskornar konur. Fjalarr ok Frosti skenktu brúðunum, ok skorti eigi áfengan drykk; líðr nú á kveldit, ok gerast menn drukknir. Þá stendr Arinnefja upp, ok kallar til sín lögmanninn ok þá fóstbræðr, ok segir, at þeir skulu bera inn bekkjargjafir. Vóru þá innborin klæðit ok skyrtan, tafl þat hit góða, er bræðr höfðu átt, ok hringrinn hinn góði, er kerling hafði átt, ok margar gersimar aðrar. Skröggr lögmaðr afhenti bekkjargjafirnar, enn kerling tók við ok geymdi. Tók hún þá klæðit, ok breiddi niðr á völlinn, ok lét þar upp á góðgripina; setti hún þar til Skinnnefju, dóttur sína, at bera þangat gull ok silfr, enn hún gekk í hellinn, ok biðr Frosta ganga með sér; koma þau nú þar, sem þau skyldu liggja, Gautr ok Brynhildr; segir hún honum, at þar með hans sængrstokki skal hann finna sverð þat hit góða, er Gautr átti; segir at ekki vópn bíti á hann annat; enn Fjalarr ok Hildir munu fara í annan stað, ok sagði, at þeir munu svá við mega búast, sem þeir

komi í mannraun mikla. Síðan ferr kerling inn í hellinn, ok kallar, at brúðunum væri mál til sængr. Taka þeir Fjalarr ok Frosti í hendr brúðunum, ok leiða þær út, ok setja þær niðr á klæðit; síðan les kerling upp klæðit, enn fær dóttur sinni glerit, ok biðr hana ganga til hellisdyra, ok bera glerit yfir hvern mann, sem út gengr, enn þær líða upp í loft með klæðit, ok alt þat sem á var. Nú kemr mikill dansleikr í hellinn, er brúðgumana skal út leiða.

XV. Þrjár vóru dyr á hellinum, ok var Skröggr lögmaðr fyrir einum með sína sveit, enn Skinnnefja var fyrir þeim dyrum, sem almúginn skyldi út ganga; brúðgumarnir vóru leiddir um hinar þriðju; þar úti fyrir var sinn afhellir til hvórrar handar, ok skyldu þeir þar hvíla; vóru þeir vel tjaldaðir. Nú er þeir skyldu út ganga, fór í sinn helli hvórr; ganga þeir Egill ok Hildir í annan; Egill gekk fyrir; enn er Hildir gekk inn, snerist Egill aftr í mót honum ok greip í hár honum, ok reiddi upp saxit, er hann hafði við sik, ok ætlar at höggva á hálsinn, enn Hildir kippir honum svá snart, at hann hrapar á hellisbergit, ok sprakk á honum ennit, ok var þat sár mikit ok blæddi mjök. Saxit kom á nef jötuns ok tók af nefit, ok var þat svá mikit stykki, *at* þat var nóg klyf; komst Hildir nú út, ok sagist vera svikinn; heyra þetta tröllin, þau sem í hellinum vóru, ok hlaupa út, ok varð þeim eigi greiðfært um þær dyr, sem Skröggr lögmaðr var fyrir, því hann drap hvern, sem út vildi, enn Skinnnefja var fyrir öðrum dyrunum með glerit, ok setti hvern blindan, sem þat leit; hvarfla þeir aftr ok fram, ok fátu hvergi, ok var þá at heyra óp mikit ok gný. Heyrir Gautr nú þat, ok þykist vita, hvat um er, enn er hann kemr í sitt hús, sér hann, at brúðrin er eigi þar; hleypr

hann þá at sænginni; ok vill taka sverð sitt, ok misti hann þess. Ásmundr reiðir upp sverðit, ok hjó til Gauts, ok gáði eigi at hellirinn var lágr, ok kom sverðit í hellisbergit, ok beit þat bjargit, enn blóðrefillinn kom á brún Gauts, reist niðr í augat, ok niðr alt kinnbeinit ok viðbeinit, ok reist niðr alla bringuna ok tók sundr rifin. Gautr komst út ok fekk einn stein stóran, ok kastaði til Ásmundar, ok kom fyrir brjóst honum, svá hann fell. Gautr vildi hlaupa at honum, enn iðrin flæktust um fætr honum ok fell hann dauðr niðr. Ásmundr stóð upp, ok leitar at Agli; kom hann þar sem þeir gengust at; blóð rann í augu Agli af sári því, sem hann hafði fengit, ok varð hann þó *sízt* orkuvana. Ásmundr greip undan Hildi báða fætrna, enn Egill helt í höfuðit, ok brutu þeir hann ór hálsliðunum ok urðu þat hans ævilok. Enn síðan fara þeir þangat sem Skröggr lögmaðr var; hafði hann drepit níutigi trölla, enn þau báðu griða, sem eftir vóru, enn þau, sem eftir vóru, ok þar vildu út ganga, sem Skinnnefja var fyrir, gengu fyrir hamra ok drápu sik. Vóru þeir þar um nóttina, ok kom Arinnefja til þeirra. Um morguninn tóku þeir fé ór hellinum ok ræntu öllu, ok fóru síðan heim með kerlingu, ok vóru þær systr þar fyrir, ok urðu þær fegnar þeim. Sátu þeir þar um vetrinn í góðu yfirlæti; enn um vórit bjuggust þeir í burt, at finna menn sína, enn at skilnaði gáfu þeir Arinnefju ok Skrögg lögmanni Jötunheima, ok skildu þau með vináttu; höfðu þeir í burtu þær gersimar allar, sem áðr vóru greindar. Síðan fóru þeir móts við menn sína, ok kvómu til þeirra í síðustu viku vetrar, ok urðu með þeim fagnafundir miklir, enn þegar byr gaf, sigldu þeir í haf, ok léttu eigi fyrr enn þeir fundu Tryggva konung.

XVI. Tryggvi konungr fagnaði þeim vel ok dætrum sínum. Þeir færðu konungi margar gersimar, ok sögðu honum alt hit sannasta af ferðum sínum. Þakkaði konungr þeim margfallega sína ferð. Litlu síðar lét konungr stefna þing, ok á því þingi lýsti konungr fyrir mönnum þeim einkamálum, sem hann hafði lofat þeim, sem fyndi dætr hans, nema þeir vildu annat heldr, þá vill hann launa þeim í gulli ok silfri, enn þeir svöruðu báðir senn, at þeir vildu þær eiga, ef þat væri þeirra vili, enn þær þóttust þeim lífgjöf launa eiga, ok sögðu at eigi mundu þær aðra menn kjósa, ef þeirra væri kostr, ok urðu þær endalyktir, at Egill fekk Bekkhildi, enn Ásmundr Brynhildi; lét konungr nú búast við brullaupi, enn Egill kveðst fyrst vilja finna föður sinn, ef hann lifði, ok vita, til hvers hann mátti ætla um ríki þat, sem hann þóttist eiga, enn Ásmundr sagðist vilja fara austr í Tattaría, at bjóða Herrauð fóstbróður sínum í sitt brullaup. Var nú ákveðin brullaupsstefna, ok nær þeir skulu aftr koma; er eigi annars getit, enn þeim tækist þessi ferð vel. Enn er Egill kom til Gautlands, fór hann á fund föður síns, ok brast hann ókunnigr við, því hann hugði hann löngu dauðan. Sagði hann nú föður sínum alt, hve farit hafði, ok áðr hefir sagt verit, ok sýndi honum örit á hendi sinni, þar sem hún hafði verit afhöggin, ok svá sverð þat, sem dvergrinn hafði gert honum, ok falrinn var á; létu þeir Regin dverg gera nú á þat meðalkafla, ok var góðr gripr. Egill bauð nú föður sínum til brullaupsins, ok fóru þeir ok móðir Egils ok systir. Enn er þau kómu á fund Tryggva konungs, vóru þeir Herrauðr ok Ásmundr þar komnir. Konungr fagnar þeim nú öllum vel, ok var eigi langt at bíða, áðr þar reis upp sæmileg veizla; mátti þar heyra margskonar hljóðfæri, ok sjá margan

hofmann; var þar ok engi hlutr sparaðr af þeim beztum föngum, sem fást máttu í þeim löndum. At þessari veizlu höfðu menn þat til skemtunar, at þeir Egill ok Ásmundr sögðu frá ferðum sínum, ok til sanninda um sögu þeirra segir svá, at þær vóru þar báðar Skinnnefja ok Arinnefja, ok sönnuðu sögu þeirra, ok þekti Ingibjörg drotning Arinnefju, ok sættust þær þá heilum sáttum; stóð veizlan yfir fullan mánuð. Enn at liðinni veizlunni fór hverr til síns heimilis, ok vóru mönnum valdar sæmilegar gjafir. Egill gaf Herrauð skyrtuna, þá sem Bekkhildr hafði gert, enn Ásmundr gaf honum hringinn kerlingarnaut ok sverð þat sem Gautr hafði átt. Tryggvi konungr var þá maðr gamall, ok bað hann Egil þár sitja; kveðst hann ekki lengi mundu lifa þaðan af. Egill kveðst fyrst verða at fara heim til Gautlands, enn koma aftr innan tólf mánaða; lofaði konungr honum þat. Arinnefja fór heim aftr í Jötunheima, ok gaf Ingibjörg drotning henni smjörtrog svá mikit, sem hún gat lyft, ok sagði hún, at sá gripr mundi torgætr þykja í Jötunheimum, enn Ásmundr gaf henni tvö galtarflikki, ok vóru þau svá þung, at þau vógu skippund. Þótti kerling þessir gripir betri, enn þótt þeir hefði gefit henni byrði sína af gulli; skildu þau með vináttu.

XVII. Því næst fóru þeir Ásmundr ok Herrauðr á skip, ok höfðu þeir dreka þá hina góðu, sem þeir höfðu átt, Vísinn ok Bolabjörn; er eigi getit at um þeirra ferð, fyrr enn þeir koma norðr á Hálogaland; ok er landsmenn sáu dreka þessa, þá sagðist Óttarr konungr vita, at þessir menn mundu langt at komnir; enn þegar þeir vóru landfastir, slógu þeir tjöldum. Ásmundr gekk á fund föður síns við tólfta mann; hann kvaddi konung virðulega; konungr þekti hann eigi, enn móðir

hans þekti hann þegar hún sá hann ok hvarf til hans. Óttarr spurði, hverr sá maðr væri, er hún léti svá líklega við, enn Ásmundr sagði til hit sanna; reis þar nú upp ágæt veizla, ok sátu þar mánuð í miklum fagnaði, ok sögðu konungi frá ferðum sínum, ok þótti konungi þeim vel hafa tiltekizt ok gæfusamlega. Sagði Herrauðr þá Ásmundi, at hann vildi, at þeir sigldi austr til Gautlands, at biðja Æsu dóttur Hrings konungs; Ásmundi þótti þat vel stofnat. Enn þegar þeim gaf byr, sigldu þeir austr í Gautland, ok fagnar Egill þeim vel ok þeir Hringr konungr; hafði Herrauðr þá uppi orð sín ok bað Æsu, ok var þeim málum vel svarat, ok var hún honum gift með sæmilegri heimanfylgju; var þegar drukkit brullaup þeirra ok fór þat vel fram. Enn at þeirri veizlu liðinni, þá sigldu þeir Egill ok Herrauðr í Austrveg, enn Ásmundr skyldi hafa vald yfir Gautlandi, þegar Hrings konungs misti við. Enn þá þeir kómu í Tattaría, þá var Tryggvi konungr andaðr, ok var Egill þar til konungs tekinn, ok bjuggu þau Bekkhildr þar síðan, enn Herrauðr settist at ríki sínu síðan, ok kvómu þeir ekki norðr hingat síðan. Ásmundr fór heim til Hálogalands, ok stýrir hann þar lengi. Ármóðr hét son hans; hann átti *Odd*nýju dóttur Hákonar konungs Hámundarsonar ór Danmörk; er þaðan mikil ætt komin. Þenna Ármóð drap Starkaðr hinn gamli í laugu, ok var þat hit síðasta óskapaverk hans. Brynhildr lifði ekki lengi, ok giftist Ásmundr síðan, ok fekk dóttur So*l*dáns konungs af Serklandi, ok átti at sækja brullaup sitt á einu skipi, því at þeir vildu svíkja hann, og lét Ásmundr þá gera skip þat, er Gnoð hét, ok hefir þat skip stærst gert verit, svá menn viti fyrir norðan Grikklandshaf. Af því skipi tók Ásmundr nafn, ok var kallaðr Gnoðar-Ásmundr, ok þykir hann

hafa verit mestr af fornkonungum þeim, sem ekki stýrðu þjóðlöndum. Hann tapaðist við Hlésey, ok með honum meir enn þrjár þúsundir manna, ok segja menn, at Óðinn legði hann með geiri í gegnum, þá hann hljóp fyrir borð, enn Gnoð sökk til grunna með öllum farmi sínum, ok hefir síðan engi hlutr fundizt af henni, ok öngu því, sem þar var á, ok lúkum vér þar þessi sögu [fyrir því at bókfellit minkar, enn blekit þykknar, augun þyngjast, tungan trénar, höndin mæðist, penninn sljófgast ok bila öll ritfærin; hafi þeir þökk, er skrifat hafa, ok svá sá er las, ok þeir, er til hlýddu, ok sá, er þessa sögu hefir fyrst samansett. *Amen.*][1]

1) Það sem stendr milli hornklofanna er tekið eftir handritinu 589 Á. M. 4to.

Sörla saga sterka.

Sörla saga sterka.

Í þann tíma sem Hálfdan konungr Brönufóstri stýrði Svíþjóð hinni köldu, er hann vann af Agnari hinum auðga, enn setti Astró mág sinn yfir England, ok gerði hann hertoga þar yfir, réði sá konungr Upplöndum, er Erlingr hét; hann stýrði þriðjungi Noregs, enn Haraldr konungr Valdimarsson tveim hlutum ríkis. Erlingr konungr þótti höfðingi mikill ok stórauðigr, því hann hafði lengi verit með Knúti konungi hinum ríka, ok hafði öðlazt af honum mikinn auð, fé ok góða gripu. Drotning konungs hét Dagný; komin af Æsum; með henni átti hann tvó sonu ok eina dóttur, er Ingibjörg hét. Konungr lét gera henni eina höll með sterkum steinmúr ok vel vönduðum skíðgarði. Þar settist konungsdóttir með mikinn skara hinna fríðustu meyja ok herlegra hofþénara. Sá eldri son konungs hét Sigvaldi, enn hinn yngri Sörli; þeir vóru báðir hinir gervilegustu menn ok vel at íþróttum búnir; enn þó helt konungr

meir til Sörla enn Sigvalda, því hann var maðr fríðari sýnum, enn svá rammr at afli, at honum komst enginn til jafns um allan Noreg, ok þótt enn lengra væri leitat. Konungr fekk honum einn mann, sem hann menta skyldi; hann hét Karmon; hann kendi Sörla konungssyni allar listir, þær sem einn karlmann mátti framast prýða; ok er Sörli var fimtán ára gamall, var hann í flestum listum vel lærðr, ok svá rammr at afli, at sá var enginn maðr í Noregi, at hann þyrfti við nema aðra hönd sína í senn, bæði til vópnaviðskifta ok allra annarra íþrótta; enn svá var hann þungr fyrir vaxtar sakir, at enginn hestr bar hann nema hálfan dag, svá at eigi spryngi þeir af mæði; var hann því Sörli hinn sterki kallaðr.

II. Einn dag mælti konungsson við föður sinn: „Svá lízt mér", sagði hann, „at lítill frami muni þat fyrir mér, at liggja heima hér hjá yðr sem munkr í klaustri eðr mær til kosta; því sé yðr kunnugt, at þegar í stað vil ek ór landi halda með fimm skip ok mart vaskra manna; skal ok Karmon fóstri minn fylgja mér með svá mikinn farargreiða sem þörf gerist". Ok er konungsson endaði sína ræðu, mælti konungr: „Þetta alt, sem þér um biðið, skal gjarnan yðr veitt vera". Fekk hann nú syni sínum fimm skip ok margan vel vaskan dreng. Karmon fóstri Sörla var í ferð með honum; kvaddi Sörli föður sinn ok alla borgarmenn, áðr hann færi í burt; helt síðan ór landi, ok hafði sigr í hverri orrustu, er hann til ætlaði. Ok er mjök var á sumar liðit, hafði konungsson fengit átta skip, öll vel hlaðin með gull ok dýrmæta gripi, ok alt hvat er kjósa mundi; hafði hann ok fengit fjölda röskra manna; vill nú konungsson því aftrsnúa til Noregs; tóku þeir sér stefnu rétta leið til austrs, ok undu upp hvert segl við húna, er á var skipunum. Ok er þeir höfðu svá siglt

í nokkur dægr, laust á fyrir þeim svá mikilli þoku, at enginn sá neitt til réttrar leiðar; gekk þetta svá í nokkura daga, at enginn vissi, hvat þeir halda mundu, ok um síðir þóttust þeir vita, at þeir væri at landi nokkuru komnir; spurði þá konungsson, hvórt nokkur sinna manna vissi skil á, hvar þeir væru atkomnir, enn enginn var sá, sem frá kunni greina; bað konungsson þá kasta akkeri ok búa um skipin; kveðst þar dvelja vilja, þar til þeir sæi sér færi burtferðar. Var nú svá gert, sem konungsson sagði fyrir; ok er þat var albúit, kvaðst Sörli á land ganga vilja, ok vita, ef þeir kynni at líta mannabygðir; gekk konungsson nú á land við tólfta mann; veðr var allblítt; sáu þeir, at landit var mjök skógi vaxit; þeir gengu áfram, þangat til þeir kómu í nánd fjallshlíð einni; nam konungsson þar staðar í einu rjóðri ok menn hans, ok hafði eigi nema sverð sitt. Í þessu bili sjá þeir tólf menn stefna á móti sér, forkunnar stóra, ok ólíka öðrum menskum mönnum; svartir vóru þeir ok illi*le*gir ásýndum, ekkert hár á höfði, brýrnar hengu alt á nef niðr, augun gul sem í ketti, enn tennrnar sem kalt járn; þeir höfðu allir járnrenda skildi ok stórar stengr, stáli spengdar. Ok er þeir litu konungsson ok hans menn, tóku þeir allir at hrína mjök grimmilega, ok eggjandi hvórr annan, enn konungsson bað menn sína eigi blygðast við þetta, heldr verða við vasklega; ok gengu nú hvórir í mót öðrum. Enn sem konungsson mætti þessum miklu blámönnum, sló í hinn sterkasta bardaga með stórri atsókn, svá at alt þótti sundrbresta; nam hvert þeirra högg staðar í jörðu, ok eigi leið langt, áðr konungssonar menn vóru allir fallnir, enn hann sjálfr svá ákaflega móðr, at honum helt við spreng; sóttu þá blámenn at honum með mikilli eggjan ok ólmlegum hljóðum ok öskri, enn hann

varðist vel ok drengilega ok hljóp í loft upp yfir þeirra stóru högg; þar með skifti hann í höggum sverði ok skildi, ok greip þat ýmsum höndum, er honum sýndist, ok sáu þeir lítt við því; stýfði hann nú af þeim hendr ok fætr, brynjur ok búka, svá at engin þeirra hlíf dugði þeim meir enn brunnit hálmstrá, ok svá lék hann við þá, sem león við sauði; ok eigi létti hann fyrr enn hann hafði alla þá af dögum ráðit; var hann þá orðinn ákaflega móðr, enn lítt sárr; ok er þetta var afstaðit, sem nú var sagt, settist konungsson niðr í rjóðrinu, ok lét sér renna mæði um stundarsakir; hyggr nú til skipa at ganga.

III. Þessu næst heyrir hann dunur ok dynki stóra mjök nærri sér, ok fýsir nú at vita, hverju slíkt gegnir; gengr hann nú nokkut lengra fram á skóginn með fjallshlíðinni, þar til er hann kemr að helli stórum; hann lítr nú um gluggann, er var á hellinum, ok sér um hann allan; lítr hann einn hræðilegan jötunn liggja í sinni rekkju. Aldri hafði konungsson sét stærra mann; hans búkr tók beggja veggja á milli með svo herfilegri ásýnd ok óskaplegri, at konungsson undraðist þat stórlega; hann sá þar ok eina kerlingu heldr stórmannlega; hún stóð við þverpall einn, ok var að brytja þar niðr mannakjöt ok hrossa, ok var harðla stórvirk at þessu. Síðan heyrði konungsson, at kerling mælti við karl sinn, ok nefndi hann Skrímnir, á þessa leið: „Nú eru eigi“, sagði hún, „matvæli meiri í helli okkrum, enn nú hefi ek búit til máltíðar“. Skrímnir kvað slíkt eigi ólíklegt, ok sagði það vel enzt hafa: „ok þat skalt þú vita“, sagði hann, „at, þótt ek liggi nú lágt, skal enn þá nokkut fyrir verða, nær piltar okkar koma heim í kveld, því at nú eru hér skip at landi komin, eigi færri enn átta, ok er þat at mínum vilja, því at ek gerði

þeim megnan vind með þoku, svá at þeir skyldu hingat villast, ok skulu þeir allir helju gista, áðr enn þessi dagr er á enda". Kerling gladdist mjök við þetta, ok gekk síðan í einn afhelli. Nú sprettr konungsson upp af hellisglugganum ok gengr í hellinn; berr hann nú sitt spjót í hægri hendi, enn sverðit í vinstri, ok leggr síðan spjótinu báðum höndum í kvið risans, svá út gekk oddrinn um bakit; í öðru lagi eðr sinni leggr konungsson báðum höndum sverði sínu í kjaft risans; enn risinn, er hann fekk lagit, brauzt um með öskri ok ólmlegum hljóðum, þartil er sængin brotnaði, enn risinn steyptist á gólf niðr með stórum umbrotum; ok í þessu bili kemr kerling aftr í hellinn, ok sér nú, hvat um er; grípr hún þá eina bitrlega skálm, bregðr henni síðan, ok höggr framan at konungssyni, svá at hún klauf allan skjöld hans at endilöngu, ok nam oddrinn brjóstit, svá at í beini stóð; höggr hún þá hvórt högg at öðru, svá at konungsson hopaði á hæl við sérhvert, ella hefði hann dauða beðit, ok svá ákaflega fast fylgdi hún sèr, at því ólmari var hún, er hún sótti lengr; var hún með beli ok háum hljóðum, svá eldr þótti brenna ór augum hennar ok kjafti; ok svá mikil ógn stóð konungssyni af óvin þessum, at eigi þorði hann í mót at sjá þeim eldlega anda, er af hennar kjafti gaus og eigi gat hann staðizt þau ógnarlegu hljóð, sem hún hafði; sér nú konungsson eina gjá í hellisgólfinu, svá djúpa, at hann hyggr þeim dauða búinn, er þar í fellr; er hann nú svá sem kominn á gjáarbarminn, ok hyggr, at skessan muni vilja bægja sér í gjána; snarar hann nú sínu sverði, ok hleypr undir tröllkonuna; enn hún þreif í mót allgrimmlega ok ok rak klærnar alt inn at beini; kómu nú í með þeim harðar sviftingar, ok hrakti hún konungsson um hellinn; enn þó at hún væri mjök tryld at afli, gat hún þó

aldri komit honum af fótunum; hafði konungsson náð hryggspennu á henni, ok sá nú eigi annat vísara fyrir, enn bæði skyldu þau í gjána falla; sté þá tröllkonan í gólfit alt til knjánna, ok togaði konungsson at sér, svá at hann kom nú öngri hreysti við; numu þá hælar hennar við gjáarbarminn, ok hljóp Sörli nú í fang henni, svá hart, at bæði duttu þau í gjána, svá þau kómu djúpt niðr, ok numu staðar við stall einn, er í var gjánni; varð Sörli nú efri. Kerling hafði læst sína aðra hönd í hári konungssonar, enn aðra í hans brjósti, ok með því henni varð ósvift við byltuna, þá slepti hún þeirri höndinni, er hún helt í hárit með; tók Sörli þá báðum höndum fyrir kverkar henni, ok dró eigi af; lét hann nú kné fylgja kviði; dró þá alt megn ór henni, svá hún tók til að biðja sér griða ok mælti: „Gef mér grið, konungsson, ok skal ek alt til vinna, þat er þú vilt at ek geri, upp á þat ek haldi lífinu". Enn konungsson kvað þat fjarri fara, at hann léti hana lifa ok sagði hana í þessari gjá skyldu deyja án allrar dvalar hit snarasta, enn hún bað sér á marga vega lífsins, sem hún kunni. Enn um síðir mælti Sörli: „Á þat mun ek hætta, at þú haldir lífi þínu með slíkum skilmála, at þú sækir mér herklæði svá góð, at aldri kunni neitt sverð á þeim festa, ok sverð þat er eins bíti stál sem stein, ok þat skaltu gert hafa innan mánaðar; fylgja skal hér með ok liðsemd þín, nær sem ek vil ok með kann þurfa". Kerling mælti: „Alt skal þetta gert, sem þér biðið ok öllu tilkosta at ent verði". Lét konungsson hana þá upp standa, ok gengu nú bæði um hellinn; beiddi hún þá, at hann liðsinti sér at koma karlinum dauða í gjána, ok þat veitti hann henni, ok er því starfi var lokið, lét kerling einn hlemm yfir gjáarmunnann. Síðan leiddi hún konungsson til sængr,

ok þótti honum sú sæng svá vel til reidd, sem einum konungssyni mundi vel hæfa at sofa. Tók nú kerling eitt horn, ok bað hann af því drekka, ok svá gerði hann; þóttist hann þá lítt kenna meina, ok sofnaði skjótt.

IV. Enn at morgni, er konungsson vaknar, litast hann innar um hellinn, ok þykist nú sjá þar nægð auðæfa; hugsar nú með sér, at eigi muni meiri ríkdómr í Arabíaríki í einum stað samankomit, enn nú sá hann; kom þá kerling at sænginni, ok mælti: „Hversu hefir yðr, konungsson, sofnazt í helli mínum í nótt?“ Hann svarar: „Ærna vel“. Spyrr hann þá kerling at, hvert land þetta sé, er hann er á kominn; enn hún segir honum þetta sé Bláland, ok því stjórni sá konungr, er heitir Estroval hinn mikli, einn hinn mildasti herra í þessum parti heimsins; „enn mitt nafn er Mána“, sagði hún; „höfum vit Skrímnir minn haldit helli þennan í fjörutigi ár, ok æ nokkut til matfanga orðit, því at á hverju ári höfum vit seitt hingat þrjú skip með mönnum; höfum vit ok einninn bygðir rændar hestum, úlföfdum ok ösnum allra mest; þar með höfum vit ok töfrat hingat marga góða gripu frá ýmsum herrum, ok get ek nú“, sagði hún, „sýnt yðr hér til nokkur merki“. Sörli kvað hana kunna sér mart at greina; klæddist hann síðan skjótt; enn er hann var klæddr, settist hann undir borð, ok bar kerling fram dýrlega fæðu með allskonar ilmandi drykk; dúkar vóru þar af pelli ok purpura, enn ker ok skálir af gulli með gimsteinum sett. Ok er Sörli hafði etit ok drukkit, sem hann lysti, leiddi kerling hann í afhelli einn, ok sýndi honum þar stóra nægð gulls ok gimsteina, ok þar af gaf hún honum eitt tafl af gulli gert, ok þóttist hann aldri þvílíkt sét hafa annat; skikkju gaf hún honum hlaðbúna í skaut niðr,

ok gullhring einn, sem var samanskrúfaðr í níu stöðum, ok mælti: „Berir þú þennan hring á þinni hendi, munt þú hvórki á sjó né landi villast mega“. Þá mælti Sörli: „Aldri þáða ek slíka gjöf fyrr af nokkurum manni“; ok þakkaði henni gripina með fögrum orðum ok mörg-honum. Síðan bjóst hann til burtferðar, ok fylgdi hún honum langt á leið. Þá mælti kerling: „Far þú nú vel, ok ger annathvórt, at þú bíð hér við land, þar til ek hefi gripina útvegat, ella at þú halt heim til Noregs, ok vitja svá hingat aftr nær þér sýnist“. Konungsson kveðst svá gera mundu; helt nú konungsson aftr til sinna manna, ok urðu honum allir fegnir, enn kerling fór heim til hellis síns; inti þá Sörli mönnum sínum alt af sinni ferð, ok spyrr Karmon fóstra sinn, hvat honum þykir ráðlegast þar um, at hann heldi þegar heim til Noregs, eðr bíði þar við land, til þess kerling hefði gripina útvegat; enn honum þótti bezt fallit, at hann dveldist þar um mánuð næstan, til þess er kerling hefði gripina útvegat, ok leið nú svá þessi tími, fram til þess at konungsson hugði at vitja gripanna.

V. Einn dag í allblíðu veðri kvaddi Sörli konungsson með sér tólf menn, ok hugði nú at finna kerlingu at máli; gengu þeir allir ásamt, til þess at þeir fundu hellinn; gekk konungsson þá inn fyrstr; ok er hann kemr inn um dyrnar, heyrir hann brak mikit í hellinum ok skarkala, svá honum þótti sem alt léki á þræði, þat er var í nánd; ok því næst sér hann, hvar tvær flagðkonur eru at glíma með stórum atgangi, ok reif hvór af annarri hár ok klæði, svá báðar vóru þær alblóðigar; þykist hann nú kenna, at önnur þeirra er Mána flagðit, vinkona hans, ok þat þóttist hann sjá fyrir víst, at hún mundi hinn lægra hlut ór býtum bera, ok at hún væri nærri því at þrotum komin af mæði; var ok víða

klipit hold hennar frá beinum; bregðr Sörli þá sverði sínu hit skjótasta, ok býðr sínum mönnum at veita lið Mánu; höggr hann framan at skessunni á brjóstit, svá at í beini stóð; við þetta ólmaðist hún svá mjök, at hún setti sínar klær fyrir brjóst Mánu, ok við þat fellr Mána í óvit niðr; greip tröllkonan þá einn ás, ok lamdi með honum alla menn konungssonar til dauðs í einu höggi; enn konungsson höggr tveim höndum á vanga skessunnar, svá aftók alla vangafylluna, ok hljóp þar út af sverðit, svá at þat tók sundr í miðju ás þann, er hún varðist með; við þetta ólmast hún, ok setr sínar klær fyrir brjóst Sörla, svá hann fellr við í óvit, ok í því kom Mána á fætr aftr, ok réðst í móti skessunni; raknar þá Sörli við, ok lagði sínu sverði í kvið skessunnar, svá út gekk oddrinn um bakit, ok varð þat hennar bani; varð nú Mána harðla fegin, ok þakkaði konungssyni mörgum fögrum orðum liðveizluna; bað kerling hann þá með sér ganga, ok kvað honum mál þykja mundu at sjá gripina.

VI. Síðan tók kerling upp herklæði ok sverð bitrlegt. „Þessi herklæði“, sagði hún, „sótti ek út á Serkland til Maskaberts keisara, ok þau bar forðum hinn mikli kappi Pantíparus, sem eftir Agamemnon keisara stýrði Grikklandi; eru þau svá góð, at aldri mun nokkut sverð á þeim festa, hvar sem þú framkemr undir menskra manna eðr trölla höndum, ok engin vætta mun svá heitt eitri spýa eðr eldi, at þeim granda kunni; enn sverðit bítr alt eins stál sem strá“. Konungsson tók nú við gripunum, ok þakkaði henni með mörgum orðum þessa útvegu; leiddi kerling hann út með sæmilegum gjöfum, ok skildu þau með vináttu; sté konungsson þegar á skip, ok sigldi hit beinasta sem byr gaf heim til Noregs; hitti hann þar föður sinn heilan á

húfi ok alla vini sína; sagði þá Sörli alt hit sanna af sínum ferðum ok þeim frægðum er hann vann á Blálandi. Sat konungsson nú heima hjá föður sínum um vetrinn ok bar eigi neitt til frétta.

VII. Nú víkr sögunni til Haralds konungs Valdimarssonar, er stýrði tveim hlutum Noregs, á móts við Erling konung sem fyr er um getit, at einn dag, sem hann sat við drykkjuborð, gengu tólf menn í höllina, ok kvöddu konung snjöllu máli, svá mælandi: „Tveir bræðr eru hér komnir við land þitt, utan alt af Morlandi, með tólf þúsundir manna vaskra til stríðs; annarr þeirra bræðra heitir Garðarr, enn annarr Tófi; vill nú Garðarr festa dóttur þína Steinvöru, ok er þat allra manna mál, at aldri fái hún vaskara mann; gef þú, herra konungr, skjótt svar til ræðu minnar“, sagði sá, sem frambar erindin. Konungr svarar: „Fyrr skal hverr maðr hér í Noregi dauðr at velli hníga, enn ek gefi svá leiðu trölli ok mögnuðum berserk dóttur mína, ok seg þú þeim bræðrum, at ek muni koma til móts við þá strax at morgni með allan minn stríðsafla“. Sendimenn gengu nú til tjalda ok kunngerðu þeim bræðrum sín erindislok. Enn Haraldr konungr lét herboð uppskera, og bað hvern mann koma til móts við sik, er skildi kynni at valda; fekk konungr vel fjórar þúsundir stríðsmanna: helt konungr nú út af borginni með allan þennan her móti þeim bræðrum. Enn er þeir urðu slíks varir, heldu þeir þegar á móti með allan sinn her, ok slógu nú saman fylkingarnar; urðu þar skjót umskifti, ok er þat fljótast af at segja, at þeir bræðr eyddu svá fljótt liði konungs at fátt stóð eftir lífs af hans hermönnum; enn sem konungr sér þetta, býðr hann sínum mönnum, sem eftir eru, at snúa heim til borgarinnar; hafði hann þá eigi meira enn þrjár

þúsundir, ok hleypti konungr undan með þetta lið í borgina, enn þeir bræðr eltu flóttann alt at borgarportum, ok lauk svá stríðinu.

VIII. Haraldr konungr helt nú ráðstefnu við lið sitt, hvat til bragðs skyldi taka í þeim vanda ok nauðsynjum, er þeim vóru nú at höndum komnar, enn þat gerðist á þeirra stefnu, at öllum þótti ráðlegast vera, at sent væri til Upplandaríkis, ok gerð orð með skriflegum boðskap Erlingi konungi ok sonum hans, svá þeir kæmi þeim til hjálpar, með svá miklum her er þeir kynni til at fá hit snarasta; ok var nú þetta staðfest Sendi konungr nú tólf menn til Upplandaríkis; tókst þeim vel ferðin, ok báru þeim feðgum bréfin, enn þeir brugðu við skjótt, er þeir fengu þennan boðskap, ok heldu af stað frá Upplöndum, ok léttu eigi fyrr, enn þeir fundu Harald konung; urðu nú fyrir þeim blíðar kveðjur, ok bjuggust þegar ásamt allir til bardaga; riðu síðan út af borginni í móti þeim bræðrum, enn þeir bræðr kómu senn í móti þeim frá herbúðum sínum með blámenn ok bannsettar hetjur. Einn maðr í liði þeirra bræðra hét Loðinn; hann bar merki þeirra; hann var af Pólen; stór var hann sem risi, ok ólíkr öllum mönnum fyrir sakir afls ok illilegrar ásýndar; hans spjót var sex álna á lengd, enn þriggja spanna á digrð; hann reið einum fíl, ok lamdi með sinni stöng bæði menn ok hesta, svá öllum stóð af þessum óvin mikill ótti; ganaði hann langt undan hernum, ok var orðinn fimtán manna bani, áðr enn fylkingar kómu saman. Enn er Sörli sá þetta, reið hann þangat at, sem Loðinn var fyrir, ok lagði til hans með sinni stöng; vegr hann síðan Loðinn upp, ok snarar honum ór söðlinum meir enn fimtán fet, svá brotnaði í honum hvert bein; enn sem þeir bræðr líta, at Loðinn fellr, tóku þeir til ákaflega at ólmast með

því æði, at menn hugðu eigi annat, enn þeir ólmir væri orðnir, ok ríðr Tófi þá þar at, sem Sigvaldi konungsvar fyrir, ok hyggr, at hann skyldi sitt líf láta; enn í þessarri svipan kemr at Sörli hinn sterki ok höggr til Tófa, enn þetta var sem ógert, því eigi beit á hans bannsettan búk meir enn á stein kæmi, ok nú stíga þeir báðir af sínum hestum, ok gangast at knálega, svá at hvórrgi sparði annan; hafði Tófi brögð í frammi á ýmsa vega, ok óð nú jörðina alt til knjánna sem blautan snjó, enn Sörli stóð öll brögð hans af sér hreystilega. Þá mælti Sörli: „Þat hugða ek at sögnum, at öngvir í heiminum mundu meiri menn enn þeir af Affríka; enn nú lízt mér þat lygar ok hit mesta drafl, ef þú hefir eigi meira þrótt, enn nú hefir þú í frammi látit, svá mikill garpr sem þú þykist vera“; ok við þetta hamaðist Tófi sem mest hann kunni. Þá mælti Sörli: „Þú, hit blauða fól ok hin fordæmda fýla, skalt nú þat reyna, hvat vér norskir veitum slíkum gestum sem þú ert, svá þá þurfi síðr at langa til fundar við oss“; þreif Sörli þá í eyra á Tófa, ok reif í burt af honum alla vangafylluna ok skeggit alt niðr at bringu. Varð Tófi þá mjök ófríðr ásýndar; brást hann þá í dreka líking, af því hann var mjök hamrammaðr, ok blés nú framan at Sörla svá miklu eitri, at undrum gegndi með svartri svælu, enn Sörli hjó í þessu drekann sundr, ok lét Tófi þar líf sitt; fell Sörli þá í óvit fyrir hans umbrotum ok eitrsblæstri; enn er Garðarr sér sinn bróður at velli hníga, varð hann ofrmáta tryltr, ok reið nú þar at, sem Erlingr konungr var fyrir; leggr hann þá til konungs sínu spjóti, ok snarar honum ór söðlinum meir enn tuttugu fet, svá at þrjú rifin brotnuðu í annarri síðu konungs. Í þessu raknar Sörli við, ok er hann sér föður sinn feldan, reið hann þangat at, sem Garðarr var

fyrir, ok höggr til hans sínu sverði, svá at hann klauf höfuðit ok búkinn alt at söðli niðr, ok fell Garðar þá dauðr af hestinum; ráku þeir nú þegar flóttann bræðr, Sörli ok Sigvaldi, ok drápu hvern, er þeir náðu, svá at fátt eitt komst með lífi á burt.

IX. Síðan hurfu þeir aftr til valsins, ok létu kanna valinn; vóru þá heim færðir til borgarinnar konungarnir Haraldr ok Erlingr, ok þat sárra manna, er græðandi var, ok var þeim öllum græðsla fengin; urðu þeir brátt heilir sára sinna konungarnir Haraldr ok Erlingr, ok var þá þegar tilbúin ágæt veizla öllu stórmenni; þakkaði konungr þeim feðgum frægilegt fylgi, þó einna mest Sörla hinum sterka; þótti þá eigi á Norðrlöndum vera frægri maðr enn Sörli. Haraldr konungr mælti til Sörla: „Hver laun vilið þér nú af oss kjósa fyrir yðra liðveizlu, sem þér hafið oss sýnt, því ef vér hefðum eigi yðar vaskleiks atnotit, mundi Noregr allr ór hendi oss; skal nú yðr þat kunngera, at öngvan hlut veit ek þann í minni eigu, er yðr skal ofgóðr vera, hvers sem óska vilduð“. Var þat allra manna mál, at konungr mundi vilja gifta Sörla dóttur sína, ef hann vildi hana kjósa, enn Sörli svaraði máli konungs á þessa leið: „Herra konungr“, sagði hann, „eigi em ek svá naumlátr, sem þræll þurfandi, at ek vili mútur taka á afli mínu; þætti oss heldr meiri sómi, at vór frægð mætti sem víðast útborin verða, heldr enn þiggja gjafir af yðr hér fyrir, þat er í fjarlægar álfur færast mætti“. Eftir þetta var lokit veizlunni, ok heldu allir höfðingjar á burt, hverr til síns heimkynnis; fór Erlingr ok synir hans til Upplandaríkis, ok vóru áðr með sæmilegum gjöfum útleiddir af Haraldi konungi; ok sat nú Sörli um kyrt þenna vetr.

X. Enn er vóra tók, lét Sörli búa til skip sín,

ok lýsti því yfir, at hann vildi í hernað halda um sumarit; sigldi hann síðan burt af Noregi; var Karmon fóstri hans með honum sem fyrr; herjaði Sörli nú um vestrátt veraldar, ok helzt um Affríkam alt út at Rauðahafi; fénuðust honum margir góðir gripir á sjó ok landi; hafði hann nú fengit tólf skip, öll hlaðin með gull ok dýrmæta gripi, ok valit fólk hit vaskasta. Enn er mjök var áliðit sumarit, vildi konungsson heim aftr snúa til Noregs. Þat var eitt kveld mjök seint, at þeir kómu við Morland hit eystra; þar tók Sörli strandhögg mikit, herjaði á borgir ok kauptún ok rænti slíku er fyrir varð, enn hjó til bana hvern er fyrir stóð; þar tók Sörli konungsson tólf menn ok tvó bræðr, er hétu Börkr ok Bölverkr; þeir vóru hin mestu illmenni ok einninn hamrammir mjök. Þaðan helt Sörli konungsson til Danmerkr ok alt at Eyrarsundi; köstuðu þeir þá akkerum ok lágu af um nóttina.

XI. Enn at morgni, er menn vakna á skipum konungssonar, sjá þeir inn á sundinu lengra liggja sjau skip, ok þar í er svá listilega skrautlegr dreki, at hans líka þóttust þeir aldri fyrr sét hafa, hvórki at stærð né búnaði; allr var hann stáli sleginn ok gulli laugaðr fyrir ofan sjómál, þar með stafnar hans útskornir með miklum meistaradóm ok prýddir hinu skærasta gulli, ok víða svá í skurðinn silfri smelt; hann var ok fagrlega steindr ok málaðr með allskonar ýmislegum litarhætti, grænum ok hvítum, gulum ok bláum, bleikum ok svörtum. Á þessum fríða knerri stóð maðr við siglu, mikill at vexti ok aldraðr at líta; hann var í kápu þeirri, er öll var hlöðum búin; sverð hafði hann í hendi bjart ok bitrlegt; ok er Sörli nálgaðist drekann, heilsar hann upp á þenna mikla mann ok spyrr: „Hverr er þessi hinn stolti maðr, er fyrir þessum stóra dreka

ræðr, er svá fram brunar með mikilli prýði ok prakt, at öngvan hefi ek slíkan fyrr sét?“ Hinn mikli maðr, er á drekanum stóð, mælti: „Þessi mun einn sá vera, at eigi mun þik óttast, né hræddr vera fyrir þér eða þrælum þínum, er þér fylgja, ok mun ek yðr lítit fleira segja“. Sörli mælti: „Þat þykjumst ek heyra, at þér þykizt of góðir til at mæla við oss, enn hverr sem þú ert, munum vér þora at sjá yðr, áðr enn úti er, enn þat er helzt minn grunr, at þetta muni vera Hálfdan konungr Brönufóstri Hringsson af Svíþjóð hinni köldu, hverja þú vanst af Agnari hinum auðga, föðurbróður mínum, enn gerðir hann at slá; ætti mér því eigi at þykja kosta vant við þik; vil ek nú bjóða yðr þann kost, at gefa á mitt vald þennan góða dreka, ok þér farið svá, hvert þér vilið“. Hálfdan konungr mælti: „Lengi höfum vér þessum dreka stýrt, ok hefir hann ætíð happsamr verit; hefir mér ok oft meira fyrir hann boðizt, enn gefa hann á burt fyrir öngva muni, ok þótt ek hafi land unnit af föðurfrænda þínum, muntu svá búit hafa verða“. Var þá konungr ævareiðr vorðinn, ok gekk hann þá aftr ok fram um drekann; bauð hann mönnum sínum, at þeir hit snarasta byggist til orrustu móti þessum þrjótum, ok dræpi þá hit fyrsta; var þá mikit hark á drekanum; ok var skotit fyrst stórum ásum ok grjóti, flettiskeftum ok örvum, gaflokum ok öxum, kesjum ok pálstöfum ok allrahanda vópnum; varð nú mikit mannfall, ok leið eigi lengi, áðr öll skip Sörla vóru eydd ok í sundr brotin, utan þat eitt er hann sjálfr stýrði, enn Hálfdan konungr hafði mist þrjú. Einn var sá maðr með Hálfdani konungi, er Þórir hét hinn sterki; hann var sonr Þorviðs jarls, ok var fimtán vetra at aldri, enn þó hit mesta mannval ok fullhugi, svá at enginn var hans jafningi at hreysti ok dreng-

skap um alt Svíaveldi. Nú er at segja frá Sörla, at þegar hann sér at eigi mátti svá búit standa, þá hleypr hann upp á drekann, er minst varði, ok þeir Börkr ok Bölverkr með honum; kómust upp í öðrum stað enn Sörli, ok börðust þeir nú allir drengilega, eftir því sem hverr hafði þrek til ok karlmensku; hjó Sörli ok lagði hvern sem fyrir stóð, ok þyrmdi öngum, enn þeir Börkr ok Bölverkr gengu með öðru borði, þar sem Þórir var fyrir. Hálfdan konungr Brönufóstri sér nú þetta, at þeir eru uppkomnir á drekann; æðir hann nú fram móti Sörla, ok höggvast þeir í ákafa; mátti þar sjá bæði mörg högg ok stór; gekk þat svá langan tíma, at hvórrgi þeirra hopaði á hæl hit minsta fyrir öðrum, enn þó kom heldr svá um síðir, at Hálfdan konungr tók at mæðast, því at hann var maðr mjök mikillega gamall, enn Sörli var því lystugri til höggorrustunnar, sem hann sóttist lengr; tók nú at berast föll á Hálfdan konung, svá hann hörfaði aftr at lyftingunni, ok var nær því sem at þrotum kominn af mæði. Þá mælti Sörli: „Þigg þú grið, Hálfdan konungr, ok sættumst vit; vil ek þat eiga undir drengskap yðrum, hverja sæmd þér vilið mér gera“. Konungr mælti: „Nú finn ek með þér gerla bleyðuhug, ok mun þik nú hræðsla standa sem fleiri norska frændr þína, ok skaltu svá viðbúast, at þar ek hefi aldri geð mitt lægt við nokkurn mann, þá mun svá enn vera við þik“. Sörli mælti: „Þú munt, konungr, ráða verða, enn þó segi ek þér griðin vís“. Síðan tóku þeir enn aftr at berjast í annat sinn svá ákaflega, at hvórrgi sparði annan, ok varð þat langa hríð; enn svá fór sem fyrr at konungr hopaði, ok var því nær sem kominn at aftara stafni drekans, ok sigraði hann þá svá mikillega mæði, at varla mátti hann halda sverðinu. Þá mælti Sörli: „Enn býð

ek þér grið, konungr, ok sættumst vit; vil ek þat eiga undir drengskap yðrum, hverja sæmd þér vilið við mik auka". Hálfdan konungr mælti: „Fordæmdr verðr sá, sem þiggr nokkur þín boð, ok fyrr skal ek lífit láta með hreysti ok drengskap, enn ek ganga at þessum þínum boðum". Þá mælti Sörli, ok kvað hann öngrar æru verðan af sér upp frá þessu; hjó hann þá svá hart ok títt, at konungr kom öngri vörn við fyrir mæði sakir, til þess at sverðit hraut úr hendi hans; henti Sörli þat þegar á lofti, ok lagði því í gegnum konung; hafði Hálfdan konungr aldri fengit sár né knésig af nokkurum manni. Lét konungr þar líf sitt með góðan orðstír.

XII. Nú er at greina frá Þóri sterka, at hann hjó niðr menn Sörla, sem hrátt hrís væri, svá at öllum var dauðinn vís, er eigi hopaði á hæl fyrir honum. Nú sér Börkr þetta; ryðst nú fram, ok höggr til Þóris, sem mest hann kann; enn er Þórir sér vísan dauða sinn, hleypr hann í loft upp aftr á bak yfir slána, ok kom þar niðr í sverðit, ok varð þar fast; varð Berki seint um, at ná aftr sverðinu; enn er Þórir sér þat, greip hann upp mikit tré, er hjá honum var, ok laust því í höfuð á Berki, svá haussinn brotnaði; laut nú Þórir við höggit, ok í því hjó Bölverkr um þverar herðar honum, svá Þórir var nær sem fallinn, enn eigi beit á hans brynju. Nú snerist Þórir við Bölverki, greip sinni hendi um hvórn fót á honum, ok slengdi honum niðr, svá haussinn brotnaði í smámola; var þá svá mart lið Sörla komit á drekann, at Þórir sá sitt óvænna, ok at hann mundi brátt ofrliði borinn verða, ok þar með sér hann Hálfdan konung fallinn; tók hann þá þat ráð, at hann hljóp fyrir borð á drekanum, ok synti hit beinasta til lands, þess er réð fyrir Sígurðr, sá er lengi

hafði fylgt Hálfdani konungi Brönufóstra, ok tók hann við honum allvel. Enn eftir bardagann tók Sörli drekann á sitt vald, ok alla þá gripi er Hálfdan konungr hafði átta; sigldi hann nú heim til Noregs, ok hitti brátt föður sinn, frændr ok vini heila á húfi, ok varð þar fagnaðarfundr; innir þá Sörli konungsson alt hit ljósasta af sínum ferðum, ok þótti mörgum honum mikil frægð aukizt hafa í þessarri ferð; girntust þá sem flestir at sjá drekann Skrauta; var þat allra manna mál, at eigi mundi finnast betra eðr veglegra skip, hvórki at stærð né búnaði.

XIII. Eitt sinn var þat at þeir gengu á tal feðgar, Erlingr konungr ok Sörli; þá mælti Erlingr konungr, at svá mætti Sörli við búast, sem at brátt mundi honum ófriðar vón af þeim bræðrum Hálfdanarsonum, er fregnuðu líflát föður síns. Var nú skjótt viðbrugðit, ok söfnuðu þeir feðgar liði um allan Noreg; gerðu þeir ok Haraldi konungi orð, at hann sendi þeim nokkurn liðsafla. Ok er þessu var öllu ráðit, höfðu þeir sterkan vara á sér dag ok nótt, ok væntu á hverri stundu ófriðar.

XIV. Hins er nú at geta þessu næst, at Þórir sterki komst til lands, sem fyrr var frá sagt, hitti Sigurð konung, ok inti honum alt hit sanna um fráfall Hálfdanar konungs; þótti þeim öllum stirðar fréttir, ok þó einna mest Sigurði konungi. Dvaldist Þórir þar eigi lengi, áðr konungr fekk honum skip ok menn til Svíaríkis; sigldi Þórir þá hit beinasta til Svíþjóðar, ok tók höfn nærri borginni Litidorum, er þá var höfuðstaðr ríkisins. Hálfdan konungr átti þar tvó syni; hét annarr Högni, enn annarr Sigmundr; dóttur átti hann, sem Marsibil hèt sem móðir hennar. Enn er Þórir hitti menn at máli, fregnar hann at Högni er sigldr ór

landi til Astró, hertogans af Englandi; gengr nú Þórir heim til hallarinnar, ok síðan inn fyrir Sigmund konungsson, þar eð hann sat með höfðingjum öllum ok vildislýð; kveðr þá Þórir konungsson, enn hann spyrr þegar frétta, ok hvórt at Hálfdan konungr væri með heilu og höldnu aftrkominn, enn Þórir svarar máli hans svá: „Mikil ok ill tíðindi er nú at greina af vórum ferðum; fráfall Hálfdanar konungs, föður yðvars, rán ok missi drekans Skrauta ok allra konungsins dýrgripa“. Innir nú Þórir alt hit sanna frá, hversu at Hálfdan konungr var feldr af Sörla hinum sterka, ok allir hans menn deyddir; brá öllum mjök lítt við þessi tíðindi, ok allra helzt drotningu, því at hún fekk hvórt ómegin eftir annat, til þess at hún sprakk af harmi; varð nú enn meiri sorg enn áðr; var hún heygð at fornum sið virðulega, ok erfi drukkit eftir þau bæði, konung ok drotningu; var þar mörgum innanlands höfðingjum til boðit. Ok at afrunninni hinni mestu ókætinni ok harminum eftir þau konung ok drotningu, þá helt Sigmundr konungsson ráðstefnu um þat, hvat tækilegast væri í slíku tilfelli, sem nú var þeim á höndum; enn öllum þótti ráðlegast, at sent væri bréf með boðskap á fund Högna ok hertugans Astró til Englands sem skjótast. Var nú svá gert; fóru sendimenn sína leið ok sigldu til Englands; tókst þeim vel ferðin, ok báru bréfin þeim Högna ok hertuganum. Enn er Högni fekk tíðindin, lét hann sitt skip hit snarasta tilbúa, ok bað hertugann eftir koma með svá mikinn her, sem mest hann kynni til at fá. Játaði hertuginn því brátt, at svá vera skyldi.

XV. Enn áðr enn Högni skyldi til skips ganga, fór hann at hitta drotningu Marsibil, er átti Astró hertuga, ok innir henni alt um fráfall Hálfdanar konungs,

föður þeirra; enn er hún heyrði þat, varð hún svá reið ok sorgbitin, at hún fell í óvit hvórt at öðru; enn er hún vitkaðist ok raknaði við, bað hún þangat kalla hertugann, ok kom hann jafnsnart á hennar fund; tók hún þá til máls, ok sagði: „Glögt þykjumst ek þat sjá, at hvórugum ykkar Högna finst mikit til um fráfall föður mins, ok er þat auðsét, at allr dugr mun ór ykkr vera, at vekja hefndir eftir hann, ok sú skömm mun uppi vera, á meðan Norðrlönd byggjast, ok í allra minnum höfð at aldatali, at Hálfdan konungr hafi eftir sik látit svá dygðarlausar lyddur ok leiðar geitr, sem þér eruð, er alt kunnið hræðast sem hinn blauðasti héri, ok væri þat nær mínu skapi, at þér fengjuð mér vópn ok herklæði, ok mundi þá aldri kunna miðr at fara, enn yðr ferr nú öllum hans vandabundnum; mætti þat svá verða, at öllum yðar mundi þat til óendanlegrar skammar ok svívirðu snúast, svá lengi sem lifðuð, ok sem meira þó um er vert eftir dauðann, ok væri þá betra með sæmd at vera fallinn fyrir vópnum óvina sinna“. Ok er henni var runnin hin mesta reiði, stóð hún upp, tók hertugann í fang sér, ok lagði hendrnar um háls honum grátandi ok mælti: „Virð þú til elsku mína ok manndóm sjálfs þín, at þú hefnir föður míns á þeim ljóta ok leiða þýjarsyni, sem hann hefir af dögum ráðit“. Þá mælti Högni: „Vertu dæl, systir, því at svá skulum vér hefndir vekja eftir föður vórn, at þér skal vel líka“. Hún mælti: „Helzt treysti ek þér, bróðir, hér til, at þér muni bezt fara hér um af náungum vórum“. Eftir þetta kvaddi Högni hertugann ok systur sína, ok sigldi heim til Svíaríkis; dró hann nú saman múg ok margmenni, ok síðan mælti Högni: „Ek mun á burt verða héðan, ok vita, hvat ek kann finna til Sörla hins sterka, því eigi mun hann vísari vera í Noregi enn

annarstaðar, enn Sigmundr bróðir minn skal hafa hér landstjórn, ok halda stríð við hann, kunni hann hingat vitja, með styrk Þóris sterka ok annarra höfðingja, ok vera við honum búnir nótt sem dag, ef hann kann hér at at bera, enn ek mun hit snarasta aftr koma, er færi gefst". Öllum þótti þetta bezt fallit vera, sem Högni mælti fyrir; sigldi hann nú burt af Svíþjóð, ok heldu hit beinasta undir Noreg.

XVI. Hins er nú at geta, at Sörli konungsson sat heima hjá föður sínum í Upplandaríki, ok höfðu þeir feðgar samandregit ógrynni hers. Einn dag mælti Sörli konungsson við föður sinn: „Nú vil ek", sagði hann, „héðan burt sigla til Svíþjóðar, ok leita um sættir við þá bræðr, ef kostr er á, enn þér skuluð hér eftir vera með helming liðsins, ásamt Haraldi konungi ok Sigvalda mínum bróður, enn drekinn Skrauti skal útskipaðr liggja til varnar hér fyrir staðnum". Öllum þótti þetta ráðlegt. Eftir svá talat sigldi Sörli konungsson hinn sterki burt af Noregi austr fyrir land ok alt at eynni Mostr; sú ey er lukt hömrum stórum ok skógi vaxin; sigldi millum landsins ok eyjarinnar. Enn í þeim sama punkt sigldi Högni konungsson framanvert við eyna, ok fórust svá hjá, at hvórugir hittu aðra; sigldi Sörli beint at Svíaríki, ok tók höfn nærri borginni, ok lét hann þar reisa herbúðir sínar. Nú er hins at geta, at Högni konungsson sigldi beint undir Noreg; gaf þeim vel byri, ok kómu við land at höfnum þeim, er lágu í nánd Upplandaríki, ok er þeir nálguðust, litu þeir þá fyrir sér liggja fjörutíu skip, ok sáu þeir þar ok kendu drekann Skrauta; kom þá reiði ok grimd í hjarta Högna, ok mælti hann síðan: „Auðsét er þat nú, at heima mun vera Sörli hinn sterki, því at hér kenni ek drekann

Skrauta". Bað Högni þá skjótt leggja at skipunum, ok svá var gert. Sá maðr, er yfir var settr drekann, hét Ívarr; hann var af Finmörk austan, einn góðr riddari. Þá mælti Högni: „Þér hinir leiðu þrælar, skuluð þat vita, at ek býð tvó kosti; annarr er sá, at þér gefið á mitt vald þennan góða dreka, enn sá annarr, ef þér vilið eigi þennan, at þér verið þá fé ok fjör, meðan þrek til vinst fyrir oss". Ívarr svaraði hans máli, ok sagði þat öngva vón at hann uppgæfi drekann. Við þetta varð Högni ævareiðr; tókst nú at skömmum fresti með þeim hinn snarpasti bardagi, ok var þá eigi at sökum at spyrja; eggjaði þá Högni sína menn til atsóknar, ok mælti við einn sinna manna, er Svalr hét: „Þat hugða ek, at þú mundir vera góðr riddari, enn nú vill mér eigi þat reynast". Svalr mælti: „Ef enginn þinna manna, konungsson, gengr tæpilegar fram enn ek, þá má ek maklega sneypu líða". Ok í þessu hljóp Högni fyrstr upp á drekann, ok með honum Svalr; hjó Högni þá ok lagði hvern sem fyrir stóð, ok þyrmdi öngum, enn Svalr gekk með öðru borði; kom Ívarr þá í móti Sval, ok höggr til hans, svá at Svalr fell flatr niðr, ok blóð rann ákaft af munni hans ok vitum. Þá mælti Ívarr: „Segðu heim til Svíþjóðar, þá þú kemr þar, at þú hafir hitt oss norska fyrir, ok vil ek nú þó bæta þér, ef þér þykir eigi duga". Þá mælti Svalr: „Lítt veiztu þat, löðrmenni, hvórt vit erum skildir at svá búnu eðr eigi". Spratt nú Svalr fimlega á fætr, greip sinni hendi um hvórn fót Ívari, ok slengdi honum niðr, svá haussinn brotnaði í smátt. Þá mælti Svalr: „Svá plögum vér svenskir at gera refunum, nær þeir ganga í gildruna, ok hlægir mik þat, at eigi munir þú fréttir heim segja Erlingi konungi". Enn er Ívarr var fallinn, hafði Högni gagnrutt drekann, ok var þetta alt

jafnsnart í senn; gengu nú allir á hönd Högna, sem eftir vóru; tók Högni þá drekann á sitt vald, sigldi síðan heim til hafnar, ok lét nú þegar reisa herbúðir sínar skamt frá borginni Erlings konungs.

XVII. Enn at morgni komanda, er lítt var ljóst, sendi Högni tólf menn til hallarinnar, ok var Svalr fyrir liði þeirra; bað Högni at þeir segðu þeim Sörla hinum sterka ok Erlingi konungi föður hans, at hann byði þeim bardaga þegar samstundis; fóru nú sendimenn, ok létta eigi fyrr, enn þeir koma í höllina, þar eð Erlingr konungr inni sat með öllum sínum höfðingjum ok lendum lýð; heilsar Svalr upp á konung, ok mælti svá: „Högni, sonr Hálfdanar konungs hefir oss hingat sent, ok lætr kunngera þér, konungr, at hann býðr Sörla hinum sterka bardaga, ef hann er hér innanlands, ella sjálfum þér, ef hann er eigi heima, ok vill nú Högni hefna á ykkr feðgum maklegra svívirðinga; uggir mik eigi muni ykkr betr fara, enn þeim leiðu þrælum, er verja skyldu land þitt ok drekann Skrauta, hverir fljótt fellu fyrir oss, sem ragar skógargeitr; lítast mér þínir menn, konungr, heldr huglausir vera, ok heldr hentir til at þjóna hér í höll þinni, heldr enn bardaga halda við vaska stríðsmenn þá af Kúrlandi ok Köldu-Svíþjóð; því er þat mitt hit bezta ráð, at þú gefir þik fanginn ok alt þitt ríki á vald Högna, undir þá miskunn, sem honum þykir þú maklegr til vera at þiggja“. Þá mælti Erlingr konungr: „Eigi var lukkan fráhorfin Högna, er hann náði einum þvílíkum, sem þú ert, því at mörgum mundi miðr fara at flytja erindi herra síns enn þér; skrafar þú eigi hug ór oss norskum með stóryrðum þínum ok drembilæti; væri þat maklegast, ek léti hengja þik á gálga fyrir djörfung þína, ok kendi þér svá, at leika eigi þvílíkt við fleiri“. Svalr mælti: „Eigi er ek

hræddr um þat, eðr fyrir því, þótt fram komi; mundi þín þá at illu meir ok framar getit verða, enn annarra höfðingja allra, sem þú síðr grið gæfir sendimönnum“. Erlingr konungr mælti: „Gakk burt, ok seg Högna, at vér munum koma til móts við hann“. Gekk Svalr þá ór borginni, ok hitti Högna at máli; greindi hann honum þá innilega frá viðræðum þeirra Erlings konungs; enn eftir þat at Svalr var burt ór höllinni, árnuðu honum allir ills, þeir er eftir vóru.

XVIII. Nú sem Högni hafði þetta heyrt, sem nú var frá sagt, klæddist hann skyrtu einni, er engin járn kunnu á at bíta, ok spenti sik sverði því, er Sigrljómi hét, ok forðum átti Hrólfr konungr kraki. Síðan kvaddi Högni allan sinn her til orrostu, ok stóð nú fremst sinna manna; kom nú Erlingr konungr ór borginni með allan sinn her, ásamt Haraldi konungi ok Sigvalda syni sínum. Maðr sá, er merkit bar fyrir Erlingi konungi hét Sverrir; hann var af Finnmörk austan, góðr riddari. Högni reið nú fram í fylkingar Noregs manna, hjó ok lagði hvern er fyrir varð, ok þyrmdi öngum; ok í þessarri svipan mætti hann Sverri, merkismanni Erlings konungs, ok hjó til hans með sínu sverði, enn Sverrir brást í jörð niðr; ríðr nú Högni um þverar fylkingar, ok fellir hvórn um annan. Enn sem hann er ákafastr at höggva niðr liðit, kemr svá mikit león upp ór jörðunni, at öllum stóð femtr af ógn þeirri; snerist leónit þá brátt í móti Högna, ok laust sínum hala á hest hans, svá hart at Högni hraut langt í burt ok í einn skógarrunna. Nú spratt Högni fljótt ok fimlega á fætr, ok höggr í móti dýrinu, enn þat var sem ógert, því eigi beit hit minsta á leónit, ok tók þat við hverju hans lagi. Nú snarar Högni sínu sverði, ræðr í móti dýrinu, ok sviftast nú harðlega, svá at alt gekk ór lagi, þat sem fyrir varð,

jafnvel eikrnar af stofnunum; stóð þessi glíma um heilar þrjár stundir; neytti konungsson orku ok *a*lls kraftar, tók dýrit upp á bringu sér, ok slengdi því niðr við einn eikarstofn, svá at í sundr fór í því hryggrinn, enn við þetta spýr dýrit eitri með ógurlegum frýsingum ok dimmri svælu, enn skyrtunnar dugnaðr hlífði konungssyni, at hann sakaði ekki, enn þó leið hann í ómegin ofan á leónit. Erlingr konungr sér nú þetta, ok ríðr þangat sem Högni lá, ok hjó þvert um herðar hans þrjú högg, enn eigi at heldr beit á hann sverðit. Nú sem konungr verðr þess víss, at eigi bíta hann vópn, þá kallar hann á einn sinna manna, er Gellir hét, ok bað hann ljósta Högna til dauðs með kylfu sinni; enn er Svalr sér Erling konung standa yfir Högna með nöktu sverði, þá setti hann hest sinn á skeið, sem mest mátti hann, reið at Erlingi konungi, lagði til hans sínu spjóti, er minst varði, ok snaraði konungi ór söðlinum meir enn fjörutíu fet, svá at brotnaði í honum hvert bein. Nú snerist Gellir í móti Sval, hefr upp kylfuna, ok vildi ljósta hann til dauða; sér Svalr þá vísan bana sinn, ef á kæmi, hljóp hann því ór söðlinum aftr á bak ok kom kylfan á hestinn, svá at í sundr gekk hryggrinn. Nú ræðr Svalr á Gelli, ok sviftast þeir harðlega, þar til er Gellir fell til jarðar. Þá mælti Gellir: „Nú vilda ek fóstra mín kæmi. Því næst fann Svalr, at kipt var í herðar honum heldr óþyrmilega á bak aftr, svá nú varð Svalr undir, enn Gellir ofaná, ok hugði nú Gellir, at Svalr skyldi lífit láta. Í þessu raknar Högni við, grípr sverð sitt, ok höggr Gelli sundr í miðju; komst Svalr á fætr við þetta, þótt hann leikstirðr væri; enn er Högni laut við höggit, hjó Haraldr konungr þvert um herðar á honum, svá Högni var nær sem fallinn. Nú snerist Högni við, reiðir upp sverðit, ok

höggr til Haralds konungs, svá at hann klauf hann alt at söðli niðr. Síðan reið Högni þangat at, sem Sigvaldi var fyrir, ok setti sverðit á háls honum, svá af tók höfuðit. Var nú fátt eftir orðit af þeim norsku, enn þeir, sem eftir stóðu, flýðu allir í borgina, ok intu drotningu alt um fráfall konunganna ok Sigvalda; var nú svá mikil sorg í borginni, at enginn gáði hvórki svefns né matar at neyta.

XIX. At morgni eftir orrostuna, sem lítt var ljóst, bjóst Högni í borgina með öllu liði sínu; gekk hann fyrst í höll konungsins, ok fann þar öngvan mann inni, utan tilkomulausa þræla; frétti Högni þá at, hvar drotning væri, enn þeir sögðu hana gengna í höll dóttur sinnar. Enn er þeir Högni hugðu þangat at vitja, ok þeir vóru komnir at þeim skíðgarði, er var í kring skemmuna, laust á svá mikilli þoku, at enginn sá annan, ok fundu þeir hvórki skíðgarðinn né skemmuna; fátu þeir þá hvergi; enn um síðir varð svá mikil móða fyrir hernum, at margir duttu þar ofan í á kaf, ok svömluðu þar svá innan um þá nótt alla með stórum erfiðismunum; varð þeim torsótt at klifrast neðan þá hamra, er tveimmegin vóru móðunnar; gekk þetta alt til dags. Enn sem dagaði, sjá menn öngva móðu, ok höfðu þeir verit at klórast neðan skíðgarðinn alt um kring, þar þeir hugðu hamra vera, duttu svá þar ofan fyrir, ok gátu eigi atgert. Ok er þeir sáu slíkt óefni í hafa orðit, bauð Högni at brjóta portin, ok ná hurðinni af hjörunum; enn er þat var gert, ganga þeir Högni í skemmuna, ok er þeir kómu þar, sáu þeir öngvan mann; tók þá flesta at stanza af slíku. Lét Högni þá uppbrjóta allar féhirzlur, ok taka þaðan gull ok silfr ok dýrleg klæði; fór hann síðan á burt með öllu liði sínu; ok er þeir vóru skamt komnir mjök, verðr Högna

aftrlitit, ok sér á múrnum standa konu ófríða ok mjök aldraða ásýndum, ok hjá henni eina jómfrú, svá fagra ok dæilega ásýndum, at Högna fell vel til geðs hennar prýði. Þá mælti Högni til Svals: „Hver grunar þik at þessi sé hin fagra, sem þar stendr hjá þeirri ljótu kerlingu á múrnum?“ Svalr mælti: „Þat mun vera dóttir Erlings konungs, Ingibjörg, ok fóstra hennar, ok munu um brögð búa við þik ok vilja oss feiga“. Högni mælti: „Aftr skulum vér hverfa, ok ná þeirri hinni fögru mey“. Svalr mælti: „Eigi má svá vera, herra, því at í nótt fengum vér hrakning með stórum erfiðismunum, enn nú munum vér fá dauðann vísan, ef vit aftrsnúum“. Högni bað þá, at Svalr ráða skyldi. Riðu þeir nú til tjalda, ok skifta öllum sínum herbúðum. Síðan stigu þeir á skip, létu frá landi, ok sigldu burt af Noregi sínum skipaflota; vóru þau fimtíu at tölu með drekanum Skrauta. Sigldu þeir nú beinleiðis hægan byr, alt til þess þeir kómu til Svíaveldis.

XX. Hins er nú at geta, er áðr var frá horfit, at Sörli konungsson kom í Svíaríki; tók hann höfn nærri borginni, ok lét reisa þar sínar herbúðir. Hann hafði í sínu liði mart vaskra manna. Tveir bræðr vóru með honum finskir; hét annarr þeirra Falr, enn annarr Fróðel; þeir vóru báðir vel mentir i kyngikröftum öllum ok forneskju, svá at nær þeim sýndist vóru þeir aðra stund í jörðu; enn svá þótti mönnum, sem ör flygi af hverjum þeirra fingri, ok fyrir hverri ör maðr til dauða kjörinn. Með Sörla vóru þeir þrír bræðr aðrir, sem aldri höfðu mæðzt né sigrazt í neinni orrostu; þeir hétu Ámundi, Austmundr ok Arnljótr gauzki; enn er þeir höfðu sínar herbúðir sett, konungsson ok hans menn, sendir hann tólf menn til hallarinnar, ok var Sverrir

formaðr ferðarinnar. Ok er sendimenn innkómu í höllina, þar er Sigmundr sat með sínum höfðingjum, þá mælti Sverrir: „Sörli hinn sterki, son konungsins af Noregi, hefir oss hingat sent, ok lætr þér kunngera, at hann býðr þér sátt ok sæmd fyrir konunginn Hálfdan, föður þinn, ok þat alt fé er konungr átti, þar með vináttu sína ok fóstbræðralag, ok alla þá sæmd er hann kann frekast at veita ykkr bræðrum“. Ok er Sigmundr heyrði þessi orð ok boð, þá varð hann óðr ok ærr, með ákafri grimd ok forsugu hjarta ok mælti svá: „Pakkið yðr skjótt héðan, ok innið þat þessum níðingi, er þér eruð frá sendir, at hann skal höggvinn verða fyrir hund ok hrafn, ok síðan á eldi brennast bæði hann ok allr hans herr?“ Sverrir mælti: „Eigi mun Sörli hræðast þessar hótanir“. Sigmundr mælti: „Verið skjótt burt frá augum mínum, þér leiðu þrælar, ok innið slíkt Sörla, at hann á öngrar vægðar vón af oss, ok skal hann fordæmdr fá makleg laun sinna skammarlegra hryðjuverka, þau sem fæsta skal eftir langa“. Gekk Sverrir nú burt, ok innir Sörla alt af viðræðu þeirra Sigmundar, svá sem tilbar, ok kveðr öngra sátta framar vón vera meðal þeirra. Eftir þetta svá talat býr Sörli hinn sterki allan sinn her til orrostu; enn þeir Sigmundr ok Þórir sterki þeystu sitt lið alt út af borginni, ok var nú hit mesta heróp gert af hvórumtveggjum með miklum lúðraþyt ok trumbuhljóðum. Ok er fylkingar kómu saman, hjó Sörli ok lagði hvern er fyrir stóð, ok rauf hann fylkingu Sigmundar mörgum sinnum bæði um þvert ok at endilöngu. Enn er Sigmundr konungsson sá þat, hugði hann at rétta við fylkingararminn, ok reið nú fram ákaflega; mætti þá í hernum þeim bræðrum Fal ok Fróðel, ok sá hann þeir drápu svá liðit niðr, at undrum gengdi; vildi nú Sigmundr

hefna sinna manna, reiddi upp sverðit, ok hjó til Fróðels, enn hann brást í jörð niðr við höggit; náði Sígmundr þá til hans í því, ok vildi hann upp toga; kom þá Falr at í þessu, neðan ór jörðinni, á bak til við Sigmund, ok lagði hann neðan í kviðinn undir brynjuna, svá at þat varð hans bani; fell nú Sigmundr dauðr niðr, ok fór þar allr hans ofsi. Enn er Þórir hinn sterki leit þetta, ok sá at eigi mundi tjá at berjast lengr við Sörla, þá flýði hann aftr í borgina, með þat fátt liðs, er eftir var orðit.

XXI. Enn er Sörli sá þat, færði hann sínar herbúðir nær borginni, ok gengu nú at með oddi ok egg, at brjóta múrinn, enn Þórir ok hans menn báru út á þá af múrnum vellanda bik ok brennistein, svá at Sörli fekk þar af mikit mannspell; lét hann þá aftr upptaka sínar herbúðir, ok færa þær lengra í burt frá borginni, þangat er fyrst höfðu þær staðit.

XXII. Nú sem þetta var tíðinda, kemr hertoginn Astró af Englandi með óflýjanda her á mörgum skipum ok tókst nú af nýju hin snarpasta orrosta með þeim Sörla konungssyni; fell þá svá liðit niðr af hvórumtveggjum sem hrátt hrís, nær þat er í skógi kvistat. Reið nú Sörli hinn sterki fram ákaflega, ok feldi lið á báðar hendr, ok slíkt hit sama hertoginn Astró aftr í mót; stóð sú orrosta í næstu tvó daga, svá ósýnt þótti, hvórir sigra mundu.

XXIII. Ok er hinn þriði dagr kom, sáu menn mörg skip af hafinu sigla ok þangat at landi stefna, þau vóru öll vel búin, enn þó bar eitt langt af öllum öðrum; þar þóttust menn kenna drekann Skrauta, ok gátu menn þá til, at þetta mundi vera ferð Högna Hálfdanarsonar Brönufóstra. Enn er Sörli vissi þetta, brá honum svá nokkut við, ok mælti: „Nú munu þau

umskifti nokkur vera orðin í Noregi, er oss munu enn eigi opinber, því ek kenni hér drekann Skrauta, ok mun þá enn eigi enduð deila vór á meðal; skulum vér fyrr falla með hreysti, enn vér ragir reynumst". Allir hétu konungssyni hér um góðu, at honum fylgja skyldu, ok eigi við hann skilja, fyrr enn dauðinn skildi þá; bar nú þessi skip brátt at landi, ok lagði Högni drekanum á góða höfn sem næst borginni, ok svá gerðu allir skipstjórnarmenn. Lét nú Högni akkerum kasta í grunn sævar, ok eftir þat lét hann tjalda sínu gullofnu silkitjaldi, ok gekk þar inn síðan með öllum sínum vildustu mönnum; drukku þeir þar ok vóru glaðir. Nú er þeir sjá þetta, hertoginn Astró ok Þórir sterki, at Högni er við land kominn, ok þeir þektu þat gerla, at drekinn Skrauti var fyrir landi, þá urðu þeir mjök glaðir við kómu hans. Riðu þeir til herbúða Högna, ok varð þar mikill fagnaðarfundr meðal þeirra allra; innir nú Þórir Högna alt frá viðskiftum þeirra Sörla ok Sigmundar bróður hans, ok svá um boð þau, er Sörli bauð Sigmundi. Högni hlýddi á þetta, ok lagði fátt til. Eftir þat gengu þeir allir með liðit heim til borgarinnar, ok drukku listilega í þrjá daga hina næstu í höllinni, ok vóru glaðir ok kátir.

XXIV. Enn þá hinn fjórði dagr kom, sendi Högni tólf menn til herbúða Sörla, ok bað hann viðbúinn vera, at mæta sér, ok hefja enn *af* nýju orrustu; kvað nú þennan dag enda skyldu verða á þeirra máli. Enn er Sörli heyrði þetta, kvaðst hann í stað til reiðu vera, ok eigi dvelja skyldu. Fylktu þá þegar hvórirtveggju sínu liði, ok varð nú hörð orrosta ok grimmileg; ok með því at flest var manna fallit af liði Sörla, þá hallaðist brátt á hann bardaginn, enn fátt var lið hans á fæti eftir. Þórir sterki reið þá þar at, sem fyrir var Karmon

fóstri Sörla, ok veitti honum bana; enn er Sörli sá þat, varð hann afarreiðr, ok hleypti sínum hesti eftir Þóri, ok hugði hann skyldi bana hljóta, eðr sjálfr sitt líf láta, ok er þat sér Högni, mælti hann: „Þat mun nú ráð, Sörli, at vit reynum með okkr, því at eigi mun seinna betra“. Sörli lézt þess albúinn vera.

XXV. Reið nú hvórr þeirra svá hart í móti öðrum, at hestarnir beggja vóru nær sem fallnir, ok hjuggu þeir nú sundr hvórr annars hest í bógunum, enn hvórgi kom sári á annan, því at herklæðin hlífðu þeim svá ágæta vel, ok var þat lengi at þeir hjuggust þanninn, ok hvórugan var at áfrýja um vörn ok sókn. Nú sér Sörli, at eigi muni tjá, at skifta lengr höggum við Högna; snarar hann þá sverðinu langt frá sér í burt, ok ræðr þegar á Högna, enn hann grípr í mót af öllu afli, ok sviftast þeir nú harðlega; þurfti þá eigi at sóknum at spyrja; hirti þá hvórrgi friðar né griða annan biðja, ok var þeirra atgangr hinn grimmilegasti, svá at öngvir þóttust slíkar sviftingar sét hafa fyrr millum tveggja menskra manna. Nú lítr Sörli einn lækjarfarveg mjök djúpan þar skamt frá sér, ok hyggr at Högni skuli þar í falla; kippir nú Högna at sér sem harðfengilegast, er þeir nálguðust skurðinn. Enn er Högni sér, hvat hann muni áformat hafa, þá hleypr hann sem harðast í fang honum, er hann mátti; varð nú meira kastit á Sörla, enn hann átti til vón, ok fellr hann þá öfugr á bak aftr, ok hleypr nú Högni á hann ofan, ok lætr kné fylgja kviði. Þá mælti Högni: „Fjarri mér er nú sverðit Sigrljómi, er ek þess helzt við þarf, ok mun þat þykja illa atunnit, ef ek bít þik á barkann, sem tröll gera, ok ef svá er, sem sagt er, at þú sért manna hugaðastr, ok fullhugi kallaðr, þá ligðu hér nú kyrr, ok bíð mín, á meðan ek tek sverðit“. Stóð Högni

þá upp, ok gekk þangat, sem sverðit lá, enn Sörli lá kyrr sem áðr. Sér nú Högni þat, at hvergi dignaði hjarta Sörla við þetta, ok mælti hann þá: „Eigi á ek, Sörli, stórrar svívirðingar á þér at hefna, ok kalla ek nærri jafn teflt með okkr; skaltu nú þiggja af mér líf, ef þú vilt, ok skal þat mest í ríkja, at þú bauðst þrisvar líf föður mínum, enn þótt hann eigi þín boð þiggja vildi, ok var þér þar vorkunn á, þótt svá lenti með ykkr, sem forlögin höfðu fyrirhugat; fór þér ok allvel í boðum þínum við Sigmund bróður minn, enn þótt hann eigi þekkjast vildi; býð ek því þér nú hér á ofan vináttu mína ok fóstbræðralag, ok gef þú mér svör í móti boðum mínum, hversu þér líkar þetta". Sörli mælti: „Enginn mundi mér slíkt boðit hafa, ok mun mér sæmd vera í, at þiggja þessi boð af slíkum manni, sem ek hygg þik vera munu"; ok eftir þetta lét Högni hann upp standa. Sættust þeir þá sín á milli heilum sáttum; gengu þeir nú þar til, sem hertoginn Astró ok Þórir sterki vóru, ok sætti Högni Sörla hinn sterka við báða þá, svá at nú líkaði hvórum tveggjum betr enn áðr. Hér eftir gengu þeir allir saman heim til hallarinnar, ok drukku nú glaðir ok kátir í marga daga hina næstu, svá at öll styrjöld var á burt horfin.

XXVI. Síðan sigldu þeir af Svíþjóð á burt, ok kómu til Englands; gaf þeim vel byri ok kómust með heilu ok höldnu þangat hit fyrsta, Ok er Högni hittir at máli systur sína, drotningu Marsibil, segir hann henni alt frá viðskiftum þeirra Sörla hins sterka, ok svá þat með, at nú eru þeir sáttir ok fóstbræðr orðnir. Enn er hún heyrði þat, varð hún svá full harms ok reiði, at enginn fekk hana stilta; lét hún þá, at aldri mundi hún til friðs vera upp frá þeim degi, fyrr enn Sörli væri af dögum ráðinn, ella hann skyldi í sundr

drafna ok aldri frið hafa. Sörli heyrði nú þetta, þar eð hann sat, ok mælti nú þetta með sjálfum sér hljótt, svá enginn heyrði: „Þat vilda ek nú, at Mána kerling, vinkona mín, væri komin at stilla ofsa þinn“; ok eftir þat gekk Sörli þangat at, sem drotning sat, ok lagði höfuð í kné henni; mælti hann þá: „Svá er nú komit, drotning, at hér máttu fá at líta Sörla hinn sterka er menn kalla, ok ger nú til við hann, hvat þér líkar“. Enn sem drotning sá hann, rénaði henni öll reiði, ok varð með öllu orðfall. Síðan sætti Högni Sörla við drotningu systur sína, ok var nú drukkit listugt vín ok leikar framdir með kurt ok hæversku í hina næstu þrjá daga. Enn at liðinni veizlunni, sigldu þeir burt til Noregs, ok sóttu þangat þær Ingibjörgu ok Steinvöru, konungsdætrnar Erlings ok Haralds; sigldu síðan af Noregi aftr, ok heim til Svíaríkis með öllu sínu föruneyti; var þá haldin veizla dýrleg ok at boði gengit. Fekk Högni þá Ingibjargar, systur Sörla, enn Sörli fekk hans systur aftr í mót, ok er hún eigi nefnd, enn Þórir sterki fekk Steinvarar, dóttur Haralds konungs Valdimarssonar. Vóru þessi brullaup öll haldin í einu, með gleði ok góðum fagnaði, ok allskonar listilegri skemtan, er þá var tíð mönnum í því landi. Ok at endaðri veizlunni, helt Sörli aftr heim til Noregs, ok gerðist þar konungr yfir, enn Högni gerðist konungr yfir Svíaríki, ok stýrði því alt til dauðadags; gerði hann Þóri sterka at jarli þar í ríkinu. Þeir Högni ok Sörli slitu aldri sína vináttu, meðan þeir lifðu báðir, ok er eigi getit þar um, hvórt þeim hafi barna auðit orðit, eðr eigi, eftir sik. Lýkr hér nú sögunni af Sörla hinum sterka ok hans miklu afreksverkum, með svá sögðu niðrlagi ok endalykt.

Hjálmþérs saga ok Ölvés.

Hjálmþérs saga ok Ölvés.

Þessi saga byrjast af einum *ágætum konungi, er Yngi hét; hann var *velbúinn maðr at öllum íþróttum, meiri ok mektugri, vænni ok vitrari, stærri ok sterkari enn hverr annarr í veröldinni honum samtíða. Hann lá í hernaði hinn fyrra hlut ævi sinnar ok vann undir sik mörg konungaríki, ok vóru þeir honum skattgildir. Hann átti at ráða fyrir Mannheimum, hvert eð var öllum löndum meira ok gagnauðugra. Konungr átti ágæta drotningu, er Marsebil hét; hún var prýdd öllum kvenlegum listum. Þeim varð sonar auðit, er Hjálmþér hét; hann var vænn, stórr ok sterkr ok fimr við allar íþróttir, manna færastr þegar á unga aldri. Konungr lét kenna honum allar listir, þær sem ungum mönnum var títt at læra. Einn jarl var í ríki konungs, er Herrauðr hét; hann kunni allar listir þær sem þá vóru tíðar; klókskap ok vitrleika hafði hann yfir hvern mann fram. Hann var

hinn æðsti vin konungs ok fóstbróðir. Hann átti sér son einn ungan ok vænan, er Ölvér hét; jarl kendi honum allar listir; hann hafði xxx. leiksveina ok reið á skóg daglega at skjóta dýr ok fugla. Liðu svá tímar þar til at Ölvér var fimtán vetra; var hann þá manna stærstr ok sterkastr ok bar af hverjum manni tafl, sund ok (í) turniment at ríða. Þat var eitt sumar, at Yngi konungr lét búa veizlu með allri þeirri mekt, er fá kunni; þangat var boðit jarlinum ok syni hans ok mörgu öðru stórmenni ok var veizlan en bezta. Þat var einn dag, er konungr ok jarl sátu undir drykkjuborðum, ok vóru glaðir ok kátir, þá mælti konungr: „Þat vil ek, fóstbróðir, at þú takir við syni mínum til fóstrs". Jarl bað hann ráða. Enn at liðinni veizlunni gaf konungr þeim feðgum góðar gjafir; fór Hjálmþér nú með jarli. Hann nam skjótt allar þær listir sem Herrauðr kunni. Þat er sagt, at kært væri með þeim Hjálmþér ok Ölvé, enn jarl skipaði honum at þjóna Hjálmþér í öllu ok vægja fyrir honum, ok svá gerði Ölvér.

II. Enn er þrír vetr vóru liðnir, sendir konungr eftir syni sínum. Hjálmþér gekk fyrir jarl ok mælti: „Þess vil ek biðja þik, fóstri minn, at þú látir Ölvér fara með mér". Jarl bað Ölvér því ráða. Þeir gerðu nú svá. Jarl var sjálfr í för með þeim. Konungr hafði veizlu búna; hann tók við jarli ok syni sínum með allri vegsemd, enn á þriðja degi veizlunnar var útboðit turniment á völlu, þá sem nær lágu borginni; þar var mart hoffólk saman komit. Hjálmþér reið fram á milli þeirra, leggjandi sinni stöng til beggja handa, kastandi mörgum riddara til jarðar, farandi sem björn í sauða dúni, ok var enginn svá röskr eða ríkilátr, mikill eða móðugr, at honum þyrði í mót at ríða. Ölvér sér þetta, ok hafði hann áðr margan röskvan riddara af sínum hesti felt;

ríðr hann nú sem snarlegast at Hjálmþér, ok svá hvórr þeirra móti öðrum; mátti þar sjá væna atreið á flugskjótum hestum; leggja þeir nú hvórr í annars skjöld með miklu afli; gekk svá lengi þar til at Hjálmþér reiddist ok keyrir nú hestinn sporum ok ríðr at Ölvé, leggjandi sinni stöng mitt í skjöldinn; enn Ölvér sat svá fast, at sundr gekk hryggrinn hestsins, enn Ölvér kom standandi niðr; fóru síðan heim til borgar ok vóru allir kátir. Enn er Herrauðr jarl býst heim, gekk hann at Hjálmþér ok Ölvé syni sínum ok bað at eitt mundi yfir þá ganga: „vil ek at þit sverizt í fóstbræðralag, svá at ykkart vinfengi haldist“. Hjálmþér kveðst þat vilja; síðan gerðu þeir svó; fór jarl nú heim. Eftir þat lét Hjálmþér afla at smíðum; gerði hann sér einn kastala úti í skógi, ok sem hann var gerr fór hann þangat með hundrað riddara. Hann bað þess sína menn at þeir skyldu læsa kastalann, þá er hann sæti inni. Litlu síðar tók drotning sótt ok andaðist; var haugr gerr ok hún í sett; þetta var konunginnm mikill harmr ok öllum öðrum. Hjálmþér lét veizlu gera eftir móður sína, enn eftir erfit gaf hann öllum góðar gjafir. Var hann oftast í ríkinu, enn reið þess á milli á skóg at skemta sér. Konungr lét setja stól sinn á haug drotningar; sat hann þar nætr ok daga sorg ok harm berandi fyrir *drotningar missi]. Þat bar til einn dag sem sólin var fagrlega skínandi, enn konungr hugsar marga hluti með miklum harmi: sér hann son sinn gangandi með miklum hoflýð, fagrlega prúðum. Hjálmþér gekk fyrir föður sinn ok heilsar honum blíðlega ok mælti: „Skulu þér hér lengi sitja eða þreyja eftir yðra drotningu? Er slíkt ókonunglega gert; vil ek heldr halda burt af ríkinu með yðrum styrk ok fá yðr drotningarefni ok sækja með oddi ok eggju ef eigi vill öðruvís fást“. Konungr

svarar öngu. Hjalmþér stóð lengi fyrir föður sínum ok gekk í burt mjök reiðr.

III. Liðu nú langir tímar, þar til at þat bar til einn dag snemma, er sólin var bjart skínandi, at konunginum varð litit til sjóvarins. Hann sér einn lítinn bát bruna at landi; hann var sem gull álits. Konungr íhugar mjök þessa sýn; tveir menn vóru á skipinu. Konungr reikar þá ofan til strandar með mikilli sturlan ok áhyggju, hugsandi hversu veröldin mátti brigð verða. Hann sá mann einn af skipinu ganga, ok bar konu eina á hendi sér forkunnar væna, svó at konungr þóttist öngva slíka sét hafa at allri kurteisi ok sköruleik, ok rann honum þegar mikill ástarhugr til hennar ok heilsar henni blíðlega. Hún tók vel kveðju hans. Konungr frétti hana at nafni ok tíðindum. „Ek heiti Lúdá“, segir hún, „enn nóg eru yðr tíðindi at segja, herra: minn eiginn konungr, Lúcratus, er réð fyrir borginni Boccía, var helsleginn í sínu eigin ríki af konunginum af Serklandi, sem Núdus heitir; hann er hverjum manni meiri ok sterkari ok at allri atgervi um fram hvern mann í þeirri álfu heimsins. Hann hefir með sér allra handa lýð, blámenn ok tröll ok berserki, risa ok dverga ok annat fítónsandafólk; því mátti enginn menskr maðr í móti honum standa ok hans arma lýð; drápu þeir konunginn, enn tóku borgina í sitt vald; vildi hann hafa nauðgað mér til eiginorðs við sik, enn ek vilda eigi. Næstu nótt eftirfarandi komst ek leynilega á brott ór minni skemmu, ok þræll-inn, er hér stendr; vóru vit til sjóvar gangandi ok hingat í yðvart ríki flýjandi, ok er ek nú komin á yðra náð ok vald, þó með því móti, at ek vil yður eiginkona vera, enn eigi friðla“. Konungr segir: „Hér hefir mjök lukkulega atborizt, því at mín drotning deyði fyrir skömmu, ok munum vit gera þetta at góðu ráði; ok göngum

heim til hallar". Hún játar þessu. Ganga þau nú heim, ok er þegar við brúðkaupi búizt, ok gekk þat fram með heiðri. Ekki var Hjálmþér at veizlunni. Þótti mörgum í ríkinu frúin stórlynd ok ráðgjörn. Leið eigi langt, áðr enn maðr hvarf hverja nótt, ok þótti þetta mörgum kynlegt. Þræl þann, sem drotning hafði þangat flutt, lét hún geyma svína; hann var stórr ok sterkr sem tröll ok þó fríðr sínum; leið nú svá fram í ríkinu langa tíma at ei bar til nýlunda.

IV. Þat var einn dag, sem konungr reikar úti, at Hjálmþér son hans kom til móts við hann með sínum sveinum, ok heilsar föður sínum blíðlega. Konungr tók vel kveðju hans. Hjálmþér mælti: „Til þess er ek hér kominn, herra, at ek vil þér fáið mér fimm skip með vópnum ok mönnum vel búna í herför; vil ek ór landi fara, at afla mér fjár ok frægðar, ok vil ek þetta sé alt búit innan mánaðar". „Þetta vil ek gjarnan gera, minn kæri son", segir konungrinn. Var nú þing stefnt, ok þangat boðit múg ok margmenni. Bað konungr nú son sinn at velja sér svó marga menn sem hann vildi hafa, ok svó skip ok fé. Hjálmþér gerir nú svó, ok velr fimm hundruð liðs, alt ungt fólk. Ok sem þetta var sýslat, stígr Hjálmþér á skip ok þeir Ölvér með öllum sínum mönnum, ok sigla í haf, ok verðr þeim gott til fjár ok frægðar, því þeir brytja niðr blámenn ok berserki enn láta friðmenn alla í náðum fara. Síð um haustit kómu þeir við ey eina, ok lentu í einum leynivóg; þat var seint um kveld; þar var skógi vaxit ok hömrum *lukt*. Þeir gengu á land, Hjálmþér ok Ölvér, ok upp í mörkina á eina hæð; þar sáu þeir skipaflota mikinn öðrummegin undir eynni, ok dreka mjök stóran ok vænan, ok þar með fimtán langskip. Eitt tjald var mikit á landi ok rauk þar mjök. Hjálmþér mælti: „Hverir munu

þessir vera, sem sik halda svá ríkmannlega, ok vil ek fara ok finna þá, ok vita hverir eru". „Ger svó", segir Ölvér. Þeir hlóðu sik nú næfrum alla, ok tóku sér lurka í hendr, ok stumruðu fram at tjöldunum. Þar var reykr mikill; þeir settust nú í dyrnar. Hinir sem inni vóru báðu þá ór dyrunum ganga. Þeir sögðust þat eigi mega fyrir kulda sakir: „enn hvat heitir sá höfðingi", segja þeir, „er fyrir þessum skipastóli ræðr?" „Þit spyrið heimskulega", segja hinir, „eða hafið þit svó í fjarska verit fæddir, at þit hafið öngva fregn haft af vórum ágæta höfðingja; hann heitir Kollr, enn hans bróðir Tóki; þeir eru mestir ágætismenn at öllu; þeir hafa legit í víkingu, síðan þeir vóru tólf vetra, bæði vetr ok sumar; allar skepnur eru við þá hræddar; bæði konunga ok jarla hafa þeir undir sik lagt með herskildi ok þeirra ríki; enn nú skildu þeir í sumar; hélt Tóki til Englands, enn höfðinginn Kollr er nú hér kominn; höfum vér nú verit í hálfan mánuð í þessarri höfn". „Vel hafi þit skemt", segja þeir. Síðan gengu þeir aftr til skipa sinna, ok segja sínum mönnum alt, hvat þeir höfðu fregnat; „skulu vér", segir Hjálmþér, „viðbúning veita í nótt, ok bera fjárhlutu vóra á land, enn grjót í skip, ok veita víkingum rösklegan atróðr á morgun". Þeir gera nú svó. Enn er morgnaði ok sól rann á viðu, róa þeir at víkingum ok gera harða grjóthríð á skip þeirra, ok vakna þeir við vóndan draum. Þeir fóstbræðr höfðu þá unnit fimm skip af víkingum, áðr enn þeir vóru herklæddir. Kollr spyrr, hverir svó ófælilega færi at þeim: „skulu þér hér at vísu viðnám fá". Hjálmþér segir til sín. Tókst nú hörð orrosta; hafði Kollr harðsnúit lið ok mart; ganga hvórirtveggju vel fram, ok fellr mart af báðum, enn þó fleira af liði Kolls, því at þeir fóstbræðr kvistuðu þá niðr sem hráviði, enn þó leið eigi langt,

áðr enn þeir Hjálmþér ok Ölvér höfðu mist sín fjögr skip ok fólkit með; höfðu þeir þá ok drepit hvert mannsbarn af skipum Kolls, utan þat sem flýði til hans á drekann. Ölvér mælti: „Bezt er okkr, fóstbróðir, at prófa hvórt vit getum eigi komizt á drekann til Kolls". „Þat skal vera", segir Hjálmþér; þeir gera svó, ok komust á drekann ok svó hvórr at öðrum; tókst nú enn at nýju harðr bardagi; fellr nú hvórr um annan, þar til at þeir finnast Hjálmþér ok Kollr, ok höggr þegar hvórr þeirra til annars með bitrlegum sverðum, þar til at höggnar vóru hlífar af hvórumtveggjum. Hjálmþér hugsar nú með sér, at svó búit má eigi lengr standa, reiðir upp sverðit ok höggr á hálsinn Kolls, svó aftók höfuðit. Síðan bauð hann þeim, sem eftir lifðu, at vinna sér trúnaðareiða; þeir játuðu því. Þar fengu þeir offjár í gulli ok gersemum. Heldu síðan í haf ok heim til Mannheima í ríki feðra sinna ok sátu í kastalanum um vetrinn.

V. Á vórdögum heldu þeir aftr í hernað ok höfðu nú tíu skip ok drekann Kollsnaut. Þeir herjuðu víða um sumarit ok varð nú lítit til fémuna. Enn er þeir fóru heimleiðis, lágu þeir eitt kveld í einum leynivóg. Þeir sáu sigla inn á vóginn dreka einn stóran ok vænan ok með honum xxx. smærri skip. Þeir lögðu inn á lægit ok kasta akkerum. Þessir létu heldr gildlega. Maðr stóð við sigluna á drekanum, stór vexti ok illr yfirlits ok kvað vísu:

„Hverir eru skálkar,
er skipum ráða,
heldr harðsnúnir,
happalausir?
Vér skulum lýði
lífi ræna
ok með oss öllum
auði skifta".

Hjálmþér heyrði þetta ok kvað:

„Hjálmþèr ek heiti,
hverr spyrr at því,
seggr enn svartleiti
á sæ*var*dýri?
Drepa skulum drengi,
enn dýrgripi eignast,
fúll falsari,
ella flý í burtu“.

„Tóki heiti ek“, segir hann, „eða ertu sá Hjálmþér, er drap Koll bróður minn í fyrra sumar“? „Sá er maðrinn sami“, segir Hjálmþér. „Þat er vel, at vit höfum fundizt“, segir Tóki. „Eigi lasta ek þat er þú lofar svó mjök“, segir Hjálmþér. „Grið skulu standa til morguns“, segir Tóki. Þeir tóku nú á sik náðir. Enn er vígljóst var tóku þeir til bardaga með skotum ok grjóti, enn þegar því linti, tóku þeir til vópna ok börðust alldrengilega. Skorti þar eigi stór högg, er hvórr veitti öðrum; þóttust þeir fóstbræðr öngva kappa slíka hafa fyrri fundit sem þessir vóru. Fell nú hvórr at öðrum. Börðust þeir þennan dag alt til kvelds ok var þá friðskildi uppi haldit; vóru þrjú skip eftir af skipum þeirra fóstbræðra, enn fjögr skip Tóka; leið svó af nóttin. Enn at morgni komanda taka þeir til bardaga. Gekk Tóki allrösklega fram ok vó til beggja handa. Hann hafði stóran atgeir ok sterkan í hendi, ok drap hann á lítilli stundu xxx. manna. Þetta sér Ölvér ok hleypr fram með mikilli grimd; ryðzt hann fast um ok drepr hvórn um annan þar til er hann mætir Tóka ok höggr til hans í skjöldinn ok klýfr hann niðr í gegnum. Tóki spennir þá tveim höndum atgeirinn ok leggr í gegnum skjöld Ölvés ok svó í gegnum báða handleggina á honum ok hefr hann á loft upp ok fleygir honum niðr á þiljurnar svó at hann lá í óviti. Þá

kemr Hjálmþér at ok höggr á höndina Tóka, svó af tók, ok datt atgeirinn niðr. Víkr Tóki sér nú undan ok steypir sér út af borðinu í sjóinn á kaf. Hjálmþér hleypr þegar eftir honum. Syndir Tóki nú undan hart ok rösklega, enn Hjálmþér veitir honum gilda eftirför, þar til at Tóki mæðist; dró þá saman með þeim; réð Hjálmþér þegar á hann ok kómu nú í harðar sviftingar ok löng köf, er hvórr færði annan til grunna, þar til at Tóka mæddi blóðrás ok gekk Hjálmþér af honum dauðum. Syndir hann síðan aftr til skipa sinna; fögnuðu hans menn honum vel ok þóttust hann ór helju heimtan hafa. Bindr Hjálmþér nú sár Ölvés. Þar fengu þeir yfrit góðs í fásénum gripum, gulli ok gersemum; ok innan fárra daga halda þeir heimleiðis. Stýrði Hjálmþér drekanum Kollsnaut, enn Ölvér Tókanaut, ok sátu um kyrt í kastalanum um vetrinn.

VI. At sumri komanda halda þeir í hernað ok herja víða og verðr nú bæði gott til fjár ok mannorðs. Enn er á leið sumarit, kómu þeir at stóru landi; þar sáu þeir vænar borgir ok fagra kastala ok konungs atsetu. Konungr sendir nú menn ofan til strandar ok býðr þeim heim til virðulegrar veizlu; þeir játa því; kómu síðan aftr ok segja konungi; var þá viðbúizt með öllum kosti. Konungr átti sér dóttur harðla væna, er Díana hét; hún kunni allar bóklegar listir. Enn at ákveðnum tíma gengu þeir fóstbræðr heim til hallar með tvau hundruð manna, enn sumir vóru við skip. Konungr gekk móti þeim með fríðri fylgd ok fylgir þeim til hallar. Settist konungr í hásæti enn Hjálmþér ok Ölvér út í frá. Var veizlan hin bezta ok vóru menn glaðir ok kátir. Enn er leið at kveldi, gengu menn til svefns ok sváfu af um nóttina. Enn at morgni gengu menn til drykkju. Var konungr hinn glaðasti

ok allir í höllinni syngjandi cantílenur ok fögr kvæði. Sendir konungr nú eftir dóttur sinni ok kemr hún í höllina með sínum kvennaskara. Leikarar slógu hörpur, gígjur, simphón, psalteríum ok allra handa hljóðfæri. Er þá allmikill prís ok gleði í höllinni. Jungfrúin gekk nú fyrir sinn föður ok heilsar honum kærlega ok öllum öðrum út í frá, ok var jungfrúin glöð ok kát við alla. Sögðu þeir Hjálmþér ok Ölvér konungi mart frá ferðum sínum ok lofaði hann mjök þeirra afrek. Töluðust þau margar kátínur við Hjálmþér ok jungfrúin Díana um daginn, ok gekk svó þessi dagr til kvelds. Hinn þriðja daginn var ok hin sæmilegasta veizla með margskonar skemtun. Síðan vóru borð upptekin; gekk konungr þá út ok spásérar, enn Hjálmþér ok Ölvér gengu til skemmu konungsdóttur. Hún tók þeim blíðlega ok býðr Hjálmþér at tefla, ok svó gera þau, enn Ölvér skemti sér við skemmu-meyjarnar; þær vóru xxx. saman. Þangat gengu þeir hvern dag. Liðu nú margir dagar, þar til at þat var einn blíðan veðrdag, at sólin var skínandi um borg ok kastala, þá sáu þeir ótal skipa utan af hafinu bruna ok lögðu til hafnar ok bera tjöld á land ok reisa sínar herbúðir. Þeir sjá nú hundrað manns frá ströndu ganga ok þangat at sem konungr var. Þeir Hjálmþér ok Ölvér vóru nú nær staddir konunginum. Þessir menn gengu fyrir konung ok einn af þeim talar svó: „Konungsson af enu mikla Serklandi, er Núdús heitir, sendir yðr, herra, sína kveðju. Honum er sagt, at þér eigið eina væna dóttur, er Díana heitir; hann vill fá hennar með heiðri ok æru, enn ef þér vilið ei gifta honum jungfrúna, býðr hann yðr til bardaga á þriggja nátta fresti; væntir mik at þér missið þá með lítinn heiðr yðvart ríki ok dóttur ok þar með lífit, ok er yðr eigi ráð at hætta til þess, ok látið hann heldr fá sinn

vilja". Konungr mælti: „Seg þat aftr þínum herra, at ek gifti honum eigi mína dóttur; skal ek koma með þann her sem ek fæ til á þessa völlu at ákveðnum degi". Gengu sendimenn nú í burtu ok sögðu konungssyni hvar komit var. Lætr konungr nú skera upp herör um alt sitt ríki ok býðr til sín múg ok margmenni, ok kom þar ógrynni hers; var nú viðrbúningr veittr af hvórumtveggjum.

VII. At ákveðnum degi fylkja hvórirtveggju sínu liði til orrustu ok eftir þat eru lúðrar þeyttir ok síga nú saman fylkingar með ópi ok eggjan. Fljúga fyrst allskonar skotvópn svá hart, at þar af varð mikill gnýr; særðust sumir hér af enn sumir fengu bana. Eftir þat biðr konungr þá Hjálmþér ok Ölvé at slá upp herópi ok geisast svó á þá með höggorrustu ok brugðnum sverðum. Þeir fóstbræðr vóru nú á sínum hestum ok með þeim mikil riddarasveit. Hvórrtveggi þeirra hafði bitrlegt spjót sér í hendi ok slá nú upp herópi ok hlaupa svó fram á þá, ok tekst nú orrusta hin snarpasta.. Ok svó hart gengu þeir fram Hjálmþér ok Ölvér ok þeirra menn at fylkingu konungssonar, at hún bognaði fyrir ok fell í þeirri svipan mart manna af Núdus. Sér hann nú, at hans fylkingar eru á bak gengnar, enn lið hans mart fallit; fyllist nú mikilli reiði ok kallar á sína menn, berserki ok blámenn, ok biðr þá í móti snúa konunginum ok hans arma lýð ok biðr þá ekki hræðast. Þeir gera nú svó ok ganga fast fram með ópi miklu ok illum látum. Kom nú á þá berserksgangr, höggva ok leggja, berja ok basta konungsins hirð til beggja handa ok ganga í gegnum fylkingarnar. Flýr nú mart undan þeim af konungsmönnum fyrir hræðslu sakir. Þetta líta þeir Hjálmþér ok Ölvér ok

þeirra lið, at konungsmenn flýja margir, enn sumir drepnir; þeir snúa nú í móti þessu illþýði ok varð þar mikill atgangr, enn svó lýkr, at þeir geta drepið alla berserki konungssonar ok blámenn, enn rétta aftr fylkingararminn. Þetta sér Núdus konungsson, at hans hetjur eru feldar í strá, ok sér nú atferð þeirra Hjálmþérs ok Ölvés, ok hyggr nú at hann muni þar koma í fulla raun, enn treystir þó vel afli sínu ok hamingju; því knýr hann hest sinn sporum ok ríðr nú geyst fram í móti þeim Hjálmþér ok Ölvé, ok sem Hjálmþér sér hversu þessi ríkiláti konungsson ríðr sem fugl fljúgi, þykist hann skilja, at hann vill á hans fund; því býr hann sik hraðlega á móti honum, skekr sitt spót grimmlega ok keyrir hestinn sporum ok ríðr sem snarplegast í móti Núdus, og lagði hvórr þeirra í annars skjöld, enn svó sátu þeir fast at hvórrgi bifaðist í sínum söðli, enn báðar burtstengrnar brotnuðu ok flugu brotin aftr yfir höfuð þeim. Þeir taka nú til sverða sinna ok höggva hvórr til annars af miklu afli ok fimleika. Enn sakir þeirra ógurlegu bresta, er urðu af þeirra höggum, þá æddust hestarnir undir þeim, svó at þeir máttu eigi höggum við koma, ok fyrir þat stigu þeir af hestunum ok fengu sínum skjaldsveinum, ok gengu nú saman ok börðust svó ákaflega, at við himin var at sjá lauf af hjálmum þeirra ok parta af skjöldum, enn sverðin sýndust fjögr senn á lofti. Enginn þóttist sét hafa frægilegra víg né afbragðlegra af tveimr mönnum, ok svó lengi börðust þeir at öllum þótti undr, at þeir vóru eigi fyrir löngu sprungnir af harðri sókn ok mæði. Hjálmþér leiddist nú at svó standi lengr, at engin umskifti yrði þeirra í milli; því reiðir hann sverðit með miklu afli ok reiði, enn sakir þess at skjöldrinn var allr höggvinn af Núdus konungssyni, fekk hann eigi

hlífum við komit; því kom höggit í hjálminn, ok var svá mikit at hann klofnaði, þar með búkrinn ok brynjan svó at beltisstað nam; fell. Núdus nú dauðr til jarðar. Lofuðu allir Hjálmþér fyrir þau afreksverk, sem hann hafði þar unnið í sinni framgöngu, ok einna mest sjálfr konungr. Flýr nú allr herrinn til skipa ok sigldu í burt. Enn konungr ok hans menn fengu þar yfrit góðs. Gekk nú allr lýðr heim til hallar ok vóru mjök kátir ok glaðir. Var nú veizla hin bezta ok ekki af sparat þat sem búkrinn kunni at beiða. Enn at liðinni veizlunni gekk Hjálmþér ok Ölvér til skemmu konungsdóttur. Hún tók þeim blíðlega ok bauð at sitja. Hjálmþér kveðst nú vilja halda þeim. Hún gengr þá í burt ok kemr aftr ok mælti: „Hér er eitt tjald, Hjálmþér, er ek vil gefa þér; sú náttúra fylgir því, at þér má ekkert granda meðan þú ert í tjaldinu. Þat er alt með gulli gert ok gimsteinum sett“. Hann þakkar henni gjöfina kærlega ok mintist við hana, enn hún grét sárlega. Gekk Hjálmþér síðan til skipa, ok var konungr þar fyrír; gaf hann þeim fóstbræðrum góðar gjafir, ok mæltu til vináttu með sér ok skildu með kærleikum. Stigu þeir síðan á skip ok heldu heim ok sátu í kastalanum um vetrinn. Ekki hafði Hjálmþér enn sét stjúpu sína.

VIII. Þat var einn morgun, at þau konungr ok drotning lágu í sæng sinni. Þá mælti hún: „Herra, áttu öngvan erfingja“, segir hún. („Á ek hann“, segir konungr, „ok heldr einn kastala á skógi“). „Því skal hann eigi heima vera hjá yðr“, segir drotning. „Ekki vill hann í vórri höll drekka“, segir konungr, „enn þó berr hann list ok prýði af öllum mönnum“. „Sjá verð ek“, segir drotning, „þennan mann“. Þau hættu svó talinu. Þat bar til einn dag, at frúin skipaði öllum sínum meyjum út á skóg at henda sér epli ok aldini.

Þær gerðu svó. Drotning fór nú til skógar ok eigi fyrr léttandi enn hún kom at kastalanum ok gekk þegar inn at læstum lokum. Hjálmþér sat yfir borðum ok hans hoflýðr: hann sá konuna innganga, ok þóttist kenna af annarra manna frásögn stjúpmóður sína; hann sprang þegar fram yfir borðit ok kveðr hana blíðlega ok setr hana í kné sér. Hún tók honum vel ok var væn yfirlits, lítandi til hans með blíðri ásjónu ok svó til hans talandi: „Minn sæti son, hvat veldr því at þú vilt ei heima vera með þínum feðr? er þar þó skemtilegra at sitja enn hér í kastalanum fjarri öðrum mönnum". Hjálmþér mælti: „Meir berr þar til æska mín enn illvili". Hún mælti: „Mikit er af sagt þinni list ok prýði, ok vel væri sú kona gift, er slíkan ætti". Hann kvað þat eigi vera. Enn er þau töluðust þannig við, gengu allir út af kastalanum ok einnig Ölvér. Drotning mælti þá: „Hvernig lízt þér á mik? eðr þykir þér ek ekki kvenleg ok kurteis?" Vel víst", segir Hjálmþér. Hún mælti: „Hví mun mér svó veraldarhjólit valt orðit? hálfu betr hefði okkr saman verit hent, ungum ok hreinlegum ok til allrar náttúru skapfeldlegum, ok heyr, minn sæti ok kæri, þat má ek þér satt segja, at þinn faðir hefir mér enn ekki spilt, af því at hann er maðr örvasa ok náttúrulauss ok til öngra hvílubragða færr. Enn ek hefi mjök breyskt líf ok mikla náttúru í mínum kvenlegum limum, svó at þat er mikit tjón veröldinni, at svó lystilegr líkami skal spenna svó gamlan mann sem þinn faðir er, ok mega eigi blómgast heiminum til upphalds; mættum vit heldr okkra ungu líkami saman tempra eftir náttúrlegri holdsins girnd, svó at þeir mætti fagrlega ávaxtast, enn vit mættum skjótt gera ráð fyrir þessum gamla karli, svó at hann gerði okkr önga skapraun". Hjálmþér mælti: „Er þér

þetta alvara". sagði hann. „At vísu", segir hún. „Þat ætlaða ek", sagði Hjálmþér, „at þú mundir ill vera, enn aldri svó svívirðileg sem nú veit ek at þú ert". Hann hratt henni þá fram yfir borðit ok sló á hennar nasir, svó blóð fell um hana alla. Lúdá mælti: „Vit skulum finnast í annat sinn". Hann kvað hana því eigi fegna skyldu verða. Sökk hún þá þar niðr í jörðina sem hún var komin. Litlu síðar kómu menn hans inn í kastalann. Hjálmþér var þá svó reiðr, at hann mátti við öngvan mann tala. Ölvér gekk nú at honum, ok bað hann ekki reiðan vera: „hefir stjúpa þín þessu ollat?" Hjálmþér segir at þetta var satt. Einn dag vill Hjálmþér ríða út á skóg ok svó gerir hann, enn sem þeir eru ríðandi um skóginn, þá sáu þeir kind eina stóra ok væna ok ríða nú þar eftir, enn hún leitar undan. Þeir hlaupa nú þar til at þeir sprengja bæði essin; þá hlaupa þeir báðir á fæti eftir dýrinu; urðu þeir nú skjótt móðir ok kasta öllum klæðum af sér nema skyrtum ok línbrókum. Síðan dró upp skýflóka mikinn af útnorðri með regni ok krapa; gekk þat alt til nætr; síðan gerði á frost mikit með kulda ok fjúkhríð, ok vóru þeir þá komnir í fjallshlíð eina. Ölvér mælti: „Kalt tekr mér at gerast, fóstbróðir". Hjálmþér bað hann eigi æðru mæla. Var þá langt af nótt. Litlu síðar varp af illviðrinu; vóru þeir þá komnir at helli stórum. Ölvér mælti: „Mikit er ek af mér kominn". Hjálmþér segir: „Hér munu vit láta fyrirberast". Þeir gengu nú inn undir hellis bergit. Þar sáu þeir einn stóran jötunn sitja við elds glór; reykr var mikill í hellinum; eitt kvikindi sat við eldinn ok kló jötninum með ullarkömbum, enn hann otar höfðinu í móti ok skældi sik alla vega. Jötunninn mælti: „Skinn-

húfa, far þú út ok gæt at glögglega ok gegn ræðu minni ok vit hvórt þú sér til öngrar nýlundu; þykir mér þeir menn seint koma, sem systir mín lofaði at koma skyldu í kveld, því at ek vil skjótt fara til náða; gerist ek heldr kveldsvæfr". Hún ferr út ok sá þá fóstbræðr. Hún brá yfir þá hendi sinni ok bað þá verða at *hönum tveimr ok fljúga upp í hellinn. Svó varð. Þar var heitt. Litlu síðar fór hún inn. Jötunninn mælti: „Sér þú nokkut til nýlundu, fóstra", segir hann. „Fjarri er þat", segir hún. „Svík þú mik eigi", segir hann. „Svó mun ek gera", segir hún. Síðan leggst hann niðr ok hrýtr fast. Skinnhúfa mælti við *hanana: „Verði þit nú at mönnum", segir hún. Þá varð þat. Hjálmþér mælti: „Þér eigum vit lífgjöf at launa". „Hvat viltu nú at hafast", segir hún. „Drepa jötunninn", segir hann, „ok launa svó stjúpmóður minni sendiförina þá sem hún hefir sent okkr hingat til hans". „Hraustr maðr ertu, Hjálmþér", segir hún. Þau fóru nú inn í hellinn. Sverð hekk yfir sæng jötunsins búit alt með gull. Hún mælti: „Ekkert sverð bítr á hann nema þetta". Hjálmþér gat náð undir klótina á því ok rann þat þegar ór slíðrum, enn Skinnhúfa henti þat ok mælti: „Heppin varð ek oss enn; nú mun ek vita hvórt hann sefr". Hún tók nú tré mikit ok lamdi um sængina. Hún mælti: „Þat vil ek, Hjálmþér, at þú stigir upp á stokkinn ok leggir djarflega á hann", ok stökk síðan upp yfir sængina. Hjálmþér gerir nú svó, ok leggr til jötunsins ok hleypr á klótina, svó at í *beðinum stóð. Jötunninn mælti: „Sveikstu mik nú Skinnnefja"; sprettr hann nú upp ór sænginni ok lætr sópa greiprnar um hellinn ok litlu síðar dó hann. Hjálmþér tók sverðit ok leizt vel á. Skinnhúfa mælti: „Ekki skalt þú eiga þetta sverð, Hjálmþér, því þat skal Ölvér eiga, enn láttu ekki lítit

í standa ef þú sér betra sverð, því svó berr þat af öðrum sverðum sem þú berr af öllum konungasonum". Hún gaf þeim marga fáséna gripu ok bað þá nefna sik á nafn er þeir þyrfti lítils liðsinnis við". Síðan fóru þeir heim ok urðu allir þeim mjök fegnir.

X. Um vórit halda þeir í hernað ok drepa niðr blámenn ok berserki enn fá yfrit góðs í skipum ok klæðum, gulli ok silfri. Enn at hausti halda þeir heimleiðis. Þeir kómu at ey einni stórri síð um kveld; hún var mjök skógi vaxin; þeir tjölduðu þar á landi ok hlutuðu um vöku, ok hlotnaðist Hjálmþér at vaka. Enn sem þeir vóru sofnaðir, gekk hann frá tjaldinu á hæð nokkura; stóð hann þar lengi ok sást um ok heyrði mikinn gný með stórum brestum í skóginn, svó at eikrnar bifuðust enn limarnar hristust; ok litlu síðar kom fram ór mörkinni eitt fingálkn mikit ok gildlegt; þat hafði hrossrófu ok hófa ok fax mikit; augun vóru hvít, enn munnrinn mikill ok hendr stórar; brand hafði hún í hendi sér vænan, svó öngvan hafði hann slíkan sét. Hún gekk at honum, enn hann stóð fyrir. Hann hugsar nú með sér, at ekki skuli honum orðfall verða, ok kvað vísu:

„Hver er sú dóttir
*er drjúgt um nætr]
flanar ok flöktir
með fíls hala;
ólík þykki mér þú
öðrum vífum,
eðr hvaðan kom
*hundvís mær?"]

Hún kvað:

„Vargeysa ek heiti,
heyr þú, vísis son,

viltu at ek þér í sinni sé?
allra þinna ek tel þik
þurfa munu
vel trúrra vina".

Hann kvað:

„Hræðileg muntu þykkja
hölda liði,
þótt þú oss í sinni sér;
öngvan vór seggja
þú svíkja munt,
vösk vinkona
*vór hin harðleita".]

Hún mælti: „Eigi mun ek heldr svíkja mína vini enn þú þína; má ek vera þér í sinni, þó ek fari ekki með þér". Hann mælti: „Átt þú brand þann, er þú ferr með". „At vísu", segir hún. „Viltu selja mér", segir hann. „Eigi víst", segir hún. „Þú munt vilja gefa mér brandinn", segir hann. „Með engu móti", segir hún. „Skal ek með öngu móti fá hann", segir Hjálmþér. „Eigi skal þat þó, karlmaðr", segir hún; „þú skalt kyssa mig". Henni varð þá ljóð á munni:

„Sæk þú Snarvendil,
sigr mun honum fylgja,
horskr ef vilt, hilmir,
þér í hendi bera;
koss vil ek af þér
klénan þiggja,
þá muntu mímung
mér ór hendi fá".

„Eigi vil ek kyssa trjónu þína", segir Hjálmþér, „enda verð ek fastr við þik". „Hætta verðr á þat", segir hún, „ok ráð sjálfr". Hann snýr nú í braut frá henni. Kom honum nú í hug, hvat Skinnhúfa hafði sagt; víkr nú aftr ok kvað vísu:

„Kanntu mjúklegar,
*mær hin harðleita,
leika at hrækerti
enn höldar aðrir sex];
sel þú mér sárloga,
svei*ptan* orms dýnu;
fúss em ek fljóð at kyssa,
ferr sem má jöfri“.

Hún mælti: „Þá verðr þú at réttu at hlaupa á háls mèr í því ek kasta upp brandinum, enn ef á þik kemr, er þat bani þinn“. Hún kastar upp sverðinu; í því hljóp hann á háls henni ok kysti hana, enn hún henti brandinn fyrir aftan bak honum. Hún réttir nú at honum sverðit ok kvað vísu:

„Sel ek þér Snarvendil,
sigr mun honum fylgja,
iöfurr hinn stórráði,
um þína aldrdaga;
snúist þín ævi
æ til sigrs ok gæfu,
hvar sem þú heim kannar,
hugr er í kóngs barni“.

Ok enn kvað hún:

„Ver eigi svó ærr, maðr,
at þú Ölvé grandir;
ver honum heill, hilmir,
hann er þér hollr, fylkir;
láttu illmæla
aldri lund þína;
vel þér vini tryggva
ok ver þeim hollr, dróttinn“.

„Eru engin álög á brandinum“, segir hann. „Eigi nein“, segir hún, „enn þó mun ek nú áleggja: þat hit fyrsta víg, er þú vilt vega, mun brandrinn ei bíta; í annan

tíð skaltu þat hvergi fá hrært; gangi þér nú alt til sigrs ok tíma, ok nefn nafn mitt ef þú þarft lítils við, ok heim muntu nú ætla". Hann kvað svó vera, „ok legg mér ráð hvern mann ek skal hafa af hirð föður míns at sumri". Hún kvað svó vera skyldu; „enn mjök ólíklegt mun þat þykja ungum píkum, at ek kunni ráð nokkurt eðr at hinn æðsti konungsson beiddi mik ráðs, enn þó mun þér þetta örugt vera. Heima muntu vera í vetr, enn at vórdögum muntu ganga fyrir föður þinn ok bið hann liðs; hann mun segja at hann hafi fátt lið til aflags; bið þú hann þá at fá þér einn mann; hann mun Björn undan skilja, enn hvern muntu þá kjósa"? Hann kveðst föður sinn hafa vilja. „Ekki skaltu hann hafa", segir hún. Varð henni nú ljóð á munni:

„Kjóstu þann þræl
af þengils liði,
er gefr svínum soð;
mun þér ei maðr
af mildings hirð duga,
ef þér glapvígr gerist".

Síðan skildust þau. — Ölvér vaknar nú, ok sér at Hjálmþér er í burt; hann klæðist sínum herklæðum, þrífr saxið ok gekk frá tjaldinu. Hann sá hvar Hjálmþér gekk mjök reiðr. Hjálmþér hóf upp brandinn enn hann varð svó þungr, at hann fell niðr fyrir fætr honum. Ölvér gekk í móti honum ok mintist við hann ok mælti: „Slíkt gera at nætrferðir þínar, fóstbróðir". Hjálmþér mælti: „Þökk mína hafðu, Vargeysa, enn varstu mér heil í ráðum". Um morguninn halda þeir heim ok sátu í kastalanum um vetrinn.

XI. At vórdögum býr Hjálmþér sinn skipaflota, ok er hann var albúinn, gekk hann inn fyrir föður sinn biðjandi hann at fá sér menn nokkura. Enn konungr

kvaðst eigi til hafa. Hjálmþér mælti: „Fá mér þá einn mann ór hirð þinni“. „Haf þú hvern er þú vilt, nema Björn“, segir konungr. Hjálmþér gekk til svína húss ok sá þar mann liggja, mikinn ok stóran ok furðu sterklegan, í loðkápu. Hjálmþér stakk á honum spjótskaftinu ok mælti: „Statt upp, þræll“. Hann liggr eigi at síðr. Hann lét koma við hann skaftit í annat sinn. Hann sezt nú upp ok mælti: „Mun eigi vera sem mér sýnist, at þetta sé konungsson“. Hjálmþér bað hann upp standa ok fara með sér. Hann mælti: „Gera skal ek þér kost á því; ek vil einn öllu ráða, enn þú öngu“. Hjálmþér mælti: „Þat vinn ek til öngra muna, eðr hvat heitir þú?“ Hann mælti: „Því skaltu ráða, enn Hörðr heiti ek“. Hjálmþér gekk nú í burtu. Hann kom at einum bekk, enn hjá bekknum sá hann Vargeysu standa. Honum kom þá í hug hvat hún hafði mælt. Hann gekk nú aftr inn ok mælti: „Stattu upp, þræll, ok gakk með mér ok ráð einn öllu“. „Ek mun til skipanna ganga“, segir Hörðr, „enn þú munt finna stjúpmóður þína“. Hjálmþér gekk nú heim at höllinni; hann sá stjúpmóður sína ganga á móti sér. Honum leizt hún ei frýnleg, því hún var þá bæði ljót ok leiðinleg í yfirbragði ok óförg at ásjónu. Hún mælti: „Vel er þat, Hjálmþér, at vit höfum hér fundizt“. Hann kvaðst þat ei lasta kunna. Hún mælti: „Nú skal ek launa þér pústrinn, er þú gaft mér áðr fyrir löngu; þat legg ek nú á þik, at þú skalt hvergi kyrr þola, fyrr enn þú sér Hervöru Hundingsdóttur, nema á skipum þínum eðr í tjaldi“. Hjálmþér mælti: „Ekki skaltu fleira mega á mik leggja, því kjaftr þinn skal opin standa, enn þat þykir mér einkis vert at þreyja eftir eina kóngsdóttur. Hamrar hávir standa niðr við skipa lægit; þar skaltu á stíga sínum fæti á hvórn hamarinn,

enn fjórir þrælar föður míns skulu kinda eld undir þér, enn við ekki skaltu lifa nema þat sem hrafnar færa þér þar til ek kem aftr". Síðan gekk hann til skipa ok var þá bryggjum kipt. Hann hafði fimm skip ór landi, skipuð völdum drengjum, ok halda síðan burtu. Í fyrstu máltíð bað Hjálmþér Hörð at sitja hjá sér; hann kvað ekki svó vera skyldu. „Einnsaman vil ek mat eiga", segir hann, „enn sofa í rekkjugólfi þínu". Hjálmþér bað hann því ráða.

XII. Halda þeir víða um sumarit ok gott varð þeim þá til fémuna, enn fengu sjó stóran ok storma mikla ok gekk mjök á skipin. Enn um haustit kómu þeir at stóru landi einu; þar var fjörðr mikill ok stór fjöll. Hörðr mælti: „Hér munu vér á landi sofa". Enn Hjálmþér mælti í móti. Hörðr kvaðst ráða vilja, ok var nú svó gert. Var tjald á land borit. Hjálmþér mælti: „Illa skal við þá gera sem á skipunum eru". „Eigi skal þat", segir Hörðr. Hann gekk út á skipin ok bað menn gera sik glaða ok gaf þeim vín at drekka, ok sinn grip gaf hann hverjum þeirra. Urðu þeir skjótt druknir. Hörðr tók mat ok öl ok gekk á land. Hjálmþér gekk burt ór tjaldinu, er þeir vóru sofnaðir, ok fram með sjónum. Fjall mikit ok hátt stóð við sjóinn, enn í miðju fjallinu leit hann standa tröllkonu stórskorna. Hún hafði gullofin dúk á knjám sér ok kembdi sér með gullkambi. Brunnr var niðr við sjóinn; hún tók hendinni í hann ok þvoði með hár sitt. Hjálmþér kvað vísu:

„Hvert er þat barn,
er í bergi sitr
ok sér of konungs *kund?*
öngva veit ek þér
ámátlegri
alda fyr jörð ofan".

Hún greiddi hárit frá augum sér ok varð reið við orð hans ok kvað: „Illa kveðr þú til mín“:

„Því munt þú,
hinn ungi, fyrst hafðr
á seyði af seggjum þínum;
með gullofnum dúki
má sú hin horska mær
þerra sína ljósa lokka“.

„Illa er sá dúkr kominn er þitt hár þerrir ok at þínum glyrnum gengr“, segir Hjálmþér ok kvað:

„Mun þik snerta
Snarvendill fyrr
enn þú á seyði
setir kóngsarfa;
hendr muntu missa
ok hátt æpa,
svó munum vit skilja,
skauð hit aumasta“.

Hún segir hann mart orð tala mjök svívirðilegt: „væri hitt tilheyrilegra mannslegum manni at hafa aðra viðleitni við unga píku ok hreinlega enn tala illa; þykir mér þú efnilegr maðr, enn mér væri forvitni á at prófa ungan mann ok missa minn meydóm“ et cetera. Hún seildist nú hendinni í brunninn. Hjálmþér brá þá sverðinu ok hjó af henni hendina í úlfliðnum. Hún rak upp skræk mikinn ok leit á stúfinn ok mælti: „Lítit frama verk er þetta einum ágætum konungssyni, at leynast at mér, enn þat hlægir mik, at hefnt muni þessa verks, ok mun eigi all-langt til. Þá kvað hún:

„Víst gleðr mik eitt,
þótt vitir eigi,
iöfurr hinn ógndjarfi,
hvat um er at vera:

munu systr mínar
at nám gera (!)
út á herskipum
alla menn þína".

Hjálmþér sá nú á sjóinn út ok leit níu tröllkonur svó stórar ok illilegar at öngvar þóttist hann sét hafa þeim líkar. Þær höfðu rifit í sundr öll skipin enn drepit mennina ok borit góðs alt á land upp ok vóru eigi litl- ar í starfinu. Þær höfðu heyrt öll orð þeirra Hjálm- þérs ok Ýmu. Þær hétu svó: Hergunnr, Hremsa, Nál, Nefja, Raun, Trana, Greip, Glyrna ok Margerðr hin níunda. Hún hafði kryppu stóra á herðum ok bar hana hærra enn höfuðit. Hún hafði ok eitt auga, ok stóð þat í miðju enni, ok var kerla eigi hreinleg yfirlits. Hún gekk fyrir þeim systrum. Hún hafði nef af járni ok klær, ok tvær tennr álnar langar stóðu fram ór kjafti kennar, enn vörin, hin neðri, tók ofan á bringu. .Það sá Hjálmþér, at hún mundi mega kunna at gefa gildan koss, ef hún kynni svó fyrir sik at koma vörinni sem hún var stór til. Þær vóru stuttklæddar píkurnar ok göptu kjöftunum, enn skóku höfuðin. Hjálm- þér hugsar nú at honum muni eigi svó búit duga; rann hann þá ór fjallinu ok ofan fyrir tjalddyrnar. Þá kvað Hergunnr vísu:

„Tólum ek treysti
at tala við höfðingja,
þó numu vér lítit
þat til vegs horfir;
skulum til skála
skunda göngu
ok menn mildings
merkja á seyði".

Þær ganga nú síðan at tjaldinu. Hjálmþér hugsar nú,

at hann má eigi einn við þeim öllum. Hann kvað vísu:

„Vak þú, Ölvér,
ef þú vilt víf sjá;
þú ert kossmildr
við konur harðla.
*Hér bíða þín
Hundings meyjar];
hverf þú við,
ef þér hugr dugir".

Ölvér mælti ok kvað vísu:

„Hvat skal kalls þetta,
hvat þarftu mér bregða,
kóngr, um kvensemi
kátr um miðnætti?
enn hverja hýsnöppu
sem þú á heiðum finnr,
viltu at þér í sinni
séu allar".

Hörðr mælti: „Stöndum upp, nokkurs þykir Hjálmþér nú um vert". Hergunnr kvað vísu:

„Held ek upp hrömmum,
hér mátt, jöfurr, líta
hendr Hergunnar;
hefi ek negl óskorna;
rifna mun þín ólpa
ef vit, iöfurr, finnumst;
þér skal eigi kyrt klappa,
kóngr enn suðræni".

Hann kvað:

„Gakk þú framar hóti,
fyrr enn þú á seyð dragir
þennan þjóðkonung,
þú, flagðit hrausta;
ettu fram járnhrömmum,

ef þú afli treystir,
drósin dulreifa,
enn ek mun dvergasmíði".

Í því kómu þeir út. Margerðr ræðr þegar á Ölvér, enn hann tók fast á móti. Hún kvað vísu:

„Illa leikr þú, Ölvér,
eigi ert hæfr vífum;
má eigi fang festa
á fylki vel bornum;
eggjar 'ru eitrblandnar,
æfr er döglingr,
oddar alblóðgir,
eigi munu vér sigrast".

Hörðr barðist við systrnar vij; þær vóru fullfimar ok höfðu stórar skálmir ok sóttu nú ákaft at Herði, enn hann varðist vel ok drengilega ok þar kom um síðir at hann drap þær allar, enda var hann þá mjök móðr. Hjálmþér átti mjök harðan leik við Hergunni; hafði hún vænt sverð í hendi ok varðist allskörulega. Hjálmþér þóttist aldri í meiri mannraun komit hafa sakir mjúkleika hennar, því hvar sem hann hjó til hennar, kom jafnan saxið fyrir, þar til at hún mæddist; bárust þá sár á hana, svó at hún flakti öll sundr í sárum. Hún kallar þá hátt ok kvað vísu:

„Hvar ertu, Margerðr,
mær hin öflgasta,
vinnr þú sigr lítinn
á siklings liði;
hryggr er hálflaminn,
enn herðar brotnar,
sterkr er stafnbúi,
stökkva mun nú verða".

Þær bregða nú við hart ok rösklega ok hleypa hver sem meira mátti ok stígu meyjarnar nú stórum; enn

Hörðr snýr eftir þeim upp undir fjallit. Hergunnr sneri þá í móti honum. Hann hjó til hennar, svó at af fauk höfuðit. „Högg þú allra manna armastr“, segir Margerðr, „mína systur“. „Skamt mun þér til slíks“, segir Hörðr. Hann slæmdi nú til hennar sverðinu ok tók hana sundr í miðju. Veik hann þá aftr, enn þeir Hjálmþér ok Ölvér vóru komnir inn í tjaldit ok sváfu. Hörðr gekk til sjávar ok safnar saman skipviðunum; þar af gerði hann hús lítit ok fagrt, þar sem mest skúttu björgin; þangat bar hann mat ok öl ok öll þeirra þing. Síðan gekk hann aftr (til þeirra). Standa þeir fóstbræðr nú upp; síðan ganga þeir fram með sjónum. Hjálmþér sá nú hús upp undir bjargit. Hann mælti: „Hús er þarna“. Hörðr mælti: „Mun hún eigi þar Hervör, sem þú þreyr oft?“ Þeir ganga nú í húsit inn. Þar var sæng ein, ok tafl, könnur á stóli ok ker með. Hörðr gaf þeim at drekka. Enn er þá varði sem minst gekk hann út ok skeldi húsinu í lás. Hjálmþér mælti: „Sveikstu mik nú, Hörðr“, segir hann, „ok er ilt at eiga þræl at einkavini“. Hann vildi nú höggva upp húsit, enn sverðit beit ei heldr enn hann höggvi í stein. Sátu þeir þar nú um kyrt glaðir ok kátir.

XIII. Þat er frá Herði at segja, at hann gekk fram með sjónum; hann sá einn stein stóran í fjörunni fyrir sér ok gat þar í. Hann litast nú um ok sér hvar risi ógurlegr kom fram á bjargit ok var eigi allsveinslegr yfirlits, því öngvan þóttist Hörðr slíkan sét hafa fyrir vaxtar sakir ok stórskorins höfuðs. Hann hafði háva stöng í hendi ok fram ór fleinn tvíeggjaðr, fjögra álna langr. Hann tók niðr at fjörunni, er hann stóð á bjarginu. Jötunninn mælti: „Hvar eru kögurbörn þau er drepit hafa *dætr mínar? gangi þeir nú fram, ef þeir þora, því slíkt vóru hin *mestu níðingsverk, svó ungar

sem þær vóru, því at sú var ellst, sem var tólf vetra". „Hér em ek kominn", segir Hörðr, „ok drap ek þær dætr þínar ok vóru þær *miklar fyrir sér, enn nú vil ek leita til þín halds ok trausts". Risinn mælti: „Vel sé þér vinr; ver vel kominn ok far hingat". Hörðr mælti: „Þat má ek með öngu móti; mér hefir ávalt ilt verit, enn nú batnar lítit um síðan í vór, at ek fór á sjóinn með þeim *fóstbræðrum; réttu heldr ofan stöng þína, ok mun ek taka þar í". Risinn mælti: „Þat má ek vel gera, því at þau ein skip hafa hér at komit, at ek hefi rekit fleininn í gegnum þau ok dregit þau svó upp at mér ok mun ek nú rétta stöngina ofan at þér". Hörðr tók í sem hann gat, enn á meðan þeir höfðu viðtalazt, hafði hann reyrt sik um stein með kaðli sterkum. Jötunninn rykkir nú á mjök fast. Hörðr mælti: „Tak þú á betr ok fastara, félagi; eigi er ek allléttr". Jötunninn reiddist nú ok rak fleininn niðr í bergit ok rykkir nú svó fast til, at hann sökkr niðr í hamrana alt at brókarlinda, enn Herði var við því búit, at hann mundi slitna í sundr. Jötunninn mælti: „Þú ert þungr jafnlítill". „Vanhertr ertu þá", segir Hörðr. Jötunninn herðir sik nú því meir ok brauzt um, þar til at upp losnar steinn sá, er Hörðr hafði reyrt sik við ok hóf hann upp frá jörðu eigi minna enn sex faðma; í því slapp af fleininum, enn jötunninn datt á bak aftr, enn Hörðr ofan með steininum ok lá lengi í óviti, enn er hann raknaði við mælti hann: „Mjök ertu ósterkr, jafnstórr, ok kant lítit, at þú kemr mér eigi upp á bjargit; hafðu nú mín ráð ok gakk niðr í tóna í bjargit ok lút vel áfram". Risinn lét at þessu ginnast ok ferr ofan í tóna ok teygir hálsinn, enn réttir stöngina ofan fyrir bjargit. Hörðr tók nú í stöngina ok kipti risanum ofan fyrir bjargit, svó at brotnaði í honum hvórt bein. Enn

Hörðr leysti sik ok rann þegar upp bjargit ok kom at helli stórum. Þar var Ýma fyrir ok fell til fóta honum; hann gaf henni líf; þar var hann um vetrinn. Var í hellinum nóg gull ok silfr ok klæði góð, er jötunninn hafði átt, enn at vóri komanda tók hann þar hring mætan ok skikkjur ok sjóð stóran af gulli. Ýmu gaf hann hellinn í vald ok góðs alt er þar var inni. Hún bað hann nefna sik ef hann þyrfti liðs við. Hörðr gekk nú heim ok lauk upp húsinu. Hjálmþér varð honum feginn; eigi hafði hann munat til Hervarar á þeim vetri. Skip hafði Hörðr gert þeim um vetrinn, enn um vórit létu þeir í haf. Skipit fór jafnhart móti vindi sem undan. Um haustit kómu þeir at landi stóru. Hjálmþér mælti: „Hér vil ek á land ganga“. Hörðr kvað svó vera skyldu. Þar sáu þeir hallir stórar ok vænlegar. Hjálmþér mælti: „Þetta munu vera hallir Hundings konungs“. „Þú segir satt“, kvað Hörðr. Þeir gengu upp at höllinni; hún var ger með stein. Í einum stað sáu þeir hús eitt með rautt gull. Hjálmþér mælti: „Þetta mun vera turn Hervarar“. Hörðr kvað svó vera mundu. Þeir ganga undir turninn; þar sáu þeir sitja mey svó væna, at öngva höfðu þeir slíka sét. Hár hennar var gulli líkt enn ásjána hvít sem snjór, holdit skært sem lilja, augun fögr sem carbúncúlus, enn kinnar líkt sem rósa. Hörðr gekk at henni ok kvað vísu:

„Hver ert þú
þrifnust fljóða,
hýrlunduð meðr
hlýrinn fagra
ok ljósgula lokka?
Ekkert vífa
ek leit fyrri

hæversklegra
fyrir *hauðr* ofan“.

Hún kvað:

„Hervör ek heiti
Hundings dóttir;
minn feðr *röskvan
ef þú réðir líta,
líf þitt án dvöl
þú láta mundir,
ef þú gengir
gegn döglingi“.]

Ok enn kvað hún:

„Alt ferr eftir einu(!)
er margir vita(!)
til vina litir(!)
af nistils fólki(!);
fyrr skyldir þú hanga
á hávum gálga,
enn í gla*m*tygjum
gakk þú ei framar hóti“.

Hann kvað:

„Hörðr mælti[1]
enn hyggjustóri:
hví hrekr þú mik,
Hervör, í orðum?
Væri heldr nær
vífi skæru,
vera horskum dreng
holl í ráðum“.

Hörðr mælti þá til Hjálmþérs: „Maðr, muntu sýna list þína Hervöru ok blíðka hana“. Hörðr fekk honum gripu þá er hann tók ór hellinum og sagði at hann

1) Þetta vísuorð virðist benda til, að vísurnar séu eldri en sagan, og sé hún samin eftir fornkviðu; sbr. vísu Hástiga á bls. 381.

skyldi fá henni þá. Hjálmþér fær henni nú öll þessi gersemi, enn hún varð glöð við ok þakkar honum forkunnar vel ok kvaðst honum dugnað veita skyldu, ok sagði honum frá mörgu hvernig þar var háttr á einu ok öðru hjá föður hennar ok öllum vandræðum sem þar var at forðast; „því þegar faðir minn veit at þú hefir mik fundit, þá vill hann þik feigan, því hann verðr alls víss af fitónsanda innblæstri“, enn hún kvaðst honum ráð mundu leggja sem hún kynni. „Skaltu nú senn“, segir hún, „ganga fyrir föður minn djarflega ok kveðja hann kurteislega; hann mun taka því mjök vel ok spyrja þik margs, enn þú skalt ór öllu vel ok vitrlega leysa. Ráðgjafa á hann sér mjök stóran ok sterkan ok illúðlegan, er Hástigi heitir; hann er stórr sem risi, enn máttugr sem tröll. Hann veit allar ráðagerðir konungs. Eigi er Hástigi betri at reyna enn hann er at yfirlitum, því hann er svartr sem jörð með hárlausan haus ok glitrauð augu, fúll ok fláráðr“. Hún kvað þá vísu:

„Í höll skaltu ganga
ok hilmi lúta,
ok kveðja kurteislega
konung hinn stórráða;
láttu eigi æðru
á þér finna,
þótt í höll lítir
háva stórgarpa“.

„Bið þú konung vetrvistar“, segir hún, „enn hann mun svara því er hann vill, enn er þú hefir mælt sem þér líkar, þá gakk þú til bekkjar hirðmanna ok vertu eigi féspar“. Hún kvað þá vísu:

„Gef þú auð, jöfurr,
ef þú örr þykist;

þiggja gull gumar
ok gerast þér vel hollir;
enn ef maðr metnast
við mildings síðu,
sín leiðum þitt lyndi
ok lát hann sneypu hljóta“.

Hjálmþér gekk til félaga sinna ok síðan til hallar ok ganga inn, enn Hörðr dvaldist eftir í hallardyrum, er þeir gengu inn fyrir konunginn. Hjálmþér kvað vísu, er hann kom í höllina:

„Heill sit þú, Hundingr,
hefk öngvan þér æðra
hilmi hittan
und heims skauti;
ferr þín frægð víða
um fégjafar,
því kom ek hingat
hilmis at vitja“.

Konungr tók kveðju hans ok kvað vísu:

„Hverr er sá k...
kominn ór Mannheimum
ungr at aldri
oss at kveðja?
berr þú, enn ungi,
ormfrán augu;
mun ek við brögðum
búast mega“.

Hjálmþér kvað:

„Hjálmþér ek heiti,
hirð ek fátt segja
fylki framvísum
á fyrsta kveldi;
vilk eigi hvarfla
á hallargólfi;

seg mér til sætis,
son em ek grams Yngva“.

Konungr mælti: „Frétta mun ek fleira þurfa áðr“, ok kvað vísu:

„Hverr er sá enn horski,
er hjálmi ok gerð stýrir,
sterkr ok stórmannlegr
stendr þér á hlið aðra?
glöggvara máttu greina
frá görpum þínum,
þá veit ek gerr,
hvar gestum skal skipa“.

Hjálmþér kvað vísu:

„Ölvér hann heitir,
er hræðist aldri
eld né eggjar
eða í her ganga,
borinn sem buðlungar,
þeir er beztir eru,
mætri enn mildingar,
minn er fóstbróðir“.

„Vel er frá manni sagt“, segir konungr ok kvað vísu:

„Hverr er sá gaurr,
er í gáttum stendr
ok ríss röskloga
við rótakylfu,
gnapir með hetti
ok hyggr at gumna mengi;
lítt er skúmr sá
at skapi mínu“.

Hjálmþér kvað:

„Hörðr hann heitir,
hefir fátt prýði,

velr um vópn sjaldan,
vill eigi skart þiggja;
*öldunga einninn
eigi hann hræðist],
maðr mjök snarlegr,
met ek hann mikils".

Konungr kvað:

„Lítt honum sómir
hjá seggja liði,
þeim er í gullvefjum
glóa allir;
siti hann yzt
hjá seggjum mínum;
skal honum veita vel
með vórum þegnum".

„Eigi munu þér því ráða", segir Hjálmþér, „ok munum vér annathvórt sitja allir eða enginn vór". „Slíkt eru mikil undr", segir konungr". Hjálmþér bað konung vetrvistar. Konungr sagði þeim til reiðu drykk ok vist, „enn til muntu vinna lítit þrekvirki; horn ij skaltu sækja á kálf minn ok vil ek af þeim drekka á hinn átta dag *jóla, ella munuð þér missa lífit". „Þetta á mikils at kosta", segir Hjálmþér, „eðr hvórt á ek þessa kálfs at leita?" „Seg þú þér þat sjálfr", segir konungr. Hjálmþér mælti: „Herra, skipa oss fyrst sætit". „Þat skal vera", segir konungr ok kvað vísu:

„Harðr muntu heima,
er þú hyggst öllu ráða
hjá oss í dýrum
höllum vórum;
hefir þú brand hvassan,
brynju ok hjálm vænan
ok sófnis bingi aðra;
set þik aftr af því".

Hjálmþér kvað vísu:

„Ungr var ek heima
ok öllu skipaði
skatna liði
at skapi mínu;
gerði þat hugnast
alt harðla vel
fylki vísum
ok velbornum sveinum".

Konungr leit til Hástiga ok kvað:

„Statt upp, Hástigi,
ok gef rúm gestum,
*furðu farmóðum
ok frekum í ræðu;
mik hafa ei öðlingar
áðr heim sóttan,
þeir mér sýnzt hafa
með svinnra bragði"].

Hástigi leit við konungi heldr ófrýnlega ok kvað:

„*Hástigi mælti:*
hefir fyrr ór sæti
eigi *þú* mér boðit
upp at standa;
feigð mun vóndsleg
fylki granda,
hanga skyldu hinir
á hæsta gálga;
þeir munu þik svíkja
þat segi ek fyrir gerla".

Konungr leit til hans mjök reiðulega ok kvað:

„Æ ertu illr gestum,
oft hefir þú hölda,
þá mik heimsóttu,
til heljar færða;

gakk á bekk annan,
garpr meinhugaðr,
hnittr (!) enn harðleiti,
harðr er á borð annat“.

Hástigi stóð nú upp ok gekk um þvera höllina ok settist niðr, enn Hjálmþér gekk til sætis ok þurfti tveggja manna rúm, enn Ölvér þriggja, því at hann var manna mestr. Hörðr var jafnmikill sem þeir báðir fóstbræðr, ok var þeim þó sætit nógt, sem Hástigi hafði áðr í setit. Litlu síðar tekr Hörðr sjóð fullan með gull; hann gefr nú til beggja handa, þar til hann hafði öllum býtt í höllinni nema Hástiga; var þá gullhringr einn eftir. Hann gaut augum til hringsins. Hörðr sá þat ok rétti at honum, enn hann seildist í móti. Hörðr stakk stóru trékorni í hringinn ok þetta sama kefli setti hann framan á tennr Hástiga, enn hann sá óglögt til, því sólin skein á glugga, enn keflit kom á Hástiga svó hann dettr þegar á bak aftr með allmiklum hljóðum ok hnúskar óhaglega höfðinu, enn sessunautar hans hlógu at honum, enn hann skar allólaglega höfðinu ok rumdi fast. Um síðir raknar hann við, er verr var; skýtr nú augunum, enn sker greiprnar, ok mælti: „Sleginn var ek, sveinar“. Í þessu réttir Hörðr at honum í annat sinn hringinn; hann tók þá við hringnum ok geymdi. Hörðr mælti: „Oft hefir hundr, er hafna*t er*“. Sessunautar Hástiga sögðu, at nú væri maklega leikin mannfýlan. Konungr skipar þeim eitt lofthús vænt at sofa í. Konungr spurði Hjálmþér margs, enn hann leysti vel ór öllu; hafði Hörðr frætt hann at mörgum hlutum, því at hann kunni af öllum löndum að segja nokkut. Jafnan var Hjálmþér í skemmu Hervarar konungsdóttur ok tefldi við hana. Hún var öllum kvenmannlegum

listum prýdd; hún kunni ok allar stjörnu listir ok steina íþróttir.

XV. Þat var einn dag, at Hjálmþér sat nærri konungsdóttur ok tefldi við hana. Hún spurði hann þá at, hvat hann ætti til vetrvistar at vinna. Hann kvaðst eiga að sækja kálf einn. „Hvert áttir þú hann at sækja?“ segir hún. „Konungr vildi mér þar enga grein á gera“, segir hann. „Enginn kálfr er þetta“, segir hún, „heldr er þat gamall uxi, níræðr at aldri; hann etr fénað, enn drepr menn ok hesta, því hann er hverju dýri grimmari; hann hefir ok drepit alla þá menn, er eftir honum hafa farit ok föður minn hafa beðit vetrarvistar. Þat var ok er hit mesta blótnaut ok fæðist mest á mannaholdi; hljóð hefir þat hvelt ok digrt, svó enginn maðr stenzt; hann er í einum garði hávum og sterkum mitt hér á landinu, ok eigi má hann lauss vera, því þá brýtr hann niðr borgir ok kastala enn vinnr yfrinn skaða á mönnum ok fénaði; öll kvikindi eru hrædd við þetta arma naut“. Þau léttu nú talinu, ok gekk Hjálmþér heim í loft sitt ok sagði þeim kompánum sínum hvat konungsdóttir hafði sagt honum. Leið nú vetrinn fram til jóla, enn tveim nóttum fyrir hinn fyrsta jóladag stóð Hörðr upp ór sæng sinni, svó at þeir fóstbræðr vissu eigi af. Hann tók saxið Ölvés ok gekk út síðan ok til skógar, þar sem stórar brautir lágu. Gekk hann svó lengi um nóttina þar til brautirnar kvísluðust. Hann hugsar nú mikið um sinn hag, hvernig ganga mundi; reikar hann nú forntroðinn götustíg í þykkva mörkina ok eigi fyrri léttandi, enn hann kemr fram á annes eitt, breitt ok fagrt yfirlits. Hann sér nú garð hávan, gerðan með múrsteina; þangat gengr hann ok hafði kylfu tólf álna háva í hendi, með stórum göddum ok löngum fleini fram ór. Hann seild-

ist jafnhátt garðinum með henni. Hann gengr nú með garðinum fram nokkura stund ok berr allstaðar jafnhátt. Sér hann nú at eigi muni svó búit duga; því tekr hann sér kaðal einn ok bindr hann við stein einn stóran ok kastar inn yfir garðinn ok les sik svó upp yfir garðinn. Enn uxinn lá á vellinum fyrir innan garðinn ok hafði snúit um allri grundinni; hann hrýtr ok sefr ok sníðir illa ok hefir ill svefnlæti. Hörðr þóttist vita, at hann mundi hrjóta inn af garðinum fyrir nasalátum gridda, ok sá at þat mundi margan hafa til bana leitt; því leysir hann upp stein ór festinni, fleygir honum á stað ok kom hann á síðu nautsins; hann vaknar nú við með miklum ærslalátum, springandi þegar af stað ok skundar alla vega; dregr hann þá veðrit af manninum ok hleypr at garðinum þar sem Hörðr var fyrir. Hann vill nú eigi lengr bíða hans, reiðir upp gaddakylfu sína ok slær henni í hausinn gridda, svó at allir sukku gaddarnir, enn boli hristist við ok skekr höfuðit ok lét ólmlega, svó at Hörðr misti kylfunnar ok hraut langt út á völlinn. Enn uxinn skopar skeið at garðinum ok flensar tungunni eftir Herði ok dró hann at sér. Hann fær nú ei annat fangaráð, enn hann kastar sér flötum ofan á milli hornanna á uxanum ok spenti svó höndunum niðr um hálsinn, enn boli brauzt um fast ok hart, hlaupandi aftr ok fram um garðinn með felmzlegum hljóðum, berjandi fótunum ok hristandi höfuðit. Vissi Hörðr at þat mundi hans bani ef hann dytti ofan. Verðr þat um síðir, at boli mæddist af miklu umfangi ok blóðrás. Hann skopar nú skeið at garðinum með miklum ok illum látum ok kom upp framfótunum á garðinn ok í því leggr Hörðr með saxinu undir bóginn á uxanum svó at í hjartanu stóð; brauzt nú boli um þar til at hann dó, ok hafði þá brotit mikit hlið á garð-

inum í sínum fjörbrotum. Hörðr fló nú upp uxann með öllum leðrum ok fylgdu hornin húðinni. Hörðr leggr hana nú á bak sér ok berr heim ok fleygir henni niðr fyrir lofts dyrnar. Hjálmþér vaknar við dynkinn ok spratt upp; í því kom Hörðr inn. Varð Hjálmþér honum allshugar feginn ok heilsar honum blíðlega, enn Hörðr var heldr skapstyggr ok bað Hjálmþér útganga. Hann gerir svó ok sér nú húðina. Hörðr mælti: „Tak nú upp húðina, Hjálmþér“, segir hann, „því þú þykist vera mjök sterkr“. Hjálmþér tók þá til húðarinnar af öllu afli ok gat hvergi hrært hana ór stað. Hörðr sagði, at hann mundi í framkróka leggja þúrfa ef duga skyldi. Hjálmþér sagði af sinni hörku raun hina mestu at frammi er. „Þá mæli ek þat um“, segir Hörðr, „at þú takir við afli okkru Ölvés beggja, nema ór minstum fingrum okkrum, þá er þú gengr fyrir konung í dag ok hann sitr yfir sínum borðum, ok ber þú inn húðina á lófa þínum“. Þetta varð nú þegar sem Hörðr mælti. Gengr Hjálmþér þegar fyrir konung ok vóru nú allir í höllinni við hann hræddir. Hann kastar húðinni upp á borðit fyrir konung svó hart, at þat brotnar sundr í tvó hluti ok gekk í burtu síðan. Tóku þeir nú aftr afl sitt báðir, Hörðr ok Ölvér. Konungr bað Hástiga bera burtu húðina, enn hann tók sjálfr af hornin. Hástigi gerði svó, ok veitti honum et versta ok gekk mjök hokinn í knjáliðum. Var þá tekit upp borð annat. Þeir fóstbræðr gengu nú báðir í höllina, ok var veizla hin bezta ok drukku nú allir af hornunum um jólin.

XVI. Einn dag spyrr konungr Hjálmþér, hvórt hann vill öngva skemtan hafa. Hann bað konung því ráða. „Þú munt nú glíma við pilt minn á morgun“, segir konungr. Hjálmþér bað hann gera sem hann vildi;

enn að morgni dags standa þeir upp kompánar ok ganga fyrir konung. Þá var framleiddr blámaðr furðulega stórr, svartr ok digr sem naut ok at öllu var hann ámátlegr. Konungr mælti: „Hér er nú kominn piltrinn, Hjálmþér“. Hörðr mælti: „Við þennan svein skal ek glíma, af því vit höfum eina nafnbót báðir at vit erum þrælar“. Eigi fór Hörðr af loðkápu sinni. Síðan ráðast þeir á með sterkum fangbrögðum ok hörðum hnykkingum, er hvórr veitti öðrum, með hnefaslögum ok hnéskotum, klóri ok kreistingum. Gekk þetta lengi dags. Þóttist konungr ok þeir sem í höllinni vóru öngvan slíkan atgang sét hafa. Stólpi einn lágr stóð í höllinni, ok þegar bar blámaðrinn Hörð at honum, enn hann snerist við glímumannlega ok fær en neðri tökin, enn við þessu sá blámaðrinn ekki. Hann þreif hann nú upp á bringu sér ok brá honum magabragð, eigi alllítit ok rak hann niðr við stólpanum svó hart, at hryggrinn brotnaði í blámanninum, enn hann öskraði eigi allvel. Lét hann nú fylgja kné kviði með fúlmannlegum kverkatökum ok kreisti hann svó til dauðs. Við þetta varð konungrinn mjök reiðr, enn allir þökkuðu Herði. Var nú hinn dauði útdreginn. Konungr mælti: „Mikinn skaða hefir þú mér gert ok mínu ríki í drápi þessa manns, ok því skulu vit toga tein um eld hér í höllinni á morgun, ella sá sem ek skipa til“. „Þér munuð ráða vilja, herra“, segir Hörðr; „því líkar mér hverr sem er“.

XVII. Um morguninn árla gengu menn til hallar; þar var gert bál mikit. Litlu síðar kom konungr þar ok mælti: „Hástiga fæ ek til at stíma við þik“. Hörðr mælti: „Vel er þat“, segir hann, „at vit skulum reyna skinndráttinn, ok bú þik til, Hástigi“, segir Hörðr. Hann fór nú af öllum sínum klæðum, enn ekki

fór Hörðr ór loðkápu sinni. Þeim var fenginn í hendr svörðr allsterkr; koma nú í átök stór ok allmiklar sviftingar ok vóru uppi á þeim ýmsir endar. Kiptu þeir snart sverðinum í sundr í milli sín. Bað konungr þá at sækja uxahúðina ok hún var þeim fengin; tóku þeir nú á með öllu afli, ok vóru nú hnykkingar rammlegar, svó at ýmsum var búit at hrjóta fram á bálit. Var Hástigi sterkari, enn Hörðr hepnari ok mjúkari. Konungr mælti: „Lítt er ákveðit, Hástigi, er þú lætr þetta barn svó lengi stritast á móti þér ok eigi hærra enn uppríss". „Þat mun eigi lengi", segir Hástigi, „ef ek herði mik til fulls". Enn á meðan þeir töluðust við, Hástigi ok konungr, tók Hjálmþér sverðit ok saxit ok stakk niðr fyrir fætr Herði, ok sá þetta enginn, því loðkápa Harðar slútti fram yfir. Hástigi tekr nú á svó fast, at Herði var eigi annat búit enn hann mundi fram tumba á eldinn. Þóttist Hörðr aldri í þvílíkar hnippingar komit hafa. Var nú svó átekit af hvórumtveggjum, at öllum í höllinni þótti miklum býsnum gegna, eðr undrum, er þeir vóru eigi sprungnir af mæði, ok hvat þeir þoldu af sínum miklum atgangi ok sterkum átökum. Hörðr mælti þá til Hástiga: „Búst þú við, því nú mun ek herða mik ok skaltu nú eigi lengi lifa". „Svó mun ek gera", segir Hástigi. Hörðr tekr nú til með öllu afli ok kipti Hástiga fram á bálit og fleygði húðinni ofan á hann, ok fór svó sjálfr á bak honum ofan ok gekk síðan til bekkjar. Konungr bað taka manninn af eldinum ok var Hástigi þá mjök brunninn. Konungr varð nú reiðr, enn þótti sér þó mikit um at kenna.

XVIII. Um kveldit gekk konungr snemma til sængr ok vóru þá slokin ljós öll ok eldr í borginni. Hjálmþér kveðst til sængr vilja. Hörðr brá Snarvendli ok lýsti af honum ljósi. Gengu þeir nú í loftit

ok sáu umbúning nýkominn yfir sængina; þar var einn stokkr ok sverðsegg í bitrleg; einn mjór strengr var í endanum stokksins. Hörðr mælti: „Ekki skulu vér niðr leggjast, því sá hefir ætlat oss búinn bana, sem hér hefir um búit“. Þeir lögðu sik nú niðr á gólfit, ok sofnuðu þeir fóstbræðr skjótt, enn Hörðr hraut fast ok lét sem hann svæfi. Litlu síðar heyrði hann at maðr gekk út hjá loftinu ok þreif í strenginn ok kipti niðr stokkinum. Þeir brutust um mjök fast. Þá var fjölum ór kipt, ok kom upp höfuð mjök stórskorit; sjá þreifar í sængina. Þá höggr Hörðr þann sundr í miðju ok dettr út hvórrtveggi hlutrinn. Eftir þat leggjast þeir niðr. Um morguninn var sagt konungi, at Hástigi væri dauðr, ok þar með svik þau er hann hafði gert við Hjálmþér. Konungr gaf sér fátt um ok leið nú af vetrinn.

XIX. Enn er þrjár nætr vóru til sumars, þá fann Hjálmþér Hervöru. Hún mælti: „Muntu nokkut vera lengr hjá feðr mínum?“ „Nei“, segir Hjálmþér. Hún mælti: „Í kveld skaltu ganga fyrir hann ok þakka honum fyrir vetrvistina, því at hann sefr sex dægr fyrir sumar ok verðr þá alls víss í jörðu ok á, ok eigi má honum neitt á óvart koma. Vil ek at þú siglir i burt snemma á morgun, því at honum er ekki vel til þín“. Hann þakkar henni öll sín góð ráð ok skildu þau nú talit. Enn um kveldit gekk Hjálmþér fyrir konung ok þakkaði honum vetrvistina: „skal ek“, sagði hann, „þína frægð ok rausn bera á öll lönd“. Konungr mælti: „Þetta eru ráð Hervarar dóttur minnar, ok verðum vér nú svó búit at skilja; get ek um sinn ekki at gert“. Sváfu menn nú af um nóttina. Enn um morguninn árla bað Hjálmþér alla menn vel lifa. Hann bað Hervöru með sér fara, enn hún kvaðst þat ei vilja:

„því þat er bani yðar“, segir hún, „ok vil ek heldr mitt líf láta, því faðir minn vægir öngum fyrst er hann vaknar, hvórki vinum né frændum“. Hjálmþér bað hana vel lifa, enn hún bað hann ok vel at fara ok allan heiðr hljóta ok æru, ok fell hún í óvit við þeirra skilnað. Enn er Hjálmþér ok Ölvér kómu til skips, mælti Hörðr: „Ekki hefi ek heilsat Hervöru“. Hann tekr nú svarðreip mikit ok gekk heim ok kastar því um turninn Hervarar, ok berr svó alt ofan til skipa ok út á sitt skip; enn þeir fóstbræðr vóru á öðru skipi. Hjálmþér spyrr, hvat Hörðr bæri. „Hér fer ek með Hervöru“, segir hann, „fyrir utan vilja föður hennar, frænda ok vina; mun hún nú með mér fara; vill hún skjótlega hafa þinn fund“. „Slíkt er vitrlega farit“, segir Hjálmþér, „ok rösklega; hefir þú *þennan gerning] mjök af hinum fyrrum mönnum. Hjálmþér stökk nú á skip til Hervarar, enn hún stóð upp í mót honum ok talar til hans blíðlega ok mælti: „Ertu enn ekki af stað farinn, vinr“, segir hún. „Ekki enn, kæra jungfrú“, segir hann, „ok vil ek at þér gangit á mitt skip“. „Gjarnan“, segir hún; „enn mikinn skaða hafi þér gert föður mínum, at þér takit mik í burt utan hans vilja, enn þó vil ek heldr með yðr fara enn eftir vera“. Kom nú snart blásandi byrr ok sigla þeir nú í haf, enn er þeir sáu ekki til landa, tók af byrinn, ok rak þá um höf innan með straumum fjögr dægr, enn hit fimta dægrit stóðu skipin kyrr. Hervör mælti: „Faðir minn ræðr veðrátt þessarri ok svó því, at skipin standa kyrr. Mun hann nú vaknaðr ok ei allfátt dreymt hafa; veit hann nú allar ykkrar athafnir ok fyrirætlanir ok svó þat, at þér hafið mik á brott tekit, ok munuð þér hafa nógar raunir þess er þér hafið gert“.

XX. Litlu síðar sáu þeir, hvar einn stórr hross-

hvalr legst með miklum forsaföllum ok ógurlegum látum at þeim. Hörðr mælti: „Þar er sú skepna, at mér er minst um ok ek má eigi sjá; verði þit nú, fóstbræðr, nokkurs styrks við at njóta ok eigi megi þit nefna mik meðan hann er hér, því þá dey ek“. Síðan legst hann niðr í kjöl ok þöktu þeir hann klæðum. Síðan sáu þeir renna skeljung undan skipi þeirra ok at hvalnum, mjök snarlega, ok ræðr þegar á hann; kómu þeir í kaffarir stórar. Litlu síðar sáu þeir renna undan skipi Hervarar vögnu eina væna ok fagra, ok réð hún ok þegar á hvalinn; vóru þá miklar sviftingar ok harðar árásir, er hvórir veittu öðrum. Verðr skeljungrinn ok vagnan skjótt móð, því at hvalrinn var þungr fyrir ok sterkr mjök; kastaði hann þeim af sér, svó at þau kómu fjarri niðr á sjóinn. Hjálmþér þóttist nú sjá fyrir at þessi hin illa skepna muni þau skjótt yfirvinna; þá mælti hann: „Hv*ór*t mun mér í annat sinn meiri þörf Skinnhúfu ok Vargeysu enn nú, at þær komi oss at hjálp“. Enn er hann hefir þetta mælt, sá hann fljúga tvó gamma; þeir höfðu nef ok klær af járni; þeir settust á hrosshvalinn ok kroppuðu eigi miskunnsamlega, því at stórar þjósir tóku þeir af hans vónda kroppi, enn hann veitti miklar árásir í móti. Þeir rifu ok slitu hvalinn sem þeir gátu. Þá bar nú at skipunum ok fengu þau áföll stór. Hjálmþér sá, at allar þessar skepnur létu undan illhvelinu. Hann tók þá brandinn Snarvendil ok mælti: „Fyrr skal ek missa þik, enn ek hjálpi þessum skepnum eigi“. Hann skaut nú brandinum af hendi ok niðr í gegnum hausinn á hvalnum, svó í auganu stóð. Ölvér sá þetta ok skaut þegar saxinu í annat augat á hvalnum, ok fór þat sem hit fyrra. Við þetta dapraðist heldr hvalrinn ok vissi ekki hvérnig hann skyldi láta, ok velti sér á ýmsar síður ok beit ok reif alt sem hann

kom við, enn blóðit rann sem lækr niðr af gömmunum, því þeir flöktu allir sundr af sárum, ok svó skeljungrinn ok vagnan. Varð þat um síðir, at hvalnum dapraðist sundit ok síðan rifu þau hann til dauðs ok sökk hann til grunns, enn gammarnir flugu á burtu mjök yfirkomnir, svó blóð rann undan hverri þeirra fjöðr, ok flugu þeir seint ok lágt. Hjálmþér gekk þar til sem Hörðr lá ok sá at hann var vótr. Hörðr mælti: „Er nú dauðr hvalrinn?“ Hjálmþér segir hann horfinn. „Hefi ek ok þar mist brandinn, enn Ölvér saxit“. „Hér er nú hvórttveggja“, segir Hörðr, „ok er nú mikit at gert, at Hundingr konungr er af dögum ráðinn“. Þeir þakka honum nú lífgjöf, er hann hafði þeim bjargat ór slíkum lífsháska, sem þeir vóru í komnir. Hörðr mælti: „Kom þú til Hervarar, því hún mun skjótt þurfa dugnaðar þíns“. Hjálmþér stökk nú upp á skipit til hennar. Hún lá þá í óviti ok mjök lítt til reika. Hjálmþér dreypti nú á hana víni ok raknaði hún skjótt við. Rann nú á byrr ok vinda þeir upp segl sín ok vóru nú laus skipin. Sigldu þeir um alt sumarit.

XXI. Enn at hausti kómu þeir at einu landi stóru ok ágætu. Þat var með stórum *borgum ok fögrum ökrum, ok miklum skógi ok fögrum, ok allra handa dýrum ok fuglum. Ekkert land þóttust þeir fóstbræðr þvílíkt sét hafa né spurn af hafa haft; þeir spurðu Hörð hvat landi þat væri. Enn hann kvaðst þat eigi vita: „enn hér munum vér á land ganga“. Hjálmþér kvaðst þat eigi vilja, enn Hörðr segist ráða skyldu. Skutu þeir nú bryggjum ok ganga á land. Hörðr mælti: „Kanna skulu vér land þetta“. Hjálmþér mælti: „Hervör skal með oss fara, því við hana vil ek eigi skilja“. Hörðr kvað þat eigi skyldu: „vil ek einn ráða“, segir hann, „því vér munum eigi langt fara“. Þeir ganga

nú allan þann dag, enn at kveldi kómu þeir at húsi einu litlu ok vænu. Hörðr lýkr upp húsinu ok var þar sæng ein; þar var ok kostr nokkurr ok öl. Um kveldit talar Hörðr nokkut fleira enn hann var vanr ok mælti: „Undarlega brá mér við, er ek kom í hús þetta“. Leggjast þeir nú niðr ok sofa fast. Enn um morguninn er Hjálmþér vaknar, lá Hörðr, enn því var þó ekki vant. Hjálmþér sagði við Ölvér, at hann skyldi sofa í náðum. Líðr nú á daginn; gengr Hjálmþér þá at Herði ok tekr á honum ok bað hann vakna. Fann Hjálmþér nú at hann var dauðr; fell hann þá aftr á bak í sængina ok sprakk honum blóð undan hverjum nagli ok ór nösum. Ölvér spyrr hvat honum væri. Hjálmþér gat lengi öngu svarat, enn þó sagði hann honum þá, at Hörðr væri dauðr. Ölvér mælti: „Þat veit trúa mín, ef þú værir ekki minn fóstbræðir, skyldir þú skjótt deyja“. Hjálmþér kvað vísu:

„Berum á baki okkru
brodda fram*an* keyri;
launum svó líf honum,
látum hann eigi eftir;
heygjum Hörð hvergi
fyrr enn heim komum;
gröfum hann heima
hallarvegg undir“.

„Kjóstu nú, Ölvér, hvórt þó vilt heldr, bera kylfu hans ok loðkápu eðr hann sjálfan“. Ölvér kvaðst kylfuna ok hitt bera vilja. Hjálmþér flettir hann nú loðkápunni ok sér at hann var undir í rauðum skarlazkyrtli ok hafði silfrbelti um sik, enn gullhlað um enni. Hjálmþér mælti: „Sjá þú nú Ölvér, at þetta er konungsson framar enn hvórr okkar, enn eigi þræll, sem vit höfum lengi ætlat“. Leggr hann nú Hörð á bak sér ok

þótti honum hann léttr; ganga þeir nú þann dag til kvelds ok kómu at öðru húsi ok fengu þar góðar náðir. Fóru svó annan daginn. Hinn þriðja daginn tók Ölvér til orða: „Ekki ber ek lengr kápuna né kylfuna, því fulllúinn er ek af þessarri byrði, enn þat þó meira, at þú berr svó lengi dauðan mann eftir þér; mun þetta verk uppi meðan heimrinn stendr". „Þú talar mikil æðru orð", segir Hjálmþér, „ok fá mér hvórttveggja". Ölvér gerir svó. Ganga þeir nú til kvelds ok koma at húsi hinu þriðja. Hjálmþér lét Hörð í rekkjugólf um kveldit. Ekki hafði Hjálmþér sofit síðan Hörðr dó. Hann vakir nú sem hann var vanr, utan á móti morgunsári kom á hann svefnhöfgi, enn er Hjálmþér vaknar, var Hörðr í burtu. Varð honum nú ei betra við enn í fyrra sinni. Hjálmþér mælti: „Aldri verð ek glaðr upp frá þessum degi, fyrr enn ek finn Hörð". Þeir stóðu nú upp ok ganga leið sína, þangat til at þeir kómu fram á völlu væna. Þeir sáu fyrir sér borg stóra ok harðla væna, alla gagnskorna ok rent gulli ok silfri í skurðina. Hún var fagrlega múruð með rauðum steini ok blám, ok gulum ok grænum, hvítum ok svörtum. Hennar turnar vóru vænir ok hávir ok þaktir með gulli. Þeir gengu til hallar ok inn í höllina ok fyrir konung. Ölvér kvaddi hann, enn Hjálmþér þagði. Konungr tók vel kveðju hans ok bað taka stól ok setja frammi fyrir sik, ok þar lætr hann þá fóstbræðr setjast á niðr. Þat sáu þeir, at höllin var öll skipuð með sæmilegu fólki. Konungr bað þá vera káta ok glaða eftir mikla mæði. Hjálmþér át hvórki né drakk; hann var stundum bleikr, enn stundum rauðr sem blóð. Litlu síðar lukust upp hurðir hallarinnar ok gengu þar inn xxx. meyja, enn tvær báru þó langt af. Var önnur þó miklu vænni. Þóttist

Ölvér öngva slíka sét hafa, at allri sköpun ok fegrð; fyrir þeim var básónerat með allra handa hljóðfærum ok var nú mikil gleði í höllinni. Jungfrúrnar ganga fyrir konung ok kveðja hann kærlega ok kalla hann bróður sinn ok setjast niðr. Ölvér sér at Hjálmþér roðnar mjök ok at hann dró Snarvendil ór slíðrum ok lagði niðr undir stólinn. Konungr leit til Hjálmþérs ok kvað vísu:

„Hvat] er þèr, Hjálmþèr,
hefir þú lit brugðit?
stórt er þèr í hug,
þú starir á mik löngum".

Hjálmþér tók undir ok kvað hálfa vísuna:

„Hvarf enn hugprúði
Hörðr ór för minni,
get ek þik glíkan honum
gái ek því eigi drekka".

Konungr reiðist þá ok kvað vísu:

„Eyðast man sæmd þín,
ef ek skal líkr vera
aumum illþræli,
er ekki prýðir,
*ragr í hverja taug,
nema reiða mat svínum
halr enn hrafnsvarti
í hræyaskrúði"].

Hjálmþér vill nú þrífa til sverðsins ok var þat í burt. Þá kvað hann:

„Burt er Snarvendill
úr slíðrum horfinn;
má'k eigi víg vekja
veldr því Ölvér,
hefna munda ek Harðar,
ef hann hér væri,

ok rjóða minn mæki
í manna blóði".

Eftir þat gekk önnur mærin at Ölvé ok kvað:

„Sax hefir þú, Ölvér,
slík eru vópn færri,
bana veitti *Bendli,
barstu þat ór helli;
brá ek hilmis sonum
í hana líki;
forðaðek ykkru fjörvi;
fegri er ek nú hóti".

Ölvér mælti: „Satt segir þú, jungfrú", ok tók meyna ok setti í kné sér. Litlu síðar gekk önnur jungfrúin at Hjálmþér ok kvað:

„Keyptir þú Snarvendil
með kossi einum;
var þat verð lítit,
vel frá'k mér þó kæmi;
örr mundir þú at auði
ef aftr svó fengir,
iöfurr enn ógndjarfi
ok einkar heppni".

Hjálmþér lét sem hann ekki heyrði, ok þagði sem áðr, ok gekk hún þá aftr til sætis síns, enn er konungr sér þetta, strauk hann fram undan borðunum, tók horn eitt ok rendi á vín, gekk at Hjálmþér ok kvað vísu:

„Tak hér við horni,
er þér Hörðr færir;
gef nú ró reiði,
ok ræðum þá síðan;
þú hefir oss hólpit,
enn vér yðr borgit
öllum ór ánauðum;
yndis vér njótum".

Hjálmþér stóð þá upp í móti Herði, ok mintist hvórr við annan, ok urðu þar fagnafundir. Var nú drukkit fagnaðaröl ok en bezta veizla.

XX. Þat var einn dag veizlunnar, at konungr sat í sínu hásæti ok þeir fóstbræðr næst honum, enn jungfrúrnar á stóli frammi fyrir, ok vóru þá allir glaðir með orðum fögrum ok ölværð, gleði ok gamni ok allskonar skemtan. Hjálmþér spurði hina fríðari mey at heiti, eðr hvert hennar faðerni væri. Hún kvaðst Álfsól heita: „enn minn faðir er dauðr, er hér stýrði landi, enn bróðir minn tók ríki eftir hann, er Hörðr hefir nefnzt, ok heitir Hringr. Hildisif heitir önnur systir mín, enn land þetta heitir Arabíá. Kann bróðir minn at segja yðr slíkt sem er af vórum forlögum, ætt ok uppvexti“. Skildu þau svó talit. Biðr nú Hjálmþér Hörð at greina sér gerr þat sem hún hafði honum sagt. Hringr konungr kvaðst þat gjarna vilja gera. Er nú alt hljótt ok tvist í höllinni, ok hefir konungr svó sitt mál: „Þat vil ek yðr fyrst kunngera, at minn faðir hét Tólómeus, er hér stýrði Arabíá ríki. Hann átti drotning harðla væna ok með henni átti konungr oss þrjú systkin. Liðu svó langir tímar þar til at móðir vór tók sótt ok andaðist. Var haugr orpinn eftir hana, ok þráði konungr mjök drotning sína. Konungr átti sér ráðgjafa trúan ok dyggan; hann gekk einn[1] dag fyrir konung, ok kveðst vilja leita honum at kvónfangi, ok því játar konungr. Ráðgjafinn ferr, ok kemr aftr at hausti; er þá drotningarefnit í för með honum; hún hét Lúdá; er þegar brúðkaup gert; leizt öllum vel á þessa konu; ekki vildu vér systkin sitja brúðkaupit; gekk veizlan vel fram. Leið eigi langt, áðr

1) Hér þrýtr handritið (Vigrarbók), sem sagan er hér prentuð eftir.

enn þeim þótti drotning ill, bæði í skapsmunum ok orðum, enn í gerningum verst; réð hún skjótt föður mínum bana, því henni þótti hann gamall, enn hún ung ok lystug; vildi hún síðan mik átt hafa, enn ek vilda ekki hennar ljótum vilja samþykkja. Lagði hún síðan á mik, at ek skyldi þræll sýnast, svartr ok illúðlegr, ok aldri skylda ek mat mega eta nema á miðju gólfi ok aldri ór þessum álögum komast, nema nokkurr konungsson vinni þat til mín, at láta mik öllu ráða, ok bera mik á baki sér þrjá daga dauðan; nú hefir þú þetta hvórttveggja gert. Þat eitt lagði hún á mik til líknar, at ek mætti gera, hvat sem ek vildi orkat hafa, ok aldri skyldi mér afltátt verða, ok alla hluti yfirvinna, þat sem fyrir mik væri lagt. Á Álfsólu systur mína lagði hún, at hún skyldi verða at fingálkni, ok aldri ór sínum álögum komast, nema nokkurr konungsson vildi kyssa hana. Þá fekk fóstra mín henni Snarvendil; var hún hann at henda ýmist með munni eðr höndum. Enn Hildisif skyldi sýnast at öllum yfirlitum sem tröllkona, ok vera nær bróður hennar. Hann átti bygð í einum helli stórum, ok skyldi hann ekkert grand mega gera henni. Hún átti ekki fyrr at komast ór sínum álögum, enn hann væri drepinn með því sama sverðí, sem hekk yfir sæng hans; var þat svó margt“, segir hann, „bæði fleira ok verra af henni. Enn eftir þetta fór hún í burt með mik, ok er þessi hin sama þín stjúpmóðir. Er nú enduð mín ævisaga“. Hjálmþér þakkaði honum þá góða skemtun; varð þá alt fólk glatt. Eftir þetta hóf Hjálmþér upp orð sín, ok biðr Álfsólar sér til handa; fýsti konungr þess mjök. Ölvér bað ok Hildisifjar, ok var þetta afráðit. Hér eftir vilja þeir Hjálmþér ok Ölvér heim halda; fekk konungr þeim tuttugu skip, ok léttu eigi fyrr, enn þeir kómu at

Mannheimum. Enn er Hjálmþér leit stjúpu sína, fell hún niðr í eldinn; enn faðir hans varð honum allshugar feginn; sat Hjálmþér þar nokkura stund. Hann bauð föður sínum til brúðkaups síns, ok þá konungr þat. Sigldu þeir á hundrað skipum til Arabíá; enn at þeim þar komnum gekk Hringr í móti þeim ok leiddi þá til hallar með miklum prís ok skemtan. Gekk hann þá at eiga Hervöru, ok vóru þessi þrjú brúðkaup setin með miklum mannfagnaði; ok at þeim enduðum vóru allir með ágætum gjöfum útleiddir; ok fór svó hverr til síns heimilis. Enn þeir Hringr konungr, Hjálmþér ok Ölvér mæltu til stöðugrar vináttu með sér, ok gefr hvórr öðrum góðar gjafir, ok skilja með því. Siglir Hjálmþér þá heim til Mannheima; stýrði hann því ríki eftir föður sinn. Ölvér sezt ok at þeim ríkjum, sem faðir hans hafði at stýra. Hjálmþér mat hann til alls, ok þótti vera hinn mesti afreksmaðr. Hjálmþér átti tvó sonu við drotningu sinni; hét hinn eldri Yngvi, enn hinn yngri Hlöðvér; háði konungr síðan margar orrustur, ok hafði í öllum sigr; stóð honum enginn á sporði. Ölvér styrkti hann í öllum mannraunum. Enn eftir Hjálmþér tók Yngvi sonr hans ríkit, enn Hlöðvér var hernaðarmaðr mikill; hann bar Snarvendil eftir föður sinn. Ölvér átti ok son, hverr er Herrauðr hét; hann lagðist í hernað með Hlöðvé; urðu þeir miklir kappar, ok er mart fólk komit frá þeim; unnu þeir undir sik mörg konungsríki; ok lúkum vér hér sögu Hjálmþérs, Ölvés, Hrings ok Hervarar, ok samdi sá, er vel kunni ok vel vildi.

Hálfdanar saga Eysteinssonar.

Hálfdanar saga Eysteinssonar.

Þrándr hefir konungr heitit; við hann er kendr Þrándheimr í Noregi; hann var sonr Semings konungs, sonar Óðins, er réð fyrir Hálogalandi. Semingr átti Naumu, er Naumudalr er við kendr. Þrándr var mikill höfðingi; hans kona hét Dagmær, systir Svanhvítar, er Hrómundr Gripsson átti; þeirra son hét Eysteinn, enn annarr Eirekr hinn víðförli, er fann Ódáinsakr; hans móðir er ekki nefnd. Eysteinn giftist ok fekk dóttur Sigurðar hjartar, er Ása hét; hennar móðir var Áslaug, dóttir Sigurðar orms-í-auga; Eysteinn fekk með henni Finnmörk ok Valdres, Þotn ok Haðaland; hann var ríkr ok stjórnsamr; þau áttu son, er Hálfdan hét; hann var ok stjórnsamr ok stiltr vel ok fríðr sínum, ok vandist snemma við allar íþróttir, þær sem karlmann mátti fríða ok betra var at hafa enn missa; hann var vinfastr ok trúlyndr ok vinavandr, gleðimaðr mikill, svá at alla gleði mátti við hann eiga; enn ef honum mislíkaði, þá var hann þunglyndr ok langrækr, enn eigi

mjök bráðskapaðr. Hann óx upp með föður sínum, þar til hann var fimtán vetra gamall; þá tók móðir hans sótt ok andaðist; þótti konungi þat mikill skaði ok öllum öðrum, ok var hennar útferð sæmilega búin; konungr undi lítt í ríki sínu þaðan í frá, ok fór hann í hernað hvert sumar. Maðr er nefndr Svipr; hann var ríkr bóndi ok meðallagi vinsæll; hann átti þrjá sonu: einn hét Úlfkell, ok var kallaðr snillingr; hann var mikill ójafnaðarmaðr ok eigi mjök vitr; hann var í hernaði með Eysteini konungi, ok hafði fimm skip sinna vegna; konungr helt mikit af honum. Annarr son Svips hét Úlfarr; hann var ráðgjafi konungs; hann var vinsæll maðr ok trúlyndr, ok þótti hann allstaðar bæta til bæði fyrir konungi ok öðrum. Úlfr hét hinn yngsti son Svips; hann var kallaðr Úlfr hinn illi; hann herjaði um Eystrasalt ok um Bjarmaland; hann hafði mikla ræningjasveit ok var allóvinsæll. Eitt sumar herjaði Eysteinn konungr í Austrveginn; Úlfkell snillingr var þá með honum ok Hálfdan son konungs; þeir höfðu xxx. skipa vel skipuð, enn Úlfarr, bróðir Úlfkels, hafði vald yfir ríki Eysteins konungs, meðan hann var í hernaðinum.

II. Í þennan tíma réð fyrir Aldeigjuborg konungr sá, sem Hergeirr hét; hann var við aldr; Ísgerðr hét kona hans; hún var dóttir Hlöðvés konungs af Gautlandi. Bræðr hennar vóru þeir Sigmundr, er var stafnbúi Haralds konungs hins hárfagra, ok Oddr skrauti, faðir Gull-Þóris, er getr í Landnámabók á Íslandi. Þau áttu eina dóttur, er Ingigerðr hét; hún var allra meyja fríðust, ok svá stór vexti sem karlmaðr; flestir hlutir vóru henni vel gefnir; hún var at fóstri með jarli þeim er Skúli hét; hann réð fyrir Álaborg ok jarlsríki því, sem þar lá til; hann var sagðr bróðir Heimis, fóstra

Brynhildar Buðladóttur, er getr í sögu Ragnars konungs loðbrókar. Skúli var kappi mikill ok manna vitrastr. Kolr hét maðr; hann var þræll Skúla; hann var mikill maðr, ok svá sterkr, at hann hafði tólf karla afl til hvers sem hann gekk. Þat mátti kalla, at hann hefði mest ráð með jarlinum; hann var honum dyggr. Dóttur átti hann sér; sú hét Ingigerðr, ok var allra meyja fríðust ok mjök lík Ingigerði konungsdóttur, bæði á vöxt ok yfirlit, enn eigi var náttúra þeirra lík, því at Ingigerðr konungsdóttir var vel siðuð, enn nafna hennar var hin mesta fála, enn þó var hún vel ment, því at konungsdóttir hafði kent henni hannyrðir, ok var hún iðulega í skemmu hennar. Skúli jarl unni mikit fóstru sinni; eigi var Skúli kvóngaðr; íþróttamaðr var hann svá mikill, at engi maðr komst til jafns við hann.

III. Eysteinn konungr er nú kominn fyrir Aldeigjuborg með her sinn; Hergeirr konungr var fáliðaðr fyrir; Eysteinn konungr gekk at borginni með liði sínu. Hergeirr konungr varði vel ok drengilega, enn þó var hann eigi við bardaga búinn, ok urðu þær málalyktir, at Hergeirr konungr fell ok mestr hluti liðs hans. Enn þegar konungr var fallinn, bauð Eysteinn konungr grið öllum þeim, sem eftir vóru; gafst þá upp bardaginn, ok gengu þeir til griða, sem eftir vóru; lét konungr þá hreinsa borgina. Síðan lét hann leiða drotningu fyrir sik; enn hún var í hörðu skapi. Konungr horfði á hana um stund ok mælti síðan: „Vorkunn er þat“, sagði hann, „at þér liggi í miklu rúmi þau tíðindi, sem hér hafa orðit öll saman, enn bætr liggja til alls, ok vil ek nú vera þér í bónda stað, ok er eigi vandfenginn maðr á mót honum, því hann var gamall“. „Engi lýti vóru honum at elli sinni“, sagði drotning, „enn þat

uggir mik, hvórt ek verð þeim trú, sem hann hefir drepit". „Nú er um tvó kosti", sagði konungr, „sá annarr, at ek mun taka þik frillutaki, ok helzt þat slíka stund, sem auðit verðr; hinn annarr, at þú giftist mér, ok gef ríkit alt í mitt vald, ok skal ek gera þinn sóma mikinn , ok óttumst ek eigi, at svik þín muni mér at bana verða, þá ek skal deyja". Drotning segir: „Þat mun sannast hit fornkveðna, at hörð verða óyndisúrræðin, ok mun ek þann kjósa, at eiga þik". Konungr segir sér þat nær skapi; síðan var þetta mál til lykta snúit, ok tókust þessi ráð, ok er alt seinna enn segir.

IV. Enn þessu næst kallar konungr saman alla sína menn; hann mælti þá til Úlfkels snillings ok Hálfdanar sonar síns: „Svá er mál með vexti", sagði hann, „at Skúli jarl ræðr fyrir norðr í Álaborg; þar er á fóstri með honum Ingigerðr dóttir Hergeirs konungs; Skúli er kappi mikill, ok er oss vón at hann muni koma á hendr oss með her; því skulu þit fara austr á mót honum, ok leggja landit undir ykkr, enn færa mér konungsdóttur, ok ef þit getið unnit landit, þá skal Úlfkell vera þar jarl fyrir drengilega fylgd, er hann hefir mér (veitta), ok skal ek fá honum sæmilegt kvónfang; enn Hálfdan skal eiga Ingigerði, ef honum hugnast þat ráð. Þeir bjuggu nú her sinn, Úlfkell ok Hálfdan, ok léttu eigi fyrr, enn þeir koma til Álaborgar.

V. Skúli jarl hafði nú frétt þau tíðindi, sem gerzt höfðu í Aldeigjuborg, ok því safnar hann at sér liði miklu; ok er liðit var samankomit, tók Skúli sótt mikla; hafði hann þá sanna frétt af her þeirra Úlfkels ok Hálfdanar. Hann mælti þá við Kol: „Þat vil ek, sagði Skúli, at þú gerist höfðingi fyrir liðinu; tak þú upp merki mitt ok klæði, ok skal ek fá þér jarldóm, ok

skal ek gifta þér Ingigerði, fóstru mína, ef þú fær sigr; Kolr kveðst þess albúinn. Sagði Skúli nú fyrir mönnum, hversu breyta skyldu; hugðu liðsmenn eigi annat, enn Skúli mundi þat vera, sem Kolr var. Hann ferr nú með liðit á móti þeim Hálfdan ok Úlfkel. Skúli jarl lá í þorpi einu, ok var honum nú heldr í aftrbata. Ingigerðr konungsdóttir kallar nötnu sína Ingigerði Kolsdóttur til sín, ok mælti til hennar: „Ek vil at þú takir við trúnaði mínum“, sagði hún, „ok látir öngan vita, meðan þú lifir; þú skalt taka við klæðum mínum, því vit erum mjök líkar; skaltu kallast dóttir Hergeirs konungs, enn ek taka við þínum klæðum, ok fara á flótta með öðrum ambáttum, ok skaltu þenna trúnað aldri láta uppi, á meðan við lifum báðar, enn ef þeir sigrast, sem til eru komnir, þá mun Hálfdan konungsson biðja þín, og ertu þá fullgift, enn ellegar Úlfkell, ok er þá góðr, hvórr sem upp kemr“. Hún kveðst þetta gjarna vilja; ok fór þetta fram. Nú koma þeir Hálfdan og Úlfkell at með sinn her; Kolr lætr lúka upp borginni, ok gengr út með allan sinn her; tekst þar bardagi, ok stendr hann með mikilli mannhættu; Kolr var bæði sterkr ok stórhöggr, ok hugðu allir þar Skúla jarl vera, ok gekk hann í gegnum fylkingar þeirra. Herbjörn hét frændi Skúla jarls; hann hafði fylking í mót Hálfdani, ok vóru þeirra skifti allhraustleg; enn svá lauk með þeim, at Herbjörn fell; brast þá flótti í liði þeirra. Hálfdan rak flóttann alt til skógar. Nú er at segja frá viðskiftum þeirra Úlfkels ok Kols; hafði Kolr þá drepit margan mann; Snæúlfr hét merkismaðr Úlfkels; hann bar djarflega fram merkit, ok barðist drengilega; þeir mættust nú, Kolr ok Úlfkell, ok vóru þeirra viðskifti allhraustleg, ok börðust þeir svá lengi at engi skakkaði með þeim, ok hjuggust af þeim allar

hlífar; Kolr hjó þá mikit högg til Úlfkels; þat kom á hjálminn utarlega, ok tók af, þat er nam, ok var þat fjórðungrinn, ok þar með eyrat hit vinstra, ok var höggit svá mikit, at Úlfkell fell, enn Snæúlfr kom þá at, ok hjó til Kols, ok kom á andlitit, ok tók af nefit ok báðar varirnar ok hökuna, ok fellu tennrnar niðr í gras. Kolr stóð eigi kyrr, þó at hann hefði fengit sárit; hjó hann til Snæúlfs á hálsinn, svá af tók höfuðit; Úlfkell var þá á fætr kominn, ok lagði til Kols fyrir brjóstit, svá út gekk um herðarnar; fell hann þá dauðr niðr; brast þá flótti í lið þeirra. Úlfkell rak flóttann, enn Hálfdan sneri aftr; hann sér hvar tveir menn gengu; þat var karl og kerling; mælti hann mál af þeim, ok spurðu þau, hversu bardaginn hefði gengit, enn þeir sögðu af hit ljósasta, ok síðan skildu þeir; karl var svá stirðr, að hann lá á herðum kerlingar, ok drögnuðu þau svá til skógar. Hálfdan spurði menn sína, við hvern þeir hefði talat, enn þeir kváðu þat stafkarl veslugan. „At fá verðr of vandlega hugat“, sagði hann, „þar er sá karl er mér er aftrsjá at, ok betr væri drepinn“; enn þeir kváðu það níðingsverk; var hann þá kominn í skóginn, ok tjáði þá eigi eftir þeim at leita. Ríðr Hálfdan nú heim til borgarinnar; var Úlfkell þá kominn í borgina, ok gekk at skemmu þeirri, er Ingigerðr var í; var hún þá leidd fyrir hann. Hún mælti þá til Úlfkels: „Þú hefir nú unnit mikinn sigr“, sagði hún, „drepit höfðingja borgarinnar. Nú ef þér eruð réttir hermenn, þá munu þeir eigi níðast á mér, eðr þeim mönnum öðrum er hér eru höfðingjalausir, ok láta mik ná at finna mína móður“. Úlfkell sagði: „Þat skal satt vera, enn þat sem vér höfum afgert, skulum vér góðu bæta, bæði þér ok þinni móður, ef þú vilt vera oss trú, holl, hlýðin og eftirlát, ok þú varðist eigi

við oss". „Svá er nú komit mínu máli", sagði hún, „at ek ætla metnaðrinn hafi lítit at gera". Þeir hétu henni góðu þar um, ok vóru þá loknar upp fjárhirzlur; tóku þeir gull ok silfr, ok þat annat er þá lysti, enn gáfu grið mönnum öllum; síðan var veittr umbúningr þeim dauðu, ok var búit virðulega um leiði Skúla jarls, er Kolr var reyndar; lögðu þeir síðan land alt undir sik, ok bjuggust síðan móts við Eystein konung, ok var Ingigerðr í ferð með þeim.

VI. Nú fréttir konungr heimkomu þeirra, ok hversu mikinn sigr þeir höfðu fengit; fagnar hann þeim sæmilega, ok skemtu þeir honum frá ferðum sínum; þakkar konungr þeim vel, ok spyrr Hálfdan eftir, hversu honum lízt á konungsdóttur, enn hann kveðst eigi mjök kvenskygn, enn segir þó, at hún væri væn kona. Ingigerðr var nú komin í höll til drotningar, ok fagnar hún henni vel, enn þó með minni blíðu enn margr ætlaði. Þá lét konungr senda eftir þeim mæðgum; enn er þær kómu fyrir hann, mælti hann til Ísgerðar drotningar: „Nú er hér komin dóttir þín", sagði hann, „ok vil ek nú með yðru ráði allan sóma gera bæði þér ok henni; vili Hálfdan mínum ráðum fara fram, þá vil ek at hann fái hennar, ef hennar vili fellr þar til ok þinn, drotning". „Svá er hún viti borin", sagði drotning, „at hún má sjálf hafa ráð fyrir sér ok svör um slík mál". Þá mælti Hálfdan: „Ekki hefi ek mjök huglagt at kvænast svá búit, hefi ek ok ekki margar konungadætr sét, ok vel þyki mér sá giftr, sem Ingigerðr á, ok eggjandi vil ek þess vera, at þér sjáið gott ráð fyrir henni". Þá mælti Úlfkell: „Lengi hefi ek yðr, herra, þjónat, ok vænti ek af yðr góðs, ok þætti mér mikill sómi, ef þér vilduð gifta mér þessa mey; hefi ek ok nokkut talat við hana áðr, ok hefir hún engi fjartæki haft um þessi mál".

Konungr spyrr nú Ingigerði, hversu henni væri um þat gefit, enn hún kvað hann mestu um ráða, ef móðir hennar vildi, ok legði eigi móti: „ok síðan vili þér, konungr, auka nokkura nafnbót við Úlfkel". Enn konungr spurði drotningu, hversu henni væri umgefit. Hún kvað sér þat bezt líka, at hann sæi fyrír, sem honum líkar. Eftir þetta gifti konungr Úlfkeli Ingigerði, ok gaf honum jarlsnafn ok Álaborg til forráða, ok þat ríki sem þar lá til, ok var þá drukkit brullaup þeirra; ok síðan fór Úlfkell til Álaborgar, ok tók undir sik ríkit, ok gerðist þar höfðingi yfir, ok galt konungi skatt, ok fór svá lengi fram, ok tókust upp ástir með þeim Ingigerði.

VII. Eysteinn konungr sitr í sínu ríki; hann unni mikit Ísgerði drotningu. Hún lét sèr alla hluti kvenmannlega vera til hans, ok líða nú svá þrír vetrar. Þat bar til eitt sinn, at kaupskip mikit sigldi austan fyrir Balagarðs síðu í stóru veðri: þat skip hvarf, ok fanst ekki mannsbarn af, ok ætluðu menn at stórviðri mundi hafa brotit þetta sama skip. Enn eftir um haustit var þat einn dag, at tveir menn kómu til hirðar; þeir vóru miklir vexti, enn eigi vel klæddir; ekki sáu menn gerla í andlit þeim, því at þeir höfðu síða höttu. Þeir gengu fyrir konung, ok kvöddu hann virðulega, því at hann var oftast blíðr í máli. Hann spurði, hvat manna þeir væri. Þeir sögðust báðir Grímar heita, ok vera ættaðir utan af Rússía ok hafa mist peninga sína í skipreika. Þeir báðu konung vetrvistar. Konungr spurði drotningu, hvat henni þætti ráð um, enn hún sagði hann mundi sjálfr ráða slíku, enn kvað þó marga vetrtaksmenn misjafnt gefast: „er mér þá ekki af at kenna, ef ek legg ekki til". Konungr kvað hana jafnan litlu skifta sér um ráðagerðirnar: „nenni ek ekki

at vísa þeim frá mat, þar þeir vóru svá langt atkomnir"; var þeim nú skipat sæti þar sem mætast gestir ok hirðmenn. Þeir vóru fáskiftnir við menn, enn kómu sér við alla vel. Grímr hinn eldri var stórr maðr vexti, at fáir vóru hans líkar; hann var sterkr ok fimr við alla leika, ok var oft at leikum með konungsmönnum í skotbakka ok at knattleiki; hann fór vel með afli sínu, ok lék á öngvan, enn var eigi aflvana, ef leitat var á hann. Grímr hinn yngri var mjúkr í leikum öllum, fimr við skot, enn prófaði lítt aflraunir, enn skaut allra manna bezt af handboga eðr lásboga, enn tefldi svá vel, at engi komst til jafns við hann. Hálfdan konungsson lagði oft leik sinn við hann, bæði tafl ok skotfimi, enn svá mikla vörð helt hann á þeim Grímunum, at öngva nótt sváfu þeir svá, at hann vekti eigi, ok hefði eigi vitund af þeim, ok leið svá fram vetrinn at jólum.

VIII. Þat var einn dag í jólum, at menn léku knattleik fyrir konunginum; hann sat á stóli, enn drotningin á öðrum. Grímarnir vóru at leiknum, ok gat enginn leikit til jafns við hinn stærra Grím, nema Hálfdan konungsson. Aldri höfðu Grímar talat orð við drotningu á þeim vetri. Einusinni sló Grímr hinn eldri út knöttinn, ok átti Grímr yngri at sækja. Knöttrinn rann alt upp at stól drotningar. Grímr gruflar eftir knettinum, enn þá hann réttist upp, talaði hann nokkur orð í eyra drotningunni, enn hún brá nokkut lit við. Á móti dagverðardrykkju gafst upp leikrinn; tóku menn þá til drykkju. Konungr veitti kappsamlega um daginn, ok fell hverr maðr sofinn í sínu sæti niðr, sá sem eigi færði sik sjálfr til sængr. Konungr drakk lengi um kveldit; drotning sat hjá honum; konungr spurði, hvat Grímr hefði talat við hana, enn hún kveðst eigi hafa hent reiður á því. Konungr sagði, at hún vildi

flestar sagnir hjá sér geyma ok um fátt sér vísbending gera. Drotning bað hann vera sem varastan um sik; gekk hún þá burt. Grímar vóru þá sofnaðir; gekk þá konungr at sofa ok Hálfdan son hans með honum; enn er þeir kómu til skemmunnar, var drotning eigi þar. Konungr lagðist í sængina í klæðum sínum, ok lagði sverð sitt fyrir framan sik. Herbergissveinarnir drógu upp skriðljósin, enn Hálfdan gekk inn í höll, ok lágu Grímar þar ok sváfu. Hálfdan sá, at Grímr hinn minni hafði dregit af sér glófann, ok var höndin ber; öngva mannshönd þóttist hann slíka sét hafa fyrir fegrðar sakir; þar fylgdi gull, ok svá vænt, at eigi þóttist hann slíkt sét hafa fyrr, mest fyrir sakir steins þess sem í því var, ok hann skildi eigi, hverrar náttúru hann var. Hann lokkar nú gullit af fingrinum ok lét í glófann, enn síðan bað hann draga upp ljósin, ok settist hann niðr hjá Grímunum; var þá myrkt hit neðra í höllinni; hann helt á glófanum í í hendi sér; skjótt fell svefn á hann, enn vaknaði við þat, at ljósin vóru slokin, enn Grímr hinn minni vatt upp ljósi fyrir augu honum svá björtu, at hann þoldi eigi á móti at sjá, enn greip af honum glófann, ok mælti síðan: „eftir þessarri hendi, gulli ok glófa skaltu leita ok þreyja, ok aldri náðir fá, fyrr enn sá leggr jafnviljugr aftr í þinn lófa, sem nú tók á burtu“, enn síðan snarar hann ljósinu til þeirra dyranna, sem skemra var til, enn hleypr til hinna sjálfr, sem lengra var til ok þar út.

IX. Hálfdan sprettr nú á fætr ok hleypr til þeirra dyranna, sem ljósinu var til snarat, ok vóru þær læstar; snýr hann þá til hinna dyranna ok hét á menn þá, sem inni vóru, at þeir skyldu vakna. Dyrnar vóru læstar, ok varð at brjóta þær upp, áðr þeir kómust út.

Hálfdan vitjar þá skemmuþúrsins, ok var konungr þá dauðr ok laginn sverði í gegnum, ok þrír smásveinar, enn sá fjórði komst á þvertréit, ok sagði at Grímr hinn meiri hefði þar komit ok drepit konunginn, ok þá alla sem dauðir vóru, ok kallaði síðan: „segið Hálfdani svá, at Vigfúss ok Ófeigr hafi hefnt Hergeirs konungs", ok gekk út síðan. Í þessu kom drotning í skemmuna, ok fengu henni þessi tíðindi svá mikils, af hún fell í ómegin, ok þótti við dauða búit; var nú yss mikill í höllinni ok borginni, ok fóru menn at leita Grímanna á sjó ok landi, ok fundust þeir hvergi, ok stóð þessi leit mánuð, ok var víða getfé tildreift; þó dyrglaðist yfir þetta um síðir. Var þat þá flestra manna vili, at Hálfdan væri til konungs tekinn.

X. Litlu síðar lætr Hálfdan kveðja þings, enn er höfðingjarnir vóru samankomnir, lögðu menn bænarstað til, at Hálfdan væri konungr þeirra enn hann svaraði svá: „Þau tíðindi hafa hér gerzt fyrir stuttu, at mér sómir eigi konungsnafn at bera, meðan svá stendr, því at ek er ekki óðalborinn til þessa ríkis; mun mörgum þykkja mér betr sóma at hefna föður míns, ok leita at þeim sem hann hafa drepit; þykir mér ráð at drotning sendi eftir Sigmundi bróður sínum, at hann komi hingat, ok stýri þau landi, þangat til ek kem aftr, hvernin sem þá breytum vér; enn ek mun burt fara, ok eigi aftrkoma, fyrr enn ek hefi fundit minn föðurbana, hversu sem mér verðr um hefndina auðit". Drotning sagði, at henni þætti sitt ríki hvergi betr komit, enn hjá honum; enn hvat þar er umtalat, þá er þat af(ráðit) at Hálfdan býst ór landi með fimm skip, ok valdi sér mjök góða drengi; sigldi hann fyrst í Austrveginn, ok varð honum bæði gott til fjár ok mannorðs, enn aldri lá hann svá vakandi, at væri eigi hon-

um fyrir augum sú fagra hönd ok þat væna gull, sem hann misti í Aldeigjuborg; látum hann nú sigla alla fimm vetr, sem hann vill.

XI. Þar tökum vér nú til, sem Úlfkell sitr norðr í Álaborg ok kona Ingigerðr; þau fréttu nú lát Eysteins konungs, ok svá með hverjum hætti þat hafði orðit. Talar Ingigerðr þá við Úlfkel, hvórt hann vill ekki kalla til ríkis eftir Hergeirr konung föður hennar. Hann kveðst þess albúinn. Síðan bjuggu þau ferð sína, ok léttu eigi fyrr enn þau kvómu til Aldeigjuborgar. Sigmundr var þar fyrir með drotningu. Úlfkell kallar til ríkis í hönd þeim drotningu, enn hún segir at þau hefði nóg ríki, þó þau ágirntust eigi meira enn þau hefðu áðr, ok láta þó vel yfir, ef þau heldi því; sló þá í heitingar með þeim. Fór Úlfkell þá heim ok safnar liði. Sigmundr fór þegar norðr eftir honum, ok fundust þeir þar sem heitir Krákunes, ok sló þegar í bardaga með þeim, ok lauk svá, at Úlfkell flýði einskipa með konu sína; sigldi hann þá fyrst norðr í Noreg, ok fann þar Úlfar bróður sinn, ok segir honum, hversu þeir Sigmundr höfðu skilit, ok öll þau tíðindi sem gerzt höfðu í Austrveginum, ok bað nú at hann skyldi gefa upp ríkit í hans vald, ok sagði at hann hafi þó meira hans ríki í Austrveginum. Úlfarr bað hann eigi tala svá mikinn ódrengskap við sik, at hann muni gerast drottinssviki, ok bað hann heldr eflast at liði ok sækja með stríði þat ríki, sem hann þættist eiga í Austrveginum, ok kveðst vilja styrkja hann til þess. Úlfkell lét sér þat ekki nægja, ok sló þá í kappmæli með þeim, ok lauk svá deilu þeirra, at Úlfkell drap Úlfar bróður sinn, enn lagði landit alt undir sik, ok gerðist hann þar höfðingi yfir, ok þótti öllum þetta hit mesta illvirki, ok varð hann af þessu óþokkasæll öllu saman.

XII. Ok sem Úlfkell hefir at sér tekit ríkit, safnar hann at sér liði ok skipum, ok helt hann þeim í Austrveginn. Hann hafði xxx. langskipa, ok dreka einn sjautugan at rúmatali; hann hafði með sér víkinga ok útilegumenn ok hvert illmenni sem hann kunni at fá. Ívarr böggull hét sá, er stýrði drekanum; hann var berserkr ok hit mesta illmenni. Bróðir hans hét Hrafnkell; hann var merkismaðr Úlfkels ok var manna sterkastr. Marga hafði hann aðra stóra menn ok sterka með sér. Þeir fóru óskaplega, ok herjuðu á hvert land, þar sem þeir kómu, ok tóku ósparlega strandhögg. Þeir vóru nú komnir austr fyrir Hlynskóga, þar sem heitir Kilfandanes; þaðan er ekki langt til Bjarmalands. Þar sigldu á móti þeim tíu skip; þau vóru öll skipuð hraustum drengjum; ok var þar kominn Hálfdan, sonr Eysteins konungs, ok hafði hann frétt alt um ferðir þeirra Úlfkels; enn þegar þeir þektust, spurði hann, því Úlfkell hefði níðzt á bróður sínum, eðr tekit ríki sitt. Úlfkell segir, at þeir hefði meira sitt ríki í Austrveginum, þat sem hann ætti. Hálfdan sagðist öngva vón vita þess, at hann stæði til nokkurs góðs ríkis. Síðan brutu þeir upp vópn sín, ok sló þar þegar í bardaga; enn með því at liðsmunr var mikill, þá varð skjótt mannfall mikit í liði Hálfdanar. Sviði hét sá maðr, er mest ráð hafði með Hálfdani; hann var sterkr maðr; hann sagði fyrir, hversu tengja skyldi skipin, ok lagði hann þeim svó kænlega saman, at Úlfkell kom ekki öllum sínum skipum við, ok lágu sum í skotmáli; tókst nú harðr bardagi; ryðst Hálfdan um fast; sér hann at þeim mun eigi duga at berjast til mæði; því ræðr hann til uppgöngu á drekann til Úlfkels, ok þeir Sviði báðir. Þá kom fyrstr á móti þeim Ívarr böggull, ok áttust þeir við hart vópnaskifti. Ívarr bjó til Hálfdanar, ok

kom á hjálminn utanverðan, ok tók af þat er nam, enn þat var kopprinn fyrir ofan höfuðit, ok rakaði um höfuðit á Hálfdani. Hann hjó á móti til Ívars, ok af honum hendina við öxl uppi ok sundr merkisstöngina. Sviði drap stafnbúa Úlfkels, er Egill hét. Þá lagði Úlfkell til Hálfdanar, ok kom á hann óvaran í gegnum skjöldinn ok brynjuna, ok rendi út undir hendina; fekk hann sár á síðunni ok brotnuðu í honum þrjú rifin. Sviði lagði til Ívars bögguls, ok kom í augat, ok var þat hans bani. Hálfdan hjó til Úlfkels, enn hann snerist undan á hæli, enn sverðit kom í þiljurnar, ok tók af Úlfkeli hina stærstu tána á hinum hægra fæti. Úlfkell lagði þá með kesju til Hálfdanar; hann stökk upp yfir vindásinn. Kesjan kom í lokugatit. Hálfdan hljóp á skaftit, ok braut í sundr. Sviði hjó þá til Úlfkels um þverar herðarnar, ok var þat högg svá mikit, at Úlfkell fell á bæði kné. Þá kom steinshögg fyrir brjóst Sviða, svá hann hraut út af drekanum ok kom í bát, er flaut með skipinu. Í þessu sló Hrafnkell til Hálfdanar með kylfu svá mikit högg, at hann fauk útbyrðis. Sviði var þar nær staddr, ok greip bátshakann, ok krækir Hálfdan upp ór kafinu; hafði Hálfdan þá fengit sex sár, ok var þá óvígr ok í óviti.

XIII. Nú urðu mörg tíðindi senn. Þá sáu menn, at rendu fram fyrir nesit hálfr þriðji tugr skipa; þau vóru öll stór, ok herklæddir menn á öllum. Maðr stóð við siglu, mikill vexti, á einu skipinu, ok silkitreyju ermalausri, vel brynjaðr. Hann spurði, hverir hér ætti svá ójafnan leik. Sviði sagði til hit sanna, ok svá hvar þá var komit. „Mun Hálfdan vilja þiggja lið af oss?“ Sviði spyrr, hvat manna hann væri. Hinn kvað hann þat öngvu varða. Sviði kveðst gjarna lið vilja þiggja af þeim; tókst þá bardagi í annat sinn, ok er nú ákaf-

ari enn fyrr. Menn Úlfkels vóru mjök sárir. Hinn mikli maðr á drekanum lagði at drekanum Úlfkels, enn Sviði lagði at hinum smærrum skipunum, ok hruðust þau snart; sneri nú mannfallinu í lið Úlfkels. Hinn mikli maðr réð til uppgöngu á drekann. Úlfkell kom fyrst á móti honum, ok vóru þeirra viðskifti hörð ok löng. Hinn mikli maðr hjó mikit högg til hans, ok klauf fyrir honum allan skjöldinn, ok kom sverðit á fótinn, ok tók af þrjár tærnar utanfótar. Úlfkell hjó á móti, ok kom í hjálminn, ok stökk sverðit í sundr undir hjöltunum; sá Úlfkell þá öngvan sinn kost annan, enn forða lífinu; stökk hann þá í þat skip, sem næst honum var, ok flýði. Hrafnkell skaut tveimr kesjum senn at hinum mikla manni, enn hann tók báðar á lofti, ok skaut aftr, ok hafði mann fyrir hvórri. Síðan lagði hann með atgeir til Hrafnkels í gegnum skjöldinn ok báða handleggina, ok vó hann upp, ok kastaði honum út á sjóinn. Síðan ganga þeir svá hart at mönnum Úlfkels, at þeir urðu því fegnastir, at biðja griða. Þeim var þat veitt, sem báðu, enn eigi vildi hinn mikli maðr hafa þeirra þjónustu, ok var þeim slept fatlausum á land upp. Úlfkell flýði undan einskipa, ok kona hans með honum, enn hinir tóku skip öll ok herfang, enn þeir, sem eftir lifðu af mönnum Hálfdanar, gengu á vald hins mikla manns.

XIV. Hinn mikli maðr kom þar at, sem Hálfdan lá ok flakti í sundr af sárum. Hann mælti til Sviða: „Svá lízt mér á sár Hálfdanar, at þau mætti græða, ef þau tekr góðr læknir, enn eigi ætla ek honum henta hræringar eða sjóferðir, ok því mun ek senda hann á land upp til vinar míns, er Hriflingr heitir; kona hans heitir Arghyrna; þau eru læknar góðir, enn eiga ómegð mikla, ok lifa við handbjörg sína, ok er slíkt kölluð

hriflinga björg, sem þau hafa; nú mun Hálfdani ekki lífs auðit, ef þau geta ekki atgert, ok mun hann þá koma til okkar“. Hann fekk nú til trúnaðarmenn sína, at flytja Hálfdan á land upp, ok fekk hann þeim hundrað merkr silfrs, ok bað segja þeim karli, at þau legði slíkan hug á at græða hann sem sjálfan sik, ef hann kæmi til þeirra, ok þau skulu segja honum fulla vissu, hvert hann ætti þess at vitja, sem hann hafði látit græða. Fara þeir nú, ok finna karl ok kerlingu, ok segja þeim þat, þeim var boðit, ok færðu þeim féit, enn þau sögðu bæði at þetta væri þeim full skylda; fóru sendimenn í burtu, enn þau hjón tóku til at græða Hálfdan, ok var þat torsótt, því at sár hans vóru mjök sollin, ok lá hann átján vikur í sárum, ok var þó græddr at heilu, enn tólf mánaði varð hann þar at vera, áðr enn hann fekk aftr sinn styrk, ok þótti honum sá tími langr, því honum kom jafnan í hug sú hin fagra hönd, ok þat gull ok glófi, sem hann hafði mist.

XV. Tökum vér nú þar til, sem Úlfkell snillingr flýði ór bardaganum; hann komst til lands við fimtánda mann, enn misti alt sitt lið annat; hann hélt nú spurnir til, hvar Úlfr bróðr hans, mundi vera, ok spyrst honum svá til, at hann sé á Bjarmalandi; fór hann nú á hans fund. Hárekr hét sá konungr, er þar réð fyrir; dóttir hans hét Eðný. Úlfr hafði beðit hennar, enn konungr vildi eigi gifta hana. Þá herjaði Úlfr á land hans. Sem þeir bræðr fundust, bera þeir ráð sín saman, at þeir skuli fara á fund Háreks konungs; þeir höfðu sex tigi skipa. Enn er þeir kómu í hafnir þær, er lágu fyrir konungs hallinni, þá fór Úlkell snillingr á fund konungs, ok kveðr hann sæmilega. Konungr spyrr, hvat manna hann væri. Hann sagði til hit sanna. Konungr spyrr, hverr stýrði þeim hinum mikla her,

sem þar var kominn; enn Úlfkell sagði, at honum stýrði Úlfr hinn illi: „enn vit erum bræðr; fór ek því á yðvarn fund, at vit viljum bjóðast til at vera yðrir menn; ef þú vilt gifta Úlfi dóttur þína, þá vil ek leggja til með Álaborg ok Aldeigjuborg, ok öll þau ríki sem þar fylgja, því þat er mín eign; væntir mik at yðr verði mikill styrkr at okkr bræðrum, enn mörgum mun þykja þröngt fyrir dyrum, ef vér skulum ilt þreyta". Konungr bað hann fresta til umráða við menn sína. Úlfkell veitti þat. Konungr spyrr dóttur sína, hvat hún leggr til, enn hún sagði, at henni þætti mikill vandi um hernað þeirra bræðra: „enn ef víst væri ríkit, þá þætti mér ásjávert", enn kveðst einskis ills synja fyrir þá, ef þeim væri synjat; ok urðu þær endalyktir at Úlfr fekk Eðnýjar, ok tóku þeir bræðr landvörn fyrir Bjarmalandi. Úlfkell hélt spurningum til, hverr sá mundi vera, at barizt hefði við hann, þá þeir Hálfdan áttust við, enn Hárekr konungr sagði honum, at sá hét Grímr, „ok ræðr fyrir austr í Kirjálabotnum, ok hefir brotizt þar til ríkis, ok vita menn eigi, hvaðan hann er ættaðr. Honum fylgir fóstrdóttir hans, svá fögr mey, at menn hafa eigi spurn af annari jafnvænni". „Þar er sá maðr", sagði Úlfkell, „at ek vildi á hefnileið róa, ef kostr væri, ok vilda ek þar til hafa hjálp ok styrk af yðr". Konungr mælti: „Þat má oss vel samankoma, því þar er sú mær, at ek ætla mér at biðja". Þeir sögðu báðir, at þeir vildu honum þar til standa, ok sögðu at þeim þótti þat vel stofnat, ok staðfesta með sér, at þeir skuli þangat fara, þegar sumar kemr, ok eigi fyrr í burtu, enn Grímr væri í helju, enn konungr hefði fengit jungfrúna; sátu þeir nú um kyrt. Enn er vóraði, bjuggu þeir skip sín. Þeir höfðu ógrynni hers; með þeim vóru tveir konungar finskir; hét ann-

arr Fiðr, enn annarr Flóki; þeir vóru galdramenn. Fara þeir nú þangat til, at þeir kómu austr í Kirjálabotna, ok fundu Grím; þurfti þar eigi at sökum at spyrja; buðu þeir Grími þegar bardaga, eðr hitt at hann gæfist upp í þeirra vald, ok gæfi konungi ríkit alt ok fóstrdóttur sína. Grímr sagði, at þeim skyldi meira fyrir verða: „á konungr þessi öngvar sakir við oss, enn þú, Úlfkell, munt fara verri för enn fyrr“. Sofa þeir í náðum um nóttina, enn um morguninn gekk Grímr út af kastalanum með öllu sínu liði, ok tókst þar en snarpasta orrosta, ok helzt sá bardagi til kvelds, hafði Grímr mist þá margan mann; fór hann þá aftr í kastalann; enn at morgni dags tóku þeir til bardaga, ok var þá engi vópnfær maðr í kastalanum.

XVI. Nú er þar til máls at taka, sem Hálfdan konungson er, at hann er nú gróinn sára sinna ok hefir fengit allan sinn styrk; kemr hann nú at máli við þau karl ok kerlingu, ok sagði, at sik lysti í burtu þaðan, ok spyrr eftir, hvat manna þat mundi vera, er hann hafði þangat sent til lækningar, eðr hverjum hann mundi lífgjöf eiga at launa. Hriflingr svarar: „Með því at ek treysti þér til drengskapar, þá má ek gera þér ávísun um, hvar hann er; Grímr heitir maðr, er ræðr fyrir austr í Kirjálabotnum; hann er kappi mikill; hann sendi þik hingat til mín; mættir þú nú launa honum lífgjöfina, því honum er nú þörf góðra drengja; þar er nú kominn Hárekr konungr af Bjarmalandi, Úlfr hinn illi ok Úlfkell snillingr, ok vill hefna þeirrar svívirðingar, er hann fékk í yðrum viðskiftum; eru þeir nú á veg komnir með her sinn, ok er mér sagt, at Hárekr konungr vill fá fóstrdóttur Gríms, er Ingigerðr heitir, ok er allra meyja fríðust“. „Vel segir þú, fóstri minn“, segir Hálfdan, „enn þó er þat annat at mér

þykir eigi minna áliggja, at þú segðir mér, hverr drepit hefir föður minn". „Glögt má ek þér þat segja", sagði karl, „sá maðr hét Skúli, ok ef ek skal þér satt segja, ok eigi ljúga at þér, þá er þetta sá hinn sami Grímr, sem þér hefir líf gefit, ok er nú mikit undir drengskap þínum, er þit finnizt; enn svá mikill kappi er Skúli, at fullskipat er hverjum manni, sem einvígi á við hann". „Kantu nokkut at segja mér veg þann skemstr er", sagði Hálfdan, „því þangat vildi ek koma sem skjótast". „Torsóttir er hér flestir vegir", sagði Hriflíngr, „enn á skipum má ekki fara skemr enn fimm vikr, ok er þat hin mesta mannhætta fyrir sakir víkinga ok hermanna. Annarr vegr liggr hit eystra, ok er þar þó at fara fjöll ok eyðimerkr, ok er þat langr vegr ok torsóttr, ok óvíst at framkomist. Hin þriðja leið er skemst, ef hún tækist vel, því hana má fara á þrem vikum, enn mart er þar til tálmanar; fyrst er skógr tuttugu rasta langr, er heitir Kolskógr, þar liggr spellvirki sá, er Kolr heitir ok dóttir hans er Gullkúla heitir; öngum er þeim lífs at vænta, er þau finnr. Annarr skógr er þaðan skamt, er heitir Klifskógr, fjögra rasta ok tuttugu; þar er spellvirki sá, er Hallgeirr heitir; með honum er einn villigöltr, verri viðreignar enn tólf karlar. Þar næst kemr á þann skóg, er kallaðr er Kálfárskógr, sextán rastir og tuttugu; þar fæst eigi til matar utan ber ok safi; er þar sá spellvirki, er Selr heitir, ok með honum einn hundr stórr sem naut; hann hefir manns vit, ok er betri til vígs enn tólf karlar, enn er þú kemr af skóginum, fellr lögr austan af kjölnum; engi veit hvar hann sprettr upp; þat er þeirra einna manna sund, sem bezt eru syndir, at leggjast yfir löginn, enn þaðan er eigi langt til kastala þess, sem Skúli ræðr fyrir; bæri þér ekki til dvala,

þá væri þat nær hæfi, at þú kæmir þar, þá bardaginn ætti at vera“. Hálfdan bað hann búa ferð sína. At morgni dags býr Hálfdan ferð sína; gekk hann til kerlingar ok bað hana vel lifa. Kerling mælti mörgum fögrum orðum yfir honum; tók hún þá undan höfðalagi sínu tötrabagga; þar tók hún ór sax; þat var fínt sem spegill, ok sýndist honum eitr drjúpa ór eggjum þess. Hún sagði honum, at sá mundi jafnan sigr hafa, sem þat bæri, ok þat mundi eigi í höggi staðar nema, ef vel er til höggvit; hún tók eitt steinasörvi ok batt um háls honum, ok bað hann þess, at þat skyldi eigi ór stað hrærast. Síðan kysti hann kerlingu. Karl gekk á veg með honum, ok segir honum, hvat hann skyldi stefna; hann gaf honum skikkjurakka sinn, ok bað hann þar eftir fara, sem hann færi undan, ok fara aldri þá götu, sem hann vildi eigi fara, ok kvað hann kunna at forðast bygðir þeirra illvirkjanna. Hálfdan kvað ekki spellvirkjana verða sér at bana: „enn ef þér verðr féfátt, þá vitja þú til skálanna, því ek mun ekki með mér bera, þó ek gæta kleimt einnhvern þeirra“. Síðan skildu þeir karl, ok bað hvórr vel fyrir öðrum.

XVII. Hálfdan snýr nú á skóginn, ok er hann hafði gengit tvó daga, þá sá hann einn leynistig. Hundrinn vildi stiginn, enn Hálfdan gekk fram brautina, þangat til at hann fann skála. Þar var hnigin hurð á klofa. Hálfdan hratt henni upp, enn í því hann gekk inn, þá var Gullhúfa þar fyrir, dóttir Kols, ok hjó á háls honum með bitrlegri skálm, enn þar var undir steinasörvi kerlingar, ok brast við hátt, enn skálmin stökk í sundr. Hálfdan greip hana upp, ok rak hana niðr fall mikit, ok greip síðan í annan fótinn á henni, ok reif hana sundr at endilöngu, ok kastar henni síðan út fyrir dyr. Kolr kom heim á móti dagsetri, ok er

hann laut í dyrnar, þá setti Hálfdan saxit á hálsinn, ok var þat hans bani. Enn um nóttina, þá er Hálfdan var í svefni, kvómu þau inn bæði, Kolr ok dóttir hans, ok sóttu þau bæði at Hálfdani. Hundrinn hljóp upp ok reif Gullhúfu á náranum ok rakti ór henni garnirnar. Hálfdan hljóp undir skálabúann, ok glímdu þeir lengi; enn svá lauk, at Hálfdan feldi hann ok braut hann á háls, ok brendi þau upp bæði. Þar var hann tvær nætr. Síðan fór hann á burtu, ok létti eigi fyrr enn hann kom á Klifskóg; þar fann hann skála stóran, ok var hurðin svá þung, at hann varð alls máttar at kosta, áðr hún gekk upp. Hann sá þar rúm eitt; þat hafði tvær álnir yfir hans lengd. Ból sá hann þar svá mikit sem báss væri. Þá var sýnt húmat. Hann heyrði út gný mikinn, ok heyrði hann at göltrinn grenjaði ok lét ófrýnlega; gekk Hálfdan þá út ór skálanum. Hundrinn hljóp göllrandi at geltinum ok göltrinn snerist undan. Hálfdan hjó eftir honum, ok ór honum rófuna. Göltrinn snerist aftr, ok stakk trýninu á millum fóta Hálfdani, ok vatt honum á lopt, svá at honum varð laust saxit, enn þó kom hann standandi niðr. Skálabúi kom þá at, ok sló til Hálfdanar með gaddakylfu, enn hann snerist undan högginu, ok gat eigi náð saxinu. Hann greip í fótinn á geltinum, ok kipti honum at sér; höggit kom á milli hlusta geltinum, ok brotnaði haussinn í honum. Hálfdan reif fótinn undan geltinum, ok rak hann við eyra spellvirkjanum, svá hann fell á kné. Hálfdan hljóp þá at honum, ok bratt honum um koll. Hann greip þá til Hálfdanar, ok sviftust þeir fast, ok urðu ýmsir undir. Þá hljóp at rakkinn karlsnautr, ok beit í nefið á skálabúa, ok reif af honum nasirnar. Þá gat Hálfdan náð saxinu ok hjó af skálabúa höfuðit, ok brendi hann síð-

an upp at báli; var hann þá stirðr ok móðr. Þar dvelst hann um nóttina. Síðan kom hann á Klifskóg, ok kemr at skála Sels; hurð var hnigin á miðjan klofa; hann hljóp á hurðina þrisvar, áðr enn upp gekk. Hann settist í rúm skálabúa; hann hafði eikarkefli í hendi, ok tálgaði hvast í báða endana ok sveið í eldinum; hann sá út um dyrnar, hvar skálabúi ferr, ok hljóp hundrinn fram undan. Hundr Hálfdanar brá við þegar, ok hljóp upp á þvertréit; Hálfdan gekk út á móti bóndanum; enn þegar hundrinn sá hann, hljóp hann á mót honum með gapanda ginit, ok lætr allólmlega. Hálfdan rak höndina inn í kjaftinn á honum, ok snýr keflinu, svá at annarr endinn horfir upp í góminn, enn annarr niðr, ok kom hann ekki saman kjaftinum. Selr kom at í þessu, ok hafði bjarndýr á herðunum, enn hvalkálf í fyrir.

XVIII. Selr kastar niðr byrðinni, enn lagði bjarnsviðu til Hálfdanar. Hann hjó á móti með saxinu, ok sundr sviðuskaftit, ok af honum alla fingrna á annarri hendinni. Selr greip upp stein, ok snarar at Hálfdani; hann skauzt undan, ok varð svá nær Sel, at hann greip tönnina, er fram stóð ór múlastykkinu á honum. Hann brá svá hart við, at ór honum gekk tönnin. Hálfdan laust henni á nasir Sel, ok braut í honum nefit, ok allan tanngarðinn, ok var þursinn þá öngum líkr nema sjálfum sér; greip hann þá til Hálfdanar, ok kreisti svá fast at síðum hans, at blóð fell út um eyru hans ok nasir. Hálfdan lék þá Sel hælkrók ok fell hann á bak aftr; tönn hans kom á steinasörvit, ok brotnaði einn steinninn. Hálfdan gat nú hvergi hrært sik. Rakkinn karlsnautr hljóp þá framan í nasirnar á Sel, ok klóraði ór honum bæði augun. Þá varð Hálfdan lauss, ok hjó hann höfuð af Sel, ok kastar honum svá út á móðuna, er þar fell nær. Hann gekk nú at hundinum, ok mælti

til hans: „Aldri skal þetta kefli ór þínum kjafti ganga, nema þú sér mér jafn hollr, sem þú vart áðr Sel“. Hundrinn skreið at honum ok sneri upp á sér maganum. Hálfdan tók þá keflit ór kjafti honum, enn hundrinn varð svá feginn, at vatn rann ofan eftir trýninu á honum. Hálfdan fekk sér mat, ok fór síðan at sofa; enn um morguninn bjóst hann í burtu, ok fór þangat til, at hann kom at leginum. Hundrinn Selsnautr rann fram með vatninu, þar til at hann fann eina mosahrúgu; hann krafsar sundr hrúguna, ok var þar í bátr; Hálfdan tók hann, ok fór yfir löginn, ok gekk eftir þat þann dag til kvelds.

XIX. At morgni dags sá Hálfdan kastalann, þann sem honum var til vísat. Þennan morgun var Skúli jarl farinn til bardaga á móti Háreki konungi ok þeim bræðrum, ok var þat langt í burt frá kastalanum. Hann hafði lið miklu minna. Kastalinn var eyddr af ungum mönnum, enn konur stóðu í vígskörðum, þá Hálfdan kom þar. Hann sá þar eina jungfrú, þá sem honum fanst mikið um. Hún gekk ofan at portinu ok heilsaði Hálfdani með nafni. Hann tók vel kveðju hennar. Hún mælti þá til hans: „Mál mun þér þykja at sjá glófann, ok gullit þat sem þú mistir í Aldeigjuborg“. „Muntu mega því valda“, sagði Hálfdan. „Miklu muntu mega um þat ráða“, sagði hún; „fóstri minn er nú í bardaga, ok væri honum nú liðs þörf ok góðrar hjástöðu, ok munda ek flest til þess vinna, at hann fengi sigr“. „Ekki á ek gott at launa fóstra þínum“, sagði Hálfdan, „enn ef þú vilt handsala mér trú þína, þá mun ek fara til bardagans með fóstra þínum“. Hún kastar þá út til hans glófanum, ok bað hann hafa þat í festarpeninginn: „enn gullit mun bíða hjá mér, þangat til vit finnumst næst, enn aldri verðr kastalinn af mönn-

um unninn, þó at ekki sé til varnar í honum nema konur".

XX. Hálfdan fór nú til bardagans, ok var þá mikit mannfall. Sviði bar merki Skúla jarls, ok gekk fram svá hraustlega, at hann drap merkismann Háreks konungs, er Krabbi hét. Hálfdan var eigi ístöðulauss; hann réð þar fyrst at, sem fyrir var Flóki Finnakonungr. Konungrinn skaut af boga þrim örum senn, ok var maðr fyrir hverri. Hálfdan réðst á móti honum, ok hjó með saxinu á bogann, svá hann brotnaði ok tók höndina af Flóka, ok flaug hún í loft upp. Konungr rétti stúfinn upp á móti, ok kom höndin þar niðr á ok var þá heil. Þetta sá Fiðr Finnakonungr, ok varð hann at hrosshval, ok hljóp upp á þá, sem börðust á móti honum, ok urðu undir honum fimtán menn ok fengu allir bana. Hundrinn Selsnautr hljóp at honum, ok reif hann í sundr með tönnunum, enn hvalrinn sló í sundr kjaftinum. Hundrinn karlsnautr hljóp inn í kjaftinn, ok alla götu niðr í kviðinn ok reif hann innan, ok sleit ór honum hjartat; hljóp út síðan ok fell þegar dauðr niðr. Hálfdan reiðir nú saxit, ok hjó til Flóka í öðru sinni, enn hann blés á mót, svá at saxit hraut ór hendi Hálfdani ok kom fjarri niðr. Flóki hjó til Hálfdanar, ok kom í steinasörvit, ok brotnaði skálmin, enn Hálfdan fekk sár á hálsinum, þar sem steinninn var ór brotnaðr, enn mist hefði hann höfuðit, ef eigi hefði steinasörvit borgit honum. Hálfdan greip til Flõka, ok rak hann niðr fall mikit. Í því kom at Úlfkell snillingr, ok átti Hálfdan þá við mörgu at at sjá. Hundrinn kom þá at, ok reif alt andlitið af Flóka, enn Flóki hryggspenti hundinn, ok braut í honum hvert bein, ok lágu þeir þá báðir dauðir. Hálfdan sá þá ekki sitt færi annat, enn hljóp á Úlfkel, ok greip af honum sverðit, ok sló því flötu um nasir honum, ok bað hann

verja sik, ok þá gat Hálfdan náð saxinu; gengu þeir þá saman ok börðust, ok lauk svá með þeim, at Úlfkell snillingr fekk hana. Skúli jarl hafði þá drepit Úlf hinn illa. Þá kom at Hárekr Bjarmakonungr, ok sótti at honum, ok áttust þeir við hart vópnaskifti. Hárekr hjó til Skúla, ok af honum allan skjöldinn, ok fekk hann sár á fingrna ok ekki mikit. Skúli hjó í móti, ok af konungi eyrat ok vangafylluna, svá at berir skinu við því jaxlarnir. Þá varð Hárekr at flugdreka, ok sló Skúla með sporðinum, svá hann lá í óviti. Þá kom at sá kappi, er Grubs hét, ok hjó fótinn undan drekanum, enn drekinn krækir annarri klónni til Grubs, ok reif hann á hol á náranum. Þá kom at Hálfdan, ok hjó til drekans á hálsinn, ok var þat hans bani; brast þá flótti í liðinu, ok flýðu víkingar til skipa, ok kómust undan á þremr skipum. Þat skip, sem Ingigerðr Kolsdóttir var á, hljóp á sker, ok druknaði hvert mannsbarn sem á var. Hálfdan snýr nú þangat, sem bardaginn hafði verit, ok var þar miklu herfangi at skifta. Ekki fundu þeir Skúla jarl, ok fara svá heim til kastalans. Vóru nú bundin sár manna, ok fluttr heim fjárafiinn. Ingigerðr fagnar þeim vel, ok er þrjár nætr vóru liðnar, kvaddi hún þings, ok kómu þar allir þeir, sem í kastalanum vóru. Ingigerðr kom ok á þingit. Hún settist á kné Hálfdanar, ok gaf sik ok alla sína eigu honum í vald, ok fekk honum gullit, þat sem fyrr var frá sagt. „Sátt eru vit nú, Ingigerðr“, sagði Hálfdan, „ef þú segir mér, hvat þú mæltir við móður þína, áðr enn faðir minn var drepinn“. „Ek bað at hún skyldi láta opna skemmuna um nóttina, ok vil ek þat nú alt bæta sem þér þykir at um þetta ok alt annat, enn þó munu hér í heldrum lögum hvórirtveggju hafa nokkut til síns máls“.

XXI. Þessu næst sáu þeir, hvar maðr gekk, ok kendu menn þar Skúla jarl; hann var herklæddr vel. Hann gekk fyrir Hálfdan, ok tók af sér hjálminn, ok mælti: „Nú er svá komit, Hálfdan, at ek vil bjóða þér sættir ok sjálfdæmi fyrir þá hluti, sem ek hefi afbrotit við þik; hérmeð vil ek bjóða þér fóstbræðralag ok gefa þér þarmeð Ingigerði, fóstru mína; enn ef þú vilt ekki þennan kost, þá mun ek ekki hætta til fleiri funda við þik, ok mun þá hvórr fara með sínu máli sem kann“. „Ekki mun þat duga“, sagði Hálfdan, „renna ok aftr at sjá; munda ek ekki frá mörgum tíðindum sagt hafa, þá vér Úlfkell snillingr áttumst við, ef þú hefðir þá eigi sýnt mér drengskap“. „Aftr hefir þú nú hann launat“, sagði Skúli. Þá lagði Ingigerðr til, at þeir væri sáttir, ok var þat þá auðsótt, ok þótti flestum mönnum þar hvórumtveggja fara drengilega, ok urðu menn fegnir sætt þeirra. Var nú síðan skift herfangi, ok var þat svá mikit fé, at nú var sá margr fullríkr, sem fyrr hafði verit fátækr. Hálfdan lét þá búast við brullaupi sínu, ok á meðan þat var gert, lét Hálfdan sækja fé sitt, þat sem spellvirkjarnir höfðu átt, ok var þat svá mikit fé, at fimtán stórskip vóru hlaðin af allra handa gersemum. Hann lét ok sækja Hrifling karl ok alt hans hyski, ok gerði hann fullríkan. Hálfdan hélt nú brullaupit sitt, ok bauð til öllum höfðingjum; hafði Skúli jarl forsögn hér fyrir, ok fór veizlan sæmilega fram; vóru allir menn með sæmilegum gjöfum útleystir, ok varð Hálfdan af þessu vinsæll, svá at allir vildu honum þjóna.

XXII. Þessu næst hafði Hálfdan þing við landsmenn, ok lýsti því, at herför skyldi vera til Bjarmalands innan mánaðar. Menn tóku vel undir þat, ok bjuggust allir af skyndingi, ok kómu til Bjarmalands,

ok var Skúli jarl þar í ferð. Var þar ekki mikil móttaka; lögðu þeir land alt undir sik. Hildigunni dóttur Háreks konungs tók Hálfdan á sitt vald. Grundi hét son Háreks konungs; hann var þá þrévetr; hann var á fóstri með Bjarkmari jarli, syni Ragnars konungs, er gera lét Ragnarsslóðann. Hann gerðist Hálfdani handgenginn. Eftir þetta bjóst Hálfdan á burt þaðan, ok heim til Aldeigjuborgar; hafði hann þá í burt verit fimm vetr; urðu menn honum þar fegnir. Drotning tók vel við dóttur sinni, ok þakkaði bæði Hálfdani ok Skúla jarli, hversu vel þeir höfðu til hennar gert.

XXIII. Sigmundr Hlöðvésson hafði þá landvörn fyrir Garðaríki, bróðir Ísgerðar drotningar; hann kom til móts við Hálfdan með miklu fjölmenni, ok var honum vel fagnat. Þá lét Hálfdan þings kveðja. Hann tók svá til máls: „Nú hefi ek hér verit í Austrveginum sextán vetr, ok var þat hvórttveggja, at vér kómum hér harðlega inn, enda fengum vér hér mikinn mannskaða, ok hafa hér ýmsir aðra af baki riðit, ok munu vér þat nú at léttu leggja, ef vér skulum vinskap saman eiga. Nú viti þér, at sá orðrómr hefir hér á leikit, at Úlfkell snillingr hafi átt Ingigerði dóttur Hergeirs konungs, enn þau eru nú dauð, Úlfkell ok hans kona, því vil ek nú vita sannindi þessa máls af Ísgerði drotningu ok Sigmundi bróður hennar ok Skúla jarli fóstbróður mínum, hvórt þat sé Ingigerðr, er ek hefi hingat flutt, eðr dóttir Kols eðr Hergeirs konungs, því ek hefða ætlat mér betra kvónfang, ef kostr hefði verit, enn eiga dóttur Kols“. Þá svarar Ísgerðr drotning: „Þó at vér höfum lengi harðlega saman keypt, þá vil ek þik í öngu pretta, Hálfdan, því at þú hefir valit þér hinn bezta hlut af vórum viðskiftum; því segi ek þér, at þessi Ingigerðr er mín dóttir ok Hergeirs

konungs, sem þú hefir hingat fært, ok hún ein er erfingi réttr til þessa lands, ok því lýsi ek hér, at ek gef mik ok mína dóttur ok þetta ríki Hálfdani til fullrar eignar, ok bæti svá hvórir sinn skaða, enn gjarna vilda ek vita, at Skúli jarl hefði sæmilega kosti, þá sem honum vel líkaði".

XXIV. Skúli jarl hefr nú upp sína sögu, ok sagði frá því, at hann setti Kol höfðingja fyrir liðit, ok hvernig þær nöfnur breyttu, ok at þau Ingigerðr hefðu verit sá karl ok kerling, sem flýðu undan Hálfdani við Álaborg, ok hann vildi náð hafa; segir nú sik ok sitt ríki í valdi Hálfdanar. Hálfdan mælti þá: „Nú er svá komit, at lönd þessi öll lúta undir mik; því vil ek nú birta yðr, hversu ek vil vera láta; ek vil gefa Skúla jarli Ísgerði drotning, ok þat ríki sem hún á hér í Garðaríki. Ek hefi nú í mínu valdi Bjarmaland ok Hildigunni dóttur Háreks konungs; þat ríki vil ek gefa Sigmundi ok meyna þar með, ef þat er þeim báðum viljugt". Sigmundr lét sér þetta vel líka, ef meyjan vill því samþykkjast, enn Hildigunnr lézt eigi framar bónorðs sér vænta: „ok mun mér þetta vel líka". Hálfdan sagðist mundu vitja þess ríkis, sem hann átti í Noregi: „ok mun þat hverjum hepnast, sem hann tilborinn er". Fór þetta nú fram, at þessi brullaup vóru drukkin með mjök miklum prís ok at þeim enduðum fóru höfðingjarnir hverr til síns heima; enn Hálfdan sat þar um vetrinn, ok vóru góðar ástir með þeim Ingigerði. Sviða hinn sókndjarfa sendu þeir austr í Kirjálabotna, ok skyldi hann vera þar höfðingi yfir, ok hafa þat ríki af Skúla jarli. Enn um vórit, þegar ísa leysti, safnar Hálfdan at sér bæði skipum ok mönnum, ok bjuggust þeir Sigmundr til Bjarmalands ok Skúli jarl, ok tókst þeim sú ferð vel, ok lá landit laust í þeirra

valdi, ok gerðist Sigmundr þar höfðingi yfir, enn var þó með Hálfdani. Skúli jarl fór heim í Álaborg, ok unnust þau Ísgerðr drotning mikit. Þeirra son var Hreggviðr, faðir Ingigerðar, er Göngu-Hrólfr átti.

XXV. Þat er nú at segja af Hálfdani, at hann býst til Noregs, ok fór Sigmundr með honum ok Oddr skrauti, bróðir hans. Þeir höfðu frítt lið, ok er Hálfdan kom í Noreg, fögnuðu frændr hans honum vel, ok var hann til konungs tekinn yfir Þrándheim, ok öll þau ríki er Eysteinn konungr faðir hans hafði átt, ok var hann mikill vinsældamaðr af sínum undirmönnum. Þau Ingigerðr áttu tvá sonu; hét annarr Þórir hjörtr, enn annarr Eysteinn glumra. Oddr skrauti gerðist landvarnarmaðr Hálfdanar, ok var hinn mesti hreystimaðr; hann fór til Íslands í elli sinni, ok er þar mikil ætt frá honum komin. Þessu næst kvómu austan af Bjarmalandi menn Sigmundar, ok sögðu at víkingar herjuðu á Bjarmaland ok Nógarða; þeir höfðu drepit Sviða hinn sókndjarfa, ok lagt undir sik Kirjálabotna ok mikit af Rússalandi; enn er þeir fréttu þetta Hálfdan ok Skúli, söfnuðu þeir liði, ok fóru austr til Bjarmalands.

XXVI. Í þennan tíma réð sá konungr fyrir Gestrekalandi ok öllum ríkjum fyrir austan Kjöl, er Agnarr hét. Hann átti Eðnýju, systur Háreks heitins Bjarmalandskonungs. Þau áttu tvó sonu, hét annarr Ragnarr, enn annarr Valr; þeir vóru víkingar, ok lágu úti í Dumbshafi, ok herjuðu á jötna. Ragnarr átti skip þat, sem Ragnarsslóði var kallaðr; þat var tíraett at rúmatali; þat hefir verit mest langskip gert í Noregi annat enn Ormr hinn langi; þat var skipat allra handa illmönnum; þar vóru fimtán skækjusynir í hverju hálfrúmi. Ragnarr lagði undir sik Hellulands óbygðir, ok eyddi þar öllum jötnum. Valr bróðir hans lá í Dumbs-

hafi, ok er mikil saga af honum. Þeir bræðr þóttust rétt komnir til Bjarmalands eftir Hárek afa sinn. Valr átti tvó sonu; hét annarr Köttr, enn annarr Kisi; þeir vóru stórir menn ok sterkir. Valr hafði drepit Sviða, ok lagt undir sik Kirjálabotna. Hann hafði fengit svá mikit gull, at þess kunni engi markatal, ok tók hann þat at af Svaða jötni, er bjó í fjalli því, sem Blesanergr heitir; þat er fyrir norðan Dumbshaf. Svaði var son Ása-Þórs. Valr átti sverð þat, sem Hornhjalti hét; þat var alt mjök gulli búit, ok nam aldri í höggi stað. Þeir Hálfdan ok Sigmundr koma nú austr til Bjarmalands, ok halda fréttum til, hvar Valr er, ok fundu hann fyrir norðan Gandvík, ok sló þar þegar í bardaga. Tveir menn eru nefndir með Sigmundi; hét annarr Haukr, enn annarr Gaukr; þeir vóru stafnbúar á skipi hans. Agnarr son Ragnars lagði skipi sínu á mót Hálfdáni, ok vóru þeirra viðskifti allhraustleg. Þeir Haukr ok Gaukr léku lausir við, ok lögðu at þeim skipum, sem yzt vóru, ok hruðu þau öll. Valr hljóp upp á skip til Sigmundar, ok þeir Köttr ok Kisi með honum, ok ruddust um fast. Valr hjó til Sigmundar, ok klauf fyrir honum allan skjöldinn; sverðit kom á fótinn utarlega, ok tók af tvær tærnar. Sigmundr hjó á móti; Valr hafði gyldan hjálm, ok kom sverðit í hann, ok stökk í sundr undir hjöltunum. Valr var þá búinn til höggs ok stóð keikr. Sigmundr hljóp á hann, ok hratt honum á bak aftr út yfir borðit, ok fór hann niðr til grunna. Enn er hann kom upp ór kafinu, drógu menn hans hann upp í eitt skip. Þeir hrukku nú ofan af skipinu, Köttr ok Kisi; enn er þeir kvómu í sitt skip, þá lagði at þeim Oddr skrauti, ok Gaukr ok Haukr, ok varð þar hörð sókn með þeim; enn með því at Valr var uppgefinn, þá flúðu þeir einskipa, enn

Oddr lagði eftir þeim, ok elti þá til lands, þar sem á mikil fell af björgum ofan ok fram í sjó. Valr var í ferð með þeim; hann greip upp gullkistur tvær; þær vóru svá þungar, at tveir menn höfðu nóg at bera þær. Oddr hljóp eftir honum, enn er þeir kvómu at fossinum, steypti Valr sér ofan í hann, ok skyldi svá með þeim; þá kvómu þeir at, Köttr ok Kisi, Gaukr ok Haukr, ok sem þeir kómu at fossinum, þá greip Köttr Hauk, enn Kisi Gauk, ok steyptust með þá ofan í fossinn, ok drápu þá báða. Hellir stórr var undir fossinum, ok köfuðu þeir feðgar þangat, ok lögðust á gullit, ok urðu at flugdrekum; ok höfðu hjálma á höfðum, enn sverð undir bægslum, ok lágu þeir þar, til þess at Gullþórir vann fossinn. Sneri Oddr þá aftr einnsaman. Þeir Hálfdan ok Sigmundr höfðu þá drepit alla víkingana, enn Agnarr flýði einskipa; hann kom til Hálogalands, ok var hinn mesti spellvirki; hann dró saman fé mikit, ok at síðustu gerði hann sér haug mikinn, ok gekk þar í kvikr, sem faðir hans hafði gert, með alla skipshöfn sína, ok tryldist á fénu.

XXVII. Þeir Hálfdan ok Sigmundr fóru nú heim til Bjarmalands, ok settist Sigmundr þar at ríki sínu, enn Hálfdan fór til Noregs, ok er mikil saga frá honum. Hann varð ellidauðr, ok svá Ingigerðr drotning, ok er mart stórmenni frá þeim komit í Noregi ok Orkneyjum; ok lúkum vér þar þessi frásögu, ok sitið í frið.

Hálfdanar saga Brönufóstra.

Hálfdanar saga Brönufóstra.

Hringr er konungr nefndr, er réð fyrir Danmörku; hann var vitr ok vinsæll; hann átti drotningu, er Signý hét; hún var dóttir Úlfhéðins konungs af Reiðgotalandi; hún var allra kvenna vænst ok vitrust. Hringr konungr ól bráðlega við henni þrjú böru, sonu tvó ok eina dóttur, er Ingibjörg hét; hún var prýdd öllum kvenlegum listum; svá var ok skær hennar ásjóna sem skínanda gull, ok at öllu var hún svá sköpuð, sem hverr mundi sik kjósa vilja. Synir Hrings konungs hétu Hálfdan ok Ásmundr; þeir vóru fríðir sýnum, þó var Hálfdan fyrir þeim um alla hluti. Ásmundr var þá tíu vetra, enn Hálfdan níu, er hér var komit sögunni. Konungr lét dóttur sinni skemmu reisa; þat hús var gert með miklum hagleik; konungsdóttur þjónuðu tólf skemmumeyjar, ok vóru þær jarla dætr ok hertuga; konungr unni harðla mikit dóttur sinni; stendr nú hennar líf með þvílíkum blóma, sem fyrr var sagt; var konungr mjök gamlaðr. Jarl er nefndr Þorfiðr; hann var í ríki konungs ok einn hans mesti vin, ok honum hollr ok trúr

í öllum ráðum; jarl var manna vitrastr, ok því lét konungr hann jafnan með hirðinni vera; hann fóstraði konungs börnin ok unni þeim harðla mikit. Jarl var einn með konungi, er Þórir hét; hann var kallaðr hinn sterki; hann var svá sterkr, at enginn var sterkari í ríkinu; jarl var landvarnarmaðr konungs. Þat hafði ein flagðkona lagt á Þóri jarl, at hann mátti eigi mannsblóð sjá; þó var hann mikils metinn af konungi; hann sat þar oftast er á Fjóni hét. Eina nótt bar svá til, þá er Ingibjörg lá í sæng í skemmu sinni, ok svaf, at hún lét illa í svefni, ok eftir langan tíma liðinn vaknaði hún; skemmumeyjar hennar spurðu, hvat hana hefði dreymt, enn hún vildi eigi segja þeim. Annan dag eftir kom Þorfiðr jarl í skemmuna, ok settist niðr hjá konungsdóttur; þau taka tal sín á milli. Ingibjörg mælti: „Ek vil segja þér draum minn, fóstri". „Hversu er hann", segir jarl. Hún svarar: „Þat er upphaf á draumi mínum, at ek þóttumst úti stödd, ok varð mér litit til hafs; þar sá ek dökkva nokkurn, ok var fyrst fjarri mér, enn þó færðist mér hann nær ok nær; um síðir sá ek at þetta vóru skip mörg, ok urðu hér landföst, ok af þeim runnu ótal vargar, ok stefndu hingat til borgarinnur; tveir melrakkar runnu fyrir vörgunum, ok vóru báðir óþokkalegir; öll vóru þessi kvikindi grimmleg; þau létu ekki ógert, ok rifu bæði menn ok hesta, ok alt þat er þeir náðu; ok þar kom at síðustu, at þeir sóttu at þér, fóstri minn, ok at föður mínum, ok í því vaknaða ek, ok ráð nú drauminn, fóstri minn", segir Ingibjörg. Jarl tók til máls: „Þessi draumr er auðráðinn", segir hann; „oss mun skjótt koma hersaga, enn þá vil ek eigi ráða hann lengr". Fell þar niðr tal þeirra; gekk jarl í burt. Eitt kveld bar svá til, at konungr sat yfir drykkjuborðum, at upplukust

hallardyr; gengu þar inn tíu menn; kendi konungr þar Þóri jarl ok hans kumpána; konungr spurði tíðinda; jarl segir, at víkingar vóru við land komnir, þeir er ekki létu ógert. Konungr spurði, hvat þeir hétu; jarl segir, at annarr þeirra hét Sóti, enn annarr Snækollr: „Sóti ferr þess erindis, at hann vill biðja dóttur þinnar". Konungr spurði, hversu Sóti væri at sjá. Jarl svarar: „Sóti er bölvaðr berserkr; hann er hálflitr; er hann öðrummegin blár, enn öðrummegin rauðr; hann hefir ekki klæði á búknum, hann er sköllóttr um alt höfuðit, nema eitt hár stendr upp ór miðjum hausi hans". Konungr mælti: „Heldr munu vér þá berjast, enn gifta þeim manni dóttur vóra". Allir fýstu þess heldr, þó at konungr hefði eigi lið við. Þeir víkíngarnir höfðu fengit konungi tveggja daga frest, at safna liði, ok fekk konungr lítit lið, af því at tíminn var stuttr, ok fekk hann alls þrjú hundruð manna. Þat sama kveld at bardaginn skyldi vera eftir um morguninn, mælti Hálfdan við Ásmund bróður sinn: „Þat vilda ek, bróðir, at vit færum ofan til strandar, ok fyndu vit víkingana, því mér er allmikil forvitni á at finna þá ok sjá Sóta". Ásmundr mælti: „Þangat skal ek aldri koma, því at ek veit, at skjótt verð ek drepinn, ef ek kem þar". Hálfdan mælti: „Þat vissa ek, at þú mundir ragr vera, því þú þorir hvergi þik at hræra". Ásmundr mælti þá: „Fylgja mun ek þér, ef þú ert einráðinn í at fara". Hálfdan mælti: „Nú gerir þú vel, ok förum vit í stað".

II. Eftir þetta fóru þeir bræðr ok léttu eigi fyrr enn þeir kvómu til landtjalda Sóta. Hálfdan gekk fyrir Sóta ok kvaddi hann virðulega. Sóti tók honum vel. Hálfdan mælti: „Þat er þó satt at segja, at þú ert tígulegr maðr, Sóti, ok slíka vilda ek marga mína

mága ok þú ert". „Þú ert vel viti borinn sveinn", segir Sóti, „ok kant glögt at sjá mann á velli ok mundir þú eigi auðnulauss, ef þú kæmir þér í sveit með mér". Hálfdan svarar: „Gæfuskort mun ek til þess hafa, at vera hjá svá góðum höfðingja, sem þú ert, Sóti minn". Sóti mælti: „Þat vilda ek, at þú færir eigi gjafarlauss í burtu; eðr hvar er Hundi féhirðir minn?" „Hér er ek", segir Hundi. „Fá þú þessum sveini þrjár merkr silfrs". Hundi gerir svá. Hálfdan þakkar Sóta, ok ferr síðan út ór tjaldinu. Ásmundr bróðir hans hafði staðit úti fyrir tjaldinu, meðan Hálfdan hafði inni verit; gengu þeir nú heim til hallar. Segir Hálfdan Þorfiði jarli alt af ferðum sínum, ok fær honum í hönd féit; jarl lét vel yfir þessi ferð. Um morguninn eftir bjóst konungr til bardaga; þrjú vóru hlið á borginni, ok ætlaði konungr at verja borgina; skipaði hann Þorfiði jarli at verja eitt borgarhliðit, enn annat varði Þórir jarl hinn sterki, enn konungr sjálfr hit þriðja; ok hafði hverr þeirra hundrað manna; konungssynir vóru báðir hjá Þorfiði jarli í bardaganum. Nú skal segja frá þeim Sóta ok Snækolli, at þeir skifta svá liði, at Sóti skal stríða á móti konungi, Snækollr í móti Þóri jarli, enn þriðjungr liðs móti Þorfiði jarli. Ganga víkingar nú frá skipum ok bíta í skjaldarrendr; tekst þar bardagi ákafr. Sóti gekk hart fram, þar er konungr er fyrir. Snækollr sótti fast at Þóri jarli, svá at hann hjó á báðar hendr; Þórir jarl gekk hart fram í fyrstu; því næst hjó Snækollr til fylgdarmanns Þóris jarls; hann fekk þegar bana; enn þegar jarl sá blóðit, hljóp jarl ór borgarhliðinu ok inn í borgina. Snækollr gekk þegar inn í hliðit með sína menn, ok svá í borgina, ok drepr þar Þóri jarl. Þetta sér Þorfiðr jarl, ok snýr þegar í móti Snækolli með nokkura menn, enn Hálfdan varði á með-

an þat hlið, er jarl hafði áðr varit. Nú var bardagi hinn harðasti; jarl sér þá, at Sóti sótti fast at konungi, ok víkr þangat til, ok í því hjó Sóti til konungs; jarl brá við skildi, ok klauf Sóti hann allan at endilöngu, ok kom sverðit á fót konungi, svá at aftók. Þá fell konungr; jarl var bæði sárr ok móðr, ok fellr í valnum um síðir; þá var svá myrkt af nótt, at hvergi sá frá sér; enginn stóð uppi af konungsmönnum. Víkingar gengu til skipa, bæði móðir ok sárir; drekka þeir lengi áfram um kveldit, enn fóru síðan at sofa ok tóku á sik náðir.

III. Nú er at segja frá Þorfiði jarli, at hann ríss upp í valnum; hann tók fyrir brjóst konungi ok fann at hann var dauðr; hann gekk þá þangat, er þeir Hálfdan ok Ásmundr lágu; hann sér, at Ásmundr var dauðr; hann spyrr, hvórt Hálfdan mætti nokkut mæla; hann kvað eigi trauða til þess. Jarl spyrr, hvórt hann væri eigi sárr; Hálfdan kveðst eigi sárr vera: „enn fell ek af mæði“, sagði hann, „eðr hvat kantu at segja mér til Ásmundar bróður míns“. Jarl svarar: „Hann er nú dauðr“. „Vissa ek þat“, segir Hálfdan, „at hann var ekki at manni“. Jarl bar Hálfdan ór valnum, því at hann var mjög stirðr, svá hann mátti eigi ganga. Jarl gekk til skemmu Ingibjargar, enn er hún sá jarl, fagnaði hún honum vel ok spurði tíðinda. Jarl segir konung ok Ásmund bróður hennar dauðan, ok allir borgarmenn. Ingibjörg varð mjök hrygg við ok grét. Jarl segir annat betra enn at gráta; jarl kvað nú skemmumeyjar hennar verða at skilja við hana. Jarl tók þá Ingibjörgu, ok berr hana á hendi sér, ok Hálfdan öðrummegin; gengu síðan til skógar, ok finnr fyrir sér lítinn bæ, ok klappar á dyrum; kona gekk þar út ok heilsar jarli; hann tekr vel kveðju hennar; sjá kona

hét Gríma. Jarl mælti þá: „Þat vilda ek, Gríma“, segir hann, „at þú takir við börnum þessum ok geymir, þar til ek kem eftir þeim, því ek veit, at þau eru hér geymd fyrir víkingunum; eru hér þrjár merkr silfrs; er ek vil gefa þér; hún tók við hvórutveggja, fénu ok börnunum; enn jarl fór heim til borgar ok lagðist niðr í valinn; engi maðr varð varr við hans ferð. Sóti ok hans menn vakna snemma um morguninn, ok hugðu gott til konungsdóttur; gengr hann þegar frá skipunum ok hans menn allir til borgarinnar; ok er þeir koma þar, rannsaka þeir valinn, ok finna hvergi annan konungsson; þeir sjá Þórfið jarl, ok spurðu, hvórt hann vissi ekki til annars konungssonar, enn hann kveðst ekki til annars vita. Sóti hafði farit til skemmu Ingibjargar, ok kom aftr, ok sagði hana á burtu, ok kvað jarl til barnanna vita; jarl kveðst eigi til þeirra vita; enn Sóti lézt mundu aflima hann, ef hann vildi eigi segja til barnanna; jarl kvaðst eigi segja mundu. Sóti vildi eigi at heldr drepa jarl. Sóti tók þá undir sik bæði ríkit ok þegna; gerðist hann þá konungr í Danmörku, þótt þat væri illa fengit; þjónuðu honum ok menn heldr af hræðslu enn góðvilja. Jarl var hljóðr þann vetr. Lét Sóti leita þeirra systkina, ok fundust þau ekki, enn þegar farit var í nánd bæ Grímu, þá laust ávalt á hríð, ok urðu menn Sóta aftr at snúa. Einn morgun snemma gengr jarl, svá enginn vissi, til bæjar Grímu; enn er hann kom, stóð hún úti, ok hjá henni bæði börnin; hún heilsaði jarli glaðlega; hann tók því vel; þau systkin urðu þá harðla fegin fóstra sínum ok kystu hann. Jarl kvað nú börnin mundu verða at skilja við Grímu ok kvaddi hana; gekk hann nú burt með börnin, þar til er hann kom til sjávarstrandar; þar sá Hálfdan skipaflota; jarl átti þar eitt

skip, ok kvað Hálfdan skyldu þat eiga ok fjárhlut: „ok skaltu fara til Bjarmalands til Óttars jarls bróður míns, ok segja, at hann taki við þér fyrir mín orð, enn ef hann er tregr til, þá fá honum gull þetta til jartegna, ok mun hann þá við þér taka“. Hálfdan mælti: „Þat vil ek nú, fóstri minn, at þú færir með mér“. Jarl neitti því. Mintist hann þá við þau systkin, ok gekk heim síðan, enn Hálfdan fór á skip með Ingibjörgu, ok helt í haf, ok byrjaði þeim vel; tók Bjarmaland; hann gekk frá skipi með öllum mönnum sínum ok til hallar jarls. Hálfdan gekk fyrir jarl, ok kveðr hann. Jarl tók honum vel ok spurði tíðinda. Hálfdan segir þá sem var, at Hringr konungr var andaðr, ok þat með, at Þorfiðr jarl hafði sent hann þangat til halds ok trausts. Jarl lét seinlega við því; þá fekk Hálfdan jarli gullit. Jarl mælti þá: „Mikit þykir bróður mínum undir, at ek taki við þér, enda skal ek ok svá gjarna gera; setti jarl þá Hálfdan hit næsta sér; enn Ingibjörgu var fylgt til skemmu dóttur jarls, er Þóra hét; hún var bæði væn ok vitr.

IV. Einn dag gekk Hálfdan fyrir jarl ok kveðr hann; jarl tók því vel, ok spyrr, hvat undir kveðju sé. Hálfdan segist vilja halda fyrir land fram. Jarl fekk honum þrjú skip ok dreka mikinn hinn fjórða; skip þessi vóru vel skipuð at mönnum ok vópnum. Hálfdan þakkaði jarli þessa gerð, ok tók orlof af honum; fór hann síðan til skipa, ok Ingibjörg systir hans með honum. Þá var Hálfdan tólf vetra, er hann lét frá landi ok í haf; helt hann víða um sumarit; enn er haustaði, vildi hann halda aftr til Bjarmalands; kvómu þá á fyrir honum þokur ok hafvillur, ok rakst hann um haf innan; þá gerði at þeim stórviðri svá mikit, at skipin öll týndust, nema dreki Hálfdanar, ok lét hann reka at

honum marga snarvölu; ok er þetta var gert, rekr drekann at björgum stórum, ok upp á sand sléttan. Hálfdan segir, at þeir munu þar umbúast, enn þeir báðu hann fyrir sjá; þeir setja þá upp drekann. Viðr var þar rekinn mikill á sandinn, ok taka þeir þar til skálasmíðar, ok var skjótt alger. Hálfdan gengr á jökla jafnan, ok nokkurir menn með honum, enn sumir vóru eftir hjá Ingibjörgu við skála. Menn Hálfdanar spurðu, hvat landi þetta væri. Hálfdan kvað þá mundu vera komna at Hellulands óbygðum. Einn dag gekk Hálfdan einn á jökla, at afla fanga; hann fór þann dag allan; um síðir kom hann at einstigi nokkuru; hann hafði öxi eina í hendi, er Óttarr jarl hafði gefit honum. Hálfdan gekk í einstigit; spor vóru klöppuð í berginu, enn í milli sporanna var eigi skemmra enn fjögra álna. Hálfdan krækti axarhyrnunni upp í sporin, ok las sik svá upp eftir skaftinu, þar til er hann komst upp á bjargit; þar sá hann helli stóran, ok í bjartan eld; hann gengr at hellisdyrum, ok sér at tvau tröll sátu við eldinn, annat kvensvipt, enn annat karlsvipt; ok höfðu soðketil í milli sín; þar var í bæði hrossa slátr ok manna; karl hafði krók í nefinu, enn kerling hring; þat var gaman þeirra, at hann krækti króknum í hringinn, ok var þá upp á þeim ýmsir endarnir; enn þá krókrinn slapp ór hringnum, fekk kerling bakfall. Hún mælti þá: „Eigi vil ek þetta gaman hafa, Járnnefr minn sæll“. „Svá skal vera, Sleggja mín“, segir hann, ok höfðu þá lokit ór katlinum. Járnnefr tekr svá til orða: „Er nökkut eftir, Sleggja“, segir hann, „af þeim hálfum þriðja tigi manna, er ek seidda hingat í fyrra vetr“. Hún segir alllítit um þat; hún gekk þá innar eftir hellinum ok kom svá aftr at hún hafði sinn mann undir hverri hendi ok leggr niðr hjá eldinum

ok segir at eigi vóru fleiri eftir. Hálfdan sér nú, at þetta vóru rösklegir menn, ok svá líkir, at hvórigan mátti þekkja frá öðrum, ok ætlaði Hálfdan at þeir væru tvíburar. Hálfdan snarar þá inn í hellinn, ok at tröllkarlinum, ok hjó á háls honum með öxinni, svá at aftók höfuðit, enn hann sitr sem áðr. Kerling sprettr þá upp, ok mælti: „Þat er vel, Hálfdan“, segir hún, at vit höfum fundizt“. Hann hefir sik nú undan, enn hún sækir eftir, þar til er hún náði saxi einu; hún sótti at honum fast, enn hann varðist vel. Sleggja kastar saxinu ok hleypr undir Hálfdan; þeirra glíma var hörð ok löng, ok rak Sleggja hann um allan hellinn; enn svá var hann mjúkr, at hún kom honum aldri af fótunum; þar til rekst hann, at þau kvómu at gjá einni; hún var bæði djúp ok breið; þá var Sleggja framar á gjábakkanum; í því var kipt undan henni fótunum, ok datt hún ofan í gjána. Hálfdan hélt þá í hárit á henni; hann sá eitt sax gulli búit liggja hjá sér, hann brá því skjótt, ok hjó af Sleggju höfuðit. Hálfdan spurði, hverr honum hefði dugnað veitt, eða saxit gefit, enn enginn svaraði honum þá um sinn.

V. Þá er Hálfdan hafði þetta unnit, gekk hann innar eftir hellinum, þar til er hann kom at afhelli einum; þar sá hann konu sitja á stóli; hár hennar var bundit við stólbrúðirnar; fætr hennar vóru í köldu jöklavatni; hún mælti, er hún sér manninn: „Skjótt drepr Járnnefr þik, maðr, ef hann veit, at þú ert hér“. Hálfdan mælti: „Ek hefi drepit hann ok svá Sleggju, eðr hvat heitir þú?“ Hún kveðst Hildr heita, ok vera dóttir Angantýs jarls af Skotlandi: „bræðr mínir hétu Sigmundr ok Sigurðr; þeir vóru tvíburar; vér heldum fyrir land fram í fyrra sumar; seiddi Járnnefr mik

hingat ok öll oss; ok ætlaði hann sér at eiga mik, enn drepa kerlingu sína, enn ek vilda þat eigi". Hálfdan leysti hana þá, ok gengu þau fram í hellinn, ok vóru þeir bræðr mjök at komnir; þeir vóru svá magrir, at skinn var skorpit niðr við beinin. Hún settist undir herðar Sigurði, enn Hálfdan undir herðar Sigmundi, ok dreypir víni á varir þeim, ok nærðust þeir skjótt, svá at þeir máttu mæla. Þeir spurðu, hverir þeim höfðu líf gefit. Hildr segir, at hann héti Hálfdan, ok væri sonr Hrings konungs ór Danmörku; þeir urðu því harðla fegnir, er þeir sáu systur sína heila, ok þakka þau öll Hálfdani, ok vóru þau þar fimm nætr. Enn í annan stað er at segja frá mönnum Hálfdanar, at þeir vóru mjök hugsjúkir um hann; enn Ingibjörg systir hans vakti bæði nótt ok dag, ok neytti hvórki svefns né matar. At fimm nóttum liðnum bjuggust þau öll í burt ór hellinum, ok hafði Hálfdan þaðan gull ok silfr ok margar gersimar, ok kom heill til sinna manna; urðu þeir honum fegnir, ok þó mest systir hans; segir hann þeim alt um ferðir sínar. Kærleikar miklir vóru með þeim Hildi ok Ingibjörgu; þar sat Hálfdan þann vetr, ok var nú alt kyrt.

VI. At vórdögum lét Hálfdan búa dreka sinn ok framsetja, ok helt hann á burt at áliðnu sumri; þá kom stórviðri á mikit fyrir Hálfdani, ok varð hann at halda at þeim björgunum, er öðrummegin vóru fjarðarins. Hálfdan segir, at þeir muni þar umbúast, ok vóru þeir þar vetr annan; fóru þeir á jökla hvern dag, Hálfdan, Sigmundr ok Sigurðr, at afla matfanga; skorti þá ekki vætta í skálanum. Einn dag, þá er þeir fóstbræðr fóru á jökla, heyrðu þeir skellihlátra mikla um kveldit; því næst sjá þeir þrjár flagðkonur, ok var sú í rauðum kyrtli, er fyrst gekk; þat sá Hálfdan, at hún var með

mensku móti, enn eigi hinar; enn þegar er þau fundust, mælti rauðkyrtla: „Hér er vel til yndis skipat, ok ætla ek mér við konungsson“. Hálfdan spyrr þær at nafni: „Ek heiti Brana, segir rauðkyrtla, enn systr mínar Molda ok Mána“. „Skamm hafi þínar systr“, segir Hálfdan. Brana ræðr þegar á Hálfdan, ok glíma þau lengi. Mána hleypr á Sigurð, enn Molda á Sigmund; þær vefja þeim utan um sik, enn gátu eigi felt þá; þau Hálfdan ok Brana áttu langan atgang. Brana mælti: „Ertu gamall maðr, Hálfdan?“ „Sextán vetra“, segir hann. „Ok ertu þó enn eigi kvensterkr“, segir hún. „Því skal þat eigi prófa nú?“ segir Hálfdan. Hann bregðr henni þá á mjöðm, svá hún fellr. Hálfdan spyrr, hvern hún mundi hans gera, ef hann væri svá kominn sem hún. Brana mælti: „Hvorki er ek blóðdrekkr né mannæta, ok eigi munda ek drepa þik, er ek gaf þér líf í hellinum Sleggju, ok kipta ek undan henni fótunum, ok gaf ek þér sax þat, er þú hjótt hana með“. „Því sagðir þú mér þetta svá seint“, segir Hálfdan, „ok skaltu at vísu upp standa.“ Tóku þau þá tal sín á milli. Brana mælti: „Þat skaltu vita, Hálfdan, at mensk er ek í aðra ætt, því at móðir mín var dóttir Vilhjálms konungs ór Vallandi. Járnhauss, faðir minn, nam hana í burt; átti hann mik við henni, ok bregðr mér meir til hennar, enn þó nokkut til hans; átta ek at þjóna hundrað flagða“. Hálfdan mælti: „Illa þykir mér þú stödd vera, enn nú skaltu horfa á grúfu, meðan ek leik við systr þínar; hún kvað svá vera skyldu. Hálfdan ferr þangat, er þau Sigurðr ok Mána glímdu; hann hrindir henni fyrir björg ofan heldr hraparlega, ok svá gerir hann við Moldu, ok sá heiðarlega í gaflhlaðit á henni. Brana lítr þá upp ok spyrr, hvar systr sínar sé. „Ek hratt þeim ofan fyrir

björg“, segir Hálfdan: „Þat var þér lítil fremd“, segir hún, „því at önnur þeirra var fimm vetra, enn önnur sex, ok mun ek gott af þér hljóta, ok svá þú af mér, enn at sex nóttum liðnum vil ek þér félagar komið til hellis míns, er hann héðan skamt í burt“. Hálfdan mælti, at svá skyldi vera; fór Brana þá til hellis síns, enn þeir félagar til skála síns.

VII. Þá er liðnir vóru sex dagar, bjuggust þeir fóstbræðr heiman frá skálanum, ok vóru vel vópnaðir, ok léttu eigi fyrr enn þeir koma til Brönu. Þá kom Brana í móti þeim, og kvaddi þá glaðlega. Hún mælti: „Nú vil ek, Hálfdan, at þú veitir mér lið, ok drepum vit flögðin öll, því at ek hefi nú drepit nokkur með því móti, at ek hefi gert þau drukkin öll, svá þau drápust niðr sjálf, enn faðir minn liggr í einni kerru; hann hefir þrjú höfuð, ok öll ósýnileg. Hún stendr á miðju hellisgólfinu; hún er stór, enn honum kemr ekki á óvart; enn þó at þú getir drepit hann, þá vil ek ekki sjá þat, enn ek mun verða at fara til með þér, ef vel skal fara, ok þyki mér þat erfitt, enn ekki vópn má hann bíta, nema sax þitt, ok vil ek þat hafa“. Hálfdan kvað svá vera skyldu, ok fekk henni saxit; enn hún fekk hverjum þeirra bræðra kylfur stórar; þær vóru allar með járni slegnar; þau gengu innar í hellinn. Brana fór fyrst; hún slökkvir ljósit; þeir félagar slá þá flögðin hæði hart ok tíðum; þar fell margr tvíhöfðaðr jötunn. Hálfdan sér þá, hvar Járnhauss lá í kerrunni; hann hörglaðist þegar á fætr. Hálfdan sló sem honum var hægast við vangann á honum með kylfunni, enn hann brá sér hvergi við ok mælti: „Svikit hefir þú mik nú, Brana dóttir; veit ek, at hér er kominn Hálfdan Hringsson, Sigmundr ok Sigurðr“. Þeir bræðr slógu þá báðir senn til hans með kylfunum, enn hann stóð

sem áðr; þá vóru drepin öll önnur flögðin. Járnhauss tók til Sigurðar, ok brá honum á loft; í því slær Hálfdan í knésbætr honum, svá hann fellr, ok verðr Sigurðr undir honum. Hálfdan veit þá eigi, hvat hann skal til gera. Þá kom Brana at ok mælti: „Ek mun sjálf verða at drepa föður minn, því at ek sé, at þér getið eigi banat honum, ok mun þat illa fyrir mælast, ef ek verð honum at bana; enn þó skal þat nú vera". Brana hleypr nú at, ok höggr á háls honum með saxinu, ok lét hann svá sitt líf. Hálfdan velti honum þá ofan af Sigurði; í því kom dagr yfir hellisgluggann; ekki brá Brana sér við þat; hún kippir upp einum hlemm ór hellisgólfinu; þar var undir sjávardjúp; þar ryðr hún niðr flögðunum. Þá er þau höfðu þetta gert þakkar hún þeim þetta verk, ok bað þá vera hjá sér um vetrinn. Hálfdan segir svá vera skyldu. Brana var allkát; þær Hildr ok Ingibjörg fóru ok í hellinn. Hálfdan lá hjá Brönu hverja nótt, enn þeir fóstbræðr tefldu um daga.

VII. Brana hvarf í burtu hvern morgun, enn kom ekki fyrr heim enn at dagsetri. „Einn tíma spyrr Brana Hálfdan, hversu langt væri til sumars: „Sex vikr", segir hann. „Þá er vel", segir hún, „at þér hefir eigi lengra þótt í hellinum, enn er, því nú er sumardagr hinn fyrsti á morgun, ok muntu héðan vilja burt halda, ok skal þat vera, þótt mér þyki annat betra; enn ek ferr eigi kona einsaman, ok er ek með barni, ok ertu faðir at því". Hálfdan kveðst þess eigi þræta: „ok vil ek, at þú sendir mér", segir hann, „ef þat er sveinn, enn ger sem þér líkar, ef þat er mey". Hún kvað svá vera skyldu: „ok muntu sigla héðan til Englands; þar ræðr fyrir sá konuugr, er Óláfr heitir, hann á sér dóttur, er Marsibil heitir; hún er nú vænust kölluð allra meyja í heiminum; hún kann allar kven-

legar íþróttir, ok þat vilda ek, at þú fengir hennar; þú skalt þar nefnast einn kaupmaðr, ok hér eru grös þau, er ek vil gefa þér; þau skaltu gefa konungsdóttur, ok muntu þá fá hennar ást; þau hafa þá náttúru, ef hún leggr þau undir höfuð sér, ok sefr á þeim, þá ann hún þér sem lífi sínu; ok hér eru klæði, er ek vil gefa þér; á þau bíta engi járn, nema sax þitt; aldri muntu á sundi mæðast, ef þú ert í þeim, ok eigi eldr granda; hringr er hinn þriðji gripr, er þú skalt eiga, hann heitir Hnituðr; hann er sundr tekinn í þrem hlutum; ef óvin þinn er hjá þér, ok hafir þú hringinn, þá máttu vita, hvern dauðdaga hann ætlar þér; ef hann vill þik með vópnum vega, þá er hringrinn rauðr sem blóð; enn ef hann vill þik í eitri svíkja, þá er hann svartr sem bik“. Gengu þau nú til sjóvar; þar stóð skip á sandi. Brana mælti: „Hér er skip, er ek vil gefa þér, Hálfdan; þat hefi ek smíðat í vetr; hefir þat byrr hvert sem þú vilt sigla; drekinn heitir Skrauti“. Hálfdan þakkar Brönu gjafirnar. Hún mælti: „Héðan af muntu kallaðr Hálfdan Brönufóstri. Áki heitir landvarnarmaðr Óláfs konungs; hann er illr maðr ok ótrúr; hann er kallaðr Áki hinn illi, íþróttamaðr mikill; lát hann ekki svíkja þik“. Hálfdan hét góðu um þat; þau gengu þá heim til hellis ok sofa af um nótt.

IX. Um morguninn stendr Hálfdan upp snemma ok klæðist. Þá hafði Brana búit skip hans at öllu, ok tilkomnir menn hans. Hann bauð Brönu at fara með sér, enn hún kvaðst þar vera verða, enn bað þá fóstbræðr at bera byrðar sínar af gulli til skips; ok svá gera þeir. Brana tók sér byrði, ok var sú meiri enn þeirra allar, ok fara þau nú með þat ofan til skips. Hálfdan stígr nú á skip, ok varð skilnaðr þeirra Brönu bæði harðr ok langr, ok Brana ýtti drek-

anum frá landi. Hálfdan sigldi í haf ok rann þegar á byrr. Brana hafði eftir hjá sér dreka Hálfdanar; hann sigldi þar til hann kom at eyjum þeim, er Hlaðeyjar heita; þar réð fyrir sú kona, er Hlaðgerðr heitir; þar dvaldist Hálfdan um hríð, ok gaf henni mikit fé; enn hún bað hann sín vitja, ef hann þyrfti lítils við. Hann játar því ok heldr síðan burt frá eyjunum, ok léttir eigi fyrr, enn hann kemr í England fyrir borg Óláfs konungs. Hálfdan gengr fyrir konunginn, ok kveðr hann; konungr tekr honum vel, ok spyrr, hverr hann sé. Hann kveðst Hálfdan heita, ok vera einn kaupmaðr: „ok vil ek biðja yðr vetrvistar“. Konungr veitti honum þat. Hálfdan fekk eina skemmu at láta í fé sitt, ok skipaði þar mönnum sínum at geyma; þeir Sigurðr ok Sigmundr gengu með honum, hvert er hann fór. Einn dag gengu þeir allir saman, ok kvómu at skíðgarði einum; í garðinum sáu þeir skemmu eina mjök ágæta; garðrinn var svá hár, at öngvir þarlenzkir menn kvómust inn yfir; í garðinum var einn lundr mjök fagr; Hálfdan spurði þá bræðr, hvórt þeir mundu upp geta runnit garðinn. Sigurðr bar sik at, ok rann upp til þriðjungs, enn Sigmundr til miðs; enn Hálfdan rann upp á garðinn, ok gengr til lundarins; þar sér hann eina jungfrú; hún lék sér at gulli, ok kastaði hún því upp, ok henti síðan; eitt sinn misti hún þat, þá er hún vildi henda, ok fell þat niðr í garðinn; hún leitar at gullinu. Hálfdan gengr at henni, ok gefr henni annat gull, ok var þat stærra; hún þakkar honum vel ok mælti: „Öngvan mann hefi ek sét vænna en þik, ok þat vilda ek, at þit Marsibil, frændkona mín, ættizt, því at þit eruð alllík“.

X. Eftir þetta gengr hún inn í skemmuna, enn Hálfdan ferr aftr til þeirra bræðra; sjá mey hét Alfífa,

er Hálfdan gaf gullit; hún var dóttir Sigurðar konungs af Skörðuborg; þat var föðurbróðir Óláfs konungs. Alfífa afhendir Marsibil gullit; hún segir þetta eigi þat gull, er hún hefði fengit henni: „enn þó er þetta betra, eðr hverr hefir gefit þér?" Hún kvaðst fundit hafa einn mann út í garðinum, „ok hann gaf mér gullit, ok engan hefi ek sét vænna mann ok kurteisara utan þik eina, ok þætti mér þit mega vera hjón". Marsibil varð svá reið við hana, at hún sló hana pústr, svá hún grét, ok fell svá þeirra tal. Einn dag gekk Hálfdan til skemmu konungsdóttur; enga mey þóttist hann hafa sét vænni; hún kembdi sér með gullkambi; enn er hún sá Hálfdan, mælti hún: „Far brutt, maðr, ef þú vilt ekki verða drepinn, ok ertu furðu djarfr, er þú gengr inn orlofslauss". Hálfdan lét eigi sem hann heyrði, ok settist niðr hjá henni ok leysti til hnýtisskauta eins; þar vóru grös þau, er Brana hafði fengit honum, ok bað konungsdóttur eiga, enn hún vill eigi; hann leggr á kné henni, ok gengr í burt síðan; enn hún tekr upp grösin, ok gengr í skemmu sína, ok leggr knýtit undir höfuð sér, ok sefr af þá nótt. Um morguninn kallar hún Alfífu til máls við sik, ok segir: „Þú, frændkona, skalt ganga til þess kaupmanns, er þú fannt í garðinum, ok seg, at hann komi sem snarast á minn fund, ok ger þetta leynilega". Alfífa mælti: „Mun nú svá, at þér hafi ekki verr á hann litizt enn mér; enn nú skal ek fara". Hún skundar nú mjök sinni ferð, ok finnr Hálfdan, ok sagði honum, ok biðr hann flýta sér; hann gerir svá, ferr með henni, ok finnr Marsibil konungsdóttur. Hún mælti: „Mikil náttúra fylgir grösum þeim, er þú lagðir í kné mér í gær, því at ek ann þér svá mikit, at ek má eigi af þér sjá; ok í stað vil ek, at hvórt okkar játi öðru sína trú". Hálfdan kvað svá

vera skyldu, ok fór þat fram; konungsdóttir bað hann oft þar koma, ok eiga tal við sik; hann játar því, ok gekk í burt síðan. Liðu nú svá tímar, þar til sem Áki, landvarnarmaðr konungs, kom heim. Hálfdan var svá mikils metinn af konungi, at hann sat honum it næsta. Áki færði konungi margar gersemar, ok var hann vanr at sitja honum it næsta, ok öfundaði hann mjök Hálfdan, ok vildi hann gjarna feigan, ok setr menn til höfuðs honum, ok varð þat þó aldri framgengt; oft rægði Áki hann við konung, ok vildi hann þat eigi heyra.

XI. Á einu kveldi var þat, er þeir Áki ok Hálfdan drukku í höllinni, enn konungr var farinn at sofa. Áki mælti: „Ertu mikill íþróttamaðr, Hálfdan“. „Eigi er þat“, sagði hann. „Viltu reyna sund við mik?“ sagði Áki. „Má þat“, sagði hann. Áki varð glaðr við þetta, því hann var sundmaðr mikill; síðan fóru menn at sofa. Um morguninn stendr Áki snemma upp, ok hyggr gott til at reyna sundit við Hálfdan, gengr fyrir konung ok segir honum viðtal þeirra Hálfdanar, ok biðr hann til fara, ok sjá þenna leik með alla hirð sína; konungr játar því, ok er nú útblásit allri hirðinni, ok ferr nú konungr sjálfr at sjá þenna leik. Vatn eitt var skamt frá borginni; þar ætla þeir at reyna sundit, ok svá gera þeir, ok kasta sér til sunds. Hálfdan var í brynjunni Brönunaut; leggst Áki nú at honum, ok færir Hálfdan hann í kaf, ok helt honum niðri meir enn eykt dags; síðan kemr Áki upp, ok marði (þar á vatni) at kalla; fylgdarmenn hans færðu hann at landi, ok fylgdu honum í sitt herbergi, ok var honum svá kalt, at hann gat eigi mælt. Hálfdan lék þá enn marga leika á sundi, ok fór síðan at landi, ok gekk heim með konungi til hallar, ok virti hann Hálfdan meir enn áðr. Um morguninn eftir ferr Hálfdan til skemmu konungsdóttur, ok

segir henni frá sundinu; enn hún lét vel yfir, ok bað hann þó varast Áka; segir at hann muni svíkja hann; enn Hálfdan sagði svá vera skyldu ok gengr í brutt síðan. Áki þóttist nú verr enn skemdr, ok vildi nú gjarna svíkja Hálfdan með einhverju móti; ok einu sinni býðr Áki honum burtreið, enn Hálfdan játar því skjótt. Áki varð nú harðla glaðr, ok segir konungi svá búit. Áki átti ess svá gott, at ekki var betra í Englandi, nema ess konungsdóttur; ess Áka hét Lóngant, enn ess konungsdóttur hét Spóliant. Hálfdan gengr nú til skemmu konungsdóttur, ok segir henni frá viðtali þeirra Áka; hún lætr lítt yfir þessu; hann bað hana at ljá sér ess sitt; hún kveðst þat gera vilja, ok bað hann hylja þat, svá þat væri hvergi bert; hann játar því, ok gekk í burt síðan. Enn konungsdóttir kom at máli við Alfífu ok mælti: „Ek vil senda þik til karls þess, er héðan er skamt í burt; hann heitir Úlfr, enn geymir ess mitt; þat skaltu sækja leynilega ok fá í hendr Hálfdani". Alfífa flýtti ferðinni, ok kom til Úlfs, ok bar honum erindi sinnar frúr; hann fekk henni essit, enn hún færði Hálfdani.

XII. Nú kemr sá dagr, er þeir Áki ok Hálfdan skulu á burt ríða; tók Áki ess sitt, ok ríðr á skóg, enn Hálfdan á móti. Þeir riðu at einu díki; Hálfdan leggr til Áka burtstöng sinni, ok hefr hann burt ór söðlinum, ok kastar honum niðr í díkit, svá hann stendr fastr í leirnum, ok kemst hvergi í brutt; fylgdarmenn hans hlupu at, ok drógu hann upp, ok undi hann nú verr sínum hlut enn áðr, enn Hálfdan fekk af þessu frama mikinn. Áki hugsar um þat nótt ok dag, at svíkja Hálfdan. Áki hafði frétt at Hálfdan átti systur eina, ok ætlaði hann hennar vilja at fá til óvirðingar við Hálfdan, ok stendr upp eina nótt ór sæng sinni, ok

gengr til skemmu þeirrar, er Ingibjörg ok Hildr lágu í; hann var í skyrtu ok línbrókum; eigi vóru fleiri menn í skemmunni; enn er Áki klappaði lófa sínum á hurðina, ok mælti hljótt, at þær skyldu upp lúka, ok kvað Hálfdan þar vera, bað hún Hildi at fara til dyranna; Hildr fór til dyranna ok lýkr upp hurðinni, ok sér at þetta er Áki; verða þær nú svá hræddar, at þær vita eigi, hvar þær skulu hafa sik, enn Áka varð bilt inn at ganga ok studdist fram á dyrustafinn. Ingibjörg mælti: „Þat vilda ek, at Brana, fóstra Hálfdanar, hjálpaði mér“; enn er hún hafði þetta mælt, varð Áki fastr við hurðina, svá hann mátti hvergi þaðan fara, enn veðrit tók at hvessa ok frysta, ok tók Áka at kólna, svá hann skalf af kulda; þar varð hann at standa alla nóttina; ok um morguninn, er menn Hálfdanar kvómu til skemmunnar, sáu þeir Áka, þar er hann stóð, ok sögðu Hálfdani; enn þegar hann kom til, varð Áki þegar lauss, ok mátti hann eigi mæla. Hálfdan lét flytja hann til herbergis sjálfs hans; enn þegar er Áki mátti mæla, ásakaði hann sik mjök, ok þóttist mikla sneypu fengit hafa; hann hugsaði nú at svíkja Hálfdan sem mest.

XIII. Einn tíma býðr Áki konungi til veizlu; konungr fór við margan mann ok var þar Hálfdan í ferð, Sigurðr ok Sigmundr, ok veitti Áki vel, ok var kátr við Hálfdan; einn dag veizlunnar var þat, er þeir Hálfdan ok hans félagar drukku í einum kastala, ok Áki hjá þeim, enn konungr ok hans menn vóru í öðrum stað. Áki var allkátr, ok bar þeim ákaft drykkinn; ok með því at drykkrinn var áfengr, duttu þeir skjótt niðr sofandi. Áki kallar þá at sér sína menn, ok lætr bera eld at kastalanum, ok ætlar at brenna þá inni; eigi vissi konungr þetta; kastalinn tekr nú at loga, ok svá

klæði þeirra fóstbræðra; í því bili kom kona ein fram ór skóginum; hún var stór vexti, ok veðr þegar eldinn, ok tekr þá fóstbræðr alla í fang sér, ok berr þá út ór eldinum fram á skóginn. Þar vaknar Hálfdan, ok sér at Brana er þar kominn; hún mælti: „Þat er forn orðskviðr, ok er sannr, seint er afglapa at snotra, þar sem þú átt hlut at; ek varaða þik, at þú skyldir eigi láta Áka svíkja þik; hefir ek nú gengit frá meyjunni viku gamalli, ok trúi ek at hún sé orðin fífl, ok má ek eigi hér vera lengr“. Skildu þau þá at sýn, enn eigi at vináttu. Þá vakna þeir bræðr, ok fara heim með Hálfdani, ok sögðu konungi, hvat Áki hafði gert, enn konungr gaf sér fátt at, því hann var vin Áka. Nú skal segja frá Áka ok hans mönnum, at þegar þeir sjá konuna, hlaupa þeir í skóginn mjök hræddir, ok er Áki nú fyrst ór sögunni; konungr kom heim eftir tíðindin.

XIV. Þat er nú því næst at segja, at konungr efnar jólaveizlu mikla; þar kom Sigurðr konungr af Skörðuborg, ok mart annat stórmenni; ok et fyrsta kveld, er menn vóru komnir í sæti, gengr innar Marsibil konungsdóttir með sinn skara; þær Hildr ok Ingibjörg vóru þar í för með henni, ok sat á sína hönd henni hvór þeirra; enn þar út í frá sátu skemmumeyjar hennar. Alfífa lék sér á gólfinu. Sigurðr konungr faðir hennar kallar hana til sín, ok setr hana í kné sér ok mælti: „Seg mér, hvat konu þat er sem sitr á hægri hönd frændkonu þinni?“ „Hún heitir Ingibjörg“, segir Alfífa, „ok er systir kaupmanns þess, er hér kom í sumar“. Konungr mælti: „Þú skalt fara til Marsibil konungsdóttur, ok seg at hún láti þat fram gengt verða, at ek eiga þá konu“. Alfífa ferr ok fram kemr til sinnar frúr, ok berr henni boðskap síns föður. Kon-

ungsdóttir bað hana við Hálfdan þetta ræða. Líðr nú af nóttin, ok at morgni dags ganga þau á málstefnu, konungsdóttir ok Hálfdan ok Sigurðr konungr; hann biðr þá systur Hálfdanar; konungsdóttir flytr þetta mál með honum. Hálfdan mælti: „Fullkosta þyki mér konungi, þó hann eigi Hildi“. Konungr byrjaði þá at nýju bónorðit; Hálfdan tók því vel; ok með samþykki bræðra hennar var þessu ráðit, ok var þá jólaveizlunni snúit upp í brullaup, ok var at setit hálfan mánuð. Ok eftir veizluna gaf Sigurðr konungr mörgum góðar gjafir, ok fóru heim til Skörðuborgar með drotningu sína. Sigurðr fór með þeim, enn Sigmundr var eftir hjá Hálfdani.

XV. At sumri komnu býst Hálfdan í burt af Englandi, ok einhvern dag gengr hann til skemmu konungsdóttur, ok segir henni at hann ætlar í burt ok hefna föður síns. Konungsdóttir mælti: „Tuttugu skip eru hér í höfninni, er ek vil gefa þér“. Hálfdan þakkar henni, ok kvað systur sína skyldu hjá henni eftir vera; hún játar því, tekr hann þá orlof af henni ok systur sinni, ok gengr burt síðan ok fyrir konung, ok þakkar honum vetrarvistina, ok tekr af honum orlof ok ganga þeir Sigmundr síðan til skipa. Enn er Hálfdan var í burt farinn, kemr Áki at máli við konung ok mælti: „Vitið þér, herra, at Hálfdan hefir barnat dóttur yðra“. „Eigi veit ek þat“, segir konungr, ok bað Áka í stað fara eftir honum við marga menn. Hann var þessarrar ferðar fúss, ok fór eftir Hálfdani með tíu menn. Nú er frá þeim Hálfdani at segja, at þeir ganga eftir einni skógarbraut; Hálfdan gat þá at líta ferð Áka; hann var þá í herklæðunum Brönunaut. Áka berr bráðan at, ok stíga þegar af baki, ok sækja þegar at Hálfdani; enn þeir Hálfdan ok Sigmundr snúast

at bökum, ok verjast allkarlmannlega; ok þó kemr þar, at Áki drap Sigmund með þeim hætti, at hann höggr undan honum báðar fætr; ok eftir fall Sigmundar reiðist Hálfdan ákaflega, svá hann drepr alla menn af Áka, enn handtekr hann sjálfan ok sker af honum nefit, ok (stakk) bæði augun ór honum ok sker af honum bæði eyrun ok geldir hann; síðan brýtr hann í honum báða fótleggina, ok snýr aftr tánum, enn fram hælunum, ok setr hann síðan á bak, ok snýr essi hans heimleiðis til konungshallar. Hálfdan var hvórki móðr né sárr; hann heygir þá Sigmund ok ferr síðan til skipa ok segir mönnum, hvat í hafi gerzt með þeim Áka, enn þeir létu vel yfir. Hálfdan siglir nú með tuttugu skip af Englandi, ok dreka sinn um fram; hann kemr til Hlaðeyja; ok fagnar Hlaðgerðr honum vel, ok gaf honum tuttugu skip með mönnum ok fé. Hálfdan þakkar henni þessa gjöf. Nú skal segja frá Áka, at hann kemr heim, ok rembist ekki alllítit, ok sjá konungsmenn hann ok segja konungi, at hann er heim kominn; konungr sér nú Áka, hversu hann er útleikinn; rekr konungr hann í burt, ok kemr Áki ekki síðan við þessa sögu.

XVI. Nú skal víkja aftr til Hálfdanar, at hann siglir í burt frá Hlaðeyjum með fjóra tigi skipa ok heim til Danmerkr; ok er víkingar vita, at ófriðr er kominn, skunda þeir til bardaga; öngvir landsmenn vildu berjast með þeim; fóru þeir til Hálfdanar, ok finnast þeir á sléttum völlum, ok tókst þar bardagi harðr; gengu víkingar hart fram; verðr skjótt mikit manntall í her Hálfdanar; hann mælti þá við menn sína, at þeir skyldu hlífa sér, enn sæta eigi mjök áverkum við víkinga; liðit Hálfdanar gengr nú hart fram, ok finnast þeir Snækollr ok Hálfdan í bardaganum, ok lýkr svá þeirra viðskiftum, at Snækollr fellr dauðr til jarðar; enn er Sóti

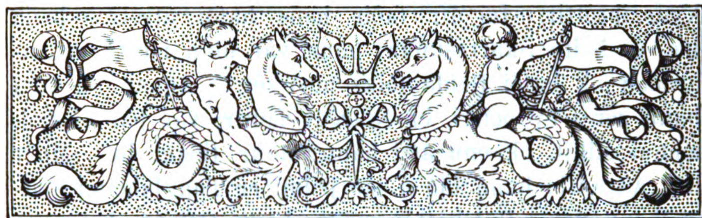
sér fall bróður síns, veðr hann fram at Hálfdani, ok höggr til hans. Hálfdan hljóp í loft upp, ok misti Sóti hans, enn mækir Sóta hljóp niðr í völlinn, ok laut hann eftir högginu; í því slæmir Hálfdan undan honum báða fætrna í knjáliðunum; hann fell þá, ok var þegar litlu dauðr, ok mælti: „Mikinn sigr hefir þú nú unnit, Hálfdan“, segir hann, „er þú hefir mik at velli lagt; þat mæli ek um, at þú munir ekki til Marsibil konungsdóttur, heitkonu þinnar“. Eftir þetta dó Sóti, enn Hálfdan drap hvert mannsbarn, er Sóta hafði fylgt; enn Hálfdan gerðist konungr yfir Danmörku, ok mundi ekki til Marsibil konungsdóttur.

XVII. Eina nátt, þá er Hálfdan lá í sæng sinni, vaknaði hann við þat, at þar var komin Brana fóstra hans, at honum svá mælandi: „Stattu upp, Hálfdan, segir hún, „ef þú vilt eiga Marsibil konungsdóttur, því at Eirekr konungr ór Miklagarði er kominn í England, og biðr hennar, enn hún læsir sik í skemmu sinni ok nær konungr hennar máli aldri, ok far þú á Skrauta dreka þínum“. Hálfdan stendr þá upp, ok man alt sem hann vakni af svefni; hann ferr til skips einnsamman, ok hrindr fram drekanum; kemr þegar á blásandi byrr; léttir Hálfdan eigi ferð sinni, fyrr enn hann kemr til Englands í þá höfn, er fyrr hafði hann útlagt, ok var þá komit at kveldi. Hann gengr upp frá skipi, ok kemr at skíðgarði konungsdóttur; hann rennr þegar upp garðinn, ok klappar á hurðina; þær Marsibil ok Ingibjörg heyra höggit. Ingibjörg mælti: „Við þetta högg varð mér gott, ok vilda ek uppláta“. Marsibil bað hana ráða; hún lýkr nú upp hurðinni, ok sá þar kominn Hálfdan bróður sinn. Verða þær honum harðla fegnar. Þegar um morguninn gengr Hálfdan fyrir Óláf konung, ok biðr Marsibil sér til handa, enn konungi brá

svá við þessi orð, at hann gifti honum dóttur sína, enn hafði áðr ætlat at drepa hann. Eirekr konungr bað nú Ingibjargar. Hálfdan gifti honum hana. Þá var þar kominn Sigurðr konungr af Skörðuborg, ok með honum Sigurðr, fóstbróðir Hálfdanar; hann bað Alfífu til handa honum, ok var hún honum gefin, ok þessi brullaup öll í einu; stóðu þau hálfan mánuð með mikinn prís. Enn eftir veizluna gaf hvórr konungr öðrum gjafir góðar; fór Eiríkr konungr ok hans drotning heim í sitt ríki, ok ríktu þau þar til elli, ok er mart manna frá þeim komit. Þau Sigurðr ok Alfífa fóru heim til Skotlands, ok stýrðu því ríki til dauðadags. Var þá andaðr Angantýr faðir hans. Hann átti sér þann son, er Angantýr hét; sá tók ríki eftir hann, ok varð frægr maðr. Þau Hálfdan ok Marsibil fóru til Danmerkr, ok ríktu þar til er Óláfr konungr andaðist, enn þá fóru þau til Englands, ok ríktu þar til elli. Þau áttu þann son, er Ríkarðr hét; hann varð konungr í Englandi eftir föður sinn; þat segja sumir menn, at sá Ríkarðr væri faðir Álaflekks, ok lýkst hér nú saga Hálfdanar Brönufóstra.

Sturlaugs saga starfsama.

Sturlaugs saga starfsama.

Allir menn, þeir sem sannfróðir eru at um tíðindi, vita, at Tyrkir ok Asíamenn bygðu Norðrlönd; hófst þá tunga sú, er síðan dreifðist um öll lönd. Formaðr þess fólks hét Óðinn, er menn rekja ætt til. Í þann tíma réð sá konungr fyrir Þrándheimi í Noregi, er Haraldr gullmuðr hér; hann átti drotningu; ekki er getit barna þeirra. Jarl einn var í ríki hans, er Hringr hét; hann sat fram við sjó í Kaupangi; hann átti dóttur eina, er kölluð var Ása en fagra, því hún bar af öllum jómfrúm henni samtíða sem rauða gull af eiri blökku, eðr sem sól af himintunglum öðrum. Ingólfr hét ríkr maðr, er réð fyrir Naumudælafylki; hann átti þann son, er Sturlaugr hét; hann var snemma mjök mikill á vöxt, ljóss á hár ok hörund, kurteislegr í öllum háttum, ok allr var hans líkami vel skapaðr, blíðr í máli við sína menn hægr í skapi, ok örr af peningum; því var hann stórum vinsæll. Hann vandi sik við skot ok sund ok alls-

kyns íþróttir. Ingólfr faðir hans hafði atsetr á þeim bæ, er heita Skartastaðir; hann var hinn mesti rausnarmaðr ok hafði fjölda fólks með sér. Annat bú átti hann sér í ey þeirri, er Njarðey heitir; var þar ok fjölmenni mikit, ok enn átti hann önnur fjögur bú. Maðr hét Ásgauti; hann bjó á bæ þeim, er Tunglaheimr heitir; hann var mikilsháttar maðr; hann átti þá konu, er Gríma hét; þau áttu tvó sonu; hét annarr Jökull, enn annarr Guttormr; þeir vóru gildir menn ok vel mentir sem faðir þeirra. Maðr hét Þorgautr; hann bjó í eyju þeirri, er Loka heitir; kona hans hét Helga; þau áttu tvó sonu; hét annarr son þeirra Sóti enn annarr Hrólfr nefja; þeir vóru miklir menn ok sterkir. Hrafn hét maðr; hann var bóndi; hann bjó í eyju þeirri, er Urga heitir; kona hans hét Helga; þau áttu einn son, er Sighvatr hét; hann var sterkr at afli ok mentr vel. Járngerðr hét kona; hún bjó á þeim bæ, er á Bergi heitir, skamt frá Ingólfi; hún átti sér þann son, er Áki hét; hann var mikill maðr at afli; hann gekk næst Sturlaugi um allar íþróttir af þeim mönnum, sem honum vóru samtíða; þeir lékust við barnleikum, Áki ok Sturlaugr; þessir menn lékust allir barnleikum, er nú vóru taldir, ok námu allskyns íþróttir, þær sem mönnum vóru þá tíðar at kenna sonum sínum, ok sórust þeir í fóstbræðralag; vóru þó allir saman með feðrum sínum í góðu meðlæti.

II. Véfreyja hét kona, mikilhæf ok auðug, ok hafði búit á þeim bæ Vé; sonu átti hún tvó; hét annarr Rauðr, enn annarr Hrafn; báðir vóru þeir miklir ok sterkir menn ok vel búnir at vópnum ok klæðum. Fóstri Véfreyju hét Svipuðr; þau vóru bæði margvís ok fróð í flestu; hún átti bæ góðan ok vóru tvennar dyr á; sat hún þar hvern dag, ok horfði sinn dag í hverjar dyr;

kom henni fátt óvart; jafnan spann hún lín; hún sat á stóli; hún gerðist mjög rauðeygð af elli, enn þó sá hún er nokkut fór at garði, hvat sem atfór, því fátt kom henni óvart. Ása hin fagra var þar á fóstri, meðan hún var ung, ok nam þar kunnáttu. Véfreyja unni henni mikit, ok hvór annarri þeirra.

III. Einn tíma talar Ingólfr við þá Sturlaug ok fóstbræðr: „Hversu lengi skal svá framfara, (sagði hann), at þit fóstbræðr leikizt barnleikum við sem meyjar til manna? væri þat heldr röskra drengja siðr, at fremja nokkut til frama; eðr biðja sér kvenna at minsta kosti ok setjast í bú ok stýra ríki ok fé með föður sínum“. Sturlaugr sagði: „Hvert skal ek mér konu biðja, er þú eggjar þess svá mjök“. Ingólfr mælti: „Hringr jarl á sér dóttur, er heitir Ása hin fagra; hún er væn kona ok vel viti borin“. Sturlaugr segir: „Ek em enn eigi mjök gamall til konbæna, ok lítt ráðinn í skapi, enn þó mun ek þess leita, ok ætla ek til litils koma munu“. Nú búa þeir ferð sína, ok eru saman sex tigir manna velbúnir at vópnum ok klæðum ok hestum; ríða nú leið sína, ok koma at kveldi dags til Hrings jarls, ok fá þar viðtökur góðar; gerði jarl veizlu góða ok merkilega í móti þeim; sátu þeir þar þrjár nætr. Ok einn dag gengu þeir með jarli til skemmu Ásu, ok hefir Sturlaugr frammi erindi sín, ok biðr Ásu sér til handa. Jarl víkr til sjálfrar hennar. Nú segir jarl dóttur sinni til þeirra, ok mælti svá: „Biðli áttu hér at svara, dóttir“. Ása mælti: „Hvat heitir sá?“ „Hann heitir Sturlaugr“, segir jarl. Ása segir: „Fyrir hví mundi ek eiga þann mann, er jafnan vinnr heima búverk með móður sinni, ok gerir ekkert til frama?“ Við þessi orð varð Sturlaugr reiðr mjök ok ríðr í brott ok heim.

IV. Um vórit búa þeir fóstbræðr tíu skip ór landi

ok herja um Austrlönd, ok hafa jafnan sigr, hvar et þeir koma; þeir létu fara í friði kaupmenn, enn brutu undir sik spellvirkja, ok vóru úti á sumrum í víking, enn heima um vetrum með feðrum sínum. Nú fýsir þá frá þessarri iðju, ok skifta nú öllum herföngum; taka þeir fóstbræðr lausafé, ok fara með til feðra sinna, enn þeir láta liðit liggja í hernaði með skip sín; sitja þeir Sturlaugr ok fóstbræðr nú um kyrt.

V. Þat er nú hér næst at segja, at drotning Haralds konungs tók sótt ok andaðist; þat þótti konungi mikill skaði, því hann gerðist nú svá mjök gamall, ok varð hann hryggr við líflát hennar. Ráðaneyti ok hirðmenn konungs segja honum ráð, at biðja sér kvenna til drotningar: „ok megi þér þá afhyggja afgangi frúarinnar, enn þrá hana eigi lengr“. Konungr segir: „Hvar skal ek mér konu biðja?“ Þeir segja: „Hringr jarl á sér dóttur, er Ása heitir; hana máttu fá, ef þú vilt, þegar þér lízt“. Konungr segir svá vera skyldu; búa nú ferð sína ok hafa hundrað manna. Nú ríða þeir þar til er þeir koma á fund Hrings jarls; hann var ùti ok vóru menn á leiki fyrir honum. Konungr reið at svá snart, at menn stukku frá tveggja vegna. Konungr gerði tvó kosti, at festa honum dóttur sína, ellegar mundi hann þar drepinn í stað. Jarl segir: „Förum vér til skemmu Ásu, ok tölum við hana, svá vér vitum, hver svör hennar eru“. „Nei“, segir konungr, „eigi vil ek vera vónbiðill dóttur þinnar, ok kjós skjótt annaðhvórt“. Jarl íhugar nú ok þykist vita, at hann muni ofrliði borinn; rétti fram höndina, ok festi konungi dóttur sína; skyldi hún sitja í festum þrjá vetr; snýr konungr þegar í brott, ok ríðr heim, unandi vel við sína ferð. Jarl er eftir ok unir heldur lítt við sinn hlut, stendr upp, ok gengr til skemmu Ásu, settist

niðr ok blés mæðilega. Ása mælti þá: „Hvat er þér at meini, faðir minn, er þú ert svá fálátr, eða hefir þú nokkur ný tíðindi oss at segja“. „Tíðindi þykkja mér“, segir jarl, „at ek hefi þik nauðigr manni festa“. „Hverr er sá?“ segir hún. „Haraldr konungr“, segir hann, „hefir fest þik, ok skaltu sitja í festum þrjá vetr“. Hún svarar þá: „Eigi valdist sá hinn minsti til, enn eigi má vita, hvat þá er tíðinda; kann vera öðrum sè ætlat, ok skipast má á skemri stundu, ok ver kátr, faðir“. Jarl mælti: „Betr þætti mér þú gefin Sturlaugi“. Hún svarar: „Eigi veit ek, hvat fyrir beztu má verða“. Nú líða stundir, ok er nú kyrt um hríð.

VI. Einn dag er þess getit, at Hringr jarl var úti á leikvelli, ok hirðmenn hans með honum; þeir sáu koma ríðandi mann af mörkinni fram, mikinn vexti; hestr hans var allr brynjaðr, ok svá sjálfr hann, svartr skjöldr á hlið, höggspjót í hendi; hann reið svá snart, at menn stukku undan tveggja vegna; hann reið svá fram, ok sat á hesti sínum, ok lagði spjótit fram á milli eyrna á hestinum, ok mælti: „Heill herra“. Jarl tók kveðju hans, ok spyrr, hverr hann væri. Hann segir: „Ek heiti Kolr krappi, enn þat er erindi mitt hingat, at biðja Ásu dóttur þinnar mér til handa“. Jarl mælti: „Veiztu þat eigi, at hún er festarkona Haralds konungs“. Kolr segir: „Eigi þykki mér verr at eiga hana, ok ger nú annathvórt, at þú gef fram festarnar, ellegar rek ek spjótit í gegnum þik“. Jarl íhugar nú þetta, ok þykkist nú vita, at eigi muni kostrinn góðr; kýss þat af at lifa; þótti einskis utan ills þaðan af vón; þótti honum eigi undir, hversu ilt þeir ætti til samans Haraldr konungr ok Kolr, ok selr nú fram festarnar. Kolr mælti: „Seg Haraldi konungi, at ek skora honum hólmgöngu austr við Gautelfi, þá er líðr hávetr-

inn; hafi sá meyna, er sigr fær, enn komi hann eigi, né vogi at berjast, þá beri hann níðíngsorð fyrir hverjum manni svá lengi sem hann lifir; sitið heilir, herra". Síðan snýr Kolr hesti sínum, ok reið brott, ok þóttist vel hafa fram gengit. Jarl unir illa við sinn hlut ok sitr eftir nokkura stund, stendr síðan upp, ok gengr til skemmu dóttur sinnar, ok settist niðr hjá henni, ok má varla mæla. Ása mælti: „Ertu sjúkr, faðir minn?" Jarl mælti: „Betri væri sótt ok bráðr dauði, enn fá slíka skömm, at gefa nauðigr dóttur sína". Ása mælti: „Hverjum er ek nú gift?" Jarl mælti: „Hann heitir Kolr krappi". Hún segir: „Bregðast má til betra, enn eiga hinn versta mann, ok verða mun betri vórr hagr, enn svá sem nú er ætlat; ok einn mun hljóta þenna kost, enn eigi tveir; má ok svá verða, at hvórrgi þeirra hljóti, ef vel vill, ok ver kátr, faðir", segir hún. Jarl mælti: „Væri vel ef enn væri sem þú mælir, enn þat uggir mik, at eigi hljótist þat af, *at* þeir drepist sjálfir, enn þá yrði, sem ek vildi". Nú skilja þau at sinni.

VII. Haraldr konungr fregnar nú þessi tíðindi, ok þótti eigi betr enn áðr fyrri; leitaði nú ráðs hér um við sína vini. Þat kemr upp, at konungr sendi menn sína á fund Hemings, at bjóða honum til jólaveizlu, ok þat með at hann mundi eigi gjafalauss í brott fara. Hann fekk þann mann, er Kolli hét, at fara þessa sendiför. Nú fara þeir norðr í Naumudal á fund Hemings ok kvöddu hann, ok bera fram erindi konungs. Hemingr hafði verit hinn mesti hólmgöngumaðr, enn gerist nú hniginn við aldr, ok hafði verit í missætti nokkura stund við Harald konung. Nú segir sendimaðrinn fram erindi sín. Þá svarar Hemingr: „Eigi man ek, at konungr hafi mér fyrr heimboðit; nú eru

tveir kostir fyrir hendi, at sitja heima ok vanrækja konungs boð, eða hætta á, hvat undir býr, ok því at nú er eigi í hættu um gamlan mann, þá fari sem má; er eigi enginn eftir, meðan Sighvatr sonr minn lifir". Nú býr Hemingr ferð sína á hans fund við tólfta mann, ok koma þeir jóla aftann hinn fyrsta, ok gengr í höll fyrir konung, ok kvöddu hann vel. Konungr tók vel kveðju þeirra, ok ruddi öndvegi, ok setti Heming hit næsta sér, ok drukku glaðlega af jólin í góðu yfirlæti. Enn afgöngudag jólanna gekk konungr á málstefnu ok Hemingr. Konungr mælti: „Hólmstefna er á hendi mér, ok sé ek þar til at þú munir leysa mik undan við Kol krappa". Hemingr segir: „Eigi veit ek þat, at þú hafir veitt mér svá mikit, at ek muni leggja líf mitt í hættu fyrir þik; þykki mér eigi örvænt sé við hraustan mann at eiga heldr við tröll". Konungr mælti: „Því leitaða ek þess við þik, at mér þykkir þú mesta kempa verit hafa nær allra hér í landi; þykki mér þess vón, at engi verði til, ef þik brestr, sem þú ert; enn ef þú kemr aftr ór þessarri ferð, þá skal ek þér vel launa með gulli eðr silfri". Hemingr segir: „Þat er sannast, at hér er lítit í hættu um gamlan mann; er falls vón at fornu tré, ok mun ek fara sendiför þessa". Konungr segir: „Mæl allra drengja hraustastr á sjó ok landi; var þess vón, at þér mundi vel fara". Nú býr Hemingr ferð sína, ok ríðr í burtu leiðar sinnar, ok léttir eigi fyrr, enn hann kemr til Gautelfar austr; var þar Kolr fyrir. Enn er þeir fundust, spurði Kolr, hvat Hemingr skyldi. Hemingr segir: „Ek ætla at ganga á hólm við þik". Kolr mælti: „Lítit leggst þá fyrir mik, ef þú leggr mik at velli; felda hefi ek þá, sem sterkari eru, ok hafa verit líkari til frama, enn þú ert, ok far heim aftr, enn fá mér vápn þín, ok segst

yfirstiginn, ok þat at þú þorir eigi at berjast við mik". Hemingr segir: „Heldr vil ek deyja, enn bera níðingsorð fyrir hverjum manni". Kolr mælti: „Eigi skal ek þinn hund spara at at drepa, er þú vilt þat eina". Um kveldit tjölduðu þeir sér búðir, ok sofa af um nóttina. Um morgininn stendr Hemingr upp, ok sér at Kolr er kominn til hólmsins; ferr hann nú til hólmsins með sína menn; nú kasta þeir feldi undir fætr sér, og segir Kolr upp hólmgöngulög; síðan ganga þeir saman ok börðust, enn svá lauk, at þar fell Hemingr fyrir Koli. Kolr mælti við menn Hemings: „Nú skulu þér aftr fara á konungs fund, ok segja honum, at hann geri annathvórt, komi sjálfr til bardaga við mik, eða fái þann mann fyrir sik, at nokkur þróttr sé í, ef hann ætlar sér konuna, eða mun hann af henni sitja". Menn þeir, sem höfðu heiman farit, sneru aftr hvatlega, ok fóru norðr í Naumudal á fund Haralds konungs, ok segja honum þessi tíðindi öll ok ummæli Kols krappa.

VIII. Þótti konungi þetta ill tíðindi, ok leitar sér enn ráðs, ok þat tekr hann til ráðs, at hann sendir Kolla sendimann til Sturlaugs ok föður hans, ok bjóða þeim til hálfsmánaðar veizlu til sín með svá margan mann, sem þeir vildu með sér hafa. Þessi orð fara á millum þeirra feðga, Þá spyrr Sturlaugr feðr sinn, hvórt þeir skulu þiggja veizluna. Faðir hans segir: „Þat vilda ek at vit sætum heima ok færum hvergi". Sturlaugr segir: „Eigi nenni ek at vanrækja konungsboðit, enn veit ek at nokkut muni undir búa, enn þó vil ek fara; mun lítil saga frá oss verða, ef vér skulum eigi koma til annarra manna, þá vit erum boðnir; má þat eigi vita, hvat verðr í vórri ferð, þat at oss verði til sæmdar". Íngólfr segir: „Þér munuð ráða vilja feðrum yðrum, hvórt sem ferst vel eðr illa". Eftir

þat búa þeir ferð sína, ok eru saman sex tigir manna vel búnir allir at vópnum ok klæðum. Þeir ríða nú á fund Haralds konungs, ok koma þeir jólaaftann hinn fyrsta. Konungr tók blíðlega við þeim, ok setti þá í hásæti hjá sér, ok var þá búin hin fegrsta veizla. Enn at liðnum jólum gekk konungr á málstefnu, ok þeir feðgar Ingólfr ok Sturlaugr. Sturlaugr mælti við menn sína: „Búi þér hesta vóra, meðan vit tölum; þeir gerðu svá. Konungr mælti: „Hólmstefna er á hendi mér, ok sé ek þar til, Sturlaugr, sem þú ert, at þú munir leysa mik undan, því at ek em gamall maðr at ganga á hólm við Kol hinn krappa“. Sturlaugr mælti: „Sel mér í hendr festar þær, er þú tókt af Hringi jarli, því þat mun eigi kauplaust“, segir Sturlaugr. „Mikit þykkir mér til kaups mælt“, segir konungr. „Þá mun ek til hætta“, segir Sturlaugr, „hversu sem ferr með okkr Kol“. Konungr segir: „Eigi varði mik, at þú mundir þetta til mæla, er mér er mesta svívirðing í at játa“. Sturlaugr segir: „Hér er um at kjósa, hvórt yðr þykkir betra“. Konungr mælti: „Þat mun ek þó kjósa, at þú gangir á hólm við Kol; þat ferr með okkr sem auðnar“. Sturlaugr svarar: „Sel fram festarnar áðr“. Konungr gerði nú svá, þó nauðigr væri, því honum sýndist óauðlegr flokkr þeirra fóstbræðra. Ríða þeir á burt, ok á fund Hrings jarls; hann tekr vel við þeim, ok býðr þeim þiggja þar veizlu; þeir segja, hvar nú var komit þeirra máli, ok hversu farit hafði með þeim Haraldi konungi. Jarl varð nú glaðr við þetta; biðr þá ganga til skemmu Ásu, ok svá gera þeir; enn er þeir koma þar, þá fagnar Ása þeim vel. Hringr mælti: „Biðli áttu hér at fagna ok svara, dóttir“. „Hverr er sá maðr?“ segir hún. „Hann heitir Sturlaugr“. Ása mælti: „Eigi mun mér nú manna

skortr“, segir hún. Sturlaugr mælti: „Svá hefir nú verit til ætlat, at ek mundi eigi vera vónbiðill þinn lengr“. Ása segir svá vera skyldu, sem þeir vildu. Nú er búizt við ágætri veizlu ok eigi tilsparat þat hafa þurfti; gengr Sturlaugr at eiga Ásu hina fögru, ok eru þegar leidd í sömu sæng; veizlan fór vel fram, ok vóru menn góðum gjöfum útleystir; ríða þeir Ingólfr heim, enn þau Ása ok Sturlaugr eru eftir, ok undu allvel sínu ráði.

IX. Einn morgin, er þau Ása lágu í sæng sinni, mælti Ása við Sturlaug: „Er hólmstefna á hendi þér, Sturlaugr?“ Satt er þat“, segir hann. „Við hvern?“ segir hún. „Við Kol krappa“, segir hann, „eða hvat kantu þar til leggja?“ Hún svarar: „Far þú, ok finn Véfreyju, fóstru mína; haf hennar ráð, ok mun þér vel duga; hér er fingrgull, er þú skalt henni færa til jarteikna, ok seg at mér þykkir mikit undir, at hún taki vel við þér“. Sturlaugr ferr nú, ok þeir tólf saman fóstbræðr; ríða nú til þess, er þeir koma at bæ kerlingar. Sturlaugr hleypr af baki, ok inn í dyrnar at kerlu, ok leggr hendrnar um háls henni, ok kysti hana, svá mælandi: „Heil ok sæl, kerling mín“. Hún snarast við honum fast, ok rekr upp á hann augun: „Hverr er þessi hundsins sonrinn, er mik leikr svá háðuglega, ok engi hefir slíkt þorat at gera fyrri, ok skal ek þetta grimmlega gjalda“. Sturlaugr mælti: „Vertu eigi svá reið, kerling mín, því at Ása sendi mik hingat til þín“. „Hvat er þér at Ásu?“ segir kerling. „Hún er kona mín“, segir hann. Hún mælti: „Er lokit boðinu?“ „Svá er þat“, segir hann. „Nú eru brögð í“, segir kerling, „er mér var eigi boðit til boðsins; þó skal gera sem Ása biðr; far þú af klæðum, ok vil ek sjá bolvöxt þinn“. Hann gerir svá; hún strýkr hann allan, ok

þykkist hann mikit styrkna við; síðan gefr hún honum ker at drekka ór; ganga síðan til stofu. Kerling var hin bezta til beina um kveldit; hún spyrr, hvórt Sturlaugr vill liggja einn um náttina, eða hjá sér, enn eigi skal ek at heldr svíkja Ásu mína". Sturlaugr segir: „Þess betr þykki mér, kerling, sem ek er nær þér". Þá lét kerling einn stokk á milli þeirra, enn þau lágu á einu hægindi bæði saman, ok áttu tal saman um nóttina. Sturlaugr mælti: „Hvat leggr þú mér til ráðs, því hólmstefna er á hendi mér við Kol hinn krappa". „Óvænlega þykki mér þat horfa", segir kerling, „því á hann bíta engin járn, ok kann ek hér varla ráð til at leggja". Um morgininn bjuggust þeir fóstbræðr til ferðar, ok er þeir vóru búnir, þá mælti kerling við Sturlaug: Tak hér við loðkápu einni, er langfeðgar mínir hafa átt, ok saxi, ok hefir jafnan gæfa fylgt, ok reyn, hvórt nokkur þróttr er í þér". Sturlaugr tók við, ok hjó í einn stein, er stóð í hlaðinu, ok tók af steininum hyrnuna; ryð fell af sverðinu, ok var bjart eftir sem silfr. Þá mælti kerling: „Þetta sverð skaltu bera á hólm við Kol krappa, enn eigi máttu sýna honum þetta sverð, ef hann biðst at sjá þat, er þú átt at höggva með". Þá mælti kerling: „Far þú nú vel, Sturlaugr minn, ok gangi þér alt til sigrs ok tíma, á meðan þú lifir, ok alla gæfu þá er vórir frændr hafa haft, þá legg ek til þín, sem ek má framast; þó er ek hrædd, hvernig ferr með ykkr Kol krappa; enn tvó sonu á ek, er ek vilda þú tækir í fóstbræðralag". „Svá skal vera", segir Sturlaugr. Nú sverjast þeir í fóstbræðralag. Síðan snúa þeir í brott; enn er þeir vóru skamt farnir, kallar kerling eftir þeim, ok mælti: „Viltu, Sturlaugr minn, at Svipuðr, fóstri minn, fari með þér; hann er frár á fæti". „Þat vil ek", segir

Sturlaugr. Kerling seldi Svipuði í hendr pung lítinn; hann stakk honum næst sér, ok síðan ljóp hann fyrir hestum þeirra; ríða nú leiðar sinnar, ok létta eigi fyrr, enn þeir koma austr til Gautelfar, ok er Kolr eigi kominn. Sturlaugr tjaldar búð, þá er Kolr var vanr at tjalda.

X. Litlu síðar kom Kolr. Sturlaugr gekk í móti honum ok heilsar á hann. Kolr mælti: „Hverr er þessi hinn vóndi bikkjusonrinn, er þorir at tjalda búð þá, er ek er vanr at tjalda, ok hann er svá djarfr". Sturlaugr mæiti: „Þú munt vita glöggvast, hverr bikkjusonrinn er, því hann var hér engi, áðr þú komt hér, enn ef þú spyrr at nafni mínu, þá heiti ek Sturlaugr". Kolr mælti: „Hvat ætlar þú þér, er þú ert hér kominn". Sturlaugr mælti: „Ek ætla at berjast við þik". Kolr mælti: „Nú eru brögð í tafli, ok ofdjarfr ertu, at þú ætlar þér þann mikla dul, þar sem ek hefi svá margan dreng feldan, er við mik hefir barizt, eðr hvat dregr þik til þess?" Sturlaugr segir: „Þat helzt, at Ása hin fagra er eiginkona mín; skaltu þar eigi við meyju taka, þó at ek falli fyrir þér". Kolr mælti: „Heyr hér á fádæmi, hvat þínum herjans syni hefir í hug komit at gera, ok fyrir þetta hit sama skal ek þér eigi þyrma, ok skjótt skaltu þitt líf láta, ok er þó of seint; enn þó er þat skaði um slíkan mann sem þú ert". Sturlaugr segir: „Hvergi skal ek á hæl fyrir þér hopa". Nú tjaldar Kolr sér aðra búð um kveldit, enn er Kolr var kominn til matar, kemr Svipuðr í búð hans, ok tekr punginn kerlingar ór skikkju sér, ok skekr í búðinni, ok varð af þessu reykr mikill. Kolr rekr upp augun ok mælti: „Far í burt, hinn vóndi hundr, ok kom hér eigi síðan, því þú munt nokkut ilt gera". Svipuðr snýr í burt, svá at engi vissi,

hvat af honum varð; sofa þeir af um nóttina. Um morgininn stendr Sturlaugr upp snimma, ok þeir fóstbræðr, fara til eyjarinnar, setjast niðr ok bíða Kols. Hrólfr nefja stendr upp, ok gengr í skóginn, ok höggr sér kylfu eina stóra ok mikla, ok hefir í hendi sér ok gengr til félaga sinna aftr. Kolr stendr upp um morgininn, ok skein þá sól um alla völlu. Hann mælti þá: „Þat ætla ek sá hinn vóndi þræll, er hér kom í gærkveld, hafi nokkura töfra haft, þá er oss hafi lítill fögnuðr at verit, ok þetta má sannlega heita dauðasvefn, er vér höfum sofit, ok förum til hólmsins“. Þeir fara til hólmsins, ok kasta feldi undir fætr sér. Kolr segir upp hólmgöngulög í millum þeirra, ok skyldi hverr við leggja tuttugu merkr silfrs; skyldi þetta hverr eiga, sem sigr fengi. Enn er þeir vóru búnir, tekr Kolr til orða: „Sturlaugr sveinn, sýn mér sverð þitt, þat er þú hefir“; hann gerir svá. Kolr lítr í eggina, ok rak við augun ok mælti: „Eigi muntu mik með þessu sverði sigra; far þú heldr heim, segst yfirkominn, enn fá mér vópn þín, ok send mér Ásu hina fögru, ok seg henni, at þú þorir eigi at berjast við mik, eðr halda henni fyrir mér“. Sturlaugr segir: „Eigi sigrar þú mik með orðum einum, því at þú ert yfirkominn af hræðslu, ok mun þér skamt til ills dauða“. Kolr varð reiðr við orð hans ok mælti: „Þat skaltu finna, hinn vóndi hundr, at ek skal þér eigi þyrma“. Þá kastar Sturlaugr því sverði, er hann hafði Kol sýnt, enn tók Véfreyjunaut undan feldi sínum ok brá. Kolr mælti: „Hvaðan kom þér Véfreyjunautr, ok eigi munda ek á hólm við þik hafa gengit, hefða ek þat vitat“. Sturlaugr svarar: „Þat skiftir þik engu, ok er þér illa farit, at þú hræðist fyrr enn þörf gerist“. Þá hjó Sturlaugr til Kols ok klauf skjöldinn allan. Kolr hjó í

móti, ok klauf hans skjöld í sama máta; þá hjó Sturlaugr í annat sinn til Kols utan á hjálminn, klauf hann allan, ok af vangafylluna, ok svá á öxlina, at í herðarblaðinu nam staðar. Kolr stóð réttr, ok gaf sik eigi at, þá hljóp at Hrólfr nefja með kylfuna, ok rak á blóðrefilinn, svá at sverðit gekk niðr í búkinn, og fell þar Kolr, enn Sturlaugr fekk sigr, ok varð frægr af þessu verki. Reið Sturlaugr til Véfreyju, ok var kerling úti ok fagnaði vel Sturlaugi. Þar var þá fyrir Svipuðr; þar vóru þeir um nóttina, ok lét kerling vel yfir þessu verki: „ok er þat satt“, segir kerling, „at sæl er Ása mín, at hún á slíkan mann, sem þú ert, ok mun þér héðan af hefjast allhyggilegt ráð, ef þú kant til at gæta, enn þar er ek hrædd um, hversu ferr, enn vilda ek at þér gengi vel, enn eigi skal þér kerling þessi verri enn engin“. Nú ríðr Sturlaugr burt til móts við Hring jarl; tók hann blíðlega við þeim öllum, ok varð Ása fegin bónda sínum. Þessi tíðindi koma fyrir Harald konung. Konungr varð sviplegr við þenna atburð, sem síðar berr raunir á, enn allir frændr Sturlaugs þóttust hann ór helju heimtan hafa.

XI. Einn dag sem Hringr jarl var á leiki með menn sína, er léku fyrir þeim Hring ok Sturlaugi, þá sáu þeir ríða mann af mörkinni á rauðum hesti at þeim, brynjaðr allr; hann var mikill vexti, með hjálm á höfði, enn girðr sverði, gullsmeltan skjöld á hlið ok spjót í hendi. Hann reið fyrir jarl ok kvaddi hann vel; hann tók ok honum í sama máta; spurði hverr hann væri. Hann segir: „Óvant er nafn mitt, ek heiti Framarr, enn vit erum hálfbræðr, Kolr hinn krappi ok ek, enn þat er mitt erindi hingat, at ek vil bjóða þér hólmgöngu, Sturlaugr, því ek vil eigi bera bróður minn í sjóði“. Sturlaugr segir: „Til hólmgöngu em

ek albúinn, þegar þú vilt, ok eftir illan áttu at mæla, þar sem Kolr var". „Svá var þat", segir Framarr, „enn þó var hann mér skyldr, ok vil ek því berjast við þik, þar et Kolr fell austr við Gautelfi, þegar líðr hávetrinn". „Svá skal vera", segir Sturlaugr. Nú ferr Framarr leiðar sinnar; enn þeir eru eftir, ok leið af sumarit. Eina nótt, er þau lágu bæði í hvílu sinni, Sturlaugr ok Ása, mælti Ása: „Er hólmganga á hendi þér, Sturlaugr?" segir hún. „Svá er víst", segir hann, „eðr hvert ráð leggr þú á með mér um þetta?" Ása segir: „Far þú ok finn Véfreyju, fóstru mína, ok haf hennar ráð um þetta". „Svá skal vera", segir Sturlaugr. Hann ferr nú á fund Véfreyju; var kerling úti ok fagnaði þeim vel, ok eru þeir þar um nóttina. Um morgininn spyrr Sturlaugr kerlingu ráðs um þetta. Kerling mælti: „Við hvern skaltu nú á hólm ganga?" „Framarr heitir hann", segir Sturlaugr, „bróðir Kols krappa". Kerling segir: „Ólíkir menn", sagði hún, „ok er þat ilt, at þit skuluð bera banaspjót hvórr á móti öðrum, því at Framarr er hinn vaskasti maðr, ok af hinum beztu ættum, enn Kolr var hinn versti maðr, ok þræla ættar, ok sæll væri sá, er því kæmi til leiðar, at þit væruð heldr vinir enn fjandmenn, ok kann ek eigi til at leggja, ok mun fara at auðnu með ykkr, enn fara skal Svipuðr fóstri minn með þér". Nú fara þeir leiðar sinnar, ok létta eigi fyrr, enn þeir koma austr til Elfar, ok reið Framarr þá at öðrum megin, hittast þeir, ok fréttast almæltra tíðinda, stíga af baki, tjalda hvórir búð með öðrum ok sofa af nóttina.

XII. Enn um morgininn standa þeir upp snimma, ok fara til hólmsins ok setjast niðr á lág eina. Framarr mælti: „Hvórt viltu at vit reynum með okkr fyrr enn menn okkar?" Sturlaugr mælti: „Gott þykki

mér at hafa gaman af mönnum mínum". Hrólfr nefja stóð upp ok mælti: „Ek skal þér í mót, blámaðr". Hrólfr bjó sik til glímu allléttlega; síðan ráðast þeir á, ok takast fangbrögðum allsterklega, ok var þeirra atganga bæði hörð ok löng; mikill var aflsmunr með þeim, því at blámaðrinn mátti bera Hrólf í fangi sér hvórt er hann vildi. Berserkrinn vildi færa Hrólf þá niðr; hann kom þó jafnan fótum undir sik; þessi blámaðr var mikill sem risi, enn digr sem naut, blár sem hel; klær hafði hann svá miklar, at þær vóru líkari gammsklóm enn mannanöglum; nú bar hann Hrólf at láginni, ok vildi blámaðrinn færa hann niðr á kylfuna, enn Hrólfr stakk fótum við svá fast, at þeir hrukku frá í burt báðir, ok fell blámaðrinn á bak aftr, ok varð undir honum steinn, ok brotnaði hryggr hans, enn Hrólfr hljóp skjótt á fætr, ok þreif kylfuna, ok lamdi blámanninn skjótt til heljar, enn Hrólfr var allr blár ok blóðugr, ok rifit hold af beinum hans. Sturlaugr þakkaði honum vel sína framgöngu. Síðan var sá maðr með Framari austan af Svíþjóð, er Þórðr hét, mikill maðr ok sterkr; honum í mót gekk Hrafn hinn hávi, ok hófu þeir sitt einvígi með stórum höggum, enn svá lauk, at Hrafn fell fyrir Þórði. Nú gekk fram Jökull ok mælti: „Hverr skal mér í móti?" Maðr stóð upp, er Frosti hét, ok mælti: „Mun eigi þat maklegast, at ek gangi þér í móti, því at frostit herðir jökulinn". Þeir berjast lengi, þar til at Jökull fell fyrir Frosta, ok þótti Sturlaugi mikill skaði at um fóstbræðr sína; enn þat var tilskilit, at engi skyldi öðrum lið veita. Finnr einn var með Framari, ok var honum skipat í mót Svipuð; þeir gangast nú á móti, ok berjast hart ok títt, svá at eigi fekk auga á fest, ok hvórrgi kom sári á annan; enn er þeir litu þar til í

annat sinn, þá vóru þeir þegar horfnir; enn þar vóru komnir hundar tveir, ok bitust ákaflega; ok er minst varði, vóru hundarnir horfnir, enn menn heyrðu í loftit upp ólæti nokkur, ok líta menn við, ok sáu at ernir tveir flugust á í loftinu; ok rifu af hvórr annars fjaðrir með klóm ok nefjum, svá at blóðit fell á jörð; enn svá lauk með þeim, at annarr fell dauðr niðr á jörð, enn annarr fló í braut; ok vissu menn eigi, hvórr sá var.

XIII. Framarr mælti: „Nú er ráð, at vit reynum með okkr“. „Búinn em ek þess“, segir Sturlaugr. Nú kasta þeir feldi undir fætr sér. Sturlaugr bregðr þá Véfreyjunaut, enn er Framarr sá þetta, mælti hann: „Hvaðan kom þér Véfreyjunautr?“ Sturlaugr segir: „Hirtu aldri, hvaðan hann kom“. Framarr mælti: „Eigi munda ek hafa gengit á hólm við þik, ef ek hefða þetta vitat, enn þó fekk ek eigi fyrr æðru í mitt brjóst“. Framarr segir upp hólmgöngulög, ok á Sturlaugr at höggva fyrri; hann hjó til Framars, ok í hjálm hans, ok af hjálminum, þat er nam, ok svá í skjöldinn, ok klauf hann allan niðr í sporð, svá at í jörðu nam staðar, enn blóðrefillinn nam bringuna í gegnum brynjuna, ok í brúnina, ok hljóp í beinit, ok rann þegar blóð í augun, svá at hann sá eigi, ok þar með blástr mikill. Framarr hjó þá til Sturlaugs, ok klauf skjöld hans allan. Sturlaugr hjó þá til Framars í annat sinn, ok fór á sömu leið, ok var Framarr þá óvígr. Hann setr sik þá niðr ok mælti: „Þú hefir í helzta lagi óvin í hendi þér, því at sverð þitt er fult af eitri ok ilsku, ok högg af mér höfuðit sem fyrst, því at ek vil eigi lifa við harmkvæli“. Sturlaugr mælti: „Viltu þiggja líf af mér?“ Framarr segir: „Gott þykki mér at þiggja líf af þér, enn fyrirkomit gerist nú líf mitt“. Þeir flytja hann utan ór eyjunni, ok inn í búð sína, ok er þá

minni vón manns; ok er svá var komit, þá heyrir út dunr miklar, enn er út var komit, þá var þar komin Véfreyja í vagni, ok spurði, hversu þeim færi at; þeir svara, at Framarr var kominn at dauða. Kerling segir: „Berið hann út hingat, eigi er undir því, hvar hann deyr“. Svá vart gert, sem hún bað. Sturlaugr mælti: „Vitlu láta fara með þér fleiri menn?“. „Eigi vil ek þat“, segir kerling; „ek er vel fær ein“, segir hún. Ekr kerling Framari af stað, enn þeir sitja eftir; líðr nóttin; enn um morgininn býr Sturlaugr ferð sína. Frosti gengr at Sturlaugi ok mælti: „Gjarna vilda ek vera í ferð með þér ok þínum fóstbræðrum“. Sturlaugr mælti: „Ek ætla vel goldit fyrir Jökul, þar þú kemr í staðinn“. Nú gerist hann fóstbróðir Sturlaugs; ríða síðan í burtu, ok léttu eigi fyrr, enn þeir kómu til Véfreyju; ok er þeir koma þar, eru þeir Svipuðr ok Framarr alheilir báðir; vóru þeir þar um nóttina í góðu yfirlæti. Um morgininn tók Véfreyja til orða: „Þat vilda ek, Sturlaugr minn, at þit Framarr sværust í fóstbræðalag, því hann er hinn fræknasti maðr fyrir allra hluta sakir“. Sturlaugr svarar: „Þú skalt ráða, kerling, þat mun mér beztu gegna“. Nú sverjast þeir í fóstbræðralag, Sturlaugr ok Framarr, ok skal hvórr hefna annars, sem þeir séu skilbornir bræðr.

XIV. Eftir þat riðu þeir í burt, til þess er þeir koma nær bygðum Hrings jarls; þykkir þeim kynlega við vinda; höllin er öll þakin mönnum; þar var þá kominn Haraldr konungr við fjögur hundruð manna, ok ætlaði at brenna inni Hring jarl, ok Ásu hina fögru dóttur hans; sjá nú at logi leikr um alt, ok brennir Haraldr konungr bæinn allan. Þá sáu þeir Sturlaugr, hvar menn ganga neðan ór jörðu í rjóðri einu, ok þangat snúa þeir, kenna at þar er kominn Hringr jarl með

alla sína hirð, ok þar var Ása hin fagra með honum; varð þar fagnaðarfundr með þeim öllum; ok eftir þetta ríða þeir allir á fund konungs, þar er hann var at brennunni; þeir vóru alvópnaðir, ok hestar þeirra brynjaðir. Sturlaugr segir þá: „Heldr finnumst vit nú hér, konungr, enn í hafinu, enn illa ferr þér, því at þú ert bæði huglauss ok lymskr“. Konungr svarar: „Eigi hirði ek um illmæli þín, enn þat er þér at segja, Sturlaugr, at þú skalt aldri óhræddr vera hér í landi, nema þú færir mér úrarhorn þat, er ek týnda forðum, enn nafn mun ek gefa þér með sendiförinni; skaltu heita Sturlaugr hinn starfsami, þat mun við þik festast, því hér ofan á mun yðr starfs auðit fóstbræðrum verða, á meðan þér lifið, ef þér komið aftr ór þessarri för, sem eigi skyldi vera“. Sturlaugr segir: „Hvert skal ek eftir því leita?“ Konungr segir: „Hygg þú sjálfr fyrir því“. Sturlaugr segir: „Ófallit er, at ek fari sendiför þína“, segir hann, „enn alt hvat þú þykkist þungt fyrir mik leggja, þá skal ek lífinu voga“. Réð konungr eigi því til bardaga við þá, at honum þótti flokkr þeirra fóstbræðra harðsnúinn bæði í afli ok herklæðum; báðu hvórugir aðra vel lifa, ok skildu við svá búit. Sturlaugr ok þau öll saman riðu norðr til Naumudala, ok sátu þar um vetrinn.

XV. Ok einn dag kom Ása at máli við Sturlaug, ok mælti: „Er sendiför á hendi þér?“ „Satt er þat“, segir hann, „eðr hvert ráð leggr þú á með mér, hvert ek skal leita at þessu horni“. Ása segir: „Finn Véfreyju, fóstru mína, ok haf hennar ráð“. Ok þegar eftir annan dag bjuggust þeir heiman, ok riðu til Véfreyju, ok er hún úti, ok fagnar þeim vel, ok eru þeir þar um nóttina, enn um morgininn mælti Sturlaugr til Véfreyju: „Hvat kantu at segja mér af horni því, er

úrarhorn heitir". Kerling mælti: „Þat er bæði ek kann þar eigi frá segja, enda vil ek eigi". Sturlaugr mælti: „Veiztu nokkurn þann, er þar kunni frá at segja, því at ek vildi þat gjarnan vita". Véfreyja segir: „Járngerðr heitir kona, ok er systir mín; far til hennar, ok vit, hvat hún hefir at segja". Þeir ríða nú á brott, ok létta eigi fyrr sinni ferð, enn þeir koma þar sem Járngerðr á fyrir at ráða; eru þar um nóttina. Sturlaugr spurði Járngerði, hvórt hún kynni at segja frá úrarhorni. Hún segir: „Þar kann ek eigi frá at segja, enn veit ek konu þá, er vita mun". Sturlaugr spurði, hver sú væri. „Snælaug heitir systir mín; hana á Hrólfr konungr á Hundingjalandi, enn yðr er eigi fært at fara þangat, því til mikils mun verða sú ferð um þat er þér komit aftr". Ríða þeir fóstbræðr heim at svá fregnuðu.

XVI. Þat er þessu næst at segja, at Sturlaugr býr ferð sína litlu síðar, ok þeir allir fóstbræðr, ok hafa hundrað manna ok eitt skip. Sturlaugr mælti við Hring jarl ok svá föður sinn: biðr þá sjá fyrir ráði Ásu, meðan hann er burt, ok góðsi hans öllu því sem eftir var. Nú sigla þeir norðr fyrir Hálogaland ok Finnmörk ok Vatnsnes, ok inn á Austrvík, ok kasta akkerum ok liggja þar um nóttina ok bjuggust um; eftir þat hluta þeir um vöku, ok hlaut Áki at vaka hinn fyrsta þriðjung nætr, enn Framarr annan, enn Sturlaugr hinn síðsta. Ok er menn vóru sofnaðir á skipinu allir, nema Áki, tók hann bát, og rær með landi fram út með nesinu; hann heyrir at gengit er uppi í grjótinu. Áki tók þá til orða ok mælti: „Hvórt skal ek hér heilsa karlmanni eðr konu?" Þá var honum svarat: „Víst er þetta kona". „Hvat heitir þú, drós?" segir Áki. „Ek heiti Torfa", segir hún, „eða hverr er á bátnum?" seg-

ir hún. „Áki heitir sá“, segir hann. „Eigi mun Áki Járngerðarson hér kominn?“ segir hún. „Sá er maðrinn sami“, segir hann. „Viltu eiga kaup við mik, Áki minn?“ segir hún. „Hvert er kaup þat?“ segir hann. „Þat at þú flytir mik til eyjar þeirrar, er hér er skamt frá landi; þar hefir látizt faðir minn frá miklu fé, enn vér erum þrjár systr, ok eigum arfi at skifta með oss; vilda ek fyrri koma enn þær; mun ek gefa þér tveggja dægra byr, þá er bezt kemr við“. „Svá skal vera“, segir Áki. Nú stígr hún út á bátinn, enn hann reri út á sundit, ok er hann hefir skamt róit, tók hún til orða: „Nú má ek vel vaða til lands, enn þú far heill ok happadrjúgr, ok skal ek vel efna við þik“. Nú styttir hún upp skinnkyrtilinn ok stígr fyrir borð. Áki reri eftir þat til skips, ok vekr upp Framar, enn legst niðr sjálfr, ok sofnar skjótt. Framarr stígr í bátinn, ok rær út með nesinu. Hann heyrir í grjótinu, at gengit er í fjörunni. Framarr mælti: „Hvórt er karlmaðr eða kona á landi?“ Þá var svarat: „Eflaust er þetta kona“. „Hvat heitir þú hin fagra ok fésæla?“ segir hann. „Hildr heiti ek“, segir hún, „ok hvat heitir þú, piltr minn?“ kvað hún. „Framarr heiti ek“, segir hann. „Eigi mun hér kominn Framarr, bróðir Kols ens krappa“, segir hún. „Sá er maðrinn“, segir hann. „Ólíkir tveir“, segir hún; „ek vilda eiga kaup við þik“, segir hún. „Hverninn er kaupi því háttat?“ segir Framarr. Hún segir: „Þú skalt flytja mik til eyjarinnar hér er næst landi; þar hefir andazt faðir minn frá miklu fé, enn vér erum systr þrjár at taka arf, enn ek mun afskift, ef ek kem síðar“, segir hún. Framarr segir: „Viltu þá gefa mér tveggja dægra byr?“ „Þat skal vera“, segir hún. Nú ferr hún í bátinn, ok þótti honum ærit mjök síga bátrinn, er hún

kom út á. Hún mælti: „Viltu at ek rói með þér?“ „Eigi eru þau efni í“, segir Framarr; enn er eftir var þriðjungr sunds, þá tók hún til orða: „Eigi þarftu nú lengra út at flytja mik, eru nú þeir einir álar til lands, at ek get vel vaðit“; hún sté þá fyrir borð, ok óð svá til eyjarinnar. Enn Framarr fór aftr til skips, ok vekr upp Sturlaug. Hann sprettr skjótt á fætr, enn Framarr legst til svefns. Sturlaugr stígr á bátinn, ok rær fram með nesinu; ok er hann kemr norðr um nesit, heyrir hann, at gengit er uppi í grjótinu, ok sér at eldr hrýtr ór grjótinu undan þessu kvikindi; þat hefir í hendi atgeir einn; þat þótti honum sem þat mundi eigi alþýðu vópn vera, er þetta skrípi berr. Sturlaugr spyrr: „Hvórt á ek hér at heilsa konu eðr karlmanni?“ Hún segir: „Veiztu eigi, hvat þú sér; kona er þetta“, segir hún, „eðr hvat heitir þú?“ „Sturlaugr heiti ek“, segir hann. „Hvaðan ertu kominn, eða hvert ætlar þú, Sturlaugr hinn starfsami?“ segir hún, „enn Hornnefja heiti ek“, segir hún. „Hvat er manna með þér?“ kvað hún, „eðr er Hrólfr nefja nokkut með þér? svá er mér sagt“, sagði hún, „at hann sé mikit mannval, ok hverju kvikindi fljótari“. „Mikit er til þess hæft“, segir hann. „Þá eru brögð í“, segir hún; viltu eiga kaup við mik?“ „Hverju viltu kaupa?“segir hann. „Ek vil at þú komir Hrólfi nefju til mín, svá at ek megi sjá bolvöxt hans ok yfirlitu, því at mér er mikit sagt af hans andlits fegrð; mun ek gefa þér til grip þenna, er ek hefi í hendi mér, enn þat er einn atgeirr“. Sturlaugr segir: „Hvat prýðir grip þenna, er þú býðr mér?“ Hún mælti: „Hann bítr alt þat honum er höggvit til; hann má vera svá lítill, at þú mátt nistá honum í klæði þínu sem dragnál; þar muntu hvergi koma, at þér mun eigi hægt veita at vinna með honum, hvat þik girnir ok þörf

gerist“. Sturlaugr segir: „Þá munum vit kaupast við“. Sturlaugr fór nú til fóstbræðra sinna, ok vekr upp Hrólf nefju, ok biðr hann fara með sér. Þeir fara nú burt á bergit, þar sem kerla var undir niðri. Hrólfr sezt á framanvert bergit, ok lætr síga fætr fram. Hann var svá búinn, at hann var í geitbjálfa loðnum, ok digr kálfsbelgr á höfði honum, ok stóð upp rófan ór miðju höfði, enn ketilhrím var núit um andlit hans alt ok skotit kefli í munninn, svá at stórar kúlur vóru út af kinnunum; uxahorn eitt hafði hann í hendi sinni; svínsbelg hafði hann á hvórum fæti, ok er hann var svá búinn, þá þótti hann eigi at öllu sjálegr, þar er hann sat á berginu ok gapti við tunglinu, því at þat skein glatt. Eftir þetta fór Sturlaugr til fundar við Hornnefju. Hún fagnar honum vel ok mælti: „Hvar er Hrólfr nefja?“ Sturlaugr mælti: „Líttu hér upp á bergit, ok sjá, hvar hann sitr“; hún snarast við fast, ok sér, hvar hann er kominn. Hún heldr þá hendi fyrir augat, ok hyggr at vandlega ok mælti: „Þat er þó satt at segja“, segir hún, „at allgervilegr er maðrinn, ok hefir eigi ofsögum verit frá sagt þessum manni, er svá er tígulegr“. Nú þrútnar hún í vexti mjök. Síðan teygir kerla sik upp í bergit, ok þóttist aldri geta hann fullkomlega sét, þar er hann var: „Eigi kann ek hér önnur ummæli at hafa, enn mér þætti sú kona sæl, er þenna mann hlyti“. Þá sér Sturlaugr, at hún muni fá þrifit í fætr honum, ok vill eigi þess bíða, ok hleypr ór bátinum utan, ok á einn stein, ok leggr at henni með atgeirnum, svá stóð í gegnum hana. Hún lét þá fallast á hann ofan, ok fór hann þegar í kaf, ok kafaði út undan henni, enn bátnum hvolfdi. Hún lét þar líf sitt, enn hann réttir bátinn; fara þeir aftr við svá

búit til félaga sinna, ok segja þeim hversu farit hefir. Þeir láta vel yfir.

XVII. Eftir þetta rennr á blásandi byrr fyrir þeim, ok sigla þá þar til er þeir sjá land. Þat var mjök skógi vaxit; þar var einn leynifjörðr, er þeir kómu at, ok sigldu þeir inn eftir firðinum, ok lögðu í einn leynivóg, ok kasta atkerum. Þá var sól í suðri ok gengu þeir á land. Sturlaugr spurði: „Hvert land ætli þér þetta, er vér erum við komnir?“ Framarr segir: „Hundingjaland at frásögn Kols bróður míns ok munum vér á land ganga þrír, Sturlaugr, Áki ok ek, enn þér skuluð bíða vór hér, þar til þriðja sól er af himni; enn ef vér komum þá eigi aftr, þá hljóti þér at sjá ráð fyrir yðr“. Þeir ganga nú á land, ok í einn skóg þykkvan, ok merkja á eikum, hvar þeir fara, ok um síðir koma þeir fram ór skóginum, ok sjá mörg ok stór heruð, borgir ok kastala. Þeir sjá eina borg ok höll miklu meiri enn aðra; þangat fóru þeir, ok stóðu menn í dyrum, ok var haka þeirra gróin í bringuna. Þeir geltu sem hundar; þóttust þeir nú vita, hvar þeir vóru komnir. Þeir bönnuðu þeim inngöngu. Sturlaugr brá Hornnefjunaut, ok höggr dyravörðinn í tvent, enn fóstbræðr hans drepa annan. Eftir þat gengu þeir í höllina, ok standa á utanverðu hallargólfii. Áki sér, hvar konur sitja á palli; ein af þeim var auðkend, því hún var miklu fegri enn aðrar. Áki kennir þessa konu, at frásögn móður sinnar, gengr at pallinum, ok upp á skörina, ok leggr báðar hendr um háls henni, ok mælti: „Sæl frændkona“, segir hann. Hún tók kveðju hans ok hvarf til hans. Hundólfr konungr sér þetta, ok bregðr eigi vel við, því at hann mátti eigi sjá, at menn horfðu á drotningu hans; nú má ætla, hversu grimt honum mundi í hug, er einn útlendr maðr hljóp á háls henni, ok

kysti hana fyrir augum honum, ok gerði slíkt ódæmi; hratt hann nú fram borðum, ok kallar út hirðsveina, ok kváðu við lúðrar um öll stræti. Áki mælti: „Hér er ek kominn á þinn fund, frændkona; vilda ek at þú segðir mér af úrarhorni, eðr hvert þat er at sækja". Hún mælti: „Hverir eru þessir menn;" þeir sögðu nöfn sín. Hún mælti: „Illa er þat, at þér eruð hér komnir, því at öllum yðr er ætlaðr dauði, ok þarf því eigi að segja yðr frá úrarhorni". Áki mælti: „Þó at vér séum þegar drepnir, þá þykkir oss betr at vita it sanna hvat þú kant at segja oss frá horninu". Hún segir: „Þat er til máls at taka, at hof eitt stendr á Bjarmalandi; þat er helgat Þór ok Óðni, Frigg ok Freyju, gert með hagleik af dýrstum viði; dyr eru aðrar á hofinu ór útnorðri, enn aðrar ór útsuðri; þar inni er Þórr einn; þar er úrarhorn á borði fyrir honum fagrt at sjá sem gull; enn Sturlaugr einn skal í hofit ganga, því at honum einum mun gæfa til endast, ok skal hann þó eigi berum höndum á horninu taka, því at þat er fult af eitri ok fjölkyngi; enn til lítils mun yðr koma, af því þér eruð allir ráðnir til dauða, ok er mikill skaði at um slíka menn, svá vaskir sem þér eruð, fóstbræðr". Sturlaugr mælti: „Þat skulu þeir finna Hundingjar, um þat er vér erum allir fallnir, þótt vér séum fáir, at þeir skulu nokkurir rauðu snýta". Ok í því drífa þeir inn í höllina Hundingjar allir alvópnaðir, ok sækja at þeim karsklega, enn þeir verjast vel ok drengilega, og drepa þrjá tigi manna, áðr þeir vóru handteknir, ok vóru þeir flettir klæðum öllum nema línbrókum einum ok reknir út af höllinni með svipum, ok stangaðir með spjótsoddum ok keyrðir út til skógar. Þeir kómu í rjóðr eitt; þar vóru tveir steinar holir innan; þeir vóru látnir í hinn minna steininn, enn hvelt yfir enum meira, ok var

þeim ætlat at svelta þar til bana. Steinar þeir, er þar vóru, stóðu á hól einum. Nú ganga Hundingjar í burtu, ok þóttust vel hafa hefnt sinnar svívirðingar. Nú er þar til máls at taka, at þeir Sturlaugr vóru í steininum. Sturlaugr mælti: „Hversu þykkir yðr nú komit vera“. Þeir létu vel yfir, á meðan þeir væri allir heilir vel. Sturlaugr mælti: „Á hverju stakst ek áðan þar aftan í kálfann, þá vér vórum flettir klæðum?“ Hann tók til hendi sinni, ok finnr þar járn lítit, sem dragnál væri, ok var þetta atgeirr hans. Hann mælti þá, at hann skyldi verða svá mikill, at honum væri hægt at vinna með, þat er hann þurfti, ok brátt varð hann svá mikill, at hann höggr steininn, þar til er hann komst út, ok þeir allir, ok hlupu nú til félaga sinna, ok varð þá fagnaðarfundr með þeim.

XVIII. Búast þeir nú í burt, ok flytjast út eftir firðinum. Áki mælti: „Þat ætla ek at mér væri eigi meiri þörf byrjar enn nú“. Þá rennr þegar á blásandi byrr, ok sigla þeir þar til er þeir koma við Bjarmaland ok framan at ánni Vínu. Þeir sjá á landit upp fyrir vestan ána, at þar vóru sléttir vellir, ok þar var hof allglæsilegt, svá at ljóma þótti um alla völluna, því at þat var með gulli búit ok steinum. Sturlaugr mælti: „Nú skulum vér snúa skipinu, ok skal skutstafn horfa at landi, ok einn strengr á landi, ef vér þurfum skjótt til at taka, ok hafa forka úti, ok verum búnir at öllu; enn vér skulum ganga á land, Framarr ok ek“. Nú ganga þeir á land upp, ok Hrólfr nefja, ok fóru til hofsins; ok er þeir kómu at hofinu, var þar svá háttat dyrum, sem þeim var sagt; ganga þeir at dyrum þeim, sem ór útnorðri á hofinu vóru, því þær einar vóru opnar; þá sáu þeir, at fyrir innan þröskuldinn var gröt full af eitri, ok þar næst ein slá stór, ok feld ofan fyr-

ir innganginn, enn í dyrunum var múrat umhverfis gröfina, svá eigi skyldi spillast umbúnaðr af ofgagni eitrsins; ok svá sem þeir vóru komnir at dyrum hofsins; þá kemr Hrólfr nefja þar. Sturlaugr spurði, því hann væri þar kominn. Hann sagði: „Ek vilda eigi fyrirmuna mér frægð, at ganga í hofit með þér“. „Þess er eigi vón“, segir Sturlaugr; „einn skal ek í hofit ganga“. „Fyrirmuna viltu mér frægðina“, segir Hrólfr. „Eigi gengr mér þat til“, segir Sturlaugr. Hann lítr nú inn í hofit, ok sér, hvar Þórr sitr allvöxtulegr í öndvegi; frammi fyrir honum var eitt frábært borð með silfri laugat; þar sér hann at stendr úrarhornit frammi fyrir Þór á borðinu; þat var svá fagrt, sem á gull sæi, ok fult af eitri. Taflborð ok tafl sá hann þar standa hvórttveggja af lýsigulli gert; skínandi klæði ok gullhringar vóru festir upp á stengr. Sex tigir kvenna vóru inn í hofinu, ok var sú ein, er afbar öllum; hún var svá stór sem risi ok blá sem Hel, enn digr sem meri, svarteyg og svipuð illa; þó var sú kona vel búin; hún þjónaði fyrir borði. Þá kvóðu þær kveðling þenna, er þær sáu Sturlaug:

„Kominn er hér Sturlaugr
hinn starfsami,
horn at sækja
ok hringa fjölda;
hér er í húsi
ok at höfuðblóti
gull ok gersimar,
grimt er oss í hug“.

Þá svaraði hofgyðjan ok sagði: „Hann skal aldri með lífi á brott komast, ef ek má ráða, eðr minni trú eðr fyrirbónum fyrir koma“, ok kvað:

„Hann skal í hömlu
hvíldar njóta
ok með konuarmi
knýttr um verða;
þá mun Sturlaugr
hinn starfsami
með góma knífum
gripinn í stokk“.

Eftir þetta býr Sturlaugr sik til inngöngu, fyrirbjóðandi sínum fóstbræðrum sér at fylgja; enn í hofinu stóðu hellur þrjár, svá hávar at tóku undir bringspalir, ok djúpar grafir fyrir innan í milli, fullar af eitri, ok þar var at hlaupa inn yfir, áðr enn hann komst þangat, sem úrarhorn stóð. Nú hefr Sturlaugr sik upp, ok stökkr inn yfir allar hellurnar vel ok frækilega, grípandi hornit af borðinu með skyndi, án nokkurs tálma; hafði sik í burt aftr í veginn; hofgyðjan stendr hjá bólgin ok heldr á saxi tvíeggjaðu; honum þykkir eldr brenna ór eggjum þess; hún grenjar illa á hann, ok nístir tennum á hann allgrimmlega, enn verðr þó bilt til hans at ráða; ok er Sturlaugr kemr at hellunum, sér hann at Hrólfr nefja hleypr inn yfir hellurnar; snýr hann þá þangat at, er þeir Þórr ok Óðinn vóru fyrir, greip taflit ok steypir í kjöltu sér, ok hleypr fram eftir hofinu; ok sér hann nú, hvar hofgyðjan hleypr eftir sér gnístandi; hann hleypr nú á hellurnar, ok ætlar út yfir, enn hofgyðjan þrífr í kyrtil hans, ok bregðr honum á loft, ok rekr niðr við hellurnar, svá at þegar brotnar í honum hryggrinn; lét Hrólfr nefja þar líf sitt með mikilli hreysti. Eftir þetta hleypr hofgyðjan út, ok æpir með svá miklum órum ok ærslum ok ógn, at dvergmála kvað í hverjum hamri ok þúfu er í nánd var. Hún sér nú, hvar Sturlaugr ferr, ok sækir eftir honum ok leggr at honum; hann verst vel með stórri

hreysti ok kænsku; ok þar næst sér Sturlaugr, hvar maðr ferr ór skóginum, annarr ok hinn þriði, ok því næst koma menn ór öllum áttum. Sturlaugr hopar undan, enn hún sækir at með því meiri ilsku, sem hún sér mennina fleiri at drífa. Hann hleypr nú at henni með Hornnefjunaut, ok rekr á hana miðja, svá at oddrinn stóð út um herðarnar; hún bregðr við svá fast, at hann lætr lausan atgeirinn, ok dvelst hann þar eftir, enn hún fær þegar bana; Sturlaugr hleypr nú á skip út, ok höggr þegar strenginn, enn Bjarmar leggja at með magni á skipum at skipi Sturlaugs. Framarr mælti þá: „Þat mæli ek um, at nú komi byrr sá, er Grímhildr hét mér; og þegar rann á blásandi byrr, svá at stóð á hverjum streng, ok sigla á burt, enn Bjarmar heldu eftir, á meðan þeir máttu, svá at suma rak undan fyrir ofveðri, enn sumir létust fyrir vópnum; þóttust þeir góðu bættir, er aftr kómust.

XIX. Enn þeir Sturlaugr sigla nú í haf. Ekki er nú getit um ferðir þeirra, fyrr enn þeir koma við Vermaland, lögðu at landi, ok spurðu tíðinda. Þeim var sagt at Hringr jarl var farinn ór landi til Svíþjóðar. Síðan fara þeir á fund Haralds konungs, kómu í höll ok gengu fyrir konung ok kvöddu hann. Sturlaugr stóð fyrir konungi ok helt á úrarhorni. Konungr sat í hásæti sínu, bólginn af reiði, svá hann mátti eigi orð mæla. Sturlaugr segir: „Nú em ek aftr kominn, konungr, ór þessarri sendiför, þó þú ætlaðir eigi, ok skaltu þat sanna, ok tak hér við horni því, er ek ferr með“. Konungr svarar engu ok helt at sér höndum. Sturlaugr kastar þá horninu á nasir konungi, svá at þegar stökk blóð ór nösum hans, ok brotnuðu fjórar tennr ór höfði honum. Eftir þetta fór Sturlaugr austr til Svíþjóðar, ok fann þar Hring, mág sinn, ok Ásu, konu

sína, ok föður sinn. Í þann tíð var sá konungr í Svíaríki, er Ingifreyrr hét. Sturlaugr tók landvörn fyrir ríki hans, ok þeir fóstbræðr allir, ok herjuðu víða um lönd, ok fengu jafnan sigr, hvar þeir kómu, ok gekk þetta tólf vetr. Þá gaf Ingifreyrr konungr Sturlaugi konungs nafn ok mikit ríki þar með sér, enn þeir fóstbræðr höfðu landvörn.

XX. Einu sinni lýsir Sturlaugr því yfir, at hann vill til Bjarmalands, ok safnar hann at sér liði miklu, ok kómu þá til hans fóstbræðr hans. Ok frá þeirra ferð er eigi sagt, fyrr enn þeir koma til Bjarmalands, ok brenna þar alt ok bæla, sem þeir mega; þeir gerðu hvórt illvirki at öðru. Röndólfr konungr Bjarmalands varð varr við þetta, ok safnar þegar liði, ok verðr heldr liðfár; ok þegar þeir fundust, slær þar þegar í harðasta bardaga; þar mátti sjá marga þykkva skildi klofna, enn brynjur höggnar, höggspjót af sköftum brotin, ok sundr sverðin, enn margan höfuðlausan til jarðar hníga; enn svá lauk þessarri orrustu, at þar fell Röndólfr konungr, ok mart lið með honum. Enn eftir þetta verk it mikla leggr Sturlaugr undir sik alt Bjarmaland; fekk hann ok náð aftr atgeirnum Hornnefjunaut ok mörgum öðrum góðum gripum; ok er þessum hinum miklu stórvirkjum var lokit, þá ætlaði hann at hafa herr sinn til Hundingjalands á hendr Hundingja konungi. Eftir þetta býr Sturlaugr ferð sína at nýju með her sinn, ok er eigi af sagt, fyrr enn hann kom á Hundingjaland. Þeir drepa menn, enn taka fé, brenna bæi ok bygð alla, þar sem þeir koma. Þetta spyrr Hundólfr konungr, ok safnar liði, ok ferr þegar í móti Sturlaugi; enn þegar þeir finnast, slær þegar í bardaga með þeim með hörðum atgangi ok stórum höggum. Sturlaugr gengr oft í gegnum fylkingar þeirra; hann

hefir báðar hendr blóðugar til axla, greiðandi þeim stórleg högg, svipandi mörgum höfuðlausum til jarðar; ok tóku fjándr við þeim. Þat er sagt, at Hundólfr konungr gengi vel fram. Sturlaugr sér at konungr höggr merki hans niðr; þetta eirir honum illa, ok veðr fram með brugðit saxit Véfreyjunaut ok at Hundólfi konungi, ok höggr til hans með sverðinu í hjálminn, ok klauf hann allan ok hausinn ok búkinn ok brynjuna ok hestinn sundr í miðjunni; sverðit nam á jörðu staðar; ok feldi Sturlaugr ok hans fóstbræðr ótal Hundingja, ok fekk Sturlaugr konungr fagran sigr; snéru þeir síðan aftr, ok fór Snælaug þá með þeim; er nú eigi sagt frá ferð þeirra, fyrr enn þeir kómu heim í Svíþjóð.

XXI. Enn um vetrinn eftir hafði Sturlaugr jólaveizlu, ok bauð til mörgu stórmenni; ok er menn vóru komnir í sæti hinn fyrsta jólaaftan, stóð Sturlaugr upp ok mælti: „Þat er vani allra manna, at efla nýja gleði nokkurum þeim til skemtunar, sem komnir eru; nú skal hefja heitstrenging, ok er hún með því móti, at ek skal víss verða, af hverjum rökum úrarhorn er upprunnit fyrir hin þriðju jól, eðr deyja ella“. Þá stendr Framarr upp, ok segist því heita, at hann skal kominn í rekkju Ingibjargar, dóttur Ingvars konungs í Görðum austr, ok hana kyst hafa fyrir hin þriðju jól, eðr deyja ella. Sighvatr hinn mikli strengir þess heit, at fylgja þeim fóstbræðrum, hvórt er þeir vilja fara, eðr hefja farir. Nú er eigi getit fleiri manna heitstrenginga; líða nú jólin, ok berr eigi til tíðinda, enn eftir veizluna fór hverr heim með góðum gjöfum. Þess er getit at Sturlaugr fór til Véfreyju, ok tók hún vel við honum. Hann segir henni heitstrenging sína; hún lagði þá holl ráð

til, þau sem síðar munu birtast; ferr Sturlaugr heim þaðan, ok undi vel við sína ferð; líða nú stundir ok er alt kyrt.

XXII. Þat var sagt, at einhvern dag kallar Sturlaugr til sín Frosta, ok talar við hann: „Sendiför hefi ek þér ætlat“. Hann spurði at, hver sú væri. „Þú skalt fara norðr á Finnmörk, ok koma kefli þessu í kné dóttur Snæs konungs“. Hann játar ferðinni. Eftir þetta býst Frosti á burt, ok ferr nú í haf. Hann kemr á Finnmörk ok fyrir Snæ konung, ok heilsar á hann. Konungr tók vel kveðju hans, ok spyrr hann at nafni. Hann kvaðst Gestr heita: „ok biðja verð ek yðr, at þér takið við mér“. Konungr kveðst svá gera skyldu; hann var fáskiftinn ok óhlutsamr um þat sem við bar; var hann þar um vetrinn, ok var konungi vel til hans. Skamt frá höllinni var skemma ein, ok tveir skíðgarðar svá hávir, at eigi komst yfir utan fugl fljúgandi; jafnan sitr Frosti um skíðgarðinn, ok vildi sjá Mjöll konungsdóttur, ok gat þat aldri leikit; líðr vetrinn, ok gerist eigi til tíðinda. Ok einn dag, er menn vóru á leiki með konungi, gengr Frosti til skíðgarðsins, ok sér at opinn er skíðgarðrinn, ok svá skemman. Hann gengr inn, ok sér at þar sitr kona á stóli, ok kembir sér með gullkambi; hárit lá á dýnunni hjá henni fagrt sem silki. Hann sér nú yfirlit hennar, ok þóttist hann eigi hafa sét fegri konu enn þessa. Hann mátti eigi kyrr vera, er hann mátti eigi fram koma því er hann vildi, tekr nú keflit, ok kastar í kné hennar. Hún sópar frá sér hárinu, ok tekr keflit, ok lítr á; ok er hún hafði álitit ok lesit, lítr hún út til skíðgarðsins og brosti, ok þótti allvænlega um þat, sem á var ristit keflinu; kómu nú þjónustumeyjar hennar í skemmuna, enn Gestr gekk í burt ok heim til hallar, ok mátti hvórki neyta svefns

né matar fyrir áhyggju þeirri, er hann hafði á ferð sinni. Ok er allir menn vóru í svefni, var tekit á brjósti Frosta; hann fylgir upp hendinni. Gullhringr fell fram af handleggnum, hann stendr upp, ok gengr út. Þar er þá Mjöll konungsdóttir, ok mælti: „Er þat satt, er ritat er á keflit?“ segir hún; „satt er þat“, segir hann. Hún mælti: „Saman kemr þat með okkr Sturlaugi, því at sá er engi maðr undir heims sólunni, at mér finnist meira til; vilda ek gjarnan vera hans friðla, ef hann vildi svá; munda ek eigi spara alla blíðu honum at veita með faðmlögum ok hæversklegum blíðubrögðum, kossum ok kærleikum“. „Þetta vill hann alt blíðlega þiggja“, segir hann, „ef þú kemr til hans“. „Ertu þá búinn, Frosti“, segir hún. „Fyrir löngu em ek albúinn“, segir hann. Hún gengr þá at hallardyrum, ok hefir þar nokkurn formála áðr hún fari í burt. Eftir þat fara þau, ok gat Frosti varla fylgt henni. Hún mælti: „Harðla seinfærr ertu, Frosti minn, ok taktu undir belti mér“. Hann þóttist vindfullr verða, svá fór hún hart; ok er eigi sagt frá ferð þeirra, fyrr enn þau koma í Svíþjóð; tóku konur þá Mjöll konungsdóttur til sín í skemmu, enn Frosti fann Sturlaug, ok segir honum frá ferðum sínum, ok svá sem þá er komit. Sturlaugr mælti: „Nú er genginn refr ór skorum; skaltu nú drekka brullaup til hennar, ok fara í skrúða minn hinn bezta; mun hún hyggja ek sé, því vit erum menn mjök líkir at öllu áliti“. Frosti mælti: „Þínum ráðum öllum vil ek fram fara“. Þá segir Sturlaugr: „Þat vil ek, Frosti, þá þú kemr í sæng hjá Mjöll konungsdóttur, at þú spyrir hana at, af hverjum rökum úrarhorn sé komit, því at hún ein veit þat, enn ek mun standa undir tjaldinu, meðan þit talit þetta“. Hann kveðst svá gera skyldu. Nú gengr hann inn í höllina

með fjölda manns í fögrum skrúða, ok sezt í hásæti, ok ætla allir Sturlaug. Mjöll lítr allhýrlega til brúðgumans, ok hyggr allgott til ráðanna; líðr á kveldit, þar til er þau koma í eina sæng. Þá snýst brúðrin at bónda sínum, ok talar allblíðlega við hann. Frosti segir til hennar: „Hversu þykkir þér snúit ráði þínu?" „Nú þykkir mér at óskum ganga", Sturlaugr minn", segir hún, „eða þykki þér eigi svá". „Svá er mér ok einninn umgefit", segir hann, „enn einn er sá hlutr, er ek vilda þú segðir mér". Hverr er sá?" segir hún. „Þat er með því móti", segir hann, „at heitstrenging er á hendi mér, at ek skylda vita, af hverjum rökum úrarhorn er komit". „Þat kann ek at segja þér", segir hún; „er þar þá fyrst frá at segja, at Haraldr konungr herjaði víða um lönd, ok fekk jafnan sigr, þar sem hann kom, enn jafnan kom hallæri mikit víða um lönd, ok mest á Bjarmalandi, svá at bæði eyddi fé ok mönnum. Þá tóku þeir dýr eitt, ok blótuðu, ok kölluðu þat úr; þat gafti á þá kjaftinum, ok köstuðu þeir ofan í þat gulli ok silfri, ok svá mögnuðu þeir þat, at þat varð hverju dýri meinna ok verra; þat tók þá bæði at eta menn ok fénað, ok alt braut þat undir sik, ok eyddi alt fyrir vestan ána Vínu, svá at ekkert kvikindi komst undan. Engi var sá kappi, at þyrði at ganga á móti þessu dýri, þar til at Haraldr konungr frétti þessi tíðindi ok þat, at þar var févón mikil, ok heldr þangat með þrjú hundruð skipa; ok kómu at Bjarmalandi. Þar bar svá til, at Haraldr konungr sofnaði, kom at honum kona, ok lét heldr ríkulega; hún mælti við konunginn: ‚Hér liggr þú, ok ætlar at sigra dýr vórt, er úr heitir‘. Konungr mælti: ‚Hvert er heiti þitt?‘ ‚Goðríðr‘, segir hún, ‚ok er ek skamt á land upp, enn ef þú vilt mín ráð hafa, þá skaltu fara

á land upp á morgin með helming liðs þíns, þá muntu sjá dýrit; þat mun óttast mannfjöldann, ok taka undan til sjóvar; þá skaltu at hleypa öllum hinum hernum, ok bera at stórtré, ok lemja þat með; dýrit mun hlaupa undan út á sjóinn; þá mun Goðríðr renna sér fyrir þat, enn þat mun hneppa mik á kaf undir sik ok halda niðri; þat mun eftir þat dautt upp koma; þá skaltu taka þat, enn ek skal eiga kjörgrip af dýrinu, enn þat er horn er stendr fram ór höfðinu'. ‚Svá skal vera', segir konungr; leið af nóttin, ok alt fór á sömu leið, sem hún sagði, at þeir gátu unnit dýrit; þá kom þar þessi kona, ok tók horn þetta, þat hit sama sóttir þú, Sturlaugur minn, til Bjarmalands í hofit. Nú hefi ek sagt þér af hverjum rökum úrarhorn er upprunnit". Hann segir: „Vel hefir þú nú gert", segir hann, ok eftir þat gengr Sturlaugr í burt, ok er nú eldr lagðr í skemmuna, ok brend at köldum kolum Frosti ok Mjöll; létu þau þar svá líf sitt; vóru þetta alt ráð Véfreyju, því at Mjöll var svá fjölkunnug, at hún mundi þegar kastat hafa fjölkyngi einhverju á þau Sturlaug ok Véfreyju, ef hún hefði þetta fyrir vitat.

XXIII. Þat er þessu næst at segja, at Sturlaugr konungr ok Áki senda Sighvat hinn mikla austr til Garðaríkis, at biðja Ingibjargar konungsdóttur. Hann hefir tíu skip, ok eftir þat siglir hann til Gautlands. Honum ferr vel ok drengilega, unz hann kemr til Garðaríkis ok ferr á konungsfund, ok kveðr hann vel ok virðulega. Konungr tók vel kveðju hans, ok spyrr hverr hann væri. Hann svarar: „Ek heiti Sighvatr, ok er þat erindi mitt, at biðja Ingibjargar dóttur yðrar til handa Áka fóstbróður mínum". „Bæði er þat", segir konungr, „at þér eruð miklir fyrir yðr, fóstbræðr, enda

þykkizt þér konungum meiri, er þér ætlit at ek muni kasta svá út fé ok konunni, löndum ok þegnum, at gefa þrælum Sturlaugs konungs dóttur mína, ok takið þá höndum, ok skulu þeir spenna hinn hæsta gálga“. Sighvatr snaraðist út ór höllinni; komst undan til skips; biðr sína menn ferðast skjótt, unz þeir koma heim, ok segja Sturlaugi, hvat til bar á reisunni; býst Sturlaugr nú skjótt, ok þeir fóstbræðr fylgja honum, ok fara vestr til Gautlands. Sturlaugr konungr tók Dag konung höndum, því hann hafði eigi liðsafla á móti þeim, ok gerði honum tvó kosti, at hann skyldi gifta Áka dóttur sína, eða deyja ella; enn með því at konungr sér sik yfirkominn, þá kaus hann at gifta Áka dóttur sína. Áki festir sér Ingibjörgu, ok því næst var búit til veizlu, ok gekk Áki at eiga Ingibjörgu konungsdóttur, ok dvelst hann þar eftir, ok er hann ór þessarri sögu. Síðan fór Sturlaugr heim í ríki sitt, ok sat um kyrt.

XXIV. Nú er þar til máls at taka, at Framarr vill efna heitstrenging sína; býr hann nú ferð sína ór landi, ok hefir sex tigi skipa, ok halda í Austveg, ok herjuðu um sumarit ok heldu herliði sínu til Aldeigjuborgar. Þar réði fyrir Ingvarr konungr; hann var vitr maðr, ok höfðingi mikill. Ingigerðr hét dóttir hans; hún var hverri konu fríðari at sjá, enn spök at viti, læknir góðr, sóktu ok margir menn til hennar, þegar þeir þurftu við græðslu. Svá er frá sagt, at hún sjálf skyldi kjósa sér mann til eignar. Margir höfðingjar höfðu beðit hennar, ok hafði hún þeim öllum með hæverskl egum svörum frávísat. Framarr sendi menn sína til Aldeigjuborgar á fund Ingvars konungs, at biðja dóttur hans honum til handa. Konungr segir þeim orðum í móti, at hann mun þing stefna, ok biðr hann þar

koma: „ok skal hún sér sjálf mann kjósa". Framarr dvelst nú þar til at kemr sá dagr, er þingit skyldi vera; býr Framarr sik með öllum konungsskrúða, ok sækir á þingit með mörgu liði. Hann lét setja stól undir sik. Ingvarr konungr kemr þar með mörgu stórmenni. Konungr spyrr: „Hver er sá maðr, er svá lætr ríkulega?" „Ek heiti Snækollr", segir hann, „kominn þess erindis hingat til yðar, at biðja dóttur yðar". Konungr segir: „Hvar eru lönd þín ok þegnar, miklir fjárhlutir ok fremdir". „Ek ætla bæði frama ok fjárhluti til þín sækja, ef ek mægjumst við þik", segir Framarr. Konungr segir: „Hefir þú eigi þat spurt, at hún skal sjálf kjósa sér mann?" „Heyrt hefi ek þat", segir hann. Þá er sent eftir Ingigerði, ok er hún kom á þingit, kvaddi hún föður sinn; hann tók henni vel ok virðulega. „Biðli áttu hér at heilsa, dóttir", segir hann. „Hverr er sá?" segir hún. „Snækollr heitir hann", segir konungr. „Svá má jafnt vera", segir hún, ok gengr fyrir þenna mann hinn mikla, ok horfir á hann um hríð, ok mælti síðan brosandi: „alldrengilegr maðr ertu", segir hún, „enda þykkir yðr þat fóstbræðrum, at þér þykkizt konungum meiri at metorðum; kenni ek þik gerla, Framarr", segir hún, „ok þarftu eigi at dyljast fyrir mér". Eftir þat var slitit þinginu.

XXV. Fór Framarr til skips, ok halda út undir eyjar þær, er lágu næst landi. Þar lét Framarr tjalda yfir skipum sínum.. Síðan tók Framarr sér kaupmanna gerð, ok gengr til hallar, ok biðr sér vetrvistar. Konungr veitir honum þat, ok er hann nefndr Gestr. Oft sat hann um at komast í skemmu konungsdóttur, enn þat gat hann aldri leikit. Svá bar til einn dag, at hann gekk í burt frá höllinni ok eftir braut einni; hann heyrði mannamál niðri í jörðunni hjá sér; hann sér

jarðhúss munna ok gengr niðr, ok sér at þar eru seiðmenn þrír. Hann mælti: „Þat er vel at vér höfum hér fundizt; ek skal segja eftir yðr“. Þeir segja: „Ger eigi þat, Framarr, ok munum vit til vinna, þat er þú vilt, ok með hverju móti sem þat er“. Þá svarar Framarr: „Þú skalt kasta manna líkþrá á mik, enn ek skal þó þegar heill, er ek vil“. „Svá skal vera“, segja þeir, „ok er oss eigi fyrir því at vinna þetta til“. Þá sneru þeir um holdi hans öllu, svá hann var eigi nema hrufur ok þrimlar einar á millum hæls ok hnakka, ok hverfr hann í burt ok til skemmu konungsdóttur, ok settist undir skíðgarðinn. Ingigerðr konungsdóttir sendir skemmumey sína eina til hallar, ok er hún sér þenna hinn auma mann sneri hún aftr, segjandi konungsdóttur þetta um þenna mann: „ok mun hann þurfa þinnar miskunnar“. Þær ganga til garðsins, ok horfði konungsdóttir á hann lengi, þenna mann hinn vesæla, er þær höfðu engan hans líka sét, sökum síns krankdæmis. Konungsdóttir sagði: „Aumlegr er sá maðr ok sóttlegr mjök, enn þó muntu meira þurfa við at hafa at vinna mik, áðr enn þú fær mik svikit, því at kenna mun ek þik, Framarr, meðan heil eru í þér augun bæði, hverjum firnum sem þú slær á þik“; gengr hún til skemmu sinnar aftr, enn Framarr ferr á burt til seiðmanna, ok taka þeir af honum mein þat it illa; ferr hann í burt, ok hirðir aldri hvat um líðr.

XXVI. Hann gengr til skógar ok fram á brautina; hann sér hvar maðr gengr á móti sér, mikill vexti, ok heldr báðum höndum at kviðnum; hann var í brynju, ok hjálm á höfði, enn sverðfetillinn hekk við brjóstit framan. Þar var kominn Guttormr fóstbróðir hans; varð þar fagnafundr með þeim. Framarr spyrr,

hvaðan hann var atkominn; hann lézt hafa barizt við Snækoll víking; kveðst hafa látit þar bæði menn ok fé, enn komizt sjálfr með sundi í burt, ok spyrr hversu langt nú er til skemmu konungsdóttur. Framarr segir: „Þangat er nú dagganga". „Þat er harðla langt", segir Guttormr. Framarr segir: „Hversu lengi hefir þú svá gengit?" Guttormr segir: „Tvó daga, áðr vit fundumst". Framarr mælti: „Mikill er munr hreysti okkarrar; ek syrgi eina jungfrú, ok fæ hana eigi, ok hefi ek ekki í nokkurn bardaga ratat, enn þú gengr, sem sjá má, at úti eru í þér iðrin, enn ek vilda, at þú kæmir mér í skemmu hennar, ef hún tæki við þér". „Svá skal vera, ef ek má", segir Guttormr. Fara þeir nú þann sama veg, sem Framarr hafði áðr farit, unst þeir koma til skíðgarðsins, ok er þá minni vón manns, þar et Guttormr var; ok sem þeir eru þar komnir, ferr Framarr í burt. Í þenna tíma var einni skemmumeyjunni gengit út í garðinn sinna erinda, ok leit þenna mann, er úti lágu iðrin, ok gengr inn aftr í skemmuna, ok segir konungsdóttur, hversu sá maðr var kominn. Konungsdóttir bregðr við skjótt, ok þær tólf saman, koma at hurðinni; sér nú konungsdóttir þenna mann hinn aumlega, ok hversu sárlega hann var útleikinn, at iðrin lágu úti. Hún spyrr hann at nafni. Hann kveðst Guttormr heita. „Ertu fóstbróðir Sturlaugs konungs?" segir hún. „Sá er maðr hinn sami", segir hann, „ok vilda ek vera biðjandi, at þú veittir mér nokkura hjálp". Hún segir: „Hvat mun ek nær mega komast Sturlaugi, enn græða fóstbróður hans, enn svík þú mik eigi". Eftir þat bera þær hann inn í skemmuna. Konungsdóttir átti sér læknishús lítit, ok var þar harðla ununarsamt inni fyrir sjúkar mannskepnur at vera, hjá mjúktæku kvenfólki ok meðaumkunarsömu at lifa. Gutt-

ormr var í læknishúsi konungsdóttur nokkura hríð, harðla vel haldinn; var konungsdóttir þar sjálf löngum með sínum skemmumeyjum, ok læknaði Guttorm með þeirri list ok kænsku, sem hún nóglega til hafði, ok hafði margan ríkan ok fátækan, konur sem karla, læknat ok heilbrigða gert. Þat var einn dag, at konungr sendi boð dóttur sinni; fór hún þegar með skemmumeyjar sínar til hallarinnar, ok verðr opin skemman eftirlátin, enn aftr skíðgarðrinn, enn hliðit var eigi læst. Framarr sætir þessu, ok kemr þar Guttormr, ok leiðir hann inn í skemmuna, ok í læknishúsit, ok stendr þar undir tjaldinu; líðr á daginn, þar til konungsdóttir kemr í skemmuna, ok þegar gengr hún til Guttorms, ok leysir til sáranna, ok vóru þá mjök gróin: „úti hefir þú verit í dag“, segir konungsdóttir, ok muntu nú hafa svikit mik“; enn er þau talast svá við, hleypr Framarr fram undan tjaldinu, ok tekr annarri hendi undir höku henni, ok annarri undir hnakka, ok kysti hana einn koss. Hún varð við illa, ok biðr þá í burtu vera skjótt: „Vil ek eigi at þit séuð hér drepnir fyrir augum mér sem maklegt væri; Guttormr hefir hér verit um hríð ok nýtr hann Sturlaugs at því, enn ærit hafi þér unnit til líftjóns með þessu ykkru tiltæki, enn mér er vel í þokka við Sturlaug sökum hans atgervis“. Þeir ganga nú svá sem hún mælti; fór Framarr þegar í burtu, ok út til skipa sinna, ok halda nú til Svíþjóðar, ok segja Sturlaugi konungi svá búit sitt mál; biðja hann nú liðsemdar.

XXVII. Hann verðr vel við, ok lét safna liði um alt sitt ríki, ok búa skipaflota mikinn, svá hann fær þrjú hundruð skipa vel búin at öllum kostum; halda síðan til Garðaríkis með mikilli gleði ok prýði; ok er þeir koma við land, hlaupa þeir upp með herinn, drepa

ok deyða, brenna ok bæla menn ok fénað. Enn er svá hafði fram farit um hríð, verða þeir varir við liðsamnað, ok er þeir Snækollr ok Ingvarr konungr verða varir við þetta, þá búast hvórir á móts við aðra; ok sem þeir fundust, varð þar hinn harðasti bardagi ok snörp atganga, at hvórir veittu öðrum. Sturlaugr gekk fram hlífarlauss sem hann var vanr. Þeir fóstbræðr börðust af mikilli dáð ok drengskap; orrusta sú stóð yfir þrjá daga með miklu mannfalli; þar með fell í þessi orrustu fyrir Sturlaugi Ingvarr konungr ok Snækollr; Hvítserkr komst undan á flótta, ok mart manna með honum. Sturlaugr lét þá bregða upp friðskildi, ok fór til Aldeigjuborgar með allan sinn her; var þar mikill glaumr ok gleði ok sigróps háreysti í liði þeirra Sturlaugs, ok borgin öll var í þeirra valdi; gekk fólk alt til griða ok handa Sturlaugi, þat er í var borginni.

XXVIII. Síðan gifti Sturlaugr Framari Ingigerði konungsdóttur; var sú veizla virðuleg fyrir allra hluta sakir, er til þurfti at hafa, enn eftir veizluna vóru þeir fyrirmennirnir burt leystir með góðum gjöfum; skildust svá, ok fór hverr heim til síns heimilis. Sturlaugr gaf þá borgina Aldeigju með öllu fé á vald Framars, er Ingvarr konungr hafði átt, ok þar með konungs nafn; sezt Framarr nú at löndum ok lausum aurum, ok stýrir ríki sínu með beztu manna ráði í því landi, ok er frá þeim Framari ok Ingigerði komin mikil ætt ok mart stórmenni, þó þat greinist eigi í þessarri sögu. Eftir þetta fór Sturlaugr aftr til Svíþjóðar, ok settist at sínu ríki, ok var margfróðr ok fjáðr, ok alla stund var Sturlaugr í sætt við stólkonunginn í Svíþjóð, ok þótti konungi hann vera harðfengr í öllum raunum, því at fóstbræðr hans heldu vináttu ok trygð, á meðan þeir

lifðu allir. Þau Sturlaugr ok Ása áttu tvó sonu; hét annarr Heinrekr, enn annarr Ingólfr; þeir vóru báðir miklir menn ok vænlegir, ok koma við margar sögur; námu allskonar íþróttir þegar á unga aldri. Þeir vóru báðir konungar eftir Sturlaug föður sinn, ok eru margar stórar ættir frá þeim komnar. Sturlaugr varð ellidauðr eftir Friðfróða konung; endast hér með sagan.

Illuga saga Gríðarfóstra.

Illuga saga Gríðarfóstra.

Sá konungr hefir ráðit fyrir Danmörku, er Hringr hét, hann var Skjaldarson, Dags sonar. Þessi Skjöldr barðist við Hermann, sem segir í sögu þeirra. Hringr konungr var vitr maðr ok vinsæll, ok mildr af fé, ok hinn mesti bardagamaðr. Hann átti drotningu, er Sigríðr hét; hún var dóttir Vilhjálms konungs ór Vallandi. Við henni átti hann þann son, er Sigurðr hét; hann var allra manna fríðastr, ok at íþróttum bezt búinn; hann var blíðr við vini sína, örr af fé, enn grimmr sínum óvinum. Sviði hefir karl nefndr verit; hann átti eitt garðshorn harðla skamt frá konungshöllunni; hann átti kerlingu, er hét Hildr; við henni átti hann einn son, er Illugi hét; hann var mikill vexti ok sterkr at afli; fimr var hann á alla leika. Faðir hans var kallaðr Sviði enn sókndjarfi. Sigurðr konungsson ok Illugi lögðu leika með sér; átti Sigurðr marga leiksveina, ok

bar hann langt af þeim, hvat sem þeir skyldu reyna, enn Illugi vann hann í öllu; ok svá kom at þeir sórust í stallbræðralag, ok skyldi hvórr annars hefna, ef þeir væri með vópnum vegnir; var nú allkært þeirra á milli.

II. Björn hét maðr. Hann var ráðgjafi konungs; honum var alt illa gefit, er honum var sjálfrátt; hann var lyginn ok lymskr at öllu, enn þó eigi at síðr var hann hinn mesti kappi, ok varði land konungs fyrir víkingum, ok því mat konungr hann mikils. Björn öfundaði þat mjök, at Illugi var svá kær Sigurði konungssyni; ok svá kom at hann rægði hann við þá feðga, ok sagði Illuga vera ótrúan konungssyni. Konungr hlýddi á þetta, enn Sigurðr trúði því ekki. Ferr nú svá fram um nokkura tíma, at Sigurðr konungsson er heima hjá föður sínum í mikilli sæmd ok virðingu. Einn tíma bað Sigurðr föður sinn at fá sér skip ok menn, ok segist vilja ór landi, at afla sér fjár ok frægðar. Konungr sagði, at þat skyldi á mánaðarfresti búit vera: „ok Björn skal fara með þér“, segir konungr, „enn Illugi vil ek heima sé“. Sigurður svarar: „At vísu vil ek at Illugi fari“. Enn konungr sagði, Björn skyldi fylgja honum: „því hann er hverjum kappa meiri ok bilar aldri í stríði; hann mun þér vera hollr ok trúr, sem hann hefir mér verit“, sagði konungr, ok skilja þeir nú tal sitt. Eftir þetta gengr konungsson til Sviða ok segir Hildi tal þeirra feðga. Hún segir son sinn ungan vera, ok eigi í hernað fara mega: „er hann ok ekki reyndr“, segir hún, „vilda ek ok ekki heldr, at Björn brygði honum því, at hann þyrði ekki at berjast með þér í orrustu“; lýkr Hildr svá máli, enn konungsson ferr heim til hallar, ok er mjök óglaðr. Ambátt sú var hjá Hildi, er Sunnlöð hét; hún var fjöl-

kunnug, ok en mesta kvöldriða. Hún hafði margan mann illa leikit. Hildr kemr at máli við Illuga, ok biðr hann sækja pál í sel, er Sviði lét eftir. Hann játar því. Þat var síð dags, er Illugi gekk heiman. Hann fór hart, ok kom til seljanna, ok fann þar pálinn; þá var myrkt af nótt, ok ferr þó frá selinu; ok er hann var skamt kominn, var hlaupit á bak honum svá hart, at hælarnir koma framan á bringuna. Þetta kvikindi hafði vönd í hendi ok barði Illuga með. Hér var komin Sunnlöð. Illugi gengr ekki at síðr, ok bar flagð þetta langa leið, þar til hann kemr at einum stórum steini. Hann keyrir flagðit niðr við steininn, svá hart at hryggrinn brotnar, ok lèt hún svá líf sitt. Létti hann eigi sinni ferð fyrr enn hann kemr heim. Hildr móðir hans var úti er hann kom heim. Illugi var þá ófrýnn. Hildr var þá blíð. „Hafa nokkur nýtíðindi gerzt í þinni ferð, son minn?“ sagði hún. „Fanstu pálinn, sem ek vísaði þér á?“ „Já“, segir Illugi. Hún mælti: „Fanstu nokkut stúlku mína, er ek sendi at afla mér eldiviðar“. Illugi sagði: „Varla ætla ek verri stúlka finnist, því at hún reið mér, enn ek banaða henni með þeim hætti, at ek braut í henni hrygginn við stein“. Hildr kvað hann mega vera í sendiferðum: „ok vil ek“ segir hún, „at þú þjónir Sigurði konungssyni, ok fylgir honum í víkingu“. Illugi játar því blíðlega ok gladdist við þetta, ok gengr inn með móður sinni ok sefr af nótt. At morgni býst Illugi at fara til konungshallar; kveðr áðr föður sinn ok móður; gengr síðan til hallarinnar ok kemr þar þá konungr er yfir dagdrykkju; hann gengr fyrir konung ok kveðr hann vel. Konungr tekr honum vel. Enn er Sigurðr konungsson sér Illuga, fagnar hann honum forkunnar vel, ok biðr hann sitja hjá sér. Illugi gerir nú

svá. Ferr svá fram nokkura daga, at Sigurðr er heima með föður sínum ok Illugi.

III. Nú kemr sá tími, er skip Sigurðar vóru búin; halda þeir frá landi; var það þá ráðit, at Björn ok Illugi skyldu báðir fara. Tekr konungsson nú orlof af feðr sínum; sigla nú fyrst til Orkneyja ok Skotlands, ok gera hvórttveggja margar upprásir, ok vinna mikinn sigr á Skottum; fá nú of fjár; leggja þeir hvergi þar til, at eigi hafi þeir sigr; var alt fólk við þá hrætt. At hausti vill Sigurðr heim halda, ok þá rekr á storm mikinn; tók þá skipit at ganga of mikit; rekr þá norðr í haf; herti seglit, svá helt við rif; tekr nú hvert band at slitna; þeir sjá hvergi landa til; sjórinn tekr nú at ókyrrast, ok gerði svá stóran storm, at inn rann á bæði borð, enn svá vóru þeir allir hraustir, sem á þessu skipi vóru, at engi talaði æðruorð. Skipit tekr nú mjök at leka, ok standa allir í austri átta dægr; skip rekr langt norðr í haf í vík þá, er Gandvík hét. Þeir herða þá seglit með sterku bandi, ok fá nú stór áföll, svá búit var við at brjóta skipit; flestir vóru þá móðir. Því næst sjá þeir land; þat var björgum lukt; síðan rekr upp skipit í eina vík; heldu þeir heilu skipi ok mönnum. Konungsson segir, at þeir skuli þar bíða byrjar. Flestir hans menn vóru at þrotum komnir af erfiði; þeim var ok svá kalt, at þeim þótti dauðinn sýnn ok vęra fyrir hendi, því at þeir höfðu öngvan eld. Sigurðr konungsson bar sik furðu vel, enn allir vildu gjarna ná eldi ok fengu þó eigi. Björn tók þá mjök at kala, ok mælti svá: „Þú, Illugi", segir hann, „skalt róa yfir fjörð þenna, ok leita at eldi, ok ef þú finnr hann eigi, þá skal ek ráða fyrir höfði þínu, enn ef þú náir eldinum, þá skaltu eiga hring þenna, er ek

held á“. Illugi svarar: „Víst eigi vil ek veðja höfði mínu við þik, Björn, enn gjarna skal ek at eldi leita, ef vórum mönnum má gagn at verða“. Rær hann nú einnsaman burt frá sínum mönnum.

IV. Hellir nokkurr stóð öðrummegin fjarðar þessa, er réð fyrir tröllkona sú, er Gríðr hét; hún var hin mesta tröllkona. Illugi kemr nú at landi, ok festir bát sinn, ok gengr á land upp, ok kemr í hellinn; þá var komit kveld. Hann heyrir þá, at hart er stigit til jarðar, ok kemr Gríðr heim. Hún frétti hann at heiti; hann segist Illugi heita, enn honum þótti sem hríð eða hregg stæði ór nösum hennar; horinn hekk ofan fyrir munninn; hún hafði skegg, ok skollótt um höfuðit; hendr hennar vóru sem arnarklær, enn ermar báðar brendar, enn sá stakkr, er hún var í, tók henni eigi lengra enn enn á lendar á bakit, enn alt á tær í fyrir; augu hennar vóru græn, enn ennit bratt, eyrum fellu víða; enginn mátti hana kalla fríða. Illugi segist vilja eld sækja til hennar. Gríðr svarar: „Öngvan eld fær þú af mér, nema þú mælir mér þrjú sannyrði, ok ef þú gerir þetta skjótt, þá skaltu liggja hjá dóttur minni, enn ef þú vilt eigi þennan kost, þá hirði ek eigi, þó Björn kali til dauða“. Illugi segist þetta vilja. Eftir þetta gengr fram ein kona; hún er svá fríð, at Illugi þóttist öngva fríðari sét hafa; ok þegar er hann sá hana, feldi hann mikla ást til hennar; hún var hljóð ok fáræðin. Illugi tók þá til máls: „Mér mun mál“, segir hann, „at fá sannyrðin: hellir þinn er hár og breiðr, at ek hefi eigi sét hús meira né sterkara; svá er ok nefit á þér mikit, at ek hefi eigi sét meira skrípi, enn þú ert ok svá svört, at fagrt er gólfit hjá þér, ok öngva hefi ek ámátlegri sét enn þik, ok víst er dóttir þín fegri, ok ykkar hefi ek sét mestan mun, ok svá munu allir

segja er ykkr sjá". Gríðr mælti þá: „Víst er þat", segir hún, „at hvórki viltu lofa mik né hæla mér, ok ekki lízt þér svá illa á mik, sem þú lætr, enn þat þyki mér nú ráð, at þú farir í hvílu með dóttur minni, ok leik alt þat, er þik lystir, því at þér lízt betr á dóttur mína enn á mik". „Nú mun skjótt at öllu farit", segir Gríðr, „ok þarf ekki lengi lýsingar". Illugi segir svá vera skyldu; gengr hann at hvílunni, ok kastar klæðum, enn kerling þjónar dóttur sinni, ok kómu þau í eina hvílu bæði. Illugi snýst at henni, ok gerir sik blíðan, enn hún gerir öngva gleði af sér; þrífr Gríðr þá í hár Illuga, ok kippir honum fram á stokkinn, enn annarri hendi brá hún björtu saxi ok mjök bitrlegu, ok reiddi at höfði honum, enn Illugi lá kyrr, ok hrærði hvergi á sér. Gríðr mælti þá mjök reiðulega: „Heyr þú vóndr herjansson, hví hugðir þú ek munda þola, at þú blygðaðir dóttur mína; nei", segir hún, „þú skalt fá dauðann í stað". Illugi mælti þá: „Mitt hjarta hefir aldri hrætt orðit, ok því kom ek í helli þinn, at örlögin hafa svá fyrir ætlat; þó deyr enginn oftar enn um sinn, ok því hræðumst ek ekki þínar ógnir". Við þessi hans orð kastar Gríðr honum aftr. Hann snerist þá at brúði sinni, ok var þá allglaðr; ok er hann var sem blíðastr við hana, vefr Gríðr hár hans um hönd sér, ok kippir honum á stokkinn fram, ok reiðir saxit alt at höfði honum: „djarfr ertu, ok nú í stað skaltu dauðann fá"; enn Illugi sagðist eigi hræðast dauða sinn. Hún mælti hlæjandi: „Öngvan hefi ek slíkan hitt, at eigi hafi hræzt dauða sinn, nema þik; far þú nú til svefns, ok sof vel!" Ferr Illugi nú, ok snýst at konu sinni, ok er nú allra blíðastr við hana. Gríðr hleypr þá enn at sænginni, ok kippir honum fram á stokkinn; hún reiðir nú saxit, ok mjök er hún ófrýnleg at sjá, enn

alt fór sem fyrr, at Illugi kvaðst eigi hræðast. Gríðr mælti þá: „Eigi ertu sem aðrir menn, þínar æðar skelfast hvergi, ok þú hræðist ekki; nú skaltu þiggja líf af mér, ok þar með gef ek þér dóttur mína, er Hildr heitir, ok fæ ek þó aldri launat þinn velgerning, því at þú hefir komit mér ór miklum álögum, því at með slíkum hætti hefi ek margan myrt ok drepit, ok hafa allir hræzt mitt hit ógurlega sax. Sextán vaska menn hefi ek drepit með þessu saxi, ok væri slíkt þó eigi kvenna verk; nú mun ek segja þér ævisögu mína, enn þú hlýða".

V. „Konungr sá réð fyrir Álfheimum, er Áli hét; hann átti sér drotningu, er Álfrún hét; þau áttu dóttur eina, sú hét Signý; hún var at öllu vel at sér. Þegar Signý hafði aldr til, var hún gift þeim konungi, er Eirekr hét; hann fell í vestrvíking. Dóttur áttu þau saman, þá er Hildr hét, ok var hún meyja fríðust; fór Signý þá til föður síns ok var með honum. Drotning fekk sótt, þá hana leiddi til bana, enn konungr barst lítt af, enn Signý var í skemmu, ok hafði sorg mikla eftir konung sinn ok móður. Konungr fekk þá drotningu er Grímhildr hét; hún var fögr at sjá, enn innan var hún et mesta flagð. Konungr unni henni mikit; þau gátu at eiga sjau dætr, ok brá þeim öllum til móður sinnar ok urðu enar mestu flagðkonur. Þat bar til í ríkinu við kvómu Grímhildar, at maðr hvarf hverja nótt, ok ætluðu allir, at Grímhildr mundi því valda. Konungr tók nú at eldast, ok þótti drotningu minna verða af hjáhvílum, enn hún vildi; hugsar hún nú at svíkja konung, ok fá sér annan ungan; gefr hún honum nú eitr at drekka, ok fær hann þegar bana af, ok var hann heygðr hjá drotningu sinni. Grímhildr ilskaðist nú svá, at hún eyddi alt ríkit bæði af fé ok mönn-

um. Eftir þessi verk Grímhildar gekk hún til skemmu þeirrar, er Signý sat ok dóttir hennar, enn er hún kemr þar, mælti hún svá: ‚Þú, Signý‘, segir hún, ‚hefir lengi í sæmd mikilli ok sælu setit, enn ek skal þat alt af þér taka, ok þat legg ek á þik, at þú hverfir í burt ok byggir í helli, ok verðir hin mesta tröllkona; þú skalt Gríðr nefnast; dóttir þín skal fara með þér, ok hverr maðr, sem hana lítr, skal fella til hennar mikla ást; þú skalt hvern myrða, er þú sér í hennar sæng; þú hefir átt þér sjau systur; þær skulu hverja nótt eiga við þik bardaga; þær skulu allavega þik sundra, höggva ok meiða, enn aldri at heldr skaltu deyja, ok aldri skaltu fyrr frelsast af þessum álögum, enn þú hittir þann mann, er eigi hræðist þitt hit ógurlega sax, þá er þú reiðir þat; enn með því at þeim mun þat ógurlegt sýnast, mun sá ekki finnast‘. Signý mátti ekki mæla fyrir harmi ok gráti. Hildr mælti þá: ‚Vilda ek, Grímhildr, at ek launaði þér þín álög, ok þat mæli ek um, at öðrum fæti standir þú á skemmu þessarri, enn öðrum heima á konungshöll; þrælar skulu þar kynda bál mikit í milli fóta þér; þat bál skal standa bæði nætr ok daga, ok öll skaltu neðan af eldi brenna, enn ofan frjósa, at aldri fáir þú þína ró; enn ef vit mæðgur komumst ór þessum álögum, þá skaltu deyja, ok detta ofan í bálit‘. Grímhildr tók þá til máls: ‚Mjök heimsklegt er okkart tal, ok vil ek at þetta haldist hvórki‘. Hildr sagði at þat yrði at standa. Hurfu þær mæðgur þá burt í helli þenna, ok (er ek sú hin sama Signý), ok er hér Hildr, dóttir mín, ok vil ek nú gifta þér hana, ok launa þér svá, at þú hefir mér ór álögum komit“. Ok at endaðri þessarri sögu koma í hellinn sjau skessur með bitrlegum skálmum, ok hlaupa at Gríði, ok höggva til hennar bæði hart ok tíðum. Hildr var nú

ákaflega hrædd. Illugi veitir Gríði dugnað, ok höggr til þeirra bæði ótt ok tíðum, ok eigi léttir hann fyrr, enn þau hafa drepit þær allar, ok brennir þær allar á báli. Gríðr mælti þá: „Nú hefir þú, Illugi, frelst okkr bæði af þessum skessum, ok hefi ek við þær átt ellifu vetr“. Illugi segir þat nógu lengi verit hafa.

VI. Eftir þetta fylgir Gríðr þeim til báts Illuga, ok gaf hún þeim gull ok marga dýra gripi, ok hafði hann nú með sér eldinn, ok skildist hún þar við þau. Illugi rær aftr til sinna manna; þeir urðu við þat glaðir, ok létu sér hitna. Mánuð lá konungsson þar, ok gaf honum aldri byr. Björn kendi þat Hildi, ok kvað Illuga hana hafa sótta í hella, ok segir Björn, at hún sé hin mesta tröllkona. Sigurðr bað Björn þegja, ok ekki vildi hann því trúa, er Björn sagði. Eina nótt var þat, er menn konungssonar sváfu á skipi; enn er þeir vakna, sjá þeir at Björn er horfinn, ok leituðu, ok sjá um síðir, at hann hangir upp við siglurá. Þeir vissu ekki, hverju þetta gegndi um líflát Bjarnar, enn Gríðr hafði hengt Björn á þeirri nótt, fyrir þat hann kallaði Hildi tröllkonu. Eftir þat siglir Sigurðr frá Finnmörk, ok gaf honum þá vel byr, ok kom heim til Danmerkr, ok hafði fengit of fjár, ok gaf gull á tvær hendr. Er hann nú heima með föður sínum. Illugi var löngum með Sigurði, enn þó átti hann stóran búgarð nærri konungshöllinni. Litlu síðar tók Hringr konungr sótt, þá er hann leiddi til bana. Sigurðr lætr þegar erfi drekka eftir föður sinn, ok lætr tilbjóða öllum beztu mönnum í landinu, ok var Sigurðr þá til konungs tekinn yfir þat ríki, er faðir hans hafði átt. Hringr konungr hafði verit fylkiskonungr í Danmörku, ok hafði hann ráðit fyrir Skán. Signý kemr nú til Danmerkr, ok tók Illugi vel við henni ok þau Hildr. Illugi segir

þá öll deili á henni. Sigurðr konungr bað hennar sér til handa. Signý segir, at Illugi skuli vera hennar giftingarmaðr. Sigurðr talar þá þetta mál við hann, ok með samþykki hennar giftir Illugi honum Signýju. Vóru þeirra samfarir góðar, ok áttu þau mörg börn, ok urðu öll mikilsháttar menn. Sigurðr konungr ok Signý drotning lifðu mjök lengi, enn Illugi lifði lengr; enn ekki hefir verit getit barna þeirra Hildar. Þessi Illugi varð síðan fóstbróðir Gnoðar-Ásmundar, ok lúkum vér þessi sögu.

Eireks saga víðförla.

Eireks saga víðförla.

Þrándr er nefndr konungr sá, er fystr réð firir Þrándheimi. Hann átti son þann er Eirekr hét; hann var vinsæll maðr þegar á unga aldri. Hann var ramr at afli, frækn ok framr at öllu; drengilegr í vexti. Þess er getit eitt jólakveld, þá strengdi Eirekr þess heit, at fara um allan heim at leita, ef hann fyndi stað þann, er heiðnir menn kalla Ódáinsakr, enn kristnir menn jörð lifandi manna eðr Paradísum. Þessi heitstrenging verðr fræg um allan Noreg. Á næsta sumri eftir býr Eirekr skip eitt skrautlegt af Noregi, ok helt til Danmerkr. Þeir vóru .xij. á skipi. Danakonungr átti sér son; sá hét ok Eirekr. Þeir feðgar buðu Eireki Þrándarsyni með sér at vera þann vetr ok þá hann þat. Þeir nafnar lögðu lag sitt saman ok var með þeim vel ok at mörgu vóru þeir líkir. Ok um várit eftir réðst Eirekr danski í ferð með nafna sínum. Vóru þeir ok .xij. sama(n). Sigldu nú ok ætla til Mikla-

garðs ok þar koma þeir í þann tíma, sem Grikkja konungr bauð út her í móti víkingum, er gengu mjök á ríki hans. Ok er Grikkja konungr frétti kvómu Norðmanna, býðr hann þeim til sín ok tók við þeim veglega; frétti þá eftir hverir þeir sé eða hvaðan þeir væri komnir eða hvert þeir ætlaði at fara. Eirekr segir, at þeir væri Norðmenn ok konunga synir ok ætlaði at kanna víða heim. Þá tígnaði Grikkja konungr þá forkunnar vel í öllum hlutum. Enn er þeir höfðu þar verit nokkura hríð, þá unnu þeir mörg stórvirki með vitrlegum ráðum, ok miklum röskleika ok studdu stórlega vel ríki Grikkja konungs. Enn er konungr sá at þeir vóru sterkari enn velflestir aðrir landsmenn, þá virðir hann þá í öllu framar ok lagði á þá mikla virðing ok gerði þá sína þjónustumenn ok gaf þeim mestan mála allra sinna manna. Svá er sagt, at þar af gerðist fyst Norðmanna sómi út í Miklagarði.

Spurningar Eireks við konung. Capitulum. II. Þat var sagt, at einn dag spurði Eirekr norræni konung, hverr gert hefði himinn eðr jörð. Konungr segir: „Einn gerði hvórttveggja“. Eirekr spurði: „Hverr er sá“. Konungr svarar: „Guð almáttigr sá er einn guð í guðdómi, enn þrennr í greiningu“. Eirekr mælti: „Hverjar eru þær þrjár greiningar“. Konungr segir: „Líttu í sólina; í henni eru þrjár greinir, eldr, birti ok vermir, ok er þó ein sól; svá er ok í guði faðir ok son ok heilagr andi, ok er hann þó einn í sínum almætti“. Eirekr mælti: „Þó er mikill guð sjá, er gerði himinn ok jörð; seg mér nú nokkut af mikilleik hans“. Konungr mælti: „Guð er einn óumræðilegr ok óyfirstíganlegr. Hann er yfir öllum hlutum ok þolir alla hluti ok hann heldr öll endimörk jarðar með sinni hendi“. Eirekr mælti: „Hvórt veit guð alla hluti“. Konungr segir: „Einn veit hann

alt sem í hans augliti sé". Enn er konungr hafði þetta mælt, þá undraðist Eirekr mikilleik guðs. Eirekr mælti: „Hvórt býr guð á himni eðr jörðu". Konungr segir: „Á himnum ríkir hann ok þar er hans veldi; þar er eigi sótt né þytr, eigi dauði, eigi hryggleikr ok eigi vesöld. Þar er jafnan fagnaðr ok eilíf sæla ok gleði með himneskum krásum án enda". Eirekr mælti: „Hverir eru þar með guði". Konungr segir: „Helgir englar eru þar; þá skapaði guð sér til þjónustu í fystu. Guð almáttigr gerði sér bjarta höll; þá höll kallaði hann himnaríki; síðan gerði hann myrkvastofu; þat er þessi heimr, er vér byggjum. Í honum setti guð djúpa gröf; þat er helvíti. Í þeim stað er hvers kyns vesöld með eldi ok þar kveljast andir ranglátra manna. Fyrir þeirri gröf ræðr Satan óvin alls mannkyns, enn guð almáttigr batt hann ramlega eftir písl sína. Síðan reis hann upp á þriðja degi eftir sinn líkams dauða. Enn á fertuganda degi steig hann upp til himnaríkis, er öllum (út)völdum guðs er firir búit, riddarum ok hirðsveitum, ok þar er öllum skylt til at stunda ok fylla þat skarð, er þá varð, er englarnir spiltust, enn guð mun þá tölu fylla með hreinlífis mönnum". Eirekr mælti: „Hver er gröf sú, er þú mæltir at í jörðu væri". Konungr segir: „Þat er jörð dauðans, er firir er búin syndugum mönnum ok kallast þat helvíti. Í þeim stað er hvers kyns vesöld með eldi eilífum; þar kveljast vóndir menn". Eirekr mælti: „Hverir eru þeir". Konungr segir: „Heiðnir menn allir ok guðníðingar", Eirekr mælti: „Hví eru allir heiðnir menn illir". Konungr segir: „Því at þeir vilja eigi göfga guð skapara sinn". Eirekr mælti: „Er eigi þat guð, er vér göfgum". (Konungr segir:) „Eigi er þat guð, því at frá þeim (er) sagt vesölum, hve illa þeir dó eðr hversu glæpafult líf þeir fram leiddu með-

an þeir lifðu. Þeirra andir eru nú í eilífum eldi ok óslökkvanlegum kvölum". Eirekr mælti þá: „Aldri heyrða ek slíka hluti fyrr frá þeim sagða". Konungr segir: „Villr eru í trúnni, at þú heyrðir eigi slíkt sagt, enn ef þú vill á eilífan guð trúa, þann er í þrenningu er, þá muntu eftir dauðann með honum fara í eilífa sælu". Eirekr mælti: „Þess æski ek, at ek öðlist eilíft líf eftir dauðann". Konungr mælti: „Þessi ósk veitist þér ef þú trúir á eilífan guð í þrenningu ok takir þá heilaga skírn ok verðr þú þá lífgaðr af holdi hans ok blóði ok gerist þú vinr guðs. Tak við kristni ok heiðra hann í öllum hlutum réttlega". Eirekr mælti: „Þat samir at gera sem þú eggjar. Seg þú mér þat er ek spyr þik: hvar er helvíti?" Konungr segir: „Undir jörðu". Eirekr mælti: „Hvat er yfir jörðu". Konungr segir: „Loft". Eirekr mælti: „Hvat er yfir lofti".. Konungr segir: „Festingarhiminn; í þeim himni eru öll himintungl svá sem brennandi eldr". Eirekr mælti: "Hvat er yfir festingarhimni". Konungr mælti: „Vötn eru þar fest sem ský". Eirekr mælti: „Hvat er yfir þeim vötnum". Konungr segir: „Andlegr himinn, ok því trúa menn at englar búi þar". Eirekr mælti: „Hvat er yfir þeim himni". Konungr svarar: „Skilningarhiminn; í þeim himni má líta sjálfan guð ok hans veldi, þeir sem þess eru maklegir". Þá undrast Eirekr, hversu vitr konungr var ok mælti: „Þó er mikil ok háleit ok óyfirstíganleg þín spekt; seg þú ef þú veizt, hversu mikil er breidd jarðarinnar". Konungr mælti: „Forvitinn ertu, Eirekr, ok margra hluta viltu víss verða, þeirra sem ónauðsynlegir eru ok fáheyrðir ok mjök ókunnir. Enn til þess at ek fylli spurning þína, þá heyr þú hvat er ek segi þér ok nem eftir.

Umhverfis jörðina telja fróðir menn hundrað þúsunda rasta ok átta tigi þúsunda ok halda henni öngvir stólpar upp, heldr guðlegr almáttr". Eirekr mælti: „Hversu langt er milli himins ok jarðar". Konungr svarar: „Forvitin(n) ertu; þat er kallat at af jörðu sé alt til hins efsta himins hundrað þúsunda mílna ok þrjú hundruð ok hálfr níundi tögr mílna". Eirekr mælti: „Hvat er utan um jörðina", Konungr segir: „Mikill sjór er oceanum heitir". Eirekr mælti: „Hvert er yzt land í suðrhálfu heimsins?" Konungr svarar: „Indíaland segjum vér enda á löndum í þá hálfu heims". Eirekr mælti: „Hvar er sá staðr, er Ódáinsakr heitir". Konungr segir: „Paradisum köllum vér svá eðr jörð lifandi". Eirekr mælti: „Hvar er sá staðr". Konungr segir: „Í austr er land frá Indíalandi hinu yzta". Eirekr mælti: „Má komast þangat". „Víst eigi", segir konungr, „því at eldlegr veggr stendr fyrir, sá tekr alt til himins upp". Enn er þetta ok mart annat hafði konungr sagt Eireki, þá lét hann fallast til fóta konungi ok mælti: „Ek biðr þik, hinn bezti konungr, at firir fullting yðvart greiðist ferð mín, því at mér (er) nauðsyn á hendi at efna heitstrenging mína, því at ek strengdi þes(s) heit at fara suðr í heima at leita Ódáinsakrs, enn ek veit at ek má at öngum kosti komast þangat utan ek njóti yðvars fulltings við". Konungr segir: „Vertu hér þrjá vetr með oss hina næstu ok far síðan, því at nauðsyn er at þér verði hjálp at mínum ráðum ok hlýð þú mínum fortölum í öllu; tak við skírn ok mun ek þá fulltingja þér". Eirekr spurði konung vandlega at ömbun réttlætis eðr píslum helvítis. Hann spurði ok að yfirbragði þjóða ok grein landa, frá höfum ok útlöndum ok frá allri austrálfu heimsins ok suðrhálfu, frá konungum stórum, ok frá ýmissum eyjum,

frá auðn landa ok frá þeim stöðum, er þeir áttu ferð yfir, frá mönnum undarlegum ok búningi þeirra ok siðum margra þjóða, frá höggormum ok flugdrekum ok alls kyns dýrum ok fuglum, frá gnótt gulls ok gimsteina. Þessar spurningar ok margar aðrar leysti konungr vel ok fróðlega. Eftir þetta vóru þeir skírðir Eirekr ok hans menn.

Skilnaðr þeirra nafna við steinbogann. III. At liðnum þrem vetrum, þá er Eirekr hafði numit slíkan fróðleik ok margan annan, þá fóru þeir með lið sitt til Sýrlands ok höfðu innsigli Grikkjakonungs, enn eftir þat fara þeir ýmist á skipum eðr hestum, enn gengu þó oftast. Fara svá nokkura vetr til þess er þeir koma til hins yzta Indíalands. Enn hvar sem þeir koma á ókunnug lönd, þá var við þeim vel tekit ok allr lýðr greiddi ferð þeirra, því at þeir höfðu með sér bréf ok innsigli Grikkjakonungs ok patriarche ór Miklagarði, ritat á allar tungur þeirra þjóða, sem vón var at þeir mundi koma til. Þat var ok sagt hverir þeir vóru eðr hvert þeir ætlaði at fara, ok sýndist í því, hversu mikil guðs gifta þeim fylgdi ok hverr guðs vinr Grikkja konungr var, at hvar sem hans bréf sást, þá skyldi þeim sæmdir veita, enn hvergi grand gera, því at guðs miskunn hlífði þeim Eireki ok hans förunautum, ok gæfa Grikkjakonungs skýldi þeim mjök af spaklegum ráðum hans við erfiði leiðarinnar. Enn er þeir höfðu svá lengi farit um heruð Indíalands .iiij. mílur ins .v. tigar, þá koma þeir um síðir til myrkva heraða, þeirra sem jafnglögt sá stjörnu um daga sem nætr. Víða þar á landi fundu þeir gullstaup mikil. Þar litu þeir ok mörg undr á því landi, enn er þeir höfðu lengi gengit þykkva skóga ok undarlega háva, þá koma þeir um síðir fram ór

mörkinni. Þá tók at lýsa ok ljóst at gera ok litu firir sér á mikla. Á henni var steinbogi. Öðru megin árinnar sá þeir land fagrt með miklum blóma ok gnótt hunangs ok kendu þaðan sætan ilm. Þangat var bjart at líta. Öngva sá þeir hæð né hól né fjall á því landi. Þat skilr Eirekr at á sú mun skilja þessi lönd at frásögn Grikkjakonungs. Þat kom konum í hug, at á sú mundi falla ór Paradiso ok heita Phison. Enn er þeir drógust at steinboganum, þá sá þeir at dreki ógurlegr lá á honum ok gapti munninum ok þótti þeim hann gífrlega láta. Þá sneri Eirekr þar til ok ætlaði nokkurs konar yfir ána at komast. Enn er Eirekr danski sá þetta, þá bannaði hann nafna sínum at fara ok kvað drekann munda svelgja hann þegar. Eirekr hinn norræni sagðist eigi óttast mundu drekann, „ok eigi skal hann hefta ferð mína“. Eirekr danski mælti: „Ek biðr þik, hinn bezti vin, at þú sel þik eigi til dauða, heldr far þú aftr með oss, því at þú munt þegar deyja at þú stígr fram“. Eirekr kveðst eigi mundi aftr hverfa ok mæltu hvórir þá vel firir öðrum. Nú bregðr Eirekr norræni sverði ok heldr á því hinni hægri hendi, enn tekr hinni vinstri í hönd förunaut sínum einum. Þeir ráða til ok hlaupa í munn drekanum, ok sýndist Eireki danska sem drekinn sylgi þá báða. Snýr hann nú aftr með sínum förunautum hina sömu leið, ok eftir marga vetr liðna kemr hann til sinna áttjarða. Sagði síðan hvat hann lézt síðast sét hafa til Eireks norræna. Nú verðr þessi maðr frægr af ferð sinni, ok þótti hinn mesti rausnarmaðr ok lýkr þar frá honum at segja.

Sýnir ok vitranir Eireks in paradiso. Capitulum. IV. Enn er Eirekr norræni ok hans förunautr höfðu hlaupit í munn drekanum, þá þótti þeim sem þeir væði reyk, ok er

liðu ór þeim reyk, þá sá þeir fagrt land, grösin hvít sem purpuri við sætum ilm ok miklum blóma, ok flutu hunangslækir um alla vegu landsins. Þetta land var langt ok slétt; sólskin var þar svá, at aldri var þar myrkt ok aldri bar skugga á. Logn var þar í lofti, enn lítill vindr á jörðu til þess at þá kendi hinn sæta ilm heldr enn áðr. Þeir gengu mjök lengi, ok hugðu at ef þeir sæi þar nokkurar bygðir eðr heruð, eðr mætti þeir vita, hversu vítt at væri land þetta. Sá þeir þá því líkast sem stöpull væri ok hengi í loftinu ok öngvir stólpar undir. Þeir nálgast þangat. Þar sá þeir at hekk á turn í loftinu á öngum stólpum. Sunnan við turninn stóð stigi. Þeir undruðust mjök þenna kraft ok þótti þetta kynlegt. Gengu síðan upp í stigann ok kvómu í turninn. Þeir sá hann hinum fegrstum guðvefjar pellum búinn. Þar stóð borð búit fagrt ok stóð á silfrdiskr; á honum vóru alls konar krásir ok hann var hlaðinn af hvítu brauði með sætum ilm. Kanna var þar sett með gulli ok gimsteinum. Kaleikr var þar fullr af víni. Rekkjur vóru þar vel búnar ok breiddar gullofnum klæðum ok guðvefjar pellum. Þá mælti Eirekr: „Sé hér Ódáinsakr, er vér leitaðum með miklu erfiði margan veg". Þeir lofuðu guð ok mæltu: „Mikill er guð ok góðr, er hann lætr okkr slíkt sjá. Enn eftir þat neyttu þeir fæzlu ok fóru til svefns síðan. Enn er Eirekr sofnaði, þá vitraðist honum ungr drengr, vænn ok bjartr. Sá mælti við hann: „Mikil er staðfesti trúar þinnar (Eirekr); seg þú mér, hversu þér lízt land þetta". Eirekr segir: „Óskavel, ok hverju landi líkar mér þetta betr, enn hverr er þú, er við mik mælir ok skilr mikit okkra vizku, er þú kennir mik ok nefnir mik á nafn, enn ek veit eigi hverr þú ert". Þá lét hinn ungi maðr við hann blíðlega ok mælti: „Ek

er engill guðs ok einn af þeim er varðveita Paradísar hlið. Ek var nær staddr, þá er þú strengdir heit at fara suðr í heim at leita Ódáinsakrs; eggjaða ek þik at sigla til Miklagarðs, ok at guðs forsjá ok mínum vilja tók þú skírn, ok firir því tel ek þik sælan at þú hlýddir þrifsamlegum áminningum Grikkjakonungs ok ráðum ok tókt innsigli af honum ok þótt þik i hinnihelgu Jórdan. Enn dróttinn sendi mik til þín; ek er varðhaldsengill þin(n) ok ek hefi þér hlíft á sjó ok á landi ok við allri háskasamlegri ferð, ok varðveitt þik við öllum illum hlutum. Enn vér erum eigi menn, heldr andar byggjandi á himneskri fóstrjörðu. Enn sá staðr, er þú sér hér, er sem eyðimörk til at jafna við Paradisum, enn skamt heðan er sá staðr ok fellr þaðan á sú er þú sátt. Þangat skulu öngvir lífs koma, ok skulu þar byggja andar réttlátra mannna. Enn sá staðr, er þú hefir hittan, heitir jörð lifandi manna. Enn áðr þú komt hingat, bauð guð oss at vakta þenna stað ok sýna þér jörð lifandi manna með nokkurri mynd ok gera þér veizlu ok launa þér erfiði þitt". Þá spurði Eirekr engilinn: „Hvar býr þú?" Engillinn segir: „Vér búum á himni þar sem vér sjám andlegan guð, enn fyrir nauðsynja sakir eru vér sendir í heimin(n), at veita mönnum vóra þjónustu, sem þú skalt eigi gruna. Eirekr mælti: „Hvat heldr upp þessum stöpli, er mér sýnist hanga í lofti?" Engillinn segir: „Einn saman guðs kraftr heldr honum upp; af slíkum táknum skaltu eigi gruna, at guð skapaði alla hluti af öngu". Eirekr mælti: „Eigi skal ek þat gruna". Engillinn spurði Eirek: „Hvórt viltu hér vera eftir, eða viltu aftr hverfa til þinna áttjarða". Eirekr svarar: „Aftr vil ek hverfa". Engillinn mælti: „Hví viltu þat?" Eirekr segir: „Því at ek vil segja kunningjum mínum frá slíkum dýrðarverkum dróttinslegs máttar,

enn ef ek kem eigi aftr, þá munu þeir því trúa, at ek hafi illum dauða dáit“. Engillinn mælti: „Þó at nú sé goðablót á Norðrlöndum, þá mun þó koma sú tíð, at þat fólk mun leysast frá villu ok man guð kalla þat til sinnar trúar“. Nú gef ek þér leyfi til aftr at fara til þinna ættjarða ok at segja þínum vinum frá guðs miskunn, þeirri sem þú sátt ok heyrðir, því skjótara munu þeir trúa guðs erindi ok öllum hans boðorðum, er þeir heyra þvílíkar sögur. Vertu oft á bænum; mun ek þá koma eftir þér nokkurum vetrum síðar ok bera önd þína í fagnað ok varðveita bein þín í þeim stað, sem þau skulu dóms bíða. Vertu hér sex daga ok hvílið ykkr ok takið síðan leiðarnest ok farið norðr aftr síðan. Nú þótti honum engillinn hverfa sér at sýn. Eirekr gerði alla hluti, sem engillinn hafði boðit honum, um þarvist sína ok brottferð.

Andlát Eireks víðförla. V. Eftir ákveðna tíð stigu þeir ór turninum ok fara unz þeir koma til árinnar. Þá slær yfir þá myrkva miklum. Þeir koma fram ór munni drekanum ok hefja síðan upp ferð sína ok sjá mörg undr, ok þó er þeim at öngum mein, ok verða vísir margs fróðleiks, ok koma eftir fjóra vetr liðna til Miklagarðs ok segir Eirekr konungi sína ferð ok þótti harðla vænt um er hann var aftr kominn ok lætr konungr Eirek vera þar þrjá vetr. Eftir þat býr Eirekr ferð sína ór Miklagarði ok ferr norðr í Noreg ok verðr allr lýðr honum feginn. Hann var þar tíu vetr, ok á hinum ellifta vetri einnhvern dag snemma fór hann til bænar. Þá greip hann guðs andi ok var hans leitat ok fanst hann eigi. Eirekr hafði sagt förunaut sínum draum sinn, þann er hann hafði dreymt í turninum, ok þetta sagði sá maðr, ok trúði sá maðr at engill guðs

mundi tekit hafa Eirek ok varðveitt hann. Þessi Eirekr var kallaðr hinn víðförli. Þessa sögu hafa margir sannfróðlega eftir orðum hans sjálfs. Nú lúkum vér þar sögu þessi.

(En)n því setti sá þetta ævintýr fyrst í þessa bók, er hana skrifaði, at hann vill at hverr maðr viti þat, at ekki er traust trútt nema af guði, því at þó at heiðnir menn fái frægð mikla af sínum afreksverkum, þá er þat mikill munr, þá er þeir enda þetta hit stundlega líf, at þeir hafa þá tekit sitt verðkaup af orðlofi manna firir sinn frama, enn eigu þá vón hegningar firir sín brot ok trúleysi, er þeir kunnu eigi skapara sinn, enn hinir, sem guði hafa unnat ok þar alt traust haft ok barizt firir frelsi heilagrar kristni, hafa þó af hinum vitrastum mönnum fengit meira lof, enn þat at auk, at mest er at, þá er þeir hafa fram gengit um almennilegar dyr dauðans, sem ekki hold má forðast, hafa þeir tekit sitt verðkaup, þat er at skilja, eilíft ríki með allsvaldanda guði utan enda sem þessi Eirekr, sem nú var frá sagt.

